DR. ALI ES-SALLABI

NUH

ALEJHIS-SELAM I POTOP

El-Kelimeh

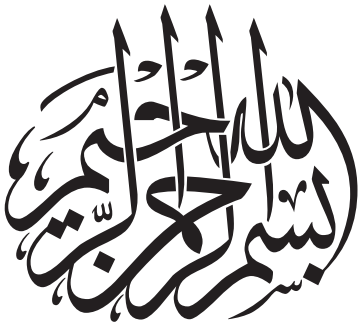
بسم الله الرحمن الرحيم

Autor
Dr. Ali Muhammed es-Sallabi

Prijevod
Fahrudin Smailović

Izdavač
El-Kelimeh

Za izdavača
Malik Nurović
Muzafera Nurović

Urednik
Senad Redžepović

Recenzenti
hfz. Adnan Dupljak
hfz. Edin Redžepović

Lektura
Sumeja Đurić

DTP
Fahrudin Smailović

Štampa
Grafičar, Užice

Tiraž
300

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

28-32
28-144.81

AL Salabi, Ali Muhamed, 1963-
Nuh, alejhis-selam, i Potop : rođenje druge ljudske civilizacije / Ali Muhammed es-Sallabi ; [prijevod Fahrudin Smailović]. - Novi Pazar : El-Kelimeh, 2022 (Užice : Grafičar). - 568 str. ; 24 cm

Izvornik na arap. jeziku i pismu. - Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-7980-358-0

COBISS.SR-ID 72685577

Dr. Ali Muhammed es-Sallabi

NUH,
ALEJHIS-SELAM, I POTOP
ROĐENJE DRUGE LJUDSKE CIVILIZACIJE

Novi Pazar, 2022.

بسم الله الرحمن الرحيم

إذن بترجمة وطباعة ونشر كتب الدكتور علي محمد الصلابي

2021/9/1

أنا الموقع أدناه علي محمد الصلابي أوافق على منح **دار "الكلمة" للنشر ، التابعة للمشيخة الإسلامية في صربيا** الإذن بطباعة وترجمة مؤلفاتي من اللغة العربية إلى اللغات البوسنية والصربية وغيرها من اللغات، وفي مقدمة الكتب:

- موسوعة أركان الإيمان (الإيمان بالله – الإيمان بالملائكة – الإيمان بالرسل والرسالات – الإيمان بالكتب السماوية والقرآن – الإيمان بالقدر – الإيمان باليوم الآخر

- كتاب إبراهيم عليه السلام

- كتاب دولة السلاجقة

- أيُّ مؤلف من مؤلفاتي المنشورة أو اللاحقة إن شاء الله تعالى

وسنوفر لهم ما يحتاجه من الكتب المطلوبة بصيغتي الـ word أو pdf.

وأسأل المولى عز وجل من فضله وكرمه وجوده وعطائه أن يكون هذا العمل خالصاً لوجهه الكريم وأن يتقبل منا ومنهم ومن جميع المسلمين صالح الأعمال وأن تكون هذه الكتب وأعمال ترجمتها ونشرها سبباً لإحياء روح الأمة وحضارتها ونشر دعوة الإسلام الدين القويم دين رب العالمين. وأساله تعالى ان يحشرنا مع النبيين والصديقين والشهداء والصالحين والصادقين وحسن أولئك رفيقاً.

د. علي محمد محمد الصلابي

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

DOZVOLA ZA PRIJEVOD, ŠTAMPANJE I IZDAVANJE KNJIGA DOKTORA ALIJA MUHAMMEDA ES-SALLABIJA

1. 9. 2021.

Ja, dolje potpisani, Ali Muhammed es-Sallabi, saglasan sam da se **El-Kelimeh, izdavačkoj kući Mešihata Islamske zajednice u Srbiji**, dodijeli dozvola za štampanje i prijevod mojih djela s arapskog na bosanski, srpski i druge jezike, a naročito sljedećih knjiga:

- Temelji imana: Vjerovanje u Allaha, Vjerovanje u meleke, Vjerovanje u Allahove poslanike, Vjerovanje u nebeske knjige i Kur'an, Vjerovanje u Allahovo određenje, Vjerovanje u Sudnji dan,

- Ibrahim, alejhis-selam,

- Država Seldžuka,

- kao i drugih mojih objavljenih djela i onih koja će biti objavljena, ako Bog da.

Molim Uzvišenog Gospodara za Njegovu milost, plemenitost i darežljivost, da ovo djelo bude posvećeno Njegovom plemenitom licu, da primi od nas, od njih i od svih muslimana dobra djela, te da ova djela budu uzrokom za oživljavanje duha i civilizacije ummeta, za širenje poziva islama, ispravne vjere, vjere Gospodara svjetova. Molim Uzvišenog da nas proživi u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divno društvo biti!

Dr. Ali Muhammed es-Sallabi

POSVETA

Svim ljudima, Ademovim potomcima, mojoj braći i sestrama, onima koji u ovom životu tragaju za uzorom u pogledu vjerovanja, duhovnosti, morala, ponašanja, razmišljanja, za potpunim odgovorima na velika egzistencijalna pitanja ljudskog života, kako bi stekli vještinu za borbu protiv mračnih, šejtanskih, Iblisovih sila – poklanjam ovu biografiju prvog od najodabranijih poslanika, kako bi upoznali historiju čovječanstva i naučili o prvoj ljudskoj civilizaciji i njenoj propasti, i o početku druge ljudske civilizacije, njenom blagostanju i bereketu.

Kazivanje o Nuhu, alejhis-selam, koje obiluje lekcijama, poukama, pravilima i Allahovim zakonima koji se tiču čovjeka na ovom svijetu, temelji se na Allahovoj Knjizi, "*kojoj je laž strana, bilo s koje strane, ona je objava od Mudroga i hvale dostojnoga*" (Fussilet, 42).

فَمَن كَانَ يَرْجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا

Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje! (El-Kehf, 110)

PREDGOVOR

Iz pera prof. dr. Alija el-Karadagija,
generalnog sekretara Svjetske unije islamskih učenjaka

Recenzija knjige *Nuh, alejhis-selam, i Potop*, autora dr. Alija es-Sallabija

Hvala pripada Allahu, Gospodaru svjetova. Neka blagoslov i mir prate onoga ko je poslan kao milost svjetovima, njegovu braću vjerovjesnike i poslanike, njegovu čistu porodicu i sve ashabe, te one koji slijede njegov put do Sudnjeg dana.

Kur'an časni pridaje najveću važnost biografijama vjerovjesnika i poslanika, tako da kazivanja o njima, njihovim riječima i stanjima zauzima blizu trećine Kur'ana. Svrha tog kazivanja nije učvršćivanje srca Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, niti samo pružanje utjehe i spoznaje, već iza toga stoji nekoliko važnih, velikih ciljeva, od kojih su najbitniji sljedeći:

1. Kur'an kazuje o poslanicima kako bi ih vjernici slijedili. Uzvišeni kaže:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۖ فَبِهُدَىٰهُمُ ٱقْتَدِهْۗ

Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov Pravi put. (El-En'am, 90)

Ovim se potvrđuje da šerijat, vjerozakon, ranijih poslanika važi i za nas ukoliko neka odredba nije dokinuta propisima islamskog vjerozakona. Na taj način islamski vjerozakon obuhvaća sve cjeline i utvrđene konstante u svim nebeskim vjerama, počevši od našeg poslanika Adema do posljednjeg vjerovjesnika Muhammeda, neka

ih prate blagoslov i mir. Ovaj šerijat ističe se po tome što je prihvatljiv u svim vjerama i negira ga samo onaj ko niječe istinu i ko iz inata griješi.

Posljednji poslanik Muhammed objasnio je da je islam vjera svih vjerovjesnika i da je upotpunjena, rekavši:

مَثَلِي وَمَثَلُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بُنْيَانًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ مِنْ زَوَايَاهُ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبِنَةُ قَالَ فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ.

"Ja i vjerovjesnici prije mene poput smo čovjeka koji je sagradio neku građevinu i u potpunosti je uredio i uljepšao, ali je u jednom uglu nedostajala samo jedna cigla. Ljudi su obilazili oko građevine, divili se i govorili: 'Samo da je još stavljena ova cigla!' Eto, ja sam ta cigla i ja sam posljednji vjerovjesnik!"[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naglasio je da je poslan kako bi upotpunio plemenite ćudi, kako bi ostvario harmoniju posljednje objavljene vjere sa čistom prirodom i zdravim razumom. Njegov dolazak Uzvišeni je najavio u prethodnim objavama. Uzvišeni kaže:

ٱلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ ٱلرَّسُولَ ٱلنَّبِيَّ ٱلْأُمِّيَّ ٱلَّذِى يَجِدُونَهُۥ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِى ٱلتَّوْرَىٰةِ وَٱلْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُم بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَىٰهُمْ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَٱلْأَغْلَٰلَ ٱلَّتِى كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۚ فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُوا۟ ٱلنُّورَ ٱلَّذِىٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ

Onima koji će slijediti Poslanika, Vjerovjesnika, koji neće znati čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvraćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji budu u njega vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli. (El-A'raf, 157)

[1] Muslim, *Sahih*, br. 5920, i drugi.

Iz Allahovih riječi: "...koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvraćati ih" razumijemo da će im naređivati ono što se može spoznati čistom ljudskom prirodom i zdravim razumom, i da će ih odvraćati od onoga što nije u skladu s time. On im dozvoljava ono što je lijepo, a zabranjuje ono što je ružno. Ovaj ajet, dakle, ukazuje na to da je sve što je Allah dozvolio ili zabranio u skladu s opažanjem čiste prirode i zdravog razuma.

2. Kur'anska kazivanja potvrđuju da svi raniji vjerovjesnici i poslanici, dobri vjernici i vjernice, pripadaju ummetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ummetu islama i muslimana. Nakon što ih je spomenuo, Uzvišeni je rekao:

إِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱعْبُدُونِ

Ova vaša vjera – jedina je prava vjera, a Ja sam vaš Gospodar, zato se samo Meni klanjajte! (El-Enbija, 92)

A nakon što je spomenuo vjerovjesnike i poslanike, Uzvišeni je rekao:

وَإِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱتَّقُونِ

Ova vaša vjera – jedina je prava vjera, a Ja sam Gospodar vaš, pa Me se pričuvajte! (El-Mu'minun, 52)

Ovaj ajet govori o tome da su pripadnici islamskog ummeta potomci ovih blagoslovljenih generacija:

O Džerire, to bijahu moji preci,
na okupu ravnim njima nešto reci!

Prema tome, historija ovih poslanika, vjerovjesnika, dobrih vjernika i vjernica jeste historijat ovog ummeta – sve njih krase zajedničke vrline. Štaviše, životopisi prethodnih poslanika poput su životopisa našeg vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zato što su oni njegov i naš uzor. U tome se ogleda važnost ove knjige, čije je redove ispisao naš dragi brat, učenjak, mufesir,

historičar i mislilac dr. Ali es-Sallabi, crpeći znanje iz vječne, blagoslovljene riznice – Kur'ana časnog.

3. Kako bi vjernici uzimali pouke, primjere i pravila iz njihovih biografija, u stanju pobjede i poraza, snage, dominacije i slabosti, kako bi se upoznali sa zakonima suzbijanja, smjenjivanja, životnog vijeka naroda i kako bi se upoznali sa drugim aspektima vezanim za karakter i sudbinu naroda. Uzvišeni kaže:

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ

U kazivanju o njima je pouka za one koji su razumom obdareni. (Jusuf, 111)

Ovaj ajet upućuje nas na obavezu analize, razlaganja i pojašnjavanja.

Shodno ovom cilju možemo kazati da nas je Kur'an časni uputio na to da analiziramo vijesti i kazivanja, i da izvlačimo zaključke, pouke i zakone. Iz tog je razloga ovaj princip zagovarao i veliki naučnik Ibn Haldun, Allah mu se smilovao, utemeljivši na njemu grupu društvenih zakona, štaviše, na njemu je zasnovao temelje sociologije, nauke koju je od njega preuzeo Zapad i na kojoj je izgradio svoju civilizaciju. Na osnovu te nauke uspjeli su porobiti i okupirati slabije narode.

OBAVEZA SVEOBUHVATNOG PRISTUPA IZUČAVANJU

Na veliku žalost, većina islamskih studija o vjerovjesnicima i poslanicima bavi se historijskim aspektom, dajući prikaz njihovih vrlina i života, uz detalje koji su većinom preuzeti iz israilićanskih izvora, pritom ne vodeći računa o dubljoj analizi kazivanja o njima, niti o izvlačenju pouka i zakonitosti.

Međutim, ova studija istraživača, mislioca, historičara i mufesira, mog dragog brata dr. Alija es-Sallabija, odlikuje se nizom

značajki kakve nisam našao u većini studija koje sam čitao. Najvažnije od tih značajki jesu sljedeće:

1. Oslanjanje na čiste, neukaljane izvore, a to su Allahova Knjiga i sunnet Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao je Uzvišeni Allah:

لَّا يَأۡتِيهِ ٱلۡبَٰطِلُ مِنۢ بَيۡنِ يَدَيۡهِ وَلَا مِنۡ خَلۡفِهِۦۖ تَنزِيلٞ مِّنۡ حَكِيمٍ حَمِيدٖ

Laž joj je strana, bilo s koje strane, ona je objava od Mudroga i hvale dostojnoga. (Fussilet, 42)

To je značajna karakteristika Allahovih riječi, koje sadrže precizne, provjerene informacije, koje smiruju srca, šire prsa i dovode do duhovnog uzdizanja.

2. Uzimanje pouke i uspostavljanje pravila na osnovu duboke analize, preciznog razlaganja i opširnih studija.

3. Sveobuhvatno izučavanje različitih aspekata povezanih sa životom našeg poslanika Nuha, alejhis-selam, te njihovo povezivanje s prošlim i budućim događajima, uz stavljanje u kontekst s tekućim događajima i onim što će uslijediti. On je povezao epohu u kojoj je živio naš poslanik Nuh, alejhis-selam, prije potopa s događajima koje Kur'an časni spominje u vezi sa našim poslanikom Ademom, alejhis-selam. Toj vezi posvetio je prvo poglavlje, u kojem je govorio o našem poslaniku Ademu, navodeći da je on bio vjerovjesnik kojem je Uzvišeni Allah pokazao puteve upute i ispravne vjere, vjere u jednoga Boga. A, Adem je ostavio svoje potomstvo u okrilju ispravnog vjerovanja – tevhida. Uzvišeni kaže:

قَالَ ٱهۡبِطَا مِنۡهَا جَمِيعَۢاۖ بَعۡضُكُمۡ لِبَعۡضٍ عَدُوّٞۖ فَإِمَّا يَأۡتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدٗى فَمَنِ ٱتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشۡقَىٰ ١٢٣ وَمَنۡ أَعۡرَضَ عَن ذِكۡرِي فَإِنَّ لَهُۥ مَعِيشَةٗ ضَنكٗا وَنَحۡشُرُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ أَعۡمَىٰ

"Izlazite iz njega svi", reče On, "jedni drugima ćete neprijatelji biti!" Od Mene će vam uputa dolaziti, i onaj ko bude slijedio uputu Moju neće zalutati i neće nesretan biti. A onaj ko okrene glavu od Knjige

Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživiti. (Taha, 123–124)

Autor je utvrdio da je vjerovanje u jednoga Boga počelo s prvim čovjekom kojeg je Allah stvorio i monoteizam je trajao na Zemlji sve do perioda u kojem se pojavilo mnogoboštvo – *širk*, politeizam, a to je period u kojem je Uzvišeni Allah poslao našeg poslanika Nuha, alejhis-selam.

On se nije ograničio na kur'anski narativ i povezivanje ajeta koji se navode u raznim surama, ma koliko to bilo važno, već je vršio analizu, izvlačio pouke, uspostavljao pravila i donosio zaključke o karakteristikama Nuhovog naroda, koji su bili politeisti, slijepi za istinu, nepravedni, grešnici, nasilnici, oholi, tvrdoglavi, sljedbenici zablude i tome slično.

Iz svega toga izvukao je zaključke o uzrocima propasti prve ljudske civilizacije, koja se odlikovala navedenim svojstvima. Isto tako, ukazao je na osnovne osobine našeg poslanika Nuha, alejhis-selam, koje misionari mogu uzeti kao uzor u svom djelovanju i čijim se različitim metodama i principima mogu koristiti.

4. Njegovo polazište je ljudsko dostojanstvo. Studija je potvrdila da je prvi čovjek, Adem, alejhis-selam, stvoren u potpunosti Allahovom rukom, da je On u njega udahnuo život, podučio ga tevhidu, uputi i učinio ga namjesnikom na Zemlji. Stavio mu je u zadatak da izgradi zemlju. A nakon što je spušten na Zemlju, zajedno sa svojom ženom, nastavio je misiju kao vjerovjesnik koji poziva u vjeru u jednog Boga i uputu. U to su vjerovali i njegovi potomci, sve do vremena Nuha, alejhis-selam. Na taj način opovrgnuta je tvrdnja da čovjek iz kamenog doba nije imao vjeru, te da se vjerska misao razvila i preobrazila u monoteizam.

Naime, izričiti vjerski dokazi ukazuju na neutemeljenost ove teorije. Istina je da je čovjek ispoljavao tevhid, u Allahovom okrilju, i da mu je On ukazao počast time što je melekima naredio da

mu se poklone. Štaviše, dokazi ukazuju na to da su ljudi pripadali jednoj zajednici i vjerovali u jednog Boga. Uzvišeni kaže:

وَمَا كَانَ ٱلنَّاسُ إِلَّآ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَٱخْتَلَفُوا۟ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Ljudi su jednu zajednicu sačinjavali, a onda su se jedan drugome suprotstavili. A da nije Riječi ranije izrečene od Gospodara tvoga, ovima bi već bilo presuđeno o onome oko čega se razilaze. (Junus, 19)

S aspekta stvarnog stanja, ova historija spada u *gajb* – nevidljivi svijet. Svako ko o tome govori mimo božanske objave nagađa o nečemu što ne zna. Uzvišeni kaže:

۞ مَّآ أَشْهَدتُّهُمْ خَلْقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنفُسِهِمْ وَمَا كُنتُ مُتَّخِذَ ٱلْمُضِلِّينَ عَضُدًا

Ja nisam uzimao njih za svjedoke prilikom stvaranja nebesa i Zemlje ni neke od njih prilikom stvaranja drugih i za pomagače nisam uzimao one koji na krivi put upućuju. (El-Kehf, 51)

Početak našeg stvaranja, kao i kraj našeg stvaranja i početak stvaranja svemira – sve to podređeno je mjerilu gajba. O tome se smije govoriti samo na osnovu znanja od Stvoritelja, Uzvišenog.

Ono što je najljepše u ovoj studiji jeste prikaz rođenja druge ljudske civilizacije koja je utemeljena na tevhidu, miru, pravdi, moralu i sličnim vrijednostima, a sve kako bi se ostvarila misija namjesništva i naseljavanja Zemlje, što je čovjeku stavljeno u dužnost otkako je stvoren. Uzvišeni kaže:

إِنِّى جَاعِلٌ فِى ٱلْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ

Ja ću na Zemlji namjesnika postaviti! (El-Bekara, 30)

هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ وَٱسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا

On vas od Zemlje stvara i daje vam da živite na njoj! (Hud, 61)

Istina je da sam uživao čitajući ovu divnu, korisnu knjigu. Mnogo sam naučio iz načina na koji je napisana, stila, analiza, i to

nije čudno, jer je njen autor, dr. Sallabi, veliki učenjak-istraživač i uspješan historičar. Prije i poslije svega, on je predani i posvećeni nosilac misije Kur'ana, s kojim živi duhom, razumom i tijelom, žrtvujući se na tom putu. Ja mislim da je on takav, a Allah najbolje zna kakav je.

ZAKLJUČNE NAPOMENE O GEOGRAFSKOJ LOKACIJI

Kur'an časni navodi da je Nuhova lađa pristala na planinu El-Džudijj. Uzvišeni kaže:

وَٱسۡتَوَتۡ عَلَى ٱلۡجُودِيِّۖ

…a lađa pristade na planini El-Džudijj… (Hud, 44)

Zatim je historičar, istraživač, ispitivač, dr. Sallabi naveo niz mišljenja klasičnih i savremenih učenjaka, te studije, dokumentaciju i dokaze da je El-Džudijj ime planine koja se nalazi u Mezopotamiji, između Tigrisa i Eufrata, na istoku Turske, sjeverozapadno od Džizre (Džeziretu Ibn Omer), na obalama rijeke Tigris, u blizini granica Turske, Iraka i Sirije, te sjeverno od grada Mosula.

Prof. dr. Zaglul en-Nedždžar, poznati geolog i stručnjak za nadnaravnost Kur'ana, naglašava kako su arheološka istraživanja potvrdila ispravnost i tačnost ovih tvrdnji. On navodi kako je sredinom maja 1948. godine jedan kurdski pastir po imenu Rešid Serhan otkrio drvene ostatke lađe Nuha, alejhis-selam, na hrpi krhotina razasutih po vrhu planine El-Džudijj. Istraživanja te lokacije nastavljena su kasnije, 1953, 1980, 1987. i 1994. godine, a traju i danas. Isto tako, otkriven je debeli sloj slatkovodnih sedimenata u dolinama između rijeka Tigris i Eufrat, gdje je kolijevka brojnih starih civilizacija, od kojih su neke otkrivene, a koje datiraju između tri i sedam hiljada godina prije nove ere. Ti sedimenti najvjerovatnije su ostaci potopa, pronađeni ispod njih, i ne sadrže ljudske tragove niti ostatke prethodnih civilizacija. Do tog zaključka došlo

se na osnovu činjenice da su ti sedimenti raširenи na ogromnom prostranstvu i da su debeli više od deset stopa, prekrivaju brojna drevna naselja koja su iskopana u periodu između 1922. i 1934. godine. Istraživanja tih drevnih civilizacija nastavljena su s prekidima do današnjeg dana. Ova saznanja potvrđena su analizom i ispitivanjem sedimenata pronađenih u pećinama na sjeveru Iraka, poznatih po imenu Velika pećina Šanidar. Ti sedimenti stari su blizu stotinu hiljada godina, a sadrže ostatke ljudske egzistencije koje je istraživao dr. Ralph Solecki sa Smithsonian instituta u Sjedinjenim Američkim Državama.

Brojna stara historijska predanja, koja su nedavno otkrivena, ukazuju na to da je Nuhova lađa pristala na planini El-Džudijj. Te podatke nalazimo u djelima Kirasusa, svećenika iz babilonske civilizacije, i Abidena, Sokratovog učenika, koji je jedan od simbola starogrčke civilizacije.

O planini El-Džudijj Jakut el-Hamevi u djelu *Mu'džemul-buldan* (*Leksikon zemalja*) kaže: "Završno *j* je podvostručeno (*džudijj*). To je planina koja gleda na Ibn Omerov otok, na istočnoj strani rijeke Tigris, u okolini Mosula. Na toj planini pristala je lađa Nuha, alejhis-selam, kada se voda povukla. Džizra (Ibn Omerov otok) je oblast koja se prostire između rijeka Tigris i Eufrat na sjeveru Iraka, a planina El-Džudijj gleda na tu oblast, koja se nalazi u blizini poznatog iračkog grada Mosula. Ta planina i danas se naziva El-Džudijj i ona je poznata tamo."

Naveo sam ove opširne citate kako bih potvrdio da je druga civilizacija krenula iz te oblasti koju muslimanski kurdski narod i neke druge nacionalnosti naseljavaju do današnjih dana. Ta oblast još nosi naziv Šarnah, što na kurdskom jeziku znači Nuhov grad, i nalazi se u istočnom dijelu današnje Turske. Jedno od tamošnjih sela naziva se Heštijan, tj. selo u kojem se smjestilo osamdeset saputnika Nuha, alejhis-selam. Štaviše, većina sela koja okružuju to brdo i dalje nose ime Nuha, alejhis-selam. Tako u oblasti Zahu

(u blizini Dehuka i Mosula) nalazimo sela Dur Nuh, Dešt Nuh i druga.

U Starom zavjetu (Knjiga o postanku, 7–8) spominje se da je Nuhova lađa pristala na brdu Ararat, a to je ime planine El-Džudijj. To je hebrejski naziv preuzet od akadskog korijena, a koji se odnosi na planinski lanac koji počinje na jugoistoku Turske i nastavlja se sjevernim dijelom Iraka.

Planinu El-Džudijj neki Kurdi nazivaju Kardo, a kod Turaka je poznata po nazivu Agri Dag, tj. Strma planina. Neki je nazivaju imenom Kurdi, a Grci je nazivaju Džurdi. Sirijski naučnik Muhtar Fevzi en-Neal kaže: "Svi ti nazivi odnose se na isto mjesto, koje obuhvaća Džizru (Ibn Omerov otok, jug Armenije i okolinu Mosula. Džizra u blizini Mosula nalazi se nasuprot planine Ararat. Ibn Esir, koji je živio u Džizri, kaže: 'Lađa je pristala na El-Džudijju, a to je brdo u oblasti Kurdija, blizu Mosula.' U Islamskoj enciklopediji stoji: 'El-Džudijj je planina koja gleda na sjeveroistočnu stranu Džizre…' Neka vjerska tumačenja navode da se planina poznata po nazivu El-Džudijj na armenskom naziva Kurdeh."

Buhari je u poglavlju: "O riječima Uzvišenog Allaha: *'...koja je plovila pod brigom Našom, nagrada je to bila za onoga koji je odbačen bio. I Mi to ostavismo kao pouku, pa ima li ikoga ko bi pouku primio?'"* *naveo riječi* Katade, koji je kazao: "Allah je sačuvao Nuhovu lađu tako da su je vidjele prve generacije ovoga ummeta."

Taberi bilježi predanje Katade: "Allah je za nas sačuvao lađu u Džizri (Ibn Omerovom otoku) kao pouku i znamenje." U drugom predanju navodi se da je Katada kazao: "Allah ju je sačuvao na planini Kurdi u Džizri, kao pouku i znamenje. Pripadnici prvih generacija ovog ummeta gledali su ovu lađu, a brojne novije lađe pretvorile su se u pepeo." Ibn Munzir navodi predanje slično prethodnom, od Ebu Džurejdža, u komentaru ajeta: "I mi to ostavismo kao pouku".

Smatram kako se pouka sastoji u cijelom kazivanju, a ne samo u očuvanosti kompletne lađe ili njenom gledanju. Važno je otkriti i ispitati njene ostatke. A na drugom mjestu u Kur'anu Uzvišeni navodi kako viđenje rezultira jasnim saznanjem:

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ

Zar ne znaš šta je Gospodar tvoj sa Adom uradio? (El-Fedžr, 6)

Osim toga, otkriven je dio ostataka Nuhove lađe. Prema tome, otkrivanje dijela jednako je otkrivanju cjeline, a Allah najbolje zna.

Profesor Seid el-Hadž navodi da se planina El-Džudijj nalazi dvadeset kilometara sjeverno od grada Zaho, koji gleda na Ibrahimov kanal. On preferira da riječ *Džudijj* počinje mekim glasom *dž* (*ž*), kako ga izgovaraju Egipćani (*Žudijj*). Oni koji stanuju na toj planini nazivaju se Kutijjun ili Džudijjun, a oni su preci Kurda. Ovu tvrdnju potkrijepio je navodima učenjaka i historičara, te arheološkim otkrićima i pronalascima. Opširno je izlagao kako bi došao do zaključka kako su u tu oblast spušteni Allahovi bereketi, kako je ona odlikovana time što se otuda počela razvijati druga civilizacija i da se njena svjetlost raširila na ostatak svijeta.

Prema mom mišljenju, ovaj veliki trud da svom narodu pripiše ove počasti nije pokuđen, jer se radi o počasti koja služi islamu i koja će služiti ljudskoj civilizaciji.

Vraćam se knjizi o kojoj govorimo. Radi se o djelu koje je obuhvatilo sve što je povezano s ovom temom. Autor je podatke crpio iz najčišćeg izvora, a to je Kur'an časni. Taj sadržaj ponudio je na pitak, ugodan i bogat način. Neka ga Allah na najbolji način nagradi, neka primi njegovo djelo i podari sve najbolje na ovom i budućem svijetu. Amin!

Neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova, i neka blagoslov i mir prate našeg poslanika Muhammeda, njegovu porodicu i sve ashabe.

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

UVOD

Hvala pripada Allahu. Njega hvalimo i od Njega pomoć, uputu i oprost tražimo. I utječemo se Allahu od zlih pomisli i loših djela. Koga Allah uputi, niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga u zabludi ostavi, niko ga na Pravi put ne može uputiti. I svjedočim da nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسۡلِمُونَ

O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani! (Ali Imran, 102)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا وَبَثَّ مِنۡهُمَا رِجَالٗا كَثِيرٗا وَنِسَآءٗۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلۡأَرۡحَامَۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيۡكُمۡ رَقِيبٗا

O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom Čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi. (En-Nisa, 1)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوۡلٗا سَدِيدٗا ٧٠ يُصۡلِحۡ لَكُمۡ أَعۡمَٰلَكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدۡ فَازَ فَوۡزًا عَظِيمًا

O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao – postići će ono što bude želio. (El-Ahzab, 70–71)

Gospodaru, Tebi pripada hvala kako priliči veličanstvenosti Tvoga lica i veličini Tvoje vlasti. Tebe hvalimo dok ne budeš nama

zadovoljan, i Tebi hvalu iskazujemo kad budeš nama zadovoljan, i hvalimo te i nakon Tvoga zadovoljstva s nama.

Ova knjiga dio je novog naučnog projekta o najodabranijim poslanicima (ulul-azm) i kur'anskim kazivanjima o vjerovjesnicima i poslanicima.

Ovo je dio enciklopedije *Najodabraniji poslanici* koju namjeravam kompletirati. Molim Allaha da to bude iskreno djelo učinjeno samo u Njegovo ime i da bude korisno ljudima. Jer, čovječanstvo ima veliku potrebu da upozna biografije vjerovjesnika i poslanika kroz Allahovu Knjigu kojoj je neistina strana s bilo koje strane. Ljudima je potrebno da saznaju o životu poslanikā, njihovom ponašanju, principima njihovog pozivanja u vjeru, na temelju vjerodostojnih hadisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i na temelju riječi učenjaka dobro upućenih u nauku, na savremen način, koji odgovara razdoblju u kojem živi čovječanstvo koje traga za potpunim odgovorima na pitanja o svemiru, životu, Dženetu i Džehennemu, sudbini i određenju, poslanstvu i vjerovjesništvu, drevnim ljudskim civilizacijama – kada su nastale, kako su završile... Ljudi tragaju za odgovorima na pitanja o Allahovom zakonu u stvaranju, o temeljima morala, o duhovnim vrijednostima, o borbi između istine i laži, upute i zablude, dobra i zla, nevjerništva i vjere…

Zahvalan sam Uzvišenom Allahu, Koji me je uputio da se posvetim ovim važnim temama. Također Mu zahvaljujem na nebrojenim blagodatima koje mi je ukazao. Molim Ga da mi podari uspjeh, nadahnuće, uputu i podršku kako bi moje pisanje bilo naučno utemeljeno i korisno. Molim Ga da moje knjige budu prihvaćene kod ljudi, da uz njihovu pomoć uputi istraživače na velike istine vezano za univerzum, kako bi stigli do Pravog puta, puta vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. Nadam se da će moje knjige obasjati umove ljudi, očistiti i usavršiti njihove duše, kako bi saznali istinu i ostali joj privrženi.

Ova knjiga govori o Nuhu, alejhis-selam, i nosi naslov *Nuh, alejhis-selam, i potop – rođenje druge ljudske civilizacije*. Podijelio sam je na nekoliko poglavlja.

U prvom poglavlju govorio sam o epohi prije Nuha, alejhis-selam. Objasnio sam da između Adema i Nuha nije postojao poslanik, da je monoteizam osnovno ljudsko vjerovanje. Protumačio sam ajete koji potvrđuju ove teze, poput riječi Uzvišenog:

كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ ٱلنَّاسِ فِيمَا ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ ۚ وَمَا ٱخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ أُوتُوهُ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۖ فَهَدَى ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لِمَا ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ مِنَ ٱلْحَقِّ بِإِذْنِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ يَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ

Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, i Allah je slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomene, i po njima je slao Knjigu, samu istinu, da se po njoj sudi ljudima u onome u čemu se oni ne bi slagali. A povod neslaganju bila je međusobna zavist, baš od onih kojima je data Knjiga, i to kada su im već bili došli jasni dokazi, i onda bi Allah, voljom Svojom, uputio vjernike da shvate pravu istinu o onome u čemu se nisu slagali. – A Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće. (El-Bekara, 213)

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Ti upravi lice svoje vjeri, kao pravi vjernik, djelu Allahovu, prema kojoj je On ljude načinio – ne treba se mijenjati Allahova vjera, ali većina ljudi to ne zna. (Er-Rum, 30)

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِىٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ شَهِدْنَآ ۛ أَن تَقُولُوا۟ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَٰفِلِينَ

I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: "Zar Ja nisam Gospodar vaš?" – oni su odgovarali: "Jesi, mi svjedočimo!" – i to zato

da na Sudnjem danu ne reknete: "Mi o ovome ništa nismo znali." (El-A'raf, 172)

Pojasnio sam da je monoteizam (tevhid) osnovni temelj misije poslanika u koji su pozivali svoje narode. Uzvišeni kaže:

* شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ كَبُرَ عَلَى ٱلۡمُشۡرِكِينَ مَا تَدۡعُوهُمۡ إِلَيۡهِۚ ٱللَّهُ يَجۡتَبِىٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِىٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. (Eš-Šura, 13)

Citirao sam mišljenja tradicionalnih učenjaka i stručnjaka za religiju o osnovi monoteizma. Bavio sam se prvom pojavom mnogoboštva kod Ademovih potomaka. Oslonio sam se na Kur'an časni kada je riječ o historijskoj materiji. Uzeo sam Objavu kao izvor koji je lišen svake sumnje i manjkavosti. To je knjiga *kojoj je laž strana, bilo s koje strane, ona je objava od Mudroga i hvale dostojnoga*. Kur'an sadrži veličanstvene podatke o biografiji vjerovjesnika i poslanika, kao i kazivanja o njima. Uzvišeni kaže:

وَكُلّٗا نَّقُصُّ عَلَيۡكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَۚ وَجَآءَكَ فِى هَٰذِهِ ٱلۡحَقُّ وَمَوۡعِظَةٞ وَذِكۡرَىٰ لِلۡمُؤۡمِنِينَ

I sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo. I u ovima došla ti je prava istina, i pouka, i vjernicima opomena. (Hud, 120)

U drugom poglavlju bavio sam se misijom Nuha, alejhis-selam. Objasnio sam jezičko i terminološko značenje riječi *vjerovjesnik* i *poslanik*, ukazao sam na suštinu vjerovjesništva, na mudrost slanja poslanika i na odlike koje su krasile vjerovjesnike, poput objave,

bezgrešnosti, činjenice da se oni ne nasljeđuju, da njihove oči spavaju, ali ne i srca, da njihova tijela ne truhnu u zemlji. Naglasili smo važnost vjerovanja u poslanike i vjerovjesnike. Nuh je pripadao najodabranijim poslanicima. Bio je prvi poslanik stanovnicima Zemlje i drugi otac čovječanstva. On je praotac vjerovjesnika i poslanika. Uzvišeni Allah opisao ga je riječima:

إِنَّهُۥ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

On je, doista, bio rob zahvalni. (El-Isra, 3)

Naveo sam i period koji je Nuh, alejhis-selam, proživio na Zemlji.

Govorio sam o vjerovanju u Allahovu jednoću u Nuhovoj poslanici, načinu na koji je on pozivao svoj narod da robuju Allahu, da Ga se plaše, da Mu budu pokorni i da samo Njega obožavaju. Islam je vjera Nuha, alejhis-selam, i svih poslanika. Vjerovjesnici su sinovi različitih majki (braća po ocu), a vjera im je jedna.

U trećem poglavlju opisao sam odnos Nuhovog naroda prema njegovom pozivu, izložen u surama Hud, El-A'raf, El-Mu'minun i Eš-Šuara. Opisao sam kako je Nuh na njihove sumnje odgovorio postupcima, argumentima i dokazima. Uzvišeni kaže:

قَالَ يَٰقَوْمِ أَرَءَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّى وَءَاتَىٰنِى رَحْمَةً مِّنْ عِندِهِۦ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمْ لَهَا كَٰرِهُونَ

"O narode moj", govorio je on, "da vidimo! Ako je meni jasno ko je Gospodar moj i ako mi je On od Sebe dao vjerovjesništvo, a vi ste slijepi za to, zar da vas silimo da to protiv volje vaše priznate?" (Hud, 28)

Nuh se svom narodu suprotstavio hrabro, neustrašivo, s pouzdanjem u Allaha, nakon što su ga lažno optužili da je lud i da je u zabludi. Podsmijevali su mu se, loše se odnosili prema njemu, prijetili mu kamenovanjem i drugim kaznama, a on im je odlučno uzvratio:

۞ وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ نُوحٍ إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِۦ يَٰقَوۡمِ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيۡكُم مَّقَامِي وَتَذۡكِيرِي
بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَعَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلۡتُ فَأَجۡمِعُوٓاْ أَمۡرَكُمۡ وَشُرَكَآءَكُمۡ ثُمَّ لَا يَكُنۡ أَمۡرُكُمۡ عَلَيۡكُمۡ
غُمَّةٗ ثُمَّ ٱقۡضُوٓاْ إِلَيَّ وَلَا تُنظِرُونِ ٧١ فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَمَا سَأَلۡتُكُم مِّنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا
عَلَى ٱللَّهِۖ وَأُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ ٧٢ فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيۡنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِي ٱلۡفُلۡكِ
وَجَعَلۡنَٰهُمۡ خَلَٰٓئِفَ وَأَغۡرَقۡنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَاۖ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُنذَرِينَ

Kaži im povijest o Nuhu! Kad on reče narodu svome: "O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima – a ja se stalno uzdam u Allaha – onda se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite i ne odgađajte! A ako glave okrenete – pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem musliman." Ali, nazvaše ga lašcem, pa Mi u lađi njega i one koji bijahu uz njega spasismo i namjesnicima ih učinismo, a one koji dokaze Naše nisu priznavali potopismo, pa pogledaj kako su završili oni koji se na opomene nisu osvrtali! (Junus, 71–73)

Utvrdio sam osobine naroda Nuha, alejhis-selam, analizirajući i razmišljajući o kur'anskim ajetima koji za njih kažu:

كَانُواْ قَوۡمًا عَمِينَ

– *Uistinu, oni su pravi slijepci bili.* (El-A'raf, 64)

وَقِيلَ بُعۡدٗا لِّلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ

– *…i bi rečeno: "Daleko nek je narod nevjernički!"* (Hud, 44)

إِنَّهُمۡ كَانُواْ قَوۡمَ سَوۡءٖ فَأَغۡرَقۡنَٰهُمۡ أَجۡمَعِينَ

– *To bijahu opaki ljudi, pa ih sve potopismo.* (El-Enbija, 77)

۞ كَذَّبَتۡ قَبۡلَهُمۡ قَوۡمُ نُوحٖ فَكَذَّبُواْ عَبۡدَنَا وَقَالُواْ مَجۡنُونٞ وَٱزۡدُجِرَ

– *Prije njih Nuhov narod nije vjerovao i roba Našeg je u laž utjerivao, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je onemogućen bio.* (El-Kamer, 9)

وَقَوۡمَ نُوحٖ مِّن قَبۡلُۖ إِنَّهُمۡ كَانُواْ قَوۡمٗا فَٰسِقِينَ

– *I o Nuhovu narodu, davno prije – to, zaista, bijaše narod neposlušni!* (Ez-Zarijat, 46)

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ

– …i još prije Nuhov narod, koji je najokrutniji i najobjesniji bio… (En-Nedžm, 52)

Nabrojao sam prepreke koje su Nuhov narod spriječile da prihvati njegov poziv, među kojima su: oholost, tvrdoglavost, slijepo slijeđenje, idolopoklonstvo, njihovi prvaci. Sve to objasnio sam u knjizi, ukazujući na ulogu tih prvaka, njihove zavjere i luksuz kojem su bili prepušteni.

U četvrtom poglavlju govorio sam o pritužbama koje je Nuh, alejhis-selam, iznosio svome Gospodaru na račun vlastitog naroda i njihove nepokornosti, i naveo sam dovu koju je uputio protiv svoga naroda u suri Nuh. Ajete iz te sure protumačio sam na jednostavan, ali dubok i utemeljen način, zasnovan na interpretacijama velikih učenjaka tefsira. Kroz ajete sam prikazao njegove metode pozivanja, javnog i tajnog, danju i noću. Nuh, alejhis-selam, nastojao je privoljeti svoj narod, trudio se da ih uputi i potakne na traženje oprosta, kako bi stekli Allahovu milost i brojna dobra. Uzvišeni kaže:

فَقُلْتُ ٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ إِنَّهُۥ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾ يُرْسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيْكُم مِّدْرَارًا ﴿١١﴾
وَيُمْدِدْكُم بِأَمْوَٰلٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَل لَّكُمْ جَنَّٰتٍ وَيَجْعَل لَّكُمْ أَنْهَٰرًا

…i govorio sam: "Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On doista mnogo prašta. On će vam kišu obilnu slati i pomoći će vas imanjima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati." (Nuh, 10–12)

Podsticao ih je da razmišljaju o stvaranju njih samih:

مَّا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا

Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara!? (Nuh, 13–14)

Pozivao ih je na razmišljanje o nebesima, Zemlji i onome što je na njima. Uzvišeni kaže:

أَلَمْ تَرَوْاْ كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا

Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio? (Nuh, 15–16)

Pozivao ih je da razmišljaju o proživljenju nakon smrti:

وَٱللَّهُ أَنۢبَتَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا

Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas, sigurno, izvesti. (Nuh, 17–18)

Pozivao je svoj narod da se sjete Allahovih blagodati, koje su im omogućile život na Zemlji:

وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِّتَسْلُكُواْ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا

Allah vam je Zemlju učinio ravnom, da biste po njoj hodili putevima prostranim (Nuh, 19–20). Izložio sam ajete u kojima se Nuh, alejhis-selam, žali na grijehe svog naroda i upućuje dovu protiv njih. Naveo sam način na koji su učenjaci tumačili ove ajete do kraja sure Nuh.

U petom poglavlju bit će riječi o lađi Nuha, alejhis-selam, i velikom potopu. Navest ću tumačenja ajeta koji govore o tome, a to su riječi Uzvišenog:

وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُۥ لَن يُؤْمِنَ مِن قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدْ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُواْ يَفْعَلُونَ

I Nuhu bi objavljeno: "Osim onih koji su već vjernici, niko više iz naroda tvoga neće vjernik postati, zato se ne žalosti zbog onoga što oni stalno čine." (Hud, 36)

وَٱصْنَعِ ٱلْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَٰطِبْنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ إِنَّهُم مُّغْرَقُونَ

"…i gradi lađu pred Nama i po Našem nadahnuću, i ne obraćaj Mi se više zbog nevjernika – oni će, sigurno, biti potopljeni!" (Hud, 37)

وَيَصۡنَعُ ٱلۡفُلۡكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيۡهِ مَلَأٞ مِّن قَوۡمِهِۦ سَخِرُواْ مِنۡهُۚ قَالَ إِن تَسۡخَرُواْ مِنَّا فَإِنَّا نَسۡخَرُ مِنكُمۡ كَمَا تَسۡخَرُونَ ٣٨ فَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَ مَن يَأۡتِيهِ عَذَابٞ يُخۡزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيۡهِ عَذَابٞ مُّقِيمٞ

I on je gradio lađu. I kad god bi pored njega prolazile glavešine naroda njegova, rugale bi mu se. "Ako se vi rugate nama", govorio je on, "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate, i saznat ćete, zaista, koga će snaći sramna kazna i ko će u vječnoj muci biti." (Hud, 38–39)

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلۡنَا ٱحۡمِلۡ فِيهَا مِن كُلّٖ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَأَهۡلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيۡهِ ٱلۡقَوۡلُ وَمَنۡ ءَامَنَۚ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٞ ٤٠ ۞ وَقَالَ ٱرۡكَبُواْ فِيهَا بِسۡمِ ٱللَّهِ مَجۡرٖىٰهَا وَمُرۡسَىٰهَآۚ إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ

I kad je zapovijed Naša pala i voda s površine Zemlje pokuljala, Mi smo rekli: "Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste po jedan par i čeljad svoju – osim onih o kojima je bilo govora – i vjernike!" – a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali. I on reče: "Ukrcajte se u nju, u ime Allaha, neka plovi i neka pristane! Gospodar moj, uistinu, prašta i samilostan je." (Hud, 40–41)

Vidjet ćemo kako je Zemlja bila preplavljena vodom i kako se dogodio potop. Pojasnio sam taj veliki kosmički događaj kroz plemenite ajete u suri El-Kamer:

مُّهۡطِعِينَ إِلَى ٱلدَّاعِۖ يَقُولُ ٱلۡكَٰفِرُونَ هَٰذَا يَوۡمٌ عَسِرٞ ٨ ۞ كَذَّبَتۡ قَبۡلَهُمۡ قَوۡمُ نُوحٖ فَكَذَّبُواْ عَبۡدَنَا وَقَالُواْ مَجۡنُونٞ وَٱزۡدُجِرَ ٩ فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَغۡلُوبٞ فَٱنتَصِرۡ ١٠ فَفَتَحۡنَآ أَبۡوَٰبَ ٱلسَّمَآءِ بِمَآءٖ مُّنۡهَمِرٖ ١١ وَفَجَّرۡنَا ٱلۡأَرۡضَ عُيُونٗا فَٱلۡتَقَى ٱلۡمَآءُ عَلَىٰٓ أَمۡرٖ قَدۡ قُدِرَ ١٢ وَحَمَلۡنَٰهُ عَلَىٰ ذَاتِ أَلۡوَٰحٖ وَدُسُرٖ ١٣ تَجۡرِي بِأَعۡيُنِنَا جَزَآءٗ لِّمَن كَانَ كُفِرَ ١٤ وَلَقَد تَّرَكۡنَٰهَآ ءَايَةٗ فَهَلۡ مِن مُّدَّكِرٖ ١٥ فَكَيۡفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ

Prije njih Nuhov narod nije vjerovao i roba Našeg je u laž utjerivao, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je onemogućen bio. I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, Ti se osveti!" I Mi smo kapije nebeske pootvarali vodi koja je neprestano lila, i učinili da iz zemlje izvori provru, i vode su se sastajale kako je određeno bilo, a njega smo nosili

na onoj od dasaka i klinaca sagrađenoj koja je plovila pod brigom Našom – nagrada je to bila za onoga ko je odbačen bio. I Mi to ostavismo kao pouku – pa ima li ikoga ko bi pouku primio? I kakve su bile kazna Moja i opomene Moje! (El-Kamer, 9–16)

Govorio sam o dijalogu koji je vođen između oca koji vjeruje u Uzvišenog Allaha, koji je zabrinut za vjeru i dobrobit svoga sina, i između nepokornog sina, udaljenog od upute imana, ogrezlog u nevjerovanje i zabludu. Taj dijalog navodi se u ajetima:

وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبْنَهُۥ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَٰبُنَيَّ ٱرْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَـَٔاوِيٓ إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ ٱلْمَآءِ ۚ قَالَ لَا عَاصِمَ ٱلْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ ٱللَّهِ إِلَّا مَن رَّحِمَ ۚ وَحَالَ بَيْنَهُمَا ٱلْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ ٱلْمُغْرَقِينَ

I Nuh zovnu sina svoga koji se nalazio podaleko: "O sinko moj, ukrcaj se s nama, ne budi s nevjernicima!", a on reče: "Sklonit ću se na kakvo brdo koje će me od vode zaštititi." "Niko danas Allahove kazne neće pošteđen biti, osim onoga kome se On smilovao!", reče Nuh, i val ih razdvoji, i on potopljen bi. (Hud, 42–43)

U kontekstu događaja koje nam opisuju kur'anski ajeti, usred huke valova koji se razbijaju i prekrivaju cijelu Zemlju, ova scena iznenada se završava, kako bismo iza nje svjedočili povratku mira na ovaj svijet i ponovnom uspostavljanju prethodnog ustrojstva. Huka je utihnula i oluja je prestala. Svijet se iznova rodio i vratio u prijašnje stanje. Pogledajmo kako Božija Objava oslikava tu scenu.[2] Uzvišeni kaže:

وَقِيلَ يَٰٓأَرْضُ ٱبْلَعِي مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ ٱلْمَآءُ وَقُضِيَ ٱلْأَمْرُ وَٱسْتَوَتْ عَلَى ٱلْجُودِيِّ ۖ وَقِيلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ

I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju, a ti, o nebo, prestani!" I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na planini El-Džudijj, i bi rečeno: "Daleko nek je narod nevjernički!" (Hud, 44)

[2] Muhammed Seid Ramadan el-Buti, *Min revaiil-Kur'an: teemmulatun ilmijjetun ve edebijjetun fi kitabillahi azze ve dželle*, Muessesetur-risala, Bejrut, Liban, 1999, str. 574.

Ove divne kur'anske rečenice ilustriraju nam smisao Allahove volje i njene strahovite svemoći kojom obuhvaća cijeli univerzum. Ta volja vlada cijelim svemirom i postupa onako kako Uzvišeni želi, na Njegovom nebu i na Njegovoj Zemlji, na moru i na kopnu, i na svakom mjestu. Zar nismo vidjeli kako je ovaj ajet povratak svega u prijašnje stanje, nakon što su se vode povukle i nakon što je Zemlja progutala taj veliki, zastrašujući potop, vezao za kratku riječ "bi rečeno". Na taj način ilustrira se lakoća Allahove odredbe i da je potrebna samo ta naredba kako bi se stvorio ili uništio cijeli svijet.

Posvetio sam jedan dio molbi koju je Nuh, alejhis-selam, uputio svome Gospodaru u vezi sa svojim sinom, i Nuhovom traženju Allahovog oprosta i milosti. Svoju analizu uskladio sam s mišljenjima imama tefsira o riječima Uzvišenog:

وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُۥ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ٱبْنِى مِنْ أَهْلِى وَإِنَّ وَعْدَكَ ٱلْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ ٱلْحَٰكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ ۖ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيْرُ صَٰلِحٍ ۖ فَلَا تَسْـَٔلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۖ إِنِّىٓ أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّىٓ أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِۦ عِلْمٌ ۖ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِى وَتَرْحَمْنِىٓ أَكُن مِّنَ ٱلْخَٰسِرِينَ

A Nuh je bio zamolio Gospodara svoga i rekao: "Gospodaru moj, sin moj je čeljade moje, a obećanje Tvoje je zaista istinito i Ti si od mudrih najmudriji!" "O Nuhu, on nije čeljade tvoje", rekao je On, "jer radi ono što ne valja, zato Me ne moli za ono što ne znaš! Savjetujem ti da neznalica ne budeš." "Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikad ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen." (Hud, 45–47)

Spomenuo sam i Nuhovu ženu nevjernicu i šta o njoj Allah kaže. Izvukao pouke, lekcije i koristi iz plemenitih Allahovih riječi:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱمْرَأَتَ نُوحٍ وَٱمْرَأَتَ لُوطٍ ۖ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَٰلِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا وَقِيلَ ٱدْخُلَا ٱلنَّارَ مَعَ ٱلدَّٰخِلِينَ

Allah navodi kao pouku onima koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu: bile su udate za dva čestita roba Naša, ali su prema njima licemjerne bile – i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći, i reći će se: "Ulazite vas dvije u Vatru, sa onima koji ulaze!" (Et-Tahrim, 10)

Nuh, alejhis-selam, došao je na kraju prve islamske civilizacije, koja je trajala od perioda Adema, alejhis-selam, a zatim je napustila vjerovanje u tevhid i obožavanje Jedinog Stvoritelja, Veličanstvenog. Kada je ljudski život na Zemlji zalutao u pitanju duhovnih vrijednosti i spoznaje o Uzvišenom Stvoritelju i usmjerio se prema materijalnim stvarima, Uzvišeni Allah poslao je Nuha, alejhis-selam, njegovom narodu, koji ih je suočio s argumentima. Allahovom odredbom, oni su uništeni i iskorijenjeni. Spašeni su samo malobrojni od njih, s kojima je Nuh osnovao civilizaciju mira i blagostanja nakon velikog potopa.

Najvažniji razlozi kraja prve islamske civilizacije jesu sljedeći:

• **Nevjerovanje u Uzvišenog Allaha** (*kufr*): Nuhov narod odbio je poziv u tevhid, zanijekali su Allahove poslanice i borili se protiv njih. Allah ih je označio kao nevjernike, kao što ćemo vidjeti iz Allahovih riječi:

فَقَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوْمِهِۦ مَا نَرَىٰكَ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا وَمَا نَرَىٰكَ ٱتَّبَعَكَ إِلَّا ٱلَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ ٱلرَّأْيِ وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَٰذِبِينَ

Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: "Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama; ne vidimo da ste vi imalo od nas bolji, štaviše, mislimo da ste lažljivci." (Hud, 27)

• **Pripisivanje Allahu druga** (*širk*). Kur'an časni zabilježio je njihove tvrdnje i praksu u pripisivanju Allahu druga i obožavanju, nakon što im je Nuh, alejhis-selam, uputio rječite opomene i vrijedne savjete. Uzvišeni kaže:

وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

…i govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!" (Nuh, 23)

• **Nepravda** (nasilje, *zulum*). To je jedan od najvećih uzroka propasti civilizacija i nestanka naroda. Uzvišeni kaže:

فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ

…pa ih je potom zadesio potop, a bili su zulumćari. (El-Ankebut, 14)

وَلَا تُخَٰطِبْنِى فِى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ إِنَّهُم مُّغْرَقُونَ

…i ne obraćaj Mi se više zbog onih koji su zulum činili – oni će sigurno biti potopljeni. (Hud, 37)

وَقِيلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ

…i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!" (Hud, 44)

• Utjerivanje u laž plemenitog poslanika Nuha, alejhis-selam. Brojni ajeti govore o tome da utjerivanje poslanikā u laž predstavlja uzrok propasti prošlih naroda. Ti ajeti jasno i nedvosmisleno ukazuju na vezu između utjerivanja poslanika u laž te propasti i katastrofe koja je zadesila narode koji su to činili. Uzvišeni kaže:

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَٰهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَأَصْحَٰبُ مَدْيَنَ ۖ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ ۖ فَأَمْلَيْتُ لِلْكَٰفِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

A to što te oni smatraju lažnim – pa i prije njih su narod Nuhov, i Ad, i Semud poslanike smatrali lažnim, i narod Ibrahimov, i narod Lutov, i stanovnici Medjena; a lažnim je smatran i Musa. I Ja sam nevjernicima vremena davao, zatim sam ih kažnjavao, i kakva je samo bila kazna Moja! (El-Hadždž, 42–44)

وَقَوْمَ نُوحٍ لَّمَّا كَذَّبُواْ ٱلرُّسُلَ أَغْرَقْنَٰهُمْ وَجَعَلْنَٰهُمْ لِلنَّاسِ ءَايَةً ۖ

A i narod Nuhov smo, kad su poslanike u laž utjerivali, potopili i ljudima ih poučnim primjerom učinili… (El-Furkan, 37)

• Zlostavljanje Nuha, alejhis-selam, na razne načine, zbog čega je on upućivao dovu protiv njih. Uzvišeni kaže:

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُواْ عَبْدَنَا وَقَالُواْ مَجْنُونٌ وَٱزْدُجِرَ ۞

Prije njih Nuhov narod nije vjerovao i roba Našeg je u laž utjerivao, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je onemogućen bio. (El-Kamer, 9)

قَالُواْ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَٰنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمَرْجُومِينَ

"Ako se ne okaniš, o Nuhu", rekoše oni, "bit ćeš sigurno kamenovan!" (Eš-Šuara, 116)

وَلَقَدْ نَادَىٰنَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ ٱلْمُجِيبُونَ

A kada Nas je Nuh zovnuo, Mi smo se lijepo odazvali. (Es-Saffat, 75)

فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنِّى مَغْلُوبٌ فَٱنتَصِرْ

I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, Ti se osveti!" (El-Kamer, 10)

Allah je uslišao molitvu Svoga vjerovjesnika i nevjernike – zulumćare potopio do posljednjeg.

• Tražili su da ih kazna zadesi. To je bio jedan od razloga Božije kazne koja je zadesila Nuhov narod. Kada su uvidjeli da nemaju nikakav validan argument kojim bi se mogli suprotstaviti Nuhovim jasnim argumentima, počeli su se ponositi griješenjem i ponašati se oholo. Zaslijepljeni svojom zabludom, nisu se htjeli pokoriti racionalnim i razumskim argumentima i sa rasprave su prešli na izazivanje. Uzvišeni kaže:

قَالُواْ يَٰنُوحُ قَدْ جَٰدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ

"O Nuhu", rekoše oni, "ti si želio da se s nama raspravljaš i dugo si se raspravljao. Daj neka se ostvari ono čime nam prijetiš, ako istinu govoriš!" (Hud, 32)

• Neistinom su htjeli ugušili istinu. Uzvišeni kaže:

مَا يُجَٰدِلُ فِىٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِى ٱلْبِلَٰدِ ۝٤ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَٱلْأَحْزَابُ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۖ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍۭ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ ۖ وَجَٰدَلُواْ بِٱلْبَٰطِلِ لِيُدْحِضُواْ بِهِ ٱلْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

O Allahovim ajetima raspravljaju samo oni koji ne vjeruju, pa neka te ne obmanjuje to što se oni po svijetu kreću. I Nuhov narod je prije njih poricao, a i poslije njega oni koji su se bili protiv poslanika urotili. Svaki narod nastojao je domoći se svoga poslanika i trudio se neistinom ugušiti istinu, pa sam ga Ja kažnjavao – a kakva je bila kazna Moja! (Gafir, 4–5)

• Odavanje užicima jedan je od uzroka Božije kazne. Uzvišeni kaže:

وَٱتَّبَعَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ مَآ أُتۡرِفُواْ فِيهِ وَكَانُواْ مُجۡرِمِينَ ١١٦ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهۡلِكَ ٱلۡقُرَىٰ بِظُلۡمٖ وَأَهۡلُهَا مُصۡلِحُونَ

A oni koji su zlo radili odavali su se onome u čemu su uživali, i grešnici su postali. Gospodar tvoj nije nikada nepravedno uništavao sela i gradove, ako su stanovnici njihovi bili dobri. (Hud, 116–117)

Nuh je kazao kako je većina njegovog naroda slijedila svoje glavešine i bogataše, kojima su bogatstvo i porod samo povećali zabludu na ovom svijetu i propast na ahiretu. Uzvišeni kaže:

وَٱتَّبَعُواْ مَن لَّمۡ يَزِدۡهُ مَالُهُۥ وَوَلَدُهُۥٓ إِلَّا خَسَارٗا

...i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju. (Nuh, 21)

• **Obijest**. To je jedan od zločina zbog kojih Uzvišeni Allah kažnjava narode. Obijest (*betar*) je prelaženje granica, mnogoboštvo i poricanje blagodati. Uzvišeni kaže:

وَكَمۡ أَهۡلَكۡنَا مِن قَرۡيَةِۭ بَطِرَتۡ مَعِيشَتَهَاۖ فَتِلۡكَ مَسَٰكِنُهُمۡ لَمۡ تُسۡكَن مِّنۢ بَعۡدِهِمۡ إِلَّا قَلِيلٗاۖ وَكُنَّا نَحۡنُ ٱلۡوَٰرِثِينَ

A koliko smo Mi sela i gradova uništili čiji su stanovnici u životu obijesni bili! Eno domova njihovih, malo ko, poslije njih, navrati u njih, Nama su ostali. (El-Kasas, 58)

Nuh, alejhis-selam, podsjećao je svoj narod na Allahove blagodati u njima samima i u okolnom svijetu. Uzvišeni kaže:

مَّالَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا۟ كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَٱللَّهُ أَنۢبَتَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِّتَسْلُكُوا۟ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا

Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara!? Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio? Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas, sigurno, izvesti. Allah vam je Zemlju učinio ravnom, da biste po njoj hodili putevima prostranim? (Nuh, 13–20)

Međutim, oni su navikli na obijest i poricanje blagodati, tako da ih je zadesilo ono što je snašlo drevne narode.

• Oholost. To je jedan od razloga propasti Nuhovog naroda. Uzvišeni kaže:

وَأَصَرُّوا۟ وَٱسْتَكْبَرُوا۟ ٱسْتِكْبَارًا

…bili su uporni i pretjerano oholi. (Nuh, 7)

• Spletkarenje (*mekr*). Nuh, alejhis-selam, bio je izložen teškim spletkama nevjernika. Uzvišeni kaže:

وَمَكَرُوا۟ مَكْرًا كُبَّارًا

…i spletke velike snuju. (Nuh, 22)

Spletkarenje je bilo istaknuto obilježje Nuhovog naroda. Pribjegavali su raznim vrstama i metodama spletkarenja, kako bi odvratili ljude od vjerovanja u Allaha i obožavanja samo Njega. Iznošenjem sumnji i lažnih optužbi, priređivanjem varki i postavljanjem prepreka otežavali su put Nuhovog poziva u vjeru, želeći napakostiti Nuhu. Ali, Allah je sve to uništio i dao da to bude uzrok njihove propasti. Tako završavaju spletkari. Uzvišeni kaže:

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا فِى كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَٰبِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا۟ فِيهَا ۖ وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

I isto tako Mi učinismo da u svakom gradu velikaši postanu grešnici i da u njemu zamke postavljaju, ali oni samo sebi zamke postavljaju, a da i ne primjećuju. (El-En'am, 123)

• Grijesi i prijestupi. Pojava grijeha i prijestupa, te ogrezlost u griješenju razlozi su zbog kojih je Nuhov narod zadesila kazna i propast. Uzvišeni kaže:

مِّمَّا خَطِيٓـَٔـٰتِهِمْ أُغْرِقُواْ فَأُدْخِلُواْ نَارًا فَلَمْ يَجِدُواْ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَنصَارًا

I oni su zbog grijehova svojih potopljeni i u Vatru će biti uvedeni i nikoga sebi, osim Allaha, kao pomagača neće naći. (Nuh, 25)

• Zaokupljenost dunjalukom i zaboravljanje ahireta. Nuhov narod bio je zaokupljen ovosvjetskim stvarima, obmanut prolaznim blagodatima. Zaboravili su ahiret, radovali su se zbog imetka, poroda i prolaznih naslađivanja. Nisu vodili računa o pripremi za dan povratka. Bili su oholi i nisu htjeli vjerovati, pa ih je Uzvišeni postepeno odveo u propast. Imali su mnogo imetka i djece, što ih je odvelo u oholost, čime su se obistinile riječi Uzvišenog:

فَلَمَّا نَسُواْ مَا ذُكِّرُواْ بِهِۦ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَٰبَ كُلِّ شَىْءٍ حَتَّىٰٓ إِذَا فَرِحُواْ بِمَآ أُوتُوٓاْ أَخَذْنَٰهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُّبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾ فَقُطِعَ دَابِرُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ ۚ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili. A kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili, i zameo bi se trag narodu koji čini zlo – i neka je hvaljen Allah, Gospodar svjetova! (El-En'am, 44–45)

• Zakon smjenjivanja. Uzvišeni kaže:

وَإِن تَتَوَلَّوْاْ يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوٓاْ أَمْثَٰلَكُم

A ako glave okrenete, On će vas drugim narodom zamijeniti, koji onda kao što ste vi neće biti. (Muhammed, 38)

Allah nije uništio nijedan narod a da nije doveo drugi narod koji će naseljavati Zemlju. To je Njegov zakon. Civilizacije imaju

svoje zakone nastanka i propasti, kao što imaju zakone obnove, regeneracije i smjenjivanja. Kur'an časni govori o civilizacijskom smjenjivanju, a to je ono što se desilo narodu Nuha, alejhis-selam. Taj narod ispunio je sve uvjete za propast, tako da ih je Allah uništio potopom. A kako bi čovječanstvo iznova počelo svoju misiju, Allah je zamijenio Nuhov narod: potopio ih je, a Zemlju je povjerio grupi vjernika koji su bili s Nuhom.

3. Allah je svakom narodu odredio kraj. Uzvišeni kaže:

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۖ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

Svaki narod ima svoj kraj, i kad dođe njegov kraj, neće ga moći ni za tren jedan ni odložiti ni ubrzati. (El-A'raf, 34)

Allah je svakom pojedincu odredio trenutak smrti, kada se završava njegov ovosvjetski život. Isto tako, Allah je narodima i civilizacijama odredio kraj, kada će one propasti i nestati sa historijske scene. Uzvišeni kaže:

وَمَآ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ۝٤ مَّا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَـْٔخِرُونَ

A Mi smo uništavali gradove samo u određeno vrijeme, nijedan narod ne može ni ubrzati ni usporiti konac svoj. (El-Hidžr, 4–5)

Svakom uništenom gradu određen je kraj zbog djela koja su činili njegovi stanovnici, protiv kojih je Allah uspostavio dokaze, uputio im upozorenja i odgodio kaznu.[3] Oni koji utjeruju u laž poslanike ne trebaju biti zavarani time što Allah odgađa kaznu. Allahov zakon nalaže da svako dobije ono što je zaslužio. Njegov zakon ostvaruje se postepeno, a konačno ostvarenje dešava se onda kada bude određen kraj nekog grada ili naroda. A onda kada u tom gradu ne ostane nikakvog dobra, tada on doživljava svoj kraj i tada je njegova sudbina zapečaćena.[4] Allah će uništiti ili kazniti prije Sudnjeg dana svaki narod koji spozna život, a zatim

[3] Muhammed Hejšur, *Sunenul-Kur'an fi kijamil-hadarati ve sukutih*, Darul-vefa lit-tibaa ven-nešr, prvo izdanje, 1997, str. 302.

[4] Ibid., str. 303.

se odmetne od istine i odbaci pravdu. To je sve u Knjizi zapisano. Uzvišeni kaže:

وَإِن مِّن قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا ۚ كَانَ ذَٰلِكَ فِى ٱلْكِتَـٰبِ مَسْطُورًا

I ne postoji nijedno naselje koje Mi prije Sudnjeg dana nećemo uništiti ili ga teškoj muci izložiti – to je u Knjizi zapisano. (El-Isra, 58)

Upravo to se desilo Nuhovom narodu. Allah im je poslao poslanika da bi ih uputio, ali su oni odbacili Njegov poziv, iz oholosti i tvrdoglavosti, i zatražili su od njega da im ubrza kaznu. Smatrali su ga lažnim, osporavali ga, bili su nevjernici, obijesni i odavali su se užicima. Zadesila ih je Božija kazna zbog grijeha koje su počinili, u skladu s Allahovim određenjem. On je odredio da će svaki narod imati svoj kraj, a Allahovo znanje ne može se izmijeniti niti se Njegov zakon može preusmjeriti. Taj zakon ostvarit će se i djelovati u skladu s Njegovom voljom, htijenjem, znanjem i mudrošću.

• Zakon uništenja. Uzvišeni kaže:

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ ٱلْقُرُونِ مِنۢ بَعْدِ نُوحٍ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًۢا بَصِيرًا

I koliko smo samo naroda poslije Nuha uništili! A dovoljno je to što Gospodar tvoj zna i vidi grijehe robova Svojih. (El-Isra, 17)

Iz ovog ajeta razumijemo da je uništenje počelo s Nuhovim narodom i da se nastavilo sve do perioda uoči poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kada su uništeni vlasnici slona.

Uništenje (*el-helak*) u kur'anskoj terminologiji označava razornu, istrebljujuću kaznu koju Allah spušta na Svoje neprijatelje. Taj izraz često se spominje u kur'anskom kazivanju kada je riječ o sudbini prošlih naroda koji su skrenuli sa staze Pravog puta, koji su odbili naredbe Uzvišenog Allaha i koji su nanijeli zlo Njegovim poslanicima. Uništenje koje je zadesilo Nuhov narod jeste potop.

• Zakon gubitka i propasti. Ovaj zakon primijenio se na Nuhovom narodu. Uzvišeni kaže:

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ

A oni koji u Allahove dokaze ne vjeruju, oni će biti gubitnici! (Ez-Zumer, 63)

Nevjernici neće postići ono što žele i bit će gubitnici, i to je Allahov zakon koji je na snazi i koji ne može izostati. Isto tako, vjernici će postići ono što žele, i to je jedan od Allahovih zakona. Nuhov narod izgubio je moć zapažanja i srčanog vida, tako da su se izgubili u pustinjama sumnji, morima strasti i dolinama zablude, i postali su gubitnici.

• Nemar je jedan od uzroka uništenja. Nuhov narod nije bio svjestan opasnosti nemara, već su mu se prepustili na nivou pojedinca i društva, zbog čega su bili uništeni.

Kur'an časni u kazivanju o Nuhu, alejhis-selam, skreće pažnju na uzimanje pouke iz njihovog stanja. Kazivanje o Nuhovom narodu puno je pouka, lekcija, koristi, pravila i Allahovih zakonitosti o životnom vijeku naroda, nestanku i prosperitetu civilizacija.

Ovo su neki uzroci uništenja drevnih ljudskih civilizacija do kojih smo došli istraživanjem i analiziranjem tih faktora. Neobično je to što su se osnove nove civilizacije pojavile u iskušenju koje je zadesilo Nuha, alejhis-selam. Ta civilizacija počinje svoj razvoj nakon što je lađa pristala na planini El-Džudijj, a svoje postojanje započela je u Allahovo ime, uz zahvalu Allahu zbog toga što ih je spasio od nasilničkog naroda. Začetnici druge civilizacije zamolili su Allaha da ih iskrca na blagoslovljeno mjesto, jer Allah to najbolje umije.

U Nuhovoj lađi bilo je smješteno sjeme te nove civilizacije, sastavljene od ljudi, životinja, ptica i biljaka, te od duhovnih vrijednosti i moralnih principa. Nova civilizacija bila je izgrađena i na temeljima vjerovanja u Allaha, ispravnog razumijevanja života, univerzuma, egzistencije, Dženneta, Džehennema, poslaničke i

vjerovjesničke misije. Sve to bilo je ojačano božanskom objavom koja je silazila Allahovom poslaniku Nuhu, alejhis-selam.

Upozorio sam na opasnost izmišljotina, mitova, apokrifnih predanja i israilijata[5], koja se vezuju uz kazivanje o Nuhu, alejhis-selam, a koja u većini slučajeva narušavaju čistoću ovog kazivanja. Ne postoji nepristrasan istraživač koji može negirati utjecaj israilijata na ta predanja, koja nekada naginju ka fantaziji, nekada se kose s ispravnim islamskim vjerovanjem, a u brojnim slučajevima oprečna su jedna drugima.

Jedan od primjera tih israilijata jeste predanje koje navodi Ibn Kesir, pozivajući se na Tevrat, gdje se navodi da je Ham, Nuhov sin, spolno općio s njegovom ženom na lađi, pa je Nuh uputio dovu da se to dijete rodi s urođenom manom. Ham je dobio crnog sina, Kenana, koji je praotac crnaca. U drugom predanju navodi se nešto sasvim drugo – da se njegovom ocu u snu otkrilo stidno mjesto, a on ga nije pokrio, već njegova dvojica braće i zato je uputio dovu da njegovo dijete bude drugačije i da njegovi potomci budu robovi potomcima njegove braće. Sva ta predanja spadaju u legende, fantazije i israilijate koji su u suprotnosti s razumom i tradicijom. Iz takvih predanja nastali su mitovi i legende koji su se, nažalost, uvukli u historijske knjige i tefsire, što je dovelo do pogrešnog predstavljanja islamske baštine. Stoga je potrebno ukloniti takva predanja iz knjiga islamske baštine i oslanjati se prije i poslije svega samo na kur'ansku civilizacijsku viziju koju donosi časna Objava i o kojoj govore vjerodostojna predanja od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je riječ o kazivanju o Nuhu, alejhis-selam.

Ova knjiga razotkriva neke potvore israilićanskih učenjaka o Nuhu, alejhis-selam, i daje odgovor na pitanje je li Nuhov potop zahvatio cijelu planetu Zemlju i naveo sam stavove učenjaka o tom pitanju koje je u dobroj mjeri privuklo pažnju ljudi. Pojasnio

[5] To su predanja pripadnika ranijih objava, kršćana i jevreja.

sam šta su historičari i stručnjaci za historiju religija kazali o velikom potopu. Otkrio sam neka slaba predanja koja su pripisana Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao što sam govorio o stavovima učenjaka o tome kako će završiti djeca iz naroda Nuha, alejhis-selam.

Šesto poglavlje govori o rođenju druge ljudske civilizacije. Naveo sam mišljenja učenjaka i komentatora Kur'ana o riječima Uzvišenog:

قِيلَ يَٰنُوحُ ٱهۡبِطۡ بِسَلَٰمٖ مِّنَّا وَبَرَكَٰتٍ عَلَيۡكَ وَعَلَىٰٓ أُمَمٖ مِّمَّن مَّعَكَۚ وَأُمَمٞ سَنُمَتِّعُهُمۡ ثُمَّ يَمَسُّهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٞ ٤٨ تِلۡكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلۡغَيۡبِ نُوحِيهَآ إِلَيۡكَۖ مَا كُنتَ تَعۡلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوۡمُكَ مِن قَبۡلِ هَٰذَاۖ فَٱصۡبِرۡۖ إِنَّ ٱلۡعَٰقِبَةَ لِلۡمُتَّقِينَ

"O Nuhu", bi rečeno, "iskrcaj se, s pozdravom Našim i blagoslovima tebi i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom! Bit će naroda kojima ćemo davati da uživaju, a koje će poslije snaći Naša kazna nesnosna!" To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavljujemo, ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist čestitih biti. (Hud, 48–49)

U ovom poglavlju naveo sam osobine Nuha, alejhis-selam, koje su odlikovale njegovu plemenitu ličnost. Nuh je pripadao najodabranijim poslanicima, koji su ispovijedali tevhid i tražili od svojih naroda da robuju jedino Allahu. Njegovo pozivanje doprinijelo je utemeljenju pohvalnih svojstava koja su bila ugrađena u strukturu druge ljudske civilizacije, od kojih su najvažnija: iskrenost, strpljivost, bogobojaznost, traženje oprosta, upućivanje dove, robovanje, pouzdanje u Allaha, spominjanje Allaha, čvrsto vjerovanje u Njega, znanje, čednost, pouzdanost, postojanost, pokornost roditeljima i druga svojstva koja je Nuh, alejhis-selam, usadio u svoje sljedbenike i na taj način doprinio usponu civilizacije mira i bereketa. Pojasnio sam na koji se način Nuh, alejhis-selam, odnosio prema božanskim zakonima, poput sljedećih:

- Allahov zakon promjene i veza tog zakona s vjerskim učenjem;

- Allahov zakon u iskušavanju;
- Allahov zakon uzroka i posljedica;
- Allahov zakon suzbijanja;
- Allahov zakon u pobjedi i dominaciji.

Pojasnio sam karakteristike druge ljudske civilizacije, koja je uspostavljena na temeljima tevhida – priznavanja i ispovijedanja Allahove jednoće. Ta civilizacija je ljudska, moralna, posvećena znanju, temelji se na slobodi vjerovanja, slobodi izbora na osnovu razuma, prirode, logike i osjećaja. Uzvišeni kaže:

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَءَاتَىٰنِي رَحۡمَةٗ مِّنۡ عِندِهِۦ فَعُمِّيَتۡ عَلَيۡكُمۡ أَنُلۡزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمۡ لَهَا كَٰرِهُونَ

"O narode moj", govorio je on, "da vidimo! Ako je meni jasno ko je Gospodar moj i ako mi je On od Sebe dao vjerovjesništvo, a vi ste slijepi za to, zar da vas silimo da to protiv volje vaše priznate?" (Hud, 28)

Prema tome, ova civilizacija utemeljena je na vjeri, vjerskom učenju, vizionarskom razmišljanju utemeljenom na ličnom uvjerenju, istraživanju i promišljanju, a ne na sili, vlasti i slijepom pokoravanju.

Ukazao sam na faktore koji su doveli do nastanka druge ljudske civilizacije, među kojima su:

- ideološki faktor,
- industrijsko-ekonomski faktori,
- ekološki faktor,
- društveni faktor,
- moralni faktor,
- politički faktor,
- faktor ljepote.

Ovi faktori doprinijeli su stvaranju sljedećih elemenata:

- bratstvo i ljubav,
- empatija i saosjećanje,
- saradnja i potpomaganje,

• solidarna odgovornost,
• uzajamno savjetovanje,
• usavršavanje i uzdizanje,
• pravedan i častan odnos,
• intelektualni, naučni, duhovni, psihološki i materijalni napredak.

Ovi elementi omogućili su ostvarenje osnovnih ciljeva ljudskog života, od kojih su najvažniji:

– **Ibadet Allahu**. Uzvišeni kaže:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi ibadet čine (da Me obožavaju). (Ez-Zarijat, 56)

– **Namjesništvo na Zemlji**. Uzvišeni kaže:

فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ وَجَعَلْنَٰهُمْ خَلَٰٓئِفَ وَأَغْرَقْنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُنذَرِينَ

Ali, nazvaše ga lašcem, pa Mi u lađi njega i one koji bijahu uz njega spasismo i namjesnicima ih učinismo, a one koji dokaze Naše nisu priznavali potopismo, pa pogledaj kako su završili oni koji se na opomene nisu osvrtali! (Junus, 73)

– **Naseljavanje Zemlje**.

هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ وَٱسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا

On vas od Zemlje stvara i daje vam da živite na njoj! (Hud, 61) tj. traži od vas da se naselite na njoj.

Nuh, alejhis-selam, uspio je osnovati drugu ljudsku civilizaciju na temeljima harmonije između materijalnih stvari dostupnih u to vrijeme, te vjerskih, duhovnih i moralnih vrijednosti koje su predstavljale istinski motiv koji stoji iza civilizacijske kreativnosti u historiji čovječanstva.

Komentirao sam ajete koji govore o krcatoj lađi i njenoj važnosti kroz razne periode. Uzvišeni kaže:

إِنَّا لَمَّا طَغَا ٱلْمَآءُ حَمَلْنَٰكُمْ فِى ٱلْجَارِيَةِ ﴿١١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَآ أُذُنٌ وَٰعِيَةٌ

Mi smo vas, kada je voda preplavila sve, u lađi nosili da vam to poukom učinimo i da to od zaborava sačuva uho koje pamti. (El-Hakka, 11–12)

وَءَايَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ

Dokaz im je i to što potomke njihove u lađama krcatim prevozimo. (Jasin, 41)

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿٧٨﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِى ٱلْعَٰلَمِينَ

...i u naraštajima kasnijim mu spomen sačuvali: "Mir Nuhu od svjetova svih!" (Es-Saffat, 78–79). Zatim sam govorio o Nuhovoj oporuci i smrti.

Ovu knjigu završio sam u subotu 17. zul-ka'de 1440. h. g. / 20. jula 2019, u dva sata i deset minuta popodne, u Istanbulu. Allahu pripada hvala prije i poslije svega. Molim Uzvišenog Allaha da primi ovo djelo, da nas počasti društvom vjerovjesnika, iskrenih, šehida i dobrih vjernika.

Na kraju ove knjige mogu samo skrušeno i pokajnički stati pred svojim Uzvišenim, Plemenitim Gospodarom, iskreno Mu zahvaljujući na Njegovoj milosti, plemenitosti i darežljivosti, odričući se svake zasluge, moći i snage. Kod Njega utočište tražim u svim svojim pokretima i mirovanju, u životu i smrti. Allah je moj Milostivi Stvoritelj, Plemeniti Pomagač, Uzvišeni Gospodar, Koji me je nadahnuo da činim dobro. Da me je On napustio i prepustio samom sebi, ne bih mogao zdravo promišljati ni iskazati misli i osjećanja, srce bi ostalo bez nadahnuća i bio bih nemoćan da išta napišem.

Gospodaru moj, omogući mi da spoznam ono čime si Ti zadovoljan. Raširi moja prsa i sačuvaj me, Gospodaru moj, od svega

čime nisi zadovoljan. Sačuvaj moje srce i razum od toga. Molim Te Tvojim lijepim imenima i uzvišenim atributima da nagradiš mene i moje prijatelje vjernike koji su mi pomogli da ovaj posao privedem kraju.

Allahu moj, neka ovo djelo bude posvećeno samo Tebi i neka bude blagoslovljeno, prihvaćeno i korisno svim ljudima. Molim svakoga ko čita ovu knjigu da ne zaboravi uputiti dovu za roba koji je ovisan o oprostu, milosti i zadovoljstvu svoga Gospodara. Uzvišeni kaže:

رَبِّ أَوۡزِعۡنِيٓ أَنۡ أَشۡكُرَ نِعۡمَتَكَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَيَّ وَأَنۡ أَعۡمَلَ صَٰلِحٗا تَرۡضَىٰهُ وَأَدۡخِلۡنِي بِرَحۡمَتِكَ فِي عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ

Gospodaru moj, dozvoli mi da Ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim, i pomozi mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti, i učini dobrim potomke moje – ja se, zaista, kajem i odan sam Tebi. (En-Neml, 19)

Molim Allaha da oprosti meni, mojim roditeljima i svim muslimanima!

Hvala pripada Allahu, Gospodaru svjetova!

Ali Muhammed es-Sallabi

Prvo poglavlje

ŽIVOT PRIJE NUHA, ALEJHIS-SELAM

Vratimo se u daleku prošlost, započnimo putovanje kroz vrijeme čije je krajnje odredište vrijeme našeg praoca Adema, vrijeme prije Nuha, alejhimes-selam.

Kakav je bio period između Adema i Nuha, alejhimes-selam? Jesu li ljudi vjerovali u jednog Boga? Je li bilo poslanika između Adema i Nuha? Kada se idolopoklonstvo (*širk*) prvi put pojavilo među ljudima?

Nema sumnje da je Allah poslao Adema, alejhis-selam, s čistim vjerovanjem, iz božanskog svijeta, svijeta Dženneta, meleka. Adem se odlikovao plemenitim moralnim vrijednostima, koje je kasnije prenio na svoju djecu. Oni koje je Allah uputio, slijedili su ga, a oni koje je zaveo šejtan, oni su zalutali.[6]

PRVO: PERIOD IZMEĐU ADEMA I NUHA, ALEJHIMES-SELAM

Ibn Hibban u svom *Sahihu* bilježi hadis Ebu Umame, radijallahu anhu, koji prenosi da je neki čovjek upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

كَمْ كَانَ بَيْنَهُ (أي آدَم عَلَيْهِ السّلاَمُ) وَبَيْنَ نُوحٍ؟ قَالَ: عَشَرَةُ قُرُونٍ.

[6] Abdulhalim Mahmud, *Kasasul-enbija fi rihabil-kevn meal-enbija ver-rusul*, Darur-rešad lin-nešr vet-tevzi, Kairo, prvo izdanje, 2010, str. 63.

"Koliko je vremena proteklo između Adema i Nuha?", a on je rekao: "Deset stoljeća ili generacija *(karnova)*."[7]

Hakim bilježi predanje Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazao:

كَانَ بَيْنَ نُوحٍ وَآدَمَ عَشَرَةُ قُرُونٍ. وَفِي رِوَايَة: كُلُّهُمْ عَلَى الْإِسْلَامِ.

"Između Nuha i Adema bilo je deset generacija", a u drugom predanju navodi se: "Svi su bili u islamu."[8]

Ibn Džerir kaže: "Od grupe učenjaka iz prvih generacija (selefa) prenosi se da je između Adema i Nuha bilo deset generacija i svi su pripadali pravoj vjeri. Nevjerovanje se pojavilo u generaciji u kojoj je poslan Nuh, alejhis-selam." Učenjaci kažu: "Nuh, alejhis-selam, prvi je vjerovjesnik kojeg je Allah poslao nekom narodu kako bi ga opominjao i pozivao."[9]

Sva ova predanja potvrđuju da je period između Adema i Nuha, alejhimes-selam, bio duži od 126 godina, što je period koji navode neki historičari. Njihovo jedino uporište u toj tvrdnji jesu knjige Israilićana koje govore o ovoj temi.[10] Ibn Kesir kaže: "Prema historičarima sljedbenika Knjige, između Nuhovog rođenja i Ademove smrti bilo je 146 godina. Ustvari, između njih je bilo deset generacija."[11]

---

[7] Muhammed b. Hibban b. Ahmed b. Hibban b. Muaz b. Ma'bed, Et-Temimi, Ebu Hatim, Ed-Darimi, El-Busti (u. 354. h. g.), *Ibn Hibbanov Sahih*, valorizacija Šuajb el-Arnaut, Muessesetur-risala, Bejrut, drugo izdanje, 1414/1993, br. 6296.

[8] Ebu Abdullah Hakim Muhammed b. Abdullah b. Hakem ed-Dabbi et-Tahmani en-Nejsaburi, poznat kao Ibn Bejh (u. 405. h. g.), *El-Mustedreku ales-Sahihajn*, valorizacija Mustafa Abdulkadir Ata, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, prvo izdanje, 1411/1990, 9/255. Hakim kaže: Ovaj hadis je vjerodostojan prema uvjetima Buharija, ali ga Buhari i Muslim nisu zabilježili.

[9] Taberi, *Tarihut-Taberi, Tarihur-rusul vel-muluk*, Darul-mearif, Egipat, drugo izdanje, 1387/1967, 1/65.

[10] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, Darul-fikril-arebi, Kairo, prvo izdanje, 2017, str. 10.

[11] Ebu Fida Ismail b. Umer b. Kesir ed-Dimaški, *Kasasul-enbija*, Darul-ma'rifa, Bejrut, Liban, 2000, 1/74.

Kada je riječ o rodoslovlju, između Adema i Nuha, alejhimes-selam, bilo je deset predaka, što je u skladu sa spomenutim predanjem o deset generacija (*karn*, mn. *kurun*, što znači stoljeće ili generacija). Svaki predak predstavlja jednu generaciju, jer je svaki od njih živio hiljadu godina, ili nešto manje od toga. Međutim, određivanje tačnog vremenskog perioda između Adema i Nuha, alejhimes-selam, zavisi od razumijevanja značenja riječi *karn*. S lingvističkog aspekta, ta riječ se odnosi na vrh planine, ali se upotrebljava i za vremenski period ili generaciju. U savremenom arapskom jeziku ta riječ znači stoljeće.[12]

Ibn Kesir kaže: "Ako se pod izrazom *karn* misli na stotinu godina, kao što smatra većina ljudi, onda je među njima sigurno bilo hiljadu godina. Međutim, moguće je da je taj period bio i duži, ako uzmemo u obzir da Ibn Abbas kaže da je deset generacija bilo u islamu. Jer, možda je među njima bilo još stoljeća kada ljudi nisu bili u islamu. Ako se, pak, pod izrazom karn misli na ljudsku generaciju, kao što je u riječima Uzvišenog: *A koliko smo generacija nakon Nuha uništili!* (El-Isra, 17), onda su između Adema i Nuha protekle hiljade godina. A Allah najbolje zna."[13]

Ovo mišljenje zastupa naučnik Umer Iman Ebu Bekr, koji kaže: "Smatram da je druga opcija koju Ibn Kesir spominje bliža istini, budući da je poznato kako su generacije nakon Adema pripadale jednoj vjeri i da su slijedile Allahov vjerozakon jedan vremenski period, kao što će biti navedeno. Zatim su nestali simboli tevhida i ljudi su se počeli razilaziti. Neki su ostali u monoteizmu (tevhidu), a drugi su otišli na stranputicu. Zbog toga je Allah poslao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomene. Tako velike promjene obično se ne mogu desiti za stotinu godina."[14]

[12] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 11.

[13] Ibn Kesir, *Kasasul-enbija*, 1/75.

[14] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 11.

Veliki imam Al-Azhara dr. Abdulhalim Mahmud kaže: "Sve što se može reći o tome neki je vid nagađanja, a predanja koja se navode mogu se interpretirati na više načina – kao hiljadu ili kao više hiljada godina. Ništa se sa sigurnošću ne može tvrditi u ovoj temi."[15]

Prvo društvo na zemaljskoj kugli između Adema i Nuha, alejhimes-selam, bilo je individualno društvo, sastavljeno od Allahovog vjerovjesnika Adema i njegove supruge Have. Zatim su se razvili u porodicu, potom u pleme, a zatim u društvenu zajednicu koja se nastavila razvijati i učiti sve dok nije naučila čitati, pisati, šiti, liječiti se, tj. dok nisu usvojili osnovne principe koji su potrebni pojedincima kako bi ostvarili svoj lični život. Allahov vjerovjesnik Nuh bio je prva osoba koja je naučila stolarski zanat i samim tim izgradnju lađa.[16]

Ljudska civilizacija koja je postojala prije potopa nije znala ništa o brodogradnji. Ljudska nastojanja u toj fazi nisu bila vezana za odvojena društva, već su bila vezana za jednu grupu ljudi, a to su potomci Allahovog vjerovjesnika Adema, alejhis-selam, prije potopa.[17]

Svoja prva saznanja ljudi su dobili od svog oca Adema, kako bi se na taj način mogli nositi s izazovima života na Zemlji. Ta saznanja kasnije su razvijali njihovi potomci.

Poznato je da je životni vijek na početku ljudske historije bio dugačak, tako da je osoba živjela stotine godina. Nuh, alejhis-selam, i sām je živio 950 godina u svom narodu kao vjerovjesnik i poslanik prije potopa. Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا

[15] Abdulhalim Mahmud, *Kasasul-enbija fi rihabil-kevn meal-enbija ver-rusul*, str. 63.

[16] Muhammed Resmi ed-Deker, *Te'silut-tarih fi ma'rifeti usuli Beni Israil*, Darul-kitabil-arebi lin-nešri vet-tevzi, Kairo, prvo izdanje, 2019, str. 84.

[17] Isti izvor, str. 83.

Mi smo Nuha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao hiljadu manje pedeset godina. (El-Ankebut, 14)

To znači da je Nuh, alejhis-selam, živio hiljadu godina ili više. Prema tome, prosječni životni vijek između Adema i Nuha, alejhimes-selam, bio je hiljadu godina. Većina ljudi danas živi između šezdeset i sedamdeset godina, a malobrojni žive duže od osamdeset. Prosječni životni vijek u naše vrijeme je sedamdeset godina. To znači da je jedna generacija između Adema i Nuha, alejhimes-selam, trajala hiljadu godina, dok danas generacija traje sedamdeset godina. Deset generacija između Adema i Nuha, alejhimes-selam, kao što kaže Ibn Abbas, radijallahu anhuma, iznosi oko deset hiljada godina, a Allah najbolje zna.[18]

DRUGO: IZMEĐU ADEMA I NUHA NIJE BILO POSLANIKA

Između Adema i Nuha nije bilo poslanika, što potvrđuju brojni dokazi i mišljenja. Neki historičari tvrde da je između njih bio Idris, alejhis-selam, ali o tome ne postoji valjan argument. Zapravo, postoje brojni dokazi koji ukazuju na to da je Nuh, alejhis-selam, bio prvi poslanik nakon Adema, alejhis-selam. Navest ćemo neke od tih dokaza.

1. Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِمَا ٱلنُّبُوَّةَ وَٱلْكِتَٰبَ

Mi smo Nuha i Ibrahima poslali i nekima od potomaka njihovih vjerovjesništvo i objavu dali. (El-Hadid, 26)

Ovaj ajet nedvosmisleno ukazuje na to da su svi poslanici i vjerovjesnici potomci Nuha, a i Ibrahim je Nuhov potomak. A pošto je konsenzusom potvrđeno da je Idris vjerovjesnik, što je eksplicitno istaknuto u riječima Uzvišenog:

[18] Salah el-Halidi, *El-Kasasul-kur'ani: ardu vekaia ve tahlilu ahdas*, Darul-kalem, Damask, Ed-Daruš-šamijja, prvo izdanje, 1419/1998, 1/159.

وَٱذۡكُرۡ فِي ٱلۡكِتَٰبِ إِدۡرِيسَۚ إِنَّهُۥ كَانَ صِدِّيقٗا نَّبِيّٗا ٥٦ وَرَفَعۡنَٰهُ مَكَانًا عَلِيّٗا

I spomeni u Knjizi Idrisa! On je bio istinoljubiv i vjerovjesnik, i Mi smo ga na visoko mjesto digli! (Merjem, 56–57), onda je jasno da je Idris spadao u Ibrahimovo potomstvo, a samim tim je i potomak Nuha, alejhimus-selam.[19]

Ovaj ajet govori o jedinstvu misije svih poslanika, koji su bili potomci Nuha i Ibrahima, alejhimes-selam. To je jedno veliko stablo, isprepletenih grana, na kome se nalaze vjerovjesništvo i Božija objava. Ono se proteže od pojave čovječanstva, preko Nuha, do Ibrahima, kada se vjerovjesništvo razgranalo i produžilo do posljednjeg poslanika Muhammeda. Uprkos tome, potomci kojima su dolazili vjerovjesnici i spuštane objave nisu bili jednaki:

فَمِنۡهُم مُّهۡتَدٖۖ وَكَثِيرٞ مِّنۡهُمۡ فَٰسِقُونَ

...neki od potomaka njihovih su na Pravom putu, a mnogi od njih su nevjernici. (El-Hadid, 26)

To je kratak rezime te dugačke linije.[20]

2. Uzvišeni kaže:

۞ إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ

Mi objavljujemo tebi kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega. (En-Nisa, 163)

Ovaj ajet govori da su svi poslanici došli nakon Nuha, alejhis-selam. Na taj način ajeti su usklađeni u potvrđivanju činjenice da su svi poslanici iz potomstva Nuha, alejhis-selam.[21]

۞ إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيۡمَٰنَۚ وَءَاتَيۡنَا دَاوُۥدَ زَبُورٗا ١٦٣ وَرُسُلٗا قَدۡ قَصَصۡنَٰهُمۡ عَلَيۡكَ مِن قَبۡلُ وَرُسُلٗا لَّمۡ نَقۡصُصۡهُمۡ

[19] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 6.

[20] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, Daruš-šuruk lit-tibaa ven-nešr, Kairo, 38. izdanje, 1430/2009, 6/3495.

[21] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 6.

عَلَيۡكَۚ وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكۡلِيمٗا ١٦٤ رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمٗا

Mi objavljujemo tebi kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu i unucima, i Isau, i Ejjubu, i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu a Davudu smo dali Zebur – i poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali. – A Allah je, sigurno, s Musaom razgovarao o poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. – A Allah je silan i mudar. (En-Nisa, 163–165)

Prema tome, to je jedna povezana povorka na putu kroz ljudsku povijest, jedna poslanica vezana za jednu Uputu, za upozorenje i dostavljanje radosne vijesti, jedna povorka koja okuplja odabranu grupu ljudi: Nuha, Ibrahima, Ismaila, Ishaka, Jakuba, Jakubove unuke, Isaa, Ejjuba, Junusa, Haruna, Sulejmana, Davuda, Musaa i druge o kojima je kazivao Allah Svome Poslaniku, alejhis-selam, u Kur'anu i o drugima o kojima nije kazivao.

To je povorka sastavljena od raznih naroda i nacionalnosti iz raznih krajeva Zemlje, iz raznih vremenskih perioda, čije saputnike ne dijeli ni porijeklo, ni nacionalnost, ni zemlja, ni domovina, ni vrijeme, ni sredina. Svi oni dolaze iz tog plemenitog izvora, svi oni nose Svjetlo koje upućuje, svi oni upozoravaju i donose radosne vijesti... Svi poslanici i vjerovjesnici pokušavaju da povedu tu ljudsku kolonu ka Svjetlu, bez obzira na to da li je neko od njih poslan samo porodici, narodu jednog grada, ili zemlji, ili čitavom svijetu, kao Muhammed, alejhis-selam, kao posljednji Allahov vjerovjesnik.

Svi poslanici primaju objavu od Allaha i niko od njih nije donio ništa od sebe. I kada je Allah govorio sa Musaom, i to je bila jedna vrsta objave, ali nikome nije poznato kako je vođen taj razgovor. Kur'an – a on je jedini istiniti izvor u čiju se ispravnost ne može ni

najmanje posumnjati – nije nam ništa podrobnije o tome rekao i otuda mi ne znamo ništa drugo nego da je to samo bio razgovor. Međutim, kakva je priroda tog razgovora? Kako je obavljen? Kakvim je čulom ili snagom Musa dočekivao taj govor? Sve je to nepoznanica o kojoj nam Kur'an ništa nije kazao. Sve što se o tome kazuje na osnovu drugih izvora, samo su priče za koje ne postoji nikakav pouzdan dokaz.

Sve poslanike, i one o kojima je Allah kazivao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i one o kojima mu nije kazivao – Allah je, iz Svoje pravednosti i milosti, slao ljudima da ih obavijeste o onome što je Allah pripremio za pokorne vjernike, kakva ih uživanja i zadovoljstva čekaju, i da ih upozore na to šta je Allah pripremio za nevjernike, grešnike, kakva ih kazna i patnja čeka – *da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali*.

Bog je dao puni dokaz i u ljudima i u prostranstvima svemirskim. Dao je čovjeku razum da razmišlja o tome i iznalazi znakove vjerovanja u sebi i u prostranstvima. Međutim, Silni i Mudri Allah, iz milosti prema ljudima i ocjenjujući da strast preovlađuje nad tim velikim darovima koje im je dao, da preovlađuje nad razumom, uputio im je poslanike koji donose radosne vijesti i opomene, koji ih podsjećaju, otvaraju im oči i pokušavaju spasiti njihovu prirodu i osloboditi njihove razume nagomilanih strasti koje prekrivaju te velike darove ili prekrivaju dokaze Upute, poslanike koji će poticati da vjeruju promišljajući o dokazima u sebi i u prostranstvima svemirskim.

Allah u ajetu kaže da je "silan", što znači da ima moć da tretira čovjeka onako kako je čovjek zaradio[22], i da je "*mudar", što znači* da raspoređuje svaku stvar mudro i postavlja je na njeno mjesto. Moć i mudrost imaju svoju svrhu u svemu onome što je Allah odredio.[23]

[22] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 2/806.

[23] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 2/806.

3. Allah je naveo kazivanja o brojnim poslanicima u suri Merjem. Među njima je spomenuo i Idrisa, alejhis-selam, u ajetu:

وَٱذۡكُرۡ فِي ٱلۡكِتَٰبِ إِدۡرِيسَۚ إِنَّهُۥ كَانَ صِدِّيقٗا نَّبِيّٗا ٥٦ وَرَفَعۡنَٰهُ مَكَانًا عَلِيّٗا

I spomeni u Knjizi Idrisa! On je bio istinoljubiv i vjerovjesnik, i Mi smo ga na visoko mjesto digli. (Merjem, 56–57)

Zatim dodaje:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِن ذُرِّيَّةِ ءَادَمَ وَمِمَّنۡ حَمَلۡنَا مَعَ نُوحٖ وَمِن ذُرِّيَّةِ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡرَٰٓءِيلَ وَمِمَّنۡ هَدَيۡنَا وَٱجۡتَبَيۡنَآۚ إِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُ ٱلرَّحۡمَٰنِ خَرُّواْ سُجَّدٗا وَبُكِيّٗا ۩

To su ti vjerovjesnici koje je Allah milošću Svojom obasuo, potomci Ademovi i onih koje smo sa Nuhom nosili, i potomci Ibrahimovi i Israilovi, i onih koje smo uputili i odabrali. Kad bi im se ajeti Milostivog čitali, oni bi licem na tle padali i plakali. (Merjem, 58)

Ovo je najjači dokaz da je Idris bio Nuhov potomak. Naime, riječi Uzvišenog "to su ti" odnose se na poslanike koji su spomenuti u prethodnom ajetu, među kojima se nalazi i Idris, alejhis-selam, koji je posljednji spomenut. To znači da su svi prethodno spomenuti vjerovjesnici Nuhovi potomci, štaviše, i Ibrahimovi.[24]

Mi nismo u stanju da definiramo vrijeme Idrisa, ali bit će najvjerovatnije da je on bio preteča Ibrahima, da nije bio vjerovjesnik sinovima Israilovim pa se ništa i ne govori o njemu u njihovim knjigama. Kur'an za Idrisa kaže da je bio istinoljubiv, vjerovjesnik i da ga je Allah uzdigao na visok stepen, uzdigao njegovu vrijednost i sjećanje na njega. U svakom slučaju mi ćemo se zadovoljiti samo onim što je o njemu rečeno u časnom Kur'anu. Mislimo da je on bio preteča vjerovjesnikā sinova Israila[25] i da je pripadao potomstvu Nuha, alejhis-selam.

[24] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 7.

[25] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2313.

Kontekst se zaustavlja na ovom izlaganju u dijelu u kojem se ističu obilježja poslanstva u historiji čovječanstva počevši od "*Ademovih potomaka* i *onih koje smo sa Nuhom nosili, i potomci Ibrahimovi i Israilovi*". Adem, dakle, obuhvata sve, Nuh obuhvata one poslije Adema, a Ibrahim obuhvata dvije velike grupacije poslanstva. Sinovi Israila vode porijeklo od Jakuba, a Ismail je praotac Arapa, kojima pripada i posljednji poslanik Muhammed.

To su Božiji vjerovjesnici i njihovi dobri potomci koje je Allah odabrao i uputio, koji su se isticali po tome što su "*kada bi im se ajeti Milostivoga čitali, oni bi licem na tle padali i plakali*". To su bogobojazni koji su veoma osjetljivi kada se radi o Allahu, čije se cijelo biće potrese kad god im se uče Allahovi ajeti, čije se oči ispune suzama pa padaju na sedždu i plaču. Riječi nisu dostatne da izraze kakvi ih osjećaji obuzmu i kakav trag na njih ostavlja Kur'an.[26]

Da je Idris, alejhis-selam, bio potomak Nuha, alejhis-selam, potvrđuje i činjenica da kad god bi drugi poslanici bili spomenuti s Nuhom, neka ih prati mir, bilo bi pojašnjeno da su oni došli poslije njega. Naprimjer:

- u suri El-En'am:

وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ إِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ ۚ كُلًّا هَدَيْنَا ۚ وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ ۖ

I Mi mu poklonismo i Ishaka i Jakuba, i svakog uputismo – a Nuha smo još prije uputili… (El-En'am, 84);

- u suri Et-Tevba:

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ

Zar do njih nije doprla vijest o onima prije njih: o narodu Nuhovu… (Et-Tevba, 70);

- u suri Gafir:

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَٱلْأَحْزَابُ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۖ

I Nuhov narod je prije njih poricao, a i poslije njega… (Gafir, 5);

[26] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2314.

• u suri Ez-Zarijat:

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَٰسِقِينَ

I o Nuhovu narodu, davno prije – to, zaista, bijaše narod neposlušni! (Ez-Zarijat, 46);

• u suri En-Nedžm:

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ

…i još prije Nuhov narod, koji je najokrutniji i najobjesniji bio... (En-Nedžm, 51).

S druge strane, nijednom nije spomenuto da je Idris, alejhis-selam, živio prije drugih poslanika, za razliku od Nuha, alejhis-selam.[27]

4. Ibn Hibban u svom *Sahihu* bilježi hadis Ebu Umame da je neki čovjek upitao:

يَا رَسُولَ اللهِ أَنَبِيٌّ كَانَ آدَمُ؟ قَالَ: نَعَمْ، مُكَلَّمٌ، قَالَ: فَكَمْ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ نُوحٍ؟ قَالَ : عَشَرَةُ قُرُونٍ .

"Allahov Poslaniče, je li Adem bio vjerovjesnik?" "Jeste", odgovori. "Je li mu bila data objava?", upitali su ga. "Jeste", kazao je. "Koliko je vremena proteklo bilo između njega i slanja Nuha?", upitaše, a Poslanik odgovori: "Deset *karnova* (stoljeća ili generacija)", odgovori on.[28]

Hakim bilježi predanje Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazao:

كَانَ بَيْنَ نُوحٍ وَآدَمَ عَشَرَةُ قُرُونٍ. وَفِي رِوَايَةٍ: كُلُّهُمْ عَلَى الْإِسْلَامِ.

"Između Nuha i Adema bilo je deset generacija. Svi su bili u islamu."[29]

Ova predanja dokazuju da Idris, alejhis-selam, nije živio prije Nuha, alejhis-selam, budući da se ovdje govori o vremenskoj

[27] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 7.

[28] Ibn Hibban, *Sahih*, 25/421.

[29] *El-Mustedrek ales-Sahihajn*, 8/324, hadis je vjerodostojan prema Buharijevim uvjetima.

distanci između Adema i Nuha, što ukazuje na to da između njih nije bilo poslanika. Da je Idris, alejhis-selam, bio između njih, onda bi on bio spomenut umjesto Nuha, čije ime također nije navedeno u tim predanjima.

5. U vjerodostojnom hadisu navodi se da će se Nuhu na Sudnjem danu ljudi obratiti riječima: "Ti si prvi poslanik stanovnicima Zemlje." Ovaj hadis, koji se nalazi u dva *Sahiha*, jasno ukazuje na to da prije Nuha, a nakon Adema, nije bilo poslanika.

6. Ibn Kesir, koji je Idrisa smjestio prije Nuha u djelu *El-Bidaja ven-nihaja*, na temelju općeprihvaćenog stava historičara. Uprkos tome, on dovodi u pitanje stav da je Idris bio prije Adema. Navodeći Nuhovo porijeklo, on kaže: "On je Nuh, sin Lameha, on sin Matuzale, on sin Henoha, a to je Idris, alejhis-selam, kako oni tvrde."[30] Iz njegovih riječi "kako oni tvrde", možemo zaključiti kako on smatra da je to samo neosnovana tvrdnja.

7. Iako je Idrisa smjestio prije Nuha u hronologiji, gdje je prvo naveo njegovu biografiju, Ibn Kesir eksplicitno tvrdi suprotno u svom *Tefsiru*, tumačeći ajet:

* شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ كَبُرَ عَلَى ٱلۡمُشۡرِكِينَ مَا تَدۡعُوهُمۡ إِلَيۡهِۚ ٱللَّهُ يَجۡتَبِيٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِيٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. (Eš-Šura, 13)

Spominje se, dakle, prvi poslanik poslije Adema, alejhis-selam, a to je Nuh, alejhis-selam, i posljednji od poslanika, Muhammed,

[30] Ibn Kesir, *Tefsirul-Kur'anil-azim* (*Tefsir Ibn Kesir*), Darul-hadis, Kairo, 1415/1994, 3/431.

sallallahu alejhi ve sellem."[31] On ovdje nedvosmisleno ističe da je Nuh bio prvi poslanik, dok je u svojoj *Historiji* tvrdio drugačije, povodeći se za stavovima historičara.[32]

8. Buhari u *Sahihu* bilježi hadis Enesa, radijallahu anhu, da je Idris, kada je vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored njega na četvrtom nebu, rekao: "Dobro došao, dobri brate i dobri vjerovjesniče."[33] Nije mu se obratio onako kako se obratio Ademu i Ibrahimu, alejhimes-selam: "Dobro mi došao, dobri vjerovjesniče i sine dobrog!" Kada bi Idris bio Enoh, pradjed Nuha, alejhis-selam, onda bi on također bio predak Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i pozdravio bi ga onako kako su ga pozdravili Adem i Ibrahim, alejhimes-selam.[34]

Na ovaj je način jasno da su pogriješili oni koji tvrde da je Idris živio između Nuha i Adema. Navedeno potvrđuje da je Nuh, alejhis-selam, bio prvi poslanik.[35] Treba napomenuti da razilaženje oko toga je li Nuh živio prije Idrisa, ili obratno, ne povlači za sobom negativne posljedice u vjeri, sve dok svi vjerujemo da su obojica bili vjerovjesnici i poslanici.[36]

TREĆE: MONOTEIZAM JE OSNOVNO VJEROVANJE LJUDSKOG RODA

Osnovno vjerovanje ljudi je tevhid, dok je širk – mnogoboštvo kasnija pojava. To se može dokazati na više načina.

1. Prvi čovjek, Adem, alejhis-selam, bio je vjerovjesnik koji je obožavao jedino Allaha i koji je i svoje sinove podučio tevhidu. Kada su vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem,

[31] Ibid., 7/194.

[32] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 9.

[33] Muhammed Ismail el-Buhari (u. 256. h. g.), *Sahihul-Buhari*, Bejtul-efkarid-devlijja, Rijad, br. 3598.

[34] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 9.

[35] Ibid., str. 9.

[36] Ibid., str. 10.

upitali je li Adem bio vjerovjesnik, on je odgovorio: "Da, bio je vjerovjesnik. Allah ga je Svojom rukom stvorio, a zatim je u njega udahnuo život."[37]

Mnogoboštvo se kasnije pojavilo među Ademovim potomcima.

Širk nije osnovno vjerovanje čovjeka, zato što su Adem i njegovi sinovi ispovijedali monoteizam, budući da su slijedili vjerovjesništvo. Naime, Adem im je naređivao ono što je njemu naređivao Allah, Koji mu je rekao:

فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾
وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ

Od Mene će vam uputstvo dolaziti, i oni koji uputstvo Moje budu slijedili – ničega se neće bojati i ni za čim neće tugovati. A oni koji ne budu vjerovali i knjige Naše budu poricali – bit će stanovnici Džehennema, u njemu će vječno ostati. (El-Bekara, 38–39)

Ove riječi kojima se Allah obratio Ademu i drugima, nakon što su spušteni na Zemlju, podrazumijevaju da im je On u obavezu stavio slijeđenje objavljene upute.[38]

2. Uzvišeni Allah ukazao je na to da je čovječanstvu u samom početku naređen tevhid

Na načelu jedinstva utemeljeno je čovječanstvo. Međutim, kasnije se pojavio širk, mnogoboštvo. Uzvišeni kaže:

كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلْكِتَٰبَ
بِٱلْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ ٱلنَّاسِ فِيمَا ٱخْتَلَفُواْ فِيهِ ۚ وَمَا ٱخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ أُوتُوهُ مِنۢ
بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۖ فَهَدَى ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لِمَا ٱخْتَلَفُواْ فِيهِ مِنَ
ٱلْحَقِّ بِإِذْنِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ يَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ

[37] Ahmed b. Hanbel, *Musnedul-imami Ahmed b. Hanbel*, valorizacija Šuajb el-Arnaut i drugi, Muessesetur-risala, Bejrut, 2. izdanje, 2008, 5/265–266, lanac prenosilaca je vjerodostojan.

[38] Ibn Tejmijja, Tekijjuddin Ahmed b. Abdulhalim b. Abdusselam b. Abdullah b. Ebu Kasim b. Muhammed el-Harrani el-Hanbeli ed-Dimaški (u. 728. h. g.), *El-Fetaval-kubra*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, prvo izdanje, 1408/1987, 20/106, 107.

Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, i Allah je slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomene, i po njima je slao Knjigu, samu istinu, da se po njoj sudi ljudima u onome u čemu se oni ne bi slagali. A povod neslaganju bila je međusobna zavist, baš od onih kojima je data Knjiga, i to kada su im već bili došli jasni dokazi, i onda bi Allah, voljom Svojom, uputio vjernike da shvate pravu istinu o onome u čemu se nisu slagali. – A Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće. (El-Bekara, 213)

Učenjaci su jedinstveni u mišljenju da se pod pojmom *ljudi* u ovom ajetu podrazumijevaju oni koji su živjeli između Adema i Nuha, alejhimes-selam. Svi su oni pripadali istoj vjeri, kako to ajet izričito potvrđuje, a zatim su se razišli oko principa koji ih je do tada objedinjavao.

Većina učenjaka smatra da su svi ljudi u tom periodu, bez izuzetaka, slijedili istinsku vjeru i Allahov vjerozakon (šerijat). Kako je vrijeme prolazilo, među njima se pojavilo razilaženje u pogledu tevhida. Tada je Allah poslao vjerovjesnike kako bi im pojasnili ono u čemu su se razilazili. Ovo je tumačenje Ibn Abbasa i Ubejja b. Ka'ba, koje prihvaćaju Ibn Džerir i Ibn Kesir, kao i brojni velikani tefsirske znanosti.[39]

Hakim bilježi predanje Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže: "Između Nuha i Adema bilo je deset karnova (stoljeća ili generacija), i svi su bili na Pravom putu. Zatim su se podijelili, pa je Allah poslao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomenu." Hakim je potom rekao: "U tom smislu je Abdullahov kiraet: 'Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, pa su se podijelili…'"[40]

Ovo je potvrđeno i poznato mišljenje Ibn Abbasa i kao takvog ga bilježi nekolicina učenjaka. Ševkani kaže: "Ibn Munzir, Ibn Ebu Hatim, Ebu Ja'la i Taberani prenose s vjerodostojnim senedom da

[39] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 12.

[40] *El-Mustedreku ales-Sahihajn*, 9/25.

je Ibn Abbas kazao: 'Ljudi su bili u jednoj vjeri, svi su pripadali islamu.'"[41]

Ibn Džerir kaže: "Dokaz iz Kur'ana jasno ukazuje na to da su oni za koje Allah kaže da su sačinjavali jednu zajednicu – slijedili istu vjeru u Allaha jedinog i da nisu bili nevjernici ili mnogobošci. To je zato što Uzvišeni kaže:

وَمَا كَانَ ٱلنَّاسُ إِلَّآ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَٱخْتَلَفُوا۟ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Ljudi su jednu zajednicu sačinjavali, a onda su se jedan drugome suprotstavili. A da nije Riječi ranije izrečene od Gospodara tvoga, ovima bi već bilo presuđeno o onome oko čega se razilaze! (Junus, 19). Uzvišeni ih je upozorio zbog nejedinstva, a ne zbog jedinstva i slijeđenja jedne vjere. Da su prije razilaženja bili jedinstveni u nevjerovanju (kufru), nakon čega su se razjedinili, to bi značilo da su neki od njih postali vjernici. A da je tako, onda bi im Uzvišeni uputio riječi obećanja, a ne upozorenja, budući da su neki od njih bili pokorni. Nemoguće je da se onima koji su se pokajali i očistili od grijeha upućuje upozorenje, a da se ne upućuje onima koji su jedinstveni u nevjerovanju i mnogoboštvu."[42]

Ibn Džerir ovim riječima ukazuje na to da ih je Allah upozorio zbog nejedinstva nakon što su bili jedinstveni. To znači da su neki od njih iz pohvaljenog prešli u pokuđeno stanje, što se može postići samo tako što su neki od njih napustili vjeru i postali nevjernici. Zbog toga je bilo potrebno da im se pošalju poslanici, kako bi objasnili koja se grupa nalazi na pravom, a koja na krivom putu.[43]

Ibn Kesir kaže: "Prvo mišljenje Ibn Abbasa je najispravnije i u pogledu lanca predanja i u pogledu značenja. Naime, ljudi su

[41] Ševkani, *Fethul-Kadir*, Daru Ibn Kesir, Damask, prvo izdanje, 1414. h. g., 1/285.

[42] Taberi, Muhammed b. Džerir b. Jezid b. Kesir b. Galib el-Amili Ebu Džafer (u. 310. h. g.), *Džamiul-bejan fi te'vili ajil-Kur'an*, valorizacija Ahmed Muhammed Šakir, Muessesetur-risala, Bejrut, prvo izdanje, 2000, 4/280.

[43] Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 15.

slijedili vjeru Ademovu sve dok nije došlo do obožavanja kipova, pa im je Allah poslao Nuha, alejhis-selam. Tako je on bio prvi Allahov poslanik koji je poslan ljudima na Zemlji."[44] Potom kaže: "Zatim je Uzvišeni istakao da je ovaj širk, nastao među ljudima, postao nakon što ga nije bilo i da su svi ljudi bili u jednoj vjeri, a to je islam."[45]

3. Uzvišeni je Allah u Svojoj Knjizi kazao da je prirodna vjera, prema kojoj je sve ljude stvorio – islam koji se sastoji od čistog monoteizma, tevhida.[46]

a) Uzvišeni kaže:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Ti upravi lice svoje vjeri iskreno; prirodnoj vjeri Allahovoj prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahovog stvaranja, to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna. (Er-Rum, 30)

• *Ti upravi lice svoje vjeri iskreno:* Ovim riječima ukazuje se na to *da je* ova vjera zaštitnik i da sprečava čovjeka da se oda raznolikim željama koje se ne oslanjaju na Istinu, niti imaju podlogu u nauci, nego slijede strasti i sklonosti bezgranično i bez dokaza. Ti upravi lice svoje vjeri, ostavljajući sve osim vjere, idi pravo, a ne prema nečem drugom.

• *…prirodnoj vjeri Allahovoj prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahovog stvaranja*: Ovim je povezana priroda ljudske duše i priroda ove vjere, a i jedno i drugo su Allahovo stvaranje, i jedno i drugo su u skladu sa zakonom Bitka, i jedno i drugo su sukladni u svojoj prirodi i svom smjeru. Allah je stvorio ljudsko srce, dao mu ovu vjeru da njome sudi i postupa prema njoj, da traži njome ozdravljenje od bolesti i da ga ta vjera čuva od skretanja.

[44] Ibn Kesir, *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 1/569.

[45] Ibid., 2/411.

[46] Ebu Bekr Muhammed Zekerijja, *Eš-Širku fil-kadim vel-hadis*, 1/183.

Allah najbolje zna koga je stvorio. On je milostiv i o svemu obaviješten. Ova priroda je stalna, a i ova vjera je stalna, jer *nema izmjene Allahovog stvaranja,* a kada ljudi odstupe od ove prirode, može ih povratiti samo ova vjera koja je potpuno u skladu sa prirodom čovjeka i prirodom Bitka.

• *…to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna,* pa slijede svoje strasti bez ikakva znanja, odstupaju daleko od Pravog puta. Iako je ovo usmjerenje ka uspostavljanju čvrste vjere bilo upućeno Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ipak se njime namjerava pokazati smjer svim vjernicima.

Radi toga se ustrajava na detaljnom usmjerenju vjernika prema ovoj vjeri:

۞ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَٱتَّقُوهُ وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُواْ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُواْ دِينَهُمْ وَكَانُواْ شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

Pokajnički Mu se obraćajte! Bojte se Njega i obavljajte namaz, i ne budite višebošci, oni koji su vjeru svoju rascijepili i u stranke se podijelili, svaka stranka radosna zbog onog što ima! (Er-Rum, 31–32). To je očajničko obraćanje Allahu i povratak Njemu u svemu i svačemu. To je bogobojaznost, osjećaj i svijest da Allah kontrolira čovjeka u tajnosti i u javnosti, to je osjećaj za Allaha u svakoj kretnji ili mirovanju, a to se odražava u klanjanju i činjenju ibadeta iskreno samo Allahu. To je istiniti monoteizam s kojim se razlikuju vjernici od mnogobožaca, politeista.

Ovdje se za politeiste kaže da su *oni koji su vjeru svoju rascijepili i u stranke se podijelili*. Politeizam se javlja u raznim vidovima, naprimjer u tome da se Allahu kao ortaci pridružuju džini, meleki, djedovi i roditelji. Neki od njih vide božanstvo u vladarima i vlastima, drugi u proricateljima i znalcima, neki čak u drveću i kamenju, neki u planetama i zvijezdama, neki se klanjaju vatri, neki danu i noći, neki nesigurnim vrijednostima, željama i čežnjama. Vrstama i oblicima politeizma nema kraja.

A, *…svaka stranka radosna zbog onog što ima!* Međutim, vrijedna i stalna vjera je jedna, ona se ne mijenja niti razdvaja, njene pristalice usmjerene su samo prema Allahu, Koji je i nebesa i Zemlju uspostavio Svojom naredbom i Kojem je poslušno sve i na nebesima i na Zemlji.[47]

b) Uzvišeni kaže:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِىٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ شَهِدْنَآ ۛ أَن تَقُولُوا۟ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَٰفِلِينَ

I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: "Zar Ja nisam Gospodar vaš?", oni su odgovarali: "Jesi, mi svjedočimo!" – i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: "Mi o ovome ništa nismo znali." (El-A'raf, 172)

Ovaj ajet prezentira problematiku tevhida iz novog, dubokog ugla promatranja, prezentira se s aspekta praiskonske, izvorne prirode (*fitra*) u kojoj je Allah stvorio ljude, uzeo od njih zavjet i zatražio da posvjedoče sebi i činu svog stvaranja još dok su bili u preegzistentnoj fazi.

Priznanje da je samo Allah Gospodar prirođeno je ljudskom biću. To je priroda koju je Allah utkao u to biće i zbog koje je ono svjedočilo protiv sebe, na osnovu samog postojanja te prirode i Istine koju to biće osjeća u svojoj nutrini. A cilj poslanstva jeste podsjećanje i upozorenje onima koji se udalje od svoje izvorne, prvobitne prirode.

Tevhid je ugovor (*misak*) sklopljen između praiskonske ljudske prirode i Stvoritelja ljudi, u početku njihovog bivstva. Zato oni nemaju nikakvog opravdanja ni dokaza za kršenje ugovora čak i da im nije slao poslanike da ih podsjete i upozore. Međutim, samo iz Svoje milosti On nije htio da ih prepusti ovoj njihovoj prirodi, koja je podložna skretanju i devijaciji, i da ih ne prepusti, također,

[47] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2768.

njihovim umovima koje im je podario, jer mogu zalutati, već je htio da im pošalje poslanika koji će im radosne vijesti i opomene donositi, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali.[48]

To je problem prirode vjerovanja koji kur'anski kontekst izlaže u formi scene, shodno pretežnoj kur'anskoj metodi izlaganja. Doista je to jedinstvena scena, scena potomstva skrivenog u dalekom svijetu nevidljivog (gajba), nastanjenog u kičmama sinova Ademovih prije njihovog izlaska u pojavni svijet, a kojeg Stvoritelj i Odgojitelj okuplja Svojim stiskom, i pita ga: *Zar ja nisam Gospodar vaš?* Potomstvo priznaje da je On Gospodar, izjavljuje Mu predanost i pokornost i svjedoči Njegovu jednoću; ono je razasuto kao atomi, a sve skupljeno u stisku Velikog Stvoritelja. To je divan, krasan kosmički prizor kakav, u dosad zabilježenim izražavanjima, jezikom registriran nije. Doista je to čudesan i jedinstven prizor, kada ga ljudska mašta intenzivno proživljava i kada sebi predoči te bezbrojne ćelije koje se skupljaju i stišću i kada im se obraća kao što se obraća razumnim bićima – shodno karakteristikama kojima ih je obdario divni Stvoritelj – a one odgovaraju kao što odgovaraju razumna bića: priznaju, potvrđuju i svjedoče i Zavjet se od njih uzima u kičmama.

Ljudsko biće trese se iz svojih dubina, doživljavajući ovaj divni, krasni, jedinstveni prizor, zamišljajući plutajući atom; i u svakoj ćeliji život, u svakoj ćeliji skrivena pripravnost, u svakoj ćeliji ljudsko biće sa svim svojim svojstvima, čeka dozvolu da se razvije i pojavi u obliku skrivenom i pohranjenom u unutrašnjosti nepoznate egzistencije i preuzima na sebe obavezu i zavjet prije nego što se pojavi u svijetu poznate egzistencije.[49]

Kur'an časni izložio je ovaj krasni, divni, očaravajući i jedinstveni prizor te velike, duboke istine pohranjene u dubinama

[48] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1391.

[49] Ibid., 3/1392.

ljudske prirode i dubinama egzistencije, prije približno četrnaest vijekova, kada čovjek o prirodi i činjenicama ljudskog nastajanja nije znao ništa osim nekih nagađanja. Nakon ovih stoljeća ljudi saznaju i otkrivaju neke od tih činjenica i neke elemente prirode nastanka. Nauka potvrđuje oplođujuće ćelije, a to su ćelije koje nose nasljedne osobine čovjeka, tj. geni, i u kojima se kriju osobine ljudi još dok su samo ćelije u kičmama.[50] Istinu je obznanio Uzvišeni Allah:

سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ

Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an istina. A zar nije dovoljno to što je Gospodar tvoj o svemu obaviješten? (Fussilet, 53)[51]

Ibn Džerir i drugi prenose sa svojim lancem prenosilaca od Ibn Abbasa: "Tvoj Gospodar potrao je Ademova leđa i iz njih je izašla svaka duša koju će On stvoriti do Dana sudnjeg; zavjete je njihove uzeo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar ja nisam Gospodar vaš?', a oni su odgovarali: 'Jesi, mi svjedočimo.'" Ovaj hadis prenosi se od Ibn Abbasa sa senedom koji seže do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i završava s njime. Ibn Kesir kaže da je ova druga predaja brojnija i jača.

A na pitanje: Kako je doista izgledao ovaj prizor? Na koji je način Allah izveo iz kičmi Ademovih sinova njihovo potomstvo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe? Kako im je rekao: "Zar Ja nisam Gospodar vaš?" Kako su odgovorili: "Jesi, mi svjedočimo"? – odgovor glasi: Način i kakvoća Allahovog djelovanja je nepoznata kao što je nepoznat i Njegov Zat, odnosno suština

[50] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1392.

[51] Ibid., 3/1393.

Njegova postojanja, jer je za poimanje akcije neophodno poznavati prirodu onoga ko je vrši.

Postoji tumačenje ovog teksta prema kojem je zavjet koji je Allah uzeo od potomaka sinova Ademovih – zavjet same prirode. Allah ih je stvorio s prirođenim priznavanjem da je samo On Stvoritelj i Gospodar. To je utkao u njihovu prirodu, i ona se s time rađa i razvija sve dok ne odstupi od tog principa pod utjecajem nekog faktora koji uništi njenu ispravnost i udalji je od njene prvobitne prirode.[52]

Ibn Kesir u svome *Tefsiru* kaže: "Neki od ranijih i kasnijih učenjaka kažu: 'Pod traženjem ovog svjedočenja misli se na njihovo stvaranje sa prirodom kojoj je tevhid imanentan', kao što se navodi u ranije spomenutom hadisu koji prenose Ebu Hurejra i Ijad b. Himar el-Mudžašii, a od njih Hasan Basri, od kojeg prenosi Esved b. Seri. Hasan je na taj način protumačio ovaj ajet. Ovi učenjaci kažu: 'Zato je Allah rekao: *I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova…'*, a nije rekao: '*iz Ademove'*; rekao je '*potomstvo njihovo'*, tj. učinio je da dolaze generacije iza generacija, pokoljenje iza pokoljenja, kao što se navodi u ajetima:

وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَكُمْ خَلَٰٓئِفَ ٱلْأَرْضِ

• *On čini da jedni druge na Zemlji smjenjujete…* (El-En'am, 165)

وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ ٱلْأَرْضِ ۗ

• *...i Koji vas na Zemlji namjesnicima postavlja…* (En-Neml, 62)

كَمَآ أَنشَأَكُم مِّن ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ ءَاخَرِينَ

• *…kao što je od potomstva drugih naroda vas stvorio.* (El-En'am, 133)

Zatim kaže:

وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ

[52] Ibid., 3/1393.

• *…i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar Ja nisam Gospodar vaš?' – oni su odgovarali: 'Jesi'…* (El-A'raf, 172), tj. čim ih je stvorio, oni su to istovremeno posvjedočili i svojim stanjem potvrdili.

Dalje kažu ovi učenjaci: 'Svjedočenje se nekada izražava riječima, kao u ajetu:

قَالُواْ شَهِدْنَا عَلَىٰٓ أَنفُسِنَا ۖ وَغَرَّتْهُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا وَشَهِدُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُواْ كَٰفِرِينَ

'Mi to priznajemo na svoju štetu.' Njih je život na Zemlji bio obmanuo i oni će sami protiv sebe posvjedočiti da su bili nevjernici. (El-En'am, 130)

• Nekada se izražava stanjem, kao u ajetu:

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَن يَعْمُرُواْ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ شَٰهِدِينَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِم بِٱلْكُفْرِ ۚ

Mnogobošci nisu dostojni da Allahove džamije održavaju kad sami priznaju da su nevjernici (Et-Tevba, 17), tj. njihovo stanje tako svjedoči protiv njih, ne u smislu da su to oni izjavili riječima.

• To se odnosi, također, i na ajet:

وَإِنَّهُۥ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ

…i sam je on toga, doista, svjestan. (El-Adijat, 7)

• Kao što i pitanje nekada bude izravno postavljeno u upitnoj formi, a nekada neizravno u izjavnoj formi, ukazivanjem na činjenično stanje, kao u ajetu:

وَءَاتَىٰكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ ۚ

I daje vam svega onoga što od Njega išćete (Ibrahim, 34). Allah je dao da to svjedočenje bude dokaz protiv njih da su činili širk, a to opet ukazuje na to da je prirodna vjera u kojoj su stvoreni, ustvari, priznavanje samo jednog Boga.

Ako neko kaže: 'Poslanikovo obavještenje dovoljan je dokaz Njegovog postojanja', odgovor je da nevjernici, idolopoklonici, odbacuju sve s čime su došli poslanici, i ovu i druge stvari. To je dokaz protiv njih, što upućuje na to da se radi o prirodi u kojoj su

stvoreni, a kojoj je imanentna potvrda i priznanje tevhida. Zato je rekao: *i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome ništa nismo znali'*, tj. o tevhidu."[53]

A što se tiče hadisa na koje je ukazao na početku ove sentence, to su sljedeći hadisi:

• U dva *Sahiha* bilježi se predanje Ebu Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ كَمَثَلِ الْبَهِيمَةِ تُنْتَجُ الْبَهِيمَةَ هَلْ تَرَى فِيهَا جَدْعَاءَ.

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Svako se dijete rodi u islamu, pa ga roditelji odgoje kao jevreja, kršćanina ili vatropoklonika. Primjer za to jesu životinje koje rađaju mladunčad bez ikakvih mahana, i pitam vas ima li među njima onih na kojima zapažate ikakve nedostatke?'"[54]

• Muslim u *Sahihu* bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

يَقُولُ اللهُ: إِنِّي خَلَقْتُ عِبَادِي حُنَفاءَ، فَاجْتَالَتْهمُ الشَّيَاطِينُ، وَحَرَّمَتْ عَلَيْهِمْ مَا أَحْلَلْتُ لَهُمْ.

"Uzvišeni kaže: 'Ja sam, doista, sve Svoje robove stvorio pravovjernim, pa su im došli šejtani i odvratili ih od njihove vjere, zabranili su im ono što sam im Ja dopustio.'"[55]

Mi ne odbacujemo mogućnost da su Allahove riječi: *I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe…* (El-A'raf, 172) navedene u doslovnom, vanjskom značenju, a ne u smislu svjedočenja stanjem. Jer, prema našem mišljenju, dešava se onako kako je Allah o tome obavijestio. Nema zapreke da se to desi kada Allah hoće. Ali, također ne odbacujemo ni tumačenje koje je odabrao Ibn Kesir i

[53] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1394.
[54] Buhari, *Sahih*, br. 1358.
[55] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1394; *Sahihu Muslim*, br. 2865.

koje je spomenuo Hasan Basri potkrepljujući ga ajetom, a Allah najbolje zna šta je od toga bilo.

U oba slučaja možemo zaključiti da je Allah uzeo zavjet od ljudske prirode da samo Njemu vjeru ispoljava, da je istina tevhida utkana u toj prirodi, da s njom dolazi na ovaj svijet svako novorođenče, da ne odstupa od nje sve dok njegovu prirodu ne iskvari i razori vanjski faktor, faktor koji iskorištava ljudsku predispoziciju za Uputu i za zabludu. To je također skrivena predispozicija koju na vidjelo iznose okolnosti i uvjeti.[56]

Vjerovanje u jednog Boga ugovor je sklopljen između prirode i njenog Stvoritelja, ugovor i zavjet pohranjen u njenom bitku, pohranjen u svakoj živoj ćeliji od njenog stvaranja. To je ugovor koji je stariji od poslanika i poslanstava. Svaka ćelija u njemu svjedoči da je Allah jedini Gospodar, s jednom voljom koja stvara jednu zakonitost koja njome upravlja i raspolaže. Nema mjesta za prosvjed i prigovor – nakon zavjeta prirode i njenog svjedočenja – bez obzira na to da li ono bilo jezikom stanja ili jezikom govora, kao što se navodi u nekim predanjima – niko nema pravo reći da ne zna za Allahovu Knjigu koja upućuje tevhidu ili Allahovoj jednoći, za poslanstva koja su pozivala u tevhid, niti ima pravo da kaže: "Došao sam na ovaj svijet, našao svoje pretke kako druge Allahu ravnim smatraju, pa nisam imao mogućnosti da spoznam tevhid; moji su preci zalutali, pa sam i ja zalutao; samo oni snose odgovornost, a ja nisam odgovoran." Zato je i došao ovaj osvrt na to svjedočenje:

أَن تَقُولُواْ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنۡ هَٰذَا غَٰفِلِينَ ﴿١٧٢﴾ أَوۡ تَقُولُوٓاْ إِنَّمَآ أَشۡرَكَ ءَابَآؤُنَا مِن قَبۡلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةٗ مِّنۢ بَعۡدِهِمۡۖ أَفَتُهۡلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلۡمُبۡطِلُونَ

...i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: "Mi o ovome ništa nismo znali." Ili da ne reknete: "Naši preci su prije nas druge Allahu ravnim

[56] Ibid., 3/184.

smatrali, a mi smo pokoljenje poslije njih. Zar ćeš nas kazniti za ono što su lažljivci činili?" (El-A'raf, 172–173)

Ali, iz milosti prema Svojim stvorenjima – znajući za njihovu predisponiranost da skrenu s Pravog puta, ako se na to navedu, i da je njihova priroda izložena faktorima devijacije i destrukcije, kao što kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, djelovanjem džinskih i ljudskih šejtana koji se oslanjaju na slabe tačke u ljudskoj konstrukciji – Allah je odredio da im neće svoditi račune na osnovu ovog zavjeta prirode, kao što im neće svoditi račune na osnovu razuma koji im je dao da njime prosuđuju, sve dok im ne pošalje poslanike i detaljno izloži ajete s ciljem spašavanja njihove prirode od nanosa, blokade i destrukcije, i oslobađanja uma od pritiska strasti, slabosti i hirova.

Iako Allah zna da su prirode i razumi sami dovoljni za uputu, bez poslanika, i poslanstava i bez podsjećanja i izlaganja ajeta, da prema njima obračunava Svojim robovima, On im se smilovao, shodno Svome znanju, pa je poslanstvo učinio dokazom protiv njih:

وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْآيَٰتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

I tako, eto, Mi opširno iznosimo dokaze, da bi oni došli sebi (El-A'raf, 174), tj. da se vrate svojoj prirodi i ugovoru sa Allahom; da se vrate moći zapažanja i spoznaje koju je Allah pohranio u njihovom biću. Povratak ovim skrivenim snagama dovoljan je da probudi i animira istinu tevhida u srcima i da ih vrati njihovom jedinom Stvoritelju, Koji ih je stvorio sa vjerom u jednoga Boga, a zatim im se smilovao, poslao im poslanike i objavio ajete radi podsjećanja i opomene.[57]

4. Uzvišeni u Svojoj Knjizi pojašnjava da monoteizam (tevhid) predstavlja temelj pozivanja poslanika, koji su svoje narode pozivali da vjeruju u jednoga Boga.

• Uzvišeni kaže:

[57] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/184.

۞ شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ كَبُرَ عَلَى ٱلۡمُشۡرِكِينَ مَا تَدۡعُوهُمۡ إِلَيۡهِۚ ٱللَّهُ يَجۡتَبِىٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِىٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. (Eš-Šura, 13)

Ovaj ajet potvrđuje činjenicu da je u svim vremenima postojala jedna osnova – vjera u jednoga Boga, što u srcu vjernika izaziva ugodan osjećaj pripadnosti pokoljenju koje korijen vuče iz daleke prošlosti i svjesnosti da slijedi ove plemenite ljude: Nuha, Ibrahima, Musaa, Isaa i Muhammeda, alejhimus-selam. Na taj način vjernik osjeća da je on produžetak ovih plemenitih ljudi, da ide njihovim stopama. On će nastaviti ovim putem bez obzira na sve prepreke i teškoće koje će ga zadesiti, jer na njega pazi ova od Allaha odabrana povorka, kojoj čast ukazuje i cijeli univerzum od nastanka ljudskog roda.

To je, doista, pravi spas vjernicima koji vjeruju u jednog Boga, koji idu putem Njegovog čvrstog zakona, koji nastoje prevazići neslogu i podjele, koji osjećaju čvrstu međusobnu bliskost koja ih poziva na saradnju i razumijevanje, na povezivanje sadašnjosti sa prošlošću, prošlosti sa sadašnjošću, i na hod svih njih jednim određenim putem. Ovako je vjera, koju je Allah propisao muslimanima, koji vjeruju u Muhammedovo poslanstvo, bila ona ista vjera koju je On propisao Nuhu, Ibrahimu, Musau i Isau.

- Pa zašto se onda suprotstavljaju sljedbenici Musaa i Isaa?
- Zašto se glože predstavnici raznih škola sljedbe Isusove?
- Zašto se sljedbenici Musaa i Isaa suprotstavljaju sljedbenicima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem?

• Zašto se muslimanima suprotstavljaju politeisti koji za sebe tvrde da su sljedbenici Ibrahimove vjere?

Preporuka je jedna, ona je izdata za sve: *Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!* Preporuka je izdata da čuvaju vjeru, da izvršavaju obaveze, da ne odstupaju od vjere, da je ne kompliciraju, da stanu u jedan red pod njenom zastavom. Samo je jedna zastava i nju su podizali redom: Nuh, Ibrahim, Musa i Isa, sve dok nije, najzad, stigla do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.[58] Oni su pozivali ljude da vjeruju u jednog Boga, da samo Njega obožavaju, da samo Njemu budu pokorni i da se samo Njega boje.

Uzvišeni kaže:

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ

• *Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!"* (El-Enbija, 25)

لَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ

• *Mi smo svakom narodu poslanika poslali: "Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!"* (En-Nahl, 36)

وَسۡـَٔلۡ مَنۡ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رُّسُلِنَآ أَجَعَلۡنَا مِن دُونِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ءَالِهَةٗ يُعۡبَدُونَ

• *Pogledaj u odredbama objavljenim poslanicima Našim, koje smo prije tebe slali, da li smo naredili da se, mimo Milostivog, klanjaju božanstvima nekakvim.* (Ez-Zuhruf, 45)

• Svaki poslanik svoju je misiju počeo pozivom ljudima da obožavaju Allaha Jedinog. Uzvišeni kaže:

ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓ

Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate! (El-A'raf, 59)

Nakon Adema, alejhis-selam, a prije Nuha, alejhis-selam, ljudi su vjerovali u jednog Boga, Kojem ništa nisu ravnim smatrali,

[58] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/3148.

kao što je to činio njihov praotac Adem, alejhis-selam. Zatim su izmislili politeizam i počeli obožavati kipove, za koje im On nije poslao nikakav dokaz, niti je o tome poslao poslanika. Na to su ih navele lažne šejtanske sumnje, neispravna mjerila i pogrešne filozofske postavke. Neki od njih vjerovali su da su kipovi simboli nebeskih tijela, kosmičkih sfera i duhovnih bića. Drugi su u idolima vidjeli duše iz nižeg svijeta, svijeta džina i šejtana, dok su neki vjerovali da u kipovima postoje druge sile. Tada je Allah poslao Svoga vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam, kako bi ih pozivao da robuju samo Allahu, Koji nema sudruga, te kako bi im zabranjivao da robuju bilo čemu drugom. Nakon Nuha, poslanici su dolazili jedan za drugim. Kada su se na Zemlji pojavili obožavaoci vatre i idola, poput nimrudā i faraona, tada je Uzvišeni Allah poslao vođu odanih vjernika, utemeljitelja iskrene zajednice i širitelja vječne poruke – Ibrahima, prijatelja Milostivog. Ibrahim je pozivao ljude u istinsku vjeru, vjeru u jednoga Boga, i zabranjivao im da obožavaju zvijezde i kipove. Uzvišeni je Allah određeno vrijeme iz Ibrahimove porodice slao vjerovjesnike i poslanike, a zatim je poslao poslanike iz naroda Benu Israil, a onda poslao Isaa, Mesiha, sina Merjeminog.[59]

ČETVRTO: ARHEOLOZI I TEORETIČARI RELIGIJE O PORIJEKLU TEVHIDA

Tevhid je praiskonski oblik čovjekove svijesti. To je prva vjera koju je čovječanstvo spoznalo, a kasnije je došlo do postepenog iskrivljivanja, što je rezultiralo pojavom politeizma. To je istina u koju nema sumnje. Ovo mišljenje u skladu je s Kur'anom, sunnetom, čistom prirodom i zdravim razumom koji je u harmoniji s vjerodostojnom tradicijom. Ovaj stav zastupaju neki arheolozi i

[59] Ibn Kajjim el-Dževzijja, Muhammed b. Ebu Bekr b. Ejjub b. Sa'd Šemsuddin (u. 751. h. g.), *Medaridžus-salikin bejne menazili ijjake na'budu ve ijjake nestein*, Darul-kitabil-arabi, Bejrut, treće izdanje, 1996, 3/447; Ibn Tejmijja, *Medžmuul-fetava*, 28/603; Ebu Bekr Muhammed Zekerijja, *Eš-Širku fil-kadim vel-hadis*, 1/185.

teoretičari religija iz reda zapadnih učenjaka i drugih. Navest ćemo neke od njihovih stavova.

1. Antropolog Adamson Hoebel kaže kako su prošla vremena u kojima se drevni čovjek mogao optužiti da nije bio sposoban razmišljati o božanstvu ili o Svevišnjem Bogu. Edward Burnett Tylor pogriješio je kada je ustvrdio da je organizirano religijsko razmišljanje rezultat civilizacijskog i naučnog napretka. On je tvrdio da je to rezultat razvoja koji je počeo od vjerovanja u duhove i utvare (animizam), preko politeizma, da bi se stiglo do monoteizma.[60]

2. Andrew Lang, jedan od naučnika iz prošlog stoljeća, također tvrdi da uvjerenja ljudi u Australiji, Africi i Indiji u pogledu Boga nisu potekla iz kršćanstva. To potvrđuje i australski naučnik William Ramsay Smith, koji je u svojoj knjizi *Temelji ideje o monoteizmu* iznio nekoliko argumenata, koje je sakupio s više lokacija i iz više pravaca, a koji potvrđuju da je monoteizam prvi tip religije koju je čovjek upražnjavao.[61]

3. Dr. Haj Orang Kaya, malajski učenjak iz Indonezije, tvrdi: "Kod nas, na Malajskom arhipelagu, postoji jak dokaz da su ljudi obožavali jednog Boga čak i prije nego što su islam i kršćanstvo prodrli u ovo područje. U vjerovanju stanovnika otoka Kalimantan u Indoneziji postoje elementi hinduizma i islama, premda je monoteizam bio oblik obožavanja prije dolaska hinduizma ili islama. A kada se vratimo lokalnom jeziku tih područja prije upotrebe sanskrta, hinduske migracije, ili dolaska islama, bit će nam jasan ideološki mentalitet naših predaka, na osnovu izgovora i naslijeđenih izraza – Allah je jedan i On nema sudruga."[62]

---

[60] Ebu Bekr Muhammed Zekerijja, *Eš-Širku fil-kadim vel-hadis*, 1/199.

[61] Ebu Bekr Muhammed Zekerijja, *Eš-Širku fil-kadim vel-hadis*, 1/199.

[62] Ibid., 1/200; Haj Orang Kaya Rahamat b. Danu, *Et-Tefkirud-dini fil-alem kablel--islam*, prijevod: dr. Abdurreuf Šelbi, Darus-sekafa, Doha, Katar, 1983, str. 28–30.

Ovi naučnici, kao i brojni drugi, poput Langa, Jamesa Georgea Frazera i Schmidta, došli su do zaključka da je monoteizam osnovno vjerovanje čovjeka, a ne idolatrija. Svoju teoriju nazvali su "teorija originalnog monoteizma", koju je podržala velika grupa naučnika. Oni su svoje stavove potkrijepili različitim metodama istraživanja, uključujući paleontološka istraživanja koja ukazuju na to da drevni narodi nisu poznavali politeizam, već su vjerovali u jednog Boga. Zaključili su da je monoteizam najstarija religija koju je čovječanstvo poznavalo, te da se politeizam pojavio kasnije.[63]

Monoteizam je temeljno određenje čovjeka. To opovrgava izmišljotine onih kojih tvrde da je religija čovjekovo djelo, te da su ljudi najprije bili politeisti, zatim dualisti koji su vjerovali u boga svjetlosti i boga tame, boga dobra i boga zla, a naposljetku monoteisti.[64]

Monoteizam je originalna vjera usađena u ljudsku prirodu. Tu činjenicu potvrđuje zdrav razum, kao i pozitivna historijska iskustva velikih vođa – časnih vjerovjesnika i poslanika. Čovječanstvo je, prema tome, utemeljeno na monoteizmu, a zatim se počelo udaljavati od istinskog vjerovanja prema politeizmu i idolatriji. Ovu historijsku činjenicu potvrđuju racionalni argumenti, objava, logika i naučna istraživanja. Te neosporive činjenice pobijaju teoriju Augusta Comtea, koji je tvrdio da su ljudi najprije bili politeisti i da su vjerovali u idole i da društvom i prirodom upravlja više bogova i uzroka, a da su nakon toga počeli vjerovati u jednog Boga. Ova teorija nije se mogla održati pred modernim naučnim istraživanjima, već je oborena kao što su oborene druge teorije ovog naučnika koji je nekada bio jedan od vodećih mislilaca. Danas se njegovi stavovi izučavaju kao historijsko nasljeđe i ništa više.

---

63 Ebu Bekr Muhammed Zekerijja, *Eš-Širku fil-kadim vel-hadis*, 1/196.

64 Muhammed Abdulkadir Ebu Faris, *Meal-enbija fid-da'veti ilallah*, Darul-Me'mun lin-nešr vet-tevzi, Aman, Jordan, 2013, str. 28.

Kako god, kada je čovječanstvo zastranilo u svom vjerovanju, Allah se smilovao ljudima i poslao Nuha, alejhis-selam, kako bi donio radosne vijesti na polju vjerovanja, kako bi širio uzvišene moralne vrijednosti i pravednost na polju zakonodavstva.[65]

PETO: PRVI POLITEIZAM KOJI SE POJAVIO MEĐU ADEMOVIM POTOMCIMA

Prvi politeizam koji se pojavio među Ademovim potomcima desio se u narodu Nuha, alejhis-selam. Nuh se smatra prvim poslanikom, kao što se navodi u poznatom hadisu o šefatu: "O Nuhu, ti si prvi poslanik na Zemlji."[66] Isto tako, u ajetu koji govori o poslanicima Nuh se nalazi na prvom mjestu. Uzvišeni kaže:

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَٰهِيمَ وَأَصْحَٰبِ مَدْيَنَ وَٱلْمُؤْتَفِكَٰتِ ۚ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

Zar do njih nije doprla vijest o onima prije njih: o narodu Nuhovu i o Adu, i o Semudu, i o narodu Ibrahimovu, i o stanovnicima Medjena, i o onima čija su naselja izvrnuta? Poslanici njihovi su im jasne dokaze donosili i Allah im nije učinio nikakvu nepravdu, nego su je oni sami sebi nanijeli. (Et-Tevba, 70)

Nuhovo ime je na čelu vjerovjesnika i poslanika koje je Uzvišeni Allah pohvalio. Uzvišeni kaže:

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَٰقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا

Mi smo od vjerovjesnikā zavjet njihov uzeli, i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina, smo čvrst zavjet uzeli. (El-Ahzab, 7)

---

[65] Abulhalim Mahmud, *Kasasul-enbija fi rihabil-kevni meal-enbija ver-rusul*, str. 64.

[66] Buhari, *Sahih*, br. 3340.

Prema tome, Uzvišeni Allah, iz milosti prema ljudima, poslao je Nuha, alejhis-selam, nakon što su se počeli obožavati idoli i kumiri, i nakon što je Nuhov narod skrenuo s Pravog puta i odstupio od monoteizma. Nuh je bio prvi poslanik stanovnicima Zemlje, kao što će ljudi potvrditi na Sudnjem danu. Njegov narod odao se politeizmu i razvratnim djelima koja Allah Uzvišeni mrzi, poput konzumiranja opojnih pića, dajući prednost razvratu nad pokornosti Uzvišenom Allahu.

Da se politeizam pojavio među ljudima u vrijeme Nuha, alejhis-selam, koji su počeli obožavati kipove i kumire, može se zaključiti na osnovu riječi Uzvišenog:

قَالَ نُوحٌ رَّبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَٱتَّبَعُواْ مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُۥ وَوَلَدُهُۥٓ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكَرُواْ مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّواْ كَثِيرًا

Nuh reče: "Gospodaru moj, oni mene ne slušaju i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju i spletke velike snuju i govore: 'Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!' – a već su mnoge u zabludu doveli…" (Nuh, 21–24)

Buhari bilježi predanje Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže:

هذه أَسْمَاءُ رِجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أَوْحَى الشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنْ انْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمْ الَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ أَنْصَابًا وَسَمُّوهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا فَلَمْ تُعْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أُولَئِكَ وَتَنَسَّخَ الْعِلْمُ عُبِدَتْ.

"Ovo su bila imena dobrih ljudi iz Nuhovog naroda. Kada su oni pomrli, šejtan je došapnuo njihovih sunarodnjacima da na mjestima na kojima su sjedili ti dobri ljudi postave kipove i da ih nazovu njihovim imenima, što su oni i učinili. Međutim, ljudi iz te generacije nisu obožavali te kipove, ali kada su oni pomrli i kada

je iščezlo ispravno znanje o njima, sljedeće generacije počele su ih obožavati."

Ibn Džerir et-Taberi kaže: "Vedd, Suva, Jegus, Jeuk i Nesr bili su dobri ljudi koji su živjeli između Adema i Nuha. Imali su svoje sljedbenike koji su, nakon njihove smrti, došli na ideju da naslikaju njihove likove kako bi ih podsjećali na pobožnost. Kada su ti sljedbenici umrli i došle kasnije generacije, Iblis ih je uspio uvjeriti da su ih prethodnici obožavali i da je zahvaljujući njima padala kiša. Tada su ih počeli obožavati."[67]

Ibn Kajjim el-Dževzijja kaže: "Nekoliko učenjaka selefa kazalo je: 'Kada su umrli, oni su na njihovim grobovima napravili kipove s njihovim likom. Nakon nekog vremena počeli su ih obožavati.'"[68] To potvrđuje da se politeizam među Ademovim potomcima pojavio nakon što su ljudi počeli veličati dobre ljude: kada su umrli, oni su na njihovim grobovima izradili kipove s njihovim likom i počeli ih obožavati. Tada se politeizam prvi put pojavio među Ademovim potomcima, u Nuhovom narodu.[69]

Hadis Ibn Abbasa, koji bilježi Buhari u svom *Sahihu*, sadrži brojne lekcije i pouke, od kojih su najvažnije:

1. Šejtan je Nuhovom narodu uljepšao veličanje dobrih ljudi nakon njihove smrti. Inspirirao ih je da na mjesto na kojem su nekada sjedili postave kipove i nazovu ih imenima tih dobrih ljudi. Zatim su došli pripadnici Nuhovog naroda iz narednih generacija i šejtan im je kazao da su njihovi preci obožavali te kipove, pa su i oni to činili.

2. Šejtan je obmanuo Nuhov narod i oni su ga poslušali. Postali su vojnici njegove armije i članovi njegove stranke. Zaboravili su

---

[67] Taberi, *Džamiul-bejan fi te'vili ajil-Kur'an*, 12/62.

[68] Ibn Kajjim el-Dževzijja, *Igasetul-lehfan fi mesajidiš-šejtan*, valorizacija Muhammed Uzejr Šems, Mustafa b. Seid Ijtim, Medžmaul-fikhil-islami, Džidda, Saudijska Arabija, prvo izdanje, 1432, 1/210.

[69] Ibn Kajjim el-Dževzijja, *Igasetul-lehfan fi mesajidiš-šejtan*, 1/210.

da se moraju čuvati šejtana i da im je on istinski neprijatelj. Uzvišeni kaže:

وَلَا تَتَّبِعُواْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيۡطَٰنِۚ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوّٞ مُّبِينٌ ١٦٨ إِنَّمَا يَأۡمُرُكُم بِٱلسُّوٓءِ وَٱلۡفَحۡشَآءِ وَأَن تَقُولُواْ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ

…i ne slijedite šejtanove stope, jer vam je on neprijatelj očigledni! On vas navraća na grijeh i razvrat i na to da o Allahu govorite ono što ne znate. (El-Bekara, 168–169)

3. Oni su morali znati da onaj ko obožava Allaha treba izraziti nepokornost i protivljenje šejtanu u svemu što došaptava. A Allah je to naredio Svojim robovima monoteistima:

۞ أَلَمۡ أَعۡهَدۡ إِلَيۡكُمۡ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ أَن لَّا تَعۡبُدُواْ ٱلشَّيۡطَٰنَۖ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوّٞ مُّبِينٞ ٦٠ وَأَنِ ٱعۡبُدُونِيۚ هَٰذَا صِرَٰطٞ مُّسۡتَقِيمٞ ٦١ وَلَقَدۡ أَضَلَّ مِنكُمۡ جِبِلّٗا كَثِيرًاۖ أَفَلَمۡ تَكُونُواْ تَعۡقِلُونَ

O sinovi Ademovi, zar vam nisam naredio: "Ne klanjajte se šejtanu, on vam je neprijatelj otvoreni, već se klanjate Meni – to je Put pravi. On je mnoge od vas u zabludu odveo, kako niste pameti imali!?" (Jasin, 60–62)

إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ لَكُمۡ عَدُوّٞ فَٱتَّخِذُوهُ عَدُوًّاۚ إِنَّمَا يَدۡعُواْ حِزۡبَهُۥ لِيَكُونُواْ مِنۡ أَصۡحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ

Šejtan je, uistinu, vaš neprijatelj, pa ga takvim i smatrajte! On poziva pristaše svoje da budu stanovnici u Vatri. (Fatir, 6)

4. U Ibn Abbasovom hadisu kaže se: "Međutim, ljudi iz te generacije nisu obožavali te kipove, ali kada su oni pomrli i kada je iščezlo ispravno znanje o njima, sljedeće generacije počele su ih obožavati." Izraz *tenesseha* znači nestati, pomrijeti. Kušmejheni kaže: "Tenesseha el-ilm znači: Kada su učenjaci pomrli, znanje je iščezlo, nakon čega je zavladalo neznanje, tako da ljudi nisu bili u mogućnosti da razaznaju monoteizam od politeizma. Zato su postali politeisti, smatrajući da će im to pomoći kod Allaha."[70]

[70] Muhammed Surur b. Najif Zejn el-Abidin, *Menhedžul-enbija fid-da'veti illallah*, Darul-erkam lit-tibaa ven-nešr vet-tevzi, Kuvajt, 1988, 1/43.

Prema tome, šejtan nije uspio ostvariti nijedan svoj cilj u dvadeset stoljeća između Adema i Nuha, alejhimes-selam, i njegove spletke nisu mogle djelovati na učenjake, koji su svaku novinu promatrali kroz prizmu Allahovog šerijata, obožavajući Allaha na način kako je to On propisao. A kada se proširilo neznanje, nakon što su učenjaci pomrli, tada su se šejtanove naredbe počele provoditi, a ljudi su počeli slušati njegove riječi. Iz ovog razloga su prve riječi koje su bile objavljene posljednjem vjerovjesniku i poslaniku Muhammedu bili ajeti:

ٱقۡرَأۡ بِٱسۡمِ رَبِّكَ ٱلَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ ٱلۡإِنسَٰنَ مِنۡ عَلَقٍ ۝٢ ٱقۡرَأۡ وَرَبُّكَ ٱلۡأَكۡرَمُ ۝٣ ٱلَّذِي عَلَّمَ بِٱلۡقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ ٱلۡإِنسَٰنَ مَا لَمۡ يَعۡلَمۡ

Čitaj, u ime Gospodara tvoga, Koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna. (El-Alek, 1–5)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao je i odgajao svoje ashabe u znamenitoj školi Erkama b. Ebu Erkama, iz koje su potekli učenjaci koji su znali kako da se odupru šejtanu i njegovim došaptavanjima, na osnovu Kur'ana časnog i učenja plemenitog Vjerovjesnika.[71]

5. Šejtan nije odjednom tražio od Nuhovih sunarodnjaka da robuju nekom drugom mimo Allaha. Da je to učinio, niko mu se ne bi odazvao. Međutim, on im je postepeno prilazio navodeći ih na veličanje dobrih ljudi. Nagovorio je Nuhove sunarodnjake da izrade kipove koji će ih podsjećati na te ljude. A nakon što su učenjaci pomrli, saopćio je neznalicama iz sljedeće generacije da su njihovi preci obožavali te kipove, pa su se oni odazvali šejtanovom pozivu.[72]

---

[71] Muhammed Surur b. Najif Zejn el-Abidin, *Menhedžul-enbija fid-da'veti illallah*, 1/44.

[72] Ibid., 1/44.

6. Idoli Nuhovog naroda. Kur'an časni govori o idolima Nuhovog naroda u ajetu:

وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

I govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!" (Nuh, 23)

Kur'an časni pojašnjava da je Nuhov narod obožavao kipove Vedda, Suvaa, Jegusa, Jeuka i Nesra. To su vjerovatno najstariji idoli koji su ikada obožavani, a datiraju od vremena prije Nuhovog potopa. Ljudi su naslikali dobre ljude, a zatim su izradili kipove u njihovom liku, kako bi ih podsjećali na njih i na njihova dobra djela. Nakon toga počeli su obožavati te slike i kipove. Nema sumnje da su Nuhovi sunarodnjaci obožavali te kipove. Buhari u svom *Sahihu* bilježi predanje Ibn Abbasa koji kaže:

صَارَتِ الْأَوْثَانُ الَّتِي كَانَتْ فِي قَوْمِ نُوحٍ فِي الْعَرَبِ بَعْدُ أَمَّا وَدٌّ كَانَتْ لِكَلْبٍ بِدَوْمَةِ الْجَنْدَلِ وَأَمَّا سُوَاعٌ كَانَتْ لِهُذَيْلٍ وَأَمَّا يَغُوثُ فَكَانَتْ لِمُرَادٍ ثُمَّ لِبَنِي غُطَيْفٍ بِالْجَوْفِ عِنْدَ سَبَإٍ وَأَمَّا يَعُوقُ فَكَانَتْ لِهَمْدَانَ وَأَمَّا نَسْرٌ فَكَانَتْ لِحِمْيَرَ لِآلِ ذِي الْكَلَاعِ أَسْمَاءُ رِجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أَوْحَى الشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنْ انْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمْ الَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ أَنْصَابًا وَسَمُّوهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا فَلَمْ تُعْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أُولَئِكَ وَتَنَسَّخَ الْعِلْمُ عُبِدَتْ.

"Kipovi koje je obožavao Nuhov narod poslije su dospjeli i do Arapa. Što se tiče Vedda, on je pripadao plemenu Kelb u mjestu Devmetul-Dždendel. Suva je pripadao plemenu Huzejl, Jegus plemenu Murad, a kasnije i plemenu Benu Gutajf u Dževfu kod Sabe. Jeuk je pripadao plemenu Hemdan, a Nesr plemenu Himjer, porodici Zul-Kelai. Ovo su bila imena dobrih ljudi iz Nuhovog naroda. Kada su oni pomrli, šejtan je došapnuo njihovim sunarodnjacima da postave kipove na mjestima na kojima su oni sjedili i da ih nazovu njihovim imenima, što su oni i učinili. Međutim, ljudi iz te generacije nisu obožavali te kipove, ali kada su oni pomrli i

kada je iščezlo ispravno znanje o njima, sljedeće generacije počele su ih obožavati."[73]

Kao što možemo vidjeti, obožavanje kipova nije preko noći prodrlo u vjerovanje ljudi. Taj proces bio je dugotrajan, nakon što su zabilježene prve devijacije. Priroda materijalnog svijeta i šejtanov utjecaj na čovjeka imali su važnu ulogu u širenju idolatrije i politeizma. Neka niko ne misli da naučni razvoj i civilizacijski napredak neće vratiti ljude u tu fazu idolatrije. Mi i dalje vidimo različite oblike savremene idolatrije koja nas podsjeća na neznanje (džahilijjet) ranih generacija. Mnoga mjesta koja se nazivaju Božijim hramovima danas su puna statua i idola ispred kojih ljudi stoje, kojima upućuju molitve i koje obožavaju, daleko od monoteizma i obožavanja Allaha jedinog.

U ovome vidimo veličinu islama, koji štiti vjerovanje muslimana, kako ne bi otišao na stranputicu. Ta zaštita je evidentna u načinu na koji islam naglašava čisti tevhid (monoteizam) i sprečava bilo koju pojavu koja bi neku osobu mogla odvesti na krivi put. U dva *Sahiha* vjerodostojno se bilježi hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su Ummu Habiba i Ummu Selema spominjale crkvu sa ikonama koju su vidjele u Abesiniji. Kada su one spomenule ljepotu te crkve i njene ikone, Vjerovjesnik je rekao:

أُولَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمْ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرَ فَأُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللهِ.

"Oni su prakticirali da, kad im umre neki dobar čovjek, na njegovom grobu sagrade bogomolju i u njoj naslikaju ikone. Oni će na Sudnjem danu kod Allaha biti najgora stvorenja."[74]

---

[73] Muhammed Bejjumi Mihran, *Dirasatut-Tarihijje fil-Kur'anil-kerim*, Darun-nehdil-arebijje lit-tibaa ven-nešr, Bejrut, drugo izdanje, 1408/1988, 4/13.

[74] Buhari, *Sahih*, br. 427; Muslim, *Sahih*, br. 528; Nesai, *Sunen*; Ahmed, *Musned*.

Imam Muslim u svom *Sahihu* bilježi predanje Aiše, radijallahu anha, koja kaže:

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ فِي مَرَضِهِ الّذِي لَمْ يَقُمْ مِنْهُ لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ وَالنّصَارَى اتّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ. قَالَتْ: لَوْلَا ذَلِكَ أُبْرِزَ قَبْرُهُ غَيْرَ أَنّهُ خَشِيَ أَوْ خُشِيَ أَنْ يُتّخَذَ مَسْجِدًا.

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti od koje se nije oporavio, rekao je: 'Allah je prokleo jevreje i kršćane koji su grobove svojih vjerovjesnika uzeli za bogomolje.' Da nije toga, njegov bi mezar bio dostupan svijetu, ali se on bojao (ili je kazala: ali se bojalo) da neće biti uzet za bogomolju."[75]

Buhari u svom *Sahihu* bilježi predanje Mugire b. Šu'be, radijallahu anhu:

كَسَفَتِ الشّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ يَوْمَ مَاتَ إِبْرَاهِيمُ فَقَالَ النّاسُ كَسَفَتِ الشّمْسُ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ إِنّ الشّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ فَصَلّوا وَادْعُوا اللهَ.

"Onoga dana kada je umro Poslanikov sin Ibrahim, nastupilo je pomračenje Sunca. Ljudi rekoše: 'Pomračenje Sunca nastupilo je zbog Ibrahimove smrti', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaza: 'Pomračenje Sunca i Mjeseca ne nastupa ni zbog čije smrti niti života. Kad vidite da se neko od njih pomračilo, klanjajte i molite se Allahu.'"[76]

Iz ovih riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, možemo vidjeti kako se islam odnosi prema devijacijama koje se u vjeru uvlače kao posljedica povezanosti vjernika s dobrim ljudima, tokom njihovog života ili nakon smrti.[77]

Možemo vidjeti i kako islam poziva u čisti tevhid i zatvara sve prolaze koji vode u širk. Uzvišeni kaže:

---

[75] Muslim, *Sahih*, br. 529; Buhari, *Sahih*, br. 1390.

[76] Buhari, *Sahih*, br. 996, prema: Šejh Kadi Muhammed Dali Belta, *Kasasul-enbija*, El-Mektebetul-asrijja, Sajda, Bejrut, str. 43.

[77] Muhammed Dali Belta, *Kasasul-enbija*, str. 43.

إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ

Mi ti, doista, objavljujemo Knjigu, pravu istinu, zato se klanjaj samo Allahu iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Iskreno ispovijedanje vjere dug je prema Allahu! A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: "Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili." (Ez-Zumer, 2–3)

A, kada su ljudi zaboravili na svoju obavezu prema Allahu, kada su napustili vjeru tevhida, prema kojoj je On ljude načinio, kada na Zemlji nije ostao niko ko bi obožavao Allaha Jedinog, Koji nema sudruga – tada je Allah poslao Svoga vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam, kako bi ljude pozivao u robovanje jedinom Allahu, Koji nema saučesnika, kako bi ih odvraćao od robovanja bilo čemu drugom, pa makar oni mislili da ih ta božanstva približavaju Allahu i makar ih uzimali samo kao posrednike.[78]

ŠESTO: KUR'AN ČASNI JE HISTORIJSKI IZVOR

Kur'an časni je Allahova knjiga *kojoj je laž joj strana, bilo s koje strane, ona je objava od Mudroga i hvale dostojnoga!* (Fussilet, 42). Kur'an je postepeno objavljivan Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tokom dvadeset tri godine, zavisno od događaja i okolnosti. Ajeti i sure bili bi zapisani čim bi bili objavljeni. Kada bi neki ajet bio objavljen Mustafi (Odabranome), on bi ashabima rekao: "Smjestite ga na to i to mjesto, u tu i tu suru."

Pripovijeda se da je Džibril, alejhis-selam, silazio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi objavio jedan ili više ajeta. Govorio bi mu: "Muhammede, Allah ti naređuje da ovaj ajet smjestiš na to mjesto u toj suri. Zato su učenjaci jednoglasni u stavu da je sakupljanje kur'anskih ajeta i sura *tevkifi* naravi, tj. da je raspored

[78] Ebu Bekr Muhammed Zekerijja, *Eš-Širku fil-kadim vel-hadis*, 1/233.

kur'anskih ajeta i sura, ovakav kakav danas nalazimo u mushafima, određen objavom od Allaha.[79]

Allah je ovom ummetu od vremena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba olakšao pamćenje Svoje plemenite Knjige. Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا ٱلْقُرْءَانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ

A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku – pa ima li ikoga ko bi pouku primio? (El-Kamer, 32). Allah je odredio da Kur'an vječno traje, sačuvao ga je od izmjene i iskrivljenja, zaštitio ga je od zaborava tako što je odredio da bude zapisan u redove i sačuvan (memoriran) u prsima.[80] To je potvrđeno riječima Uzvišenog:

وَإِنَّهُۥ لَكِتَٰبٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَّا يَأْتِيهِ ٱلْبَٰطِلُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِۦ ۖ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

A on je, zaista, Knjiga zaštićena, laž joj je strana, bilo s koje strane, ona je objava od Mudroga i hvale dostojnoga. (Fussilet, 41–42)

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ

Mi, uistinu, Kur'an objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti! (El-Hidžr, 9)

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُۥ وَقُرْءَانَهُۥ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قَرَأْنَٰهُ فَٱتَّبِعْ قُرْءَانَهُۥ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُۥ

Mi smo ga dužni sabrati da bi ga ti čitao. A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo. A poslije, Mi smo ga dužni objasniti. (El-Kijama, 17–19)

Kao historijski izvor, Kur'an časni apsolutno je najautentičniji i najistinitiji izvor. Nema mjesta sumnji u autentičnost njegovog teksta ni u kom slučaju, budući da ga odlikuje neupitna historijska vjerodostojnost. Kur'an je prvo zabilježen onako kako ga je

[79] Muhammed Bejjumi Mihran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 1/19.

[80] Muhammed Abdullah Draz, *En-Nebeul-azim, nezaratun džedidetun fil-Kur'an*, Darut-tajjiba lin-nešr vet-tevzi, Rijad, Saudijska Arabija, prvo izdanje, 1417/1997, str. 12–14.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao, zatim je recitiran i on ga je verificirao prije svoje smrti.[81] Osim toga, kur'anska kazivanja su historijske činjenice i događaji koji nemaju veze s fantazijom i mitovima. Kur'an je, kao što Uzvišeni kaže:

وَبِٱلْحَقِّ أَنزَلْنَٰهُ وَبِٱلْحَقِّ نَزَلَ ۗ

Mi Kur'an pun mudrosti objavljujemo, i na istinit način se on objavljuje. (El-Isra, 105)

Uzvišeni je Allah obećao, kao što smo ranije naglasili, da će sačuvati Kur'an od iskrivljivanja ili izmjena. Dr. Muhammed Abdullah Draz navodi razloge nazivanja Allahove objave Kur'anom i Knjigom. Prema njegovom tumačenju, Kur'anom je nazvan zato što ga ljudi izgovaraju jezikom, a Knjigom je nazvan zato što ga zapisuju olovkama. To što Kur'an nosi ta dva imena znači da će ga Allah zaštititi na dva mjesta, a ne na jednom: u prsima (memoriji) i na stranicama.[82]

Zahvaljujući ovoj dvostrukoj zaštiti koju, po Allahovom nadahnuću, provode pripadnici islamskog ummeta, slijedeći primjer svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Kur'an je ostao sačuvan na najbolji način. Time se obistinilo Allahovo obećanje da će sačuvati tu Knjigu:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ

Mi, uistinu, Kur'an objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti! (El-Hidžr, 9)

Za razliku od prethodnih objava, Kur'an je sačuvan od izmjena, iskrivljivanja i prekida lanca prenosilaca (seneda). Allah nije na Sebe preuzeo čuvanje ranijih objava, već je to povjerio ljudima. Uzvišeni kaže:

وَٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلْأَحْبَارُ بِمَا ٱسْتُحْفِظُوا۟ مِن كِتَٰبِ ٱللَّهِ

[81] Muhammed Abdullah Draz, *En-Nebeul-azim, nezaratun džedidetun fil-Kur'an*, str. 49.

[82] Ibid., str. 12–13.

…koji su bili Allahu poslušni i čestiti ljudi, i učeni, od kojih je traženo da čuvaju Allahovu knjigu… (El-Maida, 44)

Tajna ove razlike između Kur'ana i ranije objavljenih knjiga ogleda se u tome što su ostale nebeske knjige objavljene za određeno vrijeme, a ne za vječnost. S druge strane, Kur'an je objavljen da potvrdi ranije objave i da nad njima bdi. On sadrži sve autentične činjenice iz tih knjiga, kao i ono što je Allah htio da bude dodano, povrh onoga što se nalazi u prethodnim objavama. A ništa u Kur'anu ne može biti zamijenjeno nekim drugim sadržajem. Allah je odredio da Kur'an bude nenadmašan i neponovljiv do Sudnjeg dana. A kada Allah nešto odredi, On omogući da se to i ostvari, jer je On mudar i sveznajući.[83]

Kur'an časni nije objavljen kao historijska čitanka koja govori o prošlim narodima, nego je to prvenstveno knjiga upute i usmjeravanja, koju je Allah objavio kao ustav muslimanima i kao sistem vrijednosti prema kojima će se oni upravljati u životu. Kur'an ih poziva da vjeruju u jednog Boga, da usavršavaju moralne vrline i etičke vrijednosti i njeguju pravednost u ophođenju prema drugima. Kur'an se historijskim događajima bavi kako bi ljudima ukazao na određenu pouku i lekciju[84], na Allahov zakon nastanka i propasti država, procvata i nestanka civilizacija, na osobine pokretača ljudskih promjena i njihovih metoda u vođenju borbe protiv snaga tame, zla, zablude, razvrata i kriminala.

Kur'ansko kazivanje usmjereno je na pružanje individualnih, porodičnih i općih humanih pouka i lekcija, koje nude rješenje za duševne bolesti. One upućuju ljude na jačanje veza s Allahom, na to da samo Njega treba obožavati, uz poniznost, upućivanje dove i skrušenost. Te lekcije govore nam o različitim ljudskim iskustvima iz kojih možemo učiti. Među tim poukama je kazivanje o Jusufu i

[83] Muhammed Bejjumi Mihran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 1/39.

[84] Ibid., 1/40; *Ehdaful-Kur'an ve mekasiduh*; Muhammed Rešid Rida, *Tefsirul-Kur'anil-kerim*, El-Hej'etul-misrijjel-amme lil-kitab, 1990, 1/286–293.

Ismailu, alejhimes-selam. Kazivanje o Jusufu je priča o čovjeku koji se još od djetinjstva suočio sa svim vrstama izazova i nevolja koje mogu zadesiti ljudsko biće: zavidnost njegove braće, iskušenje sa ženom, nepravedno zatvaranje, obnašanje vlasti i preuzimanje odgovornosti tokom perioda krize i gladi. U kazivanju o Ismailu također se kazuje o teškim kušnjama na koje je stavljen već u prvim danima svog života: bio je odvojen od svoje porodice i lišen osnovnih životnih potreba i vode, određeno je da se na njemu izvrši odluka o žrtvovanju u vrijeme kada je čovječanstvo bilo na raskrsnici između divljaštva brojnih kultura Starog istoka koje nisu prezale od žrtvovanja ljudskih bića, te prefinjenog humanizma koje je odbacivalo žrtvovanje ljudi. Zatim je određeno da taj dječak, ostavljen sam u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod Časnog hrama, bude rodonačelnik zajednice sastavljene od raznih naroda i plemena, koja će dovesti do velikih promjena u historiji svijeta.[85]

1. Važne činjenice o predislamskom periodu

Na ovaj način Allahova Knjiga ukazuje nam na važne činjenice kroz kur'ansko kazivanje o događajima iz predislamskog perioda, te o događajima o ranijim narodima koje potvrđuju savremena otkrića. Naprimjer, iz kazivanja o Musau, alejhis-selam, saznajemo brojne činjenice vezane za božansku kraljevinu faraonskog Egipta i o političkim, ekonomskim i društvenim prilikama u to vrijeme.[86] Isto važi i za kazivanje o Ibrahimu, iz kojeg možemo puno toga saznati o drevnom Iraku.

Vrijedi napomenuti da su najprominentnija kazivanja u Kur'anu ona o Ibrahimu i Musau, alejhimes-selam. To su dva detaljna kazivanja o poslaničkoj misiji koja se odvijala unutar dvije drevne nacije: jedna je nacija Doline dvije rijeke, a druga je nacija doline Nila. Oni su pokrenuli revoluciju protiv intelektualne zablude

[85] Abbas Mahmud el-Akkad, *El-Islamu da'veti alemijja*, El-Mektebetul-asrijja, Bejrut, Sajda, Liban, 1999, str. 218, 219.

[86] Muhammed Bejjumi Mihran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 1/41.

u ibadetu, koja se odnosila na većinu pokuđenih rituala davnih vremena.[87]

Kada je riječ o sinovima Israilovim, nema sumnje da nijedna nebeska knjiga, pa čak ni sam Tevrat, ne govori tako opširno o sinovima Israilovim, opisujući jevreje, njihove poslove, njihov karakter i stav prema vjerovjesnicima, kao što govori Kur'an. Uzvišeni kaže:

إِنَّ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ يَقُصُّ عَلَىٰ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَكْثَرَ ٱلَّذِى هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Ovaj Kur'an sinovima Israilovim kazuje najviše o onome u čemu se oni razilaze. (En-Neml, 76)

Što se tiče arapskih zemalja, u Allahovoj plemenitoj Knjizi možemo naći suru koja nosi ime predislamske kraljevine na jugu Arabijskog poluotoka, a to je sura Saba. Kur'an je jedina sveta knjiga koja govori o drevnim arapskim narodima koji više ne postoje, poput naroda Ad i Semud, zatim o stanovnicima pećine, popuštanju brane (*sejlul-arim*), onima koji su rovove iskopali (*ashabul-uhdud*), vlasnicima slona (*ashabul-fil*), kao i o iseljenju Ibrahima i njegovog sina Ismaila, alejhimes-selam, u čistu zemlju Hidžaza, gdje se Ismail nastanio.[88]

Uzvišeni Allah kaže:

تِلْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهَآ إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَٱصْبِرْ ۖ إِنَّ ٱلْعَٰقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ

• *To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavljujemo, ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist čestitih biti.* (Hud, 49)

ذَٰلِكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ ۚ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَٰمَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ

[87] Ibid., 1/41.

[88] Ibid., 1/42.

To su nepoznate vijesti koje ti objavljujemo. Ti nisi bio među njima kada su pera svoja od trske pobacali da bi vidjeli koji će se od njih o Merjemi brinuti, i ti nisi bio među njima kad su se prepirali. (Ali Imran, 44)

وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ ٱلْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَى ٱلْأَمْرَ وَمَا كُنتَ مِنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٤٤﴾ وَلَٰكِنَّآ أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ ٱلْعُمُرُ ۚ وَمَا كُنتَ ثَاوِيًا فِىٓ أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِنَا وَلَٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾ وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ ٱلطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَٰكِن رَّحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّآ أَتَىٰهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

• *Ti nisi bio na zapadnoj strani kada smo Musau poslanstvo povjerili, a nisi bio ni njegov savremenik. Mi smo mnoge narode podigli i oni su dugo živjeli. A ti nisi boravio među stanovnicima Medjena da im kazuješ riječi Naše, nego ti Mi o njima kazujemo vijesti. Ti nisi bio pored brda kad smo Musaa pozvali, ali Mi smo te poslali kao milost Gospodara tvoga da opominješ ljude kojima prije tebe nije došao niko ko bi ih opomenuo, da bi se opametili.* (El-Kasas, 44–46)

وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَ ۚ وَجَآءَكَ فِى هَٰذِهِ ٱلْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ

• *I sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo. I u ovima došla ti je prava istina, i pouka, i vjernicima opomena.* (Hud, 120)

نَّحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِٱلْحَقِّ ۚ

• *Ispričat ćemo ti povijest njihovu – onako kako je bilo.* (El-Kehf, 13)

لَقَدْ كَانَ فِى قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ۗ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ ٱلَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

• *U kazivanju o njima je pouka za one koji su razumom obdareni. Kur'an nije izmišljena besjeda, on priznaje da su istinite knjige prije njega objavljene, i objašnjava sve, i putokaz je i milost narodu koji vjeruje.* (Jusuf, 111)

• Istinu je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji Kur'an opisuje riječima:

كِتَابُ اللهِ فِيهِ نَبَأُ مَا كَانَ قَبْلَكُمْ وَخَبَرُ مَا بَعْدَكُمْ وَحُكْمُ مَا بَيْنَكُمْ هُوَ الْفَصْلُ لَيْسَ بِالْهَزْلِ مَنْ تَرَكَهُ مِنْ جَبّارٍ قَصَمَهُ اللهُ وَمَنِ ابْتَغَى الْهُدَى فِي غَيْرِهِ أَضَلّهُ اللهُ وَهُوَ حَبْلُ اللهِ الْمَتِينُ وَهُوَ الذِّكْرُ الْحَكِيمُ وَهُوَ الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ هُوَ الّذِي لاَ تَزِيغُ بِهِ الأَهْوَاءُ وَلاَ تَلْتَبِسُ بِهِ الأَلْسِنَةُ وَلاَ يَشْبَعُ مِنْهُ الْعُلَمَاءُ وَلاَ يَخْلَقُ عَلَى كَثْرَةِ الرّدّ وَلاَ تَنْقَضِي عَجَائِبُهُ هُوَ الّذِي لَمْ تَنْتَهِ الْجِنُّ إِذْ سَمِعَتْهُ حَتّى قَالُوا ﴿إِنّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا * يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ﴾ مَنْ قَالَ بِهِ صَدَقَ وَمَنْ عَمِلَ بِهِ أُجِرَ وَمَنْ حَكَمَ بِهِ عَدَلَ وَمَنْ دَعَا إِلَيْهِ هُدِيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

"U Allahovoj Knjizi su pripovijesti o onima koji su živjeli prije vas i nagovještaj onoga što će se desiti nakon vas. U njemu ćete pronaći presudu za vaše sporove; Kur'an je doista govor koji rastavlja istinu od neistine i on nije nikakva lakrdija. Onoga ko ga zbog oholosti odbaci, Allah će poniženim učiniti, a onoga ko bude tražio uputu u nečemu drugom, Allah će u zabludi ostaviti. Kur'an je pruženo Allahovo uže, jasno svjetlo i odraz mudrosti. On je knjiga koju nikakve strasti ne mogu izmijeniti niti jezici laž ubaciti. Ničije mišljenje ne može nadmašiti njegove poruke, a učenjaci se ne mogu zasititi njegove mudrosti. Pobožnjacima njegovo učenje nikada ne dosadi bez obzira na to koliko su ga puta proučili. Njegova čuda nikada ne prestaju, pa čak su i džini, kada su čuli njegovo učenje, rekli da su *čuli Kur'an čije slušanje divljenje izaziva*. Ko bude crpio znanje iz njega, druge će nadmašiti, ko po njemu bude sudio, bit će pravedan, ko po njemu bude radio, bit će obilato nagrađen. Ko njemu bude pozivao, bit će upućen na Pravi put."[89]

2. Svrha i neprevaziđena vjerodostojnost kur'anskih kazivanja

Kur'ansko kazivanje nema za cilj samo historijsko izvještavanje. Kur'an time ukazuje na pouku u onome što je zadesilo ranije

[89] Dželaluddin es-Sujuti (u. 911. h. g.), *El-Itkanu fi ulumil-Kur'an*, El-Hej'etul-misrijjetul-ammetu lil-kitab, prvo izdanje, 1974, 2/151; Muhammed Ebu Zehra, *El-Mu'džizetul-kubra: El-Kur'an*, Darul-fikrul-arebi, Kairo, str. 15; *Tefsirul-Kurtubi*, 1/5.

narode, upozorava neprijatelje islama iz plemena Kurejš i učvršćuje srce Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je trpio zlostavljanja nevjernika. Iz Svoje milosti prema odabranom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, Allah je htio da olakša njegove tegobe i boli tako što će mu navoditi kazivanja o ranijim vjerovjesnicima i poslanicima. Allah ga podsjeća kakvim su mučenjima i ponižavanjima zulumćari i nevjernici izložili njegovu plemenitu braću, ali oni ipak nisu klonuli niti su posustali, nisu se umorili niti se predali. Naprotiv, bili su ustrajni i strpljivi. Zato se Allah obraća Svome plemenitom Poslaniku u časnoj Knjizi:

وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَ ۚ وَجَآءَكَ فِى هَٰذِهِ ٱلْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ

I sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo. I u ovima došla ti je prava istina, i pouka, i vjernicima opomena. (Hud, 120)

Osim toga, ova kazivanja otkrivaju šta se desilo snažnima koji su zavarani i silnicima koji su na Zemlji zulum provodili, i poroke na njoj umnožili, a oni Allahu neće moći umaći.[90]

Isto tako, ne smijemo nikada izgubiti iz vida da su ova kazivanja sušta istina. Uzvišeni kaže:

وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ ٱللَّهِ حَدِيثًا

A čije su riječi od Allahovih riječi istinitije? (En-Nisa, 87)[91]

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلْقَصَصُ ٱلْحَقُّ ۚ

To je, zaista, istinito kazivanje… (Ali Imran, 62)

تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِٱلْحَقِّ ۚ وَإِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ

To su Allahove pouke koje Mi tebi istinito kazujemo. A ti si, zaista, poslanik! (El-Bekara, 252)

نَزَّلَ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ

[90] Muhammed Ebu Zehra, *El-Mu'džizetul-kubra: El-Kur'an*, str. 203.

[91] Muhammed Bejjumi Mihran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 1/44.

On tebi objavljuje Knjigu, pravu istinu… (Ali Imran, 3)

وَٱلَّذِىٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ هُوَ ٱلۡحَقُّ

A ono što iz Knjige objavljujemo sušta je istina… (Fatir, 31)

إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ

Mi ti, doista, objavljujemo Knjigu, pravu istinu. (Ez-Zumer, 2)

تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱللَّهِ نَتۡلُوهَا عَلَيۡكَ بِٱلۡحَقِّۖ فَبِأَىِّ حَدِيثِۭ بَعۡدَ ٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ يُؤۡمِنُونَ

To su Allahovi dokazi koje ti kao istinu navodimo pa u koje će ako ne u Allahove riječi i dokaze Njegove oni vjerovati? (El-Džasija, 6)

وَءَامَنُواْ بِمَا نُزِّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّهِمۡ

…i vjeruju u ono što se objavljuje Muhammedu – a to je Istina od Gospodara njihova… (Muhammed, 2)

Zato, kada čitaš kazivanja koja se navode u Kur'anu, nećeš naći pretjerivanja na koja nailazimo u historijskim knjigama, ili u jevrejskom Tevratu koji je danas u opticaju. Povrh toga, vjerodostojna kur'anska kazivanja potvrđena su modernim arheološkim otkrićima.[92]

Tako su kazivanja o Adu i Semudu spomenuta u Ptolomejevoj *Geografiji*, a brojni historijski tekstovi govore o Semudu. Grčki i rimski autori navode ime Ada uz ime Irem, kao što je slučaj i u Kur'anu časnom.[93]

Uzvišeni kaže:

وَأَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَمُهَيۡمِنًا عَلَيۡهِۖ

A tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da potvrdi Knjige prije nje objavljene i da nad njima bdi. (El-Maida, 48)

وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلۡنَٰهُ مُبَارَكٞ مُّصَدِّقُ ٱلَّذِى بَيۡنَ يَدَيۡهِ

[92] Ibid., 1/45.

[93] Abbas Mahmud el-Akkad, *Matleun-nur ev Tavaliul-ba'setil-muhammedijja*, Darun--nehda Misr, Kairo, 1955, str. 61.

A ova Knjiga, koju objavljujemo, blagoslovljena je, ona potvrđuje onu prije nje… (El-En'am, 92)

وَٱلَّذِىٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ هُوَ ٱلۡحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِۗ

A ono što iz Knjige objavljujemo sušta je istina, ona potvrđuje da su istinite i one prije nje. (Fatir, 31)

Neki ljudi tvrde da su kazivanja u Kur'anu časnom navedena zato što su to bile popularne priče u Arabiji u to vrijeme, što je potpuno neispravan stav.[94] Naprotiv, Arapi nisu znali ništa o brojnim kur'anskim kazivanjima. Tako, naprimjer, Kur'an kazivanje o Nuhu zaključuje riječima:

تِلۡكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلۡغَيۡبِ نُوحِيهَآ إِلَيۡكَۖ مَا كُنتَ تَعۡلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوۡمُكَ مِن قَبۡلِ هَٰذَاۖ

To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavljujemo, ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali. (Hud, 49)

Da su Arapi znali ovo kazivanje, naprimjer, i da je ono bilo dio njihovih narodnih predanja koje su pripovijedali na svojim sijelima, zar bi Arapi, koji su bili najveći neprijatelji Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prešutjeli riječi Uzvišenog:

مَا كُنتَ تَعۡلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوۡمُكَ مِن قَبۡلِ هَٰذَاۖ

...ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali? Zar nije logično da bi neprijatelji odabranog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su pažljivo očekivali svaku priliku da mu zadaju udarac, ovaj ajet pretvorili u podsmijevanje i izrugivanje? Oni bi mu odgovorili da znaju to kazivanje i da je to dio njihovih mitova koje ispredaju na svojim sijelima. Međutim, historija nam ne govori da je iko Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, osporio ovaj plemeniti ajet. To znači da su kur'anska kazivanja o uništenim narodima bila u potpunosti nepoznata Arapima, premda su za njih znali neki od onih koji su izučavali Tevrat i Indžil.[95]

---

[94] Buti, *Min revaiil-Kur'an*, str. 237.

[95] Muhammed Bejjumi Mihran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 1/47.

Drugo poglavlje

NUHOVA POSLANIČKA MISIJA

PRVO: VJEROVJESNIK I POSLANIK, VJEROVJESNIŠTVO I POSLANSTVO

1. Jezičko i terminološko značenje riječi vjerovjesnik – nebijj

a) Jezičko značenje riječi vjerovjesnik

En-nebe znači vijest, mn. *enba*. *Nebijj* je onaj ko donosi vijesti od Allaha. Riječ izvedena iz istog korijena – *nebi* označava uzvišenje, što znači da se vjerovjesnik nalazi na uzvišenijem mjestu od ostalih ljudi.[96] O jezičkoj odrednici pojma vjerovjesništvo (nubuvvet), Fejruzabadi kaže: "To je medijacija (*sifare*) između Allaha i razumom obdarenih, kako bi se zadovoljila njihova žeđ za saznanjima o ahiretskim i ovosvjetskim stvarima."[97]

O porijeklu ovog naziva Ragib el-Isfahani kaže: "Nazvan je vjerovjesnikom (nebijjom) zato što se nalazi na uzvišenijem mjestu u odnosu na ostale ljude. Na to ukazuju riječi Uzvišenog:

وَرَفَعْنَٰهُ مَكَانًا عَلِيًّا

i Mi smo ga na visoko mjesto digli (Merjem, 57)."[98]

---

[96] Redža bint Salih Muhammed el-Bahr, *Tenevvuul-hitabil-Kur'anil-kerim fil-ahdil-mekki, dirasetun lil-uslub vel-mevdu*, Mektebetul-Mutenebbi, 2016, str. 244.

[97] Ragib el-Isfahani, *Mufredatu elfazil-Kur'an,* valorizacija Safvan Adnan Davudi, Darul-kalem, Damask, Ed-Daruš-šamijja, Bejrut, četvrto izdanje, 1430/2009, str. 790.

[98] *Tenevvuul-hitabil-Kur'anil-kerim fil-ahdil-mekki*, str. 244.

b) Terminološko značenje riječi nebijj

Nebijj, vjerovjesnik, jeste onaj koji obznanjuje i potvrđuje prijašnje vjerozakone.[99]

2. Jezička i terminološka definicija riječi resul – poslanik

a) Jezičko značenje riječi resul

Korijen riječi resul (*resl*) znači emisiju, odašiljanje. Otuda *resul* znači emisar, izaslanik. Ta riječ može značiti blagost, polaganost ili emisiju, slanje. Zato je iz tog korijena izvedena riječi *resul*, koja se nekada odnosi na poruku, a nekada na nosioca poruke i govora.[100]

Riječ *resul* može se koristiti u značenju jednine ili množine. Uzvišeni kaže:

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ

Došao vam je Poslanik, jedan od vas… (Et-Tevba, 128)

فَقُولَآ إِنَّا رَسُولُ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

…i recite: "Mi smo poslanici Gospodara svjetova"… (Eš-Šuara, 16)

Množina riječi *resul* glasi *rusul*, a ona se nekada odnosi na meleke. Uzvišeni kaže:

إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ

Kur'an je, zaista, kazivanje Izaslanika plemenitog. (Et-Tekvir, 19)

A nekada se odnosi na Allahove vjerovjesnike. Uzvišeni kaže:

۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ

O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga! (El-Maida, 67)

---

[99] Alusi, *Ruhul-meani fi tefsiril-Kur'anil-azim ves-seb'ul-mesani*, valorizacija Ali Abdulbari Atijja, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, prvo izdanje, 1415, 17/173.

[100] Bahr, *Tenevvuul-hitabil-Kur'anil-kerim fil-ahdil-mekki*, str. 244.

Resul se u jezičkom smislu odnosi na osobu koja dostavlja vijesti pošiljaoca, a ta riječ u osnovi se odnosi na deve koje dolaze u nizu, jedna za drugom. Ebu Ishak en-Nahvi o riječima Uzvišenog: "*i recite: 'Mi smo poslanici Gospodara svjetova'"* kaže: "Mi smo poslanica Gospodara svjetova", tj. nosioci poslanice Gospodara svjetova.

Poslanik, resul, dobio je ime po poslanici koju nosi. Resul može biti naziv za onoga ko je poslan, kao i za poslanicu.[101]

b) Terminološko značenje riječi resul

Poslanik je onaj kome je došao novi vjerozakon.[102] Imam Ševkani daje definiciju koja pravi razliku između vjerovjesnika i poslanika: "Poslanik je onaj kome je došla objava koju je dužan obznaniti ljudima, a vjerovjesnik je dužan propagirati vjerozakon prethodnog poslanika, ali nije sam primio objavu. I jedan i drugi počašćeni su vidljivim mudžizama."[103]

Prema tome, postoji razlika između vjerovjesnika i poslanika, kao što se vidi iz definicije ta dva pojma. Vjerovjesnik je, znači, onaj ko obznanjuje prijašnje vjerozakone, dok je poslanik onaj ko donosi novi vjerozakon. Svaki poslanik je vjerovjesnik, tako da vjerovjesništvo ima širi smisao.[104]

Neki na osnovu hadisa koji se prenosi od Ebu Zerra, radijallahu anhu, donose zaključak o broju vjerovjesnika. U tom hadisu navodi se:

عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ، كم الأنبياءُ؟ قَالَ: مِائَةُ أَلْفٍ وَعِشْرُونَ أَلْفًا، قلتُ: يا رسولَ اللهِ كم الرسلُ منهم؟ قال: ثَلَاثُمِائَةٍ وَثَلَاثَةَ عَشَرَ جَمًّا غَفِيرًا.

101 Ibn Menzur, Muhammed b. Mukerrem b. Ali Ebu el-Fadl Džemaluddin b. Menzure el-Ensari el-Ifriki (u. 711. h. g.), *Lisanul-areb*, Daru Sadir lit-tibaa ven-nešr, Bejrut, Liban, treće izdanje, 1414, korijen r-s-l.

102 Alusi, *Tefsirul-Alusi*, 17/173.

103 Ševkani, *Fethul-Kadir*, 3/461.

104 *Tenevvuul-hitabil-Kur'anil-kerim fil-ahdil-mekki*, str. 245.

Ebu Zerr kaže: "Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, koliko je bilo vjerovjesnika?' 'Stotinu dvadeset hiljada', odgovorio je. 'Allahov Poslaniče, koliko je od njih bilo poslanika?' 'Tristo trinaest', odgovorio je."[105] Međutim, lanac prenosilaca ovog hadisa je slab.[106]

Istina je da broj poslanika i vjerovjesnika zna samo Allah, zato što On kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ

I prije tebe smo poslanike slali, o nekima od njih smo ti kazivali, a o nekima ti nismo kazivali. (Gafir, 78)

3. Suština vjerovjesništva

Vjerovjesnik ima ulogu posrednika između Stvoritelja i stvorenja u dostavljanju Njegovog vjerozakona. Vjerovjesnici su emisari, izaslanici između Vladara i Njegovih robova. Milostivi i Samilosni preko njih se obraća stvorenjima kako bi ih izveo iz tmina na svjetlo, kako bi ih preveo iz ovosvjetske tjeskobe u širinu dunjaluka i ahireta. To je blagodat koju Uzvišeni poklanja Svojim robovima. Oni su milost koju On šalje stvorenjima. To je što se tiče primatelja Božije poruke.

A što se tiče samog poslanika, ta dužnost je za njega velika čast, jer ga je Gospodar odabrao mimo ostalih ljudi. To je dar koji Uzvišeni poklanja samo izuzetnim pojedincima.

Vjerovjesništvo se ne može steći ni znanjem, ni vježbanjem, niti se može zaslužiti pokornošću ili ibadetom, niti se postiže izlaganjem gladi ili žeđi, kao što misle oni koji nemaju razuma, nego je to čista Božija milost i odabir. Uzvišeni o Sebi kaže:

وَٱللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِۦ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ

A Allah milost Svoju daruje kome On hoće, Allah je neizmjerno dobar. (El-Bekara, 105)

---

105 Ibn Hibban, *Sahih*, br. 361.

106 U lancu prenosilaca nalazi se Ibrahim el-Bassani koji je bio lažac.

Prema tome, vjerovjesništvo se ne daje na osnovu odabira ili zahtjeva ljudi. Zato su politeisti rekli:

وَقَالُواْ لَوۡلَا نُزِّلَ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانُ عَلَىٰ رَجُلٖ مِّنَ ٱلۡقَرۡيَتَيۡنِ عَظِيمٖ

...i još kažu: "Trebalo je da ovaj Kur'an bude objavljen kakvom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada!" (Ez-Zuhruf, 31), a Uzvišeni im je odgovorio:

أَهُمۡ يَقۡسِمُونَ رَحۡمَتَ رَبِّكَۚ نَحۡنُ قَسَمۡنَا بَيۡنَهُم مَّعِيشَتَهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۚ وَرَفَعۡنَا بَعۡضَهُمۡ فَوۡقَ بَعۡضٖ دَرَجَٰتٖ

Zar oni da raspolažu milošću Gospodara tvoga? Mi im dajemo sve što im je potrebno za život na ovome svijetu i Mi jedne nad drugima uzdižemo po nekoliko stepeni… (Ez-Zuhruf, 32)

Uzvišeni Allah je taj koji to određuje i On daje tu milost kome hoće. On odabire poslanike među ljudima. Niko osim Njega nema pravo birati.[107]

Vjerovanje u vjerovjesništvo je put koji vodi do spoznaje i ljubavi prema Allahu. To je staza prema Njegovom zadovoljstvu i Dženetu, te način spasa od Allahove kazne i postizanja Njegovog oprosta.[108]

Ibn Tejmijja kaže: "Vjerovanje u vjerovjesništvo predstavlja temelj spasa i sreće. Ko ne ostvari taj cilj, neće moći razlučiti uputu od zablude, vjeru od nevjerovanja, niti će moći razlikovati ispravno od neispravnog."[109]

Čovjekova potreba za vjerovanjem u vjerovjesništvo snažnija je od potrebe za zrakom koji udiše, hranom koju unosi ili vodom koju pije. Jer, onaj ko ostane bez jednog od tih elemenata, izgubit će ovaj svijet, a ko izgubi vjerovanje u vjerovjesništvo, njegov

[107] Ibn Tejmijja, *Kitabun-nubuvvat*, valorizacija Abdulaziz b. Salih et-Tuvejjan, Advaus-selef, Rijad, Kraljevina Saudijska Arabija, prvo izdanje, 1420/2000, predgovor valorizatora, 1/20.

[108] Ibn Tejmijja, *Kitabun-nubuvvat*, predgovor valorizatora, 1/20.

[109] Ibid., str. 447.

gubitak bit će veći i pogubniji. Takav će izgubiti i dunjaluk i ahiret, neka nas Allah sačuva od toga. Spoznaja Allaha, vjerovanje i obožavanje Uzvišenog, zatim znanje o Njegovim poslanicima i pokornost njihovim naredbama predstavlja, bez sumnje, potrebu svakog odraslog čovjeka. Što je veća potreba ljudi da nešto saznaju, Allah to učini lakšim i dostupnijim, zahvaljujući Svojoj mudrosti.[110]

Budući da je ljudima prijeko potrebno poznavanje vjerovjesništva i priznanje poslanstva, Uzvišeni Gospodar objasnio je to u Svojoj Knjizi na način koji mi sada ne možemo prikazivati, jer bi to bilo preopširno.

Ibn Tejmijja kaže: "Kur'an časni potvrđuje vjerovjesništvo na način kako to ne možemo objasniti na ovom mjestu. To je stub vjere, temelj vjerovjesničke misije, izvor svakog dobra i oličenje svake upute."[111]

Ibn Tejmijja je o tome lijepo pisao na način koji rezimira prethodno iznesene tvrdnje. On kaže: "Uzvišeni Allah odredio je da poslanici budu posrednici između Njega i Njegovih robova. Preko njih je ljude podučio onome što je za njih korisno i štetno, te onome što im donosi korist u životu i nakon smrti. Dužnost svih poslanika bila je da pozivaju ljude da vjeruju u Allaha, da ih usmjeravaju na put koji vodi Njemu i da ih upoznaju s tim u kakvom će stanju biti nakon što dođu Njemu.

• Prva osnova uključuje potvrđivanje atributa (*sifata*), monoteizma (*tevhida*) i sudbine (*kadera*). To podrazumijeva i podsjećanje na način kako je Allah postupio sa Svojim prijateljima i neprijateljima, a to su priče koje On kazuje Svojim robovima i primjeri koje im On navodi.

---

[110] Ibn Tejmijja, *Der'u tearudil-akl ven-nakl*, valorizacija Muhammed Rešad Salim, Džamiatul-imami Muhammed b. Saud el-islamijja, Kraljevina Saudijska Arabija, drugo izdanje, 1411/1991, 9/66, 10/129.

[111] Ibn Tejmijja, *En-Nubuvvat*, 1/21.

• Druga osnova sastoji se od izlaganja šerijatskih odredbi, naredbi, zabrana i dozvola, te ukazivanja na ono što Allah voli i na ono što ne voli.

• Treća osnova uključuje vjerovanje u Sudnji dan, Džennet i Džehennem, nagradu i kaznu.

Ova tri principa osnova su Allahovog stvaranja i upravljanja, a sreća i uspjeh ljudi ovisi o njihovom poznavanju. Te osnove moguće je spoznati samo posredstvom poslanika, jer ne postoji način da razum dopre do tih detalja i upozna njihovu suštinu, iako je moguće percipirati sveukupnu potrebu za njima. Tako je bolesnik svjestan potrebe za liječenjem i osobom koja će ga izliječiti, premda mu nisu poznati detalji bolesti ni terapija. Ukoliko se bolesnik ne bude liječio, to može dovesti do njegove fizičke smrti. Isto tako, ako se čovjek ne upozna sa svjetlom objave, njegovo će srce neminovno umrijeti, ili će biti unesrećeno i lišeno svake sreće. Prema tome, jedini spas leži u slijeđenju poslanika."[112]

On također kaže: "Vjerovjesništvo obuhvaća znanja i djela kojima se poslanik mora okititi. Tu se radi o najuzvišenijim znanjima i djelima. Ta djela neminovno otkrivaju ko je pravi, a ko lažni poslanik."[113]

4. Mudrost slanja poslanika

a) Vjerovjesnici i poslanici su najodabraniji ljudi, koje je Istinski Gospodar odabrao. Oni su ljudima prijeko potrebni.

Ljudima su potrebni poslanici kako bi im omogućili da spoznaju ono što Allah voli i čime je zadovoljan, kao i ono što izaziva Njegovu srdžbu i kaznu. Brojni grešnici zalutali su i završili u zabludi bez obzira na to što su im poslanici poslati. Kakvo bi tek stanje bilo da Uzvišeni Allah nije poslao poslanike da donose radosne vijesti i opominju?!

[112] Ibn Tejmijja, *Medžmuul-fetava*, 19/96–97.
[113] Ibn Temijja, *En-Nubuvvat*, 1/22.

Misija poslanika je da odgajaju ljude, da usavršavaju njihove vrline, da ih izvedu iz robovanja robovima u robovanje Gospodaru robova, da ih oslobode robovanja stvorenjima i uvedu u slobodu koju pruža robovanje Gospodaru svih gospodara, Koji je sve stvorio iz ničega. On će ih ponovo pretvoriti u ništavilo, a zatim će ih oživiti kao nesretne ili kao sretne.

Kada bi ljudi bili zapostavljeni, kada ne bi bili upozoravani ni opominjani, živjeli bi teškim životom, u dubokom neznanju, džahilijetu, i zabludi, dalaletu. Slijedili bi devijantne običaje i pokvarena moralna načela. Život bi se pretvorio u šumsku zajednicu, gdje jači uništava slabijeg, gdje ugledni ugnjetavaju pripadnike nižih slojeva i sl. Allahova mudrost manifestira se u tome da ljude nije stvorio uzalud i da nije ih zapostavio. Uzvišeni kaže:

أَيَحْسَبُ ٱلْإِنسَٰنُ أَن يُتْرَكَ سُدًى

Zar čovjek misli da će sam sebi prepušten biti, da neće odgovarati? (El-Kijama, 36)

Iz milosti prema ljudima, Allah im je poslao poslanike da donose radosne vijesti i opomene, da im riječi Njegove kazuju, da ih podučavaju, usavršavaju i upućuju na ono što im donosi sreću na ovom i budućem svijetu, jer su prije bili u očitoj zabludi.

b) Najvažniji razlog stvaranja čovjeka jeste istinsko robovanje jedino Uzvišenom Allahu, izvršavanje onoga što On voli i izbjegavanje onoga što izaziva Njegovu srdžbu.

Uzvišeni kaže:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju. (Ez-Zarijat, 56)

Jedini način da čovjek spozna suštinu ibadeta, da izvršava ono što Allah voli i čime je zadovoljan, da izbjegava ono što Allah ne voli i čega se gnuša – jeste posredstvom poslanikā koje je Uzvišeni odabrao među Svojim robovima, kojima je dao brojne prednosti,

zaštitio ih od manjkavosti koje obični ljudi imaju, osnažio ih mudžizama, dokazima i argumentima, objavio im jasne znakove i uputu, upoznao ih sa Sobom. Naredio im je da pozivaju ljude da samo Njemu istinski robuju.[114]

c) Allah je poslao poslanike kako ljudi ne bi imali opravdanje.

Uzvišeni kaže:

رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

• *…o poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. – A Allah je silan i mudar.* (En-Nisa, 165)

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا

• *A Mi nijedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali!* (El-Isra, 15)

وَلَوْ أَنَّآ أَهْلَكْنَٰهُم بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِۦ لَقَالُوا۟ رَبَّنَا لَوْلَآ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ ءَايَٰتِكَ مِن قَبْلِ أَن نَّذِلَّ وَنَخْزَىٰ

• *A da smo ih kakvom kaznom prije njega uništili, sigurno bi rekli: "Gospodaru naš, zašto nam nisi poslanika poslao, pa bismo riječi Tvoje slijedili prije nego što smo poniženi i osramoćeni postali?"* (Taha, 134)

Uzvišeni Allah poslao je poslanike kako bi uništio spletke nevjernika i kako oni ne bi imali opravdanja nakon što im je opomena došla. Allah želi da se uvjeri, iako posjeduje iskonsko znanje, ko Mu je pokoran, a ko nepokoran, kako bi imao očigledan dokaz – i da vjernik ostane vjernik poslije očigledna dokaza.

d) Ljudi svojim razumom ne mogu percipirati nevidljivi svijet, gajb, i potreban im je neko da im to objasni.

Ljudi ne mogu razumjeti niti percipirati pitanja gajba, poput poznavanja Allahovih imena i atributa, poznavanja meleka, džina

[114] Ibn Temijja, *En-Nubuvvat*, 1/23.

i šejtana, poznavanja onoga što je Allah pripremio pokornima u Kući zadovoljstva i počasti, te šta je pripremio nepokornima u Kući srdžbe i poniženja. Stoga je ljudima potreban neko ko će ih podučiti tim činjenicama i upoznati ih s tim nadnaravnim stvarima.

Uzvišeni Allah pohvalno govori o onima koji vjeruju u gajb. Uzvišeni kaže:

الٓمٓ ۝١ ذَٰلِكَ ٱلۡكِتَٰبُ لَا رَيۡبَۛ فِيهِۛ هُدٗى لِّلۡمُتَّقِينَ ۝٢ ٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡغَيۡبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ

Elif-lām-mīm. Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali; onima koji u nevidljivi svijet (gajb) budu vjerovali i molitvu obavljali i udjeljivali dio od onoga što im Mi budemo davali… (El-Bekara, 1–3)

Da Allah nije poslao poslanike, ljudi ne bi poznavali pitanja vezana za nevidljivi svijet i vjerovali bi samo u ono što mogu dokučiti svojim čulima. Neka je hvaljen Sveznajući Stvoritelj, Koji je ljudima ukazao veliku milost time što im je poslao vjerovjesnike i poslanike.

e) Ljudima je potreban lijep uzor u ličnosti onih koje je Allah usavršio uzvišenim vrlinama, koje je sačuvao od sumnji i strasti.

Vjerovjesnici su svjetiljke upute, baklje u tminama. Oni pokazuju put ljudima, koji se ugledaju na njihovo ponašanje i život. Ljudi slijede njihov primjer kako bi zaslužili Kuću mira i kako bi se smjestili u blizinu Gospodara stvorenja.[115]

Poslanici predstavljaju uzor svojim sljedbenicima i vjernici slijede njihov primjer u pitanju ibadeta, morala, međuljudskih odnosa i ustrajnosti u vjeri. Uzvišeni kaže:

لَّقَدۡ كَانَ لَكُمۡ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسۡوَةٌ حَسَنَةٞ لِّمَن كَانَ يَرۡجُواْ ٱللَّهَ وَٱلۡيَوۡمَ ٱلۡأٓخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرٗا

[115] Ibn Tejmijja, *El-Fetava*, 19/93–94.

Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onome svijetu i koji često Allaha spominje. (El-Ahzab, 21)

f) Misija poslanika, neka ih Allah blagoslovi, jeste usavršavanje i čišćenje duša, te upozoravanje ljudi na sve što im može naštetiti.

Poslanici su se pojavili kako bi upućivali narod na Pravi put, kako bi ih usmjeravali na ispravan diskurs, na moralne vrline i odvraćali od pokuđenih svojstava. Uzvišeni kaže:

هُوَ ٱلَّذِى بَعَثَ فِى ٱلْأُمِّيِّـۧنَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَـٰتِهِۦ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلُ لَفِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ

On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi. (El-Džumua, 2)

Ibn Tejmijja je na više mjesta u svojim djelima ukazao na potrebu ljudi za poslanicima. On kaže: "Poslanstvo je nužno potrebno ljudima, oni bez poslanstva ne mogu i ta potreba je iznad svih njihovih potreba. Poslanstvo je duh, svjetlost i život ovog svijeta. Čemu se svijet može nadati ako izgubi duh, život i svjetlost? Dunjaluk je taman i proklet, izuzev ondje gdje sija sunce poslanstva. To važi i za čovjeka čije srce nije obasjano poslanstvom i koji se nije napojio duhom i životom poslanstva. On će živjeti u tami i smatrati se mrtvim. Uzvišeni kaže:

أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَـٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِى ٱلظُّلُمَـٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا

Zar je onaj koji je bio u zabludi, a kome smo Mi dali život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi? (El-En'am, 122)

Takva su svojstva vjernika – on je bio mrtav, u tmini, pa ga je Allah oživio duhom poslanstva i svjetlom vjerovanja. Dao mu je

život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće. S druge strane, nevjernikovo srce je mrtvo i on je u tminama."[116]

Ibn Tejmijja kaže: "Poslanstvo je nužno kako bi čovjek poboljšao svoje materijalno i duhovno stanje. Kao što ne može prosperirati na ahiretu bez slijeđenja poslanstva, tako čovjek ni na ovom svijetu ne može prosperirati ako ne slijedi poslanstvo. Čovjeku je nužno potrebno zakonodavstvo, jer on živi između dva procesa – procesa kojim dobavlja ono što mu koristi i procesa kojim otklanja ono što mu šteti. Zakon (šerijat) je svjetlost pomoću koje razaznaje korisno od štetnog. To je Allahovo svjetlo na Njegovoj Zemlji, Njegova pravednost među robovima, to je utvrda čiji su stanovnici sigurni. Svrha šerijata nije da ukazuje na razliku između štetnih i korisnih stvari u materijalnom smislu, jer to mogu postići i životinje. Tako magarac i deva mogu razlikovati žito od pijeska. Šerijat čovjeku omogućava da razlikuje korisne i štetne postupke u pogledu ovog svijeta i ahireta. U to spada spoznaja o koristi tevhida, pravednosti, dobročinstva, istine, povjerljivosti, poštenja, hrabrosti, blagosti, strpljivosti, navraćanja na dobro i odvraćanja od zla, održavanja rodbinskih veza, poslušnosti roditeljima, lijepog ophođenja prema slugama i komšijama, izvršavanja dužnosti, činjenja dobrih djela u Allahovo ime, oslanjanje na Njega, traženje pomoći od Njega, prihvaćanje onoga što je određeno, predavanje Allahovoj odredbi, povinovanje Njegovim naredbama, sklapanje prijateljstva s Njegovim prijateljima i izražavanja neprijateljstva Njegovim neprijateljima, strah od Njega u tajnosti i javnosti, približavanje Njemu kroz izvršavanje farzova (obaveza) i izbjegavanje zabrana (harama). Šerijat čovjeku također omogućava da teži postizanju nagrade kod Gospodara, vjerovanju u Njega, potvrđivanju svega onoga što poslanici donose, pokornosti svemu što naređuju. Slijeđenje šerijata čovjeku donosi korist na ovom i na

[116] Ibn Tejmijja, *El-Fetava*, 19/19-100.

budućem svijetu, a sve drugo donosi nesreću i štetu na dunjaluku i ahiretu.

Da nije poslanstva, razum ne bi mogao spoznati pojedinosti korisnih i štetnih stvari u ovosvjetskom i zagrobnom životu. Slanje poslanika jedna je od najvećih blagodati koje je Allah ukazao Svojim robovima. Oni su dostavili Njegovu objavu i objasnili Pravi put. Da nije toga, ljudi bi bili poput stoke i životinja, pa čak i gori od toga. Onaj ko čvrsto prihvati Allahovu poslanicu, on je od najboljih stvorenja. A ko je odbaci, on spada u najgora stvorenja i u lošijem je stanju od životinja."[117]

Čovjekova potreba za poslanicima neuporediva je s bilo kojom drugom potrebom. Ta nužnost je iznad svake druge nužnosti. Ljudima je poslanstvo najveća nužnost i potreba.[118] To Ibn Tejmijja objašnjava riječima: "Stanovnicima Zemlje poslanici nisu potrebni kao što su im potrebni sunce, mjesec, vjetrovi i kiša, niti kao što je čovjeku potreban život, niti kao što je oku potreban vid, tijelu hrana i pića. Ta potreba još je veća i snažnija od svega što na pamet može pasti. Poslanici su posrednici između Allaha i Njegovih stvorenja. Oni dostavljaju Njegove naredbe i zabrane. Oni su emisari između Njega i ljudi."[119]

Nužnost ljudi za poslanicima nije uporediva s bilo kojom drugom nužnošću, kao što se njihova potreba za donosiocima radosne vijesti i opomene ne može porediti s bilo kojom drugom potrebom.[120]

Ibn Kajjim el-Dževzijja kaže: "Nema drugog puta do sreće i spasa na dunjaluku, niti na ahiretu, osim puta vjerovjesnika. Nema drugog načina, osim preko njih, da se detaljno spozna dobro i loše. Allahovo zadovoljstvo može se steći samo uz njihovu uputu. Sva

[117] Ibn Tejmijja, *Medžmuul-fetava*, 19/100.
[118] Ibn Temijja, *En-Nubuvvat*, 1/27.
[119] Ibn Tejmijja, *Medžmuul-fetava*, 19/101.
[120] Ibn Temijja, *En-Nubuvvat*, 1/27.

čestitost riječi, djela i morala sadržana je u njihovoj praksi i uputama. Oni su mjerilo i kriterij naspram čijih se riječi, djela i morala vagaju riječi, moral i djela općenito. Zbog slijeđenja vjerovjesnika, sljedbenici upute odlikuju se nad sljedbenicima zablude. Naša potreba za njima veća je od potrebe tijela za dušom, potrebe oka za svjetlom i potrebe duše za njenim životom. Potreba čovjeka za poslanicima puno je veća od bilo koje druge potrebe. Šta misliš o onome bez čije bi se upute i onoga sa čime je došao, ukoliko bi ti bili uskraćeni samo za tren, tvoje srce pokvarilo i postalo poput ribe koja je odvojena od vode i ostavljena na suncu. Stanje čovjeka u momentu kada mu se srce odvoji od onoga sa čim su došli poslanici slično je tom stanju, čak i gore, ali to osjeća samo živo srce jer mrtvac ne osjeća bolove rane.[121]

Poslanici su vođe ljudi: usmjeravaju ih na put dobra i izvode na Pravi put, odvraćaju ih od puteva propasti i zablude. Svojim ponašanjem, ibadetima i stilom života predstavljaju uzor i primjer ljudima. Uzvišeni Allah naredio je ljudima da ih slijede i da koračaju njihovim stopama. Uzvišeni kaže:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۖ فَبِهُدَىٰهُمُ ٱقۡتَدِهۡۗ

Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov Pravi put. (El-En'am, 90)[122]

5. Dužnosti poslanikā

Poslanicima, neka je s njima Allahov blagoslov i mir, povjerene su važne zadaće, uzvišene funkcije i veličanstveni ciljevi. Neke od njih svest ću na sljedeće:

a) Pozivanje ljudi da robuju Allahu jedinom i da odbace obožavanje svega mimo Njega

Uzvišeni kaže:

---

[121] Ibn Kajjim el-Dževzijja, *Zadul-mead fi hedji hajril-ibad*, valorizacija Šuajb el-Arnaut, Muessesetur-risala, Mektebetul-menar el-islamijja, Bejrut, 27. izdanje, 1994, 1/69.

[122] Omer Ahmed Omer, *Risaletul-enbija min Šuajb ila Isa*, 1/7.

وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: "Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!" (En-Nahl, 36)

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ

Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!" (El-Enbija, 25)

b) Dostavljanje Božijeg zakona ljudima

Uzvišeni kaže:

۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغۡ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَۖ وَإِن لَّمۡ تَفۡعَلۡ فَمَا بَلَّغۡتَ رِسَالَتَهُۥۚ وَٱللَّهُ يَعۡصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡكَٰفِرِينَ

O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga! Ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi. Allah doista neće ukazati na Pravi put narodu koji neće da vjeruje. (El-Maida, 67)

c) Objašnjenje onoga što se objavljuje

Uzvišeni kaže:

وَأَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلذِّكۡرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيۡهِمۡ وَلَعَلَّهُمۡ يَتَفَكَّرُونَ

A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili. (En-Nahl, 44)

d) Upućivanje ummeta na dobro, donošenje radosne vijesti dobročiniteljima, upozoravanje na zlo i najava kazne koja čeka nevjernike

Uzvišeni kaže:

رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمٗا

…o poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. – A Allah je silan i mudar. (En-Nisa, 165)

e) Oplemenjivanje ljudi kroz lijep primjer i pozitivan uzor u djelima i riječima

Uzvišeni kaže:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۖ فَبِهُدَىٰهُمُ ٱقۡتَدِهۡۗ قُل لَّآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ أَجۡرًاۖ إِنۡ هُوَ إِلَّا ذِكۡرَىٰ لِلۡعَٰلَمِينَ

Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov Pravi put. Reci: "Ja od vas ne tražim nagradu za Kur'an, on je samo pouka svjetovima." (El-En'am, 90)

لَّقَدۡ كَانَ لَكُمۡ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسۡوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرۡجُواْ ٱللَّهَ وَٱلۡيَوۡمَ ٱلۡأٓخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا

Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onome svijetu i koji često Allaha spominje. (El-Ahzab, 21)

f) Uspostavljanje i primjena Allahovog zakona među ljudima

Uzvišeni kaže:

وَأَنِ ٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَآءَهُمۡ وَٱحۡذَرۡهُمۡ أَن يَفۡتِنُوكَ عَنۢ بَعۡضِ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيۡكَۖ فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَٱعۡلَمۡ أَنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُصِيبَهُم بِبَعۡضِ ذُنُوبِهِمۡۗ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ لَفَٰسِقُونَ

I sudi im prema onome što Allah objavljuje i ne povodi se za prohtjevima njihovim, i čuvaj ih se da te ne odvrate od nečega što ti Allah objavljuje. A ako ne pristaju, ti onda znaj da Allah želi da ih zbog nekih grijehova njihovih kazni. A mnogi ljudi su, zaista, nevjernici. (El-Maida, 49)

g) Poslanici će svjedočiti protiv svojih naroda na Sudnjem danu da su jasno dostavili objavu

وَيَوۡمَ نَبۡعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٖ شَهِيدًا عَلَيۡهِم مِّنۡ أَنفُسِهِمۡۖ وَجِئۡنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِۚ وَنَزَّلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ تِبۡيَٰنٗا لِّكُلِّ شَيۡءٖ وَهُدٗى وَرَحۡمَةٗ وَبُشۡرَىٰ لِلۡمُسۡلِمِينَ

A šta će biti onog Dana kad protiv svakog naroda dovedemo po jednog svjedoka, od njega samog, i tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih! Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest za one koji jedino u Njega vjeruju. (En-Nahl, 89)

وَكَذَٰلِكَ جَعَلۡنَٰكُمۡ أُمَّةٗ وَسَطٗا لِّتَكُونُواْ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيۡكُمۡ شَهِيدٗاۗ

I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi i da Poslanik bude protiv vas svjedok. (El-Bekara, 143)

Ovo su neke od zadaća poslanika koje uvećavaju njihovu vrijednost i počast. Dovoljna čast im je to što donose poruku od Gospodara svjetova. Neka je hvaljen Onaj Koji im je podario taj visok stepen i zadužio tim uzvišenim zadaćama, Koji ih je odabrao pored ostalih ljudi kako bi izvršavali tu časnu službu.[123]

6. Posebnosti poslanika u odnosu na ostale ljude

a) Objava

Allah vjerovjesnicima šalje objavu mimo drugih ljudi. Uzvišeni kaže:

قُلۡ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمۡ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۖ

Reci: "Ja sam čovjek kao i vi, meni se objavljuje da je vaš Bog – jedan Bog" (El-Kehf, 110). Spuštanje objave podrazumijeva nekoliko stvari po kojima se poslanici razlikuju od običnih ljudi. Tako je Allah razgovarao s nekima od njih, komunicirali su s nekim melekima, Allah im je otkrio dio gajba. O tome Uzvišeni kaže:

عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ فَلَا يُظۡهِرُ عَلَىٰ غَيۡبِهِۦٓ أَحَدًا ٢٦ إِلَّا مَنِ ٱرۡتَضَىٰ مِن رَّسُولٖ

On tajne zna i On tajne Svoje ne otkriva nikome, osim onome koga On za poslanika odabere. (El-Džinn, 26–27)

123 Ibn Temijja, *En-Nubuvvat*, 1/28–29.

Poslaničke odlike su Isra – noćno putovanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Jerusalem, Miradž – uzdizanje na visoka nebesa, susret s melekima i vjerovjesnicima, gledanje u Džennet i Džehennem. Poslaniku je, također, bilo omogućeno da vidi patnju u grobu, da čuje jauke onih koji trpe kaznu. U hadisu se kaže:

لَوْلاَ اَنْ لاَ تَدَافَنُوا لَدَعَوْتُ اللهَ اَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.

"Da se ne bojim da se nećete zakopavati, zamolio bih Allaha da vam omogući da i vi čujete ono što ja čujem od kaburske patnje."[124]

b) Oči vjerovjesnika spavaju, ali ne i njihova srca

Posebne karakteristike koje im je Allah podario jeste da njihove oči spavaju, ali ne i srca. Enes, radijallahu anhu, u hadisu o Noćnom putovanju kaže:

وَالنَّبِيُّ نَائِمَةٌ عَيْنَاهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ وَكَذَلِكَ الْأَنْبِيَاءُ تَنَامُ أَعْيُنُهُمْ وَلَا تَنَامُ قُلُوبُهُمْ.

"A u Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spavaju oči, ali ne spava srce; tako je kod svih vjerovjesnika: spavaju im oči, ali im srca ne spavaju."[125]

lako su ovo riječi Enesa, radijallahu anhu, sigurno je da ih nije izrekao po svom mišljenju, kao što kaže Ibn Hadžer.[126] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Moje oči spavaju, ali moje srce ne spava."[127]

c) Vjerovjesnici se ne nasljeđuju

Jedna od osobitosti vjerovjesnika jeste i to da se oni ne nasljeđuju, već se njihova imovina nakon smrti dijeli u vidu milostinje. Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ.

---

124 Muslim, *Sahih*, 4/200, br. 2868.
125 Buhari, *Sahih*, br. 3570.
126 Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/670.
127 Ibn Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/670, br. 3569.

"Mi, vjerovjesnici, se ne nasljeđujemo. Ono što ostane iza nas ide u dobrotvorne svrhe."[128]

Ebu Hurejra prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

لاَ يَقْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا مَا تَرَكْتُ بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَئُونَةِ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ.

"Moji nasljednici ni dinara (od onoga što ostavim iza sebe) neće međusobno podijeliti. Ono što ostavim je sadaka, izuzev troškova za izdržavanje mojih supruga i plaće za upravitelja imovinom."[129]

Na osnovu ovog hadisa Es-Siddik je zabranio da se imovina našeg vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, dijeli na njegove nasljednike – njegovu kćerku Fatimu, supruge, te amidžu Abbasa, radijallahu anhu. Tu svoju odluku Es-Siddik je potkrijepio ovim hadisom. Ovaj hadis od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, također prenose Omer b. Hattab, Osman b. Affan, Alija b. Ebu Talib, Abbas b. Abdulmuttalib, Abdurrahman b. Avf, Talha i Zubejr, Ebu Hurejra i drugi, neka je Allah njima zadovoljan.[130]

Mudrost ove odredbe ogleda se u tome što je Uzvišeni Allah sačuvao vjerovjesnike od nasljeđivanja ovosvjetskih dobara kako to ne bi unijelo sumnju. Naime, oni koji osporavaju njihovo poslanstvo tvrdili bi da su vjerovjesnici tragali za ovosvjetskim dobrima i da su ih ostavili svojim nasljednicima.[131]

Pod nasljedstvom u ajetu: *"I Sulejman naslijedi Davuda"* (En-Neml, 16) podrazumijeva se nasljeđivanje znanja, vjerovjesništva i slično, a ne nasljeđivanje imetka. Komentirajući ovaj ajet,

---

[128] Buhari, *Sahih*, br. 6730; Muslim, *Sahih*, br. 1758.

[129] Ahmed, *Musned*, 5/463; Muslim, *Sahih*, br. 1760.

[130] Ibn Kesir, *El-Bidaja ven-nihaja*, Mektebetul-mearif, Bejrut, drugo izdanje, 1974, 2/45.

[131] Ibn Tejmijja, *Minhadžus-sunnetin-nebevijja fi nakdi kelamiš-šiatil-kaderijja*, valorizacija Muhammed Rešad Salim, Džamiatul-imam Muhammed b. Saud el-islamijja, Saudijska Arabija, prvo izdanje, 1406/1986, 4/195.

Ibn Kesir kaže: "Naslijedio ga je u poslanstvu i vlasti, a ne u imetku, jer je Davud imao i drugih sinova, pa imetak nije mogao naslijediti samo Sulejman. Pored toga, u vjerodostojnim predanjima, u više verzija, potvrđeno je da je veliki broj ashaba prenio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '"Mi se ne nasljeđujemo. Sve što iza nas ostane je sadaka." U drugoj verziji se kaže: "Mi, poslanici, se ne nasljeđujemo." Dakle, naš istinoljubivi Poslanik kaže da se imetak, ostavljen iza vjerovjesnika, ne nasljeđuje kao kod drugih ljudi, nego se tretira kao sadaka, koja se treba podijeliti siromasima i onima kojima je potrebna. Dakle, imetak poslanikā nije pravo samo rodbine, jer ovozemaljska dobra u njihovim očima nisu imala nikakvu značajniju vrijednost, kakav je slučaj i sa Onim Ko ih je poslao i odabrao nad ostalim ljudima.[132]

Na isti način se tumače i riječi Uzvišenog: *…da naslijedi mene i porodicu Jakubovu…* (Merjem, 6) – i ovdje se ne radi o nasljeđivanju imetka, već o nasljeđivanju znanja i vjerovjesništva. U hadisu se kaže:

إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُوَرِّثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا إِنَّمَا وَرَّثُوا الْعِلْمَ. فَمَنْ أَخَذَ بِهِ أَخَذَ بِحَظٍّ وَافِرٍ.

"Vjerovjesnici nisu naslijedili ni dinara ni dirhema, nego su naslijedili znanje, pa ko prihvati nauku, prihvatio je veliki dio njihovog nasljedstva."[133]

d) Davanje izbora na smrtnom času

Još jedna karakteristika vjerovjesnika jeste izbor između života na ovom ili onom svijetu. Aiša, radijallahu anha, rekla je:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَا مِنْ نَبِيٍّ يَمْرَضُ إِلَّا خُيِّرَ بَيْنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ أَخَذَتْهُ بُحَّةٌ شَدِيدَةٌ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ ﴿مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ﴾ فَعَلِمْتُ أَنَّهُ خُيِّرَ.

---

132 Ibn Kesir, *El-Bidaja ven-nihaja*, 2/17.

133 Mensur b. Rašid et-Temimi, *El-Ismetu fi akideti ehlis-sunneti vel-džemaa*, Mektebetur-Rušd, Rijad, Saudijska Arabija, 1429, str. 42.

"Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada kaže: 'Svakom vjerovjesniku koji se razboli bude ponuđeno da izabere između ovoga i budućeg svijeta.' Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio od bolesti od koje je i umro, dok ga je tresla groznica, čula sam ga kako govori: *'S onima kojima je Allah darovao svoju milost; vjerovjesnicima, i pravednicima, i šehidima i dobrim ljudima'* (En-Nisa, 69), znala sam da mu je dato pravo izbora."[134]

e) Zemlja ne nagriza njihova tijela

Allah je počastio poslanike i vjerovjesnike time što zemlja ne nagriza njihova tijela. Bez obzira na to koliko vremena prošlo, njihova tijela ostaju ista i ne truhnu. U hadisu stoji:

إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ.

"Allah je zabranio Zemlji da nagriza tijela vjerovjesnika."[135]

f) Nepogrešivost

Nepogrešivost (*el-ismet*) jedna je od karakteristika kojima je Uzvišeni Allah odlikovao Svoje vjerovjesnike i poslanike, alejhimus-selam, mimo ostalih ljudi. Ragib el-Isfahani taj pojam definira u svom djelu *El-Mufredat*: "To znači da Allah čuva vjerovjesnike prvo na način što je učinio čistom njihovu suštinu (dževher); zatim im je podario tjelesne i duhovne vrline; pružio im je pomoć i učvrstio njihova stopala; spustio je na njih smirenost i nadahnućem sačuvao njihova srca."[136]

Hafiz Ibn Hadžer prilagodio je Ragibovu definiciju i u djelu *El-Feth* kaže: "Nepogrešivost vjerovjesnika, neka je blagoslov i mir na našeg vjerovjesnika, podrazumijeva to da su sačuvani od

134 Buhari, *Sahih*, br. 4586.

135 Ebu Davud, *Sunen*, br. 1047.

136 Ragib el-Isfahani, *Mufredatu elfazil-Kur'an*, str. 337.

nedostataka, da su duhovno usavršeni, da uživaju u Allahovoj pomoći i podršci, te da je na njih spuštena smirenost."[137]

Šejh Mensur b. Rašid et-Temimi u svojoj naučnoj studiji daje sljedeću definiciju ovog pojma: "Bezgrešnost znači da su poslanici prije poslanstva bili sačuvani od postupaka koji bi ljude odvratili od njihove misije. Bili su sačuvani od laži i skrivanja pri dostavljanju objave nakon poslanstva. Isto tako, sačuvani su od velikih grijeha, bili su nadahnuti da čine pokajanje, traže oprost za male grijehe, u kojima nisu ustrajavali."[138]

7. Vjerovanje u vjerovjesnike i poslanike

Vjerovanje u Allahove vjerovjesnike i poslanike jedan je od temelja – ruknova vjerovanja – imana. Čovjek se ne može smatrati vjernikom sve dok ne bude vjerovao u sve vjerovjesnike, koje je Allah poslao da ljude upute i usmjere na Pravi put, da ih izvedu iz tmina nevjerstva na svjetlo upute. Vjerovanje u poslanike podrazumijeva i to da su oni jasno dostavili objavu koju im je Gospodar povjerio. Dostavili su poslanicu, izvršili emanet, dali savjet ummetu i borili se, Allaha radi, onako kako se treba boriti.

Uzvišeni kaže:

ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦۚ وَقَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَاۖ غُفۡرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيۡكَ ٱلۡمَصِيرُ

Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: "Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih." I oni govore: "Čujemo i pokoravamo se. Oprosti nam, Gospodaru naš, Tebi ćemo se vratiti." (El-Bekara, 285)

---

[137] Ibn Hadžer el-Askalani, *Fethul-Bari: šerhu Sahihil-Buhari*, valorizacija i redaktura Muhammed Fuad Abdulbaki, Muhibbuddin el-Hatib, Darul-ma'rifa, Bejrut, Liban, 1379, 11/51.

[138] Mensur b. Rašid et-Temimi, *El-Ismetu fi akideti ehlis-sunneti vel-džemaa*, str. 51.

وَلَٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّۦنَ

Čestiti su oni koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike. (El-Bekara, 177)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَبِلِقَائِهِ وَرُسُلِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ.

"Iman je da vjeruješ u Allaha, u Njegove meleke, u susret s Njim, u Njegove poslanike i da vjeruješ u proživljenje (poslije smrti)."[139]

Da bi čovjek bio vjernik, mora vjerovati u Allaha, u Njegove meleke, knjige, poslanike i Sudnji dan, mora vjerovati u svakog poslanika kojeg je poslao i svaku objavljenu knjigu.[140]

Vjerovanje u Allahove vjerovjesnike ne može biti potpuno sve dok čovjek ne povjeruje u sve njih, ma koliko ih bilo. Treba vjerovati u one o kojima nam je Allah kazivao, kao i one o kojima nije kazivao. Naime, Uzvišeni Allah obavijestio nas je da postoje vjerovjesnici o kojima nam nije kazivao.

Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ

I prije tebe smo poslanike slali, o nekima od njih smo ti kazivali, a o nekima ti nismo kazivali. (Gafir, 78)

Ibn Tejmijja kaže: "Trebamo vjerovati u sve poslanike koje je Allah imenovao u Svojoj Knjizi. Vjerujemo da ih je Allah predodredio da budu poslanici i vjerovjesnici i da njihova imena zna samo Onaj Koji ih je poslao. Vjerujemo u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na drugačiji način nego što vjerujemo u ostale poslanike. Vjerovanje u ostale poslanike podrazumijeva potvrđivanje njihovog poslanstva, a vjerovanje u Muhammeda podrazumijeva potvrđivanje, prihvaćanje i slijeđenje njegovog učenja. A kada

139 Buhari, *Sahih*, br. 48.

140 Ibn Tejmijja, *El-Furkan bejne evlijair-Rahmani ve evlijaiš-šejtan*, valorizacija Abdulkadir el-Arnaut, Mektebetu darul-bejan, Damask, prvo izdanje, 1985, str. 117.

povjeruješ u Njega, to znači da si izvršio ono što je obavezno, da poštuješ ono što je dozvoljeno i zabranjeno, da se čuvaš sumnjivih stvari i da jedva čekaš da činiš dobročinstvo."[141]

On je također rekao: "Ko se pokori jednom poslaniku, taj se pokorio svima drugima. A ko povjeruje u jednoga, povjerovao je u sve. Ko ne posluša jednog od njih, taj je izrazio neposlušnost svima, a ko porekne jednog, taj je porekao sve poslanike. Jer, svaki poslanik potvrđuje učenje drugog poslanika, kaže da oni istinu govore i traže da im se ljudi pokoravaju. Ko smatra lažnim nekog poslanika, on lažnim smatra i onoga koji potvrđuje njegovo učenje. Ko je neposlušan tom poslaniku, taj je neposlušan onome koga je dužan slijediti."[142]

8. Nuh, alejhis-selam, i najodabraniji poslanici

Pored toga što je bio vjerovjesnik i poslanik, Nuh, alejhis-selam, pripadao je najodabranijim poslanicima – *ulul-azm*, što je dostigao samo mali broj poslanika. Naime, svi poslanici bili su najbolja stvorenja, elita koju je Allah znalački odabrao među ostalim stvorenjima. Međutim, budući da Allahova milost nema granice, On je jedne poslanike odlikovao u odnosu na druge. Uzvišeni kaže:

* تِلْكَ ٱلرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ

Neke od tih poslanika odlikovali smo više nego druge. (El-Bekara, 253)

وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ عَلَىٰ بَعْضٍ ۖ

Mi smo jedne vjerovjesnike nad drugima odlikovali. (El-Isra, 55)

Na pročelju karavana vjerovjesnika i poslanika nalaze se najodabraniji od njih, a to su plemeniti poslanici, koji se ističu po postojanosti i strpljivosti, koji su svjesni Allahovog stalnog nadzora. Oni nastoje popraviti stanje svoga naroda tako što će ih uputiti na

[141] Ibn Tejmijja, *Medžmuul-fetava*, 7/313.
[142] Ibid., 19/180.

svako dobro i upozoriti na svako zlo. Strpljivo podnose teškoće i zlostavljanja svog naroda. U najodabranije poslanike spadaju Nuh, Ibrahim, Musa, Isa i Muhammed, neka ih sve prate Allahov blagoslov i mir. Oni su spomenuti u Allahovim riječima:

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَٰقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا

Mi smo od vjerovjesnikā zavjet njihov uzeli, i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina, smo čvrst zavjet uzeli. (El-Ahzab, 7)

Ova peterica poslanika istaknuti su mimo ostalih vjerovjesnika zato što je svaki od njih imao svoju knjigu i vjerozakon. To su najodabraniji poslanici.[143]

Bilo kako bilo, ovih pet poslanika ima veću vrijednost nad ostalim vjerovjesnicima i poslanicima, bez obzira na to da li smatramo da su svi vjerovjesnici i poslanici bili *ulul-azm*, ili smatramo da su samo njih peterica najodabraniji. Jer, neki poslanici odlikovani su nad drugima na osnovu riječi Uzvišenog:

۞ تِلْكَ ٱلرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ

Neke od tih poslanika odlikovali smo više nego druge. (El-Bekara, 253)

Stav da ovih pet poslanika spada u najodabranije zastupa većina učenjaka, mufesira i drugih. Šejh Sa'di u tumačenju prethodnog ajeta kaže: "Uzvišeni Allah kazuje kako je od svih vjerovjesnika općenito, a specifično od najodabranijih, a to su ovih pet spomenutih, uzeo čvrst zavjet i neraskidiv ugovor da će širiti Allahovu

[143] Ebu Muhammed el-Husejn b. Mesud el-Begavi (u. 516. h. g.), *Tefsirul-Begavi, Mealimut-tenzil*, valorizacija Muhammed Abdullah en-Nimr i drugi, Daru tajjiba, Rijad, 1411, 6/320.

vjeru, boriti se na Njegovom putu, a ljudima je bilo naređeno da ih slijede."[144]

Imena ovih peterice poslanika ponovljena su u suri Eš-Šura, gdje Uzvišeni kaže:

* شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" (Eš-Šura, 13)

Njihova imena istaknuta su u ovom ajetu, gdje se navodi da im je povjeren uzvišeni zadatak koji se sastoji u ispovijedanju vjere, bez podvajanja. To je najbolji dokaz da su oni ostvarili ovu izvanrednu zaslugu koja im je omogućila da na najbolji način izvrše tu veliku odgovornost.[145]

U komentaru ovog ajeta Ibn Kesir kaže: "Uzvišeni Allah kaže ovom ummetu: *On vam propisuje u vjeri isto ono što je naredio Nuhu i ono što objavljujemo tebi.* Spominje se, dakle, prvi poslanik iza Adema, alejhis-selam, a to je Nuh, alejhis-selam, i posljednji od poslanika Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Potom se spominju *ulul-azm* poslanici, a to su: Ibrahim, Musa i Isa, sin Merjemin. Ovaj ajet navodi petericu ulul-azm poslanika i to istim redoslijedom kao u ajetu: *Mi smo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli, i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa i od Isaa, sina Merjemina smo čvrst zavjet uzeli* (El-Ahzab, 7). Vjera s kojom su došli svi poslanici jeste robovanje jedino Allahu, Kome niko nije ravan."[146]

---

144 Sa'di, *Tejsirul-Kerimir-Rahman fi tefsiri kelamil-Mennan, Daru Ibnil-Dževzi*, Demmam, 4. izdanje, 1435, 1/659.

145 Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 28.

146 Ibn Kesir, *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 7/194.

9. Nuh, alejhis-selam, prvi poslanik stanovnicima Zemlje

U opširnom hadisu o šefatu, koji bilježi Buhari, navodi se kako će se na Sudnjem danu ljudi Nuhu obratiti riječima: "Ti si prvi poslanik stanovnicima Zemlje." Iz hadisa se može zaključiti da Adem, alejhis-selam, nije bio prvi poslanik, ali je tačno to da je Adem bio vjerovjesnik i poslanik. Prema tome, Nuh, alejhis-selam, bio je prvi poslanik stanovnicima Zemlje nakon što su se ljudi razišli u pitanju tevhida. Neki su postali nevjernici, a drugi su ostali u vjeri. Na to ukazuje plemeniti ajet:

كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ

Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, i Allah je slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomene. (El-Bekara, 213)

Prema tome, prvenstvo koje se pripisuje Nuhu, alejhis-selam, odnosi se na period nakon razilaženja. To nije u suprotnosti s vjerovjesništvom Adema, alejhis-selam. On je poslan samo svojoj djeci i među njima nije postojalo razilaženje u obožavanju jedinog Allaha, mimo svega drugog.[147]

Riječi: "O Nuhu, ti si prvi Allahov poslanik stanovnicima Zemlje" dokaz su da je Nuh prvi poslanik, a da je Adem samo bio taj kojem se Allah obratio objavom. A da je ispravno da je on poslanik, onda bi to značilo da je on bio poslanik svojim potomcima, za razliku od Nuha, koji je bio poslan svom narodu, tj. tadašnjim stanovnicima Zemlje. Što se tiče Adema, on je bio poslan svojim potomcima sa zasebnim zakonom, prije nego što se pojavio politeizam.[148]

---

147 Umer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 25.

148 Abdulaziz b. Abdullah b. Baz, *Medžmuul-fetava ve mekalat mutenevvia*, valorizacija Muhammed b. Sa'd eš-Šuvej'ir, Darul-Kasim lin-nešr, Rijad, Saudijska Arabija, 1420, 3/32.

Ljudi će se Nuhu obratiti riječima: "Ti si prvi poslanik stanovnicima Zemlje", što znači da je njegova poslanica obuhvaćala sve ljude. To se kosi s riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Dato mi je petero koje nije dato nijednom vjerovjesniku prije mene", a jedna od tih stvari jeste: "Svaki vjerovjesnik prije mene bio je poslan isključivo svome narodu, a ja sam poslat svim ljudima…"[149]

Postoji više odgovora na to pitanje, poput sljedećeg: Nuh, alejhis-selam, poslat je stanovnicima Zemlje tako što su pripadnici njegovog naroda bili jedini stanovnici Zemlje u to vrijeme, budući da je tada jedino njegov narod naseljavao ovu planetu. Prema tome, to nije u oprečnosti sa specifičnošću njegove misije. Na to nedvosmisleno ukazuju riječi Uzvišenog:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. (El-A'raf, 59)

Nuh, alejhis-selam, dakle, poslat je vlastitom narodu u vrijeme kada su oni bili jedini stanovnici planete, a nakon što se širk pojavio na Zemlji. Na taj način otklanja se kontradiktornost između činjenice da je Adem bio poslanik i da je Nuh bio prvi poslanik koji je poslan stanovnicima Zemlje.[150]

10. Nuh, alejhis-selam, drugi praotac ljudi

Nuh, alejhis-selam, je drugi praotac ljudi nakon Adema, alejhis-selam. O tome postoji konsenzus i muslimanskih učenjaka, na osnovu riječi Uzvišenog:

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُۥ هُمُ ٱلْبَاقِينَ

…i samo (smo) potomke njegove u životu ostavili. (Es-Saffat, 77)

Jezička konstrukcija ove rečenice ima funkciju ograničavanja (hasr), tj.: nakon Nuha, od ljudi je ostalo samo njegovo potomstvo.

[149] Buhari, *Sahih*, br. 419.

[150] Abdulaziz b. Abdullah b. Baz, *Medžmuul-fetava ve mekalat mutenevvia,* 3/32.

Ovaj ajet izričit je dokaz koji nedvosmisleno ukazuje na to da je čovječanstvo koje je postojalo nakon Nuha pripadalo njegovom potomstvu. To je počast koja je ukazana Nuhu nakon Adema. Nuhu, alejhis-selam, pripada pravo očinstva nad svakim ljudskim bićem nakon Adema pa do Sudnjeg dana.

Ovdje se javlja nedoumica oko činjenice da je Nuh bio otac ljudi nakon Adema, alejhis-selam. Ta nedoumica očituje se u riječima Uzvišenog: *i vjernike* u ajetu:

قُلْنَا ٱحْمِلْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ ٱثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ ٱلْقَوْلُ وَمَنْ ءَامَنَ ۚ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٌ

Mi smo rekli: "Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste po jedan par i čeljad svoju – osim onih o kojima je bilo govora – i vjernike!" – a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali. (Hud, 40)

Iz ovoga se razumije da je uz Nuha vjerovao određeni broj ljudi mimo njegove porodice, zato što je riječ *vjernici* veznikom povezana s riječju *čeljad*, što znači da se radi o različitim osobama, kao što smo ranije naveli. Poznato je da su s Nuhom, osim njegove porodice, vjerovali malobrojni ljudi, većinom iz reda nejakih pripadnika niže klase u društvu. Te ljude su glavešine iz Nuhovog naroda nazvali ništarijama (niko i ništa – *erazil*). S druge strane, vjerovjesnici su birani iz reda pojedinaca neukaljanog porijekla i biografije. Citirani ajet ukazuje na to da su se od utapanja spasili još neki, mimo njegove porodice. Oni su svakako imali svoje potomstvo, a budući da je tako, kako su onda svi oni koji su preživjeli potop bili potomci Nuha, alejhis-selam?

Na ovu nedoumicu može se odgovoriti s dva aspekta.

Prvi odgovor: Ako bismo kazali da su svi koji su se ukrcali na lađu s njime bili njegova djeca i potomci, onda je to u skladu s tvrdnjom da je Nuh, alejhis-selam, otac svih ljudi, zbog čega nosi nadimak Mali Adem. Ovo tumačenje Razi prenosi od nekih mufesira, koji tvrde da na lađi nije bilo nikog osim Nuhove djece i potomaka.

Prema ovom tumačenju, nema nedoumice u pogledu toga da su se ljudi, nakon Nuha, razmnožili od njegove djece. U tom slučaju, riječ *vjernici* odnosi se i na njegovu porodicu i tu se radi o upotrebi opće imenice u značenju specifične.[151]

Ovo mišljenje utemeljeno je na slabim osnovama, budući da se suprotstavlja direktnom smislu Kur'ana časnog. Naime, riječ *vjernici* povezana je veznikom s riječju *čeljad*, što znači da se radi o različitim pojmovima. Značenje ajeta jeste da su među spašenim od potopa bili članovi njegove porodice, kao i vjernici koji mu nisu rod. Ovo je tumačenje većine komentatora Kur'ana.

Drugi odgovor: Oni koji su spašeni imali su djecu i potomstvo, ali su preživjeli samo potomci Nuha, alejhis-selam. Na taj način je ispravna tvrdnja da je Nuh praotac svih ljudi nakon Adema.[152]

Ibn Džerir kaže: "S Nuhom su se na lađu ukrcali oni koji su s njime vjerovali i koji su ga slijedili. Međutim, oni su nestali i ostali bez poroda. Za sobom nisu ostavili potomstvo, a oni koji danas žive na ovom svijetu pripadaju Nuhovom potomstvu, kao što Uzvišeni kaže: *...i samo (smo) potomke njegove u životu ostavili* (Es-Saffat, 77).

11. Nuh, alejhis-selam, praotac vjerovjesnikā i poslanikā

Kao što je počašćen očinstvom nad svim ljudima nakon Adema, alejhis-selam, Nuh je počašćen i očinstvom nad vjerovjesnicima i poslanicima. Logično je da očinstvo nad ljudima uključuje i očinstvo nad vjerovjesnicima i poslanicima koji su došli nakon njega. Ipak, budući da se radi o izuzetnim i odabranim ljudima, Allah je istakao tu Nuhovu vrlinu riječima:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِمَا ٱلنُّبُوَّةَ وَٱلْكِتَٰبَ

[151] Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 23.

[152] Ibid., str. 23.

Mi smo Nuha i Ibrahima poslali i nekima od potomaka njihovih vjerovjesništvo i objavu dali! (El-Hadid, 26). Stoga smo se željeli makar ukratko posvetiti ovoj temi.[153]

Iz prethodnog izlaganja jasno je da je Nuh, alejhis-selam, bio praotac Ibrahima, prijatelja Milostivog, kao i svih kasnijih poslanika. Isto tako, Ibrahim je bio praotac svih vjerovjesnika i poslanika nakon njega. Oni su porod jedan od drugog. Razi kaže: "Uzvišeni je počastio Nuha i Ibrahima, alejhimes-selam, poslanstvom, a zatim je njihovim potomcima vjerovjesništvo i knjigu dao. Svaki poslanik koji je došao nakon njih bio je njihov potomak. A vjerovjesništvo je spomenuto prije knjige zato što vjerovjesnik svoju potpunost postiže kada dobije knjigu i vjerozakon (šerijat)."[154]

12. Rodoslovlje Nuha, alejhis-selam, etimologija njegovog i imena njegove djece

Rodoslovlje Nuha, alejhis-selam, nije navedeno u plemenitoj Knjizi, niti u vjerodostojnom blagoslovljenom sunnetu, koliko sam ja mogao istražiti. Ipak, hafiz Ibn Kesir u svom djelu *Kazivanje o vjerovjesnicima* navodi rodoslovlje Nuha, alejhis-selam, rekavši: "On je Nuh, sin Lameha, ovaj je sin Matušaleha, on sin Henoha, on je sin Jereda, on sin Mehlabila, on sin Kinina, on sin Enuša, a on sin Šita, a on je sin Adema, praoca čovječanstva. A Allah najbolje zna vjerodostojnost toga."[155]

Prenosi se da je nazvan Nuh, kao što kaže Jezid er-Rikaši, zato što je mnogo naricao nad samim sobom, tj. u pozivanju svoga naroda Allahu. Ovo tumačenje Jezida er-Rikašija je sporno, pošto je poznato da je Nuhom nazvan prije nego što je postao vjerovjesnik i prije nego što je pozivao svoj narod u vjeru. A učinak ne može prethoditi svome uzroku. To kažemo zato što njegovi roditelji i

[153] Ibid., str. 24.

[154] Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 24.

[155] Ibn Kesir, *Kasasul-enbija*, 1/209.

rođaci, koji su ga zvali Nuhom, nisu znali da će biti poslanik i da će podići svoj glas pozivajući Allahu. To može biti tačno jedino ako su bili nadahnuti od Allaha da ga tako nazovu. Osim toga, Nuh i njegov narod bili su nearapi, prema konsenzusu učenjaka. Prema tome, ne mora značiti da ta riječ u jeziku Nuhovog naroda ima isti smisao u arapskom jeziku, budući da se radi o različitim jezicima sa semantičkog i leksikološkog aspekta. Da je riječ Nuh arapskog porijekla, izgovarala bi se kao *Nevh*, jer oblik Nuh nema značenja u arapskom.[156]

A pošto je utvrđeno da ljudski rod potječe od Nuhovih potomaka, kao što smo pojasnili, bilo bi prigodno da navedemo imena Nuhove, alejhis-selam, djece koja su s njime bila u lađi. U svim vjerovjesničkim predanjima navodi se da je Nuh imao tri sina:

- Sama, od kojeg potječu Arapi,
- Hama, od kojeg potječu Abesinci,
- Jafesa, od kojeg potječu Bizantinci (bijelci).

Tirmizi, Ibn Sa'd, Ahmed, Ebu Ja'la, Ibn Munzir, Ibn Ebu Hatim, Taberani i Hakim bilježe sahih-predanje od Semure b. Džunduba, koji prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

سَامٌ أَبُو الْعَرَبِ وَحَامٌ أَبُو الْحَبَشِ وَيَافِثُ أَبُو الرُّومِ

"Sam je predak Arapa, Ham je predak Abesinaca, a Jafes je predak Bizantinaca."[157]

Ibn Hadžer el-Askalani kaže: "Hakim i drugi bilježe predanje koje Ebu Hurejra prenosi kao merfu: 'Nuh je dobio Sama, Hama i Jafesa. Samovi potomci su Arapi, Perzijanci i Bizantinci. Hamovi potomci su Kopti, Berberi i crnci, a Jafesovi potomci su Jedžudž, Medžudž, Turci i Sloveni.'"[158]

---

156 Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 18.

157 Ševkani, *Fethul-Kadir*, 6/212.

158 Lanac prenosilaca ovog predanja je slab, po mišljenju Ibn Hadžera el-Askalanija u djelu *Fethul-Bari: šerhu Sahihil-Buhari*, 20/47.

Ono što Hakim smatra *merfu* predanjem, Ibn Džerir smatra *mevkufom* kod Ibn Vehba b. Munebbiha.[159] On bilježi da je Vehb b. Munebbih kazao: "Sam, Nuhov sin, je praotac Arapa, Perzijanaca i Bizantinaca. Ham je praotac crnaca, Jafes je praotac Turaka i praotac naroda Jedžudž i Medžudž, koji su amidžići Turaka."[160]

Detalji navedeni u slabom predanju od Ebu Hurejre vjerovatno potječu od Vehba b. Munebbiha, koji je poznat po citiranju israilićanskih predanja, a Allah najbolje zna.[161]

13. Nuh, alejhis-selam, mnogo je zahvaljivao svome Gospodaru na blagodatima

To je jedna od osobina po kojima je Nuh, alejhis-selam, bio poznat. Mnogo je zahvaljivao Allahu, tako da je po tome postao poznat među svojom braćom vjerovjesnicima i poslanicima. O njemu Uzvišeni kaže:

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

"O potomci onih koje smo sa Nuhom nosili!" On je, doista, bio rob zahvalni. (El-Isra, 3)

Prvo ga je opisao osobinom ubudijjeta – robovanja, što je najviši stepen na ljestvici stepena kod Allaha, a zatim je dodao osobinu zahvalnosti, koja je posljedica one prve.[162]

Ševkani kaže: "Allah je rekao da Nuh mnogo zahvaljuje i to je učinio svojevrsnim uzrokom prethodno spomenute osobine, te nagovještajem činjenice da je zahvalnost najveći izvor dobra.

---

159 *Merfu* predanje jeste ono čiji sened, lanac, prenosilaca doseže do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. *Mevkuf* je ono predanje čiji je sened "zaustavljen" na ashabu i ne doseže do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. prev.)

160 Taberi, *Tarih*, 1/74.

161 Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 19.

162 Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 28.

Ovaj ajet kazuje da je to jedno od najboljih djela, čime se Nuhovo potomstvo potiče na zahvalnost Uzvišenom."[163]

Zahvalnost znači da čovjek srcem priznaje blagodat Onome Ko tu blagodat daje, da jezikom izgovara i zahvaljuje Allahu na tome, te da se posveti pokornosti Allahu i zahvaljivanju na blagodatima. Na ovaj način možemo spoznati važnost zahvalnosti u izražavanju ubudijjeta – robovanja Uzvišenom Allahu.

Šejh Abdurrahman es-Sa'di kaže: "Ovaj ajet ističe vrijednost Nuha, alejhis-selam, zbog toga što je zahvaljivao Allahu, što se odlikovao tom vrlinom. Ajet podstiče njegove potomke da se ugledaju na njegovu zahvalnost i da ga u tome slijede. Poručuje im da se sjete Allahove blagodati u tome što ih je poštedio, učinio namjesnicima na Zemlji, dok je druge potopio."[164]

Riječi Uzvišenog: *O potomci onih koje smo sa Nuhom nosili!* nose poruku svim narodima općenito, a Israilićanima, posebno da je Allah spasio Nuha i njegove sljedbenike od propasti zbog toga što je on mnogo zahvaljivao Allahu. Tim riječima poručuje se da njegovi sljedbenici trebaju oponašati Nuha u tome.

Vjerodostojno se prenosi od imama iz generacije tabiina, poput Katade es-Sedusija, Ibrahima en-Nehaija i drugih, koji u različitim kontekstima navode da je Nuh, alejhis-selam, kada bi se oblačio, govorio: "Bismillah! – U ime Allaha!", a kada bi skidao odjeću, govorio bi: "Elhamdulillah! – Hvala Allahu!" Prije jela bi govorio: "U ime Allaha!", a nakon jela: "Hvala Allahu!" Prije pijenja govorio bi "Hvala Allahu", a nakon što bi pio, rekao bi: "Hvala Allahu Koji me je napojio ovim pićem, ugodnim, ukusnim i zdravim." Zato je prozvan zahvalnim – *šekur*. Ono što se navodi u tim predanjima samo je mali dio situacija u kojima čovjek treba biti zahvalan i načina zahvaljivanja. To su malobrojni primjeri Nuhovih izraza zahvalnosti kada bi mu Gospodar ukazao blagodat. Zahvalnost

[163] Ševkani, *Fethul-Kadir*, 4/282.

[164] Sa'di, *Tejsirul-Kerimir-Rahmani fi tefsiri Kelamil-Mennan*, 1/453.

je općenitiji pojam od onoga što se navodi u predanjima. Ona se odnosi na djela srca, jezika i ekstremiteta.

U svakom slučaju, Nuh, alejhis-selam, prednjačio je na tom polju, tako da ga je Allah po tome pohvalio u Svojoj plemenitoj Knjizi. Nuhov spomen predstavlja lijepu poruku za drevne i kasnije narode. Iz tog razloga ljudi će na Sudnjem danu zamoliti Nuha, alejhis-selam, koji je poznat po tim osobinama, da se zauzme za njih kod Allaha, kad nastupi obračun među robovima. Oni će kazati: "Allah te je nazvao zahvalnim robom…"[165]

Međutim, treba znati da isticanje Nuha, alejhis-selam, po ovoj i drugim osobinama, ne znači da je on bio bolji od drugih vjerovjesnika po svemu. Onaj ko je manje vrijedan može posjedovati neke osobine koje su nedostižne za onoga ko je vredniji. A Uzvišeni Allah daruje nekim Svojim robovima obilje blagodati.[166]

14. Nuhov životni vijek na ovom svijetu

U vrijeme Nuha i njegovih prethodnika do vremena Adema, alejhimes-selam, ljudi su živjeli veoma dugo, po hiljadu ili više godina. Životni vijek se nakon toga postepeno smanjivao, da bi došao do današnjeg stepena.[167]

Mudrost koja se krije iza dugog životnog vijeka ljudi u početku ljudske historije ogleda se u tome, a Allah najbolje zna, što je ljudskom rodu u periodu njegovog nastanka i rađanja bilo potrebno da vijek bude duži, kako bi se pospješila reprodukcija i povećao broj ljudi na najbolji način. Nuh, alejhis-selam, živio je u tom periodu i bio je među onima koji su imali veoma dug životni vijek, kao što to kazuje Uzvišeni Allah u Svojoj plemenitoj Knjizi:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ

165 Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 30.

166 Ibid., str. 30.

167 Ibid., str. 30.

Mi smo Nuha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao hiljadu manje pedeset godina, pa ih je potom zadesio potop, zato što su Allahu druge ravnim smatrali. (El-Ankebut, 14)

Taj period Nuhovog, alejhis-selam, životnog vijeka od hiljadu manje pedeset godina općeprihvaćen je kod učenjaka, budući da Kur'an nedvosmisleno ukazuje na to. Međutim, iz plemenitog ajeta ne proističe da je toliko trajao njegov cijeli život. Ajet govori o tome da je Nuh, alejhis-selam, toliko živio među svojim narodom nakon poslanstva, a prije potopa. On je nedvojbeno živio određeni vremenski period i nakon potopa, na osnovu riječi Uzvišenog:

فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ

…i on je među njima ostao hiljadu manje pedeset godina, pa ih je potom zadesio potop, zato što su Allahu druge ravnim smatrali. (El-Ankebut, 14)

Drugim riječima, nakon tog perioda zadesio ih je potop, a mi nedvojbeno znamo da je živio i nakon potopa. Međutim, samo Allah zna koliko je živio nakon potopa.

Učenjaci se razilaze u pogledu perioda koji je živio prije poslanstva, kao i oko perioda koji je živio nakon potopa. Najčvršći dokaz u tom pogledu jeste predanje Ibn Abbasa, radijallahu anhuma. Ibn Ebu Šejba, Abdurrahman b. Humejd, Ibn Munzir, Ibn Ebu Hatim, Ebu Šejh i Hakim bilježe kao vjerodostojno predanje Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže: "Allah je počeo slati objavu Nuhu u četrdesetoj godini. Među svojim narodom ostao je hiljadu manje pedeset godina, pozivajući ih u Allahovu vjeru. Nakon potopa živio je šezdeset godina, sve dok se ljudi nisu namnožili i raširili."[168]

Prema Ibn Abbasovom mišljenju, ukupan životni vijek Nuha, alejhis-selam, iznosi hiljadu pedeset godina. Ibn Abbasov stav o životnom vijeku Nuha prije poslanstva i nakon potopa nije

[168] Ševkani, *Fethul-Kadir*, 5/437; Sujuti, *Ed-Durrul-mensur fit-tefsiril-me'sur,* Darul--fikr, Bejrut, 2011, 8/31.

predmet konsenzusa. U tome se s njime ne slaže grupa tabiina, poput Ka'ba el-Ahbara, Katade, Vehba b. Munebbiha i drugih, kao i Ibn Abbasov učenik Ikrima. Abdullah b. Humejd prenosi od Ikrime: "Životni vijek Nuha prije i nakon poslanstva iznosio je hiljadu i sedam stotina godina."

Najvjerodostojnije što sam našao o dužini Nuhovog života jeste predanje Ibn Džerira, koji prenosi od Nasra b. Alija el-Džehdamija, on od Nuha b. Kajsa, a on od Iveda b. Ebu Šeddada, koji je kazao: "Allah je poslao Nuha njegovom narodu kada je imao tri stotine pedeset godina. Među njima je boravio hiljadu manje pedeset godina, a nakon toga živio je tri stotine pedeset godina, pa ih je zadesio potop."[169]

To znači da period Nuhovog života prije poslanstva i nakon potopa nije predmet konsenzusa, budući da ne postoje dokazi koji se prenose od nepogrešivog, koji je jedini izvor predanja o nevidljivom svijetu. Najbliže istini, ako Bog da, jeste navedeno mišljenje Ibn Abbasa, radijallahu anhuma.[170]

Ukratko, Allah je Nuhu, alejhis-selam, podario dug vijek, koji je i pored toga, po njegovim mjerilima, bio kratak. Ibn Ebu Dun'ja prenosi od Muhammeda b. Asima, koji kaže da ga je obavijestio Nafi Ebu Hurmuz da mu je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao: "Kada je Melek smrti došao Nuhu alejhis-selam, upitao ga je: 'O vjerovjesniče, koji si najduže živio, kako ti se čini dunjaluk i njegove slasti?' Nuh, alejhis-selam, odgovori: 'Kao čovjek kome je sagrađena kuća s dvoja vrata, pa je na jedna vrata ušao, a na druga izašao.'"[171]

---

169 Taberi, *Džamiul-bejan fi te'vili ajil-Kur'an*, 20/17; v.: Taberi, *Tarihut-Taberi: Tarihur-rusul vel-muluk*, ibid., 1/70.

170 Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 31.

171 Ibn Ebu Dun'ja, *Kitabuz-zuhd*, Daru Ibn Kesir, Damask, prvo izdanje, 1420/1999, 1/360, br. 363.

DRUGO: SADRŽAJ NUHOVE, ALEJHIS-SELAM, POSLANICE

Misija vjerovjesnika i poslanika, neka je mir s njima, jeste jedinstvena misija u svojim temeljima, bez obzira na vrijeme i mjesto njihovog djelovanja. Svaki od njih ulagao je maksimalne napore i svu snagu kako bi povezao ljude s njihovim Stvoriteljem i usmjerio ih na Pravi put.[172]

Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ

• *Mi smo svakom narodu poslanika poslali: "Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!" I bilo je među njima onih kojima je Allah na Pravi put ukazao, a i onih koji su zaslužili da ostanu u zabludi; zato putujte po svijetu da vidite kako su završili oni koji su poslanike u laž utjerivali.* (En-Nahl, 36)

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ

• *Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!"* (El-Enbija, 25)

• U kur'anskom kontekstu navodi se:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. "O narode moj", govorio je on, "Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate! Ja se doista plašim za vas patnje na Velikom danu!" (El-A'raf, 59)

Spomenuti plemeniti ajeti, kao i brojni drugi, prezentiraju principe kojima su vjerovjesnici ili poslanici započinjali svoje misije.

[172] Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, Darul-Me'mun lin-nešr vet-tevzi, Aman, Jordan, prvo izdanje, 2010, str. 116.

Oni su svojim narodima svim sredstvima naglašavali obavezu vjerovanja u jednog Allaha, Koji je jedinstven u Svojoj božanstvenosti, gospodarstvu, imenima i atributima, autoritetu. Insistirali su na bogobojaznosti i pokoravanju Njegovim poslanicima.

Temelj misije vjerovjesnika i poslanika počiva na pozivanju ljudi u robovanje Uzvišenom Allahu i realizaciji ispovijedanja tevhida. Nijedno drugo pitanje, ma koliko važno bilo, nije iznad pitanja tevhida.

Pored pozivanja u tevhid, vjerovjesnici su svoje narode pozivali da ostave pokuđene stvari, poput zakidanja pri vaganju i ugnjetavanja drugih. Isto trebaju postupati i daije, koji pozivaju Uzvišenom Allahu. Tevhid mora biti osnova i ključno polazište njihove misije, ali i pored toga trebaju se brinuti o rješavanju problema raširenih u njihovo vrijeme.[173]

• Sadržaj Nuhove misije utemeljen je na kur'anskim porukama, tevhidu, robovanju Allahu, bogobojaznosti i pokornosti Uzvišenom. Uzvišeni kaže:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

• *Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. "O narode moj", govorio je on, "Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate! Ja se doista plašim za vas patnje na Velikom danu!"* (El-A'raf, 59)

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾ إِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ

• *Kad im brat njihov Nuh reče: "Kako to da se Allaha ne bojite? Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!"* (Eš-Šuara, 106–108)

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾ أَن لَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّا ٱللَّهَ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ

[173] Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 117.

• *I Nuha poslasmo narodu njegovu. "Ja sam tu", govorio je on, "da vas otvoreno opominjem, da se ne klanjate nikome drugom osim Allahu. Ja se, zaista, plašim za vas patnje na Nesnosnom danu."* (Hud, 25–26)

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۚ أَفَلَا تَتَّقُونَ

• *Mi smo poslali Nuha narodu njegovu, i on je govorio: "O narode moj, Allahu se samo klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate; zar se ne bojite?"* (El-Mu'minun, 23)

قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ۝٢ أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ ۝٣ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ أَجَلَ ٱللَّهِ إِذَا جَآءَ لَا يُؤَخَّرُ ۖ لَوْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

• *"O narode moj", govorio je on, "ja vas otvoreno opominjem: Allahu se klanjajte i Njega se bojte i meni poslušni budite, On će vam grijehe vaše oprostiti i u životu vas do određenog Časa ostaviti. A kada Allahov određeni Čas dođe, zaista se neće, neka znate, odgoditi."* (Nuh, 2–4)

Ovi i brojni drugi ajeti pojašnjavaju sadržaj poslaničke misije Nuha, alejhis-selam, u njegovom narodu. Ta misija bila je fokusirana na vjerovanje u jednoga Boga, Koji jedini zaslužuje obožavanje i pokornost.

1. Allahova jednoća u misiji Nuha, alejhis-selam

Kada se čovječanstvo udaljilo od prave vjere, Nuh, alejhis-selam, poslat je, Allahovom milošću, da širi istinu na polju vjerovanja, dobro na području morala i pravednost na području zakonodavstva.

Vjerodostojni tekstovi i predanja predstavljaju nam Nuha, alejhis-selam, kao zrelu, kompletnu osobu, koju je Allah poslao da uputi vlastiti narod. Kada je riječ o njegovom djetinjstvu i mladosti, kao i o periodu prije poslanstva, o tome nemamo nikakvih saznanja. Ipak, Uzvišeni Allah ima Svoje zakone na osnovu kojih

bira vjerovjesnike i poslanike, koji svojim porijeklom pripadaju najplemenitijim porodicama. Kada je Heraklije, kralj Bizantinaca, upitao Ebu Sufjana b. Harba o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Kakav je njegov status među vama?", on je odgovorio: "On spada u plemiće među nama." Tada Heraklije reče: "Tako se poslanici biraju među plemićima svog naroda."

Ibn Haldun objašnjava da Allah odabire poslanike među plemićima njihovih naroda kako bi poslanik imao snažnu porodicu koja će ga štititi od zlostavljanja nevjernika tokom dostavljanja poslanice njegovog Gospodara, te širenja vjere i vjerskih učenja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vjerodostojnom hadisu kaže: "Allah je svakog vjerovjesnika poslao pod zaštitom i čvrstinom njegovog naroda."[174] Iz ovog Allahovog zakona možemo biti potpuno uvjereni, iako o tome ne postoje izričiti tekstovi, da je Nuh potjecao iz plemenite porodice. To je što se tiče porodice.[175]

A što se tiče odgojnog aspekta, Uzvišeni Allah odabirao ih je za Sebe, da rastu pod Njegovim okom. Uzvišeni Allah rekao je našem poslaniku Musau, alejhis-selam:

وَٱصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِى

...i Ja sam te za Sebe izabrao. (Taha, 41)

وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِىٓ

...i da rasteš pod okom Mojim. (Taha, 39)

Naš vjerovjesnik Jahja, alejhis-selam, bio je čestit i dobar svojim roditeljima i nije bio drzak i nepristojan. Naš vjerovjesnik Isa, alejhis-selam, bio je blagoslovljen gdje god se nalazio, a o našem poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, Uzvišeni Allah kaže:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

[174] Abdulhalim Mahmud, *Kasasul-enbija fi rihabil-kevni meal-enbija ver-rusul*, str. 65.
[175] Ibid., str. 65.

...jer ti si zaista najljepše ćudi. (El-Kalem, 4)

Iz navedenih i drugih primjera možemo ustvrditi da Nuh, alejhis-selam, nije bio jedini poslanik. Bio je plemenite ćudi. Ibn Haldun o poslanicima i vjerovjesnicima općenito kaže: "Jedna od njihovih specifičnosti jeste i to što su bili plemenitog morala i prije nego što im je počela dolaziti objava. Bili su čiste duše, klonili su se pokuđenih stvari i svih vrsta razvrata. To je smisao pojma nepogrešivost (el-ismet). Vjerovjesnicima je na neki način bilo urođeno da se klone i gnušaju pokuđenih stvari, koje su suprotne ljudskoj prirodi. Nuh, alejhis-selam, imao je prefinjen moral, u to nema sumnje. Kada priprema za vjerovjesništvo bude završena, tada dolazi objava. I to je jedan od Allahovih zakona sa vjerovjesnicima. Naime, kada njihove duše, nakon Allahove pripreme i odgoja, budu spremne za poslaničku misiju, tada im dolazi objava. Ta objava može doći tokom putovanja svetom dolinom, u blagoslovljenom kraju, kao što se dogodilo našem vjerovjesniku Musau. On je ugledao vatru i kazao je svojoj porodici: "Ostanite ovdje", pa se uputio prema svjetlosti. Tu je začuo božanski poziv:

إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ

Ja sam, uistinu, Allah, drugog boga, osim Mene, nema; zato se samo Meni klanjaj i molitvu obavljaj – da bih ti uvijek na umu bio! (Taha, 14)

Objava može doći vjerovjesniku tokom boravka u pećini, kao što je došla poslaniku Muhammedu, kada mu je melek naredio:

ٱقۡرَأۡ بِٱسۡمِ رَبِّكَ ٱلَّذِي خَلَقَ

Čitaj, u ime Gospodara tvoga, Koji stvara. (El-Alek, 1)

Nuhu, alejhis-selam, objava je došla na jedan od ovih načina. Njemu je došla naredba:

إِنَّآ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦٓ أَنۡ أَنذِرۡ قَوۡمَكَ مِن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu: "Opominji narod svoj prije nego što ga stigne patnja nesnosna!" (Nuh, 1)

Čime ih je opominjao?[176] Allah je poslao našeg vjerovjesnika Nuha u trenutku kada se proširio nered, kako bi širio istinu, dobro i pravdu. Naš poslanik Nuh, alejhis-selam, počeo je s propagiranjem monoteizma:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. "O narode moj", govorio je on, "Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate! Ja se doista plašim za vas patnje na Velikom danu!" (El-A'raf, 59)

Ovo što je naš poslanik Nuh rekao svome narodu jeste radosna vijest o tevhidu, a tevhid je srž svih nebeskih misija. To Uzvišeni Allah naglašava našem poslaniku Muhammedu, pečatu vjerovjesnika:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ

Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!" (El-Enbija, 25)

Monoteizam, tevhid, jeste ono što u islamu očitujemo riječima: "Ešhedu en la ilahe illallah! – Svjedočim da nema boga osim Allaha!" To je osnovna oznaka, istinsko obilježje i trajna bit svake prave nebeske vjere.[177]

Pravo značenje tevhida jeste da čovjek zna, vjeruje i priznaje da Gospodar isključivo posjeduje svaku savršenu osobinu, da On nema sudruga, da Njegovom savršenstvu ništa nije slično, da Njemu pripada božanstvenost, robovanje svih robova i da jedino On zaslužuje obožavanje.[178]

---

[176] Abdulhalim Mahmud, *Kasasul-enbija fi rihabil-kevni meal-enbija ver-rusul*, str. 67.

[177] Ibid.

[178] Abdurrahman es-Sa'di, *Tarikul-vusul ilel-ilmil-me'mul bi ma'rifetil-kavaid ved-davabit vel-usul*, Darul-Besira, Aleksandrija, 2000, str. 11; Fevz bint Abdullatif el-Kurdi,

Allah ne može imati sudruga ni u Svom Zatu ni u Svojim svojstvima. Isto tako, jedino On zaslužuje obožavanje i robovanje. Ova definicija oslanja se na jasne implikacije značenja "nema boga osim Allaha", budući da se te riječi podudaraju sa značenjem da je Allah jedino istinsko božanstvo i samo se On može obožavati. Te riječi na principu imanentnosti ukazuju na to da je On jedini Gospodar, kao što na principu obuhvatnosti ukazuju na to da Njega krase sva svojstva savršenstva i veličanstvenosti.[179] Ovo je definicija tevhida s aspekta znanja i djelovanja.[180]

Pravo značenje tevhida podrazumijeva čvrsto vjerovanje da sve u univerzumu zavisi od Uzvišenog Allaha, bilo da se radi o stvaranju i opskrbi, davanju i uskraćivanju, životu i smrti, bogatstvu i siromaštvu, snazi i slabosti, moći i nemoći. Uzvišeni Allah je jedini koji stvara, opskrbljuje, oživljava, usmrćuje i na druge načine upravlja i vlada carstvom nebesa i Zemlje. Jedino Njegove odredbe i zakone treba prihvaćati. On je poslao poslanike i objavio knjige. Uzvišeni kaže:

أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ

Samo On stvara i upravlja! Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova! (El-A'raf, 54)

Uzvišeni Allah, Stvoritelj i Gospodar, jedini zaslužuje da bude obožavan i niko mimo Njega ne smije se obožavati, moliti, ni od koga drugog ne smije se tražiti pomoć ni utočište. Jedino se Njemu prinose žrtve i daju zavjeti. Uzvišeni kaže:

Tahkikul-ubudijje bi ma'rifetil-esmai ves-sifat, Darun tajjibetun lin-nešri vet-tevzi, Rijad, Saudijska Arabija, 11. izdanje, 1421. h. g., str. 103.

[179] Kada se riječ u potpunosti podudara sa značenjem, to se naziva *mutabeka*; djelimična podudarnost naziva se *tedammum*, a kada riječ ukazuje na značenje na principu asocijacije, to se naziva *iltizam*. Vidjeti: Abdurrahman Habenke el-Mejdani, *Davabitul-ma'rife ve usulel-istidlal vel-munazare*, valorizacija Husejn Muennes, Darul-kalem, Damask, 1414/1993, str. 27.

[180] Fevz bint Abdullatif el-Kurdi, *Tahkikul-ubudijje bi ma'rifetil-esmai ves-sifat*, str. 104.

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُۥ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُسْلِمِينَ

Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema saučesnika – to mi je naređeno i ja sam prvi musliman." (El-En'am, 162–163)[181]

Čovjeku je najpotrebnije da upozna Allahova imena, kako bi Mu zahvaljivao, veličao Ga, molio Ga za oprost, milost i brisanje grijeha. O ovome ćemo detaljnije govoriti na odgovarajućem mjestu u kazivanju o Nuhu, alejhis-selam.

Kada čovjek povjeruje u Allahovu jednoću, onda neće gledati ništa osim Allaha. Samo će se Njega bojati, samo će u Njega polagati svoje nade i povjerenje i samo će se u Njega uzdati. Kada spozna tevhid, čovjek vidi da je sve mimo Allaha podređeno Njemu. Ko vjeruje u jednoga Boga, bit će oslobođen robovanja bilo čemu mimo Allaha, zato što je sve to stvoreno i podređeno Allahu. Allahovi ajeti i hadisi plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pozivaju čovječanstvo u vjerovanje u jednog Boga, kako bi se oslobodilo iz okova robovanja ljudima.[182]

Naš poslanik Nuh, alejhis-selam, propagirao je tevhid, a to je bila misija i svih ostalih poslanika. Kada bi čovječanstvo ispravno razumjelo tevhid i prihvatilo njegov koncept, na taj način riješili bi se brojni oblici nasilja u društvu. Ljudski strah od smrti, naprimjer, navodi ljude da prihvate da ih drugi porobljavaju, ili da se ponižavaju prema tiranima.

Međutim, to stanje nije u skladu s vjerovanjem u tevhid, jer samo Onaj Koji svu vlast ima (Malikul-mulk) može dati smrt i život. On može usmrtiti tirane ili ih ostaviti u životu zbog određene

[181] Fevz bint Abdullatif el-Kurdi, *Tahkikul-ubudijje bi ma'rifetil-esmai ves-sifat*, str. 107.
[182] Abdulhalim Mahmud, *Kasasul-enbija fi rihabil-kevni meal-enbijai ver-rusul*, str. 68.

mudrosti. On je odredio koliko će ljudi živjeti i kad će umrijeti. Kad dođe taj kraj, neće ga moći ni za tren jedan ni odložiti ni ubrzati.

Prema tome, pretjerana briga oko života ili kukavičluk ne vode ka produženju života, kao ga što ni hrabrost i požrtvovanost ne skraćuju. Na to ukazuje Allah u Svojoj plemenitoj Knjizi, koja u potpunosti sublimira sve prethodne objave. Kao što je svako vrijeme imalo svoju knjigu, tako i svaki narod ima svoj kraj.

لَوۡ كَانَ لَنَا مِنَ ٱلۡأَمۡرِ شَيۡءٞ مَّا قُتِلۡنَا هَٰهُنَاۗ

"Da smo za bilo šta pitali", govore oni, "ne bismo ovdje izginuli." (Ali Imran, 154)

Na to im Uzvišeni odgovara:

قُل لَّوۡ كُنتُمۡ فِي بُيُوتِكُمۡ لَبَرَزَ ٱلَّذِينَ كُتِبَ عَلَيۡهِمُ ٱلۡقَتۡلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمۡۖ

Reci: "I da ste u kućama svojim bili, opet bi oni kojima je suđeno poginuti na mjesta pogibije svoje izašli." (Ali Imran, 154)

A to su onī

ٱلَّذِينَ قَالُواْ لِإِخۡوَٰنِهِمۡ وَقَعَدُواْ لَوۡ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُواْۗ

"koji su o braći svojoj govorili: 'Da su nas poslušali, ne bi izginuli'" (Ali Imran, 168). Uzvišeni Allah naređuje Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da im odgovori:

فَٱدۡرَءُواْ عَنۡ أَنفُسِكُمُ ٱلۡمَوۡتَ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ

"Pa vi smrt izbjegnite, ako istinu govorite!" (Ali Imran,168).

A one koji bježe od Allahovih neprijatelja,

إِنَّمَا ٱسۡتَزَلَّهُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ بِبَعۡضِ مَا كَسَبُواْۖ

"uistinu je šejtan naveo da posrnu, zbog onoga što su prije počinili..." (Ali Imran, 155).

Prema tome, iskreni vjernik ne zna za kukavičluk i ne dozvoljava da ga šejtan zavede i kod njega probudi strah od bilo koga mimo Allaha.

Strah od smrti prvi je uzrok čovjekovog pristajanja na poniženje i ropstvo, dok je drugi uzrok briga o opskrbi. Ljudi obično osjećaju uznemirenost i postaju pohlepni zbog svoje hrane i zato pribjegavaju sredstvima koja ne dolikuju ljudskom dostojanstvu. Štaviše, neki od njih spuštaju se na nivo dodvoravanja, laskanja i licemjerja, dok se drugi služe varanjem, podmićivanjem i utajom. Takve materija porobljava i pretvara u sluge.

S druge strane, vjera koja društvo oslobađa straha od smrti, oslobađa ga i od brige za opskrbom. Opskrba je u rukama Uzvišenog Allaha:

* وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ۚ

Na Zemlji nema nijednog živog bića a da ga Allah ne hrani. On zna gdje će koje boraviti i gdje će sahranjeno biti. (Hud, 6)

Uzvišeni Allah saopćio je da je opskrba određena na nebesima i podijeljena. On se zaklinje da je to sušta istina, znajući koliko je ljudska priroda slaba i nesigurna po pitanju opskrbe:

وَفِى ٱلسَّمَآءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٢٢﴾ فَوَرَبِّ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ إِنَّهُۥ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَآ أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ

A na nebu je opskrba vaša i ono što vam se obećava. I tako Mi Gospodara neba i Zemlje, to je istina, kao što je istina da govorite! (Ez-Zarijat, 22–23)

Nema sumnje da čovjek treba tragati za opskrbom i da je vrijedan i ozbiljan rad jedna od karakteristika islama. Sve to je istina. Opskrba je, dakle, u rukama Uzvišenog Allaha, ali se od čovjeka traži da radi. Ako je tako, onda islam zabranjuje pohlepno postupanje, gdje čovjek pokušava doći do imetka na nepropisan način. Muslimanu je zabranjeno da vjeruje kako je opskrba u ruci nekog od Allahovih robova i da taj rob njome raspolaže u smislu davanja i uskraćivanja, uvećanja i smanjivanja, uzimanja i ostavljanja.

Tevhid, dakle, predstavlja lijek za kukavičluk i lijek za zabrinutost oko opskrbe.[183]

Nuh, alejhis-selam, pozivao je u tevhid odlučno i nepokolebljivo, vrijedno i neumorno, danju i noću. Kada bi okolnosti dozvoljavale, pozivao bi javno, a kada to ne bi bilo moguće, djelovao bi tajno. Nije propuštao nijednu priliku a da ne propagira Allahovu misiju: tako što bi donosio radosne vijesti i opominjao, obećavao Allahovu nagradu i Džennet i upozoravao na Njegovu kaznu.

Nuh je svom narodu govorio o Allahovoj svemoći i sveobuhvatnom znanju. Pozivao ih je da razmišljaju o sebi:

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا

…a On vas postepeno stvara!? (Nuh, 14)

Zar ne vidite da vas On stvara u utrobama majki vaših, dajući vam likove, jedan za drugim? Prvo ste bili zemlja, pa kap sjemena, zatim ugrušak, potom gruda mesa, da biste se pretvorili u zametak. U svim tim fazama bili ste pod Allahovim blagoslovom, zaštitom i staranjem. Nakon toga postali ste djeca, pa mladići itd. Naposljetku ćete se Njemu vratiti u onom trenutku kada On bude htio. Zato se Njemu vratite, pokajte se i Njemu se obratite. Budite Mu pokorni i ne dozvolite da bude nezadovoljan vama prilikom susreta. A zatim:

أَلَمْ تَرَوْا۟ كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا

Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio? (Nuh, 15–16)

[183] Dr. Abdulhalim Mahmud, *Kasasul-enbija fi rihabil-kevn meal-enbijai ver-rusul*, str. 71.

Zar niste vidjeli kako vam je Zemlju učinio ravnom i na njoj za vas stvorio puteve, kako biste boravili na Zemlji i koristili je? Pritom, u svemu onome što Milostivi stvara ne vidite nikakva nesklada.

Naš poslanik Nuh nabrajao je Allahove blagodati: one koje su sitne i one koje su krupne, one koje su vidljive i one koje su skrivene. A Allahove blagodati su mnogobrojne i nebrojene:

وَإِن تَعُدُّواْ نِعۡمَةَ ٱللَّهِ لَا تُحۡصُوهَآۗ

Ako vi budete brojali Allahove blagodati, nećete ih nabrojati. (En-Nahl, 18)

Poslanik Nuh bio je prvi koji je proglasio zakon *istigfara* – traženja oprosta, kazavši im:

فَقُلۡتُ ٱسۡتَغۡفِرُواْ رَبَّكُمۡ إِنَّهُۥ كَانَ غَفَّارٗا

…i govorio: "Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On doista mnogo prašta." (Nuh, 10)

To je uvod u taj zakon, odnosno njegova osnovna premisa. A kada se ljudi iskreno pokaju, kada svim srcem zatraže utočište kod Allaha, tražeći Njegov oprost, rezultat će biti sljedeći:

يُرۡسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيۡكُم مِّدۡرَارٗا

On će vam kišu obilnu slati (Nuh, 11), tj. spustit će vam kišu koja će oživiti vašu bezvodnu zemlju, koja će vaše rijeke ispuniti dobrom i napretkom:

وَيُمۡدِدۡكُم بِأَمۡوَٰلٖ وَبَنِينَ وَيَجۡعَل لَّكُمۡ جَنَّٰتٖ وَيَجۡعَل لَّكُمۡ أَنۡهَٰرٗا

...i pomoći će vas imanjima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati. (Nuh, 12)

Pomaganje imanjima i sinovima, koje Kur'an ovdje spominje u množini, posljedica je traženja oprosta, isto kao i davanje bašči i rijeka, koje su također spomenute u množini. To je *zakon istigfara* koji je proglasio Nuh, alejhis-selam.

Ovaj zakon je općevažeći, neograničen vremenom i prostorom. Tako će onome ko zatraži utočište kod Allaha u današnje vrijeme, čineći iskreni istigfar, Allah pružiti uvjete da živi u izobilju i bogatstvu, u pogledu opskrbe i imetka. To je Allahovo obećanje koje je objavio Svome poslaniku Nuhu, kako bi ga on oglasio ljudima. A Allah uvijek održava obećanje Svoje.

Naš poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije je ukazao na važan element zakona o istigfaru, a to je činjenica da kazna neće zadesiti onoga ko traži oprost. Uzvišeni kaže:

وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنتَ فِيهِمْ ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

Allah ih nije kaznio, jer si ti među njima bio; i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti. (El-Enfal, 33)

Ono što dodatno potvrđuje Nuhovu iskrenost jeste to što od ljudi nije tražio niti očekivao nagradu:

وَيَٰقَوْمِ لَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ ۚ

O narode moj! Za ovo ja od vas ne tražim blaga, Allah će mene nagraditi. (Hud, 29)

Prema tome, on nije tražio da mu se plati niti je pozivao druge kako bi zaradio novac.

Kada bi ga neko pitao zašto poziva ljude, ovo bi bili njegovi odgovori:

- poslanice Gospodara svoga vam dostavljam;
- i savjete vam upućujem;
- upućujem vas u ono što znam o Allahu, zato što ja od Allaha znam ono što vi ne znate.

Treba li vas uopće čuditi to što vam pouka od Gospodara vašeg, u kojoj su vaša uputa i svjetlo, dolazi po čovjeku, jednom od vas, kako biste se pokajali Allahu, postali vjernici i zaslužili Njegovu milost.

Upozorenje obično dobrodušne ljude vodi ka bogobojaznosti – *takvaluku*, a takvaluk je uzrok Allahove milosti. Zar je čudno to što vam Allah, Najmilostiviji Milosnik, šalje onoga ko će vas svojim upozorenjima odvesti do Allahove milosti?

O tome je govorio Nuh, alejhis-selam, i odazvali su mu se neki pripadnici njegovog naroda.[184]

Nuhovo pozivanje u tevhid predstavlja kamen temeljac u izgradnji sveobuhvatne vizije o Allahu, univerzumu, životu, čovjeku, razumijevanju suštine svijeta, suštine Stvoritelja i veze između Stvoritelja i stvorenja.

Tevhid je osnova vjerovanja, imana, i tajna sreće na ovom i na budućem svijetu. Srcima je potrebno da spoznaju Uzvišenog, da se s Njime povežu, da Ga vole, da Ga se plaše i da se Njegovoj milosti nadaju. To im je potrebnije od hrane, pića i ostalih potreba.[185] Brojni kur'anski ajeti potvrđuju ovo načelo, poput riječi Uzvišenog:

لِتَعْلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدۡ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عِلۡمَۢا

• *…a nek znate da je Allah kadar sve i da Allah znanjem Svojim sve obuhvaća!* (Et-Talak, 12)

لِتَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَأَنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾ ٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ وَأَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ

…zato da znate da je Allahu poznato ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, da Allah, zaista, sve zna. Neka znate da Allah strogo kažnjava, ali i da prašta i da je milostiv. (El-Maida, 97–98)

---

184 Abdulhalim Mahmud, *Kasasul-enbija fi rihabil-kevni meal-enbijai ver-rusul*, str. 71–74.

185 Velid Halid er-Rebi, *Eserul-Kur'anil-kerim fi binaiš-šahsijjetil-islamijja*, Et-Turasuz-zehebi, Rijad / Mektebul-imamiz-Zehebi, Kuvajt, 1439/2018, str. 61.

Postoje i brojni drugi ajeti u kojima Uzvišeni Allah Svojim robovima naređuje da stječu saznanja o Njemu, da Mu robuju i veličaju Ga.[186]

2. Nuh, alejhis-selam, usavršio je svoje robovanje Allahu i pozivao je svoj narod da učini isto

Onaj ko se udubi u kazivanje o Nuhu, alejhis-selam, i njegovom da'vetskom angažmanu u njegovom narodu, uvidjet će kolika je bila veličina tog vjerovjesnika, koji je kontinuirano pozivao svoj narod da robuje Uzvišenom Allahu. On ih je hiljadu manje pedeset godina pozivao danonoćno, javno i tajno. Nuhovo pozivanje u vjeru bilo je zasnovano na čistom monoteizmu, usavršavanju robovanja Uzvišenom Allahu i odbacivanju idolopoklonstva.[187]

Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾ أَن لَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّا ٱللَّهَ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ

I Nuha poslasmo narodu njegovu. "Ja sam tu", govorio je on, "da vas otvoreno opominjem, da se ne klanjate nikome drugom osim Allahu. Ja se, zaista, plašim za vas patnje na Nesnosnom danu." (Hud, 25–26)

Riječ *velekad*, kojom počinje prvi ajet, sadrži slovo *vav* koje ima funkciju veznika, to jest nastavljanja naracije, spone između onog što je ranije rečeno i tog ajeta, slovo *lam* koje služi za zaklinjanje i znači isto što i vallahi, a *kad* služi za potvrđivanje rečenog.

I Nuha poslasmo narodu njegovu: Povjerili smo Našu poslanicu i poslali smo objavu preko Našeg roba Nuha, njegovom narodu. A to su oni među kojima je živio, koji ga poznaju i koje on poznaje još od samog početka ljudskog života, u vrijeme formiranja grupa, društava i naroda.

---

186 Ibid., str. 62.

187 Ferid Ismail et-Tuni, *Ubudijjetul-kainat li Rabbil-alemin*, Mektebetud-dija, Džida, prvo izdanje, 1413, str. 168.

Ja sam tu da vas otvoreno opominjem. Ovaj ajet prikazuje suštinu njegove poruke. Drugim riječima, on kaže: Poslan sam isključivo vama i vi znate ko sam ja. Poslan sam da vas opomenem i upozorim na opasne posljedice vaših ružnih postupaka. Poslan sam s jasnim upozorenjem, u kojem nema nejasnoća, konfuzije, mistifikacije niti složenosti. Naprotiv, to su jednostavne, razumljive riječi koje jasno upozoravaju da nevjerovanje i politeizam (kufr i širk) vode do ružnih posljedica na ovom i na budućem svijetu. Te riječi također upozoravaju da ugnjetavanje drugih može dovesti samo do katastrofe.[188]

Iz riječi Uzvišenog: "*Ja sam tu*" možemo izvući divne lekcije i mudrosti. Daija, koji poziva Allahu ne živi za sebe, za svoje prohtjeve, niti za svoje bližnje. On se treba truditi da ljude usreći. Treba dati svoj život kako bi spasio ljude iz zablude, nevjerovanja, te kako bi ih izveo iz tjeskobe ovoga svijeta u širinu dunjaluka i ahireta.

Onaj ko živi za sebe, kako bi udovoljio svojim prohtjevima i ovosvjetskim porivima, taj će živjeti kao beznačajan i umrijeti kao beznačajan. S druge strane, onaj ko živi kako bi pomogao drugima, živjet će kao veliki i umrijet će kao veliki. Ljudi će ga po dobru spominjati. Tako je živio Nuh, alejhis-selam, kao i ostali vjerovjesnici i poslanici nakon njega.[189]

Citirani ajeti predstavljaju nam izuzetan karakter Nuha, alejhis-selam, u načinu na koji se on odnosio prema ovoj temi.

• **Uvod**: Nuh, alejhis-selam, predstavio je temu o kojoj će govoriti na snažan način, kako bi izazvao neku vrstu straha i brige u srcima slušatelja, pripremajući se da im se ozbiljno obrati. Taj uvod izrazio je riječima: "Ja sam tu da vas otvoreno opominjem." A snažan početak ima presudan značaj kod privlačenja pažnje za temu o kojoj se govori.

[188] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 109.

[189] Muhammed Abdulkadir Ebu Faris, *Meal-enbija fid-da'veti ilallah*, str. 30.

• **Srž teme**: Da bi govor bio upečatljiv, temu koja je iznimno važna treba prezentirati jednostavnim, jasnim riječima, u kojima nema nejasnoće niti neodređenosti, riječima koje su razumljive slušateljima raznih nivoa. Tako je Nuh za svoju misiju odabrao izraze jasnog značenja i namjene, tako da ljude ništa ne ometa od toga da shvate osnovno, željeno značenje, izraze koji ne ostavljaju prostor za interpretaciju i tumačenje u prenesenom značenju. Temu svoje misije rezimirao je riječima: ...*da se ne klanjate nikome drugom osim Allahu.*[190] Ova izjava je srž i osnova vjere: tevhid i obožavanje Allaha jedinog. Čovjek je sklon obožavanju po svojoj prirodi i tome se ne može oduprijeti. Ili će obožavati istinskog Boga, ili će obožavati šejtana, strasti, idole, imetak, prohtjeve… ili neka druga božanstva. A vjerovjesnici su se trudili da ljude preobrate u robovanje isključivo Gospodaru ljudi. Ima li šta ljepše od riječi koje je Rib'i b. Amir uputio Rustemu, vođi perzijskih vojski: "Allah nas je poslao da ljude izvedemo iz robovanja ljudima u robovanje Gospodaru ljudi…"

Nuh im nije kazao: "da obožavate Allaha", već je upotrijebio izuzimanje: *da se ne klanjate nikome drugom osim Allahu*. Jer, mnogi ljudi vjeruju u Allaha i obožavaju Ga, ali Mu u svemu tome pripisuju sudruga. O tome Uzvišeni u Kur'anu govori na nekoliko mjesta. Tako u suri Jusuf kaže:

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشْرِكُونَ

Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim. (Jusuf, 106)

Ibadet je sveobuhvatni pojam, kao što je poznato, koji regulira sve životne aspekte. Sve sfere života su, dakle, sfere ibadeta. Svaka aktivnost u ovom životu, ako se obavlja u ime Allaha, predstavlja

[190] Auda Abdullah Auda, *Edebul-kelam ve eseruhu fi binail-alakatil-insanijje fi dav'il-Kur'anil-kerim*, Darun-nefais lin-nešr vet-tevzi, Aman, Jordan, prvo izdanje, 2004, str. 308.

ibadet. Običajne stvari se uz pomoć nijeta (odluka) pretvaraju u ibadete, a ibadeti bez nijeta postaju običajne stvari.[191]

a) Nuhova karakteristika je ubudijjet – obožavanje

Suština Nuhove misije jeste pozivanje ljudi u obožavanje Allaha, Jedinog. Uzvišeni je pohvalio njegovo pozivanje i njegov trud u Svojoj časnoj Knjizi. Označio ga je karakteristikom ubudijjeta (obožavanja) zato što je usavršio tu vrijednost do krajnjih granica.

Uzvišeni Allah kazao je za njega da je zahvalni rob:

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

"…o potomci onih koje smo sa Nuhom nosili!" On je, doista, bio rob zahvalni. (El-Isra, 3) Spominjanje osobine zahvalnosti nakon osobine robovanja, obožavanja, gradacija je posebnog nakon općenitog (hass ba'del-amm). Zahvalnost spada u obožavanje, a Nuha, alejhis-selam, krasila je zahvalnost. Bio je zahvalan u svim situacijama. Allah je učinio da ta osobina bude razlog onome što je prethodno spomenuto u ajetu – ukrcavanje na lađu i spašavanje od potopa, zajedno s ostalim vjernicima. Prema tome, zahvalnost je najvažniji uzrok dobra i ubraja se u najvrednija djela. Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici spašeni su zbog njegove zahvalnosti. Citirani ajet podstiče njegove sljedbenike da ga slijede u tome i odvraća ih od širka, politeizma, koji predstavlja najopasniji oblik kufra, nevjerovanja.[192]

Ova Nuhova karakteristika – zahvalnost, spomenuta je u kontekstu žaljenja zbog toga što je narod bio grub prema njemu i što je odbijao njegov poziv. Uzvišeni kaže:

۞ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُواْ عَبْدَنَا وَقَالُواْ مَجْنُونٌ وَٱزْدُجِرَ

---

[191] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 112.

[192] Ebu Suud, *Iršadul-aklis-selim ila mezajil-Kitabil-kerim (Tefsiru Ebis-Suud)*, Daru ihjait-turasil-arebi, Bejrut, Liban, 1425, 3/310; Alusi, *Ruhul-meani fi tefsiril-Kur'anil-azim ves-seb'ul-mesani*, prema: Ferid Ismail et-Tuni, *Ubudijjetul-kainat li Rabbil-alemin*, str. 163.

Prije njih Nuhov narod nije vjerovao i roba Našeg je u laž utjerivao, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je onemogućen bio. (El-Kamer, 9)

U ovom ajetu Allah za Nuha kaže *roba Našeg*, što je dodatna počast za Nuha, alejhis-selam. Na taj način ukazane su mu dvije počasti:

– prva, navodi se da se odlikovao svojstvom robovanja, ubudijjeta;

– druga, to što ga Allah naziva Svojim robom: "roba Našeg" koristeći zamjenicu u množini, ukazuje na Nuhovu odabranost i posebnu vrijednost.

Ova Nuhova karakteristika općenita je i nije isključivo njegova, kao što je spomenuto u citiranim ajetima. Uzvišeni također kaže:

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ۝٨٠ إِنَّهُۥ مِنۡ عِبَادِنَا ٱلۡمُؤۡمِنِينَ

Eto tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine. On je bio rob Naš, vjernik (Es-Saffat, 80–81). Nuh je opisan kao dobročinitelj, a dobročinstvo je najviši stupanj ubudijjeta, robovanja, i podrazumijeva da čovjek obožava svoga Uzvišenog Gospodara kao da Ga vidi. Jer, ako čovjek ne vidi Allaha, On čovjeka sigurno vidi, kao što je to pojasnio poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Nuh, alejhis-selam, spadao je u dobročinitelje zbog svog iskrenog robovanja i potpunog vjerovanja. On je bio jedan od vjernika i monoteista.

Nuh, alejhis-selam, označen je karakteristikom ubudijjeta zajedno s Lutom, alejhis-selam, u riječima Uzvišenog:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱمۡرَأَتَ نُوحٖ وَٱمۡرَأَتَ لُوطٖۖ كَانَتَا تَحۡتَ عَبۡدَيۡنِ مِنۡ عِبَادِنَا صَٰلِحَيۡنِ فَخَانَتَاهُمَا

Allah navodi kao pouku onima koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu: bile su udate za dva čestita roba Naša, ali su prema njima licemjerne bile. (Et-Tahrim, 10)

Osim po robovanju, osobini koju zaslužuje, Uzvišeni Allah označio je Nuha i po dobroti.[193]

Čisti sunnet potvrđuje osobinu ubudijjeta Nuhu, alejhis-selam. U hadisu o šefatu – zagovorništvu navodi se da će ljudi doći Nuhu, alejhis-selam, i reći:

يَا نُوحُ أَنْتَ أَوَّلُ الرُّسُلِ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ وَسَمّاكَ اللهُ عَبْدًا شَكُورًا أَمَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ أَلَا تَرَى إِلَى مَا بَلَغَنَا أَلَا تَشْفَعُ لَنَا إِلَى رَبِّكَ فَيَقُولُ رَبِّي غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَا يَغْضَبُ بَعْدَهُ مِثْلَهُ نَفْسِي نَفْسِي اِئْتُوا النَّبِيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ فَيَأْتُونِي فَأَسْجُدُ تَحْتَ الْعَرْشِ فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ وَسَلْ تُعْطَهْ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ لَا أَحْفَظُ سَائِرَهُ.

"'O Nuhu, ti si prvi poslanik stanovnicima Zemlje i Allah te je nazvao veoma zahvalnim robom. Zar ne vidiš u kakvom smo stanju i šta nas je snašlo? Zar se nećeš za nas zauzeti kod svoga Gospodara?' On će reći: 'Moj se Gospodar danas rasrdio kao nikada prije, niti će se više ikada tako rasrditi. Dosta mi je mojih briga! Otiđite Muhammedu.' Ljudi će doći kod mene, a ja ću učiniti sedždu ispod Arša, a onda će mi se reći: 'Muhammede, podigni glavu i zauzmi se, tvoje će zauzimanje biti primljeno; i moli, dat će ti se.'" Muhammed b. Ubejd kaže: "Ostatak hadisa nisam zapamtio."[194]

b) Izvršavanje ubudijjeta

Nuh, alejhis-selam, pozivao je u robovanje Allahu i to je na najbolji način očitovao svojim djelima. Sva svoja djela izvršavao je u ime Allaha i nikakav vid ibadeta nije posvećivao nekom drugom mimo Uzvišenom Allahu. Naprotiv, sve svoje riječi, te vidljiva i skrivena djela posvećivao je svome Uzvišenom Stvoritelju.

• **Riječi**

– **Često je zahvaljivao u svim prilikama**, tako da je to postala njegova stalna osobina: *On je, doista, bio rob zahvalni*. (El-Isra, 3)

– **Konstantno je upućivao dovu i obraćao se Uzvišenom Allahu**. O tome govore mnogobrojni ajeti. Uzvišeni kaže:

[193] Ferid Ismail et-Tuni, *Ubudijjetul-kainat li Rabbil-alemin*, str. 164.

[194] Ibn Hadžer el-Askalani, *Fethul-Bari bi šerhi Sahihil-Buhari*, br. 3162.

فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَٱنتَصِرْ

I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, Ti se osveti!" (El-Kamer, 10)

قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَٱفْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَن مَّعِيَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ

"Gospodaru moj", reče on, "narod moj me u laž utjeruje, pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!" (Eš-Šuara, 117–118)

Ovi ajeti svjedoče da je Nuh, alejhis-selam, konstantno upućivao dovu i obraćao se Uzvišenom Allahu.[195]

– **Konstantno je tražio utočište kod Allaha, molio Ga za oprost i milost**. O njemu Uzvišeni kaže:

قَالَ رَبِّ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِۦ عِلْمٌ ۖ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِيٓ أَكُن مِّنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ

"Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikad ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen." (Hud, 47)

Što je čovjek više skrušen prema Uzvišenom Allahu, to će njegov stepen biti viši.[196] A što više srce voli Allaha, to Mu je više pokorno. A što je više pokorno, to više voli Uzvišenog.[197]

– **Stalno je spominjao Allaha i pozivao Ga u pomoć.** O njemu Uzvišeni kaže:

۞ وَقَالَ ٱرْكَبُوا۟ فِيهَا بِسْمِ ٱللَّهِ مَجْرٖىٰهَا وَمُرْسَىٰهَآ ۚ إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

I on reče: "Ukrcajte se u nju, u ime Allaha, neka plovi i neka pristane! Gospodar moj, uistinu, prašta i samilostan je." (Hud, 41)

• **Srčana djela**

---

195 Ferid Ismail et-Tuni, *Ubudijjetul-kainat li Rabbil-alemin*, str. 165.

196 Ibid., str. 165.

197 Ibn Tejmijja, *El-Ubudijja*, valorizacija Muhammed Zuhejr eš-Šaviš, El-Mektebul-islami, Bejrut, sedmo izdanje, 2005, str. 53.

– Nuh, alejhis-selam, istinski se pouzdao u Uzvišenog Allaha. O njemu Uzvišeni kaže:

فَعَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوٓاْ أَمْرَكُمْ وَشُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ ٱقْضُوٓاْ إِلَىَّ وَلَا تُنظِرُونِ

…a ja se stalno uzdam u Allaha – onda se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite i ne odgađajte! (Junus, 71)

– O Nuhovom vjerovanju u sudbinu i određenje Uzvišeni kaže:

وَلَا يَنفَعُكُمْ نُصْحِىٓ إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ ۚ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Ako vas Allah hoće ostaviti u zabludi, neće vam savjet moj koristiti, ma koliko vas ja želio savjetovati. On je Gospodar vaš i Njemu ćete se vratiti. (Hud, 34)

A vjerovanje u određenje jedan je od temeljnih stubova vjere u Uzvišenog Allaha.

– O njegovom vjerovanju u Allahovo obećanje kaže se:

وَإِنَّ وَعْدَكَ ٱلْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ ٱلْحَٰكِمِينَ

…a obećanje Tvoje je zaista istinito i Ti si od mudrih najmudriji! (Hud, 45)

– O njegovoj iskrenosti u izvršenju dostavljanja poslanice kaže se:

وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi. (Eš-Šuara, 109)

– Bilo mu je stalo do vjernika i bio je ponizan prema njima. Neprestano je podsjećao svoj narod na ahiret i obračun. Uzvišeni Allah kaže:

وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ۚ إِنَّهُم مُّلَٰقُواْ رَبِّهِمْ

…ja neću otjerati vjernike, oni će pred Gospodara svoga izaći… (Hud, 29)

هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

On je Gospodar vaš i Njemu ćete se vratiti. (Hud, 34)

إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي ۖ لَوْ تَشْعُرُونَ

Svi će pred Gospodarom mojim, da znate, račun polagati. (Eš-Šuara, 113)

– Često je hvalio svoga Gospodara, Njegovim imenima i svojstvima. Uzvišeni nam prenosi da je Nuh rekao:

إِنَّهُۥ كَانَ غَفَّارًا

...jer On doista mnogo prašta. (Nuh, 10)

إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

Gospodar moj, uistinu, prašta i samilostan je. (Hud, 41)

Nuh, alejhis-selam, hvalio je Uzvišenog Allaha sljedećim svojstvima:

• Svojstvo volje (*irade*). Uzvišeni citira Nuhove riječi:

وَلَا يَنفَعُكُمْ نُصْحِيٓ إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ ۚ

Ako vas Allah hoće ostaviti u zabludi, neće vam savjet moj koristiti, ma koliko vas ja želio savjetovati. (Hud, 34)

• Svojstvo znanja. Uzvišeni kaže:

ٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِيٓ أَنفُسِهِمْ

Ta Allah dobro zna šta je u dušama njihovim. (Hud, 31)

• Svojstvo stvaranja. Uzvišeni kaže:

مَّالَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا۟ كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا

Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara!? Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio? (Nuh, 13–16)

• **Vidljiva djela**

Najočitije vidljivo djelo koje je izvršio Nuh, alejhis-selam, po naredbi svoga Gospodara, jeste izgradnja lađe. Uzvišeni kaže:

وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُۥ لَن يُؤْمِنَ مِن قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدْ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَٱصْنَعِ ٱلْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَٰطِبْنِى فِى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِنَّهُم مُّغْرَقُونَ

I Nuhu bi objavljeno: "Osim onih koji su već vjernici, niko više iz naroda tvoga neće vjernik postati, zato se ne žalosti zbog onoga što oni stalno čine, i gradi lađu pred Nama i po Našem nadahnuću, i ne obraćaj Mi se više zbog nevjernika – oni će, sigurno, biti potopljeni!" (Hud, 36–37)

On i njegovi sljedbenici izgradili su lađu dok su se pripadnici njegovog naroda podrugivali i ismijavali s njima. Uzvišeni kaže:

وَيَصْنَعُ ٱلْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِّن قَوْمِهِۦ سَخِرُوا۟ مِنْهُ ۚ قَالَ إِن تَسْخَرُوا۟ مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ

I on je gradio lađu. I kad god bi pored njega prolazile glavešine naroda njegova, rugale bi mu se. "Ako se vi rugate nama", govorio je on, "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate, i saznat ćete, zaista, koga će snaći sramna kazna i ko će u vječnoj muci biti." (Hud, 38–39)[198]

Na taj način je Nuh, alejhisselam, postigao ubudijjet srca, ubudijjet ekstremiteta i ubudijjet jezika. Tome je podučavao svoje sljedbenike i vjernike. Pozivao je u te vrijednosti imajući jasne dokaze i znanje od Uzvišenog Allaha.

3. Ljudi koji su usavršili ubudijjet

Allahovi robovi uzdižu se na stepenima ubudijjeta (robovanja) onoliko koliko druge savjetuju o tome i koliko se trude da usavrše svoje robovanje. A izvrsni su oni kojima je Allah podario najviše stepene robovanja, kao nagradu za njihovo nastojanje da spoznaju

[198] Ferid Ismail et-Tuni, *Ubudijjetul-kainat li Rabbil-alemin*, str. 168.

svoga Gospodara, da teže Njegovom zadovoljstvu. O tome Uzvišeni kaže:

وَٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ فِينَا لَنَهۡدِيَنَّهُمۡ سُبُلَنَاۚ

One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti. (El-Ankebut, 69)

وَٱلَّذِينَ ٱهۡتَدَوۡاْ زَادَهُمۡ هُدٗى وَءَاتَىٰهُمۡ تَقۡوَىٰهُمۡ

A one koji su na Pravome putu On će i dalje voditi i nadahnut će ih kako će se Vatre sačuvati. (Muhammed, 17)

Dakle, Allah će povećati njihovu ljubav prema Njemu i Njegovoj veličanstvenosti, tako da će oni biti najizvrsnija, najbolja i Allahu najbliža stvorenja. Oni će biti najprivrženiji i najposvećeniji u robovanju Allahu.[199]

Potpuna spoznaja i ljubav prema Allahu predstavljaju osnovu za postizanje ubudijjeta. Ljudi koji usavrše ove vrijednosti jesu istinski Allahovi robovi, Njegovi iskreni vjernici, bogobojazni. Na čelu ljudi koji su to postigli nalaze se Allahovi vjerovjesnici i poslanici.[200] Njihov ubudijjet jeste ubudijjet elite među elitom, u čemu im niko ne može biti ravan.[201]

Vjerovjesnici i poslanici su na istinski način spoznali Allaha, na osnovu objave, čiste prirode i zdravog razuma. Oni Mu robuju onako kako dolikuje i neprestano Mu zahvaljuju. Iako ulažu krajnji napor u obožavanje Uzvišenog, priznaju da Mu se nisu odužili.[202]

Allah ih je opisao po ubudijjetu, u kontekstu ukazivanja na njihove vrline. Uzvišeni o Nuhu, alejhis-selam, kaže:

إِنَّهُۥ كَانَ عَبۡدٗا شَكُورٗا

[199] Ibn Tejmijja, *Medžmuul-fetava*, 10/210.

[200] Fevz bint Abdullatif el-Kurdi, *Tahkikul-ubudijjeti bi ma'rifetil-esmai ves-sifat*, str. 83.

[201] Muhammed b. Salih el-Usejmin, *El-Kavlul-mufid ala Kitabit-tevhid*, Daru Ibnul-Dževzi, Saudijska Arabija, 2. izdanje, 1424, 1/36.

[202] Ibn Hadžer el-Askalani, *Fethul-Bari bi šerhi Sahihil-Buhari*, 11/221.

On je, doista, bio rob zahvalni. (El-Isra, 3)

A o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

وَإِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا

A ako sumnjate u ono što objavljujemo robu Svome… (El-Bekara, 23)

O drugim poslanicima kaže:

وَٱذْكُرْ عِبَٰدَنَآ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ أُو۟لِى ٱلْأَيْدِى وَٱلْأَبْصَٰرِ

I sjeti se robova Naših Ibrahima i Ishaka i Jakuba, sve u vjeri čvrstih i dalekovidih. (Sad, 45)

Iako su dostigli najviše sfere ubudijjeta, neki vjerovjesnici, alejhimus-selam, bili su na višim stepenima od ostalih. Uzvišeni kaže:

۞ تِلْكَ ٱلرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۘ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ ٱللَّهُ ۖ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَٰتٍ

Neke od tih poslanika odlikovali smo više nego druge. (El-Bekara, 253)

وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ عَلَىٰ بَعْضٍ ۖ

Mi smo jedne vjerovjesnike nad drugima odlikovali. (El-Isra, 55)

Na najvišem nivou su najodabraniji poslanici – ulul-azm, potom ostali poslanici, a zatim vjerovjesnici.[203]

Najodabraniji od ulul-azm poslanika jeste naš vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, koji je opisan svojstvom ubudijjeta na više mjesta u Kur'anu:

تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَٰلَمِينَ نَذِيرًا

Neka je uzvišen Onaj Koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena. (El-Furkan, 1)

سُبْحَٰنَ ٱلَّذِىٓ أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِۦ لَيْلًا مِّنَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ إِلَى ٱلْمَسْجِدِ ٱلْأَقْصَا ٱلَّذِى بَٰرَكْنَا حَوْلَهُۥ

[203] Fevz bint Abdullatif el-Kurdi, *Tahkikul-ubudijjeti bi ma'rifetil-esmai ves-sifat*, str. 85.

Hvaljen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolinu blagoslovili. (El-Isra, 1)

Istovremeno, poslanik Muhammed zabranjivao je muslimanima da ga uzdižu i volio je da ga opisuju kao Allahovog roba. Kazao je:

فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ فَقُولُوا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ.

"Zato za mene recite da sam Allahov rob i Njegov poslanik."[204]

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, najbolje je od svih ljudi poznavao svoga Uzvišenog Gospodara. Izražavao Mu je ubudijjet svim Njegovim imenima i svojstvima. Njegova biografija svjedoči o tome. On je u svim prilikama iskazivao svoju poniznost i ovisnost o Gospodaru. Često je tražio oprost i kajao se. Kazao je:

وَاللهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً.

"Tako mi Allaha, ja u toku dana i noći zatražim oprost od Allaha više od sedamdeset puta."[205]

Konstantno je upućivao dove Uzvišenom, preklinjao je i skrušeno molio svoga Gospodara, Koji čuje i uslišava molitve, Koji je darežljiv i plemenit. Jednom se Ebu Bekr es-Siddik sažalio na njega, koliko je plakao i preklinjao, pa ga je uzeo za ruku i rekao: "Dovoljno je, Allahov Poslaniče."[206]

Allahov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je istrajan u ibadetu i noćnom namazu. Klanjao je toliko da su mu natekla stopala ili listovi. Kada bi ga upozoravali na to, on bi rekao: "Zar da ne budem zahvalni rob?"[207]

Često je postio i zahvaljivao svome Gospodaru kako dolikuje. Bio je skroman u ophođenju s drugim ljudima i imao je plemenit

[204] Muslim, *Sahih*, str. 741.
[205] Buhari, *Sahih*, str. 1213.
[206] Buhari, *Sahih*, str. 752.
[207] Buhari, str. 224.

moral. Ovako su ga opisivali na dan kada je pobjedonosno ušao u Meku: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Meku je ušao pognut do vrata svoje jahalice. Sav njegov život bio je oličenje potpunog ubudijjeta. Kako i ne bi bilo tako kada on najbolje poznaje Uzvišenog Gospodara!"[208]

4. Nuh, alejhis-selam, pozivao je svoj narod da krene putem bogobojaznosti

Nuh, alejhis-selam, pozivao je svoje sunarodnjake da obožavaju Allaha jedinog i podsticao ih je na bogobojaznost, jer je bogobojaznost stvarna garancija za ispravnost i ustrajnost ljudi na putu obožavanja Allaha i garancija da neće doći do skretanja s tog puta. Istinska bogobojaznost istovremeno je i izvor plemenitog ponašanja koje vidi Allah, i ona nikako ne može biti plod licemjerstva, želje za pokazivanjem, i verbalnim i praktičnim.[209] Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۚ أَفَلَا تَتَّقُونَ

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu, i on je govorio: "O narode moj, Allahu se samo klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate; zar se ne bojite?" (El-Mu'minun, 23)

Ovaj ajet sumira elemente njegovog poslanstva u tri rečenice:

- *Allahu se samo klanjajte;*
- *vi drugog boga osim Njega nemate;*
- pa *zar se ne bojite?,* tj. ako ne budete vjerovali u Allaha i obožavali samo Njega i nikoga drugog, na vas će se spustiti Njegova kazna. Zdrav razum nalaže vam da se toga bojite. Iz tog razloga, ja vas pozivam i podstičem da se bojite Allaha i Njegove kazne koja vas može zadesiti prije ili kasnije u životu. Na sve to logički ukazuje

[208] Fevz bint Abdullatif el-Kurdi, *Tahkikul-ubudijjeti bi ma'rifetil-esmai ves-sifat*, str. 18.

[209] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3711.

konstrukcija *pa zar se ne bojite*. Upitni oblik nosi smisao čuđenja, zaprepaštenja i osude toga što se oni ne boje. To također sadrži poticanje na bogobojaznost. Ajet također sadrži veznik *fa* koji ovaj dio ajeta povezuje sa prethodno citiranim Nuhovim riječima, kako onim izrečenim, tako i onim što se logički podrazumijeva.

Primjećujemo da ove tri rečenice sumiraju opća načela vjere:

• Vjerovanje u jednoću Uzvišenog Allaha.

• Pokornost i obožavanje jedino Allaha, kroz izvršavanje onoga što je naredio i izbjegavanje onoga što je zabranio, te približavanje djelima koja voli i kojima je zadovoljan.

• Čuvanje od Njegove izravne ili odgođene kazne. Vjernik je dužan poduzeti mjere koje će ga zaštititi od kazne. To također podrazumijeva da oni koji vjeruju i koji su pokorni teže Njegovoj nagradi i čine sve kako bi je stekli.[210]

Uzvišeni Allah kaže:

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾ وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ

I Nuhov narod je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Nuh reče: "Kako to da se Allaha ne bojite? Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni! Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!" (Eš-Šuara, 105–110)

Nakon što je Nuh, alejhis-selam, predstavio Allahov istinski poziv svome narodu – obožavanje Allaha jedinog – obratio im se riječima: "Zar se ne bojite?" Ovo smo uspjeli zaključiti iz raznih kazivanja u Kur'anu časnom.

[210] Abdurrahman Hasan Habenke el-Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, Darul-kalem, Damask, i Ed-Daruš-šamijja, Bejrut, 2006, str. 64.

Nuh, alejhis-selam, objasnio im je da je on poslanik kojeg im je Allah poslao da im dostavi Njegove poslanice; da mu je povjereno da im preda ono što mu je Allah naredio bez dodavanja ili oduzimanja. Na to ukazuje ajet: *Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani,* tj. upravo sam ja onaj kojeg vam je Allah poslao. Meni su povjerene poslanice Gospodara moga, koje vam dostavljam onako kako su mi objavljene, bez dodavanja ili oduzimanja. To što je on poslanik koji dostavlja Božiju objavu znači da su oni dužni poslušati ga i pokoriti mu se.

…zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!, tj. bojte se Allahove kazne i slušajte ono u što vas pozivam. Jer, ako ne budete slušali ono što vam dostavljam od Allaha, zaslužit ćete Njegovu kaznu. To nije nešto što donosim od sebe, nego to dostavljam od Allaha, mog i vašeg Gospodara.

Možda će oni koje poziva pomisliti da daija, onaj koji poziva u vjeru, ima ličnu korist u tome što će ga oni slijediti. Zato je mudro da poslanik objavi kako se odriče bilo kakve lične koristi koju bi mogao steći od naroda koji poziva u Allahovu vjeru, vjeru svog i njihovog Gospodara. Najmanja i najblaža korist bila bi da od njih traži naknadu za svoj doprinos – podučavanje, savjetovanje, upućivanje i zalaganje za njihovo dobro. A očito je da odricanje od najmanje i najsitnije koristi istovremeno znači i odricanje od onoga što bi teže palo pripadnicima njegovog naroda.[211]

Nuh, alejhis-selam, objelodanio je da on za svoj trud ne traži nagradu, ma koliko mala i beznačajna bila. Ipak, to ne znači da on ne traži nikakvu nagradu, bilo bi to nerealno stanje za jedno ljudsko biće i on tome ne teži. Naprotiv, on je siguran u nagradu kod Gospodara svjetova. Allah se postarao da daije nagradi u ime onih koje pozivaju Njegovoj vjeri i ibadetu. Nuh, alejhis-selam, kaže: *Mene će Gospodar svjetova nagraditi!* Drugim riječima: Jedino

[211] Abdurrahman Hasan Habenke el-Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, 65.

će se On o meni pobrinuti i nagradu mi pružiti. Samo u Njegovu nagradu se pouzdavam. A budući da me kod Gospodara svjetova čeka nagrada, ja od vas ne tražim ni malo ni mnogo. Ponovno vas pozivam, odričući se bilo kakvog interesa od vas – bojte se Allaha i budite poslušni meni.[212]

Bogobojaznost (*takva*) sastoji se od traženja zaštite (*vikaje*) od Allahove kazne kroz činjenje dobrih djela i poštovanje zabrana. Vezivanje poslušnosti s bogobojaznošću u brojnim ajetima ukazuje na to da se bogobojaznost ne može postići bez poslušnosti i slijeđenja Poslanika.[213]

a) Faze bogobojaznosti

Onaj ko promišlja o Allahovoj Knjizi uvidjet će da je bogobojaznost jedan od aspekata kojima Kur'an posvećuje najviše pažnje i na koju potiče. Riječ *takva* izvedena je iz riječi *vikaje* (zaštita).

- Prva faza bogobojaznosti: izbjegavanje širka.
- Druga faza: izbjegavanje velikih grijeha.
- Treća faza, bez koje se *takva* ne može postići, jeste izbjegavanje malih grijeha.

Na to ukazuje predanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:

لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُتَّقِينَ حَتَّى يَدَعَ مَا لَا بَأْسَ بِهِ حَذَرًا لِمَا بِهِ الْبَأْسُ.

"Osoba neće postati bogobojaznom sve dok se ne odrekne i onoga što nije loše iz bojazni da ne uradi ono što je loše."[214]

Prema tome, bogobojaznost je jedan od najviših stepena, koji je vjernik dužan postići ma koliko to od njega zahtijevalo napora i poteškoća.

b) Definicije bogobojaznosti

[212] Ibid., str. 65.
[213] Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 38.
[214] Tirmizi, *Sunen*, br. 2451.

Postoje više definicija bogobojaznosti. Brojni su izrazi i mišljenja o tome. Navest ćemo neke definicije kako bi nam to bilo svjetlo prema kojem ćemo se usmjeravati.

• Bogobojaznost se manifestira u poslušnosti, a ne neposlušnosti, u sjećanju, a ne zaboravu, i zahvalnosti, a ne nezahvalnosti.

• Bogobojaznost od čovjeka traži da ne ustrajava u grijesima i da se ne zanosi dobrim djelima. Bogobojazna osoba ne ustrajava ni u malim grijesima i ne dozvoljava da se zanese dobrim djelima, iako su velika.

• Bogobojaznost znači da pored Allaha ne prihvaćaš nikoga drugog i da budeš siguran kako je sve u Allahovoj ruci.

• Bogobojaznost podrazumijeva da te tvoj Gospodar ne zatekne u nečemu što ti je zabranio.

Tri stvari su zajedničke u spomenutim definicijama:

– Prvo, kloniti se sitnih i krupnih grijeha. Ustrajavanje u malim grijesima vodi u velike.

– Drugo, vjernik treba paziti šta govori i radi, kao što putnik koji hoda trnovitim putem pazi na svaki svoj korak. Ta opreznost je za neke ashabe pokazatelj bogobojaznosti. Jednom prilikom Omer b. Hattab upitao je Ubejja b. Ka'ba o bogobojaznosti, na što on reče: "Jesi li ikada hodao trnovitim putem?" "Jesam", odgovori Omer. "Kako si koračao?", upita ga Ubejj. "Uzdignutih nogavica, pažljivo", odgovori Omer. "To je bogobojaznost", kaza mu Ubejj.

– Treće, vjernik ne smije omalovažavati sitne grijehe. Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao na datulu koja je pala, pa je rekao: "Kada se ne bih plašio da je od sadake, pojeo bih je."[215] U predanju se navodi: "Ko želi biti najbolji, neka se boji Allaha. Ko želi biti najjači, neka se pouzda u Allaha. Ko želi

[215] Buhari, *Sahih*, 2/725, br. 950.

biti najbogatiji, neka smatra da je ono što je u Allahovom posjedu sigurnije od onoga što je kod njega."[216]

c) Razlika između ibadeta i takvaluka

Iz prethodno navedenog možemo zaključiti koliko je bogobojaznost važna, značajna i uzvišena. Bogobojaznost je sladak plod za čije je sazrijevanje potrebno pet sastojaka: vjerovanje (*iman*), poslušnost (*ta'a*), ostavljanje grijeha, pokajanje (*tevba*) i iskrenost (*ihlas*). Ako nedostaje jedan od ovih sastojaka, bogobojaznost se neće ostvariti.

Prema tome, bogobojaznost nije ibadet, kao što mnogi ljudi misle. Neki pobožnjak može biti posvećen ibadetu, ali ga to neće podići na stupanj bogobojaznosti. U Kur'anu i sunnetu postoje brojni dokazi i jasni argumenti koji na to ukazuju. Uzvišeni kaže:

وَإِبْرَٰهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُۖ

• *A i Ibrahima. "Allahu se jedino klanjate", govorio je on narodu svome…* (El-Ankebut, 16)

إِنَّآ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ أَنْ أَنذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝١ قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ۝٢ أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ

• *Mi smo poslali Nuha narodu njegovu: "Opominji narod svoj prije nego što ga stigne patnja nesnosna!" "O narode moj", govorio je on, "ja vas otvoreno opominjem: Allahu se klanjajte i Njega se bojte i meni poslušni budite…"* (Nuh, 1–3)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعْبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

• *O ljudi, klanjajte se Gospodaru svome, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali.* (El-Bekara, 21)

Ovi plemeniti ajeti prave razliku između ibadeta i takvaluka. Nuh i Ibrahim, alejhimes-selam, svojim su narodima naređivali ibadet i takvaluk. U trećem ajetu Allah ljudima naređuje da robuju

[216] Fadl Hasan Abbas, *Humasijjat muhtare fi tehzibin-nefsil-emmara*, Darun-nefais lin-nešr, Aman, Jordan, prvo izdanje, 2011, str. 28.

Onome Ko je stvorio njih i njihove pretke, kako bi ih taj ibadet uzdigao na stepen bogobojaznosti.[217]

U čistom sunnetu navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

إِيّاكُمْ وَالظّنّ فَإِنّ الظّنّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلاَ تَحَسّسُوا وَلاَ تَجَسّسُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا، الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ وَلَا يَحْقِرُهُ وَلَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ، بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنْ الشّرّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ، إِنّ اللهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَادِكُمْ وَلَا إِلَى صُوَرِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ التّقْوَى هَاهُنَا التّقْوَى هَاهُنَا وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ.

"Dobro se čuvajte pretpostavke, jer je pretpostavka najlažljiviji govor! I nemojte prisluškivati jedni druge, nemojte se uhoditi, nemojte se među sobom nadmetati, nemojte zavidjeti jedni drugima, nemojte jedni druge mrziti niti leđa okretati! Budite, o Allahovi robovi, braća! Musliman je muslimanu brat: neće ga iznevjeriti, ne nanosi mu nepravdu, niti ga na cjedilu ostavlja. Dovoljno je muslimanu grijeha da iznevjeri svoga brata muslimana. Svakom muslimanu zabranjeni su čast, imetak i krv drugog muslimana. Allah, doista, ne gleda u vaša tijela i vaš izgled, nego gleda u vaša srca i vaša djela. Bogobojaznost je ovdje, bogobojaznost je ovdje", pokazavši na prsa.[218]

Iz ovog plemenitog hadisa zaključujemo da bogobojaznost podrazumijeva izbjegavanje svih spomenutih postupaka. Iznova saznajemo da je bogobojaznost tajna između čovjeka i njegovog Gospodara i zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao na svoja prsa.

To potvrđuju riječi Uzvišenog Allaha:

فَلَا تُزَكُّوٓاْ أَنفُسَكُمۡۖ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ

[217] Fadl Hasan Abbas, *Humasijjat muhtare fi tehzibin-nefsil-emmara*, str. 29.

[218] Muslim, *Sahih*, 4/1986, br. 2564.

…zato se ne hvališite bezgrješnošću svojom. On dobro zna onoga koji se grijeha kloni. (En-Nedžm, 32)

Jedan od najobuhvatnijih ajeta koji govori o suštini bogobojaznosti, koji objašnjava da čovjek može ubrati plodove bogobojaznosti tek kada se okiti najljepšim vrlinama i usavrši najbolje ibadete, jesu riječi Uzvišenog:

* لَّيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّۦنَ وَءَاتَى ٱلْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ ذَوِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ وَٱلسَّآئِلِينَ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَٰهَدُوا۟ ۖ وَٱلصَّٰبِرِينَ فِى ٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَحِينَ ٱلْبَأْسِ ۗ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ صَدَقُوا۟ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ

Nije dobročinstvo u tome da okrećete lica svoja prema istoku i zapadu, nego je pravo dobročinstvo dobročinstvo onih koji vjeruju u Allaha, u ahiret, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, te onih koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i onih koji namaz obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, te onih koji su strpljivi u neimaštini i u bolesti, i za vrijeme borbe. To su oni koji su iskreni i oni su pravi bogobojaznici. (El-Bekara, 177)

Pogledajte ove plemenite odlike i pohvalne osobine o kojima govori ovaj časni ajet. U njemu su spomenuta tri temelja šerijata: vjerovanje (*akaid*), obredoslovlje (*ibadeti*) i ponašanje (*ahlak*). U tom ajetu spomenuto je petnaest odlika koje rezultiraju bogobojaznošću, takvalukom, kao što se navodi na kraju ajeta: *To su oni koji su iskreni i oni su pravi bogobojaznici* (El-Bekara, 177).

Iz prethodno navedenog razumijemo tajnu i mudrost zbog koje je Allah spomenuo bogobojaznost na početku Svoje plemenite Knjige:

الٓمٓ ﴿١﴾ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

Elif-lām-mīm. Ova Knjiga, u koju nema sumnje, uputa je bogobojaznima. (El-Bekara, 1–2)

Gospodaru naš, učini nas bogobojaznima, kojima si obećao:

تِلْكَ ٱلْجَنَّةُ ٱلَّتِى نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَن كَانَ تَقِيًّا

Dat ćemo da takav Džennet naslijedi onaj od robova Naših koji se bude Allaha bojao i grijeha klonio. (Merjem, 63)[219]

d) U Allahovoj Knjizi navode se osobine bogobojaznih

Navedeni ajeti zaslužuju posebnu pažnju zato što se u njima spominju osobine koje svaki musliman treba imati. To je prvi ajet u Allahovoj Knjizi koji objašnjava stanja bogobojaznih. To što je naveden na početku Kur'ana ukazuje na njegovu izuzetnu važnost i značaj. Važnost tog ajeta ogleda se u činjenici da on navodi osobine onih koji su se okoristili uzvišenim Kur'anom, koji su u njemu našli uputu, koji ga čitaju i o njegovim značenjima razmišljaju.[220] Uzvišeni kaže:

الٓمٓ ﴿١﴾ ذَٰلِكَ ٱلْكِتَٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِٱلْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾ وَٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ وَبِٱلْءَاخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ

Elif-lām-mīm. Ova Knjiga, u koju nema sumnje, uputa je bogobojaznima; onima koji u ono što je čulima nedokučivo vjeruju i koji namaz obavljaju i dijele od onoga čime smo ih Mi opskrbili, i onima koji vjeruju u ono što je objavljeno tebi i što je objavljeno prije tebe, i koji u ahiret čvrsto vjeruju. To su oni koji su pod Uputom Gospodara svoga i to su oni koji su uspjeli. (El-Bekara, 1–5)

• **Prva osobina:** *...onima koji u ono što je čulima nedokučivo (gajb) vjeruju...*

Prva odlika po kojoj su bogobojazni pohvaljeni jeste njihovo čvrsto vjerovanje u ono što je čulima nedokučivo (gajb), a o čemu

[219] Fadl Hasan Abbas, *Humasijjat muhtare fi tehzibin-nefsil-emmara*, str. 30.

[220] Fadl Hasan Abbas, *Humasijjat muhtare fi tehzibin-nefsil-emmara*, str. 25.

ih je Allah obavijestio. Njihovo vjerovanje u nedokučivo jednako je jako kao i vjerovanje u ono što mogu iskusiti svojim osjetilima. To se odnosi kako na ono što može biti racionalno dokazano, poput vjerovanja u Allaha i Njegova svojstva, ili što ne može biti racionalno dokazano, poput vjerovanja u Allahovo određenje (kader). Isto tako, odnosi se i na ono što su mogli vidjeti neki ljudi, kao što su ashabi, neka je Allah njima zadovoljan, vidjeli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, oni su bili počašćeni prilikom da direktno razgovaraju s njime, da ga vide i budu bliski s njime, dok ostali vjernici nisu imali tu čast direktnog viđenja. I jedno i drugo spada u gajb i za vjerovanje u to vjernici će biti nagrađeni. U vjerovanje u gajb spada i vjerovanje u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan i Allahovo određenje, kao što se navodi u vjerodostojnom hadisu.[221] Uzvišeni kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَخۡشَوۡنَ رَبَّهُم بِٱلۡغَيۡبِ لَهُم مَّغۡفِرَةٞ وَأَجۡرٞ كَبِيرٞ

Onima koji se Gospodara svoga boje i kad ih niko ne vidi – oprost i nagrada velika! (El-Mulk, 12)

• **Druga osobina:** *...i koji namaz obavljaju...*

Obavljanje namaza prvi je fizički stub vjere, koji su upotpunili oni koji su bogobojazni. A namaz se obavlja tako što se izvrše sve propisane radnje, sa svim uvjetima za valjanost (*ruknovima*) i pohvalnim radnjama (*adabima*). Namaz treba obavljati redovno, uz skrušenost, prisebnost, posvećenost, želju, bez lijenosti i posustajanja. Ovakav namaz čovjeku daje snagu u istini, postojanost u dobru i povećano uvjerenje (*jekin*). Oslobađa ga zabrinutosti i tjeskobe, stresa i psihičkog pritiska. Omogućava mu da ispravno razmišlja, da bude poštovan, da ispravno rezonira, da ne dozvoljava da ga poljuljaju izazovi i poteškoće, niti da ga blagodati ili oskudica oslabe.

[221] Buhari, *Sahih*, br. 869.

Ovakav namaz vjernika uvodi u grupu spašenih, a kada bi jedini plod namaza bio to što će ga uvesti u Firdevs – najviši stupanj Dženneta, to bi bila dovoljna pobjeda i najveća dobit. Na to ukazuju riječi Uzvišenog:

* إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ ٱلشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا مَسَّهُ ٱلْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾ إِلَّا ٱلْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ

Čovjek je, uistinu, stvoren malodušan: kada ga nevolja snađe – brižan je, a kada mu je dobro – nepristupačan je, osim klanjača koji molitve svoje budu na vrijeme obavljali. (El-Mearidž, 19–23)

Vjernike koji ispravno obavljaju namaz krase i sljedeće osobine:

ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾ أُوْلَٰٓئِكَ فِى جَنَّٰتٍ مُّكْرَمُونَ

…i oni koji molitve svoje budu revnosno obavljali – oni će u džennetskim baščama biti počašćeni. (El-Mearidž, 34–35)

Uzvišeni kaže:

قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ ٱلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَٰشِعُونَ

Uspjeli su vjernici, oni koji su u svom namazu skrušeni. (El-Mu'minun, 1–2)

A ovo je nastavak niza tih osobina:

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْوَٰرِثُونَ ﴿١٠﴾ ٱلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ

...i koji namaze svoje ustrajno čuvaju – oni su dostojni nasljednici, koji će Džennet naslijediti, oni će u njemu vječno boraviti. (El-Mu'minun, 9–11)

Ova dva ajeta ukazuju na to kolika se važnost pridaje namazu. Na prvom mjestu, u suri El-Mearidž, Uzvišeni kazuje kako se čovjek može osloboditi loših osobina: beznađa, malodušnosti i nepristupačnosti. U tim ajetima namaz je dvaput spomenut. U drugoj suri, El-Mu'minun, Uzvišeni ukazuje na osobine koje čovjeku donose

spas i uspjeh. I u tom kontekstu namaz je spomenut dva puta[222] – prvi put u riječima Uzvišenog: *Uspjeli su vjernici, oni koji su u svom namazu skrušeni* (El-Mu'minun, 1–2), a drugi put: *…i koji namaze svoje ustrajno čuvaju...* (El-Mu'minun, 9).

• **Treća osobina:** *...i dijele od onoga čime smo ih Mi opskrbili...*

Uzvišeni Allah ništa ljudima nije propisao iz obijesti niti uzalud, i zato u produžetku kaže: *i dijele od onoga čime smo ih Mi opskrbili*. Njihova opskrba, naime, samo je mali dio onoga što im je Allah dao. Čak je i propisani zekat relativno mali, zavisno od vrste imetka. Može biti jedan od četrdeset ako se radi o zlatnicima, zlatu ili srebru, te nekim vrstama krupne i sitne stoke. Može biti desetina, ako se radi o usjevima koji se navodnjavaju prirodnim putem, a na neke usjeve daje se dvadesetina. Allah od ljudi nije tražio cjelokupni ili veći dio imetka, jer to bi za njih bilo teško i odvelo bi ih u škrtost i grijeh. U tome se krije velika mudrost – ono što se od njih traži ustvari nosi Allahovu blagodat:

قُل لَّوۡ أَنتُمۡ تَمۡلِكُونَ خَزَآئِنَ رَحۡمَةِ رَبِّيٓ إِذٗا لَّأَمۡسَكۡتُمۡ خَشۡيَةَ ٱلۡإِنفَاقِۚ وَكَانَ ٱلۡإِنسَٰنُ قَتُورٗا

Reci: "Da vi posjedujete riznice milosti Gospodara moga, i tada biste škrtarili iz straha da ne potrošite – čovjek je uistinu tvrdica." (El-Isra, 100)

U tome se krije blagodat koju je Allah ukazao muslimanima, time što od njih nije zatražio da podijele svoj cjelokupan imetak i nije im zadao težak zadatak.[223]

• **Četvrta osobina:** *...i onima koji vjeruju u ono što je objavljeno tebi i što je objavljeno prije tebe...*

Ovaj ajet ukazuje na zajedničku pripadnost Allahovoj vjeri u vjerozakonima svih poslanika. Uzvišeni kaže:

[222] Fadl Hasan Abbas, *Humasijjat muhtare fi tehzibin-nefsil-emmara*, str. 33.

[223] Ibid., str. 35.

وَإِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱتَّقُونِ

Ova vaša vjera – jedina je prava vjera, a Ja sam Gospodar vaš, pa Me se pričuvajte! (El-Mu'minun, 52)

Osnova pozivanja vjerovjesnika, neka ih prati mir, jeste vjerovanje u jednog Boga – tevhid:

أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ

Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte! (Eš-Šura, 13)

Vjerovjesnici su braća, a vjernici također. To je pohvalna karakteristika onih koji vjeruju iz redova sljedbenika Knjige, ali je i pohvala za muslimane koji vjeruju u Allaha, Njegove meleke, knjige i poslanike, koji ne izdvajaju nijednog od poslanika Njegovih i koji govore: "Čujemo i pokoravamo se. Oprosti nam, Gospodaru naš, Tebi ćemo se vratiti."

Onaj ko vjeruje u ono što je objavljeno Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ostalim vjerovjesnicima, neminovno vjeruje i u same vjerovjesnike. Jedno od osnovnih načela vjerovanja muslimana jeste vjerovanje u poslanike, neka ih prati mir. A što se tiče onih koji kažu da u neke vjeruju, a u neke ne vjeruju i koji u vjerovanju žele napraviti razliku, o njima Kur'an kaže:

أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَٰفِرُونَ حَقًّا ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَلَمْ يُفَرِّقُوا۟ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُو۟لَٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

Oni su zbilja pravi nevjernici, a Mi smo nevjernicima pripremili sramnu patnju. A oni koji u Allaha i poslanike Njegove vjeruju i nijednog od njih ne izdvajaju – On će ih, sigurno, nagraditi. – A Allah prašta i samilostan je. (En-Nisa, 151–152)

• **Peta osobina:** ...*i koji u ahiret čvrsto vjeruju...*

Čvrsto vjerovanje (*jekin*) znači potpuno znanje o nečemu, na način koji isključuje svaku sumnju i dvojbu. Ono može biti

intuitivno ili zasnovano na argumentima, proučavanju i dedukciji. Tvoje čvrsto uvjerenje u nešto ne može biti potpuno ukoliko u tome ne učestvuje tvoj razum i podsvijest, tako da to postaje nešto što potpuno kontrolira tvoje osjećaje i misli, nešto u što nemaš ni najmanje sumnje. Iz tog razloga to svojstvo je spomenuto nakon riječi Uzvišenog: *onima koji u ono što je čulima nedokučivo vjeruju*, iako i ahiret spada u gajb. Međutim, ahiret je posebno spomenut zbog značaja vjerovanja u budući svijet. Čvrsto vjerovanje u nešto ne ostavlja prostor za nepažnju ili nemarnost. Molimo Allaha da u naša srca ulije čvrsto vjerovanje, jer onaj ko čvrsto vjeruje u ahiret, taj će se pripremati za njega.[224]

Nakon što je nabrojao ova svojstva, Uzvišeni spominje nagradu koja očekuje bogobojazne: *To su oni koji su pod Uputom Gospodara svoga i to su oni koji su uspjeli.* Oni su prvenstveno uspjeli doći na Pravi put, a uputa je velika Allahova blagodat:

وَٱلَّذِينَ ٱهۡتَدَوۡاْ زَادَهُمۡ هُدٗى وَءَاتَىٰهُمۡ تَقۡوَىٰهُمۡ

A one koji su na Pravome putu On će i dalje voditi i nadahnut će ih kako će se Vatre sačuvati. (Muhammed, 17)

To je prvi dio velike nagrade, a drugi dio sastoji se u spasu. Bogobojazni će postići potpunu sreću, u smislu sredstva i cilja, početka i kraja.[225]

Kur'an časni ukazuje na vrijednost bogobojaznosti, cilja kojem vjernici trebaju stremiti. O ovoj temi pisali su brojni učenjaci[226], obrazlažući njenu suštinu, plodove, posljedice, vjerničke i moralne osobine bogobojaznih, te sve ostalo što se tiče ove uzvišene božanske vrednote.

---

224 Fadl Hasan Abbas, *Humasijjat muhtare fi tehzibin-nefsil-emmara*, str. 36.

225 Fadl Hasan Abbas, *Humasijjat muhtare fi tehzibin-nefsil-emmara*, str. 37.

226 Među njima su Ahmed Ferid, *Et-Takva: el-gajetul-menšuda ved-durretul-mefkuda*; Mahmud Ahmed Seid el-Atruš, *Hakikatut-takva ve turukul-vusuli ilejha;* Ahmed Halil Džumua, Hejsem Hilal Hamza, *Et-Takva: Mefhumuha – erkanuha – nefehatuna*.

5. Tumačenje nekih ajeta iz sure Nuh

Sura Nuh u cjelini govori o Nuhovom pozivanju njegovog naroda u vjeru. U prvim ajetima jasno se ukazuje na to da je Allah Nuhu, alejhis-selam, povjerio dostavljanje poslanice i opisuje se kako je Nuh to izvršio, ukazuje se na sadržaj te poslanice i na višestruko dobro koje očekuje one koji prihvate tu poslanicu.

Uzvišeni kaže:

إِنَّآ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦٓ أَنۡ أَنذِرۡ قَوۡمَكَ مِن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ١ قَالَ يَٰقَوۡمِ إِنِّي لَكُمۡ نَذِيرٞ مُّبِينٌ ٢ أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ ٣ يَغۡفِرۡ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمۡ وَيُؤَخِّرۡكُمۡ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمًّىۚ إِنَّ أَجَلَ ٱللَّهِ إِذَا جَآءَ لَا يُؤَخَّرُۖ لَوۡ كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ

Mi smo zaista poslali Nuha narodu njegovu: "Opominji narod svoj prije nego što ga stigne patnja nesnosna!" "O narode moj", govorio je on, "ja vas otvoreno opominjem: Allahu se klanjajte i Njega se bojte i meni poslušni budite, On će vam grijehe vaše oprostiti i u životu vas do određenog Časa ostaviti. A kada Allahov određeni Čas dođe, zaista se neće, neka znate, odgoditi." (Nuh, 1–4)

a) Nuh je zadužen za dostavljanje svoje poslanice

Mi smo zaista poslali Nuha narodu njegovu: U ovom ajetu Svoje Knjige upućene cijelom čovječanstvu Uzvišeni potvrđuje da originalni izvor poruke – prije i poslije svega, u svim vremenima i kod svih poslanika i vjerovjesnika od vremena Nuha, alejhis-selam, do posljednjeg vjerovjesnika i poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem – jeste Uzvišeni Allah, Stvoritelj svega i Izvor svega postojećeg. On je stvorio stvorenja, poslao im poslanike kako bi ih uputio na Pravi put. On je obavezao Svoje poslanike da pozivaju ljude u obožavanje Allaha i bogobojaznost, naredivši ljudima da budu poslušni poslanicima u onome što prenose od Njega.[227]

Ova izjava naglašena je česticom *inna – zaista*, što potvrđuje sve vijesti o Nuhovoj misiji, a ne samo prvu rečenicu. Ova činjenica

[227] Ahmed Sulejman er-Rakb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 127.

potvrđena je kazivanjem Kur'ana časnog o Nuhu, alejhis-selam. Upotrijebljena je zamjenica u množini, plural poštovanja i ukazivanja počasti, u skladu sa stanjem prvobitnih primalaca poruke u suri, a to su nevjernici koji su negirali poslanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Njima priliče izrazi veličanja, moći i vlasti. Ta praksa evidentna je i u temama koje iziskuju nagovještaj Allahove moći, snage i sile, kojima odgovara zamjenica u množini.

Rečenica: *Mi smo poslali Nuha narodu njegovu ukazuje na*:

- slanje i Pošiljaoca (*poslali*);
- poslanika (*Nuha*);
- one kojima je poslan (*narodu njegovu*).

Ostalo je da se ukaže na poslanicu (misiju), što je navedeno u daljem kontekstu: *Opominji narod svoj prije nego što ga stigne patnja nesnosna!* Ovim riječima Allah pojašnjava Nuhu cilj njegove poslanice. "Opomena" ima smisao upozorenja na stvar koje se treba čuvati i koju treba izbjeći.

"Patnja nesnosna" je bolna kazna koju će iskusiti oni koji nisu ispunili ono što Gospodar od njih traži.[228]

b) Nuh dostavlja svoju poslanicu

Riječi: *"O narode moj", govorio je on, "ja vas otvoreno opominjem"* (Nuh, 2) otvoreno govore o Nuhovom opominjanju – on je donosio jasan dokaz za to i svoj poziv dostavljao je mudro i vješto. Nikakva vrsta nejasnoće nije postojala u njegovom pozivu, ni u pogledu principa u koje ih je pozivao ni u pogledu ishoda koji je čekao one koji niječu njegov poziv.[229]

Opomena je sama po sebi potpuno jasna i otkrivena. Onaj koji opominje pojašnjava suštinu i propise vjere, razdvaja istinu od neistine, dobro od zla, halal od harama i tumači druge postulate

[228] Abdurrahman Hasan Habenke el-Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 167.

[229] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3711.

vjere. To su značajke Allahovih poslanica ljudima i odlike svih Božijih poslanika, za razliku od vjerovanja i pravaca koje su izmislili ljudi s ciljem postizanja svojih ciljeva i koristi.[230]

Ono čemu je Nuh pozivao bilo je sasvim jednostavno i ispravno, a to je: Allahu se klanjajte i Njega se bojte i meni poslušni budite – klanjajte se samo Allahu bez pripisivanja Njemu ikakva ortaka. Strah od Allaha djeluje na svijest i ponašanje, a pokornost Njegovom poslaniku čini to izvorom na koji se ljudi oslanjaju u sistemu života i pravilima ponašanja.

U ovom dosta širokom opisu sažeta je objavljena vjera općenito, a poslije toga razilazi se u detaljima, u stepenu poimanja, veličini, dubini, širini, sveobuhvatnosti i uključivanju raznih strana cjelokupne egzistencije te ljudske egzistencije na detaljnom i pojedinačnom planu.

Klanjanje samo Allahu je kompletni program u životu koji obuhvata ljudsko poimanje božanstva i klanjanja. To je spona između stvorenoga i Stvoritelja, činjenica moći i vrijednosti u kosmosu i životu ljudi. Iz toga proističe sistem ljudskog života postavljen na tom poimanju i nastaje posebni program života, božanski program koji se oslanja na sponu između klanjanja i Božanstva, zatim vrijednosti života i stvari koju Allah potvrđuje.

Bogobojaznost je stvarna garancija za ispravnost i ustrajnost ljudi u tom programu, garancija da neće doći do odstupanja od tog programa bilo gdje, da neće doći do okretanja ili odstupanja od realizacije tog programa. Istinska bogobojaznost istovremeno je izvor plemenitog ponašanja koje vidi Allah, i ona nikako ne može biti plod licemjerstva, želje za pokazivanjem, i verbalnim i praktičnim.

Pokornost poslaniku je sredstvo za ustrajnost na Pravom putu, sredstvo za prijem Upute sa određenog izvora koji je vezan za prvi

[230] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 169.

izvor, za stvaranje i uputu. To je sredstvo za održavanje povezanosti sa nebesima, putem direktnog, ispravnog i sadržajnog dočeka.[231]

Izraz *ibadet* u kazivanju o Nuhu, alejhis-selam, spominje se četiri puta, a izraz *poslušnost* navodi se na tri mjesta, dva puta u suri Eš-Šuara, a treći put u suri Nuh. Izraz bogobojaznost spominje se pet puta, od čega tri puta u suri Eš-Šuara.[232]

Sura Nuh jedinstvena je po tome što kombinira pojmove ibadeta, bogobojaznosti i poslušnosti. Te tri riječi zajedno su spomenute samo u suri Nuh. To je posljednja sura koja govori o Nuhu prema poretku u Mushafu, zbog čega je bilo prigodno da rezimira svoj poziv kroz te tri riječi koje su međusobno nerazdvojive. One u sebi nose divnu tajnu po kojoj se ova sura ističe. Naime, mnogi misle da su ibadet i bogobojaznost jedna te ista stvar, ali je istina da se radi o različitim pojmovima. Velika je razlika između ibadeta i bogobojaznosti. Koliko je pobožnjaka koji se svojim ibadetom nikada neće uzdići na stupanj bogobojaznosti![233]

Primjećujemo da se u kazivanju o Nuhu najčešće spominje pojam bogobojaznost, koji je naveden pet puta. To nije čudno, jer je to Allahova oporuka Njegovim robovima:

وَلَقَدْ وَصَّيْنَا ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ

Mi smo onima kojima je data Knjiga prije vas, a i vama, već zapovjedili da se bojite Allaha. (En-Nisa, 131)

Ovaj ajet komentirao je Fejruzabadi riječima: "Iz ajeta se razumije sljedeće: Kada bi na svijetu postojala odlika korisnija za čovjeka, koja bi donosila veće dobro i nagradu za njega, kada bi nešto predstavljalo veći ubudijjet, imalo veći značaj, donosilo veću korist za stanje ili imetak od ove odlike – Allah bi Svojim robovima naredio i preporučio da to čine, Svojom savršenom mudrošću i

231 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3711.

232 Ahmed Sulejman er-Rakb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 122.

233 Rakb, Ibid., str. 26; Hasan Abbas, *Kasasul-Kur'anil-kerim*, str. 183, 184.

milošću. A kada je preporučio ovu jednu odliku svima Svojim robovima, ranijim i kasnijim, jasno nam je da je to najveća vrijednost iznad koje ništa veće nema. U toj jednoj preporuci Uzvišeni Allah sažeo je svaki savjet, uputu, usmjerenje, običaj, odgoj, poučavanje i usavršavanje. A riječi Uzvišenog: *'Allah prima samo od onih koji su bogobojazni'* (El-Maida, 27) znače da se sve svodi na bogobojaznost."[234]

Ovo su smjernice prema kojima Nuh poziva svoj narod u praskozorje čovječanstva i sažetak Allahovog poziva u svakom pokoljenju poslije Nuha. Allah je svim tim pokoljenjima obećao ono što je obećao svima koji su pokorni i koji dolaze sebi.[235]

- *Allahu se klanjajte,*
- *i Njega se bojte,*
- *i meni poslušni budite.*

Ako to uradite: "*On će vam grijehe vaše oprostiti i u životu vas do određenog Časa ostaviti. A kada Allahov određeni Čas dođe, zaista se neće, neka znate, odgoditi.*"

Nagrada za prihvatanje ovog poziva, za klanjanje Allahu, ispoljavanje bogobojaznosti Njemu i pokornost Njegovom Poslaniku jesu oprost i spas od grijeha koje je čovjek počinio, odgađanje polaganja računa do u za to određeno vrijeme u Allahovom znanju, a to je budući svijet, zatim nekažnjavanje kaznom iskorjenjivanja na ovom svijetu. To će biti navedeno u obračunu koji podnosi Nuh svome Gospodaru, da je On njima obećao nešto drugo u vrijeme života.

Nuh im je dalje objasnio da je taj određeni rok neminovan, da će doći u za to određeno vrijeme, da se ne može odgoditi kao što se odgađa kazna na ovom svijetu. To je isticao da bi se potvrdila ova velika vjernička činjenica: "*A kad Allahov određeni Čas dođe,*

[234] Ahmed Sulejman er-Rakb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 123.

[235] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3712.

zaista se neće, neka znate, odgoditi!" Ovaj tekst dozvoljava da se ovaj sud odnosi na svaki rok koji je Allah odredio da bi utvrdio ovu činjenicu u njihovim srcima na jedan opći način povodom govora o obećanju da će se odgoditi njihovo polaganje računa do Sudnjega dana, kad bi oni bili poslušni i kad bi se pokajali.[236]

Ova pitanja ponavljaju se u kur'anskom kazivanju o Nuhu, alejhis-selam, i sadržaju njegovog poziva. Plemeniti ajeti izvještavaju da će ljudima, kada se obračunaju sa sobom, postanu vjernici koji obožavaju samo Allaha, koji se pokoravaju poslaniku, biti oprošteni raniji grijesi, koje su počinili tako što su ustrajavali u nevjerovanju, grijesima i nepokornosti.[237]

6. Islam je vjera Nuha, alejhis-selam, i svih poslanika

Vjera koju je Uzvišeni Allah propisao jeste islam, a ostale vjere su neprihvatljive. U tome nema nikakve sumnje ni nejasnoće. Sve vjere mimo islama izmislili su ljudi, poput raznih oblika idolatrije, ili su pretrpjele iskrivljenja i izmjene.

Islam je vjera s kojom je Allah poslao sve poslanike, neka ih prati blagoslov i mir. Ta vjera sastoji se od robovanja jedino Allahu[238] i odbacivanja svakog drugog božanstva. Svaki od ovih vjerovjesnika i poslanika, neka ih prati mir, govorio je:

ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓ

O narode moj, Allahu se samo klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate (El-Mu'minun, 23). Oni su jednoglasno pozivali u čisti monoteizam i zabranjivali su idolatriju. Poslani su s ciljem da propagiraju obožavanje Allaha jedinog. Poslanici su zabranjivali sve teške grijehe, poput nevjerovanja, griješenja i neposlušnosti. A svi vjerozakoni pozivaju tom uzvišenom cilju. To je zadatak svih

[236] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3712.

[237] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 179.

[238] Abdulaziz el-Humejdi, *Er-Resailuš-šumulijja*, Darud-da've ve daru ujunil-ma'rifa, 2000, str. 471.

poslanika, od Nuha, alejhis-selam, do našeg poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.[239]

Ibn Tejmijja kaže: "Ovo je vjera prvih i posljednjih vjerovjesnika i njihovih sljedbenika – islam. Ona podrazumijeva obožavanje Allaha jedinog, Koji nema sudruga. Njega treba obožavati u svakom vremenu i na svakom mjestu, kroz poslušnost Njegovim poslanicima, neka je mir s njima. Nije pobožnjak onaj ko Mu se pokorava na način koji se razlikuje od onoga što su propisali Njegovi poslanici, poput onih o kojima je rečeno:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَٰٓؤُاْ شَرَعُواْ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَالَمْ يَأْذَنۢ بِهِ ٱللَّهُ

Zar oni da imaju bogove koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio? (Eš-Šura, 21). Vjernik je samo onaj ko obožava Allaha pokoravajući se Njegovim poslanicima. A vjernik i pobožnjak je samo onaj ko vjeruje u sve Njegove poslanike, koji je poslušan onima koji su mu poslani. Oni se pokoravaju svakom poslaniku, sve dok ne dođe onaj sljedeći, tako da se pokornost prenosi na njega.[240] Svi poslanici jedinstveni su u pozivanju u osnovu vjere, koja se sastoji od poslušnosti Uzvišenom Allahu kroz pokornost i ibadet.

Uzvišeni Allah o Nuhu, alejhis-selam, kaže:

فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُم مِّنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ ۖ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ

A ako glave okrenete – pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem musliman. (Junus, 72)

A o Ibrahimu, alejhis-selam, kaže:

مَا كَانَ إِبْرَٰهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَٰكِن كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ

---

239 Ibn Tejmijja, *En-Nubuvvat*, 1/39.

240 Ibn Tejmijja, *El-Dževabus-sahih limen beddele dinil-Mesih*, valorizacija Ali b. Hasan, Abdulaziz b. Ibrahim, Hamdan b. Muhammed, Darul-Asima, Saudijska Arabija, drugo izdanje, 1999, 1/83, 84.

Ibrahim nije bio ni jevrej ni kršćanin, već pravi vjernik, vjerovao je u Boga Jednoga i nije bio idolopoklonik. (Ali Imran, 67)

Uzvišeni Allah o Ibrahimu i Jakubu, alejhimes-selam, kaže:

وَمَن يَرۡغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبۡرَٰهِـۧمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفۡسَهُۥۚ وَلَقَدِ ٱصۡطَفَيۡنَٰهُ فِي ٱلدُّنۡيَاۖ وَإِنَّهُۥ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ لَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ١٣٠ إِذۡ قَالَ لَهُۥ رَبُّهُۥٓ أَسۡلِمۡۖ قَالَ أَسۡلَمۡتُ لِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٣١ وَوَصَّىٰ بِهَآ إِبۡرَٰهِـۧمُ بَنِيهِ وَيَعۡقُوبُ يَٰبَنِيَّ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصۡطَفَىٰ لَكُمُ ٱلدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسۡلِمُونَ

Vjeru Ibrahimovu izbjegava samo onaj koji ne drži do sebe. A Mi smo njega na ovome svijetu odabrali i na onome će biti među dobrima. Kada mu je Gospodar njegov rekao: "Budi poslušan!", on je odgovorio: "Ja sam poslušan Gospodaru svjetova!" I Ibrahim ostavi u amanet sinovima svojim, a i Jakub: "Sinovi moji, Allah vam je odabrao pravu vjeru, i nipošto ne umirite drugačije nego kao muslimani!" (El-Bekara, 130–132)

Uzvišeni Allah navodi riječi Jusufa, alejhis-selam:

أَنتَ وَلِيِّۦ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِۖ تَوَفَّنِي مُسۡلِمٗا وَأَلۡحِقۡنِي بِٱلصَّٰلِحِينَ

"Ti si Zaštitnik moj i na ovome i na onome svijetu; daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!" (Jusuf, 101)

O Musau Uzvišeni kaže:

وَقَالَ مُوسَىٰ يَٰقَوۡمِ إِن كُنتُمۡ ءَامَنتُم بِٱللَّهِ فَعَلَيۡهِ تَوَكَّلُوٓاْ إِن كُنتُم مُّسۡلِمِينَ

I Musa reče: "O narode moj, ako u Allaha vjerujete, u Njega se pouzdajte ako ste muslimani!" (Junus, 84)

A o vjerovjesnicima Israilićana kazao je:

إِنَّآ أَنزَلۡنَا ٱلتَّوۡرَىٰةَ فِيهَا هُدٗى وَنُورٞۚ يَحۡكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ ٱلَّذِينَ أَسۡلَمُواْ لِلَّذِينَ هَادُواْ وَٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلۡأَحۡبَارُ

Mi smo objavili Tevrat u kome je uputstvo i svjetlo. Po njemu su jevrejima sudili vjerovjesnici, koji su bili Allahu poslušni i čestiti ljudi, i učeni… (El-Maida, 44)

Navodeći riječi faraonovih čarobnjaka, koji su povjerovali u Musaa, alejhis-selam, Uzvišeni kaže:

رَبَّنَآ أَفۡرِغۡ عَلَيۡنَا صَبۡرٗا وَتَوَفَّنَا مُسۡلِمِينَ

"Gospodaru naš, daj nam snage da izdržimo i učini da kao vjernici umremo!" (El-A'raf, 126)

Oni su shvatili da je islam vjera u koju je Musa, alejhis-selam, pozivao, što se jasno može razumjeti iz ovog ajeta.[241]

Kur'an kazuje kako je Sulejman, alejhis-selam, u pismu upućenom Belkisi naveo:

أَلَّا تَعۡلُواْ عَلَيَّ وَأۡتُونِي مُسۡلِمِينَ

"Ne pravite se većim od mene i dođite da mi se pokorite!" (En-Neml, 31)

O sljedbenicima Isaa, alejhis-selam, Uzvišeni kaže:

وَإِذۡ أَوۡحَيۡتُ إِلَى ٱلۡحَوَارِيِّـۧنَ أَنۡ ءَامِنُواْ بِي وَبِرَسُولِي قَالُوٓاْ ءَامَنَّا وَٱشۡهَدۡ بِأَنَّنَا مُسۡلِمُونَ

I kada sam učenicima naredio: "Vjerujte u Mene i poslanika Moga!", oni su odgovorili: "Vjerujemo, a Ti budi svjedok da smo mi muslimani." (El-Maida, 111)

O sljedbenicima Knjige, jevrejima i kršćanima, Uzvišeni kaže:

ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ مِن قَبۡلِهِۦ هُم بِهِۦ يُؤۡمِنُونَ ٥٢ وَإِذَا يُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِهِۦٓ إِنَّهُ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّنَآ إِنَّا كُنَّا مِن قَبۡلِهِۦ مُسۡلِمِينَ

Oni kojima smo dali Knjigu prije Kur'ana, vjeruju u njega. A kad im se kazuje, govore: "Mi vjerujemo u njega, on je istina od Gospodara našeg, mi smo i prije bili muslimani." (El-Kasas, 52–53)

To znači da su oni koji su istinski slijedili njihovu vjeru govorili kako su i prije objave Kur'ana bili muslimani i nisu govorili: "I prije smo bili jevreji ili kršćani."[242]

O Lutu, alejhis-selam, Uzvišeni kaže:

241 Abdulaziz el-Humejdi, *Er-Resailuš-šumulijja*, str. 482.

242 Abdulaziz el-Humejdi, *Er-Resailuš-šumulijja*, str. 482.

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ ٱلْمُسْلِمِينَ

A u njemu samo jednu kuću muslimansku nađosmo. (Ez-Zarijat, 36)

7. Jedinstvo vjere i pluralnost vjerozakona

Uzvišeni kaže:

* شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِۦٓ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓ ۖ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ۚ

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" (Eš-Šura, 13)

Uzvišeni Allah spomenuo je kako je ovom ummetu u vjeri propisao ono što je propisao i prošlim narodima. Svevišnji Allah naredio je vjerovjesnicima, neka ih prati blagoslov i mir, da ispovijedaju jednu vjeru i zabranio im je razilaženje i razdor. Ta vjera je islam, na koji ukazuju prethodni ajeti. Islam se sastoji od obožavanja Allaha jedinog. Naročito je istakao najodabranije poslanike, počevši od Nuha, neka ga blagoslov i mir prate, pa do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zato što su oni bili posebno vrijedni i značajni. Što se tiče sporednih vjerovjesničkih vjerozakona, oni su mnogobrojni i raznovrsni, zavisno od potreba njihovih naroda. Uzvišeni kaže:

لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ

…svima vama smo zakon i pravac propisali. (El-Maida, 48)

Ovaj ajet znači: Tebi, Muhammede, i prethodnim poslanicima propisali smo zakon i pravac, koji su zajednički imenitelj vjere koju je Allah odabrao ljudima i koju oni trebaju slijediti. Svaka nevjernička i mnogobožačka stranka ima zakon i pravac u svom životu. To je vjera koju su izmislili njihovi prvaci i koju su prihvatili njihovi sljedbenici.

Zakon (*šerijat*) sastoji se od dogmatskih principa i temelja, te općih načela koja su poput vrela sa kojeg se napaja jedan narod,

sa kojeg crpi svoje stavove, principe, uvjerenja i opća načela vjere koju slijedi.

Pravac (*minhadž*) dio je vjere koji regulira detaljne propise životnog djelovanja i načine ponašanja u tom djelovanju. Ti propisi oslanjaju se na dogmatske principe i osnove, te opća načela, koja predstavljaju otjelovljenje šerijata. Prema tome, ovaj ajet možemo razumjeti na sljedeći način:

• *On vam propisuje u vjeri:* On nam je otkrio, izložio i pojasnio vjerske principe i osnove, kao i opća načela i temelje.

• *…ono što je propisao Nuhu,* tj. sve što je propisao Nuhu, poput tevhida, poslušnosti, ibadeta, vjerovanja u Sudnji dan, bogobojaznosti i predanosti Uzvišenom.

• *…i ono što objavljujemo tebi*, tj. ono što ti je došlo u vidu objave od Nas.

• *…i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau,* tj. sve što smo također naredili Ibrahimu, Musau i Isau. To nam ukazuje na to da su dogmatski principi i osnove, kao i opća načela i temelji koji su propisani Nuhu – objavljeni i Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i naređeni i Ibrahimu, Musau i Isau. Sve to Allah nam je propisao u sklopu općih načela vjere.[243]

Ono što je potvrđeno u svemu tome, to je i naš vjerozakon, zato što se radi o istinama i temeljima koji nisu podložni dokidanju niti izmjeni. Međutim, ta učenja mogu pretrpjeti dodatna pojašnjenja i detalje. Kur'anski tekst od prethodnih poslanika spominje samo Nuha, Ibrahima, Musaa i Isaa, neka ih prati mir, budući da detaljna objava koja je njima dana u vidu vjerozakona (šerijata) obuhvaća ono što je objavljeno svim poslanicima.[244]

[243] Abdurrahman Hasan Habenke el-Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 160.

[244] Abdurrahman Hasan Habenke el-Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 160.

• *"Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!"* Ispovijedanje vjere podrazumijeva izvršavanje svih propisa, privrženost i ustrajnost u obavljanju dužnosti i obaveza. Allah je zabranio podvajanje u vjeri koju je propisao. Drugim riječima, zabranio je razilaženje u principima vjerovanja i osnovnim općim načelima. Razilaženje u tome dovelo bi do cijepanja jedinstvenog božanskog ummeta, te njihovog razdvajanja na neprijateljske i zaraćene narode. To razilaženje čak bi moglo dovesti do toga da oni jedni druge proglašavaju nevjernicima.

Praćenjem sadržaja poslanica svih poslanika, koje od davnina predstavljaju Nuh, alejhis-selam, zatim Ibrahim, alejhis-selam, koji pripada njegovoj stranci, koje kod Israilićana predstavljaju Musa i Isa, alejhimes-selam, i čiji idealni primjer predstavlja posljednji vjerovjesnik i poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, možemo primijetiti da sve one imaju iste principe, ideologiju, opća načela i osnove, kao i intelektualne temelje. Sljedbenici svakog poslanika, ako ne odstupaju od onoga što im je objavio izaslanik njihovog Gospodara, koji slijede ono što je objavio Allah, bez izmjene, iskrivljivanja, dodavanja ili oduzimanja, svi oni pripadaju jedinstvenom ummetu koji traje od Adema, alejhis-selam, do posljednjeg vjerovjesnika.[245]

Nakon toga ajet se obraća idolopoklonicima koji lažnim smatraju poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni se njemu obraća riječima:

كَبُرَ عَلَى ٱلْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ

Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu (Eš-Šura, 13), tj. njima teško pada da prihvate ono čemu ih pozivaš, jer smatraju da to njihove duše ne mogu podnijeti. U ovom ajetu upotrijebljena je riječi *kiber* – veličina, kao

[245] Ibid., str. 162.

metafora za nešto što teško pada duši. Kada je nešto veliko, ono je teško i predstavlja teret onome ko se poziva u vjeru da ga nosi.[246]

Upotreba glagola *kebure* – porasti, postati veliki, stvara dojam o teškoći koju za njih predstavlja ono u što ih poziva Poslanik. Kada bi to bilo za njih neprihvatljivo s intelektualnog i naučnog aspekta, onda bi trebalo upotrijebiti drugu metaforu, koja ukazuje na njihovu sumnjičavost, nepovjerenje ili osjećaj da je Poslanikova poruka lažna. To znači da u ovoj fazi motiv njihovog neprihvaćanja vjere nije bilo nepovjerenje prema onome u što ih poslanici pozivaju, već to što je to teško padalo njihovim dušama.[247]

Razmišljajući o ovim činjenicama, možemo shvatiti zbog čega je poruka njima teško padala. Ovo su neki od razloga:

• Pozivao ih je da vjeruju da je on Allahov poslanik i tražio je da ga slijede. Te dvije stvari teško su padale njihovim velikašima, jer su smatrali da oni trebaju biti vođe, a ne sljedbenici.

• Pozivao ih je da napuste svoje idole i običaje, iz čega proizlazi da su oni bili u zabludi. Ako bi se odazvali pozivu Poslanika, to bi značilo da priznaju da su bili u zabludi i neznanju. To je njima teško padalo.

• On ih je pozivao da ostave brojne običaje i postupke koje vjera zabranjuje. To im je teško palo, zato što su ih strasti i prohtjevi snažno vezali za to.

• Pozivao ih je da izvršavaju vjerske obaveze koje im ranije nisu bile poznate. Izvršavanje tih obaveza teško im je padalo.[248]

Allah ih je na dva načina uvjeravao da prihvate poziv.

---

246 Ibid., str. 162.

247 Abdurrahman Hasan Habenke el-Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 163.

248 Ibid., str. 164.

Prvi način: Poruka poslanstva odabrana je od Allaha. On odabire koga hoće, na osnovu Svoje mudrosti, i On najbolje zna kome će povjeriti Svoju poslanicu:

ٱللَّهُ يَجۡتَبِيٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ

Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće… (Eš-Šura, 13)

Jedan od temelja imana jeste vjerovanje da je Allah mudar i sveznajući. Kada odluči da pošalje poslanika, u tome ne slijedi nahođenja Svojih robova, niti ih pita za mišljenje. Naprotiv, On na osnovu Svoje mudrosti i znanja odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće od Svojih robova. A odabire samo najbolje, najsavršenije, one koje krasi razboritost, moral, dobročinstvo i bogobojaznost, koji su najudaljeniji od svega što je loše. Drugim riječima, za vas je dobro i u vašem je interesu da slijedite one koje je Allah odabrao Svojom mudrošću, pa makar vam to teško palo.

Drugi način: Ljudi su izloženi iskušenju na ovom svijetu. A onaj ko je iskušan dužan je vjerovati u istinu, pokoravati se Allahovim naredbama i zabranama, kako bi zaslužio uputu i kako bi bio uvršten u one koji su upućeni i koji će uživati u Kući uživanja na budućem svijetu. Ko ne spada u ovu grupu, bolje mu je da se pokaje svome Gospodaru, da Mu se obrati s iskrenim vjerovanjem i poslušnošću, kako bi ga Allah uputio Sebi. Koga Allah uputi, taj će zaslužiti Njegovo zadovoljstvo i bit će uveden u Kuću uživanja. Drugim riječima, to obraćanje je u vašem interesu, pa makar vam teško palo. Uzvišeni kaže:

وَيَهۡدِيٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ

…i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati (Eš-Šura, 13), tj. On će odrediti da onaj ko Mu se obrati s vjerovanjem i dobrim djelima bude na Pravom putu. On pomaže robu da Mu se približi dobrim djelima i pokornošću. Ta uputa znači da je Allah

zadovoljan tim robom, da će ga uvesti u Džennet na Sudnjem danu. To je veliko dobro i vječna sreća.[249]

8. Vjerovjesnici su sinovi različitih majki, vjera im je jedna, a islamski šerijat je posljednja poslanica

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

وَالْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ لِعَلَّاتٍ أُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ.

"Vjerovjesnici su sinovi različitih majki, a vjera im je jedna."[250] Dakle, poslanici su djeca istog oca, odnosno vjera im je jedna, a majke su im različite, odnosno vjerozakoni su im različiti.[251]

Hadis jasno ukazuje na to da je osnova vjere svih vjerovjesnika ista, a to je tevhid – monoteizam, a njihovi su vjerozakoni različiti. Zakoni koji odgovaraju ranijim narodima možda ne odgovaraju kasnijim narodima, djelimično ili u cjelini. Allah može biti strog prema nekim narodima pa im zabraniti ono što je dozvolio drugima, a zatim to isto dozvoliti narednim generacijama. Međutim, osnova vjere je nepromjenjiva bez obzira na to kojem narodu je poslana, u koje vrijeme i na koje mjesto. Islam je vjera svih vjerovjesnika, neka ih prate blagoslov i mir. Kada se upotrijebi pojam islam, to uključuje i propise, zato što vjerski propisi spadaju u primijenjena načela islama. To spada u Allahove naredbe i zabrane. Islam je potpun samo ako se vjernik pokorava Allahovim naredbama i zabranama. Bez obzira na to da li se zakoni vjere razlikuju u pojedinim detaljima, oni spadaju u Allahove naredbe i zabrane.[252]

Izraz *vjera*, upotrijebljen u citiranom hadisu, odnosi se na tevhid, zato što je naveden nasuprot šerijata. A osnova je da riječi *vjera* ili *islam* obuhvaćaju i šerijat, što se može razumjeti iz vanjskih

[249] Abdurrahman Hasan Habenke el-Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 163.

[250] Buhari, *Sahih*, br. 3443; Muslim, *Sahih*, br. 2365.

[251] *Er-Resailuš-šumulijja*, str. 483.

[252] Abdulaziz el-Humejdi, *Er-Resailuš-šumulijja*, str. 483.

indicija. Prema tome, ne postoje nebeske vjere. Kod Allaha ima samo jedna vjera, a to je islam. Uzvišeni Allah objavio je samo ovu vjeru, otkako je spustio Adema, alejhis-selam, na ovu Zemlju. Kad god su se Ademovi potomci udaljili od ove vjere, On im je slao poslanike kako bi ih uputili.[253]

Prvi poslanik ljudskom rodu nakon Adema, alejhis-selam, bio je Nuh, alejhis-selam, dok je posljednji bio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Svaki vjerovjesnik bio je poslat samo svome narodu, dok je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslat cijelom čovječanstvu i Allah ga je učinio pečatom poslanika. Nakon Kur'ana neće biti druge objave, niti će nakon Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, biti poslanika. Njegova poslanica je pečat nebeskih poslanica. Uzvišeni kaže:

مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ

Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik. (El-Ahzab, 40)

S Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, upotpunjena je islamska misija. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

إِنّ مَثَلِي وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ النّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ هَلّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللّبِنَةُ قَالَ فَأَنَا اللّبِنَةُ وَأَنَا خَاتِمُ النّبِيّينَ.

"Ja sam u odnosu na ostale vjerovjesnike sličan čovjeku koji sagradi kuću, pa je ukrasi, uljepša i upotpuni, ali u njoj ostavi šupljinu za jednu ciglu. Ljudi obilaze građevinu, dive joj se i govore: 'Da ju je upotpunio, da je i tu ciglu postavio.' Ja sam ta cigla i ja sam pečat vjerovjesnika."[254]

Prema tome, vjerovjesnici, neka je s njima blagoslov i mir, upućivali su svoje narode na Pravi put. Svaki od njih ugradio je po

[253] Ibid., str. 484.

[254] Buhari, *Sahih*, br. 3535.

jednu ciglu u građevinu pozivanja Allahu. Kada je prestalo spuštanje objave nakon Isaa, alejhis-selam, nakon što se proširilo neznanje i zavladala nepravda, čovječanstvu je bio potreban neko ko će ga uzeti za ruku i izvesti na put svjetlosti i upute. Uzvišeni Allah je s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, upotpunio tu građevinu. Poslao ga je svim ljudima. A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio poslan da izgradi novi dvorac, već je Allah njime upotpunio dvorac koji su podigli vjerovjesnici prije njega, neka ih prati blagoslov i mir. Jer, on nije poslan s novom vjerom, već je pozivao u monoteizam, obožavanje Allaha jedinog, u što su pozivali svi vjerovjesnici prije njega. To nedvosmisleno ukazuje da je vjera svih vjerovjesnika bila jedinstvena.[255]

Poslanicom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Allah je upotpunio vjeru svim ljudima. Uzvišeni kaže:

ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا

Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. (El-Maida, 3)

Islamski vjerozakon, koji je objavljen Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, naslijedio je i upotpunio vjerozakone prethodnih poslanika, počevši od Nuha, alejhis-selam. Ovaj šerijat sastoji se od vjere, dogme, obreda, moralnih vrijednosti i međuljudskih odnosa, koje je Allah propisao Svojim robovima. Svi ti elementi nazvani su *šerijatom* zato što ljudi žurno traže utočište u tome, kao što žedni žure prema vodi, ili zato što se radi o nečemu što pruža zaštitu. U tom smislu Uzvišeni kaže:

ثُمَّ جَعَلْنَٰكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ ٱلْأَمْرِ فَٱتَّبِعْهَا

A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi… (El-Džasija, 18)

لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا

[255] Abdulaziz el-Humejdi, *Er-Resailuš-šumulijja*, str. 486.

…svima vama smo zakon i pravac propisali. (El-Maida, 48)

Srž šerijata sastoji se u upravljanju dunjalukom uz pomoć vjere, kako bi čovjek živio svjestan kontrole Istinskog Gospodara, u skladu sa svrhom zbog koje su ljudi stvoreni. Uzvišeni kaže:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju. (Ez-Zarijat, 56)

A dobročinstvo, kao što kaže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znači:

أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ.

"Da robuješ Allahu kao da Ga vidiš, jer, iako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi." To podrazumijeva da tvoj život, ibadeti i običaji budu u skladu s Allahovim htijenjem i zadovoljstvom. Uzvišeni kaže:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُۥ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ

Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema saučesnika – to mi je naređeno…" (El-En'am, 162–163)

Šerijat se sastoji od dvije polovine – ibadeta i općeg života. Kako bi se živjelo u skladu s vjerom, potrebno je da vjera bude u harmoniji s dunjalukom. U suprotnom, ona ne bi bila prikladna za primjenu u životu, niti bi bila valjana za svako vrijeme i mjesto. Prema tome, vjera je grupa propisa i načela koji povezuju Allahove robove u svakom vremenu i na svakom mjestu.[256]

Vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je posljednji Allahov poslanik i pečat vjerovjesnika. Štaviše, on je bio vjerovjesnik svih vjerovjesnika i poslanik svih poslanika, shodno riječima Uzvišenog:

[256] Muhammed Ibrahim el-Kitani, *Ed-Da'vetu ila istiklalil-fikri fil-islam*, priredio Muhammed Hamza el-Kitani, Darul-hadis, prvo izdanje, 2014, str. 36.

وَإِذۡ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَٰقَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ لَمَآ ءَاتَيۡتُكُم مِّن كِتَٰبٖ وَحِكۡمَةٖ ثُمَّ جَآءَكُمۡ رَسُولٞ مُّصَدِّقٞ لِّمَا مَعَكُمۡ لَتُؤۡمِنُنَّ بِهِۦ وَلَتَنصُرُنَّهُۥۚ قَالَ ءَأَقۡرَرۡتُمۡ وَأَخَذۡتُمۡ عَلَىٰ ذَٰلِكُمۡ إِصۡرِيۖ قَالُوٓاْ أَقۡرَرۡنَاۚ قَالَ فَٱشۡهَدُواْ وَأَنَا۠ مَعَكُم مِّنَ ٱلشَّٰهِدِينَ

Allah je od svakog vjerovjesnika kome je Knjigu objavio i znanje dao obavezu uzeo: "Kad vam, poslije, dođe poslanik koji će potvrditi da je istina ono što imate, hoćete li mu sigurno povjerovati i sigurno ga pomagati? Da li pristajete i prihvatate da se na to Meni obavežete?", oni su odgovarali: "Pristajemo!" "Budite, onda, svjedoci", rekao bi On, "a i Ja ću s vama svjedočiti." (Ali Imran, 81)

Allah je poslaniku Muhammedu objavio sve osnove, principe i propise koji su potrebni čovječanstvu. To osigurava čovječanstvu ispravno vjerovanje i zdrava vjerska načela, kao što regulira njihova životna pitanja i pojedinosti. Zato je islamski vjerozakon potpun i primjenjiv u svakodnevnom životu, kao što predstavlja jedini put uspjeha i spasa na ahiretu.

* * *

Treće poglavlje

KAKO JE NUHOV NAROD PRIHVATIO NJEGOV POZIV

Nuhovo, alejhis-selam, ime spomenuto je u Kur'anu trideset tri puta. Njegovo ime spominje se na dva načina.

Prvi način: Njegovo ime spomenuto je jedanaest puta odvojeno ili u vezi s njegovim narodom, kao dio kazivanja o njegovom životu.

Drugi način: Dvadeset dva puta spomenut je odvojeno ili u vezi sa svojim narodom, ali ne kao dio kazivanja o njegovom životu, već u vidu kratkog osvrta na njega, njegovu misiju, vjerozakon, odnosno na nevjerovanje ili utjerivanje u laž njegovog naroda. To je u skladu s temom sure ili konteksta u kojoj se taj osvrt desio.

Sure u kojima je spomenut van konteksta kazivanja o njemu, odvojeno ili u vezi sa svojim narodom, jesu sljedeće: Ali Imran, En-Nisa, El-En'am, El-A'raf, Et-Tevba, Hud, Ibrahim, El-Isra, Merjem, El-Hadždž, El-Furkan, El-Ahzab, Sad, Eš-Šura, Kaf, Ez-Zarijat, En-Nedžm, El-Hadid i Et-Tahrim.

Prizori i scene iz kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, spomenuti su u sljedećim surama: El-A'raf, Junus, El-Enbija, El-Mu'minun, Eš-Šuara, El-Ankebut, Es-Saffat, El-Kamer i Nuh. Tekst posvećen njemu u ovim surama različite je dužine, a scene i prizori iz njegovih kazivanja izloženi su u skladu s temom i kontekstom sure, centralnom ličnošću, željenim poukama i svrhom. Sura Nuh u cijelosti se bavi kazivanjem o njemu i njegovom narodu, a u suri Hud izlažu se opširne scene i prizori iz njegovog života. U surama

Junus i Eš-Šuara navode se kraći isječci o njemu, dok se u suri El-Ankebut o njemu govori samo u dva ajeta, koji sadrže važne informacije koje nisu spomenute u drugim surama.[257]

Primjetno je da je deset spomenutih sura u kojima se navodi kazivanje o Nuhu objavljeno u mekanskom periodu. To je konzistentno prirodi mekanskog perioda objave, koji koristi *kazivanja* kako bi potvrdio vjerovjesništvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi dokazao da je Kur'an časni Allahov govor i kako bi izložio lekcije i pouke potlačenim vjernicima u Meki.[258]

Allah je u Meki pripovijedao Svome Vjerovjesniku o Nuhovoj borbi s njegovim narodom kako bi učvrstio njegovo srce i kako bi ga obavijestio da će i on naići na poricanje i tvrdoglavost, kao i raniji poslanici. Isto tako, ovo kazivanje važno je za vjernike, jer će im dodatno povećati vjerovanje, a važno je i za nevjernike kako bi uzeli pouku i napustili zabludu zbog saznanja o onome što je zadesilo one koji su prije njih poricali i u zabludi bili.[259]

Većina elemenata Nuhove biografije detaljno je navedena u surama mekanskog perioda, u vrijeme Poslanikovog boravka u Meki, prije hidžre u Medinu. Stoga nije bilo potrebe ponavljati ta kazivanja u medinskim surama koje su Poslaniku objavljene tokom boravka u Medini. U medinskim surama nalazimo samo usputne navode, koji nisu duži od jednog ajeta. To znači da su se detaljna kazivanja iz mekanskog perioda pretvorila u usputne primjere u ajetima medinskog perioda.

Nuh, alejhis-selam, spomenut je u surama medinskog perioda na sedam mjesta, a svaki spomen uglavnom se sastoji od jednog ajeta.[260]

---

257 Salah el-Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/152.

258 Ibid., 1/152.

259 Taha Vadi, *Ulul-azmi miner-rusul*, Darun-nešr lil-džamia, Kairo, 1998, str. 22.

260 Taha Vadi, *Ulul-azmi miner-rusul*, str. 22.

Dr. Taha Vadi u svojoj knjizi *Najodabraniji poslanici* pojašnjava da:

- 94,54 posto ajeta u kazivanju o Nuhu pripada mekanskom periodu;
- 5,46 posto ajeta u kazivanju o Nuhu pripada medinskom periodu.[261]

Pažnja koju Kur'an pridaje Nuhu, alejhis-selam, u detaljnom smislu na nekoliko mjesta, ilustrira razmjere napora i borbe koje je uložio ovaj plemeniti poslanik na psihološkom i materijalnom nivou, kako bi uzdigao Allahovu Riječ i propagirao obožavanje Uzvišenog među politeistima. Dodatan razlog za ovu pažnju jeste činjenica da je Nuh bio prvi poslanik iz Ademovog potomstva.[262]

PRVO: SURA HUD O STAVU NUHOVOG NARODA PREMA NJEGOVOM POZIVU

Kazivanje o Nuhu navodi se u dvadeset pet ajeta, od 25. do 49. ajeta sure Hud. Prizori predstavljeni u ovoj suri su među najdužim prizorima, skoro da su i duži nego u samoj suri Nuh, koja je posvećena ovom kazivanju.

Ajeti sure Hud govore o slanju Nuha njegovom narodu, o njegovom pozivanju u obožavanje Allaha Jedinog, o odgovoru nevjernika na njegov poziv, o sve većim sumnjama koje je narod iznosio u pogledu Nuhovog poziva i njegovih sljedbenika, te načinu na koji je on te sumnje riješio. U ovoj suri govori se o tome kako je Nuh odbio zahtjev nevjernika da protjera svoje sljedbenike vjernike. Oni su tražili da ih kazni, ali je on to odbio.

Ajeti govore da niko više iz naroda njegovog neće vjernik postati, zbog čega je Nuhu bilo naređeno da izgradi lađu. Ova sura bavi se i nekim aspektima sukoba između Nuha i nevjernika iz

[261] Ibid., str. 22.
[262] Ibid., str. 23.

njegovog naroda tokom gradnje lađe. Prikazuje se scena početka potopa i izbijanje vode na površinu. Nuh, alejhis-selam, na lađu je ukrcao od svake vrste životinja po par i vjernike. Lađa je zaplovila na valovima potopa, u ime Allaha. Ajeti oslikavaju razgovor Nuha i njegovog sina nevjernika, te utapanje tog nevjernika. Naposljetku je prikazan kraj potopa i odlazak vode, te pristajanje lađe i njenih putnika na brdu El-Džudijj.

Ajeti bilježe pitanje koje je Nuh postavio svome Gospodaru o utapanju njegovog sina, zbog čega ga je Allah ukorio i pojasnio mu da on nije iz porodice njegove zato što radi ono što ne valja. Vidimo kako se Nuh lijepo ophodio prema svome Gospodaru, tražeći od Njega oprost i milost. Ovo kazivanje završava se scenom iskrcavanja Nuha i njegovih sljedbenika vjernika iz lađe na zemlju, nakon čega život iznova počinje na ovoj planeti. Kazivanje o Nuhu u ovim ajetima koristi se kao dokaz za istinitost vjerovjesništva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.[263]

U ovom odjeljku ćemo se, uz Allahovu pomoć, baviti dijalogom i raspravom između Nuha, alejhis-selam, i glavešina iz njegovog naroda, sve do gradnje lađe.

Što se tiče ukrcavanja na lađu i događaja koji su nakon toga uslijedili, o tome će biti riječi u četvrtom poglavlju, koje je povezano s velikim potopom.

1. Sumnje glavešina Nuhovog naroda o njegovom pozivu

Uzvišeni kaže:

فَقَالَ ٱلۡمَلَؤُاْ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوۡمِهِۦ مَا نَرَىٰكَ إِلَّا بَشَرٗا مِّثۡلَنَا وَمَا نَرَىٰكَ ٱتَّبَعَكَ إِلَّا ٱلَّذِينَ هُمۡ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ ٱلرَّأۡيِۖ وَمَا نَرَىٰ لَكُمۡ عَلَيۡنَا مِن فَضۡلِۭ بَلۡ نَظُنُّكُمۡ كَٰذِبِينَ

Pa glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: "Vidimo da si i ti čovjek kao i mi i da te, bez ikakva razmišljanja, slijede samo

263 Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/154.

oni koji su naš najniži sloj; vidimo da vi nikakve prednosti nad nama nemate. Štaviše, mislimo da ste lažljivci." (Hud, 27)

Ovako su uglednici Nuhovog naroda reagirali na njegov poziv da robuju Allahu. Slijedi komentar ovog ajeta:

– *Pa glavešine rekoše...*

Veznik *fa – pa* na početku ovog ajeta ukazuje na hitar odgovor, tj. oni nisu razmatrali ono što im je rekao, nisu razmišljali, analizirali, ispitivali, pomno promatrali. Naprotiv, oni su smjesta odgovorili kako bi spriječili svoje sunarodnike da se odazovu na poziv.

Glavešine (*el-mele*) su ljudi iz centra moći i vodstva, koji su izuzetno bogati i koji zauzimaju važne liderske pozicije u zemlji. Ta riječ snažno privlači pažnju. To što se ova grupa pojavila od praskozorja vremena jeste činjenica koja treba privući pažnju stručnjacima za društvene, duhovne, psihološke, antropološke i političke studije. To je značajna stvar. Ova riječ, u ovoj sceni, u ovom kazivanju, u tom ranom periodu ljudske historije i praskozorja vremena snažno privlači našu pažnju. Jedna od najopasnijih današnjih pojava nastala je od davnina. Izgleda da u ljudskom rodu nema ništa novo, izuzev količine dominacije (hegemonije), sredstava i oblika. Glavešine su iste i dominacija je ista, međutim, oblici utjecaja, kontrole i sredstva mogu biti različiti. Princip je isti.[264]

Naziv te grupe imenom *mele* nosi poseban smisao. Imam Ragib o značenju riječi *mele* kaže: "To je grupa istomišljenika o nekom pitanju. Oni lijepo izgledaju i ulijevaju poštovanje. Kaže se da je neko *mil el-ujun* kada ulijeva toliko poštovanje onome ko ga vidi, kao da ispunjava oči svojim izgledom."[265]

Nevjernici iz Nuhovog naroda imali su svoje glavešine, kao i svi drugi nevjernici, koji su ih predvodili u sukobu s istinom. Oni su

[264] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 114.

[265] Salah el-Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/170; v.: Ragib el-Isfahani, *Mufredatu elfazil-Kur'an*, str. 776.

okupljali svoje istomišljenike nevjernike kako bi pravili spletke i urote protiv Nuha, alejhis-selam, i njegove poslanice. Smišljali su razne oblike borbe i sukoba protiv njega. Imali su svoju medijsku strategiju koju su primjenjivali kod svojih sljedbenika, vojnika i pomagača.

Riječ glavešine – *mele* izvedena je iz glagola koji znači puniti, ispunjavati, zato što su oni oči svojih sljedbenika punili strahopoštovanjem i strahom, a srca svojih vojnika strepnjom i veličanjem. Drugim riječima, oni su ispunjavali oči, duše, srca i razum svojih sljedbenika, zbog čega su ih se oni plašili, pa su ih slijedili i izvršavali njihova naređenja. Ti sljedbenici angažirali su ljude koji će im pomagati da se bore protiv istine i Nuha, alejhis-selam.

Ovo su opasne posljedice fenomena *glavešina* koji nalazimo u kur'anskim kazivanjima o vjerovjesnicima, a koji predstavlja šejtansko-džahilijetsko vodstvo šejtanove stranke u borbi protiv istine i njene vojske. Kur'anski ajeti iz kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, obavještavaju nas da su ti *glavešine* predvodnici svog naroda u borbi protiv Nuha. Oni su izazivali sumnje protiv Nuha i njegovih istomišljenika, iznosili su im svoje zahtjeve i upućivali prijetnje. Nuh, alejhis-selam, odgovorio je tim glavešinama, pobijajući njihove sumnje. Nije udovoljavao njihovim zahtjevima niti je uvažavao njihove prijetnje. Pružio im je otpor, borio se protiv njih i savladao ih svojom vjerom, oslanjajući se na Allaha, svoga Gospodara.[266]

– *…naroda njegova, oni koji nisu vjerovali…*

Odnosna zamjenica koristi se kako bi se ukazalo na riječ koju označava. Ona se može interpretirati tek kada se spomene riječ ili rečenica na koju se odnosi, a to je ovdje "koji nisu vjerovali". Izgleda da je cijeli narod bio takav. Međutim, glavešine su bili ti koji su podržavali, ukrašavali i promovirali nevjerovanje. Oni su

[266] Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/171.

od kufra imali korist. Investirali su u njega, bili su njegovi predvodnici, avangarda i čuvari.[267] Riječi: *"njegova naroda"* odnose se na Nuhov narod.

– *Vidimo da si i ti čovjek kao i mi...*

U arapskom jeziku upotrijebljena je konstrukcija ograničavanja.[268] Sunarodnici su Nuhu kazali da ga smatraju običnim čovjekom poput njih. Zašto bismo te onda slijedili? Kako nas ti možeš predvoditi? Pritom su zaboravili da i oni predvode društvo, a obični su ljudi. Štaviše, spadaju u niže slojeve ljudi.[269]

To je sumnja koja se uvukla u duše neznalica – da ljudski rod nije sposoban nositi Allahovo poslanstvo. Ako je to zaista poslanstvo, onda neka to preuzme i prenese melek ili kakvo drugo stvorenje. Oni smatraju da poslanicu treba nositi melek ili neko drugo stvorenje. Ta sumnja zasniva se na nepovjerenju u to stvorenje, koje je Allah učinio zastupnikom na Zemlji. To je značajan i težak zadatak za koji je Stvoritelj u čovjeku stvorio dovoljno snage i spremnosti. Odredio je u ljudskom rodu pojedince koji mogu nositi poslanstvo, prema Allahovom odabiru. Allah najbolje zna kakve je osobenosti pohranio u njihovo biće i biće ove vrste općenito.

Postoji još jedna neznalačka sumnja, a ona glasi da, ako je Allah odabrao poslanika, zašto nije odabrao čovjeka za poslanika između velikana njegovog naroda, onih koji dominiraju i vladaju, koji se osjećaju značajnim? To je rezultat nepoznavanja stvarne vrijednosti ovog ljudskog stvorenja, radi koje mu je i dato namjesništvo na Zemlji u cjelini. Prema tome, ono zaslužuje da preuzme Allahovo poslanstvo prema Allahovom izboru među ljudima. Ova vrijednost nema nikakve veze sa bogatstvom, čašću i moći koja se proteže na Zemlji, nego je ova vrijednost u samom čovjeku, u njegovoj spremnosti da se veže sa melekima podrazumijevajući tu

[267] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 114.

[268] Doslovno: Ne vidimo da si ti išta drugo nego čovjek poput nas. (prim. prev.)

[269] Ibid., str. 114.

i čistotu, otvorenost i sposobnost da prima i dočekuje objavu, da ponese dato mu povjerenje, da je strpljiv u izvršenju povjerenog mu poslanstva i da je sposoban da to saopći i prenese itd., da posjeduje i druga plemenita svojstva poslanstva. To su svojstva i osobine koje nemaju nikakve veze sa bogatstvom, čašću i položajem.

Glavešine naroda Nuhova isti su kao i glavešine naroda svakog vjerovjesnika koje njihov ovosvjetski položaj sprečava da primijete ove velike osobenosti, ne mogu da spoznaju kompentencije poslanika u poslanstvu. Otuda oni misle da poslanstvo nije za čovjeka, a ako je, konačno, i za čovjeka, onda to mogu podnijeti samo oni koji su ugledni i koji zauzimaju visoko mjesto na Zemlji, i zato su svi govorili: "*Ti si čovjek kao i mi*". Ovo je s jedne strane, a s druge strane, ono je još kobnije.[270]

– ...i da te, bez ikakva razmišljanja, slijede samo oni koji su naš najniži sloj

Ponovo je upotrijebljena konstrukcija ograničavanja. Oni žele iskazati svoje protivljenje, odbijanje, potcjenjivanje. Ovdje se radi o viđenju srcem i očima. Drugim riječima, smatramo da ste vi siromašniji, a i svojim očima smo se uvjerili da ste vi siromašni dio društva. Kako možemo prihvatiti vjeru čiji su sljedbenici i pripadnici takvi ljudi?

Izgleda da se klasno razmišljanje pojavilo još u ranim ljudskim zajednicama, te da je rasna segregacija duboko ukorijenjena drevna pojava. Gledanje na ljude s visine, kao da su drugi manje vrijedni, uklesano je u društvenu stvarnost od davnina. Mi sada, komentirajući ovaj ajet, govorimo o praskozorju i prapočetku ljudskog roda. Taj "niži sloj" u njihovom je shvaćanju bio zasnovan na klasi, a ne moralu. Čak i kada bi neki pripadnik bogate klase bio na niskom moralnom stepenu, on bi i dalje pripadao svetoj ili bezgrešnoj ili

[270] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1872.

uzvišenoj lozi, s klasnog aspekta. Kod njih je bilo važno njihovo mjerilo, a ne mjerilo istine, stvarnosti, vjere i poslanica.[271]

Opisivanje Nuhovog naroda kao "najnižeg sloja" pokazuje koliko su mržnje i prezira imali glavešine ili plemići prema slabima među njima. Nikakvu važnost nisu pridavali postupcima ili duhovnim orijentacijama tih slabih ljudi, tako da su njihovi postupci, prema glavešinama, proistekli iz nedostatka razmišljanja o Nuhovoj poslanici.[272]

Riječi *bez ikakva razmišljanja* znače da su oni zamjerali vjernicima zato što su brzo prihvatili Nuhov poziv. To su ocijenili naivnim, ishitrenim i površnim postupkom. Za njih je to bio čin nezrelosti, koji nije zasnovan na promišljanju i analizi. Glavešine su sebe smatrali razboritim ljudima i inteligencijom svoga vremena, a ustvari su bili nerazumni, praznih glava i srca, i potpuno posvećeni materijalnom i zadovoljavanju svojih prohtjeva. Ustvari, oni su činili ono što su zamjerali Nuhovom narodu, jer su odbacili njegov poziv bez ikakvog razmišljanja.[273]

– *...vidimo da vi nikakve prednosti nad nama nemate*

Ovo je treći put da glavešine koriste glagol *vidjeti*. Prvo su to učinili kada su rekli: *Vidimo da si i ti čovjek kao i mi;* zatim su rekli: *i vidimo da te slijede…*, a sada kažu: *vidimo da vi nikakve prednosti nad nama nemate*. Ono što je njima važno jesu oni sami, njihovo viđenje, stavovi, izuzetna genijalnost i precizna mjerila. Njima istina nije toliko važna, ono što je važno jeste da mi, svojim mjerilima, vidimo da vi nemate nikakve vrijednosti, nikakve značajke, počasti, niti u bilo čemu prednjačite nad nama. Naravno, oni su unaprijed odbacili sve vjerske i moralne vrijednosti, te moralna

[271] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 115.

[272] Zahije ed-Dudžani, *Ahsenul-kasasi bejne i'džazil-Kur'an ve tahrifit-Tevrat*, Darut-takrib bejnel-mezahibil-islamijja, treće izdanje, 2001, str. 31.

[273] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 115.

sagledavanja. Ostala je jedino materijalna vrijednost, društveni pogled i klasna mjerila.

Spomenuli su zamjenicu *vi* prije zamjenice *nama* kako bi naglasili da su vjernici lišeni bilo kakvih vrijednosti koje oni pripisuju sebi. Svaka riječ je manifestacija dubokih razmišljanja osobe, njenog intelektualnog i kulturnog kapitala. Prenoseći njihove riječi, Kur'an nam prenosi osjećajni, emotivni i intelektualni naboj koji prati njihove riječi. Sve što možemo jeste da analiziramo i promišljamo, nakon čega nam postaju evidentne duboke emocije tih ljudi. Kako su samo čudni oni koji ne shvaćaju značenja kur'anskih riječi i ajeta.[274]

– *Štaviše, mislimo da ste lažljivci*

Fraza *štaviše* ukazuje na potpuni obrat u njihovom stavu, kao da kažu da više o tome neće pričati, nego da će odmah preći na zaključak, završiti ovu raspravu i prekinuti je u korijenu, jer smatraju da su lažljivci i da više nema smisla ni svrhe duljiti odgovore, pitanja i govor.

Jedna od divnih stvari koje primjećujemo u Kur'anu jeste da glavešine u kur'anskom kazivanju nisu izričito tvrdili da su vjernici lažljivci. Daleko da to može biti istina. Prve odlike vjerovjesnika su apsolutna iskrenost i istina. Zato su glavešine kazali kako *misle* da su vjernici lažljivci. To ukazuje i na vid inteligencije, jer nisu željeli da njihova tvrdnja bude smjesta odbijena i zato su upotrijebili izraz *mislimo*. Ta optužba upućena je vjerovjesnicima u ranom periodu, a oni su daleko od toga, ali je to upućeno u vidu pretpostavke, a ne dubokog uvjerenja.[275]

Ove optužbe kod ljudi stvaraju osjećaj da će biti bezumni i lišeni inteligencije i pronicljivosti ukoliko budu vjerovali Nuhu, predali

[274] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 116.

[275] Ibid., str. 116.

mu se i slijedili ga. Pored toga, ovim optužbama oni žele ostvariti neke lične koristi.[276]

To je posljednja optužba koja se navodi u suri Hud, a koju bacaju u lice vjerovjesnika i njegovih sljedbenika. Oni svojom klasnom, "aristokratskom" metodom, koriste stil pun opreznosti koji odgovara "aristokraciji". Oni kažu: *...mislimo da ste,* jer odlučno uvjerenje u riječi priroda je širokih masa koja proističe iz otvorenosti, a gospoda, mislioci i oni koji su oprezni daleko su od takve otvorenosti. Ovo je uzorak koji se ponavlja počevši od vremena Nuha, uzorak ove klase čiji su "džepovi puni, a srca prazna", čije je cijelo biće preplavljeno ohološću.[277] U kur'anskom pripovijedanju prepoznajemo sljedeće:

• Kur'anska kazivanja sadrže nebrojene psihološke i društvene implikacije.

• Da su se bavili izvlačenjem zaključaka iz kazivanja, umjesto što su se zaokupljali prenošenjem israilićanskih besmislica, uradili bi nešto što je vrijedno truda.

• Klasna diskriminacija duboko je ukorijenjena u ljudskom rodu, i stalno je prisutna.

• Taj način razmišljanja služi interesima hegemonista.

• Religija predstavlja revoluciju protiv destruktivnih vrijednosti, kao što teži uništenju politeizma.

• Poslanici i njihovi sljedbenici nisu proglašavani lažnim na izričit način. Kao što nam Kur'an pojašnjava, glavešine su poslanicima upućivali optužbe u formi koja ukazuje na nesigurnost, budući da su oni bili općenito poznati po iskrenosti.

• Oni koji čine nered, kao i oni koji se protive pozivima za reforme i promjene, što je prirodan zakon u svemiru, tvrde da su njihovi stavovi zasnovani na zrelom razmišljanju, a ne na uskim

[276] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 91.

[277] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1873.

pogledima. Oni također ističu kako ne prihvaćaju mišljenja s lahkoćom.

• Poruke monoteizma predstavljaju istinske pokrete oslobođenja čovječanstva, u svakoj epohi i na svakom mjestu.[278]

2. Nuhov odgovor na argumente glavešina njegovog naroda

Uzvišeni kaže:

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَءَاتَىٰنِي رَحۡمَةٗ مِّنۡ عِندِهِۦ فَعُمِّيَتۡ عَلَيۡكُمۡ أَنُلۡزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمۡ لَهَا كَٰرِهُونَ ٢٨ وَيَٰقَوۡمِ لَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مَالًاۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِۚ وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْۚ إِنَّهُم مُّلَٰقُواْ رَبِّهِمۡ وَلَٰكِنِّيٓ أَرَىٰكُمۡ قَوۡمٗا تَجۡهَلُونَ ٢٩ وَيَٰقَوۡمِ مَن يَنصُرُنِي مِنَ ٱللَّهِ إِن طَرَدتُّهُمۡۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ٣٠ وَلَآ أَقُولُ لَكُمۡ عِندِي خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ وَلَآ أَقُولُ إِنِّي مَلَكٞ وَلَآ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزۡدَرِيٓ أَعۡيُنُكُمۡ لَن يُؤۡتِيَهُمُ ٱللَّهُ خَيۡرًاۖ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِمَا فِيٓ أَنفُسِهِمۡ إِنِّيٓ إِذٗا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ

"O narode moj", reče on, "recite mi, ako mi je Gospodar moj jasan dokaz dao i ako mi je On od Sebe milost dao, a vi to ne vidite, možemo li vas prisiliti na to kad vam to po volji nije?! O narode moj! Za ovo od vas imetak ne tražim; samo od Allaha ja nagradu želim. I ja neću otjerati one koji vjeruju, oni će sigurno svoga Gospodara sresti; ali, ja vidim da ste vi neuk narod. O narode moj! Ko bi me od Allaha odbranio kad bih ih otjerao? Zašto se ne prisjetite?! Ja vam ne kažem: 'U mene su Allahove riznice' – niti: 'Meni je poznato ono što je čulima nedokučivo' – niti kažem: 'Ja sam melek' – a ne govorim ni o onima koje vaše oči s prezirom gledaju: 'Allah im nikakvo dobro neće dati', Allah najbolje zna šta je u dušama njihovim – a ja bih se tada, sigurno, među zulumćare svrstao." (Hud, 28–31)

Citirani ajeti prikazuju kako se Nuh ponio u ovoj situaciji: na ove optužbe, suprotstavljanje i oholost uzvratio je vjerovjesničkom tolerancijom, izdižući se iznad toga i oslanjajući se na Istinu

[278] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 118.

koju je donio, predajući se svome Gospodaru, Koji ga je poslao, krećući jasnim putem koji je pred njim, vođen uputom duboko utkanom u njegovu svijest. On ne grdi kao što oni grde, niti ih optužuje kao što oni optužuju, on ništa ne tvrdi kao što oni tvrde niti pokušava da dā sebi izgled koji ne zaslužuje niti svom poslanstvu išta što nije u njegovoj prirodi.

"O narode moj", reče on, "recite mi, ako mi je Gospodar moj jasan dokaz dao..."

O narode moj: prema njima se postavlja tolerantno, pozivajući ih sa puno ljubavi, ističući da oni pripadaju njemu i on njima.[279] *Recite mi*, tj. jeste li razmišljali o tome da je meni Gospodar moj dao jasan dokaz koji svjedoči da je istina ono što vam dostavljam od Njega? Biste li mi vjerovali? Razmislite pa me obavijestite.[280] Ovdje je upotrijebljen upitni oblik kako bi se iskazalo čuđenje.

…ako mi je Gospodar moj jasan dokaz dao, tj. ako mogu dokazati da sam na jasnoj istini i da posjedujem neoborive argumente. Nema sumnje da je taj dokaz od Allaha, jer je neoboriv i izričit, a ljudi ne mogu donijeti nešto slično.[281] Ovim riječima Nuh, alejhis-selam, ističe svoju spremnost da predstavi čudesan dokaz da je on istinski poslanik koji donosi objavu od svoga Gospodara. Na taj način on opovrgava optužbe da je opčinjen ili lažljivac. Čudo, mudžiza, ključni je argument i neoboriv dokaz.[282]

– ...i ako mi je On od Sebe milost dao, a vi to ne vidite...

i ako mi je On od Sebe milost dao: i ako mi je dao Svoju obilnu milost. Milost se ovdje može protumačiti kao vjerovjesništvo ili vjerovjesništvo uz ostale vidove Allahove milosti. Riječ milost – *rahmet* je neodređena, što ukazuje na brojnost i veličinu.[283]

---

279 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1873.

280 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil- medžid*, str. 91.

281 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 119.

282 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 91.

283 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 119.

Šejh Abdurrahman Habenke el-Mejdani kaže: "*Od Sebe milost dao…*, to se odnosi na vjeru, njena učenja i savjete. Ta milost nosi vam sreću i spas, što predstavlja najveću milost za vas. Drugim riječima, 'Jeste li razmišljali o sadržaju ove poslanice koju vam donosim, a koja je velika milost za vas. Razmislite, pa me obavijestite.'"[284]

...a vi to ne vidite; to vam je skriveno i zbrkano. To se dešava sljedbenicima na koje vođe vrše utjecaj i odvode ih u zabludu.[285]

To zasljepljivanje također se može desiti i liderima koji vode u zabludu pod utjecajem emotivnih faktora, poput arogancije, nemoralnih želja, slijeđenja strasti, ljubavi prema brzoj nagradi, uz sašaptavanja i prevare šejtana u liku ljudi i džina. Ovim riječima Nuh opovrgava njihove optužbe na račun vjernika koji slijede poslanika i koji su mu se predali bez razmišljanja.[286] Drugim riječima, skriveni su vam dokazi i milost, tako da niste vidjeli da to dolazi od Allaha.

Ovaj ajet: *On od Sebe milost dao, a vi to ne vidite…* ukazuje na jasnoću poslanice koju je Nuh donio, a koja je shvatljiva svakom razumu, da nije prepreke koja ih je u tome spriječila. Ovo je primjer krajnje blagosti i poštovanja njihovih osjećaja. Kao da im želi reći: Ja ne krivim vas zbog toga što ne možete razumjeti moje poslanstvo, već krivim prepreku koja vas sprečava da to razumijete. To će ih automatski motivirati da razmišljaju i tragaju za tom preprekom.[287]

Riječi *a vi to ne vidite* predstavljaju divnu metaforu, budući da korespondira njihovim argumentima.

– Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi; *a vidimo i da te slijede*; *ne vidimo da ste vi imalo od nas bolji*: Nuh, alejhis-selam, na njihove je

[284] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 90.

[285] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 92.

[286] Ibid., str. 92.

[287] Avde, Abdullah, *Edebul-kelam ve eseruhu fi binail-alakat fi dav'il-Kur'anil-kerim*, str. 311.

riječi odgovorio suprotnim smislom i izrazom, tako što je njihovu nemogućnost viđenja uvrstio u sljepilo.[288]

– ...možemo li vas prisiliti na to kad vam to po volji nije?!

Izraz *enulzimukumuha – možemo li vas prisiliti na to* jedan je od najdužih izraza u Kur'anu časnom. Sastoji se od upitne čestice, glagola, subjekta i dva objekta. To je pet riječi. Pogledaj kakav je to jezik, razmisli o Kur'anu, kao kruni arapskog jezika, koji donosi vrhunac rječitosti. *Kad vam to po volji nije*, tj. nisu vam po volji ovi argumenti i dokazi. Kako, onda, možete to učiniti, kada je vjera utemeljena na izboru, a ne prisili?[289]

To ukazuje da je princip: *U vjeru nema prisile* utemeljen u svim božanskim poslanicama.[290]

Drugim riječima, možemo li vam silom nametnuti to, kada vam nije po volji i kada vam je mrsko? Nećemo, naravno. Zato što vjerovanje treba biti stvar čovjekove slobodne volje i izbora. Da je Uzvišeni Allah htio da sva Njegova stvorenja budu prisiljena da vjeruju, učinio bi to. Međutim, On je želio da ljudi vjeruju iz ljubavi, po slobodnom izboru, a ne pod prisilom. Prisila podrazumijeva formalno potčinjavanje, a Allah želi da Mu srca budu skrušena, a ne da Mu se ljudi formalno pokoravaju. A da nas Istinski Gospodar želi pokoriti, učinio bi to kao što je cijeli univerzum potčinio i podredio Svojoj odredbi.[291]

Prema tome, vjeri se ne pristupa pod prisilom, nego svojevoljno, po vlastitom izboru.[292] Allah kaže:

لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّ

[288] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 120.

[289] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 119.

[290] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 92.

[291] Ibid., str. 92.

[292] Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi, *Kasasul-enbija*, Darul-kalem lit-tibaa ven-nešr vet-tevzi, prvo izdanje, 2011, 1/45.

U vjeru nema prisiljavanja – Pravi put se jasno razlikuje od zablude! (El-Bekara, 256)

Ovo je drevni, uzvišeni princip, princip slobode vjerovanja, na osnovu uvjerenja, opredjeljenja i razmišljanja, a ne pod prisilom, pritiskom i tiranijom.[293]

Iz toga možemo zaključiti sljedeće:

• Vjera je stvar uvjerenja, ne potčinjavanja.

• Vjerovjesnici koriste argumente kako bi uvjerili ljude, a ne služe se prisilom.

• Argumentiranje je umijeće koje zahtijeva nadarenost i vježbu, a vjerovjesnici su učitelji tog umijeća.

• Dokaz je racionalni argument koji može biti nedokučiv osobi koja razmišlja materijalistički, te onome ko je uhvaćen u zamci svojih navika.

– O narode moj! Za ovo od vas imetak ne tražim...

O narode moj!: Nuh se ljubazno obraća svome narodu kako bi privukao njihovu pažnju i pridobio simpatije. To nam ukazuje na obavezu ljubaznosti.[294]

Ajet nastavlja govoriti o tome kako je Nuh, alejhis-selam, pobijao stavove svog naroda. Ranije im je saopćio da mu je Allah dao jasne dokaze i milost, a sada im govori kako za svoje pozivanje ne traži od njih ništa. Ova dva ajeta nadopunjuju se i nastavljaju. Prvi ajet počinje riječima: *O narode moj*, kao i ovaj. Ajet: *Za ovo od vas imetak ne tražim* znači: Za to što vas pozivam i upućujem od vas ne tražim imetak niti plaću koju ćete mi isplaćivati. Riječi *imetak* je u neodređenom obliku, kako bi imala smisao općenitosti, tj. ne tražim bilo kakav imetak.

Samo od Allaha ja nagradu želim: Kada je negirao da od njih nešto traži, upotrijebio je riječ imetak (*mal*), a zatim je u potvrdnom

[293] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1874.

[294] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 121.

kontekstu upotrijebio riječ nagrada (*edžr*). Kazao je: *Samo je na Allahu moja nagrada,* zato što je nagrada Uzvišenog Allaha općenitija, vrednija i značajnija od imetka. Imetak koji ljudi veličaju samo je jedan od vidova Allahovog davanja i to je posljednje čime se vjernik treba zaokupljati. U ajetu je upotrijebljena riječ *ala* (na), a nije kazao *od Allaha,* kako bi istakao da je to Allah Sebi propisao kao vid milosti, da bi ljudi bili sigurni da će se to ostvariti.[295]

Ovo je Nuhov odgovor na tvrdnju glavešina: *štaviše, mislimo da ste lažljivci,* iz koje se naslućuje optužba da Nuh ima neku ličnu korist kod njih. Kazao im je da od njih ne traži nagradu za svoj poziv, da ne bi pomislili da je lažljivac i da ih to ne bi odvratilo od vjerovanja u ono što donosi od Allaha.

– I ja neću otjerati one koji vjeruju, oni će sigurno svoga Gospodara sresti

Ove riječi ukazuju na to da su sunarodnici tražili od Nuha, alejhis-selam, da otjera one koji su nazivali "niko i ništa" i da će mu se tada pridružiti. On je taj zahtjev odbacio i svoje je sljedbenike nazvao vjernicima, a ne onako kako su ih njegovi sunarodnici nazvali. Na taj način izjednačio je sve vjernike i ukazao da ih ne želi otjerati upravo zbog toga što su vjernici.

Nuh ponavlja riječi: *I ja neću otjerati one koji vjeruju,* za što postoje dva razloga.

– Prvi: Oni su ponovili svoj zahtjev da otjera one koje su nazivali "niko i ništa".

– Drugi: Želi ih uvjeriti da su oni ljudi poput njih i da su na ovom svijetu iskušani kao i oni. Svi će biti pitani za svoje vjerovanje, pokornost, predanost i dobra djela. Bit će proživljeni radi obračuna i nagrade. Susrest će se s Gospodarom na Sudnjem danu poput njih i On će im presuditi. Ovo uvjeravanje nije evidentno u prethodnom ajetu.

[295] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud,* str. 122.

Drugim riječima, kako ih mogu otjerati kada sam ih dužan pozivati u Allahovu vjeru, dužan sam im dostaviti Njegov šerijat i obavezati ih da me slijede. Na ta značenja ukazuje rečenica: *...oni će sigurno svoga Gospodara sresti*. To proističe iz sljedećih pitanja:

• Zbog čega će sresti Gospodara?

• Da bi Mu položili račun i da bi ih sankcionirao.

• Za šta će polagati račun?

• Za ono čime su bili zaduženi da vjeruju i rade na ovom svijetu.

• Na ovaj način nižu se i ostali elementi odgovornosti ljudi na ovom svijetu.[296]

– *...ali, ja vidim da ste vi neuk narod...*

Ovo je odgovor na tvrdnje njegovog naroda koji su sebe smatrali ljudima koji su obdareni razumom, razmišljanjem, inteligencijom, pronicljivošću i poznavanjem skrivenih stvari i suštine. Drugim riječima: Vi mislite da ste takvi, a optužujete one koji me slijede da su nepromišljeni, bez ikakvog razmišljanja, analize ili razmatranja. *...ali, ja vidim da ste vi neuk narod* – tj. svojim razmišljanjem pokazujete da ste neznalice, a ne da ste upućeni u mudrost i nauku.

Obratio im se u sadašnjem vremenu (postupate kao neznalice), što ukazuje na ponavljanje i kontinuitet. Naime, njihovo neznanje ponovo se manifestira svaki put kada ih pozove. Da ih je htio opisati kao neznalice, bio bi upotrijebljen pridjev, a ne glagol. Pridjev bi samo ukazivao na postojeću osobinu, bez osvrtanja na prošlost, budućnost ili kontinuitet.

• Šta oni ne znaju?

• Ne znaju brojne stvari o kojima govore, a njihovo neznanje ogleda se u odbacivanju Nuhovog poziva.

• Ne znaju značajke Allahovog gospodarstva i božanstva.

[296] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 94.

• Ne znaju da Allah može spuštati objavu čovjeku poput njih i poslati ga kao poslanika ljudima.

• Nije im poznata svrha života i da su stavljeni na ispit.

• Nisu svjesni svoje odgovornosti pred Allahom, svojim Stvoriteljem.

• Ne znaju da je poslanik dužan vjerovati kao i oni. On dostavlja ono što mu Gospodar naređuje, ali je i on obavezan vjerovati i činiti dobra djela, kao i ostali ljudi.

• Ne znaju da su oni koje nazivaju bezumnima ljudi kao i oni sami.

• Nije im poznato da će svako ko posjeduje slobodnu volju biti iskušan na ovom svijetu i da će polagati račun pred svojim Gospodarom.

• Ne znaju da poslanik ne može birati svoje sljedbenike itd.[297]

Iz prethodnog ajeta saznajemo sljedeće stvari:

• Vjera se zasniva na jednakosti među ljudima. Jedina razlika je u količini bogobojaznosti i u tome koliko su blizu Allahu.

• Ljudi se ne vrednuju prema svojim primanjima, potrošnji ili stilu života, već prema svojoj bogobojaznosti i moralu.

• Od svih vjerovjesnika, od Nuha do posljednjeg vjerovjesnika, neka ih mir prati, traženo je da udalje vjernike i zato je Uzvišeni rekao posljednjem poslaniku Muhammedu:

وَٱصۡبِرۡ نَفۡسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ رَبَّهُم بِٱلۡغَدَوٰةِ وَٱلۡعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجۡهَهُۥۖ وَلَا تَعۡدُ عَيۡنَاكَ عَنۡهُمۡ تُرِيدُ زِينَةَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَا تُطِعۡ مَنۡ أَغۡفَلۡنَا قَلۡبَهُۥ عَن ذِكۡرِنَا وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ وَكَانَ أَمۡرُهُۥ فُرُطًا

Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovome svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce

[297] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 95.

nehajnim prema Nama ostavili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti. (El-Kehf, 28)

• Sva stvorenja će polagati račun pred Allahom, a neće polagati jedni pred drugima.

• Neznanje je najveći čovjekov neprijatelj.[298]

– O narode moj! Ko bi me od Allaha odbranio kad bih ih otjerao? Zašto se ne prisjetite?!

U ovom ajetu nastavlja se Nuhovo izlaganje. Na zahtjev svog naroda da otjera vjernike on kaže: *Ko bi me od Allaha odbranio kad bih ih otjerao?* Znači: Ko će me spasiti Allahove srdžbe ukoliko otjeram Njegove robove? Glagol odbraniti ima smisao zaštite i otklanjanja kazne. To znači da tjeranje vjernika povlači Allahovu kaznu. Nuh kaže: "Nisam spreman za to niti me iko može spasiti kazne ukoliko to učinim."

Kad bih ih otjerao: Ko će me zaštititi ako otjeram vjernike, odnosno: Narode moj, ko će me spasiti od Allahove kazne ako otjeram one za koje vi kažete da su niko i ništa? Ja ću odgovarati Allahu za to što ih pozivam u Njegovu vjeru, pojašnjavam im propise i uključujem ih među vjernike. A oni su odgovorni za vjerovanje, pokornost, predanost i dobra djela. Odgovor na to pitanje glasi: Niko neće moći pomoći i zaštititi me od Allahove kazne ako On odluči da nekoga kazni.[299]

Ajet je završen pitanjem: *Zašto se ne prisjetite?!* Pojam prisjećanje koristi se za jednostavne logičke stvari koje ne zahtijevaju duboko razmišljanje. Nuh, alejhis-selam, prekorava svoj narod zbog toga što su zaboravili činjenice koje im je predstavio u prethodnoj debati. Trebali bi ih stalno imati na umu i nikada ih ne bi smjeli zaboravljati, kako ne bi bili obmanuti argumentima koje je Nuh prethodno opovrgao, te kako ne bi odbijali istinu zbog klasne

[298] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 124.

[299] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 96.

oholosti ili bilo kojeg drugog motiva. Na taj način sebe će zaštititi od Allahove kazne.[300]

Iako im je uputio osude zbog toga što se ne sjećaju onoga što im je prethodno objašnjeno i opovrgao sve njihove argumente i opravdanja, on im preporučuje da se uvijek prisjećaju i budu prisebni. Prisjećanje omogućava bolje opažanje stvari, nakon čega slijedi uzimanje pouka kroz savjete, oporuke i događaje iz kojih mogu naučiti lekcije. Iz tog razloga komentatori Kur'ana nedostatak prisjećanja često tumače kao nekorištenje intelekta, budući da je cilj prisjećanja uzimanje pouke. A pouke uzima onaj ko prihvaća savjet, uvažava naredbe i zabrane, te postupa u skladu s time.[301]

Iz ovog ajeta može se zaključiti:

• Razum i šerijat slažu se u veličanju pobožnog vjernika i omalovažavanju grešnika.

• Veličanje nevjernika i protjerivanje vjernika izazivaju Allahovu srdžbu i kaznu.

• Vjerovjesnici su se trudili da upute sve ljude – siromašne i bogate, plemiće i obične. Jedino mjerilo vrijednosti kod Allaha jeste bogobojaznost.[302]

Uzvišeni kaže:

وَلَآ أَقُولُ لَكُمْ عِندِى خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعْلَمُ ٱلْغَيْبَ وَلَآ أَقُولُ إِنِّى مَلَكٌ وَلَآ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِىٓ أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ ٱللَّهُ خَيْرًا ۖ ٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِىٓ أَنفُسِهِمْ ۖ إِنِّىٓ إِذًا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ

Ja vam ne kažem: "U mene su Allahove riznice" – niti: "Meni je poznato ono što je čulima nedokučivo" – niti kažem: "Ja sam melek" – a ne govorim ni o onima koje vaše oči s prezirom gledaju: "Allah im nikakvo dobro neće dati", Allah najbolje zna šta je u dušama njihovim – a ja bih se tada, sigurno, među zulumćare svrstao. (Hud, 31)

300 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 96.

301 Ibid., str. 97.

302 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 126.

Nastavljaju se riječi Nuha, alejhis-selam, koji odgovara svom narodu. On je pojasnio kako ne tvrdi da posjeduje Allahove riznice i da poznaje nedokučivo. Na taj način on potvrđuje svoju ljudsku prirodu i nastavlja odgovarati na pokušaj glavešina da unize vjernike, obične ljude iz njegovog naroda.[303]

– *Ja vam ne kažem: "U mene su Allahove riznice"*

Nikada nisam mislio niti sam vam rekao da posjedujem Allahove riznice, ili da su mi na raspolaganju. To nikada nisam tvrdio. A Allahove riznice mogu biti riznice Njegove opskrbe ili riznice nedokučivog.[304]

Iz ovih njegovih riječi može se razumjeti da on ne posjeduje Allahove riznice kako bi ih trošio na ono što želi on ili njegov narod. Izgleda da je njegov narod pokušao da ga izazove svojim pitanjima, kako bi im rekao: U mene su Allahove riznice, ja mogu činiti nadnaravne stvari i na svoju ruku izvoditi čuda.

On im je odgovorio vjerovjesničkom istinom, u granicama svojih mogućnosti, rekavši im: *Ja vam ne kažem: "U mene su Allahove riznice"*.

Ova rečenica povezana je veznikom za prethodne rečenice, u kojima su rezimirani odgovori koje je uputio svome narodu, započinjući riječima: *O narode moj*. Isto tako, oni su ga pokušali nagovoriti da ustvrdi da zna sve ono što je nedokučivo. To su htjeli iskoristiti u svojoj trgovini, poljoprivredi ili drugim ovosvjetskim stvarima. On im je odgovorio:

– *"Meni je poznato ono što je čulima nedokučivo"*

Ovim riječima Nuh želi reći da mu nije poznato sve ono što je nedokučivo, već samo ono čemu ga je podučio Uzvišeni Allah, čime je prekinuo njihove želje da ga pitaju o onome što ne zna, poput odgovora na pitanje: Kada će nastupiti Sudnji dan?

303 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 126.

304 Ibid., str. 127.

Spriječio ih je i da pitaju o ovosvjetskim pitanjima, vezanim za opskrbu, djecu i drugo što bi im donijelo mnoga dobra i što bi ih lišilo ovosvjetskog zla. Budući da je jedna od njihovih zamjerki bilo to što je poslanik čovjek, Nuh je lako mogao tvrditi da je melek u liku čovjeka i prevariti ih. Međutim, iskrenost vjerovjesništva i poslanstva spriječila ga je da to učini, jer vjerovjesnik ne može lagati ni u krupnim ni u sitnim stvarima.

– *...niti kažem: "Ja sam melek"*

Ako bih vam kazao da sam melek, mogao bih vas time obmanuti ili prevariti. Međutim, ja sam poslanik od Allaha, a poslaniku ne dolikuje da laže, pa ni u korist Allahove vjere. Ja vam ne kažem da sam melek, već sam čovjek poput vas, ali mi dolazi objava. Znamo da su od njega tražili da otjera one koje su nazvali "niko i ništa", čime su najvjerovatnije pokušali da ga navedu da kaže da oni ne pripadaju klasi koja je poštovana i dužna da obavlja vjerske propise, da su stvoreni da budu sluge i robovi ljudima, iako su stvoreni u ljudskom liku, i da oni ne mogu biti vredniji od toga kod Allaha.[305]

Ovaj gnusni rasizam konstantno se ponavlja u ljudskim društvima. S vremena na vrijeme javlja se kod svih ljudi. Zato je Nuh, alejhis-selam, odgovorio svom narodu riječima:

– *...a ne govorim ni o onima koje vaše oči s prezirom gledaju: "Allah im nikakvo dobro neće dati",* tj. onima koje potcjenjujete, prezirete i smatrate nedostojnim i nepotpunim prema svojim lažnim mjerilima ne kažem da im Allah neće dati dobro, kao što vi tvrdite.

– *Allah najbolje zna šta je u dušama njihovim...*, tj. kako bih nešto takvo mogao reći i nanijeti im zlo kada su iskrenost u vjerovanju, pokornost i dobra djela postupci srca i duše. A ono što se nalazi u srcima i dušama poznato je samo Allahu: *Allah najbolje zna šta je u dušama njihovim,* i On će tražiti da Mu za to račun polože i sankcionirat će ih za svako dobro i zlo koje počine.

[305] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 99.

Kako mogu kazati da im Allah neće dati nikakvo dobro kada to zavisi isključivo od Uzvišenog Allaha, Koji zna sve dobre i loše osobine čovjeka. On će im dati ono što zaslužuju, bilo da se radi o dobru ili zlu.[306] Ja samo mogu suditi na osnovu njihove vanjštine i onoga što javno čine. A ono što javno čine poziva ka plemenitosti i nadi da će im Allah dati dobro.[307]

– *...a ja bih se tada, sigurno, među zulumćare svrstao,* tj. bio bih zulumćar, nasilnik, nepravednik:

• ako bih otjerao one koje nazivate bezvrijednim, udovoljavajući vašem zahtjevu;

• ako bih rekao da su kod mene Allahove riznice;

• ako bih rekao da znam ono što je čulima nedokučivo;

• ako bih rekao da sam melek;

• ako bih o onima koje vaše oči s prezirom gledaju rekao: "Allah im nikakvo dobro neće dati".

Rečenica: *a ja bih se tada, sigurno, među zulumćare svrstao* potvrđena je na nekoliko načina: česticom *inne* (sigurno), imenskom rečenicom i harfom lam (*le* minez-zalimin). Značenje glasi: Bio bih jedan od nepravednika koji zaslužuju Allahovu kaznu kada bih tvrdio nešto od navedenog. Ja ne tvrdim bilo šta iz ove tvrdnje nasilnika, protivnika Istine. Došao sam samo da saopćim, a grešnike i nasilnike prepuštam Allahovoj srdžbi, zulumćare koji čine nasilje ljudima i onome što Allah njima objavljuje.[308]

Ovako Nuh, alejhis-selam, odbacuje od sebe i svoga poslanstva svaku sumnjivu vrijednost i svaku vještačku veličinu koju zahtijevaju i traže glavešine njegova naroda, a što je vezano za poslanstvo i poslanika. On im time predočava samo veliku Istinu koja ne zahtijeva nikakve dodatke i površno izlaganje. On ih vraća čistoj Istini

306 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid,* str. 100.
307 Ibid., 4/1875.
308 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an,* 4/1875.

i njenoj snazi obraćajući im se vrlo tolerantno i sa ljubavlju. On im govori o Istini da bi se oni usmjerili prema njoj i krenuli putem njene upute bez prkosa, slabosti i pokušavanja traženja zadovoljstva na račun poslanstva i njegove jednostavne istine. Na taj način, on daje svim nosiocima ovog poziva svih pokoljenja uzorak ovog poziva i lekciju kako se suočavati sa nosiocima vlasti samo istinom, bez traženja zadovoljstva u predstavljanju toga, bez sudioništva s njima, daje uzorak suočavanja sa ljubavlju koja ne vodi poginjanju glava.

U ovom času glavešine naroda Nuhova pali su u očaj zbog podnošenja dokaza na dokaz. Tada oni, po običaju svoga staleža, osjetiše čast u predaji grijehu, odbaciše dokaze i odbiše povinovati se racionalnom i prirodnom dokazu, napustiše raspravu i prijeđoše na izazov.[309]

Nakon što ih je suočio s argumentima i razoružao dokazima, a oni su ustrajali u nevjerovanju, oni nisu imali drugog izlaza nego da mu kažu da je žustar u raspravi i da mu daju do znanja da nisu spremni prihvatiti njegove dokaze i argumente, ma koliko oni bili neoborivi. Željeli su pobjeći od logičkog suočavanja s njime. Izazvali su ga da učini da se desi Allahova kazna kojom im je prijetio, ako istinu govori.[310]

3. Nesposobnost Nuhovog naroda da se suoči s njegovim racionalnim i logičkim argumentima

Glavešine iz naroda Nuhova pali su u očaj zbog podnošenja dokaza na dokaz. Tada oni, po običaju svoga staleža, osjetiše čast u predaji grijehu, odbaciše dokaze i odbiše povinovati se racionalnom i prirodnom dokazu, napustiše raspravu i prijeđoše na izazov.

a) Uzvišeni kaže:

قَالُواْ يَٰنُوحُ قَدۡ جَٰدَلۡتَنَا فَأَكۡثَرۡتَ جِدَالَنَا فَأۡتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ

309 Ibid., 4/1875.

310 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 101.

"O Nuhu", rekoše oni, "ti si želio da se s nama raspravljaš i dugo si se raspravljao. Daj, neka se ostvari ono što nam prijeteći obećavaš, ako si jedan od iskrenih!" (Hud, 32)

To je nemoć koja se zaogrće odijelom moći, slabost koja navlači na sebe plašt moći, strah od pobjede Istine, pa se prelazi na prijezir i izazov. *Daj, neka se ostvari ono što nam prijeteći obećavaš, ako si jedan od iskrenih!*: Daj neka nas snađe bolna kazna kojom nas ti opominješ. Mi ti ne vjerujemo niti uzimamo u obzir tvoju prijetnju.

Međutim, ovo nagonjenje u laž i izazov Nuha ne izvodi iz okvira plemenitosti vjerovjesnika, niti ga zaustavlja da im izlaže istinu, da ih upućuje ka istini koju su oni zanemarili, odbacili u svojim zahtjevima, a to je – neka im donese ono čime im on prijeti. On ih vraća na ovu istinu, a to je da je on samo poslanik i da je zadužen samo da saopći. Što se tiče kazne, ona je u Allahovim rukama. On raspoređuje stvari u cjelini i procjenjuje kada je vrijeme, da li ubrzati kaznu ili je kasnije primijeniti. Njegov zakon je taj koji to provodi. Nuh kao poslanik ne može ni odbiti ni izmijeniti Njegovu kaznu. On je poslanik i njegova je obaveza da otkriva istinu sve do posljednjeg momenta. To što ga narod nagoni u laž i prkosi mu, Nuha ne može zaustaviti da prenosi saopćenje i obavijest.[311]

b) Uzvišeni kaže:

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُم بِهِ ٱللَّهُ إِن شَآءَ وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ

"To će vam učiniti samo Allah, ako bude htio", reče on, "i vi nećete moći umaći." (Hud, 33)

Drugim riječima: Nisam ja taj koji će učiniti to čime sam vas upozoravao, već Allah. To zavisi od Njega, a ne od mene ili vas. Ja imam striktno određen zadatak od Allaha. Ja sam poslanik koji prenosi objavu od Allaha. A kada je osjetio da oni poriču ono što govore i ističu da on ne može ispuniti ono na što ih je upozoravao,

311 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1875.

kazao im je: *i vi nećete moći umaći*, tj. nećete se moći zaštititi od Allahove kazne ako vas On bude htio kazniti. Nećete moći pobjeći, niti ćete moći umaći Njegovim vojnicima koji će vas naći i kazniti. Tada vam neće koristiti savjeti koje sam vam upućivao.

c) Na to je Nuh, alejhis-selam, ukazao riječima:

وَلَا يَنفَعُكُمْ نُصْحِيٓ إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ ۚ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Neće vam savjet moj koristiti, ma koliko ja želio da vas savjetujem, ako Allah bude htio da vas u zabludu okrene. On je Gospodar vaš i Njemu ćete se vratiti." (Hud, 34)

Znači: Allahova volja je neprikosnovena. Ako Allah bude želio da vas u zabludi ostavi zato što odbijate istinu, ništa vam neće pomoći čak i ako se ja budem svim snagama trudio da vam pomognem i ako vam najbolje savjete uputim.[312]

On je Gospodar vaš i Njemu ćete se vratiti: On je Gospodar vaš, tj. On vas je stvorio u sklopu sistema odgoja. On vas stavlja na kušnju na ovom svijetu, On vas je opskrbio, On vas je oživio, On će vas usmrtiti i pred Njime ćete račun polagati za svoja djela, a Njemu pripadaju i ostala svojstva gospodarstva (rububijjeta). On je vaš gospodar, vlasnik i On u potpunosti upravlja vama. A ja sam samo poslanik koji dostavlja objavu.

...i Njemu ćete se vratiti, tj. vratit ćete se svome Gospodaru na Sudnjem danu kako biste polagali račun i odgovarali za svoja djela. Ovo su najvažnije teme rasprave između Nuha i njegovog naroda navedene u suri Hud.[313]

d) Uzvišeni kaže:

أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ إِنِ ٱفْتَرَيْتُهُۥ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا۠ بَرِيٓءٌ مِّمَّا تُجْرِمُونَ

[312] Sa'di, *Tejsirul-Kerimir-Rahman fi tefsiri kelamil-Mennan*, 2/749.

[313] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 103.

Zar da govore: "On ga izmišlja!" Reci: "Ako ga izmišljam, grijeh svoj ja ću nositi, a ja nemam ništa s vašim grijesima." (Hud, 35)

Zar da govore: "On ga izmišlja!" Ova zamjenica može se odnositi na Nuha, jer se nalazi u kontekstu kazivanja o njemu i njegovom narodu. To znači da njegov narod govori kako on iznosi laži o Allahu i da izmišlja objavu za koju tvrdi da potječe od Allaha. A Allah mu naređuje da kaže: *Reci: "Ako ga izmišljam, grijeh svoj ja ću nositi, a ja nemam ništa s vašim grijesima"*, tj. svako nosi svoj teret: *Nijedan grešnik neće tuđe grijehe nositi*.

Zamjenica se može odnositi i na vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, tako da se radi o rečenici koja je umetnuta u kazivanje o Nuhu i njegovom narodu, budući da se radi o stvarima koje poznaju samo vjerovjesnici. Allah je to kazivanje uputio Svome poslaniku, kao jedan u nizu znakova koji ukazuju na istinitost njegovih riječi i misije. Tada je naveo da će narod Muhammeda utjerivati u laž: *Zar da govore: "On ga izmišlja!"*, tj. ovaj Kur'an izmislio je Muhammed, a to su najčudnije i najlažnije riječi, jer oni znaju da Muhammed nije znao čitati ni pisati. Nije putovao da bi učio od sljedbenika Knjige, a donio vam je ovu Knjigu i izazvao vas da načinite makar jednu suru sličnu suri objavljenoj njemu.

Ako i pored toga ustvrde da on izmišlja Kur'an, to znači da su oni prkosni i inadžije, i da nema svrhe raspravljati s njima. U tom stanju bolje je ne obazirati se na njih i zato je rekao: *Ako ga izmišljam, grijeh svoj ja ću nositi*, tj. grijeh zbog laži, *a ja nemam ništa s vašim grijesima*.[314]

U klasičnoj retorici postoji stilska figura enalaga (*iltifat*, zamjena). Naime, u toku kazivanja o Nuhu, kontekst se preusmjerava na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao vid utjehe i olakšanja u trenucima tjeskobe koja je nastupila zbog toga što

[314] Sa'di, *Tejsirul-Kerimir-Rahman fi tefsiri kelamil-Mennan*, 2/749.

ga je njegov narod utjerivao u laž.[315] Ovim riječima Uzvišeni želi olakšati Poslaniku, osnažiti njegovu volju i dati mu do znanja da su oni koji ga optužuju zločinci i da ga nepravedno optužuju.[316]

U ovom dijelu kazivanja o Nuhu dolazi do još jedne izuzetne zamjene (enalage), gdje se idolopoklonici iz plemena Kurejš suočavaju s ovom pričom koja nalikuje njihovom odnosu prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i tvrdnjom da Muhammed izmišlja te priče. Ove riječi su navedene prije nastavka kazivanja o Nuhu: *Zar da govore: "On ga izmišlja!" Reci: "Ako ga izmišljam, grijeh svoj ja ću nositi, a ja nemam ništa s vašim grijesima."* Ovo izlaganje ne suprotstavlja se kontekstu kazivanja u Kur'anu, jer je ono navedeno da izvrši postavljeni cilj u ovom kontekstu.[317] Iz citiranog ajeta možemo zaključiti nekoliko stvari, od kojih su najvažnije:

• Korektan odnos između pozivača i pozivanih omogućava ovima drugima da ublaže svoju tvrdoglavost u suprotstavljanju pozivu.

• Plemeniti poslanici simbol su mudrosti u pozivanju, argumentaciji i uvjeravanju.

• Jednostavna, ali duboka logika uz iskrenost utječe na one koji se pozivaju u vjeru i razlog su koji dovodi do uspjeha pozivanja (da've).

• Usmjeravanje onih koji se pozivaju da zdravo promišljaju pomaže da se odredi njihov stav. Time se oni mogu i pridobiti, ako se uspješno usmjere.

• Veoma je važno probuditi razum onih koje pozivamo, tako da nas mogu razumjeti i odgovoriti nam.

---

315 Muhammed Ratib en-Nabulsi, *Tefsirun-Nabulsi* (*Tedebbur ajatillah fin-nefs vel-kevn vel-hajat*), Muessesetul-fursan lin-nešri vet-tevzi, Aman, Jordan, 2016, 6/51.

316 Ibid., 6/51.

317 Sejjid Kutb, 4/1876.

• Zanemarivanje i ometanje uloge intelekta predstavlja gubitak za pozivača, pozivanog i sām poziv (da'vu).[318]

DRUGO: SURA EL-A'RAF O ODNOSU GLAVEŠINA NUHOVOG NARODA PREMA NJEGOVOM POZIVU

Sura El-A'raf govori o tome kako je Uzvišeni Allah poslao Nuha da poziva svoj narod u robovanje Allahu jedinom. Glavešine iz njegovog naroda optužili su ga da je u zabludi, a on je odbacio tu optužbu. Predstavio im se i pozivao ih u vjeru. Razotkrio je njihovu umišljenost zbog toga što je čovjek poslan kao poslanik. U ovoj suri govori se i o tome da su Nuha smatrali lažljivcem, kao i o tome da su nevjernici bili uništeni, a vjernici spašeni s Nuhom.[319]

Uzvišeni Allah u suri El-A'raf sumirao je kazivanja o tome kako su poslanici pozivali u vjeru. Počeo je s kazivanjem o tome kako je Nuh, alejhis-selam, pozivao svoj narod u vjeru i kako im je dostavljao Allahove poslanice. O tome Uzvišeni kaže:

لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓۖ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٖ ٥٩ قَالَ ٱلۡمَلَأٞ مِن قَوۡمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٖ ٦٠ قَالَ يَٰقَوۡمِ لَيۡسَ بِي ضَلَٰلَةٞ وَلَٰكِنِّي رَسُولٞ مِّن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٦١ أُبَلِّغُكُمۡ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمۡ وَأَعۡلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٦٢ أَوَعَجِبۡتُمۡ أَن جَآءَكُمۡ ذِكۡرٞ مِّن رَّبِّكُمۡ عَلَىٰ رَجُلٖ مِّنكُمۡ لِيُنذِرَكُمۡ وَلِتَتَّقُواْ وَلَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ٦٣ فَكَذَّبُوهُ فَأَنجَيۡنَٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ فِي ٱلۡفُلۡكِ وَأَغۡرَقۡنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَآۖ إِنَّهُمۡ كَانُواْ قَوۡمًا عَمِينَ

Mi smo Nuha poslali narodu njegovu, pa im je on govorio: "O narode moj, Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate! Ja se, doista, bojim za vas patnje na Velikom danu!" A glavešine naroda njegova odgovarale su: "Mi smatramo da si ti, doista, u potpunoj zabludi." A on je govorio: "O narode moj, nisam ja ni u kakvoj zabludi, nego sam

[318] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 141.

[319] Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/153.

poslanik Gospodara svjetova; dostavljam vam poslanice Gospodara svoga i savjetujem vas; ja od Allaha znam ono što ne znate vi. Zar vam je čudno što vam pouka od Gospodara vašeg dolazi po čovjeku, jednom od vas, da vas upozorava, da biste se Allaha bojali i da biste pomilovani bili?" Ali, oni su ga lažnim smatrali, pa smo spasili njega i one koji su bili uz njega u lađi, a one koji u ajete i znakove Naše nisu vjerovali – potopili. Uistinu, oni su pravi slijepci bili. (El-A'raf, 59–64)

1. *Mi smo Nuha poslali narodu njegovu...*

Nuh je poslan prema Allahovom zakonu o slanju poslanika iz naroda kome je poslan i na njihovom jeziku, radi zbližavanja srca onih čija iskonska priroda nije bila pokvarena i radi lakšeg komuniciranja i sporazumijevanja s ljudima. Oni čija je priroda bila pokvarena čudili su se tom zakonu i nisu se odazivali, oholeći se da povjeruju čovjeku poput njih i tražeći da im meleki dostavljaju objavu! Bio je to, međutim, samo izgovor, i oni se ne bi odazvali pozivu upute, bez obzira na način na koji bi im ona došla! Mi smo poslali Nuha njegovom narodu i on im se obraćao tim istim riječima s kojima je došao svaki poslanik.[320]

2. *…pa im je on govorio: "O narode moj, Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate!"*

Ibadet je dobrovoljna pokornost, prožeta srčanom ljubavlju. Utemeljena je na čvrstoj spoznaji koja vodi ka vječnoj sreći. Onaj Koji zaslužuje ibadet je naš Stvoritelj, Koji nas je oblikovao i stvorio, Koji nas opskrbljuje, oživljava, usmrćuje, neka je uzvišen. Jedino Allah uzdiže i unižava, čast daje i ponižava, daje i uskraćuje, opskrbljuje i jedino je On svemoćan. Ljudi ništa vrednije od tevhida ne mogu naučiti.[321]

To su riječi koje se ne mijenjaju, to je pravilo ovog vjerovanja bez koga nema tog vjerovanja, to je stub ljudskog života bez koga

[320] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1308.

[321] Nabulsi, *Tefsirun-Nabulsi*, 4/554.

nema tog života, to je garancija jedinstva pravca, jedinstva cilja i jedinstva veze. One su dovoljan jamac ljudske oslobođenosti od robovanja strastima i robovanja ljudima poput njih, kao i dovoljan jamac premoći nad svim strastima i prijetnjama.[322]

Tevhid je vjerovanje da jedino Allah zaslužuje obožavanje, da se samo u Njega treba pouzdati, i da čovjek treba težiti da pokornošću postigne Njegovo zadovoljstvo i izbjegne Njegovu srdžbu. U univerzumu ne postoji nijedno biće koje zaslužuje obožavanje osim Allaha. Niko osim Njega ne daje opskrbu, blagodati, niti iko osim Njega može uskratiti nafaku… A kada si svjestan da je sve u Allahovoj ruci, onda ćeš se samo Njemu obraćati, ne osvrćući se ni na što drugo.[323]

Nuh je svoje sunarodnike pozivao da robuju jedino Allahu i da samo Njemu ibadet čine. Upozoravao ih je na posljedice toga što ga drže lašcem. Govorio im je sažaljivo, kao što brat savjetuje svoju braću i iskreno kao što vođa savjetuje svoje sljedbenike.[324]

3. *Ja se, doista, bojim za vas patnje na Velikom danu!*

Ovdje vidimo da su principi Nuhove vjere, jedne od najstarijih vjera, bili vjerovanje u budući svijet, vjerovanje u polaganje računa i u nagradu i kaznu na Velikom danu. To nam pokazuje da je Nuh obavijestio svoj narod o proživljenju na Sudnjem danu, te o polaganju računa koje će se tog dana odvijati, o suđenju, patnji i kazni koje očekuju nevjernike i poricatelje u džehennemskim ponorima, te o nagradi i uživanju koje očekuju bogobojazne vjernike u Vječnim baščama. On se ne bi plašio za njih patnje na Velikom danu da ih o tome prethodno nije obavijestio. Nakon što su saznali za to, oni su postali odgovorni i polagat će račun za svoja djela. Logično je da pored kazne postoji i nagrada, što neminovno znači da ih je obavijestio o Kući patnje i Kući uživanja. Nuh, alejhis-selam, dao

322 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1308.
323 Nabulsi, *Tefsirun-Nabulsi*, 4/555.
324 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1308.

im je do znanja da je samilostan i saosjećajan prema njima, kazavši im: *Ja se, doista, bojim za vas patnje na Velikom danu!* Iz tog razloga pozivao ih je da vjeruju u Allaha Jedinog i da samo Njemu robuju, ne pripisujući Mu sudruga.[325]

4. *A glavešine naroda njegova odgovarale su: "Mi smatramo da si ti, doista, u potpunoj zabludi"*

Isto onako kao što su arapski politeisti govorili Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da je promijenio vjeru i da je napustio Ibrahimovu vjeru! Ovako zalutala osoba dostiže takav stepen zablude, da smatra da je onaj ko je poziva uputi ustvari u zabludi! Zapravo, brutalna oholost dostiže ovaj nivo kad dođe do izobličavanja ljudske prirode! Ovako se poremeti skala vrijednosti i mjerila, ponište norme i regule, pa uzme da presuđuje strast, s obzirom na činjenicu da ta mjerila nisu Allahova mjerila koja ne osciliraju i ne pretežu na jednu stranu.

Šta oni koji su zalutali kažu o nebeskoj uputi i o onima koji su upućeni Allahovom uputom? Nazivaju ih zalutalim! A šta kažu za djevojku koja ne otkriva svoje tijelo? Šta kažu za mladića koji se gnuša jeftine djevojke? Oni ovaj njihov ponos, njihovu čistoću nazivaju nazadnošću, zaostalošću i krutošću.[326]

• *Mi smatramo da si ti, doista, u potpunoj zabludi*, tj. mi smo čvrsto uvjereni, na osnovu srčane spoznaje, da si zastranio i zalutao od istine. Tvoje lutanje je očigledno i jasno, i nije ga potrebno dokazivati. Odgovorili su mu tvrdnjom da se on nalazi u potpunoj zabludi, ne nudeći nikakav dokaz. To su potvrdili i česticom *doista* u rečenici, kao i glagolom u množini: *mi smatramo*.

• *…u zabludi…*, tj. preplavljeni zabludom.

• *…potpunoj…*, tj. jasnoj i očiglednoj, koju ne treba dokazivati niti objelodanjivati. Izgleda da ova njihova tvrdnja nije ništa više

[325] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 45.
[326] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1309.

od uvrede. A poznato je da svaka tvrdnja koja uključuje uvredu ili optužbu, ali koja nije utemeljena na dokazu ili argumentu, ima težinu uvrede i psovke. Na njegovo blago i milostivo pozivanje odgovorili su kritikama i uvredama.[327]

5. *A on je govorio: "O narode moj, nisam ja ni u kakvoj zabludi"*

Drugim riječima: Uvrijedili ste me i optužili da sam u zabludi. Ja vam u svoju odbranu kažem: Nisam ni u kakvoj zabludi, maloj ili velikoj, krupnoj ili sitnoj. Lišen sam bilo kakve zablude.

Ovaj odgovor odiše uljudnošću koja je krasila daije, one koji pozivaju Allahu, koji su okruženi Allahovom brigom, koji su posvećeni mudrom pozivanju u vjeru.[328]

Kur'an kategorički odbija ove tvrdnje: *A on je govorio: "O narode moj, nisam ja ni u kakvoj zabludi",* zato što Allahov put nije izmislio Nuh, već ga je prenio od Uzvišenog Allaha. A, budući da je Nuh samo poslanik, a put je Allahov, onda tu ne može postojati nikakva zabluda, niti sumnja u zabludu.[329]

Nuh, alejhis-selam, na optužbe je odgovorio nijekanjem, a nije uzvratio jednakim uvredama. Obratio im se riječima: *O narode moj,* kojima im stavlja na znanje da pripada njima, da su oni njegov narod. A nakon što je odbacio njihove optužbe, pojasnio im je da ono u što ih poziva nisu njegove riječi, već je on poslanik Gospodara svjetova, zadužen da dostavi Njegove poslanice. Naređeno mu je da ih savjetuje. Rekao im je:

6. *"…nego sam poslanik Gospodara svjetova; dostavljam vam poslanice Gospodara svoga i savjetujem vas; ja od Allaha znam ono što ne znate vi"*

On je poslanik Gospodara svjetova, zadužen da izvrši sljedeće zadatke:

---

327 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid,* str. 46.

328 Ibid., str. 46.

329 Ibid., str. 46.

• **Prvi zadatak: Da im dostavlja poslanice Gospodara svoga**

Kaže: *...dostavljam vam poslanice Gospodara svoga*. Iz oblika množine – *poslanice* može se razumjeti da je objava božanskih smjernica tekla na osnovu Allahovog zakona prema kojem On postepeno spušta objavu. Objava koja je spuštana Nuhu, alejhis-selam, kako bi je dostavio svome narodu sastoji se od cjelina koje obrađuju različita razdoblja. Svaka je cjelina poput poslanice. A nakon što se sakupe sve poslanice i nakon što Allah upotpuni vjeru Svojim robovima, sve poslanice će se objediniti u jednoj. Pluralnost poslanica leži u tome što su upućene u različito vrijeme, dok njihova singularnost leži u tome što su sabrane u jednu, koju je Allah uputio Svome poslaniku.[330] Dostavljanje Allahovih poslanica prvi je zadatak Nuha, alejhis-selam, kao i svih poslanika, neka je mir s njima.

• **Drugi zadatak: Savjetovanje ljudi**

Ovaj zadatak podrazumijeva korištenje svih metoda uvjeravanja i edukacije u različitim formama. Savjet (*nesiha*) manifestacija je iskrenosti prema Allahu prilikom pozivanja u vjeru. Savjet je također manifestacija milosti i saosjećanja. Onaj ko savjetuje teži da učini dobro onome kome upućuje savjet, ne očekujući nagradu od njega. Nuh je kazao svome narodu: *...i savjetujem vas*. Svi poslanici su savjetovali svoje narode, a isto trebaju činiti i oni koji pozivaju Allahu (daije). Vjernici također jedni druge blago savjetuju. Istinska, prava vjera je ona koja se odlikuje savjetovanjem, iskrenim odnosom prema Allahu, Njegovom Poslaniku, imamima među muslimanima, ali i običnom narodu.

Nakon što je ukazao svom narodu na ova dva zadatka koja mu je Allah povjerio, Nuh, alejhis-selam, spomenuo im je da se dostavljanje vjere i pružanje savjeta temelji na znanju. A znanje je nešto

330 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 49.

što je suprotno zabludi koju stvara i do koje vodi neznanje. Kazao im je: *...ja od Allaha znam ono što ne znate vi.*

On je odbacio optužbu svog naroda da je u potpunoj zabludi, potvrđujući kako poznaje Božije istine o kojima oni ništa ne znaju. Ovaj odgovor svjedoči o poslanikovoj ljubaznosti. On ih usmjerava da se okoriste znanjem koje im prenosi, u kome nema nikakve sumnje niti manjkavosti, zato što je to Allahova objava: *...ja od Allaha znam...* tj. ne od mene, mojih ličnih razmišljanja i razmatranja, već od Allaha, i od Njegove objave. *...ono što ne znate vi,* tj. ono što je čulima nedokučivo i što se može spoznati samo objavom; odnosno ono o čemu niste razmišljali i što niste pokušavali saznati.

• **Treći zadatak: Uvjeravajuća debata vođena na najljepši način**

Ovaj zadatak potvrđen je kur'anskim opisom debate koja je vođena s njima, kako bi ih suočio s dokazom. Uzvišeni kaže:

أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُواْ وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

Zar vam je čudno što vam pouka od Gospodara vašeg dolazi po čovjeku, jednom od vas, da vas upozorava, da biste se Allaha bojali i da biste pomilovani bili? (El-A'raf, 63)

Drugim riječima: Zar vam je mrsko da napustite svoje vjerovanje i prihvatite ono što vam donosim? Zar vam je čudno što vam je pouka od Gospodara došla po čovjeku, jednom od vas? Njihovo iznenađenje potječe od dvije stvari:

– prva stvar, da im dođe pouka od Gospodara njihovog;

– druga stvar, da ova pouka bude objavljena čovjeku, jednom od njih, da taj čovjek bude Allahov poslanik koji svom narodu dostavlja pouku Gospodara svoga.

Pitanje svog poslanstva i vjerovjesništva, Nuh, alejhis-selam, izložio je tek nakon što je izložio pitanje pouke koju im je donio

od njihovog Gospodara. Pokrenuo je pitanje pouke kako bi to bila otvorena intelektualna arena za debatu i diskusiju o njenim elementima.

Pouka s kojom je Allah poslao Svoje poslanike sadrži pitanja koja treba dokazati kako bi se na njima temeljili uvjerljivi dokazi i argumenti, te kako bi se transformirali u nepobitne činjenice. Stoga je tu pouku trebalo izložiti najprikladnijom metodom uvjeravanja. Kada je riječ o Allahovom gospodarstvu (rububijjetu), božanstvenosti (uluhijjetu), te Njegovim osobinama, u koje spadaju znanje, mudrost, određivanje sudbine, svemoć, stvaranje svega postojećeg, staranje o robovima, pravednost – sve su to pitanja koja imaju svoje racionalne dokaze i argumente, kojima svjedoče fenomeni univerzuma i tok događanja.[331]

Kada se ispostavi da je ono u što ih poziva nesumnjiva i neupitna istina, tada je dokazivanje njegovog poslanstva i vjerovjesništva, dokazivanje činjenice da on dostavlja pouku od svoga Gospodara, dokazivanje da mu Allah spušta objavu olakšana i pripremljena stvar. Iz toga možemo izvesti koristan zaključak. Naime, kada se obraćamo narodu koji nije dolazio u dodir s vjerovjesnicima i poslanicima, mudro je početi s uvjeravanjem u istinitost sadržaja poslanice. Tu metodu koristio je Nuh, alejhis-selam, sa svojim narodom.

Dvije stvari spomenute su u vezi sa sadržajem poslanice.

– Prva stvar: Neki elementi poruka poslanika predstavljaju činjenice usađene u ljudskim dušama, umovima, savjesti. Zato ih je potrebno samo otkriti i na njih podsjetiti.

– Druga stvar: Svi elementi poslaničkih poruka su božanske istine i učenja, koje prvo treba naučiti i razumjeti, a zatim ih se prisjećati s vremena na vrijeme, tokom dana i godina, te u svakoj prilici kada je to potrebno, tako da njihovi imanski elementi ostanu

[331] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 52.

prisutni u memoriji, potičući vjernike da se pokoravaju Allahu i pridržavaju Njegovog šerijata. Na taj način će propisi i savjeti vjere biti konzistentan program i jasno svjetlo koje obasjava put duhovnim putnicima u tminama strasti, želja, šejtanskih sašaptavanja i varki, obmana onih koji vode u zabludu. Te poruke vjernicima pomažu da svladavaju prepreke strasti i nahođenja, životnih izazova, te raznih iskušenja koje život nosi, u vidu dobra i zla, koristi i štete, te bilo kakvih ispita, usmjeravajući vjernika da se opredijeli za put strpljivosti i zahvalnosti.

U opširnom izlaganju ovaj tekst ukazuje na elemente uvjerljive rasprave oko dvije stvari koje su izazvale njihovu začuđenost – *Zar vam je čudno što vam:*

• *pouka od Gospodara vašeg dolazi,* tj. u vidu objave od vašeg Gospodara;

• *po čovjeku, jednom od vas,* tj. objavljena je čovjeku, jednom od vas.

Prvi element: *da vas upozorava*, tj. da bi vas upozorio na Allahovu brzu i odgođenu kaznu ukoliko ne budete vjerovali. Upozorenje dolazi tek nakon primjene edukacijskih i persuazivnih sredstava. Upozorenje također mora uključivati lijepe vijesti za one koji se pokoravaju i vjeruju. Ovaj cilj odnosi se na onoga ko upozorava.

Drugi element: *da biste se Allaha bojali…*, tj. da biste bili svjesni opasnosti Allahove kazne, što će vas motivirati da Ga se bojite kroz vjerovanje i činjenje dobrih i razboritih djela, svojom slobodnom voljom.[332]

Treći element: *i da biste pomilovani bili.* Drugim riječima, kako biste se nadali Allahovoj milosti i ulasku u džennetske blagodati ukoliko budete bogobojazni, ukoliko budete vjerovali i pokoravali

[332] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid,* str. 53.

se. Ovaj cilj odnosi se na primaoce pouke nakon što su prihvatili njen sadržaj.[333]

Nuh otkriva cilj poslanstva: *da vas upozorava, da biste se Allaha bojali i da biste pomilovani bili.* To je opomena da pokrene srca osjećanjima bogobojaznosti, kako bi na kraju zadobili Allahovu milost. Nuh nema nikakav drugi interes ni cilj, osim ovog uzvišenog i plemenitog cilja.[334]

Ovo je opći sažetak zadataka pouke koja je objavljena Nuhu, alejhis-selam, te uloge koju je imao u svom narodu:

• Upozoravanje i donošenje dobrih vijesti sadržanih u objavljenoj pouci i obavijestima poslanika koji izvještava od svog Gospodara.

• Upućivanje pouka i odgojne metode poslanika kod primatelja stvaraju osjećaj da se trebaju čuvati kazne i traženja nagrade od naroda.

• Nada u postizanje Allahove milosti u džennetskim baščama uživanja, u sretan život na ovom svijetu za one koji odgovore pozivu Allaha i Njegovog poslanika.[335]

Međutim, kad ljudska priroda dostigne određen stepen pokvarenosti, ona ne misli, ne razmišlja i ne prisjeća se; njoj ne koristi opomena ni podsjećanje.[336]

7. Ali, oni su ga lažnim smatrali, pa smo spasili njega i one koji su bili uz njega u lađi, a one koji u ajete i znakove Naše nisu vjerovali – potopili. Uistinu, oni su pravi slijepci bili!

Ovo je sažetak prethodnih postupaka Nuhovog naroda. Neki moćni i ugledni ljudi lažnim su smatrali svoga poslanika i narednih godina nastavili su ga u laž utjerivati. Vjerovatno su poduzeli

333 Ibid., str. 53.
334 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1309.
335 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 54.
336 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1309.

brojne radnje, poput zlostavljanja poslanika i onih koji su vjerovali, odbijanja njegovog poziva, upornog ustrajavanja u zulumu, tiraniji, griješenju, nemoralu i neprijateljstvu.

Posljedica toga bila je: *pa smo spasili njega i one koji su bili uz njega u lađi, a one koji u ajete i znakove Naše nisu vjerovali – potopili.*

Ovo je sažetak posljednjeg događaja u kazivanju o Nuhu i njegovom narodu, a koji aludira na veliki potop kojim je Allah uništio one koji su poslanika lažnim smatrali. To je također nagovještaj događaja koji su uslijedili nakon što su se Nuh i vjernici ukrcali na lađu, koja je plovila uz Allahovu zaštitu i sigurnost, sve dok nisu bili spašeni.

• *Uistinu, oni su pravi slijepci bili*. Naposljetku, ajeti sumiraju stalno svojstvo koje je dovelo do toga da Nuhov narod ispolji negiranje, tvrdoglavost, upornost u nevjerovanju, zulumu i tiraniji i koje je na koncu dovelo do njihovog stradanja u potopu. Na kraju ajeta Uzvišeni kaže: *Uistinu, oni su pravi slijepci bili*. Oni su, znači, slijepi i ne mogu vidjeti istinu; ne mogu se koristiti njenim znakovima i dokazima; ne mogu vidjeti njene retoričke, intelektualne i emocionalne upute. Postoji nekoliko vrsta sljepila. Neke su vezane za očinji vid, a neke za unutrašnji i vid srca.[337] Vidjeli smo ko ih je učinio slijepima da ne primijete Uputu, iskrene savjete i opomenu. Zbog ovog sljepila, oni su svog poslanika smatrali lažnim i doživjeli su ovakvu sudbinu![338]

TREĆE: SURA EL-MU'MINUN O STAVU GLAVEŠINA NUHOVOG NARODA

U suri El-Mu'minun navode se neki odlomci iz obraćanja glavešina Nuhovog naroda, kojima su oni pokušavali odvratiti ljude od poziva u tevhid, bogobojaznost i obožavanje Allaha jedinog. Uzvišeni kaže:

---

337 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 55.

338 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1310.

وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓۚ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ٢٣ فَقَالَ ٱلۡمَلَؤُاْ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوۡمِهِۦ مَا هَٰذَآ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ يُرِيدُ أَن
يَتَفَضَّلَ عَلَيۡكُمۡۚ وَلَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ لَأَنزَلَ مَلَٰٓئِكَةٗۖ مَّا سَمِعۡنَا بِهَٰذَا فِيٓ ءَابَآئِنَا ٱلۡأَوَّلِينَ ٢٤
إِنۡ هُوَ إِلَّا رَجُلُۢ بِهِۦ جِنَّةٞ فَتَرَبَّصُواْ بِهِۦ حَتَّىٰ حِينٖ ٢٥ قَالَ رَبِّ ٱنصُرۡنِي بِمَا كَذَّبُونِ

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu, i on je govorio: "O narode moj, samo Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate; pa zar se sačuvati nećete?!" Ali su glavešine naroda njegova, koje nisu vjerovale, govorile: "Ovo je čovjek kao i vi, samo hoće da nad vama bude odlikovan. Da je Allah htio, meleke bi poslao; ovakvo nešto nismo čuli od naših predaka davnih, on nije ništa doli čovjek u ludilu, pa sačekajte s njim vrijeme neko!" "Gospodaru moj", reče on, "pomozi mi, zato što me u laž utjeruju!" (El-Mu'minun, 23–26)

1. *O narode moj, samo Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate*

To je riječ istine koja se ne mijenja. Na njoj je uspostavljeno postojanje i nju potvrđuje sve što postoji. *Zar se sačuvati nećete?!* Zar se ne bojite posljedica nijekanja te prve istine na kojoj počivaju sve druge istine i ne osjećate šta se skriva nijekanjem te svijetle istine, kakva će posljedica biti zbog tog skrivanja izraženog u bolnoj kazni?

Međutim, glavešine naroda koji to niječu ne raspravljaju o ovoj Riječi niti razmišljaju o njenim dokazima. Oni nisu u stanju da se oslobode slabog stava i uskog pogleda koji je vezan za njihove ličnosti i ličnost čovjeka koji njih poziva, ne dižu se na visoki horizont iz koga bi mogli pogledati na tu veliku istinu bez drugih ličnosti i lica. Prema tome, oni zanemaruju tu veliku istinu na kojoj počiva ovaj Bitak i koju potvrđuje sve što je na njemu, da bi govorili o ličnosti Nuha.[339]

339 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2464.

2. *...pa zar se sačuvati nećete?!*

Ako ne budete vjerovali u Allaha i ako ne budete robovali samo Njemu, ne pripisujući Mu nikakvo drugo božanstvo, tada će vas zadesiti Njegova kazna. Racionalnost i razumnost nalažu vam da se sačuvate od toga i zato vam predlažem i preporučujem da se čuvate Allahove kazne koja vas može zadesiti na ovom i na budućem svijetu.

Sve to podrazumijeva logička nužnost izražena riječima: *Zar se sačuvati nećete?!*, a ovaj upitni oblik ukazuje na čuđenje, zaprepaštenje i osudu toga što se ne čuvaju. Ove riječi također sadrže smisao podsticanja i preporučivanja čuvanja (*takvaluka*, bogobojaznosti). U ajetu je upotrijebljen veznik *fa – pa*, koji ovo pitanje povezuje s prethodnim Nuhovim tvrdnjama, jasno izraženim ili podrazumijevanim, a koje su logički nužne. Upitna čestica *e* (*e-fe-la*) upotrijebljena je prije veznika zato što ona ima prednost u arapskom jeziku.[340]

Na početku kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, u suri El-Mu'minun možemo primijetiti da je ova sura sažela načela vjere, a to su:

• Vjerovanje u jednoću Uzvišenog Allaha.

• Pokornost i robovanje Njemu jedinom, na način što se izvršava ono što je naredio i izbjegava ono što je zabranio. Njemu se vjernici trebaju približavati djelima koja On voli i kojima je zadovoljan.

• Vjernik se treba čuvati Njegove direktne i odgođene kazne, te preduzeti mjere kako bi se od njih zaštitio. To onima koji vjeruju daje nadu u Njegovu nagradu i podstiče ih da se trude kako bi je stekli.[341]

3. *Ali su glavešine naroda njegova, koje nisu vjerovale, govorile: "Ovo je čovjek kao i vi, samo hoće da nad vama bude odlikovan. Da je Allah htio, meleke bi poslao; ovakvo nešto nismo čuli od naših predaka*

[340] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 252.

[341] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 252.

davnih, on nije ništa doli čovjek u ludilu, pa sačekajte s njim vrijeme neko!"

Glavešine su čelnici, velikaši i dostojanstvenici. Njihove riječi slijede riječi Nuha, u kojima on izlaže svoj poziv, dostavlja poslanicu s kojom ga je Allah poslao njegovom narodu.

Primjećujemo da ovaj odlomak sure El-Mu'minun opisuje glavešine Nuhovog naroda kao nevjernike. Navodi se kako su oni uvjeravali mase da Nuh nije Allahov poslanik.

Ipak, oni nisu opisani kao nevjernici u suri El-A'raf, gdje Uzvišeni kaže: *A glavešine naroda njegova su odgovarale: "Mi smatramo da si ti u pravoj zabludi."* (El-A'raf, 60)

U odlomku sure Hud opisuje se njihov odnos prema Nuhu, alejhis-selam: *Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: "Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi…"* (Hud, 27).

To ukazuje da su ove riječi izrečene na početku poziva, kada im je Nuh predočavao argumente i dokaze. U tom stanju još se nisu opisivali kao nevjernici. Međutim, kada su im predočeni jasni dokazi, a oni su ih odbili, onda ih je Allah opisao kao nevjernike, kao što se navodi u odlomcima sura Hud i El-Mu'minun: *Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali* (Hud, 27). Također možemo primijetiti kako se tri odlomka međusobno dopunjuju:

– **Prvi** se obraća Nuhu: *Mi smatramo da si ti u pravoj zabludi*, tj. ti si zalutao i izgubljen. Ipak, ove riječi ne sadrže izričite optužbe da on izmišlja laži na Allaha. Naime, postoji mogućnost da je njegova zabluda rezultat nastalih okolnosti.

– **Drugi** se također obraća Nuhu: *Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi…*

– **Treći** se obraća masama iz njegovog naroda, kako bi ih odvratio od vjerovanja i slijeđenja Nuha: *Ovo je čovjek kao i vi…* do kraja njihovih tvrdnji.

Primjećujemo da ovaj treći odlomak sadrži šest tvrdnji koje su glavešine Nuhovog naroda uputile svojim masama, kako bi ih odvratili od vjerovanja u Nuha i slijeđenja njegovog poziva.[342]

• **Prva tvrdnja**: *Ovo je čovjek kao i vi...*

Glavešine Nuhovog naroda pokušale su uvjeriti mase i odvratiti ih od vjerovanja i slijeđenja poslanika tvrdeći da čovjek ne može biti Božiji poslanik. Navodili su i obmanjivali da ljudska priroda onemogućava komunikaciju s Gospodarom svjetova kako bi se primila Njegova poruka.

Nuha, alejhis-selam, u ovoj su tvrdnji označili pokaznom zamjenicom *ovo*, čime impliciraju da se radi o čovjeku koji ne zaslužuje bilo kakvo poštovanje ili divljenje. Željeli su ga uniziti pred svojim masama kako bi ih u potpunosti odvratili od poštovanja prema njemu, ili kako bi one koji su uskogrudni naveli da ga izvrgnu poruzi i nepoštovanju, zbog toga što je on kao ljudsko biće tvrdio da komunicira s Allahom i da je Njegov poslanik. Navodili su da takvo nešto može tvrditi samo onaj ko je psihički nestabilan ili na neki način lud.

Pregledom kur'anskih tekstova saznajemo da je odbijanje poslanika na osnovu toga što su bili ljudska bića fenomen koji je prisutan u brojnim narodima. Nuhov narod je na pročelju onih o kojima nas je Allah obavijestio, a posljednji koji su poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, smatrali lažnim jesu Arapi, te oni koji su slijedili njihov primjer.[343]

• **Druga tvrdnja**: *…samo hoće da nad vama bude odlikovan*

Biti odlikovan znači biti superiorniji u odnosu na nekog. Ovaj izraz (*tefeddul*) u arapskom se jeziku odnosi na nadmoć u smislu društvenog statusa, časti i digniteta, te moralnih vrijednosti i etike. Glavešine Nuhovog naroda u svojim su masama oglašavali kako

[342] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 255.

[343] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 255.

Nuh želi biti u superiornom položaju u odnosu na njih time što tvrdi da je Allahov poslanik i da se oni ne mogu mjeriti s njime. Ta osobina učinit će ga njihovim vođom, osobom koja naređuje, zabranjuje i koja vlada. Taj autoritet dobija od Boga i nameće ga narodu onako kako želi. Tvrde kako on nije iskren prenosilac poruke, već lažljivac.[344]

• **Treća tvrdnja**: *Da je Allah htio, meleke bi poslao...*

Drugim riječima: Da je Allah htio slati poslanike koji će propagirati Njegovu vjeru, poslao bi meleke, a ne ljudska bića. Na ovaj način oni lažno tvrde kako to diktira božanska mudrost i kako je to jedini logičan slijed. Nelogično je i neprihvatljivo da Allah šalje poslanika u liku čovjeka, a onaj čovjek koji tvrdi da je poslanik, u jasnoj je zabludi. To se može činiti zbog određenog razloga ili se radi o lažljivcu koji izmišlja laži na Allaha.[345]

Njihova poremećena shvatanja navela su ih na mišljenje da ljudsko biće nije pogodno da prima objavu od Uzvišenog Boga. Analizom ovih shvatanja dolazimo do zaključka da oni koji tako misle ne poznaju Allaha onako kako treba. Naime, ta tvrdnja utemeljena je na sumnji u svemoć Uzvišenog Allaha, Koji može upotrijebiti sredstvo ili stvoriti uzrok zahvaljujući kojem ljudsko stvorenje može primiti objavu od svoga Gospodara bez zastora, iza zastora, ili posredstvom meleka koji će mu dostaviti poruku njegovog Gospodara.

Oni se suprotstavljaju sebi samima u prihvaćanju ovih mišljenja. Naime, prihvaćaju da meleki primaju objavu od Allaha, premda su i meleki Allahova stvorenja. Ako je Allah kadar da učiniti meleke spremnim za primanje objave, kako da ne bude kadar da tu istu spremnost stvori kod nekih Svojih stvorenja iz reda ljudi, koje je počastio vjerovjesništvom, a potom ih zadužio da svojim narodima dostavljaju Njegovu poruku.

[344] Ibid., str. 255.

[345] Ibid., str. 255.

Ovo je u slučaju da je njihova zabluda utemeljena na pogrešnom shvaćanju. Međutim, ako je to zasnovano na lažnoj argumentaciji, onda oni negiraju vjerovjesništvo znajući da je to istina i da je poslanik iskren, zato što su oholi, oni koji slijede svoje strasti i nahođenja, zato što vole dunjaluk, a ne ahiret, i zato što sumnjaju u kaznu koja će ih uskoro zadesiti. Oni varaju mase svojim lažnim argumentima.[346]

• **Četvrta tvrdnja**: …*ovakvo nešto nismo čuli od naših predaka davnih*

…*od naših predaka davnih*, tj. od naših pradjedova koji su bili predvodnici naših plemena.

…*ovakvo nešto nismo čuli*, tj. do naših ušiju nisu došle vijesti i saznanja da je nekome u historiji naših predaka došao poslanik u liku čovjeka, koji dostavlja Allahovu objavu, kao što je to učinio Nuh.

Ovom tvrdnjom pokušavaju iznijeti historijski argument koji potvrđuje njihov stav da ljudsko biće ne može biti Allahov poslanik i da Allah nije htio ljudima poslati poslanika.

Ovaj argument može se razložiti na sljedeće činioce:

• Da je Allah htio poslati poslanike da dostavljaju Njegovu vjeru, prvo bi poslao poslanike našim precima, budući da je obožavanje idola nešto što smo naslijedili od naših očeva;

• međutim, On našim precima nije poslao nijednog poslanika;

• da je poslao, mi bismo za to čuli;

• prema tome, Allah nije uopće htio poslati poslanika i zato je Nuhova tvrdnja da je on Allahov poslanik lažna.

Ovo je neutemeljen argument, budući da se zasniva na njihovoj tvrdnji kako nisu čuli za ranije poslanike, te na tvrdnji da su idole obožavali i njihovi preci.

[346] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 256.

Što se tiče tvrdnje da takvo nešto nisu čuli, čak i da je to tačno, to ne bi bio argument da Allah nije[347] poslao poslanike prije Nuha. Koliko se vijesti izgubilo tokom historije, a naročito u prvo vrijeme, kada se vijesti nisu zapisivale u knjige.

Allah je u Kur'anu potvrdio da je svakom narodu, koji je skrenuo s puta Allahove vjere, On poslao poslanika da ga upozori. Na taj način upotpunjuje se mudrost iskušenja u uvjetima ovosvjetskog života. U najmanju ruku, postojao je vjerovjesnik koji je dostavljao poslanicu prethodnog poslanika ili širio božanska učenja koja je čovječanstvo dobilo preko Adema, alejhis-selam, praoca ljudi, od njegovog Gospodara. Preci Nuhovog naroda vjerovali su u jednog Boga, onako kako je to pojasnio Adem, alejhis-selam, zatim se pojavilo idolopoklonstvo, što je dovelo do potrebe da se pošalje poslanik.

Ako oni nisu čuli za nešto, to ne znači da to ne postoji u stvarnosti. Dokaz koji nude o ovom pitanju utemeljen je na nevažećem dokazu koji ne može prihvatiti razuman čovjek. Međutim, glavešine iz Nuhovog naroda pokušali su tim dokazom uvjeriti svoje mase, kako bi ih odveli u zabludu. A sljedbenici su skloni da prihvataju stavove svojih vladara i dostojanstvenika bez podvrgavanja tih stavova mjerilima zdravog razuma i načelima ispravne logike.[348]

• **Treća tvrdnja**: *…on nije ništa doli čovjek u ludilu*

Odnosno, on je samo čovjek koji pati od neke vrste ludila. Oni, dakle, nisu željeli kazati da je on lud, već da pati od neke vrste ludila, i to neodređene.

U ovoj fazi, glavešine o kojima govori ovaj tekst nisu optužili Nuha da je lud, kao što su to učinili u početnim fazama o kojima govori sura El-Kamer:

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُواْ عَبْدَنَا وَقَالُواْ مَجْنُونٌ وَٱزْدُجِرَ ۞

[347] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 256.

[348] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 258.

Prije njih Nuhov narod nije vjerovao i roba Našeg je u laž utjerivao, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je onemogućen bio. (El-Kamer, 9)

On je svojom istrajnom strpljivošću i dugim raspravama i debatama s njima dokazao da je razborit i da nije lud. To je postalo jasno masama iz njegovog naroda. Glavešine i dostojanstvenici nisu ga mogli dalje optuživati da je lud, naročito nakon što su ga optužili da želi biti superioran u odnosu na njih i postati njihov vođa. Takve namjere ne može imati neko ko je sasvim lud, premda to može potjecati od nekog ko pati od neke vrste ludila, poput megalomanije, ljubavi prema vlasti, želje za supremacijom nad ljudima. U to spada i ljubavno ludilo ili zaluđenost novcem koje narušava čovjekovu ravnotežu i remeti njegovo normalno ponašanje.

Riječi koje su glavešine Nuhovog naroda uputile masama odgovor su na njegovo uporno pozivanje, na njegovo veliko strpljenje u tome, na njegovu snagu u vođenju rasprave kako bi dokazao istinu svom narodu i kako bi raskrinkao neispravnost njihovog vjerovanja u idolatriju, nepravdu i tiraniju, činjenje nereda na Zemlji i loša djela.

To je kao da su njihovi podanici pitali svoje gospodare: "Šta se dešava s Nuhom ako nije istinski poslanik i ako iznosi lažne tvrdnje, kao što vi kažete?", a oni im odgovaraju: "On je samo čovjek koji pati od neke vrste ludila; on želi biti poglavar i gospodar i opčinjen je tom željom; kako bi to postigao ustvrdio je da je Božiji poslanik. Uporan je u tome, ali neće postići ono što želi, jer su njegova nastojanja i njegova upornost posljedice neke vrste ludila."

Ograničavanje (specifikacija, *el-kasr*) u njihovim riječima – *on nije ništa doli čovjek u ludilu* spada u ograničavanje subjekta na određeno svojstvo, što je vrsta ograničavanja svojstva. Drugim riječima, on ne posjeduje dodatno svojstvo osim ludila zbog toga što je uporan u tvrdnji da je Allahov poslanik.[349]

[349] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 259.

• **Šesta tvrdnja**: *…pa sačekajte s njim vrijeme neko!*

To jeste, pustite ga dok ga ne zadesi smrt i dok ga ne rastavi od vas i vas od njegova poziva i njegovog dosađivanja sa novim pozivom.[350]

Glavešine Nuhovog naroda uputili su ovih šest tvrdnji kako bi odvratili široke narodne mase od vjerovanja i slijeđenja Nuha. Analizirali smo ih u skladu s mogućnostima.

Primjetno je da u ovom tekstu nije naveden odgovor na njihove tvrdnje i nije otkrivena njihova neutemeljenost. Razlog je to što te tvrdnje nisu bile upućene Nuhu, alejhis-selam, već narodnim masama, koje su željeli uvjeriti da Nuh nije poslan od Allaha i da se lažno predstavlja želeći da postane gospodar i vladar u svom narodu. Što se tiče tvrdnji koje su uputili Nuhu, alejhis-selam, u tekstovima se navode odlučni odgovori na njih, kao što je slučaj s primjerima iz sure El-A'raf, Hud, Eš-Šuara, u kojima se govori o tvrdnjama koje su uputili Nuhu, alejhis-selam.[351]

4. *"Gospodaru moj", reče on, "pomozi mi, zato što me u laž utjeruju!"*

Tada Nuh, alejhis-selam, nije uspio pronaći prolaz do tih okoštalih skamenjenih srca niti je mogao pronaći nešto što bi ga oslobodilo toga ismijavanja i mučenja osim da se obrati svom jedinom Gospodaru, da se potuži Njemu zbog stalnih ugonjenja u laž s kojima se susreće, pa moli svoga Gospodara za pomoć. Kazao je: *Gospodaru moj, pomozi mi, zato što me u laž utjeruju!* Kad ljudi u životu podignu nepremostive prepreke – a život po svojoj prirodi teži napredovanju putem ka savršenstvu – život će barikadu srušiti, ili će, ne uspije li u tome, ostati zarobljenik. Ovo prvo desilo se Nuhu, a to je bilo nekako u zoru čovječanstva i na samom početku puta. Allah je htio da ih odbaci sa puta.[352] O tome ćemo navesti više detalja na odgovarajućem mjestu, uz Božiju pomoć.

---

350 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2465.

351 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 261.

352 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2465.

Uzvišeni Allah kaže: *I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, Ti se osveti!"* Iz dove koju je uputio Nuh, alejhis-selam, možemo zaključiti kako je u tom trenutku stigao do faze kada su ga vlastodršci nadjačali. Kako god, on nije bio intelektualno nadjačan, budući da je Nuh, alejhis-selam, bio superioran s aspekta intelekta, argumenta i dokaza. Zato je ova nadmoć bila materijalne i fizičke prirode. Poznato je da su oni pripremali spletke kako bi se oslobodili njega i onih koji su vjerovali s njime. S druge strane, on nije posjedovao materijalnu snagu s kojom bi se mogao suprotstaviti njihovoj snazi. Iako je nakon maltretiranja koja je doživio bilo očekivano da on zamoli Allaha da se osveti i naudi im, on je prepustio Gospodaru da odluči na koji će mu način pomoći: *I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, Ti se osveti!"*

• U suri El-Enbija navodi se da je Nuh dozivao svoga Gospodara, tj. uporno Ga je molio, visokim glasom, tako da je dosegao nivo dozivanja. Bilo je to uslijed stresa kojem su Nuh i njegova porodica bili izloženi. Čini se da su prijetnje nasiljem bile upućene samo njemu i njegovoj porodici, a ne svim vjernicima koji su ga slijedili.[353]

Uzvišeni kaže:

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
وَنَصَرْنَٰهُ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَآ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَٰهُمْ أَجْمَعِينَ

I spomeni Nuha – kad u davno vrijeme zavapi, pa Mu se odazvasmo, i njega i njegovu porodicu od jada velikog spasismo, i od naroda ga, koji je smatrao neistinitim znakove Naše, zaštitismo. To bijahu opaki ljudi, pa ih sve potopismo. (El-Enbija, 76–77)

Allah mu je odgovorio na dva načina.

Prvi, spasio je njega i njegovu porodicu od velikog jada prije potopa, o čemu se ne navode detalji u ajetima. To je postignuto

353 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 271.

na način što je onemogućio njegove neprijatelje da ostvare svoje planove prije nego što je došao potop.

Drugi, dao mu je veliku pobjedu osvetivši se njegovom narodu koji nije vjerovao i sve ih je potopio. Ta pobjeda također se sastoji u tome što ga je spasio u lađi, sve dok nije pristao na brdu El-Džudijj, gdje se iskrcao na kopno. Logički slijed ukazuje nam na to da je dova spomenuta u suri El-Mu'minun upućena ranije, a da je mnogo vremena nakon nje upućena dova iz sure El-Kamer. Dova spomenuta u suri El-Enbija upućena je u posljednjim fazama, kada se pritisak na njega intenzivirao. Ova tri teksta nadopunjuju se u objašnjenju stvarnosti. Svaki od njih objavljen je na način koji odgovara stanju naroda koji je primao objavu postepeno, kako bi njihovi problemi bili riješeni.

ČETVRTO: SURA EŠ-ŠUARA O STAVU GLAVEŠINA NUHOVOG NARODA PREMA NJEGOVOM POZIVU

Uzvišeni kaže:

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ
أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾ وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ
ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾ ۞ قَالُوٓاْ أَنُؤْمِنُ لَكَ وَٱتَّبَعَكَ ٱلْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾ قَالَ وَمَا
عِلْمِي بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾ إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي ۖ لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ
ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ إِنْ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾ قَالُواْ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَٰنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمَرْجُومِينَ
﴿١١٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَٱفْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَن مَّعِيَ مِنَ
ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ فَأَنجَيْنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ ٱلْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾
إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ

I Nuhov narod smatrao je lažnim poslanike. Kad im brat njihov Nuh reče: "Zar se sačuvati nećete?! Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni! Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi. Zato

se bojte Allaha i budite poslušni meni!", oni rekoše: "Kako da te poslušamo kad te najniži sloj ljudi slijedi?" "Ne znam ja šta oni rade", reče on, "svi će pred Gospodarom mojim, da znate, račun polagati, a ja vjernike neću otjerati, ja sam samo upozoritelj jasni!" "Ako se ne okaniš, o Nuhu!", rekoše oni, "bit ćeš sigurno kamenovan!" "Gospodaru moj", reče on, "narod moj me u laž utjeruje, pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!" I Mi smo njega i one koji su bili uz njega u lađi krcatoj spasili, a ostale potopili. U tome je, zaista, znak, ali većina njih nisu vjernici. A, zaista, Gospodar tvoj – baš On – Silni je i Milostivi! (Eš-Šuara, 105–122)

1. *I Nuhov narod smatrao je lažnim poslanike*

To je kraj ovog kazivanja, o čemu se u ovoj suri govori i na njenom početku. Iza toga uslijedilo je objašnjenje. Nuhov narod nije ugonio u laž samo Nuha, nego je taj narod utjerivao u laž sve poslanike. Poslanstvo je, u osnovi, samo jedno. To je poziv ljudima da vjeruju u jednog Gospodara i da se samo Njemu klanjanju. Onaj ko to odbija, negira sve poslanike, jer je to bio poziv svih poslanika.

Kur'an potvrđuje ovaj smisao i to ističe na više mjesta, raznim načinima, jer je to jedna od cjelina islamskog vjerovanja koje njeguje poziv svih poslanika i dijeli čovječanstvo na dva tabora, tabor vjernika i tabor nevjernika, i to tokom svih poslanstava i stoljeća. Kad vjernik pogleda na to sve, onda su svi vjernički narodi, sljedbenici svih vjera objavljenih od Allaha narod jedne vjere od početka historije do pojave islama, posljednje monoteističke vjere, a onaj drugi tabor čine nevjernici svakog naroda i svake druge vjere; primjetno je da ovaj vjernik vjeruje u sve poslanike, poštuje ih sve, jer svi oni nose jedno poslanstvo, poslanstvo vjere u jednog Boga.[354] A svaki narod koji ne vjeruje u svog poslanika, kao da ne vjeruje u sve poslanike.

[354] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2607.

2. *Kad im brat njihov Nuh reče: "Zar se sačuvati nećete?!"*

• *Kad im brat njihov Nuh reče…* Kur'an eksplicitno ističe da je Nuh brat nevjerničkog naroda, u smislu bratstva da svi pripadaju ljudskoj vrsti. Komentatori Kur'ana kažu: "Nuh je njihov brat po ocu, a to je bratstvo po porijeklu, a ne bratstvo po vjeri." Neki navode da je to rođačko bratstvo. Uzvišeni kaže:

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوۡمِهِۦ لِيُبَيِّنَ لَهُمۡۖ

Mi nismo poslali nijednog poslanika koji nije govorio jezikom naroda svoga, da bi mu objasnio. (Ibrahim, 4)

Drugi navode da to podrazumijeva da su bili saplemenici, pripadali istom plemenu i narodu. Arapi kažu: "O brate plemena Temim", misleći na jednog od pripadnika tog plemena. Izraz *brat* koristi se za bližnjeg saplemenika. U tom je smislu stih iz Hamase:[355]

Kad ih brat poziva u rat,
za razlog ne moraju ni znat.

Bratstvo ima nekoliko nivoa i stupnjeva s aspekta jezika i šerijatske terminologije. Prvi stepen je ljudsko bratstvo kojim su poslanici bili vezani sa svojim narodima i plemenima.

Uzvišeni kaže:

* وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمۡ هُودٗاۚ

• *A Adu – njegova brata Huda.* (El-A'raf, 65)

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمۡ صَٰلِحٗاۚ

• *A Semudu – njegova brata Saliha.* (El-A'raf, 73)

وَإِلَىٰ مَدۡيَنَ أَخَاهُمۡ شُعَيۡبٗاۚ

• *A Medjenu – njegova brata Šuajba.* (El-A'raf, 85)

إِذۡ قَالَ لَهُمۡ أَخُوهُمۡ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ

[355] Kurtubi, *Tefsir*, 16/50; Vidi: Muhammed et-Tahir Ašur, *Tefsirut-tahrir vet-tenvir*, Ed-Darut-tunisijje lin-nešr, bez godine izdanja, 19/158.

• *Kad im brat njihov Hud reče: "Kako to da se Allaha ne bojite?"* (Eš-Šuara, 124)

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَٰلِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ

• *Kad im brat njihov Salih reče: "Kako to da se Allaha ne bojite?"* (Eš-Šuara, 142)

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ

• *Kad im njihov brat Lut reče: "Kako to da se ne bojite?"* (Eš-Šuara, 161)

Ovo se ponavlja više puta u Kur'anu i sunnetu. U hadisu o Israu navodi se da su vjerovjesnici braća. Oni su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, govorili: "Dobro došao, dobri vjerovjesniče i dobri brate."[356]

A najviši stepen bratstva jeste bratstvo po vjeri. Zato je Uzvišeni kazao: *Vjernici su samo braća!* (El-Hudžurat, 10), a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Vjernik je vjerniku brat."[357]

Ovo bratstvo zavređuje puna prava i najviše počasti. Međutim, to je navelo neke fanatike da svedu bratstvo na ovaj stepen, negirajući sve druge stepene. Na taj način usprotivili su se Kur'anu i sunnetu, gdje je taj pojam korišten i za veze na rodbinskoj osnovi i na osnovi plemena, tradicije, vjere. U tom smislu pojam bratstvo koristio se u svim prilikama, historijskim epohama i služio je kao izraz ljubaznosti prilikom susreta sa drugima bez obzira na njihove osobine i stanja.

U Poslanikovoj biografiji potvrđeno je da je jednog čovjeka oslovio riječima: "Brate Arapa!", što je bio omiljeni izraz u ophođenju i međuljudskim odnosima kod Arapa.[358]

---

[356] Muhammed Mustafa ez-Zuhajli, *Šir'atullah lil-enbija*, Daru Ibn Kesir, Damask, prvo izdanje, 2018, str. 94.

[357] Ebu Davud, *Sunen*, 2/576; Muhammed Mustafa ez-Zuhajli, *Šir'atullah lil-enbija*, str. 94.

[358] Ez-Zuhajli, *Šir'atullah lil-enbija*, str. 94

• *Zar se sačuvati nećete?!* Zar se ne plašite posljedica vaših postupaka? Zar vaša srca ne osjećaju strah prema Allahu? Ovo usmjeravanje na bogobojaznost konstantno je u ovoj suri.[359]

Upitni oblik: *"Zar se sačuvati nećete?"* ima svrhu nagovaranja i poticanja – zar se nećete bojati Allaha, samo Njemu robovati, pokoravati se. Zar nećete odgovoriti Njegovom poslaniku?

3. *Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani...*

Poslanik koji ne vara, ne podvaljuje niti zavodi. On ništa ne dodaje niti oduzima od saopćenja kojim je zadužen.[360] Allah me je poslao vama kao povjerenika objave. Dostavljam je onako kako sam je čuo od Njega, ne dodajući niti oduzimajući išta. Iz činjenice da je on Allahov poslanik koji dostavlja poslanice svoga Gospodara proističe da je njima naređeno da mu se pokoravaju. Otuda im je rekao:

4. *...zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!*

Bojte se Allahove kazne i budite mi poslušni u onome čemu vas pozivam. Ako mi ne budete poslušni u tome, a ja sam poslanik koji prenosi Allahovu objavu, onda ćete zaslužiti Njegovu kaznu. To nije moja naredba, već naredba mog i vašeg Gospodara.[361]

5. *Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade...*

Kada se ljudi pozivaju da slijede određene vrijednosti, postupke ili grupe, jedna od prvih stvari koja im pada na pamet jeste da osoba koja ih poziva vjerovatno ima neke lične koristi ukoliko je budu slijedili. Zato je mudro u procesu pozivanja (da've) da poslanik naglasi kako ne ostvaruje nikakvu ličnu korist od svog naroda koji poziva u vjeru svoga i njihovog Gospodara. A poznato je da bi najmanji vid dobiti bio da traži protuuslugu za to što ih podučava, savjetuje i upućuje. Evidentno je da odricanje od najsitnijih koristi

[359] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2607.
[360] Ibid., 5/2607.
[361] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 64.

neminovno znači odricanje od onoga što ljudima teže pada. Zato je Nuh, alejhis-selam, jasno istakao da ne traži ništa od njih, ma koliko to bilo malo, u zamjenu za to što ih poziva: *Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade.*[362]

6. *...mene će Gospodar svjetova nagraditi*

Ovo ne znači da on ne traži nikakvu nagradu. To bi bilo nerealno stanje za čovjeka i on to ne tvrdi. On očekuje nagradu od Gospodara svjetova. Allah je osigurao nagradu u ime onih koje poziva u Njegovu vjeru i ibadet Uzvišenom. Nuh, alejhis-selam, kaže: *...mene će Gospodar svjetova nagraditi*. Drugim riječima: Nagradu koju zaslužujem može osigurati samo Gospodar svjetova i jedino se u Njegovu nagradu mogu pouzdati. A budući da se za moju nagradu postarao Gospodar svjetova, ja od vas ne tražim ni malo ni mnogo. Ja vas u suštini podsjećam na to da sam se i ranije odrekao bilo kakve koristi od vas.[363]

7. *Zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!*

Ponovo se ovdje ljudima skreće pažnja na bogobojaznost i pokornost Allahu nakon uvjerenja i umirenja da se neće tražiti nagrada za poziv ni njihovo eksploatiranje: *...zato se bojte Allaha i budite poslušni meni*. Međutim, ljudi ga i dalje nastavljaju odbijati. Svaki poslanik doživio je takvo odbijanje ljudi kojima je upućivao poziv u vjeru.[364]

8. *Oni rekoše: "Kako da te poslušamo kad te najniži sloj ljudi slijedi"*

Nuhov narod se oholio i nije htio povjerovati Nuhu. To su opravdavali činjenicom da njega slijedi najniži sloj ljudi. Oni navodno nisu željeli odgovoriti na poziv u vjeru čiji su brojni sljedbenici pripadnici najnižeg sloja. Pojam *najniži sloj* odnosi se na one koje

362 Ibid., str. 65.
363 Ibid., str. 65.
364 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2607.

optužuju za ružna i nedostojna djela, te na pripadnike najnižeg sloja i nedostojnih zanimanja.[365]

Ovi siromašni predaju se pozivu poslanika i prihvataju imanski poziv, i od ovog puta ne može ih odvratiti inat oholih, niti bojaznost zbog interesa, pozicije ili mjesta u društvu. Oni su ti koji se odazivaju na poziv i koji se u tome natječu, dok glavešine oholih zadržava njihova oholost, njih zadržavaju njihovi interesi koji su uspostavljeni na nečasnim pozicijama i izvlače pomoć iz iluzija i bajki koje su zaogrnute plaštom vjere. Najzad, oholi moćnici osjećaju nezadovoljstvo što ih čisti monoteizam izjednačava sa širokim masama, postaju izgubljeni u trenucima kada sumnjive vrijednosti u cjelini padaju, a uzdiže se jedna jedina vrijednost – vrijednost vjerovanja i dobrih djela, jedna jedina vrijednost koja jedne narode uzdiže, a druge ponižava, jednim mjerilom, a to je mjerilo vjerovanja i ispravnog ponašanja. Potom im Nuh odgovara riječima koje potvrđuju stalnu vrijednost, definiraju kompentencije poslanika; Nuh prepušta postupke ljudi i njihov obračun Allahu za sva djela koja čine.[366]

9. *"Ne znam ja šta oni rade", reče on, "svi će pred Gospodarom mojim, da znate, račun polagati, a ja vjernike neću otjerati, ja sam samo upozoritelj jasni!"*

"Ne znam ja šta oni rade", zbog čega su rekli: Zar ćemo povjerovati u tebe i pokoriti ti se dok te slijede oni koji pripadaju najnižem sloju? Ti znaš da su oni "niko i ništa" i to ti nije skriveno. On im odgovara riječima: *Ne znam ja šta oni rade*, tj. kako moje znanje može utjecati na to kako su prihvatili božanski poziv, koji mi je naređeno da dostavim cijelom narodu, bez izuzetaka. Zar oni nisu ljudi koji su dužni vjerovati i činiti dobra djela, bez obzira na njihov društveni status koji je, po vama, bezvrijedan? Zar i oni, poput ostalih, ne zaslužuju Allahovu nagradu i Džennet ukoliko

[365] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 66.

[366] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2608.

budu vjerovali i dobra djela činili? I zar ne zaslužuju, poput ostalih, Allahovu kaznu i Džehennem ukoliko budu poricali istinu i činili loša djela? Zar i oni nisu ljudi koji se mogu pokajati i popraviti se ma koliko njihova djela bila ružna i loša prije nego što su postali vjernici i prije nego što su počeli slijediti poslanika?

Pa i kada bih znao da su činili loša djela, je li moja dužnost da im sudim? Ja sam samo poslanik koji dostavlja poslanicu Gospodara, Koji će vršiti obračun njihovih djela i pred Kojim će polagati račun na Sudnjem danu. ...*svi će pred Gospodarom mojim, da znate, račun polagati*, tj. samo će On mjeriti i procjenjivati njihova djela. To što znam ono što oni rade ne znači da ih trebam prestati pozivati, jer su oni ljudi, Allahovi robovi. Bit će pitani, poput ostalih ljudi, za svoje vjerovanje i dobra djela. Na ovom svijetu su na kušnji, poput drugih i polagat će račun na Sudnjem danu i odgovarat će za svoja djela poput ostalih.

Nakon što je to pojasnio, Nuh, alejhis-selam, blago je saopćio svoju želju da oni spoznaju te istine. Kazao je: "da znate", tj. želio bih da znate te činjenice. Spoznaja o nečemu predstavlja prvu fazu percepcije te stvari, a u narednim fazama čovjek postiže čvrsto znanje i uvjerenje.

Pored ove želje, poslanik Nuh ukazuje na to da su oni i dalje u dubokom neznanju, jer još nisu dostigli fazu spoznaje osnovnih istina u koje ih poziva da vjeruju.[367]

Oni su od njega zahtijevali da otjera one koji ga slijede i koji vjeruju u ono s čime je došao. To su oni koje su nazvali "najnižim slojem". Njihovo protjerivanje smatrali su uvjetom da bi postali njegovi sljedbenici i da bi mu se pokorili.

Na to ukazuje odgovor koji im je uputio[368]: *a ja vjernike neću otjerati*. On, znači, neće otjerati nijednog pojedinca ili grupu koji

[367] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 68.
[368] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 68.

su se priključili skupini vjernika. Vjera ih čini dijelom božanskog ummeta, bez obzira na njihov raniji društveni status i bez obzira na ranije ponašanje. Islam briše ono što je bilo prije njega.

Nuh, alejhis-selam, naposljetku je svom narodu iznio svoj zadatak koji mu je Allah povjerio da izvrši prema nevjernicima i poricateljima. Kazao im je: *Ja sam samo upozoritelj jasni!* Drugim riječima, za one koji poriču moj poziv i odbijaju ono što govorim, ja nisam ništa više od upozoritelja jasnog.

On ih upozorava na Allahovu kaznu ukoliko budu ustrajni u svom nevjerovanju, tvrdoglavosti i oholosti. On jasno izlaže svoju poslanicu, obraća se pripadnicima svih društvenih slojeva i svim pojedincima koji mogu shvatiti njegov poziv. Poziva ih da vjeruju i budu predani. On nije organizator tajnog pokreta koji skriva neke svoje principe i ciljeve, ili onaj ko svoje tajne otkriva samo određenim ljudima.

Njegov je poziv sasvim jasan, što znači da je očigledan i shvatljiv. On izlaže sve elemente svog poziva i ne skriva ništa.

Tako postupaju svi poslanici Gospodara svjetova. Sve Allahove poslanice jasne su ljudima. One nose jasne podatke i dostupne su svima, bez razlike.

Ovdje je istaknuta osobina "upozoritelja", budući da oni kojima se obraća nisu prihvatili poziv i nisu povjerovali u ono što im donosi. Za takve ljude on predstavlja upozoritelja.[369]

Nakon što ih je Nuh, alejhis-selam, suočio sa jasnim dokazom i ispravnom logikom i nakon što su oni ostali nemoćni da nastave raspravu i da to potkrijepe dokazom, oni su pribjegli nasilju, jer kad god nasilniku nedostaje dokaz ili ga dokaz iznevjeri, on pribjegne prijetnji materijalnom grubom silom. Na tu grubu silu uvijek se i

[369] Ibid., str. 69.

u svakom mjestu oslanjaju nasilnici kad god im nedostaje dokaz ili kad ne mogu da ga pronađu.[370]

10. *"Ako se ne okaniš, o Nuhu!", rekoše oni, "bit ćeš sigurno kamenovan!" "Gospodaru moj", reče on, "narod moj me u laž utjeruje, pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!" I Mi smo njega i one koji su bili uz njega u lađi krcatoj spasili, a ostale potopili. U tome je, zaista, znak, ali većina njih nisu vjernici.*

Nuhov narod nije mogao braniti svoje lažne stavove pred dokazima i argumentima s kojima ih je Nuh, alejhis-selam, suočio. Njihovi umovi nisu bili sposobni smisliti niti jednu sumnju kojom bi mogli potkrijepiti svoje laži. Njihova laž srušila se pod naletom istine. Njihova nastojanja raspršila su se pred Nuhovom odlučnošću. Njihova predanost oslabila je pred njegovom ustrajnošću, a snaga im je nestala pred snagom istine. Jedino im je preostalo da od njega zatraže da ih prestane pozivati u vjeru i ukazivati im na zabludu koja se krije u robovanju idolima, koje su naslijedili od svojih roditelja i djedova. Naravno, on nije udovoljio ovim njihovim zahtjevima. Jer, kako bi Nuh, alejhis-selam, mogao prestati da ih poziva, a Allah ga je poslao njima! Zar da rasrdi Allaha kako bi zadovoljio njih? To je nemoguće za vjerovjesnika kojeg je Allah odabrao da dostavlja Njegovu poslanicu, bez obzira na sve teškoće i žrtve. Kada su vidjeli da ne mogu nagovoriti Nuha da im prestane ukazivati na neznanje i zabludu u kojima se nalaze, pribjegli su upotrebi sile i prijetnjama smrću. Mislili su da će ih to osloboditi njegovog dosađivanja i spasiti od kontinuiranih poraza. Zato su mu rekli: *"Ako se ne okaniš, o Nuhu, bit ćeš sigurno kamenovan!"* Kamenovanje ovdje podrazumijeva smrtnu kaznu, što predstavlja jedan od najokrutnijih načina kažnjavanja. Te riječi ukazuju na količinu mržnje koju su osjećali prema Nuhu, alejhis-selam.[371]

[370] *Sejjid Kutb, Fi zilalil-Kur'an*, 1/2608.

[371] Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 56.

Na ovaj način tirani pribjegavaju sili i prijetnjama kada ih sljedbenici istine satjeraju u kut jasnim argumentima i ispravnim mišljenjem.[372]

Tako je tiranija otkrila svoje ružno lice, a zabluda objelodanila svoje neljudske metode. Nuh, alejhis-selam, shvatio je da kruta srca nikada neće omekšati.

Tada se Nuh okreće jedinom Stvoritelju i jedinom Pomagaču, jedinom Kojem vjernici mogu pribjeći: *"Gospodaru moj", reče on, "narod moj me u laž utjeruje, pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!"* A njegov Gospodar zna da ga njegov narod u laž utjeruje, a on se žali i tuži Pomagaču, traži pravdu i prepušta njihov postupak Allahu: *pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!* Presudi između mene i mog naroda, pomozi Svojim iskrenim vjernicima protiv Tvojih neprijatelja. Moj narod je došao do te granice da nema nade da će odgovoriti na poziv istine. Preostalo je samo to da presudiš Svojom brzom presudom, Gospodaru, između mene i njih.[373] *Pa Ti meni i njima presudi*, stavljajući posljednju granicu nasilja i nagonjenja u laž. *Mene i vjernike koji su sa mnom spasi*: Allah je uslišao molbu Svoga poslanika kome nasilnik prijeti kamenovanjem; jer vjerovjesnik poziva ljude na bogobojaznost, pokoravanje Njegovom poslaniku, ne traži za to nikakvu nagradu, niti želi čast i imetak.[374]

11. *I Mi smo njega i one koji su bili uz njega u lađi krcatoj spasili...*

Direktno smo uslišili njegovu dovu i odredili smo da cijela Zemlja bude potopljena, a da Nuh i oni koji vjeruju budu spašeni u lađi krcatoj. Naredili smo mu da izgradi lađu, pa je on pristupio radovima sve do završetka. Kada je došao dogovoreni rok, naredili smo Nuhu da se ukrca na lađu i da povede od svake životinjske

372 Muhammed Sejjid Tantavi, *Et-Tefsirul-vesit lil-Kur'anil-kerim*, Daru nehda Misr lit-tibaa ven-nešr vet-tevzi, Kairo, prvo izdanje, 1997, 1/3172.

373 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 71.

374 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2608.

vrste po jedan par i čeljad svoju – osim onih o kojima je bilo govora – i vjernike. I doista su se ukrcali. Voda je uzdigla i odnijela lađu. Spasili smo Nuha i vjernike od onoga na što je upozoravao svoj narod – u lađi krcatoj, punoj.

12. *…a ostale potopili*

Nakon što su se Nuh i vjernici s njime spasili od kazne koja je zadesila njihov narod, Mi smo ostale uništili. Ovaj ajet implicira na to da su ljudi počeli užurbano bježati na brda i uzvisine, pokušavajući umaknuti od nabujale vode, koja se slijevala s neba i kuljala iz zemlje. Oni koji su bili snažni da se popnu visoko na brda, uspjeli su odgoditi trenutak utapanja. Međutim, voda se postepeno uspinjala i prema njima, tako da je potopila i najviše vrhove. Tada su potopljeni svi preostali pripadnici Nuhovog naroda, koji se nisu s njime ukrcali na lađu. Riječ *ostali* ukazuje na to da je potapanje obuhvatilo cijeli Nuhov narod, s izuzetkom onih koji su bili na lađi.[375]

Ovako je ukratko predstavljen kraj borbe između vjerovanja i nasilja u rano vrijeme čovječanstva i definiranja sudbine u sljedećoj borbi duge ljudske historije. Zatim je uslijedio pogovor koji se ponavlja u ovoj suri poslije svakog dokaza Uzvišenog i Milostivog Allaha.[376]

13. *U tome je, zaista, znak, ali većina njih nisu vjernici. A, zaista, Gospodar tvoj – baš On – Silni je i Milostivi!*

• *U tome je, zaista, znak…*, tj. u sveobuhvatnoj božanskoj kazni koja je zadesila Nuhov narod nalazi se znak iz kojeg pouku može izvući onaj ko razmisli i udubi se, ko se ne pokori svojoj strasti i koga ne učine slijepim slasti i šejtanska sašaptavanja.

[375] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 73.
[376] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2608.

• *…ali većina njih nisu vjernici:* Većina onih koje je zadesio potop nisu bili vjernici i zato je Allah na njih spustio Svoju kaznu i zato ih je zadesilo ono na što ih je Nuh upozoravao.

Riječima: *…ali većina njih nisu vjernici* ukazuje se na to da su se neki od njih, premda malobrojni, plašili ovakvog ishoda, na neki način. Međutim, zbog slijepog slijeđenja vlastitog naroda svrstali su se uz nevjernike, uprkos tome što su se bojali da će se ostvariti ono na što ih je upozoravao Nuh, alejhis-selam.

Na osnovu spomenutog možemo zaključiti da je karakteristika ljudskog društva prihvaćanje stavova većine, pri čemu se pojedinci odriču svojih ličnih shvaćanja pod utjecajem kolektivne svijesti. Ova priča govori o dva suprotstavljena fenomena.

– Prvi fenomen: Nuhov narod potopljen je sveopćim potopom, što je jedan od znakova Allahove svemoći i nenadmašnosti.

– Drugi fenomen: Nuh i oni koji su vjerovali s njime spašeni su u krcatoj lađi. Sačuvani su Allahovom zaštitom, brigom i staratelj-stvom. To je posljedica Allahove milosti.

U posljednjoj izjavi u ovom kazivanju Uzvišeni kaže: *A, zaista, Gospodar tvoj – baš On – Silni je i Milostivi!* (Eš-Šuara, 122). Spomenuo je Svoje ime Silni, tj. Moćni i Nepobjedivi, te Svoje ime Milostivi, što oslikava savršenu preciznost i rječitost Allahove divne Knjige.[377]

PETO: NUHOV NAJVEĆI IZAZOV

Nuhov narod zlostavljao je svoga poslanika, optuživali su ga da je lud i da je u zabludi, podsmijevali su mu se, nepristojno se odnosili prema njemu i na druge načine ga zlostavljali. On im je nakon toga uputio najveći izazov, tako da neki učenjaci kažu da

[377] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 76.

se Nuhova mudžiza sastojala u tom izazovu koji je uputio svome narodu.[378]

Uzvišeni kaže:

* وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ نُوحٍ إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِۦ يَٰقَوۡمِ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيۡكُم مَّقَامِي وَتَذۡكِيرِي
بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَعَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلۡتُ فَأَجۡمِعُوٓاْ أَمۡرَكُمۡ وَشُرَكَآءَكُمۡ ثُمَّ لَا يَكُنۡ أَمۡرُكُمۡ عَلَيۡكُمۡ
غُمَّةٗ ثُمَّ ٱقۡضُوٓاْ إِلَيَّ وَلَا تُنظِرُونِ ٧١ فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَمَا سَأَلۡتُكُم مِّنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا
عَلَى ٱللَّهِۖ وَأُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ ٧٢ فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيۡنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِي ٱلۡفُلۡكِ
وَجَعَلۡنَٰهُمۡ خَلَٰٓئِفَ وَأَغۡرَقۡنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَاۖ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُنذَرِينَ

Kaži im pripovijest o Nuhu! Kada on reče narodu svome: "O narode moj, ako vam je težak moj boravak među vama i moje podsjećanje na Allahova znamenja, pa ja se uzdam u Allaha, a vi se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i neka vam odluka vaša ne bude nejasna; zatim je nada mnom izvršite i ne odgađajte! A ako se okrenete, pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem među muslimanima – Njemu predanima." Ali, nazvaše ga lašcem, pa Mi u lađi njega i one koji bijahu uz njega spasismo i nasljednicima ih učinismo, a one koji dokaze Naše poricaše potopismo, pa pogledaj kakav je bio završetak onih koji su upozoravani! (Junus, 71–73)

Vidimo kako Uzvišeni Allah ovim kur'anskim tekstom usmjerava Svoga poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da nevjernicima Meke predoči ovo kazivanje, objavljeno sredinom mekanskog perioda objave, kako bi im nagovijestio da su svojim odnosom prema Poslaniku u toj fazi dostigli stepen kada im se može uputiti izazov kakav je Nuh, alejhis-selam, uputio svome narodu. Ako im ovaj nagovještaj ne bi bio dovoljan, onda će ih poslanik, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, direktno opomenuti. To je primjer izvanrednog, indirektnog odgojnog stila. Pažljivo propratimo odjeljke ovog teksta:

[378] Osman Muhammed el-Hamis, *Febihudahumuktedih, kirae te'silijje fi sijeri ve kasasil-enbija alejhimus-selam*, Daru Ilafid-devlijje lin-nešr, Kuvajt, izdanje 2010, str. 65.

1. *Kaži im pripovijest o Nuhu! Kada on reče narodu svome: "O narode moj"*

To jest, nakon što si im iznio rasprave o kojima govori sura Junus, prije ovog teksta, kaži im, Muhammede, pripovijest o Nuhu, kada je rekao svome narodu: *Narode moj!* Znači, ispričaj im događaj kada se Nuh obratio svome narodu.[379]

2. *...ako vam je težak moj boravak među vama i moje podsjećanje na Allahova znamenja...*

Allah je naredio našem Poslaniku da narodu koji mu ne vjeruje ispriča pripovijest koja je slična stanju Nuhovog naroda po tvrdoglavosti, upornosti i oholosti. Neka im spomene ovaj prizor, kada se Nuh obratio svome narodu riječima: "Ako vam teško pada moj boravak među vama i moje podsjećanje, opomene, zabrane i podsjećanje na Allahova znamenja, bilo da se radi o znamenjima i opomenama objavljenim u Knjizi ili u znamenjima u univerzumu, koji upozoravaju na Njegovu kaznu..."[380]

3. *...pa ja se uzdam u Allaha...*

Kažem vam: Samo se u Allaha uzdam, ni u koga drugog, da će osujetiti vaše spletke i namještaljke i da će me spasiti od vas, kao i da će vas kazniti. Uzdam se u Allaha, Koji nema sudruga.

4. *...a vi se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite...*

Odlučite sve što možete, ujedinite se i budite jednoglasni. Pozovite sva svoja božanstva, mimo Allaha, kako biste zbili svoje redove. Zatražite pomoć od džina, ljudi i kipova koje obožavate mimo Allaha Uzvišenog.[381]

5. *...i neka vam odluka vaša ne bude nejasna...*

Neka odluka oko koje ste se složili ne bude nejasna, tako da ne znate kako da je ostvarite. Neka vaša odluka o meni ne bude teret

379 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 77.

380 Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Junus*, str. 246.

381 Osman Muhammed el-Hamis, *Febihudahumuktedih*, str. 65.

za vas, tako da vam otežava disanje. Ja vam upućujem ovaj izazov da mi se usprotivite onako kako možete, jasno i javno. Na taj način ćete izaći iz nejasnoće i dvoumljenja.[382]

6. *…zatim je nada mnom izvršite...*

Nakon što se odlučite i pripremite sve svoje spletke, nakon što se uvjerite da se možete osloboditi mene bez ikakvih posljedica za sebe, uradite to i izvršite ono što ste planirali[383], bilo da se radi o mom pogubljenju ili kamenovanju. Činite ono što želite.[384]

7. *…i ne odgađajte!*

To jest, ne čekajte me niti jedan trenutak, ma koliko razloga za odgađanje imali. To je vrhunac izazova. Onaj ko se nalazi u Nuhovom stanju, siguran u pomoć Uzvišenog Allaha, Jedinog Gospodara. On nema dvojbe da će mu Gospodar pomoći i da ga neće iznevjeriti, da će ga zaštititi od neprijateljskih spletki.[385]

8. *A ako se okrenete, pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem među muslimanima – Njemu predanima!*

Ako se ne odazovete mom pozivu, ako okrenete leđa onome što sam vam obznanio; ako donesete čvrstu odluku da me ubijete, znajte da ja ne tražim nikakvu nagradu za veliko dobro koje vam donosim. Ne možete me optuživati da imam ličnu korist od toga što vas pozivam i tvrditi da odbacujete moje poruke zato što me ne želite plaćati. Znajte da je moja nagrada određena kod Onoga Koji me je poslao da vam dostavim Njegove poslanice. Znajte i to da je i meni, kao i vama, Gospodar naredio da budem jedan od muslimana.[386]

---

382 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 78.
383 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 79.
384 Osman Muhammed el-Hamis, *Febihudahumuktedih*, str. 65.
385 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 79.
386 Ibid., str. 79.

Nakon što je Nuh, alejhis-selam, svom narodu iznio ovaj izazov, period u kojem je objavljena sura Junus iziskuje da se ovaj izazov izloži tako da se aludira na idolopoklonike Meke. Uzvišeni Allah pokazuje kako je završio Nuhov narod, kako bi to bila pouka i opomena za mnogobošce.[387]

9. *Ali, nazvaše ga lašcem, pa Mi u lađi njega i one koji bijahu uz njega spasismo...*

Nazvali su ga lašcem i zaprijetili kamenovanjem njemu i onima koji su vjerovali ukoliko ne prekine svoju misiju, kao što se navodi u suri Eš-Šuara, koja je ranije objavljena. Zato smo ih osudili na utapanje i naredili smo Nuhu da izgradi lađu, što je on izvršio. Kada je započeo potop, naredili smo mu da ukrca u lađu od svake životinjske vrste po jedan par i čeljad svoju i vjernike. Oni su se ukrcali i u lađi se spasili od potopa.

10. *...i nasljednicima ih učinismo...*

Učinili smo ih nasljednicima koji su naslijedili Zemlju umjesto onih koji su uništeni. Bili su to najbolji nasljednici najlošijih prethodnika.[388]

11. *...a one koji dokaze Naše poricaše potopismo, pa pogledaj kakav je bio završetak onih koji su upozoravani!*

Kako su završili nevjernici? Ove plemenite riječi otkrivaju šta je zadesilo one koji su poricali vjeru. Allah ih je potopio, a u tom kontekstu upotrijebljena je zamjenica u množini, dok je za one koji su poricali upotrijebljena odnosna zamjenica (*one koji…*), nakon čega se ukazuje na njihovu osobinu (*dokaze Naše poricaše*), kako bi se istakla njihova krivica. Allah navodi da su dokazi Njegovi koristeći zamjenicu u množini, plural poštovanja, kako bi se

[387] Ibid., str. 80.

[388] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Junus*, str. 251.

ukazalo na značaj dokaza i na značaj Onoga Ko ih je poslao i Koji je na nevjernike sručio potop i propast.[389]

Ovaj ajet jasno nas podsjeća na pouku koju sadrži poslanički izazov. Ko shvati tu pouku, neće se usuditi da poslanicima nanese ikakvo zlo. Onaj ko razmisli o ovom ajetu uvidjet će da on ima nekoliko ciljeva: upozorenje nevjernicima da ne dožive sudbinu Nuhovog naroda; poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, poručuje se da i on može izazvati idolopoklonike na isti način kao što je to učinio Nuh sa svojim narodom. Ovaj ajet poručuje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se pouzda u Allaha, Koji će mu pomoći kao što je pomogao Nuhu i onima koji vjeruju s njime. Isto tako, vjernicima koji slijede Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, daje se do znanja da će im na koncu Uzvišeni pomoći i da će poraziti one koji ih ugnjetavaju.[390]

ŠESTO: OSOBINE NUHOVOG NARODA

Kur'an časni navodi osobine Nuhovog naroda, od kojih su najvažnije sljedeće:

1. *Uistinu, oni su Pravi slijepci bili*

Riječ *slijepci* u Kur'anu se spominje samo na dva mjesta:

فَكَذَّبُوهُ فَأَنجَيْنَٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ وَأَغْرَقْنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَآ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا عَمِينَ

Ali, oni su ga lažnim smatrali, pa smo spasili njega i one koji su bili uz njega u lađi, a one koji u ajete i znakove Naše nisu vjerovali – potopili. Uistinu, oni su pravi slijepci bili. (El-A'raf, 64)

بَلِ ٱدَّٰرَكَ عِلْمُهُمْ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِّنْهَا ۖ بَلْ هُم مِّنْهَا عَمُونَ

Štaviše, oni o ahiretu ništa ne znaju! Oni u njega još i sumnjaju, pa čak su i slijepi u vezi s tim! (En-Neml, 66)

---

389 Ibid., str. 251.

390 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 81.

U kontekstu Nuhovog naroda to znači da su njihova srca slijepa i da ne vide.[391]

Ibn Ašur je dodatno razradio ovo objašnjenje, rekavši: "Ova riječ prvenstveno se odnosi na gubitak vida, a metaforički znači lišenost korisnog mišljenja. U govoru najčešće ima metaforički smisao, a odnosi se na osobe kojima je gubitak razboritog mišljenja stalna osobina."[392]

Riječ *el-ama* može značiti očno sljepilo ili sljepilo srca, odnosno nedostatak spoznaje.[393]

Uzvišeni Allah naglasio je da se oni nalaze u zabludi, zato što im je Allah oduzeo vid:

فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى ٱلْأَبْصَٰرُ وَلَٰكِن تَعْمَى ٱلْقُلُوبُ ٱلَّتِى فِى ٱلصُّدُورِ

Ali oči nisu slijepe, već srca u grudima.[394]

2. Zulum

Interesantno je da se u Kur'anu časnom na osobinu zuluma – nepravde, ugnjetavanja, tlačenja, nasilja, ukazuje sedam puta:

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَٰهِيمَ وَأَصْحَٰبِ مَدْيَنَ وَٱلْمُؤْتَفِكَٰتِ ۚ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

• *Zar do njih nije doprla vijest o onima prije njih: o narodu Nuhovu, i o Adu, i o Semudu, i o narodu Ibrahimovom, i o stanovnicima Medjena, i o onima čija su naselja prevrnuta? Poslanici su im njihovi jasne dokaze donosili i Allah im nije učinio nikakav zulum, nego su oni sami sebi zulum činili.* (Et-Tevba, 70)

---

391 Zamahšeri, *El-Keššaf*, Darul-kitabil-arebi, Bejrut, treće izdanje, 1407. h. g., 2/109.

392 Muhammed et-Tahib b. Ašur, *Et-Tahriru vet-tenvir*, 8/198.

393 Ahmed Abdusselam, *Iršadul-hajran ila tevdžihatil-Kur'an*, Darul-medaril-islami lit-tibaa, Bejrut, Liban, prvo izdanje, 2011, 4/355.

394 Ebu Zehra, *Zehretut-tefasir*, 6/2882.

Ovaj ajet Uzvišeni je započeo podsjećanjem na Nuhov narod i na ono što ih je zadesilo. Zatim je podsjetio na Semudov, pa na Ibrahimov narod i na kraju na stanovnike Medjena i *mu'tefikat* – one čija su naselja prevrnuta.[395]

Mu'tefikat su naselja Lutovog naroda, koja su prevrnuta i na taj način uništena. *I Allah im nije učinio nikakav zulum, nego su oni sami sebi zulum činili*, tj. oni su bili nevjernici koji su u laž ugonili svoje poslanike. Bili su nasilnici, ugnjetavači i tlačitelji, pa ih je Allah odlučio kazniti. Uputio im je brzu kaznu na ovom svijetu, kao primjer onima koji pouku uzimaju i lekciju za one koji razuma imaju. A Allah im nije učinio zulum time što ih je kaznio, već su oni sami sebi nepravdu nanijeli. Ovdje je upotrijebljen glagol u prezentu (činili), kako bi se ukazalo na kontinuitet zuluma koji su sebi činili sve dok nisu bili uništeni. Na taj način također se predočavaju ružne slike njihovog zuluma, koje odbacuje ljudska priroda i koje osuđuju sljedbenici istine.[396]

وَقَوْمَ نُوحٍ لَّمَّا كَذَّبُواْ ٱلرُّسُلَ أَغْرَقْنَٰهُمْ وَجَعَلْنَٰهُمْ لِلنَّاسِ ءَايَةً ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلظَّٰلِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

• *A i narod Nuhov smo, kad su poslanike u laž utjerivali, potopili i ljudima ih kao znak učinili, a zulumćarima smo patnju bolnu pripremili.* (El-Furkan, 37)

Zulumćarima, tj. politeistima iz Nuhovog naroda, *patnju bolnu,* tj. na ahiretu. Neki navode kako se ova kazna odnosi na svakog zulumćara.[397]

إِنَّهُمْ كَانُواْ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ

• *…koji je najokrutniji i najobjesniji bio*. (En-Nedžm, 52)

وَقِيلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ

• *...i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!"* (Hud, 44)

395 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 313.

396 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 188.

397 Mustafa el-Advi, *Et-Teshil li te'vilit-tenzil, tefsir El-Furkan*, str. 123.

فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ

• *...pa ih je potom zadesio potop, a bili su zulumćari.* (El-Ankebut, 14)

Zulum je u Nuhovom narodu postao pojava ne samo na nivou pojedinca, već i na nivou cijelog društva. Riječ zulum može se tumačiti i kao širk – mnogoboštvo: *širk je, zbilja, zulum veliki* (Lukman, 13), a nekada se odnosi na nasilje prema sljedbenicima istine, budući da su nevjernici Nuha zlostavljali na razne načine. Isto tako, oni su sebi nanijeli zulum time što su poricali istinu, što su bili nezahvalni prema Uzvišenom i zahvalnost iskazivali drugima. Zato su zaslužili tu kaznu.[398]

Ovdje ćemo se osvrnuti na izuzetnu definiciju koju navodi Ragib: "Zulum je stavljanje nečega na mjesto koje mu ne pripada, bilo da se radi o umanjivanju ili uvećavanju, odnosno neprimjerenom mjestu ili vremenu. Ovaj izraz koristi se za malo ili veće kršenje prava."[399]

Iz Ragibovih riječi može se razumjeti da je zulum opći termin koji obuhvaća, pored spomenutog, brojna značenja, poput nezahvalnosti, samopovređivanja, ishitrenosti, laganja, izdaje, ogovaranja, prenošenja tuđih riječi i drugih radnji koje nisu u skladu s etikom.[400] Zato se ta riječ može odnositi na mali i na veliki grijeh.[401]

Nuhov narod počinio je zulum u raznim oblicima. Zato Uzvišeni kaže:

وَلَا تُخَٰطِبۡنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ إِنَّهُم مُّغۡرَقُونَ

...i ne obraćaj Mi se više zbog onih koji su zulum činili – oni će sigurno biti potopljeni! (Hud, 37)

وَلَا تُخَٰطِبۡنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ إِنَّهُم مُّغۡرَقُونَ

398 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh,* str. 189.

399 *El-Mufredatu fi garibil-Kur'an*, str. 326.

400 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 190.

401 *El-Mufredatu fi garibil-Kur'an*, str. 327.

...i ne obraćaj Mi se za one koji su zulum učinili, jer će, doista, biti potopljeni. (El-Mu'minun, 27)

U dva spomenuta ajeta iz sura Hud i El-Mu'minun upotrijebljen je glagol u perfektu, povezan s odnosnom zamjenicom, čime se želi ukazati na to kako se zulum ukorijenio u njima. Povrh toga, ajeti navode i kakva će brza kazna uslijediti zbog tog zuluma: *i ne obraćaj Mi se za one koji su zulum učinili, jer će, doista, biti potopljeni*. Upotreba glagola u prošlom vremenu ukazuje na eskalaciju i duboku ukorijenjenost te pojave, dok povezivanje s odnosnom zamjenicom ukazuje na široku rasprostranjenost zuluma među njima.[402]

3. Opaki ljudi

Ova karakteristika se u kazivanjima o vjerovjesnicima odnosi samo na dva naroda:

• Narod Nuha, alejhis-selam, koji se na taj način opisuje jedanput u suri El-Enbija, gdje Uzvišeni kaže:

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
وَنَصَرْنَٰهُ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَآ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَٰهُمْ أَجْمَعِينَ

I spomeni Nuha – kad u davno vrijeme zavapi, pa Mu se odazvasmo, i njega i njegovu porodicu od jada velikog spasismo, i od naroda ga, koji je smatrao neistinitim znakove Naše, zaštitismo. To bijahu opaki ljudi, pa ih sve potopismo. (El-Enbija, 76–77)

• Lutov narod, o kojem Uzvišeni u suri El-Enbija kaže:

وَلُوطًا ءَاتَيْنَٰهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَٰهُ مِنَ ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِى كَانَت تَّعْمَلُ ٱلْخَبَٰٓئِثَ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمَ سَوْءٍ فَٰسِقِينَ

I Lutu mudrost i znanje dadosmo i iz grada ga, u kome su stanovnici njegovi nevaljalštine činili, izbavismo; to, uistinu, bijaše narod buntovan i zao. (El-Enbija, 74)

402 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 188.

Zanimljivo je da su ove dvije karakteristike navedene u kontekstu Lutovog i Nuhovog naroda spomenute u istoj suri. Sintagma *zao narod* znači da su ta dva naroda bila ogrezla u zlu[403] i da su činili ono što je ružno i opako.[404] Opisivanje naroda kao zlog ukazuje na to da su postali poznati po tome. U ovim ajetima pojam *zlo* odnosi se na nevjerovanje, tvrdoglavost i ruganje poslaniku koji im je upućen.[405]

4. Nevjerovanje i poricanje

Oni su narod koji je konstantno utjerivao u laž poslanika, riječima i djelima. To je dokaz da je poricanje bilo usađeno u njihovim srcima. To utjerivanje u laž bilo je dovoljno da ih odvede u nevjerovanje, tvrdoglavost i liši zdravog razuma i karakteristika muževnosti.[406]

Uzvišeni kaže:

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُواْ عَبْدَنَا وَقَالُواْ مَجْنُونٌ وَٱزْدُجِرَ ۞

Poricao je Nuhov narod prije njih pa su roba Našeg u laž utjerivali, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je odbijen bio. (El-Kamer, 9)

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ

I Nuhov narod smatrao je lažnim poslanike. (Eš-Šuara, 105)

فَقَالَ ٱلْمَلَؤُاْ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوْمِهِۦ مَا هَٰذَآ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَن يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَأَنزَلَ مَلَٰٓئِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِىٓ ءَابَآئِنَا ٱلْأَوَّلِينَ

Ali su glavešine naroda njegova, koje nisu vjerovale, govorile: "Ovo je čovjek kao i vi, samo hoće da nad vama bude odlikovan. Da je Allah htio, meleke bi poslao; ovakvo nešto nismo čuli od naših predaka davnih." (El-Mu'minun, 24)

---

403 Alusi, *Ruhul-meani fi tefsiril-Kur'anil-azim ves-seb'ul-mesani*, 17/109.

404 Muhammed et-Tahir b. Ašur, *Et-Tahriru vet-tenvir*, 17/112.

405 Ibid., 17/114.

406 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 191.

5. Buntovnici

Ova karakteristika spomenuta je dvaput u kontekstu kazivanja o Nuhu, alejhis-selam. To znači da su oni prešli granice u nevjerovanju i griješenju.[407] Uzvišeni kaže:

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَٰسِقِينَ

I uništili smo prije narod Nuhov: to, zaista, bijaše narod buntovni. (Ez-Zarijat, 46)

Buntovništvo Nuhovog naroda uključuje sve vrste buntovništva i nemorala. Oni su se odali nevjerovanju i mnogoboštvu, nasilju i neprijateljstvu, zlobi i tiraniji. Činili su velike grijehe i bili razvratni. Zato su u ovim ajetima nazvani buntovnicima.[408] Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِمَا ٱلنُّبُوَّةَ وَٱلْكِتَٰبَ ۖ فَمِنْهُم مُّهْتَدٍ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَٰسِقُونَ

Mi smo Nuha i Ibrahima poslali, i nekima od potomaka njihovih objavu i vjerovjesništvo dali; neki su od potomaka njihovih na Pravom putu, a mnogi od njih su buntovnici. (El-Hadid, 26)

Zamahšeri komentira riječi Uzvišenog u kontekstu kazivanja o narodima Nuha i Ibrahima, alejhimes-selam. On kaže: "Buntovnici su bili dominantni, što ukazuje na opću raširenost razvrata, korupcije, nemorala i neposlušnosti prema Bogu u svakom smislu."[409]

6. Obijesnost

Ova je riječ u Kur'anu časnom spomenuta jedanput u obliku *ef'al* (*atga*), uporedo s riječju zulum:

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ

[407] Ibid., str. 191.

[408] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 164.

[409] Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 191.

...i još prije Nuhov narod, koji je najokrutniji i najobjesniji bio. (En-Nedžm, 52)

Obijestan (*tagi*) jeste onaj koji prelazi granice, a *zalim* (zulumćar) jeste onaj stvari stavlja na pogrešno mjesto. Obijesnost je opasnija od zuluma. U ovom ajetu to je svojstvo navedeno u superlativu, zato što su oni dugo vremena slušali pouke, ali ih nisu prihvaćali. Zato je Nuh uputio dovu protiv njih, nakon tog dugotrajnog odbijanja.[410]

Oni su dostigli vrhunac u obijesti i bili su veći neposlušnici od onih poslije njih i to je razlog što ih je zadesila kazna srazmjerna djelima koja su počinili:

إِنَّا لَمَّا طَغَا ٱلْمَآءُ حَمَلْنَٰكُمْ فِى ٱلْجَارِيَةِ

Mi smo vas, kad je voda preplavila sve, u lađi nosili. (El-Hakka, 11)

Nakon što su navedeni ajeti otkrili osobine Nuhovog naroda, uvidjeli smo da se radi o najlošijem društvu, kada je riječ o načelima, moralu i strukturi. Otišli su u krajnost u svemu što je loše – razvratu, nasilju, tiraniji, poricanju i nevjerovanju. Ovaj sistem poroka vodi ka drugim problemima i nesrećama, poput arogancije, varanja, neumjerenosti, tvrdoglavosti, opsesije griješenjem, slijepog slijeđenja i klasne segregacije. Griješenje, uz druge bolesti i nesreće, pretvorilo ih je u pokuđeno društvo čiji se neugodni miris ne može podnijeti.

Jasno je da se radi o bolesnom društvu kojim vlada grupa bogataša i dostojanstvenika okruženih masama bezumnih ljudi, koji su isključili vlastiti razum. To je grupa koja grca u porocima. Njihov zdrav razum je poremećen, a emocije zaleđene. Izgubili su osjećaj za percepciju i komunikaciju, tako da ne znaju šta je dobro, a šta loše. Zato je pravedna Božija odluka da se zemlja očisti od takvih

[410] Razi, *Tefsir*, 29/24, uz mala odstupanja.

ljudi i da se njihovi grijesi iskorijene. Neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova.[411]

SEDMO: OPSTRUIRANJE NUHOVOG POZIVA

Kur'an časni govori o historiji, najočiglednijim bolestima, nedostacima i karakteristikama Nuhovog naroda. Isto tako, Kur'an govori o preprekama koje su ih sprečavale da prihvate poziv u tevhid i obožavanje jedinog Allaha, što je od njih Nuh, alejhis-selam, tražio. Najvažnije prepreke koje je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu časnom jesu sljedeće:

1. Oholost

Najobuhvatnija definicija oholosti navedena je u riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Oholost je obijesnost pred istinom i omalovažavanje ljudi."[412] Omalovažavanje ljudi je njihovo potcjenjivanje i obezvređivanje.[413] To je skrivena osobina koja se očituje u postupcima neke osobe. Ta osobina navraća čovjeka da sebe smatra vrednijim od drugih i čini ga arogantnim. Na oholost Nuhovog naroda ukazuje se u brojnim ajetima:

أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُواْ وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

Zar vam je čudno što vam pouka od Gospodara vašeg dolazi po čovjeku, jednom od vas, da vas upozorava, da biste se Allaha bojali i da biste pomilovani bili? (El-A'raf, 63)

A kada ih je javno pozvao u vjeru, rekli su mu:

قَالُوٓاْ أَنُؤْمِنُ لَكَ وَٱتَّبَعَكَ ٱلْأَرْذَلُونَ ۞

Oni rekoše: "Kako da te poslušamo kad te najniži sloj ljudi slijedi?" (Eš-Šuara, 111)

411 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 192.

412 Muslim, *Sahih*, br. 108.

413 Zubejdi, *Tadžul-arus min dževahiril-Kamus*, 19/518.

وَلَآ أَقُولُ لَكُمْ عِندِى خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعْلَمُ ٱلْغَيْبَ وَلَآ أَقُولُ إِنِّى مَلَكٌ وَلَآ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِىٓ أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ ٱللَّهُ خَيْرًا ۖ ٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِىٓ أَنفُسِهِمْ ۖ إِنِّىٓ إِذًا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ

Ja vam ne kažem: "U mene su Allahove riznice" – niti: "Meni je poznato ono što je čulima nedokučivo" – niti kažem: "Ja sam melek" – a ne govorim ni o onima koje vaše oči s prezirom gledaju: "Allah im nikakvo dobro neće dati", Allah najbolje zna šta je u dušama njihovim – a ja bih se tada, sigurno, među zulumćare svrstao." (Hud, 31)

Ova osobina eksplicitno je navedena u suri Nuh:

وَإِنِّى كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوٓا۟ أَصَٰبِعَهُمْ فِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَٱسْتَغْشَوْا۟ ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّوا۟ وَٱسْتَكْبَرُوا۟ ٱسْتِكْبَارًا

I kad god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama svojim se pokrivali – bili su uporni i pretjerano oholi. (Nuh, 7)

To ukazuje koliko je ova ružna osobina bila duboko ukorijenjena u njima. Iz ove oholosti naziru se obrisi tvrdoglavosti djeteta, koje stavlja prste u uši i prekriva glavu platnom. To je slika grubog insistiranja i tvrdoglavosti. Istovremeno, to je naivna slika odraslih ljudi koji se ponašaju poput djece.[414]

Ova oholost pokazatelj je postojanja debelog zastora i psihološke arogancije koja ih sprečava da čuju poziv istine. Ta pretjeranost je konzistentna njihovom stanju, budući da su oni prstima začepili uši i platnom prekrili lica, kako bi spriječili da istina dođe do njih. Kaže se da je najgori vid arogancije onaj koji čovjeka sprečava da se okoristi onim što zna, da prihvata istinu i pokorava joj se. Nuhov narod to je činio uslijed bolesti koja je razarala njihova srca. Bili su isuviše oholi da bi prihvatili Nuhov poziv, budući da su bili arogantni i jogunasti. Mislili su da su u pravu, a nekada su

414 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3712.

svjesno odbacivali istinu. Ipak, nisu mogli sebe privoljeti da se pokore i budu ponizni s plemenitim poslanikom.[415]

Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi kaže:

إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُسْتَكْبِرِينَ

On, doista, ne voli one koji se ohole. (En-Nahl, 23)

وَلَا تَمْشِ فِى ٱلْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ ٱلْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ ٱلْجِبَالَ طُولًا

Ne hodi po zemlji nadmeno! Zemlju sigurno ne možeš probiti ni brda visinom dostići. (El-Isra, 37)

Postoje brojni hadisi u kojima se osuđuje oholost. Tako Ibn Mesud, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ.

"U Džennet neće ući onaj u čijem srcu bude oholosti koliko i jedna trunka."[416]

2. Inat

Inat je jedan od oblika oholosti i arogancije. Inadžije su oni koji se neprijateljski odnose prema pozivu i misionarima, koji ih optužuju, ne vjeruju im, misle loše o njima, koji se protive njima i istini koju oni nose.[417]

Riječ inadžija (*anid*) spominje se četiri puta u Kur'anu časnom, i to uvijek u negativnom kontekstu, kao što ćemo vidjeti. Uzvišeni kaže:

وَتِلْكَ عَادٌ ۖ جَحَدُوا۟ بِـَٔايَـٰتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا۟ رُسُلَهُۥ وَٱتَّبَعُوٓا۟ أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ

• *Eto, to je bio narod Ad, oni su dokaze Gospodara svoga poricali i bili neposlušni poslanicima svojim, i slijedili su zapovijed svakog silnika, inadžije.* (Hud, 59)

وَٱسْتَفْتَحُوا۟ وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ

---

415 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 196.

416 Muslim, *Sahih*, br. 91.

417 Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 197.

I poslanici su pomoć tražili, pa je svaki oholi inadžija nastradao. (Ibrahim, 15)

أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ

Bacite vas dvojica u Džehennem svakog poricatelja, prkosnika. (Kaf, 24)

كَلَّآ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ لِـَٔايَٰتِنَا عَنِيدًا

Nikako! On, doista, prkosi ajetima Našim. (El-Muddessir, 16)

Nuhov narod bio je poznat po inatu, a ta osobina bila je jedna od prepreka da prihvate poziv Nuha, alejhis-selam. Nuhovo pozivanje samo ih je dodatno udaljavalo od njegovog pozivanja i učenja:

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَآءِىٓ إِلَّا فِرَارًا

…ali ga je pozivanje moje još više udaljilo. (Nuh, 6)

Inat i upornost svojstva su ljudi čija su srca i razum lišeni božanske svjetlosti. Takvi misle da im blještavo svjetlo može oduzeti vid, zato što su navikli na život u blatu poroka i tamnim pećinama, poput šišmiša. To fizičko sljepilo dovelo je do duhovnog sljepila, koje im je onemogućilo da se okoriste božanskom objavom. Upravo se to desilo Nuhovom narodu. Zato su oni imali loše mišljenje o njemu i njegovim namjerama, iz prkosa i arogancije. Inat ih je onemogućio da se okoriste svjetlošću i uputom koje dolaze od Uzvišenog Allaha.

3. Slijepo slijeđenje

Oponašanje predaka i rigidno slijeđenje običaja mnoge je narode navelo da se usprotive pozivu poslanika i vjerovjesnika, neka je s njima spas. Može se primijetiti da većina ajeta koji govore o slijeđenju predaka ima kritički smisao. Ipak, ne trebamo zanemariti jedan ajet u kojem Uzvišeni hvali slijeđenje koje je utemeljeno na argumentu i dokazu, kao što se navodi u riječima Jusufa, alejhis-selam:

وَٱتَّبَعْتُ مِلَّةَ ءَابَآءِىٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ ۚ مَا كَانَ لَنَآ أَن نُّشْرِكَ بِٱللَّهِ مِن شَىْءٍ ۚ ذَٰلِكَ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

…i slijedim vjeru predaka svojih, Ibrahima i Ishaka i Jakuba; nama ne priliči da ikoga Allahu u obožavanju pridružujemo. To je iz Allahove darežljivosti prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi ne zahvaljuje. (Jusuf, 38)

Slijeđenje i fanatično oponašanje predaka počelo je u ranoj fazi historije čovječanstva, kao što je slučaj s narodom Nuha, alejhis-selam. Oni su se uputili putem propasti tako što su krenuli za svojim precima bez razmatranja ili promišljanja, usvojili su najopasnije oblike slijepog i nerazumnog slijeđenja, a to je slijeđenje koje se tiče vjerovanja i obožavanja.[418]

Ova kobna bolest Nuhovog naroda očituje se u riječima Uzvišenog:

وَٱتَّبَعُوا۟ مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُۥ وَوَلَدُهُۥٓ إِلَّا خَسَارًا

…i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju. (Nuh, 21)

Poveli su se za bogatašima i poglavarima koje su imetak i potomci učinili obijesnim, tako da su bili uništeni i izgubili sreću ovog i budućeg svijeta. Oni su im postali uzor u uništenju. Bili su ustrajni u nepokornosti Nuhu, alejhis-selam, i slijeđenju bogatih i moćnih ljudi i nisu izmislili novu nepokornost niti novo slijeđenje. To ukazuje da će pripadnici Nuhovog naroda odgovarati za svoju nepokornost i neće se moći opravdati time što su slijedili svoje vođe. Iman nije ništa drugo nego oslobođenje duše i razuma.

Isto tako, Nuhov narod nije smogao snage sam naći način da razdvoji istinu od neistine, iskrenost od laži, već se obratio svojim precima. Ponašali su se poput slabića koji nemaju samopouzdanja

[418] Abbas el-Akkad, *Et-Tefkiru darure islamijja*, El-Mektebul-asrijja, Bejrut, Sajda, Liban, 2008, str. 20.

i koji žive na račun drugih. Kada bi im došao neprikosnoveni argument, oni bi se jednostavno vratili svojim precima i djedovima, tražeći rješenje kod njih.[419] Kada bi se u Nuhovom narodu nekome rodilo dijete, on bi ga, kada bi naučilo govoriti, zakleo da ne vjeruje u Nuha dok je živo.

Bijedan je to prizor koji prikazuje koliko praktična realnost može da zarobi srca i umove. Ovo je ropstvo koje čovjeka lišava osnovnih ljudskih osobitosti: slobode promatranja i slobode mišljenja i uvjerenja, ostavljajući ga robom običaja i tradicije, robom uobičajenog i poznatog, i robom onoga što mu nameću njegove strasti i želje robova poput njega, zatvarajući mu sva vrata za spoznaju i sve prozore za svjetlo. Ovako je narod preduhitrio kaznu bježeći od suočavanja sa istinom, zapravo bježeći od promišljanja o ništavnosti, čiji su oni robovi.[420]

Nuh je dao sve od sebe kako bi srca svojih sunarodnika odvratio od naslijeđa predaka. Naglasio im je da to što su ovi živjeli prije njih ne znači da su znali više. Preci i potomci imaju jednaku moć raspoznavanja i sposobnost rasuđivanja. Na taj način on je želio osloboditi razum od svih okova i spasiti ga od ropstva. Svojom odlučnošću, mudrošću, te odanošću i privrženošću Uzvišenom Allahu želio je razumu vratiti njegovo počasno mjesto, uz pokornost Uzvišenom Allahu i poštovanje Njegovog šerijata.[421]

Slijepo slijeđenje je jako opasna pojava koja je čovječanstvu donijela katastrofe ne samo na nivou vjerovanja i obožavanja već na svim nivoima. Bijedno stanje u kojem se nalazi islamski svijet danas rezultat je ubitačnog slijeđenja i oponašanja na svim poljima, što potvrđuje opasnost ove klice i njenog razornog djelovanja. Današnje oponašanje ne upražnjavaju pojedinci ili deseci,

[419] Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 200.

[420] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/1311.

[421] Muhammed Abduhu, *Risaletut-tevhid*, El-Medžlisul-a'la liš-šuunil-islamijja, Kairo, 2009, str. 160.

individue ili grupe, već danas cijele države oponašaju zapadne kolonizatore. Muslimani su u veoma teškoj situaciji, slijede i potpuno su zavisni u moralnom, društvenom, političkom, ekonomskom i svakom drugom smislu. Spremni smo druge slijepo slijediti čak i kada bi se oni zavukli u neugodnu gušterovu rupu. Istinu je o nama rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

لَتَتَّبِعُنَّ سَنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ، حَتَّى لَوْ دَخَلُوا جُحْرَ ضَبٍّ لَدَخَلْتُمُوهُ.

"Zaista ćete slijediti običaje onih koji su bili prije vas sve pedalj po pedalj, lakat po lakat, pa čak kada bi se oni zavukli u gušterovu rupu, i vi biste se zavukli."[422]

Otuda Kur'an osuđuje slijepo slijeđenje i one koje oponašaju grešnike. Uzvišeni kaže:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُواْ بَلْ نَتَّبِعُ مَآ أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَآ ۚ أَوَلَوْ كَانَ ءَابَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾ وَمَثَلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ كَمَثَلِ ٱلَّذِى يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَآءً وَنِدَآءً ۚ صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْىٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

A kada im se kaže: "Slijedite ono što je Allah objavio!" – oni odgovaraju: "Ne, nego ćemo slijediti ono na čemu smo naše pretke zatekli." Zar i onda kada im preci nisu ništa shvaćali, niti su na Pravom putu bili?! Oni koji ne vjeruju slični su onome koji viče, ali sam ne čuje ništa osim zov i zapomaganje; oni su gluhi, nijemi i slijepi i oni ništa ne shvaćaju. (El-Bekara, 170–171)

Rekli su: *Ne, nego ćemo slijediti ono na čemu smo naše pretke zatekli,* fanatično insistirajući na slijeđenju onoga što su njihovi preci činili. Kako mogu dati prednost naslijeđenim običajima nad Allahovom propisanom uputom, čak iako njihovi preci nisu imali um discipliniran monoteizmom, niti uputu vođenu Allahovom objavom![423]

---

422 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 201.

423 Hasan et-Turabi, *Et-Tefsirut-tevhidi*, Darus-saki, Bejrut, Liban, 2004, 1/137.

Zbog načina na koji su imitirali svoje pretke i poglavare, Uzvišeni ih je uporedio s pastirom koji doziva životinje, goni ih na ispašu, poziva na pojilište i tjera od zabranjenog područja, a te životinje reagiraju na njegove opetovane povike. Njihovo stanje uporedio je s ovcama koje se odazivaju na poziv pastira i reagiraju kada ih tjera od zabranjenog područja, ali ustvari ne razumiju ono što on govori, niti shvaćaju smisao njegovih povika. Te ovce samo čuju glasove kojima ih doziva ili kojima ih tjera, ali ne razumiju razlog zbog čega trebaju dolaziti ili odlaziti.[424]

Možemo vidjeti koliko je opasno slijediti nešto što je pogrešno ili prihvaćati riječi koje nemaju utemeljenja. Koliko je snažna šejtanova spletka kada ih je uspio nagovoriti da oponašaju svoje pretke u obožavanju kipova, tako da su pred njima spuštali čela, vjerujući da su na pravom putu. Oni su svim silama branili svoj pravac i opravdavali svoje laži pred sljedbenicima istine. Dovoljna uvreda za ljude koji slijepo slijede jeste to što idolopoklonici pripadaju njima.[425]

4. Idolatrija

Idoli (*evsan*) su predmeti od kamena koje su obožavali mimo Uzvišenog Allaha. Uzvišeni kaže:

وَقَالَ إِنَّمَا ٱتَّخَذْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَوْثَٰنًا

"Vi ste", reče on, "mimo Allaha kumire prihvatili…" (El-Ankebut, 25)

Idolatrija (paganizam) u Kur'anu se spominje na tri mjesta, u dva konteksta.

---

[424] Muhammed Rešid Rida, *Tefsirul-menar: Tefsirul-Kur'anil-kerim*, El-Hej'etul-misrijjetul-ammetu lil-kitab, Kairo, 1990, 2/93, 94.

[425] Zamahšeri, *El-Keššaf*, 1/240; vidi također: Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 202.

– Prvi, u kontekstu naredbe da izbjegavaju kumire, koji su opisani kao prljavi, kao i da izbjegavaju lažan govor. To je jasan pokazatelj koliko je idolopoklonstvo zlo.

فَٱجۡتَنِبُواْ ٱلرِّجۡسَ مِنَ ٱلۡأَوۡثَٰنِ وَٱجۡتَنِبُواْ قَوۡلَ ٱلزُّورِ

…pa klonite se prljavštine kumira i klonite se lažna govora! (El-Hadždž, 30)

– Drugi, u ovom kontekstu kumiri su spomenuti po tome što ne donose nikakvu korist na ovome i na budućem svijetu.

إِنَّمَا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوۡثَٰنًا

Vi, mimo Allaha, kumire obožavate i laži smišljate. (El-Ankebut, 17)

وَقَالَ إِنَّمَا ٱتَّخَذۡتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَوۡثَٰنًا

"Vi ste", reče on, "mimo Allaha kumire prihvatili…" (El-Ankebut, 25)

Zanimljivo je to što su posljednja dva primjera navedena u suri El-Ankebut, u kojoj je njihovo robovanje kipovima, mimo Allaha, upoređeno s paukovom kućom, koja ne može štititi od vrućine, hladnoće, kiše, ni drugih neugodnosti.[426] Uzvišeni kaže:

مَثَلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوۡلِيَآءَ كَمَثَلِ ٱلۡعَنكَبُوتِ ٱتَّخَذَتۡ بَيۡتٗاۖ وَإِنَّ أَوۡهَنَ ٱلۡبُيُوتِ لَبَيۡتُ ٱلۡعَنكَبُوتِۚ لَوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ

Oni koji, mimo Allaha, zaštitnike uzimaju slični su pauku koji sebi isplete kuću, a najslabija kuća, zasigurno, je paukova kuća, kad bi samo znali. (El-Ankebut, 41)

Paukova kuća je, dakle, najslabija i najnepouzdanija. Kada bi znali da su njihovi idoli poput paukove kuće, ne bi ih obožavali.[427]

Paganizam Nuhovog naroda evidentan je u riječima Uzvišenog:

وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمۡ وَلَا تَذَرُنَّ وَدّٗا وَلَا سُوَاعٗا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسۡرٗا

[426] Kurtubi, *Tefsir*, 13/229.

[427] Muhammed Ali es-Sabuni, *Safvetut-tefasir*, 2/461.

I govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!" (Nuh, 23)

Nuhov narod je prvi narod koji je obožavao kipove na Zemlji. Na prethodnim stranicama objasnio sam kako se pojavilo ovo mnogoboštvo.

Značajno je napomenuti da su kipovi spomenuti u prethodnom ajetu njihovi najveći i najznačajniji kipovi. Istaknuli su ih zato što su u srcima zavedenih masa izazivali lojalnost i ponos. Bili su također njihovi najveći bogovi koji su nakon njih obožavani u džahilijetu, sve do pojave Muhammedove poslanice. Glavešine Nuhovog naroda pokušali su ohrabriti mase da nastave obožavati svoje kipove i da se ne odazivaju pozivu Nuha, alejhis-selam. Oni su doista mnoge ljude odveli u zabludu, kao što je slučaj sa svakim vodstvom koje ljude okuplja oko idola.

5. Predvodnici i uglednici

Diskusija o glavešinama u Kur'anu, kao što ćemo vidjeti, vodi se u više od jednog konteksta, budući da je ta tema veoma ozbiljna na svim nivoima i u različitim vremenima. Naime, nastanak i uništenje civilizacija zavisi od prirode i etike utjecajnih lidera. Problem nije samo u tiraniji tih lidera, već se on dodatno komplicira kada ostatak nacije postane rigidan, poput stada koje svoj intelekt, energiju i kapacitet stavi na raspolaganje lažnim liderima koji ih potom milom ili silom odvode u paklene ponore.[428]

Glavešine su poglavari i dostojanstvenici oko kojih se ljudi okupljaju. Riječ glavešine – *el-mele* u Kur'anu se spominje na trideset mjesta:

• Dvaput u smislu počasti, kada je Allah spomenuo tu riječ u značenju najvišeg skupa:

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِٱلْمَلَإِ ٱلْأَعْلَىٰٓ إِذْ يَخْتَصِمُونَ

[428] Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 207.

Ja nisam ništa znao o skupu najvišem kada su se prepirali. (Sad, 69)

لَّا يَسَّمَّعُونَ إِلَى ٱلْمَلَإِ ٱلْأَعْلَىٰ وَيُقْذَفُونَ مِن كُلِّ جَانِبٍ

…da ne prisluškuju meleke – skup najviši, a sa svih strana bivaju gađani… (Es-Saffat, 8)

• Ta se riječ pet puta spominje u osnovnom značenju, u smislu velikodostojnika, učenih i mudrih ljudi. Uzvišeni kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ أَفْتُونِى فِى رُءْيَـٰىَ إِن كُنتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ

O velikaši, protumačite mi san moj, ako snove znate tumačiti? (Jusuf, 43)

• Dvadeset tri puta u kontekstu tiranije, nevjerovanja i neprijateljstva prema vjerovjesnicima, neka ih prati mir. Uzvišeni kaže:

قَالَ يَـٰمُوسَىٰٓ إِنَّ ٱلْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَٱخْرُجْ إِنِّى لَكَ مِنَ ٱلنَّـٰصِحِينَ

"O Musa", reče, "glavešine se dogovaraju da te ubiju, zato odlazi, ja sam ti zbilja iskren savjetnik!" (El-Kasas, 20)

Osim toga, oni se u Kur'anu nazivaju imenima poput: svećenici, monasi, narodni velikodostojnici, oni koji su na raskoš navikli, kolovođe bezvjerstva, zulumćari, šejtani u liku ljudi.[429]

Govorili smo o raspravi koja je vođena između glavešina i Nuha, alejhis-selam. Oni su ga optuživali da je u potpunoj zabludi, da je ljudsko biće poput njih, da hoće da je od njih ugledniji, da ga slijede siromašni i slabi ljudi. Vidjeli smo i kako je on odgovorio na ove optužbe.

U suri Nuh otkrivene su spletke glavešina i njihova upornost u upražnjavanju idolopoklonstva, oponašanju predaka i huškanju protiv Nuha. Ova sura opisuje kako su zlostavljali njega i vjernike:

وَمَكَرُواْ مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّواْ كَثِيرًا ۖ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّـٰلِمِينَ إِلَّا ضَلَـٰلًا

[429] Ibid., str. 208.

…i spletke velike snuju. I govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!", a već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti zulumćarima samo zabludu povećaj! (Nuh, 22–24)

• Razlozi neprijateljstva glavešina prema pozivu i misionarima su brojni, a najvažniji su:

• **Oholost**. Oni su smatrali da će pozivanje Allahu i Pravom putu umanjiti njihovu utjecaj i možda u potpunosti ukinuti njihov status i položaj. Ta pretpostavka može biti ispravna samo ako su oni bili zulumćari koji žive omalovažavajući istinu i grade svoju egzistenciju tako što uništavaju živote drugih ljudi. Kada bi slijedili istinu, pravednost i jednakost, tada bi im pozivanje Allahu bilo najbolja zaštita i najljepša sigurnost.[430]

• **Ljubav prema vlasti i prestižu**. U tom smislu šejh Muhammed el-Gazali kaže: "Možemo primijetiti da nevjernički narodi nisu na objektivan način izučavali pitanja božanstva, proživljenja i ustrajnosti, shodno intelektualnim mogućnostima koje su im date. Umjesto toga, bavili su se nečim drugim što moramo otkriti, jer klica te bolesti i dalje razara narode sve do današnjeg dana. Šta je Nuh tražio od svog naroda? Rekao im je: *Allahu se klanjajte i Njega se bojte i meni poslušni budite*. Zatim im je opisao Gospodara Kojeg trebaju obožavati: *Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio?* Međutim, Nuhov narod nije razmišljao o tom Bogu, Njegovoj veličini i Njegovim pravima, već su razmišljali o sebi samima, svom ugledu, imetku i prestižu. Mislili su da će novi poziv Nuha staviti u nadređeni položaj, a da će protagonisti te vjere biti vredniji od njih. Za nerazumnog čovjeka pamet je prijetnja i on se bori protiv svega čega se boji."[431]

---

[430] *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 209.

[431] Muhammed el-Gazali, *El-Mehavirul-hamse lil-Kur'an*, Daruš-šuruk, Kairo, prvo izdanje, 2000, str. 108.

• **Neznanje i bezumlje**. Postoje tri vrste neznanja (*džehaleta*). Prva i osnovna jeste odsustvo znanja (činjenično neznanje), druga je pogrešna predodžba o nečemu (nepoznavanje nekog objekta), dok treća podrazumijeva odsustvo znanja kako nešto učiniti (tehničko neznanje). Maloumnost (*sefeh*) je tjelesni nedostatak, a koristi se u smislu duševne i intelektualne zaostalosti.[432]

• Načini na koje su se glavešine borile protiv Nuhovog poziva

– Spletke. Uzvišeni kaže: ...*i spletke velike snuju.* (Nuh, 22)

Ebu Suud ovdje ima zanimljivo zapažanje: "Spletka može značiti dvije stvari: sprečavanje Nuha, alejhis-selam, da izvrši svoju misiju ili onemogućavanje običnih ljudi da ga slijede. Ako se pod tim pojmom podrazumijeva prvi smisao, onda spletka znači podsticanje svijeta da naudi Nuhu i ubije ga. A ako se misli na drugo značenje, onda je to smisao riječi Uzvišenog:

وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

I govore: 'Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!' (Nuh, 23)."[433]

Obje stvari su opasne, bilo da se radi o odvraćanju ljudi od istine, ili kovanju zavjere i nagovaranju ljudi da ubiju Allahovog vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam. Zato je spletka opisana kao *velika*, tj. krupna i golema. Međutim, kovanje zavjere oko ubistva je opasnije, zato što predstavlja odvraćanje od Allahovog puta i vrhunac neprijateljstva.[434]

Jedna od njihovih spletki jeste ova njihova tvrdnja: Ovi idoli su vaši bogovi, kao i bogovi vaših predaka. Prihvatite li Nuhove riječi, priznat ćete da ste neznalice, da ste u zabludi i da ste nevjernici, kao što su to bili i vaši preci. A pošto je priznanje vlastite greške ili greške svojih predaka teško i neugodno, na ta značenja ukazano je

---

[432] *El-Mufredatu fi garibil-Kur'an*, str. 100.

[433] Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 212.

[434] Ebu Suud, *Tefsir*, 9/40.

izrazom božanstva svoja u ajetu: *Nikako božanstva svoja ne ostavljajte!* Na taj način htjeli su ih odvratiti od prave vjere. A budući da te riječi u sebi nose ovu skrivenu varku, Allah ih je nazvao spletkom.[435]

Iz prethodno navedenog može se zaključiti da je spletka jedan od oblika varke i da je to bila osobina Nuhovog naroda, štaviše, svakog pojedinca među njima. Oni su se služili spletkama, smicalicama i podmetanjem protiv onih koje su smatrali svojim neprijateljima. A kada spletka ne bi uspjela, pribjegavali bi agresiji i zlostavljanju.

– **Odavanje raskoši**. Ova osobina Nuhovog naroda ogleda se u ajetu: *...i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju*. (Nuh, 21)

To u ovom slučaju znači da su slabiji slijedili one snažnije i bogatije među njima, ali su im bogatstvo i djeca samo povećali zabludu na ovom svijetu i kaznu na ahiretu.[436] Nuhovo društvo sastojalo se od nekoliko staleža: predvodnici i podređeni, bogataši i siromašni, snažni i slabi.

U svim narodima oni koji su se raskošu odali jesu klasa glavešina koji uživaju. To su oni koji raspolažu sredstvima, uzimaju sebi sluge, uživaju u tišini, miru i gospodstvu dok ne odebljaju, postanu nepokretni, predaju se griješenju i ludilu, malo cijene vrijednosti, svetosti i plemenitosti, povređuju čast i obraz i ono što je sveto. Ako ne naiđu na nekoga ko će im to spriječiti, nastavit će da šire smutnju po zemlji i da čine i šire ogavna djela među narodom, a visoke vrijednosti da smatraju jeftinim tako da narod može da živi samo s tim i za ono što oni žele. Na taj način uništavaju svoj narod i zatvaraju stranice knjige svoga života.[437]

---

435 *Et-Tefsirul-kebir*, 30/142.

436 Ševkani, *Fethul-Kadir*, 5/300.

437 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2217.

Prepuštanje raskoši ima brojne štetne posljedice: narušava zdrav razum, otupljuje emocije, blokira osjetila, lišava srca te delikatne senzitivnosti koja omogućava spoznaju, interakciju i odgovor. Iz tog razloga islam se bori protiv raskoši i svoja načela zasniva na temeljima koji ne dozvoljavaju onima koji žive u raskoši da postoje u islamskom društvu. Oni su poput truleži koja kvari sve oko sebe. Odavanje raskoši također vodi ka aroganciji prema Allahovim robovima, laganju i licemjerju. Najopasnija posljedica raskoši jeste suprotstavljanje pozivu istine i onemogućavanje da njeno svjetlo i zraci stignu do zamračenih, duboko usnulih umova.[438] To su najznačajnije prepreke s kojima se Nuh, alejhis-selam, suočio u svojoj poslaničkoj misiji.

* * *

[438] Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 216.

Četvrto poglavlje

NUH SE ŽALI SVOME GOSPODARU NA NEPOKORNOST SVOG NARODA

PRVO: NUH OBAVJEŠTAVA GOSPODARA O SVOM NARODU

Uzvišeni kaže:

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ۝٥ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَآءِيٓ إِلَّا فِرَارًا ۝٦ وَإِنِّي كُلَّمَا
دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوٓاْ أَصَٰبِعَهُمْ فِيٓ ءَاذَانِهِمْ وَٱسْتَغْشَوْاْ ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّواْ وَٱسْتَكْبَرُواْ
ٱسْتِكْبَارًا ۝٧ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ۝٨ ثُمَّ إِنِّيٓ أَعْلَنتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا

On reče: "Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju, doista, pozivao, ali ga je pozivanje moje još više udaljilo. I kad god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama svojim se pokrivali – bili su uporni i pretjerano oholi. Zatim sam ih ja otvoreno pozivao, a onda sam im javno objavljivao i u povjerenju im šaputao…" (Nuh, 5–9)

1. *On reče: "Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju, doista, pozivao, ali ga je pozivanje moje još više udaljilo."*

Nuh je, dakle, svoje pozivanje smjestio u vremenski okvir noći i dana, što ukazuje na to da je njegova posvećenost uputi vlastitog naroda nepokolebljiva. Birao je vrijeme koje je smatrao najpogodnijim za razumijevanje njegovog poziva, a to je vrijeme aktivnosti, tokom dana, i vrijeme mirovanja i duševnog mira, tokom noći.[439] Iz

[439] Muhammed et-Tahir b. Ašur, *Et-Tahriru vet-tenvir*, str. 174.

plemenitih ajeta može se razumjeti da je bio blizu njih, iščekujući pogodan trenutak da na njih djeluje danju i noću, bez posustajanja, kolebanja ili odgađanja.[440]

Nuh, alejhis-selam, pristupao je svom narodu kao grupama i pojedincima, bez umora i dosade. Pozivao ih je na Put svoga Gospodara mudro i lijepim savjetom. Prezentirao im je Njegovu poslanicu i dostavljao im vjeru, kako mu je bilo naređeno. Govorio im je o Božijim obećanjima i upozorenjima, podsjećao ih je na Njegove znakove i bio veoma strpljiv s njima.[441]

Ipak, njegovo uporno i dugotrajno pozivanje nije urodilo plodom, već su se još više udaljili i pobjegli.

Izraz *pobjegli* na metaforičan način ukazuje na najteži oblik odbijanja poziva. Misionar je predstavljen u liku lava koji ih lovi, a oni uplašeno bježe od njega, ne pokušavajući da razumiju ono što im Nuh nudi.

Još teže riječi upotrijebljene su da bi se osudilo ono što čine vođe nevjernika Kurejša, koji su pobjegli od poziva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni kaže:

فَمَا لَهُمْ عَنِ ٱلتَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾ كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُّسْتَنفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ

Pa zašto se oni okreću od opomene? Kao da su divlji magarci preplašeni, pobjegli od lavova! (El-Muddessir, 49–51)

Riječ *kasvereh* može se odnositi na lavove ili grupu lovaca koji progone.[442]

2. *"I kad god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama svojim se pokrivali – bili su uporni i pretjerano oholi."*

Kada god bi ih Nuh pozivao u vjerovanje, islam i poslušnost, dajući im nadu da će im Allah oprostiti ranije grijehe – oni bi

[440] Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 174.
[441] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 179.
[442] Ibid., str. 180.

konstantno na njegovo pozivanje odgovarali s dva fizička i dva duhovna djela.

Fizička djela

Prvo: Stavljali bi prste u uši kako ne bi slušali njegove riječi i kako bi mu dali do znanja da su njegove riječi ostale u zraku i da ih niko ne sluša, i da mu je zato preče da se ne zamara pričanjem onome ko ne čuje to što govori. Na taj način htjeli su mu staviti do znanja da se njegove riječi ponavljaju, da ih oni znaju, da osjećaju odbojnost kada ih čuju i da ih zbog toga treba prestati pozivati.[443] Taj postupak ukazuje na njihovu neodgojenost i izrugivanje Allahovom vjerovjesniku Nuhu. To je također pokazatelj njihove zablude i brze propasti.[444]

Drugo: Haljinama su se pokrili kako ga ne bi vidjeli. Time su mu stavljali do znanja da se žele udaljiti i zakloniti od njega, i da im je postao nesnošljiv i mrzak. Oni mu ne žele vidjeti lice. U tome, pored stavljanja prstiju u uši, ogleda se vrhunac ruganja i ponižavanja. Žele mu saopćiti da ode od njih, ali je Nuh, alejhis-selam, nastavio pozivati ih, strpljivo, očekujući nagradu od Allaha, ne osvrćući se na njihove reakcije.

Duhovna djela

Prvo: Bili su uporni u nevjerovanju i tvrdoglavosti, i odbijali su prihvatiti njegov poziv. Na to ukazuju riječi Uzvišenog: *bili su uporni.*

Riječ upornost – *israr* uglavnom se odnosi na grijehe i ružna djela.[445]

Drugo: Pretjerana, ružna, izopačena oholost. Oni su oholi i ne žele se pokoravati Allahu niti slijediti Njegovog poslanika. Na to ukazuju riječi Uzvišenog: *i pretjerano oholi*. Stavljanje prstiju u uši

[443] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 181.

[444] Akid Halid el-Azavi, *Et-Tasvirul-kur'ani ve sijakatuhud-dilalijja*, Darul-asma lit-tibaa ven-nešr, Damask, Sirija, prvo izdanje, 2016, str. 34.

[445] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'an el-medžid*, str. 181.

i pokrivanje lica odjećom ukazuje na izopačenu, ružnu oholost, podlost i niskost.[446]

To je jasan pokazatelj mržnje koju su osjećali prema pozivanju Nuha, alejhis-selam. Oni su se mogli distancirati i udaljiti od njegovog pozivanja ne pribjegavajući ovakvim postupcima. Međutim, oni su bili u velikoj zabludi i krajnje tvrdoglavi.[447]

3. *"Zatim sam ih ja otvoreno pozivao, a onda sam im javno objavljivao i u povjerenju im šaputao..."*

Nakon što je neuspjelo moje otvoreno pozivanje, obratio sam se javno i tajno, zavisno od stanja ljudi, shodno okolnostima.

...javno sam im objavljivao: Javno sam im se obraćao i pozivao njihove pojedince i grupe. Taj stil razlikuje se od govorništva. Radi se o blagom pristupu koji se temelji na pitanju i odgovoru, raspravi i diskusiji, prihvaćanju i odbijanju, te dijalogu. Na govorništvo se ukazuje u riječima Uzvišenog: *otvoreno pozivao*. Javno pozivanje uključuje ono što danas podrazumijevamo pod držanjem lekcija, predavanja, konverzacije, dijaloga, debata i sličnog.

...i u povjerenju im šaputao: Pozivao sam pojedince među njima na diskretan način, zato što neki ljudi ne vole da im se savjeti ili smjernice javno upućuju, a prihvatili bi ako bi to bilo na diskretan način.

Nuh, alejhis-selam, koristio je ovu metodu s onima za koje je znao da ne vole da im se javno upućuje savjet, upute ili pozivi. Oni ne prihvaćaju pozivanje na javan način, jer su smatrali da bi to umanjilo njihov ugled kod masa koje su ih uvažavale te smatrale mudrim njihove postupke i razmišljanja. Kako bi mogli uvažiti poziv onoga ko ih poziva da napuste svoja vjerovanja i životne norme?[448]

---

[446] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 181.

[447] Abdurrezzak Edhem el-Džumejli, *El-Akidetu fil-Kur'ani ulul-azm miner-rusuli numuzedžen*, str. 164.

[448] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 183.

Glagol *šaputati* potvrđen je izrazom *u povjerenju*, kako bi se ukazalo na to da im se on u kontinuitetu obraćao na diskretan način. On to nije širio i nije o tome govorio drugima, kako bi bolje utjecao na njih. Te riječi mogu imati i drugo značenje: da im se obraćao krajnje diskretno.[449]

Ovaj odlomak ukazuje na to da se Nuhova metoda pozivanja sastojala od sljedećeg:

– **Prva faza**: Javno je upućivao poziv svom narodu, koristeći svaki trenutak dana ili noći kako bi se obratio i pojedincima i grupama. Objašnjavao je i tumačio, iznosio argumente, pružao savjete, davao obećanja i upućivao upozorenja. To je činio određen vremenski period.

– **Druga faza**: Držao je glasne govore na sastancima i skupovima, kada bi mu se ukazala prilika. Poznato je da propovijedanje uključuje, pored intelektualnog uvjeravanja, metodu upućivanja lijepog savjeta kroz poticaje i upozorenja, zatim metodu priča, upotrebu metafora te raznih izražajnih vještina koje pokreću emocije i kod slušaoca stvaraju raspoloženje pogodno za prihvaćanje poziva. U propovijedanje i govorništvo spadaju i raznovrsne metode izlaganja željenih ideja, prilagođavanje tona i melodije glasa sadržaju koji se prezentira, balansirajući između blagog i tužnog tona, uzbudljivog i motivirajućeg, uz određenu dozu humora.

Propovijedanje često može škrticu pretvoriti u darežljivog, kukavicu u hrabrog; može rasplakati nasmijanog i nasmijati uplakanog; može razveseliti tužnog i rastužiti veselog; obradovati zabrinutog i zabrinuti radosnog. Rječiti govornik ima na raspolaganju različita sredstva kojima će poticajno djelovati na duše, srca, misli. Vješti orator vodi svoje slušaoce tako što osvaja emocije. Ova faza pozivanja potrajala je određeni period.

[449] Ibid., str. 183.

– **Treća faza**: Prakticirao je pozivanje u vjeru na dva načina. Javno je pozivao pojedince i grupe za koje je vjerovao da im javno obraćanje ne smeta, a kada bi ustanovio da nekima smeta javno pozivanje i da ih to odbija, njih bi posjećivao u kućama, u trgovinama, na radnim mjestima, na njivama ili u privatnom prostoru. Obraćao im se tajno i pozivao ih u Allahovu vjeru.[450]

Nuh, alejhis-selam, koristio je odgovarajuće metode i postupno je unapređivao pozivanje u Allahovu vjeru, monoteizam, i obožavanje samo Njega. On je objasnio da diskretnost i javnost nisu fiksne metode u misionarskoj aktivnosti, već upotreba jedne ili druge zavisi od okolnosti i dostupnih mogućnosti, interesa i suprotstavljenih snaga, te kratkoročnih i dugoročnih ciljeva.

U početku svoje misije Nuh, alejhis-selam, prakticirao je javno i otvoreno pozivanje, a kada su se pojačali pritisci i otpor, pribjegao je tajnom pristupu, budući da javno pozivanje nije više imalo rezultata. Naprotiv, takvo pozivanje nanosilo je štetu njegovim naporima i misiji. Znao je da se može ponovo posvetiti javnom pozivanju kad god bi osjetio da to može polučiti uspjeh i da neće izložiti opasnosti njegovu misiju, sljedbenike i napore. Prema tome, tajno i javno nastupanje diktirano je okolnostima i tim principima vodio se Nuh, alejhis-selam. To je praksa koju je slijedio i naš poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.[451]

Nuh, alejhis-selam, bio je posvećen pozivanju Allahu i na tom putu ulagao je krajnje napore. Ozbiljno, ustrajno i marljivo pozivao je svoj narod u različitim vremenima, okolnostima i situacijama. Prakticirao je pozivanje u vjeru *hiljadu manje pedeset godina*. On je bio primjer marljivosti i ustrajnosti. Pokazao je ustrajnost bez premca. Devet stotina pedeset godina radio je bez posustajanja, danju i noću, javno i tajno. To je velika stvar i sjajan primjer posvećenosti i požrtvovanosti na putu promocije Allahove riječi.

[450] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 183.

[451] Abud er-Radi, *Fi rihabi kasasil-enbija*, 1/123.

Ta osobina krasi samo one koje je Allah odabrao da nose Njegovu poslanicu, te one koji slijede njihov primjer, prate njihove korake i oponašaju ih u svemu:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۖ فَبِهُدَىٰهُمُ ٱقۡتَدِهۡۗ

Njih je Allah uputio, i zato slijedi njihov put! (El-En'am, 90).[452]

DRUGO: NUH OHRABRUJE SVOJ NAROD DA TRAŽI OPROST

Nuh, alejhis-selam, ohrabrivao je svoje sunarodnike da traže oprost, kako bi bili obasuti dobrom. Uzvišeni kaže:

فَقُلۡتُ ٱسۡتَغۡفِرُواْ رَبَّكُمۡ إِنَّهُۥ كَانَ غَفَّارٗا ١٠ يُرۡسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيۡكُم مِّدۡرَارٗا ١١ وَيُمۡدِدۡكُم بِأَمۡوَٰلٖ وَبَنِينَ وَيَجۡعَل لَّكُمۡ جَنَّٰتٖ وَيَجۡعَل لَّكُمۡ أَنۡهَٰرٗا

…i govorio: "Tražite od Gospodara svoga oprost. On, doista, mnogo prašta; On će vam kišu obilatu slati i mnogo vam imanja i sinova dati. I dat će vam bašče, a i rijeke će vam dati." (Nuh, 10–12)

Nuh je pozivao svoje sunarodnike u vjeru, ali su oni ustrajavali u nevjerovanju, porocima i nepokornosti i bili su suviše oholi da bi slijedili Allahovog poslanika. Na taj način postali su svjesni sadržaja njegovog poziva i nisu im bila nepoznata načela vjerovanja i glavni stubovi vjere. Nisu više imali opravdanja, već su se svrstali u red nevjernika koji namjerno i svjesno odbacuju istinu. Nuh im je to zasigurno stavio do znanja. To je bio razlog što je Nuh, alejhis-selam, sa pozivanja svog naroda u osnove vjere i objašnjavanja temeljnih pravila vjerovanja prešao na pojašnjavanje načina na koji se mogu spasiti grijeha u kojima su se nalazili, u vidu nevjerovanja i svih ostalih oblika nemoralnosti i neposlušnosti.[453]

Nuh ih je podsticao da traže oprost i čine tevbu (pokajanje) Uzvišenom Allahu. Govorio im je kako Uzvišeni Allah prihvaća pokajanje Svojih robova ma koliko im grijesi veliki i mnogobrojni

[452] Abud er-Radi, *Fi rihabi kasasil-enbija*, 1/123.

[453] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 185.

bili. Kao da im kaže: "Nemojte da vas brojni grijesi odvraćaju od pokajanja." Zato je u ajetu upotrijebljena hiperbola: *On, doista, mnogo prašta*, čime se oni podstiču i ohrabruju. Ogrezlost u grijesima sprečava kišu, čini zemlju neplodnom i u srcima ljudi izaziva tjeskobu.[454]

1. ...*i govorio: "Tražite od Gospodara svoga oprost"*

To jest, pozivao ih je da mole Allaha da im oprosti grijehe. A poznato je da oprost grijeha može tražiti samo onaj čije je vjerovanje ispravno i ko se odrekao grijeha. Prema tome, Nuh, alejhis-selam, poziva ih da se izbave iz grijeha – nevjerovanja, griješenja i neposlušnosti, te traži od njih da Allaha mole za oprost nakon toga.[455]

Iz Nuhovog podsjećanja na važnost traženja oprosta od Uzvišenog Gospodara, riječima: *od Gospodara svoga*, možemo uvidjeti važnost Allahovog imena Gospodar. A Gospodar je vlasnik koji raspolaže nečim. Riječi Uzvišenog: *Gospodar svjetova* ukazuju na Njegovo vladanjem svijetom, koje uključuje raspolaganje i upravljanje svime što postoji, te Njegovu dominaciju u svakom trenutku. On je prisutan u svakom momentu i u svakom događanju, stvara i opskrbljuje, usmrćuje i oživljava, spušta i uzdiže, daje i sprečava, ojačava i unižava, usmjerava stvari shodno Svom htijenju i volji. Onaj ko to niječe, taj negira Njegovo gospodarstvo, božanstvo i vlast.[456]

Gospodar je Onaj Koji usmjerava sve Svoje robove raznim vrstama blagodati. Specifičniji od toga jeste Njegov odgoj odabranih robova kroz usavršavanje njihovih srca, duša i morala. Zato Mu se robovi često obraćaju ovim imenom, jer od Njega traže posebne smjernice i odgoj.[457]

---

454 Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 67.

455 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 185.

456 Ibn Kajjim, *Es-Savaikul-mursela*, 4/1223.

457 Sa'di, *Tejsirul-Kerimir-Rahman fi tefsiri kelamil-Mennan*, 5/486.

Odgoj u osnovi podrazumijeva postupan razvoj nečega do tačke savršenosti.[458] Taj pojam nosi značenje topline, zaštite i simpatije. Nuh, alejhis-selam, tokom svog života izražavao je svoju svjesnost o Allahu i bogobojaznost obraćajući Mu se ovim imenom. Taj smisao nalazimo u ovim primjerima:

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا

On reče: "Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju, doista, pozivao."

فَقُلْتُ ٱسْتَغْفِرُواْ رَبَّكُمْ إِنَّهُۥ كَانَ غَفَّارًا

...i govorio: "Tražite od Gospodara svoga oprost. On, doista, mnogo prašta."

Postoje i mnogi drugi ajeti koji na divan način govore o poznatim dijelovima iz života Nuha, alejhis-selam.

Neki plodovi vjerovanja u Allahovo ime Gospodar

• Allahovo ime Gospodar, kao i imena i svojstva koje obuhvaća, omogućava ljudima da spoznaju svrhu svog postojanja, a isto tako ih upoznaje s onim što im koristi i što im šteti. Onome ko je Gospodar svjetova ne dolikuje da zanemari Svoje robove i da ih ne upozna sa Sobom i s onim što im donosi korist i štetu na ovom i na budućem svijetu. To je u suprotnosti s gospodarstvom i ne dolikuje Gospodaru:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَـٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ

Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete vratiti? (El-Mu'minun, 115)

• Priznavanje Allahovog rububijjeta (gospodarstva) podrazumijeva priznavanje Njegove jednoće (tevhida) i obožavanje samo Njega, Koji nema sudruga. On je Stvoritelj ovog univerzuma i svega na njemu, On upravlja životom i smrću, stvaranjem, opskrbljivanjem i upravljanjem. Zato jedino On zaslužuje obožavanje.

[458] *El-Mufredatu fi garibil-Kur'an*, str. 189.

Jer, kako se može obožavati slabo stvorenje i kako se neko stvorenje može voljeti, veličati i štovati mimo Allaha? I to stvorenje je vlasništvo Uzvišenog. Tu činjenicu je Uzvišeni uzeo kao dokaz protiv politeista koji su priznavali Njegovo gospodarstvo, ali nisu obožavali samo Njega, već su se klanjali i drugim božanstvima. Ovaj argument često se navodi u Kur'anu na različite načine. Tako Uzvišeni kaže:

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلْ أَفَرَءَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ إِنْ أَرَادَنِىَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَٰشِفَٰتُ ضُرِّهِۦٓ أَوْ أَرَادَنِى بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَٰتُ رَحْمَتِهِۦ ۚ قُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ ۖ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ

Ako ih upitaš ko je stvorio nebesa i Zemlju, sigurno će reći: "Allah!" A ti reci: "Mislite li vi, da li bi oni koje vi, pored Allaha, molite mogli otkloniti štetu, ako Allah hoće da mi je učini, ili, da li bi mogli zadržati milost Njegovu, ako On hoće da mi je podari." Reci: "Meni je dovoljan Allah, oni koji oslonac traže, na Njega se oslanjaju." (Ez-Zumer, 38)

• Vjerovanje u svojstvo gospodarstva Uzvišenog Allaha znači vjerovanje u Njegova lijepa imena i uzvišena svojstva. Naime, svojstva Uzvišenog Gospodara znače da je On Svemoćni, Stvoritelj, Onaj Koji iz ničega stvara, Koji oblikuje, Živi, Vječni, Sveznajući, Koji sve čuje i vidi, Dobročinitelj, Darežljivi, Plemeniti, Koji daje i uskraćuje. Svojstvo Gospodara može nositi značenje svih ostalih svojstava i imena. Vjerovanje u lijepa imena u suštini se vraća onome što sadrži ime Gospodar (Rabb), neka je On hvaljen.[459]

Ibn Kajjim kaže: "Gospodar je svemoćan, Stvoritelj, Onaj Koji stvara iz ničega i Koji svemu daje oblik. On je Živi i Vječni, Koji sve zna, čuje i vidi, Dobročinitelj, Koji daje blagodati, Darežljivi, Koji daje i uskraćuje, donosi korist i štetu, Koji štetu daje onome ko zaslužuje, Koji korist daje, Koji unapređuje i unazađuje, Koji u zabludi ostavlja koga hoće, a upućuje koga hoće, Koji donosi

[459] Abdulaziz b. Nasir el-Dželil, *Ve lillahil-esmail-husna fed'uhu biha*, El-Kistavi lit-tibaa vet-tedžlid, prvo izdanje, 2018, str. 98.

radost kome hoće i nesreću kome hoće, i Koji posjeduje druga svojstva gospodarstva, u skladu sa Svojim lijepim imenima."[460]

• A pošto ime Gospodar podrazumijeva da On odgaja Svoje robove, unapređujući ih iz jedne faze u drugu, On ih obasipa blagodatima i omogućava im sredstva za život. Usavršio je njihovo stvaranje, On je svemu onom što je stvorio dao ono što mu je potrebno, zatim ga kako da se time koristi nadahnuo. Sva ova značenja u srce čovjeka ulijevaju veliku ljubav prema Uzvišenom Gospodaru, ljubav prema onome što On voli i mržnju prema onome što je Njemu mrsko. Čovjek tada teži postizanju Njegovog zadovoljstva, veliča Ga, poštuje, zahvaljuje onako kako dolikuje Njegovoj veličini, vlasti i blagodatima.

• Ime Gospodar podrazumijeva da se On stara o opskrbi Svojih stvorenja, da su kod Njega riznice nebesa i Zemlje. Njemu pripada vlast i hvala. On oživljava i usmrćuje, i On je svemoćan. Spoznaja tih svojstava u srcu čovjeka stvara veliku snagu, tako da on stječe potpuno pouzdanje da samo Uzvišeni može donijeti dobro, ukloniti zlo i da samo On upravlja svime što se događa. Tada se čovjek vezuje samo za Uzvišenog Allaha, želi samo Njega, boji se samo od Njega. A kako bi se mogao vezati za stvorenje koje je slabo poput njega, koje ne može sebi priskrbiti korist niti štetu, koje nema moći život oduzeti, život dati niti oživiti.[461]

• Jedno od značenja gospodarstva jeste i to da je On jedini Koji donosi korist i otklanja štetu, Koji izbavlja od nesreće i ispunjava potrebe. Allah je u ljudima stvorio osjećaj za spoznaju ovih osobina Gospodara i zato se oni okreću svome Gospodaru i mole Ga u teškim trenucima i krizama. Tada oni dižu ruke od svega mimo Allaha Uzvišenog. Što čovjek bolje poznaje svoga Gospodara po imenima i svojstvima, to je snažnija njegova dova, nadanje, traženje utočišta i skrušenost prema Uzvišenom Gospodaru. Tada

[460] Ibid., str. 99.

[461] Dželil, *Ve lillahil-esmail-husna,* str. 98.

je čovjek siguran u Allahovu zaštitu i Njegovu svemoć da ispuni njegove potrebe.[462]

Nuh, alejhis-selam, koristio je izraz *vaš Gospodar* kada se obraćao svome narodu, zato što je Allahovo gospodarstvo nad njima konstantno i ne ovisi o tome vjeruju li oni ili ne. A nije koristio izraz *vaš Bog*, zato što oni nisu obožavali svoga Gospodara.

2. *On, doista, mnogo prašta*

Jedno od Allahovih stalnih svojstava jeste to da mnogo prašta Svojim robovima. Izraz *gaffar* ima hiperbolično značenje, a kada se odnosi na Allaha, nijedno svojstvo nije hiperbolično niti prenaglašeno. Naprotiv, to je bolji način opisivanja svojstva Uzvišenog Allaha. Glagolsko vrijeme upotrijebljeno u ovom ajetu ukazuje na stalnu prisutnost tog svojstva, što važi i za ostale tekstove koji se odnose na svojstva Uzvišenog Allaha.[463]

Gaffar je Onaj Koji pokriva grijehe Svojih robova, Koji na njih spušta zastor Svoje dobrote i samilosti. A to pokrivanje znači da On ne otkriva čovjekove tajne drugim ljudima i ne sramoti ga kaznom koja će ga uniziti u njihovim očima.[464] Ibn Kajjim kaže:

On prašta grijehe i nepokornosti sve,
samo mnogoboštvo ne.

Sve to On bi oprostio,
jer Uzvišeni prašta obilno.[465]

Šejh Sa'di kaže: "El-Gafur je Onaj Koji konstantno oprašta grijehe i prima pokajanje od svakog pokajnika."[466] On također kaže:

---

462 Ibid., 98.

463 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 185.

464 Hattabi, *Tefsirul-esmai*, str. 38.

465 Ibn Kajjim el-Dževzijja, *Nunijja Ibnil-Kajjim, El-Kafijetuš-šafija fil-intisari lil-firkatin-nadžija*, 2/231.

466 Abdurrahman b. Nasir es-Sa'di, *El-Hakkul-vadihul-mubin fi šerhi tevhidil-enbijai vel-murselin minel-Kafijetuš-šafija*, Daru Ibn Kajjim, Rijad, drugo izdanje, 1407. h.

"Imena El-Afuvv, El-Gafur i El-Gaffar[467] odnose se na Onoga Koji je uvijek bio i uvijek će biti poznat po brisanju grijeha. Njega krasi osobina praštanja. Svakome je nužno potrebno Njegovo praštanje i brisanje grijeha, kao što je svakome nužno potrebna Njegova milost i plemenitost. On je obećao da će oprostiti onome ko ispuni uvjete za to." Uzvišeni kaže:

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا ثُمَّ ٱهْتَدَىٰ

Ja ću sigurno oprostiti onome ko se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na Pravom putu ustraje. (Taha, 82)

Plodovi vjerovanja u Allahova imena El-Gafur i El-Gaffar

• Ljubav prema Allahu Uzvišenom, zahvaljivanje za milost koju je ukazao Svojim robovima, za praštanje grijeha. Ovaj plod ispunjava srce vjernika sviješću o tome da treba svim silama izbjegavati griješenje prema Uzvišenom Allahu. A kada posrne i padne u grijeh, vjernik se treba sjetiti Allahovih imena El-Gafur i El-Gaffar. Tada će u srcu osjetiti nadu u Allahovu milost i imat će lijepo mišljenje o svome Gospodaru, Koji će mu oprostiti sve grijehe.

• Svijest o ovim Allahovim imenima otvara vrata nade i oprosta onima koji su se udaljili od Allaha i koji su se prema sebi ogriješili tako što su počinili velike grijehe, kao što kaže Uzvišeni:

۞ قُلْ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا۟ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ

Reci: "O robovi Moji, koji ste protiv sebe u grijesima pretjerivali, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti. On je, doista, Oprostitelj grijeha, Milostivi." (Ez-Zumer, 53)

• To vodi ka povećanju dobrih i bogougodnih djela, zato što ona uzrokuju Allahov oprost prethodnih grijeha. Uzvišeni kaže:

---

g., str. 73.

[467] El-Afuvv – Onaj Koji grijehe poništava; El-Gafur – Onaj Koji mnogo prašta; El-Gaffar – Svepraštajući. (prim. prev.)

وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيۡلِۚ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ذَٰلِكَ ذِكۡرَىٰ لِلذَّٰكِرِينَ

I obavljaj namaz početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju hrđava. To je opomena za one koji se opomene prisjećaju. (Hud, 114)

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا ثُمَّ ٱهۡتَدَىٰ

Ja ću sigurno oprostiti onome ko se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na Pravom putu ustraje. (Taha, 82)[468]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا.

"Nakon grijeha, uradi dobro djelo kojim ćeš izbrisati ono loše."[469]

Jedan od lijepih savjeta koje je Nuh, alejhis-selam, upućivao bilo je podsticanje naroda na traženje oprosta od Gospodara, vjerovanje u Njega, Njegovog poslanika i obožavanje Allaha jedinog. Svom narodu i onima koji dolaze poslije njih ukazao je na plodove zakona božanskog oprosta. Neki od najvažnijih plodova jesu sljedeći:

3. *On će vam kišu obilatu slati...*

Poslat će vam obilnu kišu. Ovdje je upotrijebljen glagol *poslati* umjesto *spustiti*, zato što to indicira da je onome što je poslano dodijeljen zadatak koji treba obaviti.

Upotrijebljen je izraz *nebo* u značenju kiše, zato što kiša dolazi odozgo, iz oblaka. A sve ono što je iznad stanovnika Zemlje naziva se nebom s aspekta arapskog jezika.[470]

Pod nebom se ovdje podrazumijeva, a Allah najbolje zna, kišnica, koja se u arapskom jeziku može zvati *nebom*. U dva *Sahiha* bilježi se hadis Zejda b. Halida el-Džuhenija, koji je rekao:

---

468 Abdulaziz b. Nasir el-Dželil, *Ve lillahil-esmail-husna,* str. 570.

469 Tirmizi, *Sunen*, br. 1618.

470 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 186.

صَلّى لَنَا رَسُولُ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللّيْلَةِ.

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji nam je predvodio sabah-namaz, poslije kiše koja je te noći padala…"[471]

Slat će kišu vama, tj. vašoj zemlji, vašim njivama, izvorima i pojilištima vaše stoke i životinja.[472]

…*obilatu:* ako budete tražili oprost vašeg Gospodara, On će vam poslati redovnu i obilnu kišu. To će omogućiti brojna dobra, plodnost, bogati prinos, plodove. Zavladat će blagostanje, smirenost, sreća i stabilnost.[473]

4. *...i mnogo vam imanja i sinova dati...*

Imetak i potomstvo su primarni zahtjevi u čovjekovom životu. To je ukras ljudi na ovom svijetu. Imetak je prvi spomenut zato što je Nuhov narod bio vezan za njega, u prvom redu. Što se tiče svih ljudi, njihovi prioriteti poredani su kao u ajetu:

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ ٱلشَّهَوَٰتِ مِنَ ٱلنِّسَآءِ وَٱلْبَنِينَ وَٱلْقَنَٰطِيرِ ٱلْمُقَنطَرَةِ مِنَ ٱلذَّهَبِ وَٱلْفِضَّةِ وَٱلْخَيْلِ ٱلْمُسَوَّمَةِ وَٱلْأَنْعَٰمِ وَٱلْحَرْثِ ۗ ذَٰلِكَ مَتَٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَٱللَّهُ عِندَهُۥ حُسْنُ ٱلْمَـَٔابِ

Ljudima je uljepšana ljubav prema strastima; ženama, sinovima, gomilama zlata i srebra, rasnim konjima, stoci i zemlji za obrađivanje. To su užici ovosvjetskoga života, a najljepše je mjesto povratka kod Allaha. (Ali Imran, 14)

Može se kazati kako je prikupljanje određene količine novca koja ne dostiže vrijednost "gomile" primarni cilj, prije žena i djece. Zatim se imetak uvećava nakon stjecanja poroda. Prema tome, oba ajeta imaju svoje značenje i međusobno se nadopunjuju kako bi

471 Buhari, *Sahih*, br. 991; Vidi: Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 230.

472 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 186.

473 Vehba ez-Zuhajli, *Et-Tefsirul-munir fil-akideti veš-šeria vel-menhedž*, Darul-fikr, Damask, drugo izdanje, 1418. h. g., 29/142.

opisali stanje ljudi. Imetak je spomenut prije potomstva i u suri El-Kehf, gdje Uzvišeni kaže:

ٱلۡمَالُ وَٱلۡبَنُونَ زِينَةُ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۖ

Imetak i sinovi ukras su u životu na ovom svijetu. (El-Kehf, 46)

Isti je poredak i na nekim drugim mjestima u Kur'anu časnom.[474]

5. *I dat će vam bašče, a i rijeke će vam dati.*

I dat će vam, tj. na oba svijeta *velike bašče, a i rijeke*. Time će vas odlikovati nad onima koji ne čine istigfar, jer će onome ko bude stalno činio istigfar Allah dati izlaz iz svake poteškoće i brige.[475]

Zaokupljenost pokornošću Allahu uzrok je povećanja bereketa i nafake. Time se otvaraju vrata blagodati, obilne kiše i uvećanja prinosa. Kao nagradu za pokornost, Uzvišeni im je obećao pet stvari: kišu, imetak, sinove, bašče i rijeke.[476]

Prenosi se da je neki čovjek došao kod Hasana el-Basrija i požalio mu se na sušu, pa mu je Hasan rekao: "Čini istigfar – traži oprost od Allaha." Drugi čovjek požalio mu se na siromaštvo pa je i njemu rekao da čini istigfar. Došao mu je i treći čovjek i požalio se kako nema potomstva, pa je i njega uputio na činjenje istigfara, a zatim rekao: "Ja vam nisam ništa od sebe rekao. Allah je Uzvišeni objavio: *…i govorio: 'Tražite od Gospodara svoga oprost'*."

Poznato je da stvorenja po svojoj prirodi vole neposrednu dobit, pa im je zato Nuh obećao dobra u citiranom ajetu. Ajet o istigfaru dokaz je da je traženje oprosta uzrok stjecanja blagodati i kiše. Ša'bi kaže: "Omer je jednom prilikom izašao da čini dovu za kišu, a činio je samo istigfar i ništa više. Kada se vratio, i kiša je počela padati, pa su ga upitali: 'Nismo vidjeli da si klanjao namaz za kišu?', a on im je rekao: 'Tražio sam od Allaha ono što će pokrenuti oblake i

474 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 187.

475 Bukai, *Nuzumud-durer fi tenasubil-ajat ves-suver*, 8/169.

476 Vehba ez-Zuhajli, *Et-Tefsirul-munir fil-akideti veš-šeria vel-menhedž*, 29/145.

prosuti kapi kiše', a zatim sam proučio ajet: *Tražite od Gospodara svoga oprost. On, doista, mnogo prašta.'"*[477]

Uzrok lagodnog života pojedinca i zajednice nalazi se u pokornosti Uzvišenom Allahu, činjenju tevbe i istigfara. Uzvišeni Allah povezao je u Svojoj Knjizi istigfar i tevbu sa spuštanjem kiše, povećanjem snage, i brojnosti djece i potomaka, lijepom nagradom. Sve je ovo Allah objasnio u Svojoj Knjizi preko Nuha, alejhis-selam, kad se obraćao svome narodu: "*Tražite od Gospodara svoga oprost. On, doista, mnogo prašta. On će vam kišu obilatu slati i mnogo vam imanja i sinova dati. I dat će vam bašče, a i rijeke će vam dati"* (Nuh, 10–12).

Ovaj ajet dokazuje da uz traženje oprosta dolazi i rizk, odnosno opskrba. Nuh, alejhis-selam, naredio im je da traže oprost, što je ustvari napuštanje griješenja, a traženje oprosta od Allaha za prijašnje grijehe, i ovo je veza i povezivanje između imanskih i materijalnih vrijednosti. Nije moguće da dunjalučki život ide nabolje bez originalnosti i vjere u Allaha i nemoguće je da ikakav plod rodi bez originala, iako mi nekad, a možda i češće, ipak mislimo da se to pravilo ne odnosi na nas ili da se nije odnosilo na prijašnje narode, i da to ustvari nije iskušenje samo po sebi! O tome govori Kur'an:

وَنَبْلُوكُم بِٱلشَّرِّ وَٱلْخَيْرِ فِتْنَةً ۖ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

Mi vas stavljamo na kušnju i u dobru i u zlu, i Nama ćete se vratiti. (El-Enbija, 35)

Taj rahatluk i užitak koji se ne oslanja na imanske vrijednosti, to je ustvari užitak prolaznosti i nestvaran je, traje samo onoliko koliko traje ljudski život, ili društvo, civilizacija ili zemlja, užitak koji unište okupatori društva, okupatori pokvarenjaci, zulumćari,

[477] Vidjeti: Vehba ez-Zuhajli, *Et-Tefsirul-munir fil-akideti veš-šeria vel-menhedž*, 29/146.

nepravednici koji uništavaju ljudsku plemenitost, a najveći nam je dokaz Evropa.[478]

TREĆE: NUH POZIVA NA RAZMIŠLJANJE O ALLAHOVIM ZNAKOVIMA U LJUDIMA, NA NEBESIMA I NA ZEMLJI

Uzvišeni kaže:

مَّا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَٱللَّهُ أَنۢبَتَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِّتَسْلُكُوا۟ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا

Šta vam je, pa se Allahove veličine ne bojite, a On vas postepeno stvara?! Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio?! Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas sigurno izvesti. Allah vam je Zemlju učinio ravnom, da biste po njoj hodili putevima prostranim. (Nuh, 13–20)

Da nastavimo s Nuhom, sa njegovim plemenitim i dugo ulaganim trudom. Primjećujemo da on, pozivajući svoj narod u vjeru, kao dokaz navodi Allahova znamenja u samim ljudima, a onda i u kosmosu oko njih. On se čudi njihovoj nepromišljenosti, cinizmu i lošem postupku prema Allahu. On osuđuje tu njihovu nepromišljenost i omalovažavanje[479], u racionalnom obraćanju, utemeljenom na logičkim osnovama, podređenim argumentima i dokazima.

---

478 Šerif eš-Šejh Salih Ahmed el-Hatib, *Es-Sunenul-ilahijje fil-hajatil-insanijje ve eserul-iman biha fil-akideti ves-suluk*, Ed-Darul-usmanijja, Aman, Jordan, prvo izdanje, 2004, 1/423.

479 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3713.

1. *Šta vam je, pa se Allahove veličine ne bojite, a On vas postepeno stvara?!*

• *Šta vam je, pa se Allahove veličine ne bojite:* Zašto se ne bojite Allahove veličine, pa da obožavate samo Njega i pokoravate se samo Njemu. Ovo je čuđenje izrečeno u odrično-upitnoj formi. Drugim riječima: Šta vas je zaokupilo i odvratilo od toga, odnosno šta vas je pokvarilo do te mjere da se ne bojite i ne plašite Veličanstvenog Gospodara, Onoga Koji vas može uništiti i žestoko kazniti zbog toga? Ova veličanstvenost sadrži savršene odlike svemoći, sveznanja, pravednosti. Kada On nešto želi, kaže: "Budi!" i ono biva. A vi Ga ni u čemu ne možete onemogućiti.[480]

Značenje ajeta je sljedeće: Zašto ne očekujete posljedice Allahove veličanstvenosti, Njegovu nagradu i kaznu? Riječ *vekar – veličina* nalazi se u neodređenom obliku, što ukazuje na neopisivu i neograničenu veličinu.

Ajet se obraća Nuhovom narodu: Šta se desilo vašim umovima, mislima, percepciji, srcima i dušama, tako da ne očekujete veliko Allahovo obećanje, kojem teže inteligentni i razumom obdareni ljudi; šta vas je odvratilo od očekivanja onoga čime vam Allah prijeti, od čega pametni i razumom obdareni strahuju? Je li vaša percepcija otupljena, tako da ne možete vidjeti niti čuti Allahova znamenja? Zato se ne bojite Allahove kazne i ne nadate se Njegovoj nagradi na Sudnjem danu, a to su tragovi Njegove veličanstvenosti.

• *...a On vas postepeno stvara:* Zašto ne očekujete Allahovu nagradu i kaznu, što su vidljivi tragovi Njegove veličine u stvorenom svijetu? A činjenica je da vas On stvara u fazama – od zemlje, zatim od kapi sjemena, potom od ugruška, zatim od grude mesa vidljivih i nevidljivih udova, zatim vas pretvara u fetus, a potom u novorođenče, i tako dalje.

[480] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 188.

Zar vas tragovi ove veličanstvenosti, koja implicira sva savršena svojstva, ne navode da zaključite da će vas Uzvišeni Gospodar proživiti, da ćete pred Njime polagati račun, da će vam suditi za vaša djela u Danu određenom za to, te da vas čekaju Kuća nagrade i Kuća kazne.

• Zbog čega negirate fazu povratka, a svjedočili ste fazama prvog stvaranja?

Riječ postepeno (ar. *atvara*) znači u fazama. Nekada ima značenje stanja i osobina koje odlikuju određenu stvar, nakon čega ona poprima druge odlike i prelazi u druge faze. Tako, naprimjer:

• u prvoj fazi, Allah stvara biljku iz zemlje;

• zatim tu biljku pojede čovjek i ona se pretvara u krv, u drugoj fazi;

• zatim Allah od krvi stvara kap sjemena, to je treća faza;

• zatim od kapi sjemena stvara ugrušak, to je četvrta faza;

• zatim od kapi sjemena stvara grudu, i to je peta faza.

Faze se zatim nižu jedna za drugom, sve dok ne nastane fetus kompletnog čovjeka. Osobine se, dakle, stvaraju u promjenjivom obliku, što znači stvaranje u fazama.

On napominje ljude, ukazujući na faze njihovog razvoja, da stalno razmišljaju o osobinama Stvoritelja, Koji svime upravlja, Mudrog, Sveznajućeg i Svemoćnog. Svaka faza stvaranja usmjerava pažnju onih koji razmišljaju na kreaciju Stvoritelja. Kada bi stvaranje zauvijek ostalo u jednoj fazi, onda ne bi bilo ove napomene. Posmatraču bi se činilo da je stvorenje bilo uvijek u tom stanju i da mu stoga nije potreban stvoritelj.[481]

Nuh je kazao svome narodu: *Šta vam je, pa se Allahove veličine ne bojite, a On vas postepeno stvara?!*, čime ih usmjerava da promišljaju o znamenjima Allahove veličine i svemoći u stvaranju. To, nadalje,

[481] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 192.

ukazuje na Njegovo sveobuhvatno znanje, veličanstvenu mudrost, svemoć i pravednost. Percepcija tih osobina čovjeku omogućava da spozna istinu o proživljenju, polaganju računa i nagradi. Na taj način on spoznaje da je Sudnji dan nesumnjiva istina. Ove osobine ljude podstiču da razmišljaju o sebi samima i načinu na koji ih je Allah stvorio. Na taj način steći će čvrstu spoznaju i uvjerenje u Allahove uzvišene atribute.[482]

Faze o kojima se govori u ovom ajetu nesumnjivo su bile poznate Nuhovom narodu u to vrijeme, ili su neki od njih bili u stanju da ih shvate i razumiju, što bi na njih izvršilo utjecaj kako bi prihvatili Nuhov poziv. To može biti razumljivo ljudima kada im se spomene, zato što im umiranje fetusa prije nego što se potpuno razvije dočarava ovo stvaranje u fazama. To je jedno od značenja ovog ajeta. Drugo značenje vezano je za embriologiju, koja govori da fetus na početku liči na jednoćelijski organizam, zatim poslije određenog vremena trudnoće počinje ličiti na višećelijski organizam, a onda poprima oblik vodene životinje, a zatim sisara, da bi naposljetku poprimio oblik ljudskog bića. To Nuhov narod nije mogao spoznati, jer je ove činjenice nauka tek nedavno otkrila. Značenje ajeta može biti i ono što Uzvišeni govori na drugom mjestu, poslije spominjanja razvojnih faza embrija:

ثُمَّ أَنشَأۡنَٰهُ خَلۡقًا ءَاخَرَۚ فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحۡسَنُ ٱلۡخَٰلِقِينَ

…i poslije ga, kao drugo stvorenje, oformimo, pa neka je uzvišen Allah, Najbolji Stvoritelj! (El-Mu'minun, 14)

Isto tako, ova dva teksta mogu imati druga značenja koja nauka još nije otkrila, tako da se ne treba ograničavati na ova tumačenja.[483]

Nema sumnje da je Nuhov narod posjedovao određena saznanja o stvaranju čovjeka i zato je Nuh, alejhis-selam, ukorio svoje sunarodnike zbog toga što se nisu osvrtali na ovu nauku koja

[482] Ibid., str. 193.

[483] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3714.

ukazuje na jednog Stvoritelja: *Šta vam je, pa se Allahove veličine ne bojite, a On vas postepeno stvara?!* (Nuh, 13–14).[484]

U svakom slučaju, Nuh je usmjerio svoje sunarodnike da pogledaju u sebe i osudio je to što odbijaju prihvatiti i priznati da je Allah njih stvorio u fazama, i što, i pored toga, ne osjećaju nikakvo poštovanje prema uzvišenosti koja ih je stvorila, a to je nešto najčudnije i što najviše zaslužuje osudu.[485]

Nakon što ih je usmjerio na razmišljanje o sebi samima, Nuh, alejhis-selam, također ih je usmjerio da razmišljaju o Allahovim znamenjima u svemiru, u biljkama i na Zemlji.

Nuh, alejhis-selam, ukazuje na veličanstvene kosmičke fenomene na nebesima i na Zemlji. Na taj način pruža racionalne dokaze da je nemoguće postići takvu sukcesivnu kreaciju bez postojanja Stvoritelja Koji posjeduje sve osobine savršenstva, sveznanja, svemoći koja upravlja svim tim velikim elementima, te mudrost savršenu, pravdu, zaštitu i milost.[486]

Čovjek treba proučavati i promišljati o samom sebi, ali i o nebesima i Zemlji – blistavim umom, zdravim intelektom i čistom prirodom (fitrom). To će ispravnog pojedinca dovesti do spoznaje jednoće Uzvišenog Allaha, Koji jedini zaslužuje robovanje. Čovjek će se nakon toga spremati za Sudnji dan, Dan obračuna i nagrade na ahiretu.

2. *Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio?*

Nuh, alejhis-selam, koristio je racionalne argumente i obratio se svom narodu koristeći razum i logiku. Pozvao ih je da razmišljaju i proučavaju stvaranje svijeta koji ih okružuje – nebesa i Zemlju, ljude i usjeve, drveće i Sunce, zvijezde i Mjesec. Naime, sva ova

---

484 Abdurrahman Huleli, *Risalatul-enbija: dinun vahidun ve šeraiu idda (dirasa kur'anijja)*, Merkez Nema lid-dirasat, Bejrut, Liban, prvo izdanje, 2015, str. 59.

485 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3714.

486 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 194.

stvorenja moraju imati svoga Stvoritelja, Gospodara i Onoga Ko iz ničega stvara. Ta stvorenja ne mogu postojati bez Stvoritelja i volje Kreatora. Ona nisu nastala slučajno ni uzaludno. Nuh, alejhis-selam, tražio je od svojih sunarodnika da koriste razum i razmišljaju o tim nebrojenim blagodatima. Usmjeravao ih je da promišljaju o jasnim znamenjima i veličanstvenoj kreaciji, da razmišljaju o stvaranju, predaju se Stvoritelju i budu Mu pokorni.[487]

Nuh je tražio od svojih sunarodnika da razmišljaju o načinu stvaranja sedam nebesa. Skrenuo im je pažnju na to da je Uzvišeni Allah stvorio nebesa, jedno iznad drugog, kao i ono što je na njima. To je možda općeprihvaćena činjenica, budući da se radi o učenjima koja su ljudi naslijedili od Adema i njegovih potomaka vjernika. To je izgledno tumačenje. Drugo tumačenje jeste da to spada u stvari koje je on potkrijepio argumentima, tako da su ih oni prihvatili. Činjenice o sedam nebesa, jednih iznad drugih, spadaju u vijesti koje su Nuh i njegov narod naslijedili od našeg praoca Adema, alejhis-selam, kojega je Allah podučio.

Nuh, alejhis-selam, poziva svoj narod da razmišlja i istražuje, analizira, na ispravan način promišlja kako bi spoznao veličanstvenost Uzvišenog Allaha.

On dodaje da postoji sedam nebesa, jedno iznad drugog. Time Nuh, alejhis-selam, poručuje svojim sunarodnicima da istražuju ono što im je dostupno za istraživanje. Naime, doći će generacije koje će istraživati i otkriti ono što je u Objavi navedeno o postojanju sedam nebesa, jedno iznad drugog.

Pitanje o načinu stvaranja sedam nebesa, jednih iznad drugih, odnosi se na njihovo savršeno stvaranje, čiji se efekti mogu konstantno promatrati tokom vremena, u satima noći i dana. Na ovaj način od njih se želi izvući priznanje o savršenim svojstvima Stvoritelja, kako bi izjavili da je jedino On istinski Gospodar i da jedino

[487] Abud er-Radi, *Fi rihabi kasasil-enbija ver-rusul*, 1/115.

prema Njemu imaju odgovornost na ovom svijetu. Nakon toga, oni će priznati Sudnji dan, polaganje računa i ahiretsku nagradu. U ajetu se navodi da je Allah stvorio sedam nebesa, jedno iznad drugog. To znači da jedno nebo prekriva drugo, kao što jedan sloj odjeće prekriva drugi; odnosno kao lopte koje se nalaze jedna unutar druge.[488]

Upitni oblik: *Šta vam je?* ima dva cilja. **Prvi cilj** jeste da im se uputi kritika zbog toga što se ne okoriste tim saznanjem kako bi počeli vjerovati u Boga i strahovati od Njegove kazne i srdžbe, ukoliko bi odgovor na ovo pitanje bio potvrdan. **Drugi cilj** jeste da se njihova pažnja usmjeri ka razmišljanju o Allahovom veličanstvenom stvaranju, što bi im zatim omogućilo da veličaju Allahovu svemoć i snagu, a zatim da vjeruju u Njega, Njegovog poslanika i poruku koju on donosi, da se boje Njegove kazne i nadaju se nagradi koja očekuje one koji vjeruju, čine dobra djela i slijede poslanika.[489]

3. *...i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio*

Može se primijetiti da je Nuh, alejhis-selam, skrenuo njihovu pažnju na to da je Mjesec svjetlost (*nur*), a Sunce svjetiljka (*siradž*). Čini se da su oni pravili razliku između svjetlosti i lampe. Kada bi cijelu noć bili izloženi Mjesečevoj svjetlosti, ne bi osjećali da se toplota prenosi na njih. Međutim, kada bi se izložili Sunčevoj svjetlosti, osjetili bi toplotu, pa čak i opekline, kao da ih je opekao plamen iz lampe, čija je svjetlost praćena toplotom i čiji plamen može opeći onoga ko ga dodirne.

Nuhov narod je iz iskustva znao te činjenice, iako nisu znali njihovo objašnjenje niti uzrok. To je jedna od manifestacija Allahove brige o stvorenjima. Nuhov je narod znao da im je potrebna topla svjetlost koja donosi toplotu na Zemlju i omogućava život ljudima. To je gorivo neophodno za život na površini Zemlje. Također su

[488] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 195.

[489] Ibid., str. 196.

bili svjesni toga da im je potrebno vrijeme za odmor od Sunčeve toplote, tako da im je Allah dao noć u kojoj nema Sunca. Noću im je potrebna hladna svjetlost, koja ne grije, tako da im je Allah dao Mjesec.

Zar ovaj savršeni poredak nije dovoljan pokazatelj Allahove brige o ljudima i znak koji ukazuje na Njegovu veličanstvenost i svemoć?

Na to je Nuh, alejhis-selam, skretao pažnju svom narodu. Što se tiče naučnog tumačenja da je Mjesec svjetlost, a Sunce lampa (svjetiljka), kada ljudi za to saznaju, onda će uvidjeti da su ajeti na to ukazali, iz čega proističe da je vjera istina. Sve što vjera propovijeda je istina, jer je objavljuje Stvoritelj svemira, Sveznajući.[490]

Siradž je svjetiljka koja koristi gorivo i svijetli uz pomoć zapaljenog fitilja. Sunce je, prema saznanjima do kojih su naučnici došli hiljadama godina nakon Nuhovog vremena, ogromna vatrena kugla, koja plovi kosmosom. Prema tome, objava se podudara s naučnim dostignućima nakon hiljada godina.

S druge strane, svjetlost (nur) je ono što razgoni tamu. Ljudi još od Nuhovog vremena razlikuju svjetlost koja se reflektira od one koja dolazi od rasplamsale vatre. Ljudima je bila poznata hladna svjetlost, u kojoj nema topline. Primitivni ljudi svjedočili su odbijanju svjetlosti od glatkih, uglačanih površina poput ogledala. Ti reflektirajući predmeti su hladni i u njima nema topline.

Mjesec je u suštini nebesko tijelo koje reflektira Sunčevu svjetlost, koja na Zemlju stiže u vidu nura. Na taj način se podudaraju Objava i naučna dostignuća nakon hiljada godina. Uzvišeni kaže: *Mjesec je svijetlim dao*, tj. učinio da reflektira, isijava ili posjeduje svjetlost. A riječi: *Sunce je svjetiljkom učinio* znače da je Sunce učinio poput svjetiljke na nebu. To je stilsko poređenje (*tešbih belig*).

[490] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 197.

Drugo tumačenje jeste da je Sunce nebeska svjetiljka koja daje svjetla koliko je dovoljno veličini i potrebama Zemlje.[491]

Nuh usmjerava svoj narod na otvorenu knjigu kosmosa i ovo usmjerenje sasvim je dovoljno da probudi posmatranje i razmišljanje kakva kreatorska moć stoji iza ovog veličanstvenog stvorenja. Ovo je i cilj tog Nuhovog usmjerenja. Nuh se poslije toga vraća, upozorava svoj narod da pogleda kako su nastali iz zemlje i kako će se poslije smrti vratiti također u zemlju, da bi im potvrdio činjenicu njihovog izlaska iz zemlje ponovo u vrijeme proživljenja.[492]

4. *Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas sigurno izvesti*

Kazivanje o nastanku čovjeka iz zemlje poput bilja čudan je i inspirativan izraz. Ovo se ponavlja u Kur'anu na razne načine, kao naprimjer u riječima Uzvišenoga:

وَٱلْبَلَدُ ٱلطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُۥ بِإِذْنِ رَبِّهِۦ ۖ وَٱلَّذِى خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا ۚ كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ

U plodnom predjelu raste bilje uz dopuštenje Gospodara njegova, a u neplodnom tek s mukom. Eto, tako Mi, na razne načine, izlažemo znakove ljudima koji zahvaljuju. (El-A'raf, 58)

Ovim se ukazuje na to da je nastanak čovjeka isti kao i nastanak biljke, odnosno, poredi se nastanak čovjeka sa nastankom biljke na različitim mjestima. Ovo je pojava koja zahtijeva da se razmotri, a ne da se sumnja. Ova pojava ukazuje na jedinstvo između osnova života na Zemlji, da je čovjek nastao iz zemlje kao i bilje, iz njezinih osnovnih elemenata od kojih je sačinjena i osnovnih elemenata kojima se hrani i razvija, a to su biljke iz biljnog života zemlje. Allah je poklonio ovu vrstu života čovjeku kao što je poklonio i bilju određenu vrstu života. I čovjek i biljka proizvod su zemlje. Vjerovanje, iman, usmjerava vjernika da bude svjestan ovog istinitog i

[491] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 198.

[492] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3714.

živog prikaza čovjekove povezanosti sa zemljom i ostalim živim svijetom, omogućava mu da na temelju preciznog znanja spozna ovu jedinstvenu kur'ansku istinu. Ljudi koji su izrasli iz zemlje vratit će se ponovo u njenu utrobu. Povratit će ih Allah u zemlju kao što ih je i izveo iz zemlje, pomiješat će njihova mrtva tijela sa prašinom zemlje, pomiješat će se atomi tih mrtvih tijela sa atomima zemlje, postat će isto onako kao što su bili prije izrastanja iz zemlje. Allah će ih izvesti, On ih je i prvi put izveo, i oni će izrasti kao što su i prvi put izrasli. Ovo je pitanje sasvim lagano i ne traži da se čovjek zadrži na njemu nijednog trena kad posmatra život kroz ovu prizmu kako ga Kur'an izlaže. Nuh, alejhis-selam, upućuje svoj narod na ovu činjenicu da bi im srca osjetila Allahovu ruku, a ona je ta koja ih je izvela kao biljku iz zemlje, da osjete da će se ta srca ponovo povratiti u zemlju i očekivati drugi nastanak i polaganje računa. I ovo je sasvim lako i jednostavno shvatljivo i ne iziskuje nikakvu raspravu.[493]

Otuda shvaćamo pitanje oživljenja na Sudnjem danu, jednu od činjenica koju su propovijedali svi poslanici svojim narodima. To je uvijek bio dio programa božanske kreacije, još od kada je volja Uzvišenog Allaha odredila da stvori ljude kako bi ih iskušao tokom života.[494]

Na kraju Nuh upućuje svoj narod i na Allahovu blagodat koju im je podario: da bi im bio lakši život, Zemlju je učinio ravnom i pogodnom za život kako bi mogli putovati, živjeti i prelaziti iz mjesta u mjesto: *Allah vam je Zemlju učinio ravnom (prostirkom), da biste po njoj hodili putevima prostranim.*[495]

Ravnom (prostirkom): tj. poput prostirki koje zastiru njenu površinu. Zemlja je prekrivena prostranim dolinama i različitim površinama koje su pogodne za oranje, sijanje, obradu i široke

493 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3715.

494 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 200.

495 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3715.

bašče, za uspostavu gradova i sela, izgradnju puteva koji skraćuju velike udaljenosti. Ne sastoji se cijela Zemlja od visokih planina i dubokih uvala. Njena površina nije poput ježevih leđa, već je, zahvaljujući svojim ravnicama, pogodna za ispunjavanje ljudskih potreba i dobrobiti. Kada bi bilo drugačije, ljudima bi bilo teško da opstanu, prežive i kreću se na njenoj površini. Zemlja je stvorena takvom kako bi se ljudi po njoj kretali. A putevi mogu biti kopneni, zračni i morski, duhovni i materijalni, moralni i intelektualni. Na Zemlji postoje različiti, široki putevi.[496]

Nuh, alejhis-selam, ukazao im je na činjenice bliske njihovom viđenju i spoznaji. Od tih činjenica ne mogu pobjeći kao što su izbjegavali glas, riječi i upozorenje Nuhovo. Ova zemlja u odnosu na njih je kao prostrta, utrvena… Čak i planine… Allah im je omogućio da prelaze preko njih, prostranih su puteva kao što je učinio da i doline na zemlji budu poput glavnih vrata. Po putevima i stazama Zemlje ljudi idu pješice, putuju nošeni, prebacuju se iz mjesta u mjesto i ostvaruju Allahovu dobrotu, da žive u lakoći i da vrše razmjenu i koriste njena dobra. Oni su poznavali ovu vidljivu činjenicu, bez ikakvih naučnih i složenih studija pomoću kojih bi zasnovali zakone koji dominiraju njihovim bitisanjem na Zemlji i olakšavali sebi na njoj život, ali sve što čovjek više zna, sve više spoznaje ovu činjenicu, spoznaje nove oblasti i daleke horizonte.[497]

Ovo je metod koji je primijenio ili pokušao primijeniti Nuh da bi njegove riječi doprle do ušiju njegovog naroda, njihovih srca i razuma, koristeći pri tome razne metode i sredstva, dugo i neumorno, sa lijepim strpljenjem. Ulagao je plemeniti trud kroz punih hiljadu manje pedeset godina, a onda se vraća svome Gospodaru, Koji ga je poslao njima, da Mu podnese svoj račun i iznese svoju žalopojku u detaljnom objašnjenju i impresivnom dijalogu. Kroz ovo detaljno objašnjenje mi dobijamo tu plemenitu sliku o

[496] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 200.

[497] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3715.

njegovu strpljenju, trudu i teškoćama. To je jedna od niski u lancu nebeskih poslanstava ovom zalutalom i grešnom čovječanstvu. Pa šta je uslijedilo poslije ovog objašnjenja?[498]

ČETVRTO: NUH, ALEJHIS-SELAM, ŽALI SE NA NEPOSLUŠNOST SVOJIH SUNARODNIKA I UPUĆUJE DOVU PROTIV NJIH

Uzvišeni kaže:

قَالَ نُوحٌ رَّبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَٱتَّبَعُواْ مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُۥ وَوَلَدُهُۥٓ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكَرُواْ مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّواْ كَثِيرًا ۖ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا ضَلَٰلًا ﴿٢٤﴾ مِّمَّا خَطِيٓـَٰٔتِهِمْ أُغْرِقُواْ فَأُدْخِلُواْ نَارًا فَلَمْ يَجِدُواْ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَنصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّواْ عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوٓاْ إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾ رَّبِّ ٱغْفِرْ لِي وَلِوَٰلِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ۗ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

Nuh reče: "Gospodaru moj, oni me ne slušaju i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju i spletke velike snuju. I govore: 'Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!', a već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti zulumćarima samo zabludu povećaj!" I oni su zbog grijeha svojih potopljeni i u Vatru će biti uvedeni i nikoga sebi, mimo Allaha, kao pomagača neće naći. I Nuh reče: "Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, jer ako ih ostaviš, oni će robove Tvoje u zabludu zavoditi i samo će grešnika i nevjernika rađati! Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a zulumćarima samo propast povećaj!" (Nuh, 21–28)

Nakon što je Nuh, alejhis-selam, prezentirao svoju misiju na razne načine, ljudi se pitaju kakvi su bili rezultati tog poziva, je li

498 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3715.

se njegov narod odazvao? Kako su prihvatili njegov poziv? Je li iko izostao nakon ovog proglasa i strpljivog pozivanja?

Pozivajući svoj narod, Nuh je koristio metodu poticaja i upozorenja. Podsjećao ih je na Allahove blagodati i usmjeravao njihovu pažnju da razmišljaju o načinu na koji su stvoreni, kako su stvoreni nebesa i Zemlja. On nije štedio napora u tome. Nakon svega toga, čovjek se pita – a šta se zatim desilo? Tada slijedi odgovor Nuha, alejhis-selam, koji je pozivao svoj narod da mu se pokori.[499]

1. *Nuh reče: "Gospodaru moj, oni me ne slušaju..."*

Nakon svog ovog napora, ovog cjelokupnog usmjerenja, poslije svih ovih rasvjetljavanja, upozorenja, nagovaranja, obećanja vezanih za imetak, i sinove, i blagostanja, poslije svega ovoga uslijedila je neposlušnost.[500]

2. *...i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju…*

Slijedili su one čija su bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećala, zato što su ih iskoristili u korist nevjerništva i destrukcije. Zbog toga su uvećali svoju propast, jer, da nisu imali imetak i potomstvo, manje bi zala počinili.[501]

Nuh, alejhis-selam, jasno je istakao da je širi društveni sloj njegovog naroda slijedio velikodostojnike i gospodare, koji su zauzimali liderske pozicije u narodu u pogledu dvije stvari: imetka i djece. Međutim, bogatstvo i finansijska neovisnost samo im je povećala obijest, a obijest im je povećala propast kod Gospodara, pored one propasti koju su zaslužili nevjerovanjem, poput ostatka Nuhovog naroda. Naime, oni su pored svojih grijeha, ponijeli i teret grijeha onih koji su postali nevjernici zbog njih. U ovim ajetima spomenuta je samo dodatna propast koja je rezultat obijesnih

499 Grupa autora, *Et-Tefsirul-mevdui*, 8/381.

500 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3715.

501 Abdurrezzak Edhem el-Džumejli, *El-Akidetu fil-Kur'ani ulul-azmi miner-rusuli numuzedžen*, str. 70.

djela, a ta djela nisu spomenuta, zato što spominjanje rezultata ukazuje na razloge, kao što spominjanje učinka ukazuje na jedan ili više uzroka. To je stil Kur'ana čije tajne može otkriti onaj ko duboko razmišlja o njegovim značenjima.[502]

3. *...i spletke velike snuju...*

Krajnje oholi, nevjernici iz Nuhovog naroda skovali su zavjeru da unište poziv Nuha, alejhis-selam, da zatvore svaki put koji vodi u srca ljudi. Pravili su spletke da ljudima uljepšaju nevjerovanje, zabludu i paganstvo.[503]

Riječ *kubbar* – velike spletke navedena je u rijetkom obliku *siga el-mubalega*, tj. u obliku intenzifikacije ili augmentativa, u kojem se uveličava ono što je veliko. Ti vođe i velikodostojnici pravili su velike spletke uz pomoć svojih imetaka i djece. Postupali su obijesno, kao tirani. Pokušavali su uvjeriti narod da je laž ono što Nuh, alejhis-selam, propovijeda i da se trebaju pridržavati onoga što su naslijedili od svojih predaka – idolatrije i obožavanja kipova, griješenja, nasilja i represije, te ružnih i pokuđenih postupaka.[504]

4. *...i govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!", a već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti zulumćarima samo zabludu povećaj!*

Ovi poglavari i velikodostojnici svojim su sljedbenicima potvrđivali da ne trebaju napustiti vjeru svojih predaka, koji su obožavali idole, a naročito ne one glavne: *Vedda, Suvaa, Jegusa, Jeuka i Nesra.*[505]

Nikako božanstva svoja ne ostavljate! S ovim dodatkom *božanstva svoja* pokušali su da izazovu lažni ponos i fanatizam u srcima tih ljudi. Među ovim kipovima posebno su isticali najvažnije, u namjeri da djeluju na osjećaje zavedenih ljudi, koji su ponoseći se svojim božanstvima, govorili: *…i nikako, ni Vedda, ni Suvaa,*

[502] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 203.
[503] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3716.
[504] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 204.
[505] Ibid., str. 204.

a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte! To su im bila najveća božanstva kojima su se klanjali u pagansko vrijeme, a i poslije sve do Muhammedovog poslanstva.

Tako su ovi zalutali predvodnici, koji su i druge zavodili, izrađivali kipove u raznim oblicima i davali im imena, a onda su pozivali sljedbenike da ih zaštite, nastojeći da svojim pozivom izazovu u njihovim srcima osjećaje koji će ih navesti da stanu u zaštitu ovih lažnih božanstava i da ostanu ustrajni u toj zabludi.[506]

• *...a već su mnoge u zabludu doveli,* tj. zli predvodnici odveli su mnoge ljude u zabludu s tim kipovima, odnosno, kipovi su mnoge ljude odveli u zabludu tako što su im predstavljeni kao istinski bogovi, koji mogu donositi korist ili štetu, što je pogrešna predodžba. Obožavanje tih kipova potrajalo je nekoliko stoljeća. Ljudi su slijedili svoje pretke u tom vjerovanju, ne tragajući za racionalnim ili tradicionalnim dokazima.[507]

• *...a već su mnoge u zabludu doveli*, kao što to radi svako zalutalo rukovodstvo koje okuplja narod oko kipova, koji mogu biti kamenje ili osobe ili ideje, sve je jedno te isto, da bi spriječili Allahov poziv i udaljili srca daleko od onih koji pozivaju na Pravi put, i raznim spletkama izazvali prezir prema njima. Ovo je dova vjerovjesničkog plemenitog srca, srca Nuha, alejhis-selam, protiv zalutalih nevjernika koji i druge zavode, protiv spletkaroša i lažova.[508]

• *Pa Ti zulumćarima samo zabludu povećaj!* Nakon duge borbe i strpljivog podnošenja zuluma svog naroda, Nuhovo napaćeno srce zavapilo je svom Gospodaru. Ova dova koju je uputio Nuh protiv svog naroda nastavlja se na njegove prethodne riječi s kojima je povezana veznikom *vav*, u značenju *pa*. Da je Nuh uputio dovu protiv njih zato što su mnoge ljude odveli u zabludu, onda bi bio

[506] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3716.

[507] Abdullah Šehata, *Tefsirul-Kur'anil-kerim*, Daru Garib lit-tibaa ven-nešr, Kairo, prvo izdanje, 2000, 15/6113.

[508] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3716.

upotrijebljen veznik *fa*, u značenju *stoga*, a ne *vav*. A poslanik ne čini dovu da se uveća zabluda onih koji su skrenuli s puta istine, već se čini da je uzrok dove jedno od pitanja koje je Nuh izložio u žalbi koju je uputio Allahu. A, koje je to pitanje?

U analizi sure Eš-Šuara spomenuli smo da su mu predvodnici njegovog naroda rekli: *Ako se ne okaniš, o Nuhu, bit ćeš sigurno kamenovan!* (Eš-Šuara, 116). Drugim riječima: Zasigurno ćemo kamenovati tebe i tvoju porodicu. Nuh se požalio na njihovu prijetnju kamenovanjem koja je upućena njemu i njegovoj porodici. Ukazao je na činjenicu da oni nisu našli način prihvatljiv za njihove mase, da implementiraju svoju prijetnju, jer ih je Allah odveo u zabludu i spriječio da pronađu odgovarajući način. Nuh je poželio da ta prijetnja nestane i zato je uputio dovu: *pa Ti zulumćarima samo zabludu povećaj.*

Ako bismo istakli skrivena značenja u tekstu, vidjeli bismo da riječi imaju sljedeći smisao: "Oni su već mnoge ljude odveli u zabludu i prijetili su nam kamenovanjem. Ti si ih, Gospodaru, odveo u zabludu kako ne bi našli način da se oslobode Nuha, alejhis-selam, koji bi bio prihvatljiv kod njihovih masa, zato samo zabludu povećaj onima koji ga se žele riješiti ubistvom." U stvarnosti, ovu je dovu uputio Allahu kako bi njega i vjernike spasio od neprijatelja.[509]

5. *I oni su zbog grijeha svojih potopljeni i u Vatru će biti uvedeni i nikoga sebi, mimo Allaha, kao pomagača neće naći!*

Zbog svojih grijeha i odbijanja vjerovanja, insistiranja na nevjerovanju, Allah ih je potopio, zatim ih je izložio patnji u grobu, kaburskom azabu, a onda ih je uveo u džehennemsku vatru. Oni mimo Allaha nisu našli nikakvog pomagača – ni potomke, ni imetak, ni vlast, ni prijatelje, ni lažna božanstva.

[509] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 208.

U ovom ajetu završava se priča o tim tvrdoglavim grešnicima i sjećanje na njihov život prestaje. To se desilo i prije nego što kontekst navodi Nuhovu dovu da budu uništeni. Ovdje se ne navode detalji o potopu koji ih je usmrtio, zato što je cilj da se ovdje prikaže kako su brzo oni skončali. Između njihovog potapanja i kazne u Vatri nalazi se samo veznik *fa*, po kur'anskom stilu kreativnog izraza i figurativnog ritma. O potopu ćemo kasnije navesti više detalja, uz Božiju pomoć.

6. *I Nuh reče: "Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika..."*

Ajet pojašnjava da ih je potop zadesio zbog njihovih grijeha, kao i zbog dove koju je Nuh uputio protiv njih. On je dugo među njima boravio, ali je samo mali broj njih povjerovao. A Uzvišeni nagovještava:

أَنَّهُۥ لَن يُؤۡمِنَ مِن قَوۡمِكَ إِلَّا مَن قَدۡ ءَامَنَ فَلَا تَبۡتَئِسۡ بِمَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ

Iz naroda tvoga vjerovat će samo oni koji otprije vjeruju; zato se ne žalosti zbog onoga što oni stalno čine. (Hud, 36)

Nuh je uputio dovu Allahu da uništi sve nevjernike i da ne ostavi nijednog od njih zato što ih je pozivao hiljadu manje pedeset godina, pozivao ih na sve moguće načine, ali su njihove uši bile gluhe, a srca skamenjena. Ponašali su se kao tirani i tlačitelji. Zato je zamolio Allaha da očisti zemlju od nevjernika, kako tirani ne bi predstavljali prepreku pred novom generacijom vjernika.[510]

7. *"...jer ako ih ostaviš, oni će robove Tvoje u zabludu zavoditi i samo će grešnika i nevjernika rađati!"*

"Gospodaru naš, ako ostaviš te nevjernike i tirane, oni će odvesti ljude u širk i pozivati ih da obožavaju kipove!" Istovremeno, ovi nevjernici upozoravali su svoje potomke da ne slijede Nuha. Tako su dovodili djecu kod Nuha i govorili im: "Čuvajte se ovog čovjeka i nemojte ga slijediti. Otac me je upozoravao da ga ne slijedim, a

[510] Abdullah Šehata, *Tefsirul-Kur'anil-kerim*, 15/6114.

sada ja tebe upozoravam." Nuh je shvatio da je zabluda njima prirođena i da su predvodnici zablude i odvođenja u zabludu.[511]

U sredini i atmosferi u kojoj djeluju ovakvi nevjernici, koji grade društvo na temeljima zablude i širka, mladi naraštaji odgajaju se i odrastaju zadojeni nevjerstvom, tako da ne postoji nikakva prilika da se izbave iz tmina zablude i krenu putem osvijetljenim Istinom. To je činjenica na koju je svojim riječima ukazao ovaj plemeniti vjerovjesnik, alejhis-selam, a Kur'an ih prenosi: ...*i samo će grešnika i nevjernika rađati!* Oni u društva ubacuju neistine i zablude, uvode običaje, situacije, sisteme i tradicije u kojima se rađaju i razvijaju samo grešnici i nevjernici, kao što kaže Nuh, alejhis-selam.

To je razlog što Nuh upućuje dovu Allahu u kojoj Ga moli da potpuno ukloni ovo zlo sa lica Zemlje i da uništi nevjernike. A, to može učiniti jedino Silni i Moćni. Riječima: *...a zulumćarima samo propast povećaj!*, Nuh je na svoj nevjernički narod zazvao Allahovo prokletstvo i zatražio da ih uništi, da bi na kraju svog obraćanja Gospodaru, skromno i s puno ljubavi, zamolio[512]:

8. "*Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a zulumćarima samo propast povećaj!*"

Nuh, alejhis-selam, zaključio je svoje kazivanje u suri Nuh ovim plemenitim ajetom, u kojem se navodi dova dobrog vjerovjesnika.[513]

• *Gospodaru moj, oprosti meni:* Obraćanje Nuha molbom svome Gospodaru da oprosti njemu vjerovjesnička je plemenita etika ponašanja prema Allahu Uzvišenom, etika ponašanja čovjeka prema Gospodaru, čovjeka koji nikada ne zaboravlja da je ljudsko biće, da griješi, da je ograničen, bez obzira na to koliko se pokoravao i klanjao Allahu, da neće ući u Džennet svojim radom ako ga Allah ne obaspe Svojom milošću. Nuh je pozivao grešnike iz

511 Ibid., 15/6115.

512 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3717.

513 Abdullah Šehata, *Tefsirul-Kur'anil-kerim*, 15/6115.

svog naroda da na ovaj način traže oprost, na što su oni odgovorili oholim ponašanjem. On je taj vjerovjesnik koji traži oprost poslije ovog svog truda i napora, traži oprost u vrijeme kad svome Gospodaru podnosi registar obračuna. [514]

• *...i roditeljima mojim:* Ove riječi oličenje su dobrote koju su poslanici iskazivali prema svojim roditeljima vjernicima. Da Nuhovi roditelji nisu bili vjernici, on bi se obratio govoreći o njima kao što se obratio kada je govorio o svom djetetu koje nije vjerovalo i koje je bilo potopljeno sa ostalim nevjernicima, kao što je navedeno u suri Hud.

• *...i onome koji kao vjernik u dom moj uđe*. Posebnom dovom za one koji su ušli u njegovu kuću, za vjernike, on izražava dobrotu vjernika prema vjerniku, izražava da svome bratu želi dobro kao što to dobro i sebi želi. Izričito spominjanje onih koji su ušli u njegovu kuću kao vjernici znači da ovo govori o znaku spasa i okupljanja vjernika koje će on sa sobom povesti na lađu.

• *...i vjernicima i vjernicama*. Ova dova je univerzalna i odnosi se na sve vjernike i vjernice u svakom vremenu i na svakom mjestu. Srca svih vjernika, ma u kojem vremenu i mjestu živjeli, povezana su čvrstim imanskim nitima ljubavi. To je tajna imana koju otkrivaju vjernička srca.[515]

Neki učenjaci navode kako će se Onaj Koji je uslišio dovu Nuha, alejhis-selam, i potopio nevjernike na Zemlji, isto tako odazvati i smilovati se vjernicima i vjernicama zahvaljujući njegovoj dovi.[516]

Nasuprot ove ljubavi iskazane prema vjernicima, Nuh je izražavao prezir prema grešnicima: *"...a zulumćarima samo propast*

---

[514] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3717.

[515] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3718.

[516] Muhammed Abdulhakk b. Atijja, *El-Muharrirul-vedžiz fi tefsiril-Kitabil-aziz*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, prvo izdanje, 15/126.

povećaj!", to jest: Uništi te zulumćare, zato što oni predstavljaju prepreku za poziv u vjeru i u dobro.[517]

Navodeći kur'anske ajete i tumačenja mufesira, govorio sam o obraćanju Nuha, alejhis-selam, njegovom Gospodaru, o naporima koje je poduzeo u pozivanju svog naroda, o tome kako se žalio Uzvišenom Allahu i kako je proklinjao svoj narod, kojeg je zadesila Božija kazna.

U ovoj su suri izložene svijetle slike borbe plemenitog vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam, i slike tvrdoglavih grešnika ogrezlih u nevjerstvu. I jedna i druga slika unose u srce svjetlo ovog plemenitog duha, izazivaju oduševljenje ovom plemenitom borbom i daju snagu za nastavak putovanja ovim brdovitim imanskim putem bez obzira na to kakve bile teškoće i zamori, bez obzira na to kakve bile žrtve i bolovi, jer je to jedini put pomoću kojeg ljudi dostižu krajnje savršenstvo koje mogu ostvariti na Zemlji, i kojima mogu postići zadovoljstvo Uzvišenog Allaha, Najuzvišenijeg, Veličanstvenog i Velikog.[518]

* * *

[517] Abdullah Šehata, *Tefsirul-Kur'anil-kerim*, 15/1115.

[518] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3718.

Peto poglavlje

NUHOVA LAĐA I VELIKI POTOP

PRVO: UZVIŠENI JE NUHU OBJAVIO DA ĆE IZ NJEGOVOG NARODA VJEROVATI SAMO ONI KOJI OTPRIJE VJERUJU I NAREĐUJE MU DA PRAVI LAĐU

Uzvišeni kaže:

وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُۥ لَن يُؤْمِنَ مِن قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدْ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُواْ يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَٱصْنَعِ ٱلْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَٰطِبْنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ إِنَّهُم مُّغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾ وَيَصْنَعُ ٱلْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِّن قَوْمِهِۦ سَخِرُواْ مِنْهُ ۚ قَالَ إِن تَسْخَرُواْ مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ

I Nuhu bi objavljeno: "Iz naroda tvoga vjerovat će samo oni koji otprije vjeruju; zato se ne žalosti zbog onoga što oni stalno čine, i gradi lađu pred Našim očima, i po Našem uputstvu, i ne obraćaj Mi se više zbog onih koji su zulum činili – oni će sigurno biti potopljeni!" I on je gradio lađu. I kad god bi pored njega prolazile glavešine iz naroda njegova, rugali bi mu se. "Ako se vi rugate nama", govorio je on, "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate, i saznat ćete, zaista, kome će doći kazna koja će ga poniziti i koga će vječna patnja snaći." (Hud, 36–39)

1. *I Nuhu bi objavljeno: "Iz naroda tvoga vjerovat će samo oni koji otprije vjeruju..."*

Srca koja su spremna za vjerovanje – ona vjeruju, dok u ostalim srcima nema spremnosti niti su ona usmjerena. Ovako je Allah objavio Nuhu, a On najbolje zna Svoje robove. On najbolje zna ko je sklon vjerovanju, a ko ne. Prema tome, nema mjesta da bi se nastavilo sa pozivom. Ništa ne koristi. Ti nisi ni najmanje odgovoran za njihovo nevjerovanje, njihovo utjerivanje u laž, izazov i ismijavanje.[519]

2. *"...zato se ne žalosti zbog onoga što oni stalno čine..."*

Tj. ne osjećaj gnjev niti nemir, ne muči se, niti se interesuj za ono što oni čine. To što oni čine ne proteže se na tebe, niti će ti išta štetiti. U njima nema nikakva dobra.[520]

...zbog onoga što oni stalno čine, tj. zbog njihovog nevjerovanja, ismijavanja, izrugivanja, odbijanja, zlostavljanja i utjerivanja u laž. U ovom ajetu upotrijebljena je riječ *ibtias*, što znači: Nemoj se žalostiti poput siromaha i očajnika, nemoj da te brine njihovo dugotrajno negiranje i zlostavljanje. Završeno je vrijeme njihovog djelovanja i došlo je vrijeme osvete.[521]

Ova izjava upućena Nuhu, alejhis-selam, indicira da njegov narod čeka potpuna propast. Gubljenje nade u njihovo vjerovanje ukazuje na to da nema svrhe odgađati kaznu, budući da su sva sredstva kušnje iscrpljena, te stoga nema nikakve mudrosti u njihovom održavanju u životu. Sveobuhvatna kazna postala je neminovna, kao što je nastavak njegovog pozivanja postao uzaludan.[522]

3. *"I gradi lađu pred Našim očima, i po Našem uputstvu..."*

Riječi Uzvišenog: *I gradi lađu*... ukazuju na to da se od utapanja može spasiti samo uz pomoć plutajućeg objekta koji će ploviti

[519] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1876.
[520] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1876.
[521] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 144.
[522] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 107.

vodom. To također znači da će se voda spustiti i potopiti vrhove planina. Prema tome, uspinjanje na uzvisine neće spasiti od utapanja i zato nema smisla tražiti rješenje mimo lađe. Zato je nenadmašan stil konciznog izražavanja evidentan u ajetu: *I gradi lađu*. To ukazuje na sva značenja koja se dubokim razmišljanjem mogu izvući iz navedenih riječi.

Riječi Uzvišenog: *pred Našim* znače da su izvršenje, planiranje, konstrukcija lađe, odabir materijala i način gradnje lađe stvari koje su određene objavom, usmjerene Božijom voljom i kontrolom, te stalnim smjernicama. Na taj način lađa će postići svoju svrhu i biti izgrađena na najbolji mogući način u Nuhovom vremenu.[523] Pod lađom se podrazumijeva brod.

Nuh, alejhis-selam, bio je stolar i imao je neka znanja o načinu gradnje plovila koje može plutati i ploviti na vodi. Od prvog pripremnog koraka koji je poduzeo, njemu su bile potrebne Allahova zaštita, nadzor, uputstvo i smjernice, prije nego što bi bio uveden u konstrukciju i plan rada.

Uzvišeni Allah neprestano je brinuo o Nuhu i usmjeravao ga, prije nego što mu je objavio da izgradi lađu, a i poslije toga. Ta osobina uvijek ima prednost i zato je spomenuta na početku Allahovog obraćanja. Gradnja spomenuta u ajetu: *gradi lađu*, predstavlja praktičnu implementaciju, a prva misao koja graditelju pada na pamet jeste potreba za brigom, usmjeravanjem i vođenjem. Jezički niz nalaže da se izraz *pred Našim očima* navede neposredno nakon naredbe *i gradi*, bez ikakvog odvajanja, ma koliko to odvajanje bilo važno.

Izraz *Našim očima* naveden je u množini kako bi se ukazalo na to da će mu Allah dati razne smjernice i na više načina pružiti mu Svoju zaštitu. Tako se Uzvišeni pobrinuo da Nuhu osigura snagu

[523] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 108.

i sredstva, kao i da ga sačuva od neprijateljstva njegovog naroda i drugih opasnosti.

Prijedlog *pred* u frazi *pred Našim očima* ukazuje na plemenito obećanje da će Nuh biti okružen sa svih strana Božijom brigom, tako da mu ništa ne može nauditi. U tom smislu su riječi Uzvišenog upućene poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem:

وَٱصۡبِرۡ لِحُكۡمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعۡيُنِنَاۖ

A ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga, jer ti si pred Našim očima. (Et-Tur, 48)

Uzvišeni Allah obratio se Musau, alejhis-selam, dok je bio dijete u faraonovom dvorcu riječima:

وَأَلۡقَيۡتُ عَلَيۡكَ مَحَبَّةٗ مِّنِّي وَلِتُصۡنَعَ عَلَىٰ عَيۡنِيٓ

I na tebe sam prosuo ljubav od Sebe i da budeš othranjen pod okom Mojim. (Taha, 39)

Ovdje je riječ *oko* upotrijebljena u jednini uz prijedlog *pod*, budući da je Musa u to vrijeme bio pod okriljem faraonovih dvorjana u čija je srca Uzvišeni ulio ljubav prema Musau. On se tada nije nalazio među ljudima koji su mu pripremali spletke i željeli mu zlo.

Budući da se lađa treba graditi prema planu koji je Uzvišeni objavio, On kaže: *i po Našem uputstvu,* nakon što je kazao *pred Našim očima*. Plan je uvjet da bi realizacija bila potpuna. Ovdje se stilski izraz poklapa s logičkim implikacijama, što ukazuje na retoričku ljepotu Kur'ana.[524]

4. *"...i ne obraćaj Mi se više zbog onih koji su zulum činili – oni će sigurno biti potopljeni!"*

Sudbina Nuhovog naroda je zapečaćena i ne može mu pomoći dova za uputu niti proklinjanje. Na drugom mjestu navedeno je

[524] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 110.

da ih je Nuh, alejhis-selam, prokleo nakon što je izgubio nadu da će se vratiti na Pravi put.[525] Uzvišeni kaže:

قَالَ رَبِّ ٱنصُرۡنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٢٦﴾ فَأَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡهِ أَنِ ٱصۡنَعِ ٱلۡفُلۡكَ بِأَعۡيُنِنَا وَوَحۡيِنَا فَإِذَا جَآءَ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ فَٱسۡلُكۡ فِيهَا مِن كُلّٖ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَأَهۡلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيۡهِ ٱلۡقَوۡلُ مِنۡهُمۡۖ وَلَا تُخَٰطِبۡنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ إِنَّهُم مُّغۡرَقُونَ

"Gospodaru moj", reče on, "pomozi mi, zato što me u laž utjeruju!" Pa mu Mi objavismo: "Lađu pred očima Našim i po objavi Našoj pravi, pa kad zapovijed Naša dođe i voda na površinu zemlje izbije, ti u nju ukrcaj od svake vrste po dvoje – mužjaka i ženku, i porodicu svoju, ali ne i one od njih za koje je prethodila Riječ, i ne obraćaj Mi se za one koji su zulum učinili, jer će, doista, biti potopljeni." (El-Mu'minun, 26–27)

Poređenjem dva teksta iz sura Hud i El-Mu'minun možemo uočiti izražajne razlike koje manifestiraju dopunske razlike među njima.

U suri El-Mu'minun, čiji sadržaj sada analiziramo, navodi se da je Nuh uputio dovu svome Gospodaru: *Gospodaru moj, pomozi mi, zato što me u laž utjeruju*, što mu je Allah odmah uslišao: *Pa mu Mi objavismo: "Lađu pred očima Našim i po objavi Našoj pravi"*… Upotrijebljen je veznik *fa – pa*, što ukazuje na izravnu posljedicu (upućene dove). Ovdje je naveden glagol u aktivnom obliku, dok je u suri Hud upotrijebljen pasiv: *I bi objavljeno*… kako bi se postigla raznolikost izražaja. Navodi se također kako nema nade da će iko više iz njegovog naroda postati vjernik u budućnosti: *Iz naroda tvoga vjerovat će samo oni koji otprije vjeruju*, te da mu je Allah kazao: *...zato se ne žalosti zbog onoga što oni stalno čine*, to jest: Ostavi ih i prestani ih pozivati kako ne bi pretrpio još veće zlostavljanje, a što se tiče zla koje su ti ranije nanijeli, nemoj se zbog toga žalostiti niti osjećati tjeskobu. Na to je veznikom povezana rečenica: *I gradi lađu pred Našim očima, i po Našem uputstvu,*

[525] Ibid., str. 274.

i ne obraćaj Mi se više zbog onih koji su zulum činili – oni će sigurno biti potopljeni. Ovo je direktno povezano s prethodnim dijelom i predstavlja njegovu direktnu posljedicu. Na taj način u potpunosti se poklapa sa odlomkom sure El-Mu'minun.[526]

Odlomak sure El-Mu'minun ovdje se završava i u njoj se ne govori o gubljenju nade da će Nuhov narod povjerovati, niti o utjehi nakon toga, budući da je to već navedeno u suri Hud. U ovoj suri govori se da je Uzvišeni naredio Nuhu da izgradi lađu. Kazao je: *...pa kad zapovijed Naša dođe i voda na površinu zemlje izbije, ti u nju ukrcaj od svake vrste po par, mužjaka i ženku, i čeljad svoju, ali ne one o kojima je već sud donesen*, i tako dalje do kraja diskusije.

Možemo primijetiti kako je, prije nego što se to desilo, Uzvišeni rekao: *...ti u nju ukrcaj...*, tj. upotrijebljen je glagol *fesluk*, kojim se ukazuje na organiziran ulazak u lađu.

A u dijelu gdje Uzvišeni govori o samom događaju, navodi se: *ukrcaj u lađu*, u kojem je upotrijebljen glagol *ihmil*, koji ne označava organizirano ukrcavanje, budući da je to navedeno u prethodnom citatu. Osim toga, prilikom izdavanja naredbe ukrcavanja moguće je izostaviti neke upute i usmjeriti se na sam cilj ukrcavanja, a to je spašavanje. Ta situacija ne dozvoljava mirnoću i obavljanje svih redovnih procedura, budući da voda navire velikom brzinom.

U odlomku iz sure El-Mu'minun ne navodi se da je Allah Nuhu naredio da sa sobom povede vjernike, mimo njegove čeljadi, zato što je Nuh u tom trenutku bio zaokupljen spašavanjem sebe i svoje porodice od spletki koje je njegov narod pripremao protiv njih. Ostali malobrojni vjernici nisu bili izloženi tim prijetnjama.[527]

Međutim, kada je došla izvršna naredba o potapanju, kada su vode izbile na površinu zemlje kao upozorenje na nadolazeći potop, kada je ukrcavanje postalo nužno, Uzvišeni je kazao: *Ukrcaj*

[526] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 274.
[527] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 274.

u lađu od svake životinjske vrste po jedan par i čeljad svoju – osim onih o kojima je bilo govora – i vjernike. Ovdje su spomenuti i vjernici iz njegovog naroda, mimo porodice, zato što je njegova lađa postala jedino sredstvo koje im je Allah omogućio za spas. A oni koji vjeruju iz Nuhovog naroda također zaslužuju spašavanje. Ta naknadna uputa objavljena je nakon što je započeo proces ukrcavanja.

To što oni nisu spomenuti u prethodnoj uputi ne znači da nije bilo planirano njihovo spašavanje, niti da je prva uputa dokinuta. U oba odlomka spomenuto je ono što je bilo odgovarajuće za svaku situaciju.

Tako možemo primijetiti da se tekstovi nadopunjuju, a kroz određene izražajne razlike dolazimo do različitih značenja. Ta značenja možda ne bi mogla biti dokučiva da nije ovog retoričkog i stilističkog poretka kojim su protkani tekstovi. Na taj način također se podsjeća, usmjerava i daje pouka u svakoj fazi objave, na način koji odgovara mentalnom stanju naroda koji izravno prima objavu Kur'ana.[528]

Sada ćemo analizirati elemente odlomka iz sure El-Mu'minun.

• *Pa mu Mi objavismo*: veznik *fa* ima konsekutivno značenje, tj. nakon Nuhove dove: *Gospodaru moj, pomozi mi, zato što me u laž utjeruju*. Ovdje je upotrijebljena zamjenica u množini, zato što se objavljena uputa tiče velike božanske odredbe, a to je veliki potop koji će uništiti nevjernike. U ovom odlomku izostavljen je podrazumijevani dio, koji je naveden u suri Hud: "Pa smo uslišali njegovu dovu, poslali mu pomoć i odredili da nevjernici budu uništeni u potopu. Obavijestili smo ga da će iz njegovog naroda vjerovati samo oni koji otprije vjeruju i da se zbog toga ne treba žalostiti zbog onoga što oni čine. Zatim smo mu objavili da gradi lađu pred Našim očima i po Našim uputama"...

[528] Ibid., str. 275.

• *Lađu pravi…* To mu je Allah objavio. Riječ *praviti – sanea* u osnovi se odnosi na gradnju koja iziskuje određene sposobnosti i vještine, poput zanatskih radova. U tom smislu su riječi Uzvišenog o Davudu, alejhis-selam:

وَعَلَّمْنَٰهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِتُحْصِنَكُم مِّنۢ بَأْسِكُمْ ۖ فَهَلْ أَنتُمْ شَٰكِرُونَ

I naučismo ga da izrađuje pancire za vas da vas štite u borbi sa neprijateljem, pa zašto niste zahvalni? (El-Enbija, 80)

Poznato je da je za gradnju lađe koja plovi dubokim morem i nosi ljude, životinje i zalihe, koja je izložena obilnim padavinama, udarima valova visokih poput brda – potrebno vrlo visoko umijeće i poznavanje inženjerstva, graditeljstva, planiranja, instalacija… Isto tako, potrebno je imati smisla za pravac i navigaciju, kako ne bi došlo do greške koja bi ugrozila život putnika. Osim toga, bilo je potrebno izgraditi inovativno djelo, bez mogućnosti probe ili testa, kako bi služilo kao sredstvo za spašavanje odmah nakon izgradnje.

Iako je Nuh, alejhis-selam, imao iskustva u stolarstvu, prije toga nije izgrađivao morske lađe. Zato su mu bile potrebne upute – kako će je izgraditi, kao što mu je bila potrebna kontrola, smjernice i zaštita od Uzvišenog Allaha. On kaže: *...pa mu Mi objavismo: "Lađu pred očima Našim i po objavi Našoj pravi…"*[529]

5. *I on je gradio lađu. I kad god bi pored njega prolazile glavešine iz naroda njegova, rugali bi mu se. "Ako se vi rugate nama", govorio je on, "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate, i saznat ćete, zaista, kome će doći kazna koja će ga poniziti i koga će vječna patnja snaći."*

Nuhu, alejhis-selam, izdana je naredba da gradi lađu i on je pristupio izvršenju tog naređenja. Reakcija njegovog naroda opisana je u ovom ajetu: *I on je gradio lađu...* Riječi: *I on je gradio lađu* slikovito nam dočaravaju Nuhovu ozbiljnu predanost svom zadatku. Možemo zamisliti i kako njegov narod prolazi pored njega u grupama, smijući se njemu i njegovom poslu. Možemo zamisliti sve

[529] V.: Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 277.

vrste ismijavanja i podrugivanja kojima je bio izložen. Zato Kur'an prepušta našoj mašti da zamislimo te prizore.

• To možemo vidjeti u riječima Uzvišenog: *I kad god bi pored njega prolazile glavešine iz naroda njegova, rugali bi mu se*. To se stalno i iznova ponavljalo, zato što su u njegovom radu nalazili neiscrpnu inspiraciju za izrugivanje, naročito iz razloga što je to radio u mjestu gdje nije bilo potrebe za lađom. Kazivanje se odnosi na područje između Šama i Iraka. Kada god bi prolazili pored njega, izrugivali bi mu se[530] zato što su svoj sud donosili na osnovu očiglednog i ništa nisu znali o objavi i naredbi. Oni su bili sposobni percipirati samo ono što je očigledno, a nisu mogli dokučiti mudrosti i odredbe koje se kriju iza nečega. Što se tiče Nuha, on je bio pun samopouzdanja i znanja, i zato je odgovarao samouvjereno, mirno i nepokolebljivo na njihovo izrugivanje:

• *"Ako se vi rugate nama", govorio je on, "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate",* tj. ako se rugate nama i našem vjerovanju, u prvom redu, a zatim gradnji lađe spasa u drugom, onda ćemo se mi rugati vama kada se dogodi katastrofa, kada mi budemo spašeni, a vi uništeni. Kada se nađemo na ahiretu, čije će onda ruganje biti snažnije? Vaše riječi poruge gube se u zraku, a kada se mi budemo rugali vama, vi ćete se gušiti među valovima. A, sutra će vaša srca biti razorena strahom. Vraćanje istom mjerom jedan je od Božijih zakona.[531]

Nuh, alejhis-selam, trpio je njihove uvrede. A kada su mu dojadili, nakon dugog trpljenja, obratio im se u svoje i u ime onih koji su s njim radili, a koji su vjerovali iz njegove porodice i drugih: *"Ako se vi rugate nama, rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate"*. Izgleda da je Nuh, alejhis-selam, ovo izgovorio jedanput i možda su to bile posljednje riječi poruge koje su mu uputili velikaši njegovog naroda. Njegovo strpljenje bilo je na izmaku,

[530] Muhammed Seid Ramadan el-Buti, *Min revaiil-Kur'an*, str. 271.

[531] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 149.

a izgradnja lađe bila je pri kraju. Na to ukazuje upotreba glagola *rekao je* u prošlom vremenu. Da je to izgovorio više puta, bio bi upotrijebljen glagol u prezentu.

Nuhov odgovor, koji je uslijedio nakon dugog trpljenja, bio je krajnje odmjeren. Nije im kazao: "I ja se rugam", već im se obratio u svoje i u ime vjernika koji su s njim radili na lađi, dok im je riječima: *onako kako se vi rugate* vratio istom mjerom, a nije kazao: "M se vama rugamo više nego što se vi rugate".[532]

Nuh, alejhis-selam, nevjernicima iz svog naroda ukazao je na razloge svog ruganja: *i saznat ćete, zaista, kome će doći kazna koja će ga poniziti i koga će vječna patnja snaći*. U arapskom jeziku riječ *sevfe* (u riječi *sevfe ta'lemun* – znat ćete) ukazuje na prijetnju koja će se ostvariti u daljoj budućnosti, za razliku od onoga što se najavljuje česticom *se – seta'lemun – znat ćete*.

• *...kome će doći kazna koja će ga poniziti*, tj. koga će zadesiti ponižavajuća Allahova kazna, koja će ga učiniti prezrenim, osramoćenim zato što nije promišljao i što se ponašao bezumno. To će im biti jasno kada ih voda okruži sa svih strana i kada shvate da su zaslužili porugu. Tada će osjetiti sram, patnju, poniženje. To govori o patnji koju će osjetiti prilikom utapanja, a to je brza kazna na ovom svijetu.

• *...i koga će vječna patnja snaći*, tj. na njega će biti spuštena vječna patnja koja neće biti umanjena. To ukazuje na džehennemsku patnju koju će doživjeti na budućem svijetu.

Ovim završava odlomak kazivanja o gradnji lađe, te dešavanja između Nuha i njegovog naroda koja su to pratila.[533]

DRUGO: UKRCAVANJE NA LAĐU SPASA

Uzvišeni kaže:

[532] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 114.
[533] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 115.

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلۡنَا ٱحۡمِلۡ فِيهَا مِن كُلّٖ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَأَهۡلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيۡهِ ٱلۡقَوۡلُ وَمَنۡ ءَامَنَۚ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٞ ۝٤٠ ۞ وَقَالَ ٱرۡكَبُواْ فِيهَا بِسۡمِ ٱللَّهِ مَجۡرٖىٰهَا وَمُرۡسَىٰهَآۚ إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ

I kad je stigla odredba Naša i voda s površine zemlje pokuljala, Mi smo rekli: "Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste po jedan par, i porodicu svoju – osim onih o čijoj je kazni prethodila Riječ odredbe – i vjernike", a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali. I on reče: "Ukrcajte se u nju, u ime Allaha, neka plovi i neka pristane! Gospodar moj uistinu je Oprostitelj grijeha, Milostivi." (Hud, 40–41)

1. *I kad je stigla odredba Naša i voda s površine zemlje pokuljala...*

• Riječi *i kad* razdvajaju dva potpuno različita perioda. To je vremenski, ali prije toga univerzalni interval.

• *...stigla odredba Naša:* kada je došlo vrijeme da se ostvari Naša odredba, tj. kada dođe kraj nevjernicima i nastupi vrijeme njihove patnje. Navedena je zamjenica u množini kako bi se ukazalo na veličinu odredbe. Sve što je navedeno uz zamjenicu u množini, kojom se ukazuje na Allahovu veličinu, i sāmo je veličanstveno.[534]

• *...i voda s površine zemlje pokuljala*. Kuljanje vode s površine zemlje bio je znak početka potopa. Voda je počela kuljati u mjestu u kojem se Nuh nalazio u to vrijeme i on je tačno znao odakle će prokuljati. Postoje razna mišljenja o kuljanju vode (*feveran et-tennur*). Neki su otišli sasvim daleko u interpretiranju i prepustili se utjecaju israilijata i pored toga što je kur'ansko kazivanje o potopu sasvim jasno. Međutim, mi se nećemo upuštati u tumačenja bez dokaza, nećemo se upuštati u ovu nepoznanicu o kojoj znamo samo onoliko koliko nam pruža ovaj tekst i u granicama njegova značenja, bez ikakva dodavanja.[535] Riječ *tennur* znači *peć*, a voda nije prokuljala samo iz tog mjesta, već sa svih strana zemlje. Dovoljno je spomenuti peć kako bi se ukazalo na to da je voda

[534] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 153.

[535] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1877.

prokuljala iz mjesta odakle izvire vatra. Zato je vjerovatnije da će voda prokuljati sa svih drugih mjesta.[536]

Učenjaci na više načina tumače riječ *et-tennur*. Neki kažu da je to peć u kojoj su pripremali hljeb. Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, kaže: "Tennur je površina zemlje." Za svako kuljanje vode kaže se tennur. Ova riječ može se odnositi na sva navedena značenja, drugim riječima: Vrela su pokuljala snažnije nego obično. Voda je prekrila ona mjesta na kojima dotad nije bilo izvora i koja nisu bila ni blizu izvora, poput pekarskih peći.

Ova riječ odnosi se na površinu zemlje općenito, kao što je smatrao Alija, radijallahu anhu, što je potvrđeno riječima Uzvišenog:

وَفَجَّرْنَا ٱلْأَرْضَ عُيُونًا فَٱلْتَقَى ٱلْمَآءُ عَلَىٰٓ أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ

...i učinili smo da iz zemlje izvori provru, i vode su se sastale po onome što je već bilo određeno. (El-Kamer, 12)

2. *Mi smo rekli: "Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste po jedan par..."*

• *Mi smo rekli: "Ukrcaj u lađu..."*: Ponovo je upotrijebljena zamjenica u množini "Mi" , budući da nema sumnje da se radi o veličanstvenom događaju kojem odgovara takva konstrukcija.[537] Ovdje je upotrijebljen izraz *ihmil* – tovariti, nositi, a u suri El-Mu'minun *fesluk*. Drugim riječima: Ukrcaj na lađu organizirano i proračunato.[538]

Neki su zaključili da glagol *usluk* nagovještava da se lađa sastojala od slojeva, poput podmornice. Tovarenje ima opće značenje, dok ukrcavanje znači ubacivanje (u lađu) i nema čuda u tome, budući da je lađa izrađena vješto i profesionalno, na osnovu smjernica i uputa od Milostivog.

---

536 Muhammed Seid Ramadan el-Buti, *Min revaiil-Kur'an*, str. 272.

537 Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 154.

538 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 278.

A što se tiče israilićanskih predanja da se lađa sastojala od tri sloja, prvog za životinje, drugog za hranu, a trećeg za ljude, te da je imala određenu visinu, dužinu i širinu, to je bez osnove, utemeljenja, ne smije se prenositi, citirati, odobravati niti pripovijedati. Takva tumačenja treba odbaciti, a ne prihvaćati i smatrati ispravnim.[539] Isto tako, Kur'an ne govori o vrsti drveta od kojeg je izrađena lađa, ni o mjestu sa kojeg je posječeno.

Ne govori se ni gdje je Nuh boravio dok je radio na lađi, kako je pripremao daske i ugrađivao ih u brod. Nije poznata površina, dužina, širina ni visina broda, kao ni oblik. Odgovori na ta pitanja nalaze se u israilićanskim predanjima, ali Kur'an se ne bavi tim detaljima, zato što oni ljudima ne donose saznanja, lekcije ni pouke.[540]

• *...od svake životinjske vrste po jedan par*. Brojni komentatori Kur'ana riječ *svake* razumiju u apsolutnom smislu, što je nemoguće s aspekta logike i stvarnosti. Koliko god da je lađa bila prostrana, nije mogla primiti sva zemaljska stvorenja.

Pristalice ovog mišljenja i ove teorije za polazište uzimaju pretpostavku da je potop zadesio cijelu Zemlju. Odakle im to? Koliko je puta riječ zemlja korištena u posebnom značenju? Pogledajmo, naprimjer, suru Jusuf, gdje se potvrđuje naše stanovište u potpunosti. Kada je ušao u dvorac upravnika, rečeno je: *I eto tako Mi Jusufu dadosmo lijepo mjesto na zemlji* (Jusuf, 56), a kada je preuzeo upravljanje Egiptom, rečeno je: *Jusufu dadosmo lijepo mjesto na zemlji*. Radi li se ovdje o dvije zemlje ili o jednoj?[541]

Je li on napravio zoološki vrt i u njega smjestio od svake vrste životinja po jedan par, kako bi ih zatim sve ukrcao na lađu? Ili je pripremio ono što mu je bilo važno za uzgoj prilikom iskrcavanja iz lađe, ili je ukrcao životinje koje mu je Allah naredio?

---

539 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 155.

540 Salih el-Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/187.

541 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 155.

Šejh Abdurrahman Hasan Habenke el-Mejdani navodi kako Kur'an ne ukazuje ni na jednu od ovih mogućnosti, a ono što se navodi u israilićanskim predanjima je nepouzdano. Iz tog razloga, smatra, ne treba ulaziti u detalje, a kur'anski tekst je valjan za svako od ovih tumačenja. Detalji nisu navedeni zato što njihovo poznavanje ne donosi veliku korist. Čini se kako su najprihvatljivija tumačenja ona da je Nuh, alejhis-selam, na lađu ukrcao one vrste životinja koje je namjeravao uzgajati prilikom iskrcavanja iz lađe, ili one koje mu je Allah u objavi odredio.[542]

Dr. Salih el-Halidi tvrdi da riječ *svaka* ukazuje na univerzalnost i općenitost, a da značenje glasi: "od svakog živog bića po jedan par". Prema tome, riječ *svaka* ukazuje na sveobuhvatnost i osebujnost. Rečenica: *Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste po jedan par* znači da je Nuh u lađu poveo po jedan par od svih živih bića, iz porodice životinja, insekata, gmizavaca i ptica. Par znači mužjaka i ženku od svake vrste, krave i vola, ovna i ovce, kokoške i pijetla i tako dalje. Vjerovatno je to učinio iz razloga što je na pomolu bio potop koji će uništiti sva živa bića na Zemlji, koji će izbrisati sve tragove života, kako bi život počeo iznova nakon što se potop povuče.[543]

3. *"...i porodicu svoju – osim onih o čijoj je kazni prethodila Riječ odredbe – i vjernike..."*

U lađu su se mogli ukrcati samo vjernici i tu nije bilo mjesta za nevjernike. Ovi vjernici dijele se u dvije grupe.

Prva: Vjernici iz Nuhove porodice, tj. ukućani koji su vjerovali u njegov poziv i slijedili ga: *i porodicu svoju – osim onih o čijoj je kazni prethodila Riječ odredbe*. Ova rečenica upućuje nas na to da su Nuhovu porodicu činile dvije skupine:

---

542 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 117.

543 Salih el-Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/194.

• Oni koji su vjerovali u njega. Nije nam poznat njihov broj, imena niti krvna veza. Ne znamo koliko je muškaraca, a koliko žena iz njegove porodice vjerovalo u istinu.

• Oni koji su bili nevjernici, čiji broj niti imena također ne znamo. Međutim, možemo biti sigurni u ono što Kur'an tvrdi o dvoje od njih: Nuhova žena nevjernica i sin nevjernik. Ne znamo njihova imena, tako da oni spadaju u neimenovane kur'anske ličnosti.

Druga: Vjernici koji nisu bili u rodbinskoj vezi s Nuhom, a pripadali su narodu kojem je poslan. Ne znamo koliko ih je bilo, niti kako su se zvali. Sve što nam Kur'an govori jeste da ih je bilo malo u poređenju s brojem nevjernika iz njegovog naroda.

4. *...a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali*[544]

Ova vijest upućena je nama, kao umetnuta rečenica unutar kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, i njegovom narodu. Time nam se daje na znanje važna stvar koja se tiče misionara, koja koristi sociolozima i onima koji tragaju za Allahovom mudrošću u Njegovim općim kaznama.

Kada je vidio nagovještaje Allahove odredbe da će nevjernici iz njegovog naroda biti potopljeni, Nuh, alejhis-selam, ukrcao je na lađu parove životinja i osigurao zalihe. Svojim bližnjim, vjernicima, kazao je: *Ukrcajte se u nju*, a Allah navodi poziv[545] koji je on uputio: *Ukrcajte se u nju, u ime Allaha, neka plovi i neka pristane! Gospodar moj uistinu je Oprostitelj grijeha, Milostivi.*

Na lađu su se ukrcali u ime Allaha; kroz valove potopa su plovili u ime Allaha; lađa je sačuvana od valova i potapanja u ime Allaha; nakon što se potop povukao, pristali su u ime Allaha, vjernici su spašeni od utapanja u ime Allaha.[546]

[544] Salih el-Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/193.
[545] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 118.
[546] Salih el-Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/195.

Ovo je izraz o punoj predaji da plovi i da se usidri kako On hoće. Lađa je u zaštiti Allahovoj i Njegovoj pažnji. Šta ljudi mogu da učine sa ovom lađom kad se ona nalazi u silini valova neobuzdanog potopa?![547]

Tako je Nuh započeo svoj blagoslovljeni posao s Allahovim imenom i spominjući Uzvišenog. Drugim riječima, tražio je pomoć od Allaha u svome poslu. To je propis Allahove vjere koji važi za vjerovjesnike i sve ljude. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sve svoje poslove započinjao s Allahovim imenom – uzimanje hrane, pića, odijevanje, dopisivanje, pisanje i drugo. Bismillom je započeto svako poglavlje Kur'ana izuzev sure Et-Tevba.[548] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُفْتَتَحُ بِذِكْرِ اللهِ فَهُوَ أَبْتَرُ أَقْطَعُ.

"Svako važno djelo koje se ne započne s Allahovim imenom neće donijeti korist ili će biti prekinuto (na putu do Allaha)."[549]

U ajetu je rečeno *ukrcajte se u nju*, a nije rečeno *na nju*, kako se obično kaže u arapskom jeziku, i na taj način ukazuje se na to da Nuhova lađa nije bila tek obični splav, napravljen od debala i dasaka, nego je nadilazila tada poznati način izgradnje plovila. Nuhova lađa sastojala se od više spratova i prostorija i u nju su ukrcana različita stvorenja: ljudi i sve vrste životinja, a kako nisu mogli putovati zajedno, morali su postojati zasebni spratovi za svaku vrstu živih bića.[550]

Lađa je plovila s Allahovim imenom, i usidrila se s Njegovim imenom, tj. On ju je podredio i usmjeravao. Tako su Nuh, alejhis-selam, i vjernici koji su bili s njime podučeni da svaki svoj posao trebaju započeti s Allahovim imenom. Nova civilizacija koju je Nuh, alejhis-selam, osnovao, nastala je s Allahovim imenom.

---

547 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1878.

548 Dr. Muhammed Mustafa ez-Zuhajli, *Šir'atullah lil-enbija*, str. 84.

549 Ahmed, *Musned*, 2/359; vidjeti također: *Kurtubi, Tefsir*, 11/121.

550 Ša'ravi, *Kasasul-enbija*, 1/53.

Riječi: *Gospodar moj uistinu je Oprostitelj grijeha, Milostivi* znače: Moj Gospodar, Koji se stara o meni i o vama, mnogo oprašta grijehe i milostiv je prema ljudima. Riječ Gafur znači da mnogo oprašta, a Rahim da je Njegov oprost širok i sveobuhvatan.[551]

Oprost i milost navedeni su zato što su vjernici s Nuhom bili ljudi, a ne meleki. Među njima je bilo onih koji su činili greške i tražili oprost za grijehe. Njihovo vjerovanje bilo je praćeno manjim nedostacima. Allah im je oprostio te grijehe i male prekršaje koje su činili, i nije ih kaznio za njihove grijehe.[552] Smilovao im se Svojom sveobuhvatnom milošću. Tragovi imena Gospodar – Rabb manifestirali su se kroz Njegovu brigu, staranje i zaštitu Nuha; ime *Gafur* – Onaj Koji mnogo prašta znači da će On oprostiti vjernicima, a Rahim – Milostivi da je milostiv prema Svojim robovima: *Gospodar moj uistinu je Oprostitelj grijeha, Milostivi*.

Allah je Nuhu, nakon što se ukrcao na lađu, naredio da Mu zahvaljuje na blagodati koja se ogledala u tome što ga je spasio od zulumćara. Naredio mu je da Ga zamoli da ga iskrca na blagoslovljeno mjesto, jer On to najbolje umije. Ta smjernica navodi se u suri El-Mu'minun. Uzvišeni kaže:

فَإِذَا ٱسْتَوَيْتَ أَنتَ وَمَن مَّعَكَ عَلَى ٱلْفُلْكِ فَقُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى نَجَّىٰنَا مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢٨﴾ وَقُل رَّبِّ أَنزِلْنِى مُنزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْمُنزِلِينَ

Pa kad se smjestiš u lađu, ti i oni koji su uz tebe, reci: "Hvala Allahu, Koji nas je spasio naroda zulumćarskog!" I reci: "Gospodaru moj, spusti me na blagoslovljeno mjesto, Ti si najbolji Nastanitelj!" (El-Mu'minun, 28–29)

Ovako treba zahvaljivati Allahu, ovako se usmjerava prema Njemu, ovako se opisuje Allah, s Njegovim svojstvima, i priznaju

[551] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 159.
[552] Ša'ravi, *Kasasul-enbija*, 1/54.

se Njegovi dokazi. Ovako se odgajaju Allahovi robovi na putu Istine i poslanici, njihovi predvodnici, da bi oni bili uzor drugima.[553]

• *Pa kad se smjestiš u lađu, ti i oni koji su uz tebe*... Riječ smjestiti se ovdje nosi svoje osnovno značenje, ukazujući na postojanje ravnoteže na lađi, čime se osigurava da jedna strana ne bude teža od druge, kako bi ona mogla stabilno ploviti.

• *Pa kad se smjestiš*, tj. kada završiš s ukrcavanjem onoga što ti je naređeno da ukrcaš, kada svakog pojedinca, vrstu i soj smjestiš na odgovarajuće mjesto, kada se ti i oni koji su uz tebe smjestite na stabilan i balansiran način, omogućavajući lađi da plovi u željenom smjeru:

• *...onda reci: "Hvala Allahu, Koji nas je spasio naroda zulumćarskog."* Uzvišeni Allah podučio je Nuha kako da Mu se zahvaljuje, kazavši mu: *Onda reci.* Ovaj konsekutivni veznik *onda* ukazuje na dužnost zahvaljivanja na tom smještaju i stabilnosti u lađi koja je započela svoju plovidbu.[554]

• *Hvala Allahu (el-hamdu lillah)*, tj. zahvala pripada Allahu na Njegovim savršenim svojstvima, kao i na blagodatima koje nam pruža. Određeni član *el* implicira da ta riječ obuhvaća sve vrste zahvale. Drugim riječima: Allahu pripada sva zahvalnost, u svim oblicima, u skladu s Allahovom voljom i htijenjem, a ne na osnovu naših mjerila, saznanja i granica.

• *Koji nas je spasio naroda zulumćarskog*, tj. Koji nas je oslobodio i izbavio od spletki naroda zulumćarskog.

Iza ovih riječi krije se motiv za izražavanje zahvalnosti, premda hvala i zahvala uvijek pripadaju Allahu. Ipak, On je Svoje robove podučio da Mu zahvaljuju na svakoj blagodati koju im pruži u svakodnevnom životu. Na taj način oni Ga se sjećaju, kao što Ga se sjećaju kada nešto traže u dovi, i kada Mu žele zahvaliti. Sjećaju Ga

[553] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2466.

[554] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 280.

se u pokornosti, te kada razmišljaju o Njegovim znakovima, manifestacijama Njegove svemoći, sveznanju i bezgraničnoj mudrosti. Ljudi ne smiju dozvoliti da ih stjecanje za život odvraća od sjećanja i zahvaljivanja Allahu, zato što je On uzrok svih uzroka i On otklanja sve prepreke. On daje uputu u svakoj stvari. Zato Njemu pripada sva hvala.

U kazivanju u suri Hud može se primijetiti kako je Nuh, alejhis-selam, prilikom ukrcavanja na lađu rekao onima koji su bili s njim: *Ukrcajte se u nju, u ime Allaha, neka plovi i neka pristane! Gospodar moj uistinu je Oprostitelj grijeha, Milostivi*. Isto tako, iz više ajeta možemo zaključiti da je traženje zaštite Allahovim imenom nešto čemu nas Allah uči.[555]

• Allah mu je, također, naredio da kaže: *Hvala Allahu, Koji nas je spasio naroda zulumćarskog!* Dok se ukrcavao na lađu s vjernicima, Nuh je uputio dovu Allahu da ga na kraju putovanja iskrca na blagoslovljeno mjesto, pohvalivši Ga da On to najbolje umije. Allah mu je kazao: *I reci: "Gospodaru moj, spusti me na blagoslovljeno mjesto, Ti si najbolji Nastanitelj!"* (El-Mu'minun, 29). Uzvišeni Allah podučio je Nuha da upućuje dovu da ga iskrca na blagoslovljeno mjesto, tj. mjesto koje obiluje blagodatima i bereketom, koje je Allah učinio plodnim, spokojnim i ugodnim.

• *Ti si najbolji Nastanitelj*. Ovo su riječi hvale Uzvišenom Allahu, kojima se od Njega traži da ih nastani na najbolje mjesto.

Kada čovjek pomisli na učinjeno dobro djelo ili neku od savršenih osobina koje je Uzvišeni podario nekim Svojim robovima, treba znati da je Allah najbolji u toj osobini. Vjera nalaže da se zahvaljuje na tome kao što je propisano u tim prilikama. A Allah nas je podučio da Mu upućujemo hvalu u brojnim prilikama, među kojima su ove:

وَٱرۡزُقۡنَا وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ

[555] Ibid., str. 282.

• *...i opskrbi nas, a Ti si Opskrbitelj najbolji!* (El-Maida, 114)

رَبَّنَا ٱفۡتَحۡ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَ قَوۡمِنَا بِٱلۡحَقِّ وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡفَٰتِحِينَ

• *Gospodaru naš, Ti presudi nama i narodu našem, po pravdi, Ti si Presuditelj najbolji!* (El-A'raf, 89)

أَنتَ وَلِيُّنَا فَٱغۡفِرۡ لَنَا وَٱرۡحَمۡنَاۖ وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡغَٰفِرِينَ

• *Ti si Gospodar naš, pa nam oprosti i smiluj nam se! A Ti si Oprostitelj najbolji!* (El-A'raf, 155)

وَيَمۡكُرُونَ وَيَمۡكُرُ ٱللَّهُۖ وَٱللَّهُ خَيۡرُ ٱلۡمَٰكِرِينَ

• *...oni su zamke pleli pa je i Allah njima zamke pleo, a Allah najbolje zamke plete.* (El-Enfal, 30)

فَٱصۡبِرُواْ حَتَّىٰ يَحۡكُمَ ٱللَّهُ بَيۡنَنَاۚ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلۡحَٰكِمِينَ

• *...pa pričekajte dok nam Allah ne presudi, a On je najbolji sudija!* (El-A'raf, 87)

فَٱللَّهُ خَيۡرٌ حَٰفِظٗاۖ وَهُوَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ

• *Ali, Allah je Čuvar najbolji i On je Najmilostiviji!* (Jusuf, 64)

رَبِّ لَا تَذَرۡنِي فَرۡدٗا وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡوَٰرِثِينَ

• *Gospodaru moj, ne ostavljaj me samog, Ti si Najbolji Nasljednik!* (El-Enbija, 89)

وَقُل رَّبِّ ٱغۡفِرۡ وَٱرۡحَمۡ وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلرَّٰحِمِينَ

• *I reci: "Gospodaru moj, oprosti i smiluj se, Ti si Milosnik najbolji!"* (El-Mu'minun, 118)[556]

TREĆE: POTAPANJE ZEMLJE

U suri El-Kamer Uzvišeni Allah predstavio je scenu stroge kazne i velikog potopa koji je zadesio Nuhov narod. Objavio je kako su se nebeska vrata otvorila, kako je voda lila kao iz kabla, a ne poput obične kiše, kako se cijela Zemlja pretvorila u izvore koji su kuljali snažno i žestoko. Iz plemenitih ajeta možemo naslutiti koliko je nivo vode bio visok tokom potopa.[557]

[556] Ibid., str. 283.

[557] Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 70.

Uzvišeni kaže:

* كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُواْ عَبْدَنَا وَقَالُواْ مَجْنُونٌ وَٱزْدُجِرَ ۝٩ فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنِّي
مَغْلُوبٌ فَٱنتَصِرْ ۝١٠ فَفَتَحْنَآ أَبْوَٰبَ ٱلسَّمَآءِ بِمَآءٍ مُّنْهَمِرٍ ۝١١ وَفَجَّرْنَا ٱلْأَرْضَ عُيُونًا
فَٱلْتَقَى ٱلْمَآءُ عَلَىٰٓ أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ۝١٢ وَحَمَلْنَٰهُ عَلَىٰ ذَاتِ أَلْوَٰحٍ وَدُسُرٍ ۝١٣ تَجْرِى بِأَعْيُنِنَا
جَزَآءً لِّمَن كَانَ كُفِرَ ۝١٤ وَلَقَد تَّرَكْنَٰهَآ ءَايَةً فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ۝١٥ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِى
وَنُذُرِ

Poricao je Nuhov narod prije njih pa su roba Našeg u laž utjerivali, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je odbijen bio. I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, pa Ti pomozi!" I Mi smo kapije nebeske pootvarali vodi koja je neprestano lila, i učinili da iz zemlje izvori provru, i vode su se sastale po onome što je već bilo određeno, a njega smo nosili na onoj od dasaka i klinova sagrađenoj, koja je plovila pred Našim očima, a nagrada je to bila za onoga koji je porican bio. I Mi to ostavismo kao znak – pa ima li ikoga ko bi se prisjetio? O, kakva je bila kazna Moja i opomene Moje! (El-Kamer, 9–16)

Kur'anski ajeti počinju kratkim prikazom načina na koji je Nuhov narod poricao Nuhovu poslanicu.

1. *Poricao je Nuhov narod prije njih pa su roba Našeg u laž utjerivali, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je odbijen bio*

Poricanje obuhvaća negiranje da je on Allahov poslanik i da donosi objavu od Gospodara. Ajet uopćeno govori o načinima na koje su se oni opirali Nuhovom pozivu. ...*i Nuh je odbijen bio*, tj. odbili su ga glavešine i silom su ga sprečavali da poziva ljude u svoju vjeru. Tražili su da ih se prođe i grubo ga odbacivali; *i Nuh je odbijen bio* – umjesto da oni budu spriječeni i da se osvijeste![558]

U tim trenucima, kada mi nije preostalo ni snage ni sredstava ni moći, Nuh se obratio svome Gospodaru, Koji ga je poslao i zadužio obavezom dostavljanja vjere, kako bi Mu saopćio kakve

[558] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3429.

je rezultate postigao u misiji pozivanja svog naroda, potpuno prepuštajući Njemu da odluči kako će postupiti s njima:

2. *I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, pa Ti pomozi!"*

Moja moć je pri kraju, moj trud je dostigao krajnju granicu, moja je snaga potrošena. Ja sam bespomoćan u ovoj svojoj stvari: *...ja sam pobijeđen, pa Ti pomozi!* Pobijedi Ti, moj Gospodaru! Pomozi Svoju vjeru, pomozi Svoju Istinu, pomozi Svoj program! Pobijedi Ti, jer Ti si me poslao njima da ih pozivam, i ovaj poziv je Tvoj poziv! Moja uloga je završena! Ova riječ tek što je bila izrečena, poslanik tek što je predao stvar svom Velikom i Silnom Gospodaru, moćna, silna ruka pokazuje na strašni i rušilački točak kosmosa… On obilazi svoj krug pun jeke i oblaka s grmljavinom i kišom[559]:

3. *I Mi smo kapije nebeske pootvarali vodi koja je neprestano lila...*

Ovaj ajet nagovještava da je nebo bilo poput ogromnog spremišta punog vode. To spremište imalo je kapije koje je Allah pootvarao, tako da je voda pokuljala jednakom žestinom, šikljajući poput vodopada ravnomjerno raspoređenih po odgovarajućim lokacijama na Zemlji.[560]

4. *...i učinili smo da iz zemlje izvori provru...*

Ovo ukazuje na kuljanje vode iz zemlje, poput vodopada koji se spuštaju s visine. Zemlja o kojoj se govori u potpunosti je pretvorena u vodopade.

Proviranje vode podrazumijeva najveći mogući intenzitet šikljanja i kuljanja vode iz dubine zemlje prema nebu. Proviranje je vezano za cijelu Zemlju, generalno, što znači da je površina bila u potpunosti prekrivena vodom. Ta voda izbija u obliku *izvora*, što

[559] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3430.

[560] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 23.

ukazuje na prirodu tog proviranja, što nam pruža nevjerovatnu sliku izvorā koji snažno šikljaju sa svih strana svijeta.[561]

5. *...i vode su se sastale po onome što je već bilo određeno*

To jest, bez zastajanja, susrele su se vode koje liju i vode koje kuljaju, kako bi se desilo što je Allah odredio i presudio, u okviru određenja svih detalja i pojedinosti, prije nego što je to naređeno. To određenje (sudbina) jeste uništenje Nuhovog nevjerničkog naroda.[562]

Prethodni ajeti: *I Mi smo kapije nebeske pootvarali vodi koja je neprestano lila, i učinili da iz zemlje izvori provru, i vode su se sastale po onome što je već bilo određeno*, ocrtavaju masivno kosmičko kretanje, prikazano odabranim izrazima, koji ta djela pripisuju izravno Allahu: *I Mi smo kapije pootvarali.* Čitatelj može osjetiti kako ruka Svemoćnog otvara *nebeske kapije*, omogućavajući da se susretnu te obilne vode. A istom silom i pokretom *učinili (smo) da iz zemlje izvori provru*. Taj prikaz oslikava scenu proviranja vode, koja kulja iz svih dijelova Zemlje, kao da se cijela planeta pretvorila u izvore.

Sastala se voda koja je lila iz neba sa vodom koja je šikljala iz zemlje *po onome što je već bilo određeno.* Susrele su se radi određene stvari. One su se obje sastale da provedu to određenje, pokoravajući se odredbi i provodeći suđeno. Tako je došlo do potopa koji je sve preplavio prekrivši lice Zemlje, pokrivajući prljavštinu koja je bila prekrila to lice. Poslanik je izgubio nadu da ga može očistiti i izliječiti. Milosna i moćna ruka ispružila se poslaniku koji je uputio svoj poziv, na čiji se znak pokrenuo čitav kosmos, pružajući spas i dajući počast.[563]

---

561 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 23.

562 Ibid., str. 23

563 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3430.

6. ...a njega smo nosili na onoj od dasaka i klinova sagrađenoj...

Očito je iz teksta da se glorificira lađa i veliča njena uloga. Time što se lađa ne imenuje, nego se koristi zamjenica *"onoj"* i navodi se od čega je sagrađena, zapravo se ukazuje na njenu vrijednost i značaj.[564]

Lađa je bila sagrađena od drvenih dasaka i klinova, a korišteni su i konci i konopci kako bi se pričvrstile daske.

Možemo primijetiti da se lađa u ajetu ne spominje eksplicitnim imenom, već se ukazuje na osnovne materijale od kojih je izgrađena, a to su daske i klinovi. To je prelijepa umjetnička aluzija koja zadovoljava inteligenciju briljantnog književnika i preplavljuje njegova osjećanja. U drugim surama upotrijebljen je izraz *fulk* – brod, i to u surama El-A'raf, Eš-Šuara, Junus, Hud i El-Mu'minun. Nakon toga pojašnjava se da se radi o plovilu, u narednom ajetu:[565]

7. ...koja je plovila pred Našim očima...

Lađa izgrađena od dasaka i klinova plovi po preplavljenoj Zemlji. Ova rečenica ukazuje na to da ona plovi pod Allahovom brigom i zaštitom, po ogromnoj vodenoj površini, po vodi koja se slila s neba i onom koja je izbila iz zemlje, dok je zapljuskuju valovi poput brda.

Toj lađi najpotrebnije je da ima zaštitu Uzvišenog Allaha, kako bi se spasila i doplovila do sigurnog kopna. Ima li boljeg načina da se izrazi ono što je potrebno putnicima na toj lađi: *koja je plovila pred Našim očima?*

Prema tome, Nuhova lađa plovi pred Allahovim očima, što ukazuje na to da ona uživa najveću zaštitu, brigu i kompletnu kontrolu tokom svakog pokreta, u svakom trenutku plovidbe.

---

564 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3430.

565 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 27.

8. *...a nagrada je to bila za onoga koji je porican bio*

Ove riječi ukazuju na razlog te velike pažnje i brige o Nuhovoj lađi. Naime, na taj način se Nuh nagrađuje na ovom svijetu, nakon što ga je njegov narod poricao. Zato je Uzvišeni kazao: *a nagrada je to bila za onoga koji je porican bio.*

Ovdje se ne navodi doslovno da je to nagrada za Nuha, već se spominje "onaj koji je porican, negiran i osporavan".[566] To je nagrada koja oslikava domet snage koju posjeduje onaj koji je bespomoćan na Allahovom putu i onaj koji uloži sve što je u njegovoj moći, zatim se vrati Njemu, predajući Mu sebe i ishod svoje misije, prepuštajući Mu da On pobijedi! Ogromne kosmičke sile su u njegovoj službi i njemu u pomoći. A Allah je iza njih Svojom silom i Svojom moći.[567]

9. *I Mi to ostavismo kao znak...*

Ostavili smo Nuhovu lađu da dugo vremena nakon njega predstavlja znak da se potop dogodio. Kazivanje o Nuhu i njegovom narodu podsjeća na Allahovu kaznu koja je zadesila nevjernike, poricatelje i tirane. To je pouka i podsjećanje za one koji razmišljaju. U sljedećem ajetu Uzvišeni kaže:

10. *...pa ima li ikoga ko bi se prisjetio?*

Ovo pitanje ukazuje na razlog zbog kojeg je Nuhova lađa ostavljena kao znak za generacije koje dolaze nakon njega, a to je podsjećanje. Znači, iz toga čovjek treba izvući pouku ukoliko kod njega postoji sposobnost i želja za time. Podsjećanje čovjeka vodi ka razmišljanju i uzimanju pouke iz onoga što je zadesilo Nuhov narod. Ovo je istaknuto u vidu retoričkog pitanja, što znači da je malo onih koji uzimaju pouku, zato što se postavlja pitanje postoji li ijedna osoba koja uzima pouku iz kazne koja je zadesila prijašnje narode.

---

[566] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 27.

[567] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3430.

Ovo sažeto pitanje pruža nam brojna značenja i raznovrsne konotacije. Naposljetku, ovo kazivanje završava se ajetom u kojem se Uzvišeni Allah obraća svima koji razumiju, bilo da se radi o onima koji žive u vrijeme objave, ili nakon njih:[568]

11. *O, kakva je bila kazna Moja i opomene Moje!*

Kako sam žestoko kaznio Nuhov narod i koliko su oštre bile Moje opomene! Bila je to, kako Kur'an oslikava, razarajuća, strašna, silna i žestoka kazna, koja budi strah, pruža pouku i daje lekciju. Sve opomene koje je Uzvišeni Allah uputio Nuhovom narodu preko njihovog poslanika su istinite. Potvrdila ih je stvarnost i historija, a njima su svjedočile i buduće generacije. Kako je veličanstveno ovo sažeto kazivanje i kako precizno i savršeno dostavlja željena značenja![569]

ČETVRTO: DIJALOG IZMEĐU NUHA I NJEGOVOG SINA USRED PRIRODNIH I PSIHOLOŠKIH STRAHOTA

Uzvišeni kaže:

وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَب مَّعَنَا
وَلَا تَكُن مَّعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَآوِي إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ ۚ قَالَ لَا عَاصِمَ
الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَن رَّحِمَ ۚ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ

I ona ih je ponijela na valovima velikim kao brda; i Nuh zovnu sina svoga koji je bio izdvojen: "O sinko moj, ukrcaj se s nama, ne budi s nevjernicima!" A on reče: "Sklonit ću se na kakvo brdo koje će me od vode zaštititi." "Od Allahove odredbe danas nema spasa, osim onome kome se On smilovao!", reče Nuh, i val ih razdvoji, i on potopljen bi. (Hud, 42–43)

[568] Ibid., str. 28.

[569] Ibid., str. 29.

1. *I ona ih je ponijela na valovima velikim kao brda*

Morski valovi mogu dostići visinu brda samo ukoliko ih pokreću snažni vjetrovi. Iz tog razloga nije potrebno spominjati silovite vjetrove u ovoj sceni, zato što razum nalaže da oni pokreću visoke valove. Ipak, nivo vode i dalje je bio niži od visokih planina, dok su doline bile potopljene. U tom trenutku voda je dosegla do visokih staništa koja se nalaze oko sredine planina.[570]

Riječi: *I ona ih je ponijela na valovima velikim kao brda* ukazuju na to da se lađa kretala pod kontrolom i upravljanjem Uzvišenog Allaha. Ovi valovi, čiju je visinu i veličinu Uzvišeni uporedio s brdima, valovi koji bi potopili najveću i najsnažniju lađu, nisu naudili Nuhovoj lađi. Nisu je snažno udarili, nisu je prevrnuli niti na bilo koji način oštetili. Naprotiv, lađa je plovila velikom brzinom između valova poput brda. Na putu koji joj je Allah odredio nije bilo valova koji bi joj smetali ili naudili. Čovjekovoj mašti prepušteno je da zamisli lađu u uskovitlanom moru, među valovima veličine brda. Ako bi i opstala na površini, ta bi lađa bila primorana da se brzo kreće. Međutim, Nuhova lađa kretala se po naredbi Uzvišenog Allaha, tako da na nju valovi nisu nikako utjecali.[571]

2. *I Nuh zovnu sina svoga koji je bio izdvojen: "O sinko moj, ukrcaj se s nama, ne budi s nevjernicima!"*

• *i Nuh zovnu sina svoga:* U tom strašnom, presudnom momentu Nuh pogleda, kad tamo jedan od njegovih sinova udaljen od njih, nije s njima, i u njemu se probudi roditeljsko uznemireno biće i on uzvikuje zbog odbjeglog djeteta.[572]

• *koji je bio izdvojen*, koji je do tog trenutka bio na mjestu udaljenom od vode, na uzvišenju ili slično.[573]

---

570 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 29.

571 Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi, *Kasasul-enbija*, 1/55.

572 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1878.

573 Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 162.

Neki učenjaci smatraju da je taj sin bio udaljen od svoga oca i naroda. Izgleda da je skrivao svoje nevjerovanje zbog odanosti svome ocu, ali je u sebi skrivao vjerovanje svog naroda. Vjerovatno je napravio kompromis zato što nije htio stati na stranu svog naroda protiv vlastitog oca, niti je htio slijediti svoga oca i podržati ga protiv vlastitog naroda.[574]

• *O sinko moj*: Nuh je pozvao svog sina riječima koje odišu nježnošću, saosjećanjem, samilošću, blagošću, naklonošću i bliskošću. Međutim, to nije imalo efekta. *Ukrcaj se s nama*, tj. izvoli s nama na lađu spasa, da budeš spašen s ostalim vjernicima.

• *ne budi s nevjernicima!* Pogledajmo kako je bio nježan prema svome sinu, upotrijebivši izraz *sa* umjesto *od* (nevjernika), kao da je na taj način htio izazvati njegove emocije kako bi mu se odazvao. Kazao mu je da ne pripada nevjernicima nadajući se da će ga pridobiti tim blagim riječima.

Kao da mu želi poručiti s krajnjom nježnošću: Tražim za tebe utočište da ne budeš od nevjernika, i ti im ne pripadaš, ako Allah bude htio. Međutim, ti ovog trenutka stojiš s njima. Odvoji se od njih i pridruži se onima koji su spašeni.[575]

Nuh je rekao svome sinu: Nemoj biti s nevjernicima (*meal-kafirin*), umjesto od nevjernika (*minel-kafirin*), što, prema nekim učenjacima, ukazuje na to da nije znao da je njegov sin nevjernik. Jer, da je znao, upotrijebio bi te riječi, kao što je Uzvišeni rekao o Iblisu: ...*bio je od nevjernika* (El-Bekara, 34).

Tim riječima Uzvišeni će se obratiti nevjerniku na Sudnjem danu:

بَلَىٰ قَدْ جَآءَتْكَ ءَايَـٰتِى فَكَذَّبْتَ بِهَا وَٱسْتَكْبَرْتَ وَكُنتَ مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ

[574] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 121.

[575] Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 162.

Da, već su ti dolazili Moji znaci, pa si ih poricao i oholio se, i u nevjernike si spadao. (Ez-Zumer, 59)[576]

3. *A on reče: "Sklonit ću se na kakvo brdo koje će me od vode zaštititi"*

Ali sinovska nepokornost ne osvrće se na roditeljsku uznemirenost, a mladenačka opijenost ne može procijeniti stepen pune opasnosti.[577] A sin odgovara, sa velike udaljenosti, ne mareći za brigu i osjećanja svoga oca: *Sklonit ću se na kakvo brdo koje će me zaštiti od vode*. Drugim riječima, od prirode ću se zaštititi prirodom, ma koliko voda kuljala. Brda su najbolja zaštita, nalagala je logika nevjernika. Oni nisu vidjeli dalje od vrha svoga nosa. Kur'an oslikava odgovor roditelja, u rečenici prožetoj žaljenjem i tugom, prepunoj vjere, koja odbacuje oholost i nevjerovanje.[578]

4. *Od Allahove odredbe danas nema spasa, osim onome kome se On smilovao!*

Od Allahove odredbe da se dogodi opći potop neće se spasiti niko, osim onoga kome se On smiluje. Lađa je, dakle, jedino sredstvo spasa. Međutim, Nuhov sin nije iskoristio tu posljednju priliku, jer u sebi nije imao vjere. Bio je uporan u svom stavu.

Dijalog između oca i sina nije dugo trajao. Nuh nije saznao šta njegov sin misli o vjeri, već ih je val razdvojio i njihov razgovor prekinuo. Struja je odnijela lađu daleko, a sin nije uspio popeti se na visoko brdo, već ga je voda sustigla i potopila.[579]

5. *...i val ih razdvoji, i on potopljen bi*

Danas, nakon nekoliko hiljada godina, mi ostajemo bez daha dok pratimo kazivanje. Strah nas obuzima kao da svjedočimo tim događanjima. Lađa se kreće i nosi ove putnike kroz valove koji su kao bregovi. A Nuh, roditelj pun straha, svome sinu upućuje poziv za pozivom, a samoljubivi sin ne želi se odazvati. Ogromni val

[576] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 121.
[577] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1878.
[578] Muhammed Seid Ramadan el-Buti, *Min revaiil-Kur'an*, str. 273.
[579] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 122.

prekriva cijelo područje velikom brzinom, sve se zatrese i iščeznu kao da nije bilo ni poziva ni odgovora.

U ovom ajetu prikazana je sva strahota prizora utapanja djeteta pred roditeljem, što se duboko urezuje u dušu vjernika. Val prekriva i brežuljke nakon što je prekrio doline. I jedno i drugo su jednaki, i u šutljivoj prirodi i u duši čovjeka. To je izrazita i primjetna karakteristika u kur'anskom poimanju.[580]

Ovim se završava kur'ansko kazivanje o dijalogu vođenom između logike vjerovanja i samoobmane ateizma: *i val ih razdvoji, i on potopljen bi.*

Iz ove strašne rečenice kao da izbija božanska srdžba kako bi se obrušila i uništila neznanje, aroganciju, pretvarajući ih u prah i ništavilo. Ova rečenica govori ono što je taj siromah htio izgovoriti, opisujući kako pogledom traži brdo na kojem bi se sklonio. Međutim, val ga je sustigao i progutao ga, kao da nikad nije ni postojao.

Taj tužni, strašni prizor upotpunjuje sliku potopa koju Kur'an časni izlaže, kroz tri scene:

Prva: Voda koja se sliva iz nebeskih kapija i susreće s vodom koja šiklja iz zemaljskih izvora.

Druga: Lađa među valovima visokim poput brda.

Treća: Val koji razdvaja Nuha od njegovog sina koji je bio izdvojen.

A nakon što se voda smirila, nailazimo na tri scene:

Prva: Zemlja je progutala svoju vodu.

Druga: Nebo se razvedrilo.

Treća: Lađa je pristala na brdo El-Džudijj.[581]

---

[580] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1878.

[581] Ahmed el-Kubejsi, *Min enbail-kura, Bernamidž ahsenul-kasas*, priredila ua objavu: Fatima Muhammed Sittun, Muessesetur-risala, prvo izdanje, 2007, str. 146.

PETO: BOŽANSKA NAREDBA O PRESTANKU POTOPA

U jeku događaja koje oslikavaju kur'anski ajeti, između hučanja valova koji naviru i povlače se, koji prekrivaju cijelu Zemlju, ta scena se iznenada završava kako bismo direktno svjedočili povratku mira na ovaj svijet i uspostavi prethodnog sistema. Utišala se tutnjava, smirila se oluja, a dunjaluk se iznova rodio, kakav je i bio. Pogledajmo kako Božije riječi oslikavaju tu scenu.[582]

Uzvišeni kaže:

وَقِيلَ يَٰٓأَرۡضُ ٱبۡلَعِي مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقۡلِعِي وَغِيضَ ٱلۡمَآءُ وَقُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ وَٱسۡتَوَتۡ عَلَى ٱلۡجُودِيِّۖ وَقِيلَ بُعۡدٗا لِّلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ

I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju, a ti, o nebo, prestani!" I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na planini El-Džudijj i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!" (Hud, 44)

Ove divne kur'anske rečenice oslikavaju nam značenje Božijeg htijenja i Njegove svemoći koja obuhvaća cijeli svemir. On upravlja prema Svojem htijenju Svojim nebesima, Zemljom, morima, brdima, na svakom mjestu… Pritom ne pridaje nikakav značaj velikim ili malim, značajnim ili beznačajnim stvarima. Zar ne vidiš kako je ajet povratak svega u prvobitno stanje vezao za jednu kratku sintagmu – *I bi rečeno*, i to nakon što je izlijevanje nebeskih voda i kuljanje zemaljskih voda rezultiralo strašnim potopom. Time se oslikava lakoća tog postupka, za čiju je realizaciju potrebno samo ovo Božije naređenje, od kojeg zavisi nastanak i uništenje svijeta. Zatim obrati pažnju na ovaj detaljan prikaz:

1. *I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju…"*

U ajetu nije rečeno, naprimjer: "Isuši svoju vodu", premda bi to bilo primjereno prirodi Zemlje, nego je kazano: "gutaj svoju vodu", čime se ukazuje na to da su u Zemlji nastali otvori koji su začas

[582] Muhammed Seid Ramadan el-Buti, *Min revaiil-Kur'an*, str. 274.

progutali vodu. Prema tome, ona nije sprovela naredbu na sebi prirođen način, već na način kako joj je naredio Uzvišeni Stvoritelj.[583]

Poziv upućen Zemlji prethodio je pozivu upućenom nebu, zato što se od nje traže dvije stvari – da zaustavi izvore koji izbacuju vodu na površinu, kao i da proguta vode koje su je preplavljale. To će omogućiti da se nivo vode spusti i da lađa pristane na kopno. Što se tiče neba, od njega je tražena jedna stvar – da prestane izlijevati vodu. Samo spominjanje glagola *gutaj* učinilo je nepotrebnim da se naredi zaustavljanje izlijevanja, budući da gutanje vode može nastupiti samo nakon zaustavljanja. Čim je izdana naredba Zemlji da proguta vodu, zaustavljeno je izlijevanje izvora. Ubrzo je nestala sva voda koja se bila izlila iz izvora.[584]

U ovom kur'anskom tekstu voda pripada Zemlji, a naša planeta bogatija je vodom od svih poznatih planeta. Zato je Zemlja nazvana vodenom, odnosno plavom planetom. Naučnike je od davnina zbunjivalo otkuda tolika količina vode, bez koje ovakav vid života na Zemlji ne bi bio moguć. Razvili su brojne teorije kako bi objasnili porijeklo vode. Prema jednoj od tih teorija, voda je nastala sudarom komete sa Zemljom. Ta teorija trajala je dugo vremena, a potom je propala kao i sve druge. To se desilo kada su vulkanolozi otkrili da se više od 70 posto gasova i pare koja izbija iz vulkana sastoji od vodene pare. Jednostavnim proračunom broja vulkanskih kratera na Zemlji, te prosječnom količinom vodene pare koja izbija u svakoj erupciji, učenjaci su izračunali količinu vode koja je sakupljena na površini Zemlje, stijenama i sedimentima ispod njene kore, te u njenom zračnom omotaču. Na taj način utvrđeno je da je tu količinu vode naš Uzvišeni Gospodar izbacio iz Zemlje. O tome Uzvišeni kaže:

وَٱلْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَىٰهَآ ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعَىٰهَا

583 Ibid., str. 274.

584 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 124.

Poslije toga je Zemlju rasprostro, iz nje je vodu i pašnjake izveo. (En-Naziat, 30–31)

Kur'an časni govori o kruženju vode oko Zemlje u nekoliko drugih ajeta. U 44. ajetu sure Hud voda je pripisana Zemlji: *I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju…"* To je jasan kur'anski presedan, koji je nauka otkrila tek u posljednjim decenijama dvadesetog stoljeća.

Ovaj kur'anski tekst ukazuje na to da su provirući izvori učestvovali u stvaranju potopa u vrijeme Nuha, alejhis-selam. To potvrđuje Kur'an časni:

وَفَجَّرْنَا ٱلْأَرْضَ عُيُونًا فَٱلْتَقَى ٱلْمَآءُ عَلَىٰٓ أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ

...i učinili smo da iz zemlje izvori provru, i vode su se sastale po onome što je već bilo određeno. (El-Kamer, 12)

2. *"...a ti, o nebo, prestani!"*

Ako analiziramo riječ *prestani*, možemo razmisliti u kojoj su se mjeri iz njega izlijevale vode na Zemlju. Dovoljno je razmisliti o drugom ajetu koji to opisuje: *I Mi smo kapije nebeske pootvarali vodi koja je neprestano lila*, kako bismo imali predstavu o strašnim razmjerama padavina. Zatim pogledaj kako je obraćanje upućeno nebu i Zemlji, premda se radi o neživim bićima. Na taj način dočarava se brzina njihovog odgovora naredbi Uzvišenog Allaha, kao da su poslušali i razumjeli naredbu i obraćanje.[585]

Nebo je odmah prestalo izlijevati vodu, čim je čulo naredbu: *...a ti, o nebo, prestani!* Oblaci su se razišli, a nebo je postalo čisto i vedro. Glagol *prestani* ukazuje na dva značenja – prestanak kiše i razvedravanje.[586]

Tumačeći riječi: *...o nebo, prestani,* dr. Zaglul en-Nedždžar kaže: "Kur'anski tekst potvrđuje da je voda koja je potopila Zemlju za vrijeme Nuha, alejhis-selam, bila slatka, za razliku od brojnih poplava koje su uzrokovale morske vode, koje su zadesile Zemlju

[585] Buti, *Min revaiil-Kur'an*, str. 275.

[586] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 124.

tokom duge historije. Uprkos tome, američki geolozi William Ryan i Walter Pitman su 1998. godine ustvrdili da se u potopu izlila slana voda. To su iznijeli u svojoj knjizi *Nuhov potop: Nova naučna otkrića o događaju koji je promijenio tok historije.* Ovi naučnici tvrde da je morski potop, koji se odvijao iznad slatkovodnog jezera, bio prirodni događaj koji nema veze s vijestima o narodu Nuha, alejhis-selam. U tom djelu autori navode kako se taj događaj desio prije 7600 godina, kada je nivo vode u morima i okeanima počeo rasti i potiskivati slanu vodu iz Sredozemnog mora kroz Bosforski moreuz, uništavajući sve pred sobom. To je dovelo do brojnih velikih ljudskih migracija. Ipak, otkriće ostataka lađe Nuha, alejhis-selam, u podnožju brda El-Džudijj, u sloju sedimenata nastalih od slatke vode, koji se prostiru od juga Turske do vrha Arapskog zaljeva, protežući se kroz ogromna područja između rijeka Tigris i Eufrat, negira tvrdnje američkih autora koji ističu da je to bio morski potop koji nema veze s Nuhovim potopom. To otkriće također potvrđuje preciznost kur'anskog opisa potopa, i to prije hiljadu i četiri stotine godina."[587]

3. *I voda se povuče i ispuni se odredba...*

Ovo je manifestacija izravnog odgovora na Allahovu naredbu. Voda se povukla i naredba je smjesta izvršena: *I voda se povuče.*[588] Allah je ispunio Svoju naredbu, sproveo Svoje htijenje i sručio kaznu na nevjernike i potopio ih, a Nuha i vjernike je spasio.[589]

Ravnoteža između dvije uzastopne rečenice: *I voda se povuče i ispuni se odredba* ukazuje na to da se ispunjenje desilo istovremeno s naredbom, bez izmjena ili propusta, skoro istim tempom i ritmom. Riječi: *i ispuni se odredba* na koncizan i slikovit način govore o spasu vjernika i uništenju nevjernika. Stvarno značenje

[587] Zaglul en-Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihi*, Darul-ma'rifa, Bejrut, Liban, prvo izdanje, 2013, 1/188.

[588] Fadil es-Samurrai, *Ala tarikit-tefsiril-bejani*, 3/159.

[589] Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/200.

sastoji se u tome da su uništeni oni kojima je Allah odredio da budu uništeni, a spašeni su oni kojima je Allah odredio spas.[590]

4. *...a lađa pristade na planini El-Džudijj*

Tekst Kur'ana časnog potvrđuje da je lađa Nuha, alejhis-selam, pristala na planini El-Džudijj, koja se nalazi na jugoistoku Turske, sjeveroistočno od Džizre, na obalama rijeke Tigris, u blizini granica Turske, Iraka i Sirije, sjeverno od grada Mosula.

Dr. Zaglul en-Nedždžar navodi da su arheološka istraživanja potvrdila vjerodostojnost i tačnost ovih tvrdnji. On navodi kako je sredinom maja 1948. godine jedan kurdski pastir po imenu Rešid Serhan otkrio drvene ostatke lađe Nuha, alejhis-selam, na hrpi krhotina razasutih po vrhu planine El-Džudijj. Istraživanja te lokacije nastavljena su kasnije, 1953, 1959, 1980, 1987. i 1994. godine, a ona traju i danas. Isto tako, otkriven je debeli sloj slatkovodnih sedimenata u dolinama između rijeka Tigris i Eufrat, gdje je kolijevka brojnih starih civilizacija, od kojih su neke otkrivene, a koje datiraju između tri i sedam hiljada godina prije nove ere. Ti sedimenti najvjerovatnije su ostaci potopa, pronađeni ispod njih, a koji ne sadrže ljudske tragove niti ostatke prethodnih civilizacija. Do tog zaključka došlo se na osnovu činjenice da su ti sedimenti rašireni na ogromnom prostranstvu i da su debeli više od deset stopa. Ti sedimenti prekrivaju brojna drevna naselja koja su iskopana u periodu između 1922. i 1934. godine. Istraživanja tih drevnih civilizacija nastavljena su s prekidima do današnjeg dana. Ova saznanja potvrđena su analizom i ispitivanjem sedimenata pronađenih u pećinama na sjeveru Iraka, poznatih po imenu Velika pećina Šanidar. Ti sedimenti stari su blizu stotinu hiljada godina, a sadrže ostatke ljudske egzistencije koje je istraživao dr. Ralph Solecki sa Smithsonian instituta u Sjedinjenim Američkim Državama.[591]

[590] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 171.

[591] Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihi*, 1/190.

Isto tako, brojna stara historijska predanja koja su nedavno otkrivena ukazuju na to da je Nuhova lađa pristala na planini El-Džudijj. Te podatke nalazimo u djelima Kirasusa, svećenika iz babilonske civilizacije, i Abidena, Sokratovog učenika, koji je jedan od simbola starogrčke civilizacije.[592]

O planini El-Džudijj Jakut el-Hamevi u djelu *Mu'džemul-buldan* (*Leksikon zemalja*) kaže: "Završno *j* je podvostručeno (*džudijj*). To je planina koja gleda na Ibn Omerov otok, na istočnoj strani rijeke Tigris, u okolini Mosula. Na toj planini pristala je lađa Nuha, alejhis-selam, kada se voda povukla.[593] Džizra ili Ibn Omerov otok oblast je koja se prostire između rijeka Tigris i Eufrat na sjeveru Iraka, a planina El-Džudijj gleda na tu oblast, koja se nalazi u blizini poznatog iračkog grada Mosula. Ta planina i danas se naziva El-Džudijj i ona je poznata tamo."[594]

Riječi: *a lađa pristade na planini El-Džudijj* znače da se lađa zaustavila i uspravno stala na kopno, ne naginjući se lijevo-desno ni naprijed-nazad. To se desilo Allahovom brigom i potpunom zaštitom.[595]

5. *...i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!"*

To je kratka, odlučna rečenica koja dijeli duboka značenja: *Daleko neka je narod koji zulum čini!* Daleko su od života, jer su uništeni. Daleko su od Allahove milosti, jer su prokleti. Daleko su od sjećanja, jer su nestali. Ne zavređuju ni sjećanje ni uspomenu. Umrli su i preselili se u život berzeha, gdje će boraviti sve do Sudnjeg dana, kada će dobiti ono što zaslužuju. Prema tome, udaljavanje nevjernika, koji su nijekali Nuhovu poslanicu, i njihovo

---

592 Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihi*, 1/190.
593 Hamevi, *Mu'džemul-buldan*, 2/179.
594 Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/201.
595 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 125.

onemogućavanje da čine nered na Zemlji konačno je, i na ovoj planeti ostali su samo vjernici.[596]

I bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!": Ovo je dova kojom su prokleti oni koji su uništeni. Opisani su kao zulumćari kako bi oni koji dolaze poslije njih znali da kažnjeni mogu biti samo oni koji zaslužuju kaznu. Time se želi isključiti mogućnost da će kazna obuhvatiti one koji to ne zaslužuju.[597]

I bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!" Ove riječi nagovještavaju da će na ovaj način biti kažnjeni i prokleti svi koji budu činili zulum i smatrali lažnim poslanike. Zato zulumćari i nevjernici trebaju doći pameti i prestati, kako ih Allah ne bi kaznio kao što je kaznio one poput njih.[598]

6. Ajet koji predstavlja vrhunac rječitosti i sadrži brojne nadnaravne izražajne odlike

Ajet: *I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju, a ti, o nebo, prestani!" I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na planini El-Džudijj, i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!"* sadrži brojne odlike izražajne nadnaravnosti i dostigao je vrhunac retoričke nenadmašnosti. Neki mufesiri kažu: "Ovo je najelokventniji ajet u cijelom Kur'anu. Sadrži dvadeset jednu stilsku figuru, a sastoji se od devetnaest riječi. Na početku ajeta Zemlji se naređuje da proguta vodu, zato što je ona iz nje prvenstveno potekla, prije nego što je počela liti s neba."[599]

O ovom ajetu mnogo je toga rečeno i brojne su knjige napisane. Između ostalog, rečeno je:

---

596 Ša'ravi, *Kasasul-enbija*, 1/59.

597 Afif Tabbara, *Meal-enbija fil-Kur'anil-kerim*, str. 77.

598 Imad Zuhejr Hafiz, *El-Kasasul-kur'anil-kerim bejnel-aba vel-ebna*, magistarski rad, Univerzitet Ummul-kura, Kraljevina Saudijska Arabija, 1988, str. 46.

599 Ahmed Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 173.

"Čak i oni koji negiraju božansko porijeklo Kur'ana jednoglasni su u mišljenju da je ljudski rod nesposoban da sačini ovakav ajet."[600]

Također je rečeno: "Uzvišeni u ovom ajetu naređuje, zabranjuje, obavještava, poziva, naziva, uništava, pošteđuje, usrećuje i unesrećuje. On pripovijeda o poslanicima na tako rječit, koncizan i izražajan način, da bi pera presušila ne mogavši nešto slično izraziti."[601]

Ovaj ajet obiluje tajnama i riznicama retorike. Sadrži divne i vrhunske primjere rječitosti. Objedinio je elemente lingvističke (*lafzi*) i sadržajne (*ma'nevi*) estetike koji su nedostižni običnim govornicima.[602] Stilističkim aspektima i retoričkim tajnama ovog ajeta bavio se mufesir Ebu Hajjan, koji kaže: "Ovaj ajet sadrži dvadeset jednu stilsku figuru:

- Skladna podudarnost (*munaseba*), u riječima: *Gutaj, prestani!*
- Antiteza (*mutabeka*) između pojmova nebo i Zemlja.
- Alegorija (*medžaz*): *o nebo*, a misli se na kišu.
- Metafora (*istiara*): *prestani!*
- Aluzija (*išara*), gdje riječi: *I voda se povuče* aludiraju na brojna značenja.
- Personifikacija (*temsil*), gdje se naredba odnosi na uništenje nevjernika i spašavanje vjernika.
- Podudarnost (*irdaf*) u riječima: *a lađa pristade na planini El-Džudijj*. Izraz lađa pristade je potpun, a dodani su izrazi na El-Džudijju, kako bi se naglasilo značenje pristajanja i učvršćenja.
- Razložnost (*ta'lil*), gdje riječi: *I voda se povuče* ukazuju na razlog zbog kojeg je omogućeno pristajanje.
- Buđenje pažnje (*ihtiras*) – *Daleko neka je narod koji zulum čini!*, što također sadrži i pokudu za njih.

---

600 Sujuti, *El-Itkan*, str. 218.

601 Fadil es-Samurrai, *Ala tarikit-tefsiril-bejani*, 3/155.

602 Muhammed Mahmud Ahmed i Musa el-Hatib, *Duaul-enbija ver-rusul*, Merkezul-kitab lin-nešr, Kairo, prvo izdanje, 1999, str. 29.

• Konciznost (*īdžaz*), što podrazumijeva sažeto izražavanje o brojnim značenjima. Nabrojao je i ostale figure, a to su: pojašnjenje (*idah*), običan način izražavanja (*musavat*), estetika sklada (*husnun-nesek*), pravilna podjela (*sihhatut-taksim*), estetika izražavanja (*husnul-bejan*), otkrivanje (*temekkun*), zvučna sličnost (*tedžnis*), ritmički sklad (*teshim*), antonim (*mukabela*), disciplina (*tehzib*) i opis (*vasf*).[603]

I Muhammed Ismail el-Emir o tome je napisao djelo pod nazivom *En-Nehrul-mevrud fi tefsiri ajeti Hud*. Na taj nadnaravni izraz ukazuje i činjenica da su nevjernici iz plemena Kurejš pokušali odgovoriti na izazov Kur'ana. Predali su se konzumiranju pšenice, janjetine i vina četrdeset dana kako bi im se razbistrio um. Kada su željeli preći na stvar, čuli su ovaj ajet, pa su rekli jedni drugima: "Ovakve riječi nisu slične ljudskim riječima." Zatim su odustali od svoje nakane i razišli se.[604]

Ibn Mukaffa, koji je bio veoma elokventan i čak je bio najrječitija osoba svoga vremena, htio je napisati nešto slično Kur'anu, pa je sastavio neke riječi i nazvao ih surama. Jednog dana prošao je pored dječaka koji je izgovarao te riječi, pa se vratio i izbrisao ono što je napisao i rekao je: "Svjedočim da ništa ne može parirati ovim riječima i da ih nije napisao čovjek."[605]

ŠESTO: NUH JE ZAMOLIO SVOGA GOSPODARA ZA SVOGA SINA I ZATRAŽIO OD ALLAHA OPROST I MILOST ZA NJEGA

Uzvišeni kaže:

وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُۥ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ٱبْنِى مِنْ أَهْلِى وَإِنَّ وَعْدَكَ ٱلْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ ٱلْحَٰكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ ۖ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيْرُ صَٰلِحٍ ۖ فَلَا تَسْـَٔلْنِ مَا

603 Ebu Hajjan el-Endelusi, *El-Bahrul-muhit fit-tefsir*, Darul-fikr, Bejrut, prvo izdanje, 1420, 5/228.

604 Imad Zuhejr Hafiz, *El-Kasasul-kur'anil-kerim bejnel-aba vel-ebna*, str. 46.

605 Alusi, *Ruhul-meani fi tefsiril-Kur'anil-azim ves-seb'ul-mesani*, 12/63.

لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٌۖ إِنِّيٓ أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلۡجَٰهِلِينَ ٤٦ قَالَ رَبِّ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِكَ أَنۡ أَسۡـَٔلَكَ مَا لَيۡسَ لِي بِهِۦ عِلۡمٞۖ وَإِلَّا تَغۡفِرۡ لِي وَتَرۡحَمۡنِيٓ أَكُن مِّنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ

A Nuh se prije toga obrati Gospodaru svome i reče: "Gospodaru moj, sin moj je, uistinu, iz porodice moje, a obećanje Tvoje je, zaista, istinito i Ti si Sudija najpravedniji!" "O Nuhu", odgovori mu, "on nije od onih iz porodice tvoje koje sam obećao spasiti; on, doista, radi ono što ne valja, zato Me ne moli za ono što ne znaš! Upozoravam te da ne budeš među neznalicama." "Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikada ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, sigurno ću biti među gubitnicima." (Hud, 45–47)

Put spasa po uzburkanom moru, kroz valove poput brda visoke, izložen padavinama kao iz kabla, nakon što je nebo otvorilo svoje kapije, učinilo je da Nuh zaboravi na svoga sina, tako da ih je val razdvojio.[606]

Od razmišljanja o sinu odvratile su ga strahote tog teškog i nemilosrdnog putovanja. Kada je lađa pristala na planinu El-Džudijj i uspravila se na tlu, strah se smirio i nestalo je zabrinutosti koja mu je odvraćala misli. Mogao se posvetiti nastaloj situaciji. Tada su se Nuhu vratila sjećanja na svoju zemlju, domovinu i narod. Sjetio se svoga sina, ne znajući kako je završio. Uzburkale su se očinske emocije koje je Uzvišeni usadio u srca roditelja.[607]

1. *A Nuh se prije toga obrati Gospodaru svome i reče: "Gospodaru moj"*

To je poziv molitve, obraćanja, molbe i traženja zaštite. To je poziv u pomoć, povezan s pokornošću, skrušenošću i poniznošću. Na to ukazuje riječ *obrati*. Jer, kada bi se to odnosilo na obično dozivanje, upotrijebio bi riječ *pozvati*. Međutim, ovo obraćanje

606 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 129.

607 Ibid., str. 130.

nosi snažne emocije, od blagog poslanika. To mora biti praćeno pokornošću, skrušenošću i poniznošću.[608]

Svome Gospodaru, Koji se o njemu brine i stara. U svojoj dovi kazao je: *Gospodaru moj*, a izostavljen je uzvik *o*, budući da na to ukazuje glagol *obrati se*.[609]

2. *"...sin moj je, uistinu, iz porodice moje..."*

To jest, iz porodice moje, za koju si obećao da će biti spašena. Naravno, Allaha niko ne može podučiti, već su ove riječi izraz nade i prizivanja, molitve iz srca slomljenog zbog djeteta. Moj sin je iz porodice moje, kao da se on u ovom trenutku podsjeća na obećanje da će mu porodica biti spašena. Pritom je izgubio iz vida riječi *osim onih o čijoj je kazni prethodila Riječ odredbe*.

3. *"...a obećanje Tvoje je, zaista, istinito..."*

To jest, Tvoje obećanje ne može biti suprotno stvarnosti. On je vjerovatno računao na to da je Uzvišeni Allah njegovog sina spasio na drugi način, mimo lađe.[610] Druga mogućnost jeste da je Nuh, alejhis-selam, shvatio da se njegov sin utopio s ostalima, pa je ovim riječima želio da zamoli Allaha za veliku milost i oprost, kako bi bio spašen na vječnom svijetu. Cijelim srcem uputio je dovu koju je započeo riječima *Gospodaru moj*, koje nose smisao brige i poštovanja, odgoja i staranja, stalne veze, uzvišene pozicije. Kazao Mu je da je sin iz porodice njegove i da Ga samim tim moli da mu podari Svoju zaštitu i milost. To nije jasno izgovorio, već je aludirao na to iz poštovanja prema Gospodaru i oslanjajući se na to da On već zna za Nuhovu molbu i potrebu. Ovaj način izražavanja oslikava najveću moguću pristojnost u obraćanju Uzvišenom Allahu.[611]

608 Ibid., str. 129.

609 Ibid., str. 129.

610 Faruk Hamada, *Aba ve ebna malamih terbevijja*, Darul-kalem, Damask, prvo izdanje, 1997, str. 20.

611 Ibid., str. 20.

4. *"...i Ti si Sudija najpravedniji!"*

Ti si pravedni sudac i Tvoj sud je najpravedniji. Zadovoljan sam svakom Tvojom odredbom, naredbom i sudbinom. Pokoravam se Tvojem određenju i htijenju. Međutim, usrdno Te molim, iako sam zadovoljan Tvojom odredbom ma kakva ona bila. Ja sam predani rob, koji je skrušen i koji se kaje.[612]

5. *"O Nuhu", odgovori mu, "on nije od onih iz porodice tvoje..."*

Allah nije negirao da je to bio Nuhov biološki sin, već je negirao da je bio od vjernika i njegovih sljedbenika koji zaslužuju da budu spašeni od potopa. To je najispravnije tumačenje ovih ajeta. Daleko su od istine oni koji tvrde da to znači da mladić nije bio pravi sin, već da je začet putem preljuba. To je najslabije tumačenje, na osnovu predanja Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, koje se bilježi u više izvora, gdje se navodi: "Žena nijednog vjerovjesnika nije počinila preljub, već su ga iznevjerile u djelima i namjerama."[613]

Ibn Kesir kaže: "Više komentatora Kur'ana, međutim smatra pogrešnim mišljenje onih koji kažu da se ovdje ne radi o njegovom sinu, nego o sinu preljubnice. Ibn Abbas i većina selefa – prve islamske uleme kažu da žena Božijeg poslanika nikada nije bila preljubnica." Zatim kaže: "*On nije od onih iz porodice tvoje,* tj. on nije od onih iz tvoje porodice koje sam obećao spasiti, jer sam obećao spasiti one od tvoje porodice koji vjeruju." Onda nastavlja: "Ibn Abbasove riječi su istina u koju nema sumnje. Uzvišeni Allah ne bi dozvolio da vjerovjesnikova žena počini nemoral."[614]

Ibn Džerir kaže: "Bliže je istini ono tumačenje u smislu – on nije od onih iz tvoje porodice koje sam obećao spasiti, jer se suprotstavljao tvojoj vjeri i nije vjerovao u Mene. To je bio njegov sin, budući da je Uzvišeni obavijestio Svoga vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da je tako: *...i Nuh zovnu sina*

612 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 178.

613 Omer iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 73.

614 Ibn Kesir, *Tefsir*, 4/226.

svoga..., a riječi: *on nije iz porodice tvoje* imaju značenje koje smo spomenuli. On, naime, nije pripadao Nuhovoj vjeri."[615]

6. "...on, doista, radi ono što ne valja..."

Ovo je obrazloženje tvrdnje da mladić nije iz porodice Nuhove, jer je iman, vjerovanje, istinska rodbinska veza. Što se tiče nevjernika, oni nisu iz tvoje porodice, obuhvaćene obećanjem *i vjernike*. Ovaj odlomak ukazuje na činjenicu da čovjeka čine njegova djela, a da je sve drugo biće od krvi i mesa. Riječi: *on radi ono što ne valja* ukazuju na to da je Nuhov sin bio pokvaren i loš.[616]

Srodstvo se temelji na vjerovanju i ideologiji, a ne na krvnoj i rodbinskoj vezi. Tu činjenicu treba utvrditi i naglasiti: *"O Nuhu", odgovori mu, "on nije od onih iz porodice tvoje koje sam obećao spasiti..."* zatim je ukazao na razlog: *"...on, doista, radi ono što ne valja"*.[617]

To je nepobitna činjenica o ovoj vjeri, činjenica spone u kojoj se spajaju svi konci. Veza vjere koja povezuje čovjeka i čovjeka u takvom omjeru da ga tako ne povezuje pripadnost i srodstvo.[618]

"O Nuhu", odgovori mu, "on nije od onih iz porodice tvoje koje sam obećao spasiti; on, doista, radi ono što ne valja": Ove božanske riječi i odluke izvele su sina iz kruga Nuhove porodice i smjestile ga u duboki ambis u kojem ga niko neće spominjati, niti se na njega osvrtati. Njemu je milije bilo nevjerovanje od vjere. Odabrao je šejtanski put, tako da su blisko srodstvo i veza po rođenju izgubili svaki smisao. Ovo božansko obraćanje ukazuje na to da je Nuhov sin bio među onima koji su zahvaćeni potopom. Uništen je zato što je u stvarnosti bio nevjernik i grešnik.

---

615 Taberi, *Tefsir*, 15/346.

616 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 180.

617 Muhammed Dib el-Džadži, *En-Nesekul-kur'ani, dirasetul-uslubijja*, Muessesetu ulumil-Kur'an, Kraljevina Saudijska Arabija, prvo izdanje, 2010, str. 126, 127.

618 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1880.

7. "…zato Me ne moli za ono što ne znaš! Upozoravam te da ne budeš među neznalicama"

Ova izjava donosi dodatne pouke Nuhu, alejhis-selam. Znači, ako znaš skrivene stvari, a tvoj Gospodar je postupio onako kako ti nisi želio, suprotno tvojim očekivanjima i emocijama, onda budi sasvim uvjeren da je tvoj Gospodar sveznajući i mudar i da Njegovi postupci proističu iz Njegove bezgranične mudrosti i znanja.

Upozoravam te da ne budeš među neznalicama, to jest ovim riječima usmjeravam te i savjetujem: *Zato Me ne moli za ono što ne znaš!* To znači da ova zabrana ima funkciju savjeta i upute za budućnost, a nije vid prijekora zbog nečega što se desilo u prošlosti. To znači: Upozoravam te da u budućnosti ne budeš neznalica, nesvjestan ove činjenice, pa da od svoga Gospodara u budućnosti zatražiš nešto što nije u skladu s Njegovim sveznanjem, mudrošću i pravednošću, bez obzira na tvoje emocionalne i psihološke motive. To znači da treba u potpunosti biti zadovoljan Uzvišenim Allahom kada je u pitanju ono što je On odredio, pa makar to bilo usmjereno protiv najbližih srodnika.[619] U tom trenutku Nuhu, alejhis-selam, preostalo je samo da kaže:

8. "Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikada ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, sigurno ću biti među gubitnicima!"

U ovom ajetu Nuh, alejhis-selam, izvinjava se zbog molbe koju je uputio. On sada ponovo upućuje molbu Allahu, ali ovoga puta moli Ga da mu omogući da Ga više nikada ne zamoli za nešto što ne zna. Kontekst je, prema tome, u potpunosti konzistentan.[620]

• *"Gospodaru moj", reče...*: Nuh, alejhis-selam, obraća se Uzvišenom i traži oprost od Njega. Rekao je: O Gospodaru, Ti Koji se o meni brineš, Koji me odgajaš, podučavaš, usmjeravaš i upućuješ…

---

619 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 132.

620 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 185.

• *"...Tebi se ja utječem..."*: Tražim Tvoju zaštitu i utječem Ti se da ne počinim ovakvu grešku drugi put.

• *"...da Te više nikada ne zamolim za ono što ne znam!"*: Zbog ovoga se Nuh izvinjavao – da zamoli Allaha za ono što ne zna, kao i da mu pomogne da bude privržen Njegovim naredbama.

• *"Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, sigurno ću biti među gubitnicima"*: Ako mi ne oprostiš grijeh i ne obaspeš me Svojom milošću, onda ću biti gubitnik na ovom i na budućem svijetu. Utječem Ti se od takvih postupaka. Gubitnik je onaj ko izgubi svoj kapital, a ta se riječ u ovom kontekstu odnosi na gubitak Allahove ljubavi i nagrade.[621]

Nuh, alejhis-selam, prvo je tražio oprost, budući da pročišćavanje ide prije uljepšavanja. Zatim je zatražio od Uzvišenog milost, znajući da milost zaslužuje onaj kojim je Allah zadovoljan.[622] Allah nas na ovaj način podučava kako su se poslanici ophodili prema svom Gospodaru, kako bismo ih uzeli za uzor.[623]

Iz kazivanja o Nuhu i njegovom sinu možemo naučiti i to da Uzvišeni Allah može iskušati vjernika djetetom koje je grešnik ili nevjernik, koje mu se protivi i suprotstavlja u vjerovanju i ubjeđenju, koje se udružuje s njegovim neprijateljima i šejtanovim prijateljima protiv Allahovih vjernih robova, uprkos neoborivim dokazima i argumentima koji potvrđuju istinitost njegove misije. Takvo dijete nije sramota za vjernika, niti će on trpjeti posljedice njegovog nevjerovanja. Zato vjernici ne smiju uzimati za sramotu ako je neki vjernik iskušan nepokornim i grešnim djetetom. Naprotiv, to iskušenje treba uzeti kao pouku i treba zamoliti Allaha da to dijete uputi na Pravi put. Muslimanu nije dozvoljeno da nipodaštava ili ponižava svoga brata muslimana zbog neposlušnog djeteta, ukoliko se radi o odrasloj, zreloj osobi. Svako će odgovarati za svoja

621 Ibid., str. 185.

622 Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 186.

623 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 133.

djela i neće nositi grijehe svog djeteta. Uzvišeni kaže: *I svaki grešnik samo će svoje breme nositi* (El-En'am, 164).[624]

SEDMO: NUHOVA ŽENA NEVJERNICA

Uzvišeni kaže:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱمۡرَأَتَ نُوحٖ وَٱمۡرَأَتَ لُوطٖۖ كَانَتَا تَحۡتَ عَبۡدَيۡنِ مِنۡ عِبَادِنَا صَٰلِحَيۡنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمۡ يُغۡنِيَا عَنۡهُمَا مِنَ ٱللَّهِ شَيۡـٔٗا وَقِيلَ ٱدۡخُلَا ٱلنَّارَ مَعَ ٱلدَّٰخِلِينَ ١٠ وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱمۡرَأَتَ فِرۡعَوۡنَ إِذۡ قَالَتۡ رَبِّ ٱبۡنِ لِي عِندَكَ بَيۡتٗا فِي ٱلۡجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِن فِرۡعَوۡنَ وَعَمَلِهِۦ وَنَجِّنِي مِنَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ١١ وَمَرۡيَمَ ٱبۡنَتَ عِمۡرَٰنَ ٱلَّتِيٓ أَحۡصَنَتۡ فَرۡجَهَا فَنَفَخۡنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَّقَتۡ بِكَلِمَٰتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِۦ وَكَانَتۡ مِنَ ٱلۡقَٰنِتِينَ

Allah navodi kao primjer onih koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu: bile su udate za dva čestita roba Naša, pa su ih iznevjerile, i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći, i bit će rečeno: "Ulazite vas dvije u Vatru, s onima koji u nju ulaze!" A Allah navodi kao primjer onih koji vjeruju ženu faraonovu, kad je rekla: "Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me od faraona i njegovih postupaka, i izbavi me od ljudi zulumćara!" I Merjemu, kćer Imranovu, koja je nevinost svoju sačuvala, pa smo u nju duha Svog udahnuli, i ona je u riječi Gospodara svoga i knjige Njegove povjerovala i od onih koji su pokorni bila. (Et-Tahrim, 10–12)

Ovaj ajet nedvosmisleno govori o stavu Nuhove žene, koja je ostala nevjernica. Nije joj pomoglo to što je bila udata za Allahovog vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam. Izraz *iznevjerile* ovdje se odnosi na neprihvaćanje vjerovanja, a ne na nevjernost u smislu preljube.[625]

---

624 Muhammed Ebu Faris, *Meal-enbija fid-da'veti ilallah*, str. 85.

625 Ahmed eš-Šerkavi, *El-Mer'etu fil-kasasil-kur'ani*, Darus-selam, Kairo, prvo izdanje, 2001, 1/143.

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Žena Božijeg poslanika nikada nije bila preljubnica, već se njihova izdaja odnosi na vjeru."[626]

Ibn Kesir kaže: "*…pa su ih prevarile*, tj. u vjerovanju. Nisu se složile s njima u vjerovanju, niti su povjerovale u njihovo poslanstvo. Zajednički život sa poslanicima neće im ništa koristiti, niti će moći od njih nesreću odstraniti. O tome Allah kaže: *…i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći*, tj. zbog nevjerovanja njihova, i reći će se: *tim dvjema ženama, ulazite vas dvije u Vatru, sa onima koji ulaze!* Pod Allahovim riječima: …pa su ih prevarile, ne misli se na to da su one učinile preljub, nego da su ih u vjerovanju iznevjerile, jer žene vjerovjesnika zaštićene su od mogućnosti da učine preljub zbog izuzetne časti vjerovjesnika."[627] A Nuhova žena se svim silama borila protiv njegovog pozivanja u dobro i u monoteizam. Štaviše, bila je ohola i nevjernica.[628]

Nuhova žena poricala je vjerovjesništvo svoga muža Nuha, a trebala je biti prva vjernica, jer ga je dobro poznavala i bila mu veoma bliska. Međutim, dala je prednost svom narodu, koji su bili nevjernici, u zabludi, i to ju je odvelo u propast. Pridružila se onima koji su bili nevjernici i koji su se izrugivali njenom mužu. Ništa joj nije pomoglo što je bila Nuhova supruga, već je završila u Vatri s ostalim nevjernicima.[629]

Slijedi komentar ajeta povezanih sa četiri primjera. Prvi i drugi primjer tiču se nevjernika, a treći i četvrti vjernika.[630]

---

626 Ibid., 1/143.

627 Ibn Kesir, *Tefsir*, 4/393.

628 Huda Abdullatif Arjan, *Eš-Šahsijjetun-nisaijja fil-kissatil-kur'anijja*, Daru Gar Hira, Damask, prvo izdanje, 2005, str. 283.

629 Ahmed eš-Šerkavi, *El-Mer'etu fil-kasasil-kur'ani*, 1/143.

630 Abdulhamid el-Furahi, *Nizamul-Kur'an ve te'vilil-Furkan bil-Furkan*, Ed-Dairetul-humejdijja, Indija, prvo izdanje, 2008, 1/526.

1. *Allah navodi kao primjer onih koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu*

Ovaj primjer skreće pažnju na činjenicu da je uputa u Allahovim rukama. On upućuje koga hoće, a u zabludi ostavlja onoga koga hoće.

إِنَّكَ لَا تَهْدِى مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِٱلْمُهْتَدِينَ

Ti, doista, ne možeš dati uputu kome bi ti volio, jer Allah upućuje koga On hoće, i On najbolje zna one koji će uputu slijediti. (El-Kasas, 56)

Prema tome, nevjernik će biti nevjernik čak i ako živi u vjerničkoj kući, okružen vjernicima i monoteistima, i ako bude raspoznavao istinu od neistine, dobro od zla. To se desilo s ove dvije žene. Daleko od toga da se Nuh, alejhis-selam, i Lut, alejhis-selam, nisu dovoljno zalagali u pozivanju svojih supruga Allahu i vjerovanju u Njega, u pozivanju u istinu, pozitivne vrijednosti, dobro i vrline. Međutim, bolesna srca ne mogu vjerovati pa makar bila pod nadzorom blagoslovljenog poslanika ili dobrog vjernika.[631]

2. *...bile su udate za dva čestita roba Naša*

U ovom primjeru hvali se status Nuha i Luta, alejhis-selam, kroz riječi Uzvišenog *dva roba*. I ne samo to, već im je dana osobina *čestita*. Oni su postigli iskreno robovanje Uzvišenom Allahu i ostvarili su čestitost. Ovim se ukazuje na čestitost vjere i čestitost ispravne veze s ljudima. Zato su svi vjerovjesnici pozivali u čestitost. Jusuf, alejhis-selam, koji je imao vlast, visok položaj, moć, ugled i čast, koji je bio vjerovjesnik, poslanik, istinoljubiv, lider, poznavalac tumačenja snova, moćan, ugledan, imućan, obratio se Allahu riječima:

631 Abdussettar el-Mersumi, *El-Lefetatul-meliha lil-emsalis-sariha fil-Kur'anil-kerim*, Darul-mi'radž ed-dimiškijja, Bejrut, Liban, prvo izdanje, 2016, str. 295.

* رَبِّ قَدْ ءَاتَيْتَنِي مِنَ ٱلْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِن تَأْوِيلِ ٱلْأَحَادِيثِۚ فَاطِرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ أَنتَ وَلِيِّۦ فِي ٱلدُّنْيَا وَٱلْآخِرَةِۖ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِٱلصَّٰلِحِينَ

"Gospodaru moj, Ti si mi dao dio vlasti i naučio me tumačenju snova! O Ti Koji si nebesa i Zemlju bez prethodnog primjera stvorio, Ti si Zaštitnik moj i na dunjaluku i na ahiretu; daj da umrem kao musliman i pridruži me čestitima!" (Jusuf, 101)

To je tražio i Sulejman, alejhis-selam, u svojoj dovi:

وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِيٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِيٓ أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ

I reče: "Gospodaru moj, nadahni me da budem zahvalan na blagodati Tvojoj, koju si ukazao meni i roditeljima mojim, i da činim dobra djela na zadovoljstvo Tvoje, i uvedi me, milošću Svojom, među dobre robove Svoje!" (En-Neml, 19)

Isto tako, u ovom primjeru navodi se bračna veza, što znači da su i Nuh i Lut bili na vrhu porodične piramide u bračnoj zajednici.[632]

3. *...pa su ih iznevjerile, i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći...*

Neki ljudi u prvi bi mah pomislili da se radi o bračnoj prevari, što ne može biti slučaj kada je riječ o vjerovjesnicima, neka ih prati mir. Vjerovjesnici se odlikuju osobinama koje ne smiju odbijati ljude od njih i njihove misije. To uključuje zarazne bolesti, laganje i izdaju. Njihova čast je zaštićena kako ljudi ne bi imali povoda da osporavaju njihovu misiju. Ovdje se radi o drugoj vrsti nevjere.

a) Nevjera Nuhove žene: Nuhova žena nije vjerovala u njega kao vjerovjesnika i govorila je ljudima da je lud. U *Tefsiru* Ibn Džerira et-Taberija navodi se da su Ibn Abbasa, koji je bio u blizini Kabe, upitali o riječima Uzvišenog: *pa su ih iznevjerile*, a on je rekao: "Njihova nevjera nije se sastojala u preljubu. Prva je govorila za svog muža da je lud ili je obavještavala buntovnike Nuhovog

632 Mersumi, *El-Lefetatul-meliha lil-emsalis-sariha fil-Kur'anil-kerim*, str. 296.

naroda kada bi neko postao vjernik." Maverdi u djelu *En-Nuketu vel-ujun* navodi kako je Nuhova žena za njega govorila da je lud, a kada bi neko postao vjernik, obavještavala bi buntovnike o tome.[633] Neki učenjaci navode da je ona umrla prije potopa.[634]

b) Nevjera Lutove žene sastojala se u tome što je obavještavala Lutov narod kada bi on nekoga ugostio. Ona je bila nevjernica i istomišljenica svojih sugrađana nevjernika. Nije prevarila svoga muža time što je učinila preljub. Dahhak prenosi da je Ibn Abbas rekao: "Žena vjerovjesnika nikada nije počinila preljub. Allah ju je uništio zajedno s nevjernicima iz njenog naroda kada je Allah prevrnuo njihovo selo na njih – ono što je bilo gore – bī dolje."[635]

4. *...i bit će rečeno: "Ulazite vas dvije u Vatru, s onima koji u nju ulaze!"*

Allah je donio konačnu presudu da će ih uvesti u Vatru, budući da im nije pomoglo to što su bile supruge dvojice Božijih poslanika. One će na Sudnjem danu završiti u Vatri.[636] Nema plemenitosti ni zauzimanja u pitanju nevjerovanja i vjerovanja, kao i u pitanju izdaje u vjeri čak i za supruge vjerovjesnikā.[637]

5. *A Allah navodi kao primjer onih koji vjeruju ženu faraonovu, kad je rekla: "Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me od faraona i njegovih postupaka, i izbavi me od ljudi zulumćara!"*

Evo, ovu faraonovu ženu nije spriječila poplava nevjerovanja u kojoj je živjela, u faraonovom dvorcu, da sama traži spas. Tako se odrekla faraonovog dvorca tražeći od svoga Gospodara kuću u Džennetu, odrekla se svoje veze sa faraonom tražeći od svoga Gospodara spas od njega. Odrekla se faraonovog djela iz bojazni

---

633 Ebu Hasan el-Maverdi, *Tefsirul-Maverdi (En-Nuketu vel-ujun)*, Darul-kutubil-ilmijja, Muessesetul-kutubis-sekafijja, Bejrut, Liban, 6/46, 47.

634 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 310.

635 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 310.

636 Ibid., str. 310.

637 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3621.

da joj se šta ne pridoda od njegovog djela, jer je bila u najbližoj vezi s njim: *...i spasi me od faraona i njegovih postupaka*. Odrekla se i faraonovog naroda u kojem je živjela: *...i izbavi me od naroda nepravednog!* Dova faraonove žene i njen stav primjer je uzdizanja iznad blagodati ovozemnog života u njihovim najraskošnijim oblicima. Bila je žena faraona, najmoćnijeg od svih tadašnjih kraljeva na Zemlji. Živjela je u faraonovom dvorcu, najraskošnijem mjestu u kojem žena nalazi sve što može zamisliti. Međutim, ona se imanom uzdigla iznad toga i ne samo da se okrenula od ove raskoši, već ga je smatrala zlom, nečistoćom i nedaćom od koje traži zaštitu kod Allaha, od čijih tragova bježi i traži spas. Ona je jedna žena u prostranom i moćnom kraljevstvu. To je druga velika vrednota. Žena, kao što smo već rekli, intenzivnije doživljava i osjetljivija je na pritisak društva i njegova shvaćanja. Međutim, ova žena je sama u središtu pritiska društva, pritiska dvora, pritiska kralja, pritiska dvorjana i kraljeve svite, u središtu svega toga podigla je glavu ka Nebu. Sama, u moru ovog nasilnog nevjerovanja.

Ona predstavlja svijetli primjer oslobađanja, Allaha radi, od svih utjecaja, svih ovih veza, svih ovih prepreka i svih ovih poziva. Otuda je zaslužila ovo spominjanje u vječnoj Allahovoj Knjizi čije riječi odzvanjaju na stranama kosmosa dok se spuštaju sa Uzvišenog Mjesta.[638]

6. I Merjemu, kćer Imranovu, koja je nevinost svoju sačuvala, pa smo u nju duha Svog udahnuli, i ona je u riječi Gospodara svoga i knjige Njegove povjerovala i od onih koji su pokorni bila.

Merjema je, također, primjer posvećenosti Allahu od svoga nastanka o kojem Allah govori u drugim surama. Ovdje spominje njenu čistotu: *koja je nevinost svoju sačuvala*. Oslobađa je od optužbe kojom su je optužili grešni jevreji. *...pa smo u nju duha Svog udahnuli*: Ovim udahnjivanjem nastao je Isa, alejhis-selam, kao što je to podrobno opisano u suri Merjem koja detaljno govori o

[638] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3622.

ovom rođenju, tako da ovdje nećemo to detaljno obrazlagati, nego ćemo se zadržati na aktualnom tekstu koji ima za cilj da predoči nevinost Merjeme i njen savršeni iman i predanost: ...*i ona je u riječi Gospodara svoga i knjige Njegove vjerovala i od onih koji su pokorni bila*. U ovom ajetu zajedno sa Merjemom, kćerkom Imranovom, spominje se faraonova žena, što ukazuje na njeno visoko mjesto i da je na taj položaj dospjela zbog svog vjerovanja u životnim okolnostima na koje smo ranije ukazali. Njih dvije su dva primjera čiste žene, vjernice, koja potvrđuje, provodi vrijeme u ibadetu, koju Allah navodi kao primjer vjerovjesnikovim suprugama povodom događaja o kojem su objavljeni ajeti sa početka sure. Navodi ih vjernicama i za poslije, u svakoj generaciji.[639]

OSMO: UZROK UNIŠTENJA NEVJERNIKA IZ NUHOVOG NARODA

Nuh, alejhis-selam, živio je na kraju prve ljudske civilizacije, koju je zasnovao Adem, alejhis-selam, a koja se zatim udaljila od monoteizma i obožavanja jednog Stvoritelja. Ljudski život na Zemlji razvio se u materijalnom smislu, a osiromašio je u smislu duševnih vrijednosti i svijesti o Uzvišenom Gospodaru. Tada je Uzvišeni Alah poslao Nuha, alejhis-selam, koji je nevjernicima, zulumćarima, grešnicima i buntovnicima iznosio argumente. Allahovom voljom oni su bili potpuno uništeni. Nuh je zasnovao civilizaciju mira i bereketa s malobrojnim vjernicima nakon potopa. Nestanak i propast prve ljudske civilizacije imao je više uzroka, a najvažniji su sljedeći:

1. Nevjerovanje u Uzvišenog Allaha

Jedan od najvažnijih uzroka Božije kazne i propasti prve ljudske civilizacije u velikom potopu jeste nevjerovanje u Allaha – kufr. Riječ *kufr* u osnovi znači skrivanje i prekrivanje. Kafir se tako naziva

[639] Ibid., 6/3622.

zato što svojim poricanjem pokriva vjerovanje. Kufr je suprotan pojam imanu – vjerovanju. Vjerovanje se očituje kroz potvrđivanje, uvjerenje i prihvaćanje da je Allah jedini Bog i Gospodar. Vjernik je dužan vjerovati u meleke, Allahov zakon, poslanstvo Nuha, alejhis-selam, Sudnji dan, Allahovo određenje i sudbinu, da se sve, bilo dobro ili zlo, dešava Allahovom voljom.

Nuhov narod odbio je njegov poziv, odbio je prihvatiti vjeru u jednog Boga i u Allahove poslanice. Oni su ih odbacili, borili se protiv njih. Allah ih je nazvao nevjernicima:

فَقَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوْمِهِۦ مَا نَرَىٰكَ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا وَمَا نَرَىٰكَ ٱتَّبَعَكَ إِلَّا ٱلَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ ٱلرَّأْيِ وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَٰذِبِينَ

Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: "Vidimo da si i ti čovjek kao i mi i da te, bez ikakva razmišljanja, slijede samo oni koji su naš najniži sloj; vidimo da vi nikakve prednosti nad nama nemate. Štaviše, mislimo da ste lažljivci." (Hud, 27)

Prva ljudska civilizacija, u kojoj je živio Nuhov narod, nazvana je nevjerničkom. To znači da su u tom historijskom periodu ljudi bili odvojeni od vjere, oslobođeni od dužnosti vjerovanja u Allaha i Njegov vjerozakon. To je Nuhov narod odvelo u nemoral, koji se našao u stanju očaja i nesreće zbog toga što su bili udaljeni od Božije upute.

Materijalizam je bila dominantna karakteristika nevjerničkih snaga od praskozorja historije, pa sve do današnjeg dana. To je bila neminovna posljedica njihove vezanosti za zemlju i odbijanja vjerovanja u bilo šta što je nevidljivo (gajb) ili u visoke vrijednosti. Taj materijalizam ne predstavlja izraz istinske sreće u sveobuhvatnom smislu, već naprotiv, predstavlja značajnu promjenu smjera i opasnu devijaciju u iskustvu, što ispunjava ćelije i arterije te sile bijedom i očajem.[640] Kako god, svaka civilizacija podređena

[640] Abdullah Muhammed el-Emin, *Er-Ru'jetul-islamijja vel-mes'eletul-hadarijja, dirasetun mukarena*, Idaretul-buhus ved-dirasatul-islamijja, Katar (Kita bel-umme), br.

je Božijim zakonima i normama (*sunen*), a ti zakoni koji se tiču civilizacija dijele se na dvije grupe:

• Partikularni zakoni, koji se tiču materijalnog svijeta. To su zakoni koji svakom čovjeku, bio on vjernik ili nevjernik, daju shodno onome što je uložio.

• Univerzalni zakoni upravljaju ovim partikularnim. Oni se temelje na vjerovanju u Uzvišenog Allaha, Jedinog. Oni upravljaju sudbinom civilizacija u pogledu rasta i propasti. Svi faktori pada civilizacija posljedica su ovih faktora, tj. gubitka vjerovanja u jednoga Boga.[641]

Kod Nuhovog naroda ostvario se Allahov zakon iz više razloga, uključujući poricanje Uzvišenog Allaha. Njih je zadesio ogromni potop koji se smatra jednim od najznačajnijih historijskih događaja. To je jedna od najtežih kazni kojom je Uzvišeni kaznio nevjernike.[642]

2. Pripisivanje Allahu druga – širk

Poznato je da je monoteizam (tevhid) osnovno čovjekovo vjerovanje. Na temelju monoteizma stvorena je prva ljudska civilizacija koju je vodio naš praotac Nuh, alejhis-selam. Međutim, uoči kraja prve ljudske civilizacije, u vrijeme Nuhovog naroda, među ljudima se raširio politeizam. Udaljili su se od vjere monoteizma, kao što se navodi u hadisu Ibn Abbasa: "Između Nuha i Adema bilo je deset generacija, svi su bili u islamu."[643] Šejtan ih je odveo u politeizam, uljepšao im je veličanje dobrih ljudi iz njihovog naroda, koji su umrli. Došapnuo im je da na mjestima na kojima su sjedili postave njihove kipove, u liku tih dobrih ljudi i da ih nazovu njihovim imenima, kako bi se sjećali njih. Kada je

153, godina 33, 1434, str. 103.

641 Ibid., str. 103.

642 Vefa Muhammed Seid, *Fikhus-sunenil-ilahijja*, Darul-umma, prvo izdanje, 2016, str. 169.

643 Ebu Hakim, *El-Mustedrek*, 2/442.

došla naredna generacija, šejtan im je došapnuo da su prethodnici obožavali te kipove, pa su ih počeli obožavati.[644]

U ovoj knjizi prikazali smo dijalog između Nuha, alejhis-selam, i njegovog naroda. Vidjeli smo kako je on koristio sve metode uvjeravanja kako bi ih pozvao u tevhid i odvratio od širka. Hiljadu godina manje pedeset proveo je pozivajući ih Uzvišenom Allahu. Kada god bi ljudi okrenuli glavu od njegovog pozivanja, on bi promijenio metodu. Pa, kada ne bi prihvaćali javno pozivanje, pribjegavao bi tajnom širenju vjere. Međutim, uprkos tome njihova srca nisu omekšala da bi prihvatila njegov poziv. Prekrila ih je ljubav prema kipovima i njihovom obožavanju.[645]

Pripadnici Nuhovog naroda bili su prvi politeisti u historiji ljudskih civilizacija. Od njih su počele devijacije. Bili su to okorjeli mnogobošci, nepokolebljivi u svojoj tvrdoglavosti. Kur'an bilježi njihov konačni stav o mnogoboštvu i idolopokloništvu nakon što im je Nuh uputio rječite pouke i vrijedne savjete.

وَقَالُواْ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

I govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Jesra ne napuštajte!" (Nuh, 23)

Ovo nije obični politeizam i upornost u tome, već oni i propagiraju tu praksu i nagovaraju druge da se pridržavaju tog puta i da ga nikako ne napuštaju.[646]

U stanju potpunog povjerenja i pouzdanja u Allaha, Nuh, alejhis-selam, ukazuje na nemoć i slabost njihovih kipova. Njih i njihove kipove koje su smatrali bogovima koji mogu donositi korist ili štetu izazvao je da mu učine kakvu pakost ili naštete na bilo

644 Buhari, *Sahih*, 2/442.

645 Muhammed Emhazun, *Es-Sunenul-idžtimaijja fil-Kur'anil-kerim ve ameluha fil-umemi ved-duvel*, Daru tajjiba, prvo izdanje, 1432, 3/385.

646 Seid Muhammed Baba Sila, *Esbabu helakil-umemis-sabika*, Silsiletu isdaratil-hikme, Britanija, 2000, str. 128.

koji način. Kada bi ti kipovi bili istinski bogovi, osvetili bi mu se i uništili zbog uvreda koje im je nanio. Uzvišeni kaže:

* وَٱتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦ يَٰقَوْمِ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُم مَّقَامِى وَتَذْكِيرِى بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَعَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوٓاْ أَمْرَكُمْ وَشُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ ٱقْضُوٓاْ إِلَىَّ وَلَا تُنظِرُونِ

Kaži im pripovijest o Nuhu! Kada on reče narodu svome: "O narode moj, ako vam je težak moj boravak među vama i moje podsjećanje na Allahova znamenja, pa ja se uzdam u Allaha, a vi se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i neka vam odluka vaša ne bude nejasna; zatim je nada mnom izvršite i ne odgađajte!" (Junus, 71)

Kipovi, naravno, nisu učinili ništa, a kako bi i mogli kada su to samo neživa bića koja ništa ne osjećaju, a kamoli da mogu nešto pomoći ili naštetiti! A Nuhov narod nije na ovaj izazov odgovorio argumentom i dokazom, već su izrazili nezadovoljstvo argumentima koje je iznio Nuh, alejhis-selam, te zatvorili vrata rasprave i diskusije. Zatražili su spuštanje kazne, kao što kaže Uzvišeni:

قَالُواْ يَٰنُوحُ قَدْ جَٰدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ

"O Nuhu", rekoše oni, "ti si želio da se s nama raspravljaš i dugo si se raspravljao. Daj, neka se ostvari ono što nam prijeteći obećavaš, ako si jedan od iskrenih!" (Hud, 32)

To je tvrdoglavost koja prevazilazi svaku tvrdoglavost, a sve zbog kipova koje su izradili svojim rukama i nazvali imenima koja nemaju nikakvog utemeljenja.[647] Naposljetku, Allah je uništio mnogobošce i to je sudbina koja čeka sve one koji Mu nekoga smatraju ravnim i koji se bore protiv Njegovog poslanika. Temelji njihovog mnogoboštva uništeni su ogromnim potopom.

647 Ibid., str. 128.

3. Zulum

Zulum – nepravda, nasilje smatra se jednim od najvažnijih faktora propasti civilizacija. Smisao tog pojma širok je i sveobuhvatan, a manifestira se u gubitku ravnoteže u svim sferama života, kao i u čovjekovoj vezi sa samim sobom, s Allahom i s ostalim ljudima. Iz toga proističu psihološki, socijalni, ekonomski, medicinski fenomeni, te lažne percepcije kompletne egzistencije. Na taj način nered zahvaća cijeli ljudski život.[648] Uzvišeni kaže:

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ ٱلْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ

Gospodar tvoj ne bi nikada uništavao naselja zbog zuluma ako su stanovnici njihovi dobri. (Hud, 117)

وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ ٱلْقُرَىٰ وَهِيَ ظَٰلِمَةٌ ۚ إِنَّ أَخْذَهُۥٓ أَلِيمٌ شَدِيدٌ

Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava naselja koja zulum čine. Njegova kazna zaista je bolna i žestoka. (Hud, 102)

Nuhov narod okarakteriziran je osobinom zuluma na nekoliko mjesta u Kur'anu časnom:

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَٰهِيمَ وَأَصْحَٰبِ مَدْيَنَ وَٱلْمُؤْتَفِكَٰتِ ۚ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓاْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

• *Zar do njih nije doprla vijest o onima prije njih: o narodu Nuhovu, i o Adu, i o Semudu, i o narodu Ibrahimovom, i o stanovnicima Medjena, i o onima čija su naselja prevrnuta? Poslanici su im njihovi jasne dokaze donosili i Allah im nije učinio nikakav zulum, nego su oni sami sebi zulum činili.* (Et-Tevba, 70)

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُواْ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ

[648] Muhammed Hejšur, str. 23. Zulum je opći izraz koji se odnosi na stavljanje stvari na pogrešno mjesto, a obuhvaća širk i druge vrste grijeha. Širk je najgora vrsta zuluma, od kojeg nema ničeg goreg. Za više informacija pogledati: Muhammed Emhazun, *Es-Sunenul-idžtimaijja fil-Kur'anil-kerim ve ameluha fil-umemi ved-duvel,* 3/389.

• *I još prije Nuhov narod, koji je najokrutniji (najveći zulumćari) i najobjesniji bio* (En-Nedžm, 52), tj. bili su veći zulumćari i objesniji od Ada i Semuda.[649]

فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمۡ ظَٰلِمُونَ

…pa ih je potom zadesio potop, a bili su zulumćari. (El-Ankebut, 14)

وَلَا تُخَٰطِبۡنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْۖ إِنَّهُم مُّغۡرَقُونَ

...i ne obraćaj Mi se više zbog onih koji su zulum činili – oni će sigurno biti potopljeni! (Hud, 37)

وَقِيلَ بُعۡدٗا لِّلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ

I bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!" (Hud, 44)

Zulum je kulminirao u Nuhovom narodu i postao očigledna pojava na nivou društva. Činili su zulum u svim oblicima i ponašali se tako sve dok ih nije zadesila Božija kazna: *pa ih je potom zadesio potop, a bili su zulumćari*. Uzvišeni kaže:

وَكَمۡ قَصَمۡنَا مِن قَرۡيَةٖ كَانَتۡ ظَالِمَةٗ وَأَنشَأۡنَا بَعۡدَهَا قَوۡمًا ءَاخَرِينَ

A koliko smo samo uništili naselja koja su zulum činila i poslije kojih smo druge narode podigli! (El-Enbija, 11)

Uništenje nekog naroda zbog zuluma koji su činili jedan je od Allahovih zakona, a koji je doveo i do nestanka prve ljudske civilizacije. Uništena je civilizacija koja je zanemarivala svjetlost objave, a vlast naroda koji je predstavljao političko, društveno, intelektualno vodstvo u tom periodu ljudske historije – u potpunosti je uklonjena.

4. Utjerivanje plemenitog poslanika Nuha u laž

Brojni ajeti ukazuju na to da je utjerivanje poslanika u laž bio uzrok uništenja ranijih naroda. Ti ajeti jasno i nedvosmisleno

649 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 24.

uspostavljaju vezu između poricanja poslanika i kazne koja je zadesila takve narode.[650]

Uzvišeni kaže:

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَٰهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾
وَأَصْحَٰبُ مَدْيَنَ ۖ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ ۖ فَأَمْلَيْتُ لِلْكَٰفِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

A to što te oni smatraju lažnim, pa i prije njih su narod Nuhov, i Ad, i Semud poslanike smatrali lažnim, i narod Ibrahimov, i narod Lutov, i stanovnici Medjena; a lažnim je smatran i Musa, i Ja sam nevjernicima vremena davao, zatim bi ih dohvatio kaznom, pa kakva je bila osuda Moja?! (El-Haddždž, 42–44)

Ovi i njima slični ajeti objavljeni su u kontekstu utjehe Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio izložen utjerivanju u laž i odbacivanju. Uzvišeni Allah Svome Vjerovjesniku objavljuje kazivanja o poricateljima iz prethodnih naroda, koji su svoje poslanike smatrali lažnim i koji su zbog toga nastradali. Na taj način Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ublažena je duševna bol i očaj zbog nevjerničkog poricanja kojem je bio izložen. On nije prvi poslanik koji je bio izložen poricanju, već su to doživjeli i oni koji su prije njega bili poslani. Istovremeno, ovim ajetima upozoravaju se poricatelji iz njegovog naroda da će završiti kao i njihovi prethodnici koji su u laž ugonili svoje poslanike, pa ih je Allah kaznio na ovom svijetu.[651]

U tom smislu su i ovi ajeti:

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو ٱلْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾ وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَٰبُ
لْـَٔيْكَةِ ۖ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾ إِن كُلٌّ إِلَّا كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ

• *...i Semud i Lutov narod i stanovnici Ejke; oni su baš bili udružene skupine! I prije njih su narod Nuhov, i Ad, i faraon, koji je vojsku imao,*

650 Seid Sila, *Esbabu helakil-umemis-salifa*, str. 192.

651 Ibid., str. 192.

poricali, Svi su oni poslanike u laž utjerivali i kaznu Moju zaslužili. (Sad, 12–14)

Ibn Kesir kaže: "Nijekanje poslanika bio je uzrok njihove propasti."

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَٰبُ ٱلرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَٰنُ لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَٰبُ ٱلْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ ۚ كُلٌّ كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ

• *Prije njih poricao je narod Nuhov i stanovnici Ressa i Semud. I Ad i narod faraonov i narod Lutov, I stanovnici Ejke i narod Tubbea; svi su oni poslanike lažnim smatrali, pa se Moja prijetnja obistinila.* (Kaf, 12–14)

مَا يُجَٰدِلُ فِىٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِى ٱلْبِلَٰدِ ﴿٤﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَٱلْأَحْزَابُ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۖ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍۭ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ ۖ وَجَٰدَلُوا۟ بِٱلْبَٰطِلِ لِيُدْحِضُوا۟ بِهِ ٱلْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

• *I Nuhov je narod prije njih poricao, a i skupine poslije njega. Svaki narod nastojao je ščepati svoga poslanika, i rasprave svoje na neistini temeljio da njome Istinu uništi, pa sam ga Ja kažnjavao – a kakva je bila kazna Moja! O Allahovim ajetima i znakovima raspravljaju samo oni koji ne vjeruju, pa neka te ne obmanjuje to što oni putujući po zemlji uživaju.* (Gafir, 4–5)

Kao što možemo vidjeti, ovi ajeti govore o propasti svih naroda zbog toga što su lažnim smatrali svoje poslanike. Međutim, postoji i druga grupa ajeta koji ukazuju na isto značenje, s time što govori o sudbini određenog naroda, koji je smatrao lažnim svoga poslanika, zbog čega je doživio propast.

A utjerivanje poslanikā u laž znači povezivati ih s lažima na bilo koji način. To predstavlja najteži grijeh i najružniji postupak koji su činili raniji narodi i zbog čega su zaslužili uništenje. Na čelu tih naroda nalazi se narod Nuha, alejhis-selam. Nuh je bio najiskreniji i najpošteniji čovjek, koji se odlikovao najboljim moralom i bio je povjerljiv, i zato ga je Allah odabrao da dostavi Njegovu poslanicu. Pomogao ga je božanskom objavom i znakovima. A Allah

za poslanika može odabrati samo čovjeka za kojeg zna da može ponijeti tu odgovornost. Njemu ništa nije skriveno i On najbolje zna kome daje Svoju poslanicu.[652]

Utjerivanje poslanika u laž toliko je težak grijeh da je Kur'an časni onoga ko smatra jednog poslanika lažnim poistovjetio s onim ko to čini sa svim poslanicima. Uzvišeni kaže:

وَقَوْمَ نُوحٍ لَّمَّا كَذَّبُواْ ٱلرُّسُلَ أَغْرَقْنَٰهُمْ وَجَعَلْنَٰهُمْ لِلنَّاسِ ءَايَةً ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلظَّٰلِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

A i narod Nuhov smo, kad su poslanike u laž utjerivali, potopili i ljudima ih kao znak učinili, a zulumćarima smo patnju bolnu pripremili. (El-Furkan, 37)

Ajet precizira da su oni uništeni potopom zato što su lažnim smatrali poslanike, premda im je Allah poslao samo Nuha, alejhis-selam. Naime, utjerivanje u laž jednog poslanika jednako je utjerivanju u laž svih poslanika, prijašnjih i potonjih, zato što su oni jednoglasno propagirali tevhid i svoju misiju temeljili na istim osnovama. Nema razlike između Nuha i ostalih poslanika kada je riječ o obavezi vjerovanja u njih. Da je tom narodu Allah poslao sve poslanike, oni bi ih utjerivali u laž, kao što su činili i s Nuhom. Na ovaj način ističe se opasnost njihovog nevjerovanja i težina nedjela koje su počinili.[653]

Zato Uzvišeni kaže:

وَقَوْمَ نُوحٍ لَّمَّا كَذَّبُواْ ٱلرُّسُلَ أَغْرَقْنَٰهُمْ وَجَعَلْنَٰهُمْ لِلنَّاسِ ءَايَةً ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلظَّٰلِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

A i narod Nuhov smo, kad su poslanike u laž utjerivali, potopili i ljudima ih kao znak učinili, a zulumćarima smo patnju bolnu pripremili. (El-Furkan, 37)

فَكَذَّبُوهُ فَأَنجَيْنَٰهُ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ

[652] Sila, *Esbabu helakil-umemis-salifa*, str. 194.

[653] Sila, *Esbabu helakil-umemis-salifa*, str. 195.

Ali, oni su ga lažnim smatrali, pa smo spasili njega i one koji su bili uz njega u lađi… (El-A'raf, 64)

فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ

Ali, nazvaše ga lašcem, pa Mi u lađi njega i one koji bijahu uz njega spasismo… (Junus, 73)

Dva posljednja ajeta zaključak su kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, u surama El-A'raf i Junus. Na taj način ukazuje se na kontinuitet i upornost u nazivanju Nuha lažljivcem, uoči njihove propasti.[654]

Nakon ovog dugog kazivanja o poricanju, tvrdoglavosti, odbijanju argumenata i znakova, Nuhov narod će na Sudnjem danu doći i negirati da im je Nuh ili neko drugi donosio opomene. Na taj način će pokušati skinuti sa sebe odgovornost, u pokušaju da se spasi kazne. Kako je to moguće kada su pouzdani svjedoci tu prisutni?

Imam Buhari bilježi predanje Ebu Seida, radijallahu anhu, koji kaže:

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ يَجِيءُ نُوحٌ وَأُمّتُهُ فَيَقُولُ اللهُ تَعَالَى هَلْ بَلّغْتَ فَيَقُولُ نَعَمْ أَيْ رَبِّ فَيَقُولُ لِأُمّتِهِ هَلْ بَلّغَكُمْ فَيَقُولُونَ لَا مَا جَاءَنَا مِنْ نَبِيٍّ فَيَقُولُ لِنُوحٍ مَنْ يَشْهَدُ لَكَ فَيَقُولُ مُحَمّدٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ وَأُمّتُهُ فَنَشْهَدُ أَنّهُ قَدْ بَلّغَ وَهُوَ قَوْلُهُ جَلّ ذِكْرُهُ ﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ﴾

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nuh će doći sa svojim narodom, pa će ga Uzvišeni Allah upitati: 'Jesi li dostavio objavu?' 'Jesam, Gospodaru!', odgovorit će on. Tad će Allah upitati njegov narod: 'Je li vam dostavio objavu?' 'Nije!', reći će oni, 'Nama nije došao nijedan vjerovjesnik.' Tada će Allah upitati Nuha: 'Ko će ti biti svjedok?' 'Muhammed i njegovi sljedbenici', odgovorit će Nuh. I mi ćemo, uistinu, posvjedočiti da je on dostavio objavu. Na to se odnose riječi Uzvišenog Allaha: *I*

[654] Ibid., str. 217.

tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu, da budete svjedoci protiv ostalih ljudi (El-Bekara, 143)."[655]

5. Nuh, alejhis-selam, trpio je razne vrste zlostavljanja i proklinjao je svoj narod

U uzročnike Božije kazne koja je zadesila Nuhov narod spada i to što su zlostavljali svoga poslanika, podsmijevali mu se, izrugivali ga i lažnim smatrali. Prijetili su mu da će ga kamenovati i optuživali ga da je lud. Uzvišeni kaže:

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُواْ عَبْدَنَا وَقَالُواْ مَجْنُونٌ وَٱزْدُجِرَ ۞

– Prije njih Nuhov narod nije vjerovao i roba Našeg je u laž utjerivao, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je onemogućen bio. (El-Kamer, 9)

Oni su ga onemogućavali i prijetili mu[656], kao što se navodi u riječima Uzvišenog:

قَالُواْ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَٰنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمَرْجُومِينَ

"Ako se ne okaniš, o Nuhu", rekoše oni, "bit ćeš sigurno kamenovan!" (Eš-Šuara, 116).

Prema tome, onemogućavanje se odnosi na njihova djela, ne na riječi.

Optuživali su ga da je lud, a zatim su ga onemogućili da nastavi s pozivanjem u tevhid, da kritizira kipove i idole. Prema drugom tumačenju, izraz *onemogućavanje* ima funkciju pojačavanja smisla optužbe za ludilo. Međutim, odvojeno značenje je osnova, a Allah najbolje zna.[657]

To što su Nuha proglasili ludim, uz utjerivanje u laž, predstavlja dodatan vid poricanja i blaćenja njegove ličnosti. Naime, ako je lažljivac razumna osoba, onda ono što on govori izgleda kao istina i ljudi ne mogu procijeniti govori li istinu ili ne. S druge strane, ako

655 Buhari, *Sahih*, 4/105.

656 Sila, *Esbabu helakil-umemis-salifa*, str. 217.

657 Ibid., str. 217.

se radi o ludaku, on govori ono što je nezamislivo i njegova laž je jasna i bjelodana svakoj pametnoj osobi. Oni na taj način tvrde kako je lažnost Nuhovog govora svakome jasna.[658]

U drugoj situaciji optužili su Nuha da je u zabludi. Uzvišeni kaže:

قَالَ ٱلۡمَلَأُ مِن قَوۡمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٖ.

A glavešine naroda njegova su odgovarale: "Mi smatramo da si ti u pravoj zabludi" (El-A'raf, 60)

Nisu se zadovoljili time da ga optuže da je u običnoj zabludi, već su kazali da je u pravoj zabludi, koja je svakom očigledna. Optužili su ga da je veoma daleko od istine.[659] Ovako zalutala osoba dostiže takav stepen zablude, da smatra da je onaj ko je poziva uputi, ustvari, u zabludi![660]

Tu se očigledno radi o izvrtanju i falsificiranju činjenica. Nuh, alejhis-selam, bio je najdalje od zablude, a oni koji ga proglašavaju zabludjelim, oni su u zabludi i odvode druge u zabludu. Oni su za bogove uzeli kipove, koji im ne mogu donijeti nikakvu korist, niti ih mogu spasiti od štete. Napravili su ih svojim rukama i dali im imena bez ikakve osnove i dokaza. Nuh je poslan upravo zbog toga kako bi ih izveo iz te zablude i uputio na istinu koja se očituje u obožavanju Allaha jedinog i odbacivanju idolopoklonstva. Međutim, oni su bili neprijatelji sami sebi i zadržali su te kipove iz tvrdoglavosti i upornosti. Ali, u svom poricanju nisu se zaustavili na tome, već su unosili sumnje u njegovu poslanicu i pozivanje. Nekada su ponavljali sumnju o njegovoj ljudskoj prirodi, govoreći kako to nije u skladu s božanskom poslanicom, a nekada su ga optuživali da se suprotstavlja tradiciji predaka, ili da teži postizanju ugleda i položaja, i tako dalje. Išli su dotle da su izbjegavali slušati govor Nuha, alejhis-selam, i prekrivali su glavu kako ga ne

658 Razi, *Tefsir*, 15/36.

659 Sa'di, *Tejsirul-Kerimir-Rahman fi tefsiri kelamil-Mennan*, 3/45.

660 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 3/542.

bi gledali. O tome je govorio Nuh, kao što se navodi u riječima Uzvišenog:

وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوٓاْ أَصَٰبِعَهُمْ فِيٓ ءَاذَانِهِمْ وَٱسْتَغْشَوْاْ ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّواْ وَٱسْتَكْبَرُواْ ٱسْتِكْبَارًا

I kad god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama svojim se pokrivali – bili su uporni i pretjerano oholi. (Nuh, 7)

Riječi: *haljinama su se svojim pokrivali* znače da su, iz velike mržnje prema njemu i njegovoj poslanici, odjećom prekrivali lica kako ga ne bi vidjeli.[661]

Naposljetku su tražili da se ubrza spuštanje kazne kojom im je Nuh, alejhis-selam, prijetio. Mislili su da ta prijetnja nije istinska. Na taj način uklonili su svaku nadu da će se odazvati njegovom pozivu i nije preostala nikakva mogućnost da će postati vjernici. Nuh ih je dugo vremena pozivao, upućivao im je snažne poruke i neoborive argumente.[662] *I Nuhu bi objavljeno: "Osim onih koji su već vjernici, niko više iz naroda tvoga neće vjernik postati."* Nuhu je jedino preostalo da zatraži pomoć svoga Gospodara. Pozvao Ga je i zatražio da presudi između njega i njegovog naroda. Uputio je dovu protiv njih:

وَلَقَدْ نَادَىٰنَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ ٱلْمُجِيبُونَ

• *A kada Nas je Nuh zovnuo, Mi smo se lijepo odazvali.* (Es-Saffat, 75)

قَالَ رَبِّ ٱنصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ

• *"Gospodaru moj", reče on, "pomozi mi, zato što me u laž utjeruju!"* (El-Mu'minun, 26)

فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَٱنتَصِرْ

661 *Zadul-mesir*, 8/98; Bejdavi, *Tefsir*, 2/529.

662 Sila, *Esbabu helakil-umemis-salifa*, str. 218.

• *I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, pa Ti pomozi!"* (El-Kamer, 10)

قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَٱفْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَن مَّعِيَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ

• *"Gospodaru moj", reče on, "narod moj me u laž utjeruje, pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!"* (Eš-Šuara, 117–118)

وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا۟ عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوٓا۟ إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا

• *I Nuh reče: "Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, jer ako ih ostaviš, oni će robove Tvoje u zabludu zavoditi i samo će grešnika i nevjernika rađati!"* (Nuh, 26–27)

Uzvišeni Allah uslišio je dovu Svoga vjerovjesnika, a divan li je On Gospodar, pa je uništio nevjernike do posljednjeg.[663]

6. Požurivanje kazne

Požurivanje kazne jedan je od razloga Božije kazne koja je zadesila Nuhov narod. Kada su izgubili nadu da se argumentima mogu boriti protiv argumenata, onda su počeli iz inata griješiti. Uzoholili su se i nisu se željeli pokoriti argumentima razuma i prirodne vjere. Napustili su prepirku i prešli u izazivanje. Oni su bili slijepi, kao što ih je opisao Uzvišeni Allah:

قَالُوا۟ يَٰنُوحُ قَدْ جَٰدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ

"O Nuhu", rekoše oni, "ti si želio da se s nama raspravljaš i dugo si se raspravljao. Daj, neka se ostvari ono što nam prijeteći obećavaš, ako si jedan od iskrenih!" (Hud, 32)

Ove riječi Nuhovog naroda zapravo su pokazatelj njihove nemoći i straha da će ih istina savladati, tako da su zauzeli stav izazova i konfrontacije: "*Daj, neka se ostvari ono što nam prijeteći obećavaš, ako si jedan od iskrenih!*" Spusti na nas bolnu kaznu na

663 Sila, *Esbabu helakil-umemis-salifa*, str. 219.

koju si nas upozorio. Mi ti ne vjerujemo i ne marimo za tvoju prijetnju.[664]

Kada je Nuh izgubio nadu da će se njegov narod popraviti i da će odgovoriti na njegov poziv, shvatio je da u njima nema dobra. Oni su ga zlostavljali, protivili mu se, utjerivali ga u laž na svaki način, pa ih je on tada prokleo, jer je bio srdit na njih u ime Allaha, i Allah mu je uslišao dovu i odgovorio na njegov zahtjev.[665] Uzvišeni kaže:

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ

I spomeni Nuha – kad u davno vrijeme zavapi, pa Mu se odazvasmo, i njega i njegovu porodicu od jada velikog spasismo. (El-Enbija, 76)

I, tako se ostvario Allahov zakon nad Nuhovim narodom.

7. Neistine kao argument u raspravi

Uzvišeni kaže:

مَا يُجَٰدِلُ فِىٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِى ٱلْبِلَٰدِ ﴿٤﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَٱلْأَحْزَابُ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۖ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍۭ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ ۖ وَجَٰدَلُوا۟ بِٱلْبَٰطِلِ لِيُدْحِضُوا۟ بِهِ ٱلْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

O Allahovim ajetima i znakovima raspravljaju samo oni koji ne vjeruju, pa neka te ne obmanjuje to što oni putujući po zemlji uživaju. I Nuhov je narod prije njih poricao, a i skupine poslije njega. Svaki narod nastojao je ščepati svoga poslanika, i rasprave svoje na neistini temeljio da njome Istinu uništi, pa sam ga Ja kažnjavao – a kakva je bila kazna Moja! (Gafir, 3–4)

a) *O Allahovim ajetima i znakovima raspravljaju samo oni koji ne vjeruju...*

---

664 Šerif eš-Šejh Salih Ahmed el-Hatib, *Es-Sunenul-ilahijjetu fil-hajatil-insanijjeti ve eserul-imanu biha fil-akideti ves-suluk*, 2/342.

665 Ibid., 2/342.

Oni sami su među svim ovim egzistencijama izuzetak. Oni sami među svim ovim stvorenjima odstupaju. Oni su, u odnosu na ovu egzistenciju, slabiji i manji čak i od mrava u odnosu na ovu Zemlju. Kada se nađu u jednom stanju, polemiziraju o Allahovim znamenjima dok ovaj cijeli i ogromni kosmos stoji u stroju i priznaje Stvoritelja svega što postoji oslanjajući se na snagu Silnog i Sveznajućeg… Oni su na ovom mjestu zaustavljeni svojom sudbinom, čija je stvar okončana ma koliko posjedovali snage i moći i ma koliko im put bio otvoren prema kapitalu, ugledu i vlasti.[666]

b) *...pa neka te ne obmanjuje to što oni putujući po zemlji uživaju*

Ma kako se oni po svijetu kretali, ma koliko kapitala posjedovali i u tome uživali, oni će na kraju doživjeti propast, slom i vječno prokletstvo. Kraj njihove borbe je poznat ako je moguća ta borba između snage egzistencije i njenog Stvoritelja i snage ovih bijednih slabića. Njih su u ovome pretekli i mnogi narodi, čije kažnjavanje ukazuje na to da će Allahovoj kazni biti izložen svako ko stane pred ovom snagom.

c) *I Nuhov je narod prije njih poricao, a i skupine poslije njega...*

Oni nisu prvi koji su poricali, kako bi im bila nepoznata sudbina koja čeka poricatelje i kakvu kaznu će im donijeti utjerivanje u laž. Ovo davno kazivanje potječe iz Nuhovog vremena. Sličnih borbi ima u svim vremenima. Ovaj ajet slika ovo kazivanje, kazivanje o objavi, poricanju i tiraniji kroz stoljeća i generacije, kao što, u svakom slučaju, slika i kažnjavanje.[667]

d) *Svaki narod nastojao je ščepati svoga poslanika...*

To jest, od Nuhovog naroda do skupina poslije njega. Oni su kovali razne spletke protiv svoga poslanika, kako bi ga spriječili da nastavi svoju misiju. Planirali su ga zatvoriti, zarobiti, ubiti ili protjerati iz zemlje kako bi onemogućili njegovo djelovanje.

[666] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/3069.
[667] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/3070.

e) *...i rasprave svoje na neistini temeljio da njome Istinu uništi*

To jest, kako bi svoju ukrašenu laž predstavili kao istinu i na taj način osporili ono što propovijedaju poslanici. Željeli su istinu maskirati svojim sumnjama i podvalama, kako bi pokolebali vjernike.

f) *...a kakva je bila kazna Moja!*

To jest, kaznio ih je najtežom kaznom, i to različitim sredstvima. A kako ih je kaznio za to što su utjerivali u laž poslanike svog Gospodara i što su se trudili da neistinom uguše istinu? Ovo pitanje Uzvišenog odnosi se na način kažnjavanja, a to je učinjeno posredstvom prirodnih pojava, poput potopa i izlijevanja mora, prevrtanja zemlje, tako da je ono što je bilo gore – završilo dolje. To je bila pravedna kazna narodima koji su svjesno poricali istinu, koji su ustrajavali u tvrdoglavosti i odbijanju istine, uprkos tome što im je pruženo dovoljno vremena. Ta kazna je pouka i lekcija za sljedeće generacije.[668]

8. Odavanje užicima

Odavanje užicima jedan je od uzroka Božije kazne. Uzvišeni kaže:

وَٱتَّبَعَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ مَآ أُتۡرِفُواْ فِيهِ وَكَانُواْ مُجۡرِمِينَ ١١٦ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهۡلِكَ ٱلۡقُرَىٰ بِظُلۡمٖ وَأَهۡلُهَا مُصۡلِحُونَ

A oni koji su zulum činili odavali su se onome u čemu su uživali, a prestupnici su bili. Gospodar tvoj ne bi nikada uništavao naselja zbog zuluma ako su stanovnici njihovi dobri. (Hud, 116–117)[669]

Nevjernici, koji su bili u većini, odavali su se blagodatima i užicima ovog svijeta. Više su voljeli užitke nego ahiret i ono što ih može spasiti od Allahove kazne. Uzvišeni kaže:

---

668 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 152.

669 Imadudin Halil, *Et-Tefsirul-islami lit-tarih*, str. 273.

وَإِذَآ أَرَدْنَآ أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُواْ فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا ٱلْقَوْلُ فَدَمَّرْنَٰهَا تَدْمِيرًا

Kad hoćemo da neko naselje uništimo, onima koji su u njemu na raskoš navikli naredimo pokornost a oni u njemu buntovni budu i tako se nad njima obistini Riječ kazne, pa ga do temelja razrušimo. (El-Isra, 16)

Kada Allah hoće da uništi neko naselje, naredi onima koji su na raskoš navikli da budu nepokorni, pa oni ustraju u svojoj raskoši, nastave činiti grijehe i protiviti se naređenjima Uzvišenog. Zato će se nad njima obistiniti Allahova prijetnja da će uništiti i razrušiti naselja onih koji budu nevjernici i koji budu nijekali Njegove poslanike. Uzvišeni će ih do temelja uništiti i sasvim dokrajčiti.

To su oni koji su se prepustili blagodatima, koji uživaju u luksuzu, bogatstvu i vlasti.[670] Na tu "dokonu gospodu" misli se kada se govori o glavešinama, koji su bili predvodnici u protivljenju poslanicima, kao što se navodi u brojnim ajetima, poput riječi Uzvišenog:

قَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ

A glavešine naroda njegova su odgovarale: "Mi smatramo da si ti u pravoj zabludi." (El-A'raf, 60)

Nuh je objasnio da su mase iz njegovog naroda slijedile velikodostojnike i bogataše, kojima su imetak i djeca samo povećali zabludu na ovom svijetu i kaznu na ahiretu.[671]

Uzvišeni kaže:

وَٱتَّبَعُواْ مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُۥ وَوَلَدُهُۥٓ إِلَّا خَسَارًا

...i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju. (Nuh, 21)

---

[670] Ibn Kesir, *Tefsir*, 3/548; Vidi također: Seid Muhammed Baba Sila, *Helakul-umemis-salifa*, str. 366.

[671] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3716.

Društvom Nuhovog naroda vladala je raskoš i klasna segregacija. Ono je bilo podijeljeno na nadređene i podređene, bogataše i siromahe, moćne i slabe. A oni koji uživaju u raskoši u svakom narodu pripadaju sloju velikodostojnika i gospode, koji posjeduju obilan imetak, unajmljuju sluge i žive u blagostanju. Uživaju u blagodatima, tako da postanu letargični i prepušteni griješenju i orgijanju. Za njih ne postoje vrijednosti, svetost, čast i oni ne prežu od tuđe časti i svetinja. Zbog njih su uništeni narodi i razrušena mjesta u kojima su živjeli.[672]

Uzvišeni Allah govori o tome da je bilo mnogo naselja čiji su se stanovnici odali užicima, pa su zaslužili kaznu Uzvišenog:

وَكَمْ قَصَمْنَا مِن قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا ءَاخَرِينَ ﴿١١﴾ فَلَمَّآ أَحَسُّواْ بَأْسَنَآ إِذَا هُم مِّنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾ لَا تَرْكُضُواْ وَٱرْجِعُوٓاْ إِلَىٰ مَآ أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَٰكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْـَٔلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُواْ يَٰوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿١٤﴾ فَمَا زَالَت تِّلْكَ دَعْوَىٰهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَٰهُمْ حَصِيدًا خَٰمِدِينَ

A koliko smo samo uništili naselja koja su zulum činila i poslije kojih smo druge narode podigli! I čim bi silu našu osjetili, iz njih bi se razbježali. "Ne bježite, vratite se uživanjima vašim i domovima vašim, možda ćete biti priupitani?!" "Teško nama", oni bi govorili, "mi smo, zaista, zulumćari bili." I kukali bi tako sve dok ih ne bismo učinili, kao žito požnjeveno, nepomičnim. (El-Enbija, 11–14)

9. Obijest

Jedan od zločina zbog kojih Uzvišeni Allah kažnjava narode jeste obijest (*betar*). Obijest se očituje u prelaženju granica, mnogoboštvu i poricanju blagodati.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا ۖ فَتِلْكَ مَسَٰكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَن مِّنۢ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا ۖ وَكُنَّا نَحْنُ ٱلْوَٰرِثِينَ

672 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 215.

A koliko smo Mi sela i gradova uništili čiji su stanovnici u životu obijesni bili! Eno domova njihovih, malo ko, poslije njih, navrati u njih, Nama su ostali. (El-Kasas, 58)

Nuhov narod ponašao se obijesno i prelazio je granicu kada je riječ o blagodatima. Nisu bili zahvalni na njima, već su ih poricali. Bili su nevjernici, krivovjerci, obijesni, arogantni na Zemlji i nisu zahvaljivali Onome Koji daje blagodati.[673]

Nuh, alejhis-selam, podsjećao je svoj narod na Allahove blagodati kojima ih je obasuo. Uzvišeni kaže:

مَّالَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا۟ كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ
سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَٱللَّهُ
أَنۢبَتَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَٱللَّهُ جَعَلَ
لَكُمُ ٱلْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِّتَسْلُكُوا۟ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا

Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara!? Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio? Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas, sigurno, izvesti. Allah vam je Zemlju učinio ravnom, da biste po njoj hodili putevima prostranim? (Nuh, 13–20)

Međutim, oni su navikli na obijest i poricanje blagodati. Naime, nakon što su im otvorena vrata blagostanja, njih je obuzela radost, oholost, obijest, zabluda i samodopadljivost. Nisu bili zahvalni niti su priznavali blagodati Uzvišenog Gospodara. Politeizam i poricanje bili su najteži oblici njihove nezahvalnosti, jer su svojim kipovima priznavali udio u davanju blagodati i počasti. Obožavali su ih na način na koji dolikuje obožavati samo Uzvišenog Allaha, Plemenitog, Koji daje sve blagodati. Ustrajno su obožavali kipove, tražili od drugih da to čine, pa su kažnjeni potopom koji ih je u potpunosti uništio i koji nikog nije poštedio.[674]

673 Muhammed Umhazun, *Es-Sunenul-idžtimaijja fil-Kur'anil-kerim*, 1/504.

674 Muhammed Emhazun, *Es-Sunenul-idžtimaijja fil-Kur'anil-kerim*, 3/406.

10. Oholost

Oholost – *istikbar* jedan je od razloga propasti Nuhovog naroda. Izrazi *kibur, tekebbur* i *istikbar* izvedenice su iz korijena *kebur* i imaju slično značenje.[675] *Kibur* je osobina koja čovjeka navodi da se osjeća superiornijim u odnosu na druge.[676] Za takvu osobu kaže se da u sebi nosi oholost – *kibur*, aroganciju.[677] A kada se ta osobina transformira u postupak i manifestira u djelima, onda se naziva *tekebbur* ili *istikbar*.[678] Suštinu te osobine najbolje je definirao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Oholost je obijesnost pred istinom[679] i omalovažavanje ljudi."[680]

Osobina oholosti bila je raširena u narodu Nuha, alejhis-selam. Oni su bili arogantni i pretjerivali su u omalovažavanju drugih. Tim svojstvom opisao ih je njihov vjerovjesnik Nuh, alejhis-selam, kada se žalio svome Gospodaru na njihovo odbijanje i neodazivanje. Uzvišeni kaže:

وَأَصَرُّواْ وَٱسۡتَكۡبَرُواْ ٱسۡتِكۡبَارٗا

…bili su uporni i pretjerano oholi... (Nuh, 7), to jest, prelazili su svaku granicu u oholosti.[681]

O tome da su bili pretjerano arogantni govori se u riječima Uzvišenog:

وَقَوۡمَ نُوحٖ مِّن قَبۡلُۖ إِنَّهُمۡ كَانُواْ هُمۡ أَظۡلَمَ وَأَطۡغَىٰ

i još prije Nuhov narod, koji je najokrutniji i najobjesniji bio. (En-Nedžm, 52)

---

675 *El-Mufredatu fi garibil-Kur'an*, str. 421.

676 Ebu Hamid el-Gazali, *Ihjau ulumid-din*, Darul-kitabil-arebi, Bejrut, Liban, 2010, 3/363.

677 Seid Muhammed Baba Sila, *Helakul-umemis-salifa*, str. 157.

678 Ibid., str. 157.

679 *Betarul-hakk* je omalovažavanje i poricanje istine iz oholosti.

680 *Gamtun-nas* je potcjenjivanje ljudi. Muslim, *Sahih*, br. 147.

681 Alusi, *Ruhul-meani fi tefsiril-Kur'anil-azim ves-seb'ul-mesani*, 29/72; *Esbabu helakil-umem*, str. 165.

Taberi kaže: "Od svih uništenih naroda, oni su se najviše o sebe ogriješili: bili su najveći nevjernici u svoga Gospodara i najveći buntovnici i odmetnici od Allaha."[682]

Nuhov narod oholio se prema Allahu tako što su smatrali poniženjem da Mu ibadet čine, da se pokoravaju Njegovim naredbama i zabranama, kao što su se oholili nad Nuhom i njegovim sljedbenicima, i zato je Allah odredio da budu uništeni.

Oholost se ubraja u velike grijehe. To svojstvo unesrećilo je brojne ljude i donijelo im brzu kaznu na ovom svijetu, kao i patnju na ahiretu. U brojnim vjerskim tekstovima ukazuje se na pokuđenost i opasnost te osobine, te govori o kazni koja očekuje one koji su oholi. Neki od tih tekstova jesu riječi Uzvišenog:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

Zbilja, oni koji se ohole da Mi ibadet čine – ući će, sigurno, u Džehennem poniženi. (Gafir, 60)

A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ.

"U Džennet neće ući onaj ko bude imao koliko je trun oholosti."[683]

Ova dva teksta govore o ahiretskoj kazni. Kada je riječ o posljedicama oholosti na ovom svijetu, dovoljno je navesti dokaze koji govore da je ta osobina uzrok propasti brojnih minulih naroda. Najštetnija posljedica arogancije jeste to što ona oholu osobu sprečava da slijedi Pravi put i povinuje se istini nakon što ju je spoznala. Oholost navodi čovjeka da se prepusti laži zbog svoje arogancije i upornosti. Većina naroda postali su nevjernici zbog svoje tvrdoglavosti i oholosti. Oni su shvatili da su poslanici iskreni i da je njihova misija istina, ali nisu povjerovali u njih, jer su bili isuviše oholi da bi slijedili čovjeka poput njih.[684]

---

682 Sila, *Helakul-umemis-salifa*, str. 166.

683 Muslim, *Sahih*, br. 149.

684 Sila, *Esbabu helakil-umemis-salifa*, str. 162.

11. Spletkarenje

Nuh, alejhis-selam, bio je izložen teškim spletkama nevjernika. Uzvišeni kaže:

وَمَكَرُواْ مَكۡرٗا وَمَكَرۡنَا مَكۡرٗا وَهُمۡ لَا يَشۡعُرُونَ

I spleli su spletku, pa smo i Mi spleli njima spletku, a oni to nisu osjećali. (Nuh, 22)

Spletkarenje je bilo istaknuto obilježje Nuhovog naroda. Pribjegavali su raznim vrstama i metodama spletkarenja kako bi odvratili ljude od vjerovanja u jednoga Boga i obožavanja samo Njega. Na tom putu služili su se sumnjama i lažnim optužbama, postavljali su prepreke i otežavali put Nuhove dave, i o tome smo govorili u prethodnom dijelu knjige.

Kako bi napakostili Nuhu, priređivali su varke i pravili zamke, ali je Allah sve to uništio i to je učinio njihovom propašću. Kažnjavanje spletkara je Allahov zakon koji se primjenjuje sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i one koji žive na njoj.[685] Uzvišeni kaže:

وَكَذَٰلِكَ جَعَلۡنَا فِي كُلِّ قَرۡيَةٍ أَكَٰبِرَ مُجۡرِمِيهَا لِيَمۡكُرُواْ فِيهَاۖ وَمَا يَمۡكُرُونَ إِلَّا بِأَنفُسِهِمۡ وَمَا يَشۡعُرُونَ

I isto tako Mi učinismo da u svakom gradu velikaši postanu grešnici i da u njemu zamke postavljaju, ali oni samo sebi zamke postavljaju, a da i ne primjećuju. (El-En'am, 123)

U drugom ajetu govori se o sudbini koja je zadesila nevjernike-spletkaroše. Uzvišeni kaže:

قَدۡ مَكَرَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ فَأَتَى ٱللَّهُ بُنۡيَٰنَهُم مِّنَ ٱلۡقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيۡهِمُ ٱلسَّقۡفُ مِن فَوۡقِهِمۡ وَأَتَىٰهُمُ ٱلۡعَذَابُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَشۡعُرُونَ

I oni prije njih spletke su pravili, pa je Allah iz temelja zgrade njihove porušio, i krov se na njih srušio – stigla ih je kazna odakle nisu ni očekivali. (En-Nahl, 26)

685 Hatib, *Es-Sunenul-ilahijja fil-hajatil-insanijja*, 2/332.

12. Grijesi i prijestupi

O Nuhovoj dovi Uzvišeni kaže:

وَقَدْ أَضَلُّواْ كَثِيرًا ۖ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا ضَلَٰلًا ﴿٢٤﴾ مِّمَّا خَطِيٓـَٰٔتِهِمْ أُغْرِقُواْ فَأُدْخِلُواْ نَارًا فَلَمْ يَجِدُواْ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَنصَارًا

"...a već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti zulumćarima samo zabludu povećaj!" I oni su zbog grijeha svojih potopljeni i u Vatru će biti uvedeni i nikoga sebi, mimo Allaha, kao pomagače neće naći. (Nuh, 24–25)

• *"...a već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti zulumćarima samo zabludu povećaj!":* Ova dova potekla je iz srca koje se dugo trudilo i mnogo mučilo. Nakon što je iskoristio sva sredstva kako bi ih pridobio i usmjerio putem istine, uvjerio se kako nema dobra u srcima zulumćara, nasilnika, i shvatio je da oni ne zaslužuju da budu upućeni i spašeni.

Prije nego što je naveden ostatak Nuhove dove, kazivanje govori o tome kako će zulumćari i grešnici završiti na ovom i na budućem svijetu. Na ahiretu će proći kao i na dunjaluku, u skladu s Allahovim znanjem i određenjem koje je nepromjenjivo.

• *I oni su zbog grijeha svojih potopljeni i u Vatru će biti uvedeni i nikoga sebi, mimo Allaha, kao pomagače neće naći:* Zbog svojih grijeha oni su potopljeni i uvedeni u džehennemsku vatru. Pogovor sa veznikom *fe* (u smislu "i") – ovdje se misli da je ulazak u Vatru vezan sa njihovim potapanjem u kratkom vremenskom razdoblju kao da ga i nije bilo, jer to u Allahovom mjerilu ne znači ništa, pa bi raspored prema ovom pogovoru bio njihovo potapanje na Zemlji i njihovo uvođenje u pakao Sudnjeg dana.[686]

U uzroke Božije kazne koja je zadesila Nuhov narod spada i njihovo griješenje. A razni grijesi i prijestupi uzroci su propasti prošlih naroda. Jer, svako suprotstavljanje Allahovoj naredbi

[686] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3716.

predstavlja grijeh koji za sobom povlači Božiju kaznu. Kada se grijesi i prijestupi namnože u nekom narodu, onda je taj narod zaslužio kaznu i uništenje.[687]

Uzvišeni kaže:

أَلَمْ يَرَوْا۟ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّن قَرْنٍ مَّكَّنَّٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّن لَّكُمْ وَأَرْسَلْنَا ٱلسَّمَآءَ عَلَيْهِم مِّدْرَارًا وَجَعَلْنَا ٱلْأَنْهَٰرَ تَجْرِى مِن تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَٰهُم بِذُنُوبِهِمْ وَأَنشَأْنَا مِنۢ بَعْدِهِمْ قَرْنًا ءَاخَرِينَ

Zar oni ne znaju koliko smo Mi naraštaja prije njih uništili, kojima smo na Zemlji mogućnosti davali kakve vama nismo dali i kojima smo kišu obilatu slali i učinili da rijeke pored njih teku, pa smo ih, zbog grijeha njihovih, uništavali, i druge naraštaje, poslije njih, stvarali?! (El-En'am, 6)

Grijesi povlače za sobom kaznu i nestanak blagodati.[688] Oni lišavaju narode izvora istinske snage i protiv njih okreću snagu vjere, uključujući i Allahovu silu.[689] Allahov zakon nalaže da narode kažnjava zbog grijeha[690], kao što kaže Uzvišeni:

كَدَأْبِ ءَالِ فِرْعَوْنَ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا فَأَخَذَهُمُ ٱللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ

Kao što su to i faraonovi ljudi, te oni prije njih koji su znakove naše lažnim smatrali, pa ih je Allah zbog grijeha njihovih kaznio. A Allah žestoko kažnjava. (Ali Imran, 11)

Pojava grijeha i prijestupa, kao i ogrezlost u griješenju razlozi su propasti i nestanka prve ljudske civilizacije.

---

687 Šerif eš-Šejh Salih Ahmed el-Hatib, *Es-Sunenul-ilahijjetu fil-hajatil-insanijjeti ve eserul-imani biha fil-akideti ves-suluk*, 2/337.

688 Muhammed Rešid Rida, *Tefsirul-menar* (*Tefsirul-Kur'anil-kerim*), 7/308, 309.

689 Hatib, *Es-Sunenul-ilahijja fil-hajatil-insanijja*, 2/338.

690 Ibid., 2/338.

13. Zaokupljenost dunjalukom i zaboravljanje ahireta

Nuhov narod bio je zaokupljen ovosvjetskim stvarima i obmanut prolaznim blagodatima. Zaboravili su ahiret, radovali su se zbog imetka, poroda i prolaznih naslađivanja. Nisu vodili računa o pripremi za Dan povratka. Bili su oholi i nisu htjeli vjerovati, pa ih je Uzvišeni postepeno odveo u propasti. Imali su mnogo imetka i djece, što ih je odvelo u oholost, čime su se obistinile riječi Uzvišenog:

فَلَمَّا نَسُواْ مَا ذُكِّرُواْ بِهِۦ فَتَحۡنَا عَلَيۡهِمۡ أَبۡوَٰبَ كُلِّ شَيۡءٍ حَتَّىٰٓ إِذَا فَرِحُواْ بِمَآ أُوتُوٓاْ أَخَذۡنَٰهُم بَغۡتَةً فَإِذَا هُم مُّبۡلِسُونَ ﴿٤٤﴾ فَقُطِعَ دَابِرُ ٱلۡقَوۡمِ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْۚ وَٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ

I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili. A kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili, i zameo bi se trag narodu koji čini zlo – i neka je hvaljen Allah, Gospodar svjetova! (El-En'am, 44–45)

Kur'anski izraz: *Mi bismo im kapije svega otvorili* oslikava kako se opskrba, dobra, blagodati i vlast slijevaju poput poplave, bez prepreka i ograničenja. Sve to dolazilo im je bez poteškoća, napora, pa čak ni pokušaja s njihove strane. To je divan prikaz pokretne scene, koji donosi neprevaziđeni kur'anski stil.

• *A kad bi se onome što im je dato obradovali...* Njih su preplavila dobra i zapljusnula opskrba. Oni su utonuli u uživanje i radost u tome, bez zahvalnosti i spominjanja Onoga Koji je to dao. Srca su im se potpuno ispraznila od spomena na Blagotvorca, od straha od Njega i od bogobojaznosti prema Njemu. Njihova interesiranja svela su se na uživanje u slastima i predanost strastima, uopće nisu imali nikakve životne ambicije, što je i običaj onih koji su utonuli u zabavu i naslade. Pokvarenost srca i morala dovela je do

pokvarenosti društva, što je naposljetku rezultiralo pokvarenošću čitavog života… Tada je stupio rok Allahovog zakona koji se ne mijenja.[691]

• *...iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili...:* Kazna ih je stigla neočekivano. Oni su odsutni duhom i opijeni, smeteni su i izgubili nadu u spas, nisu u stanju razmišljati. I, najednom su svi uništeni, svi do posljednjeg čovjeka.

• *...i zameo bi se trag narodu koji čini zlo...:* Izraz *dabirul-kavm* znači posljednji pojedinac iz tog naroda, zapravo onaj koji se nalazi na samom kraju. Pa ako je i ovaj uništen, njihovi prvaci su bili preči! A izraz *koji čini zlo* ovdje znači: mnogobošci, jer je mnogoboštvo jedan od oblika, i to najopasniji oblik zla, nasilja i nepravde.

• *...i neka je hvaljen Allah, Gospodar svjetova!* Ovo su riječi zahvalnosti Allahu što je uništio nasilnike, mnogobošce nakon postepenog božanskog primicanja i teške kazne. Može li Allahu zahvaliti na blagodati većoj od blagodati čišćenja Zemlje od nasilnika, ili na milosti većoj od Njegove milosti koju je ukazao Svojim robovima ovim čišćenjem?

Allah je uništio Nuhov, Hudov, Salihov i Lutov narod, kao što je uništio faraone, Grke, Rimljane i druge prema ovom zakonu. Iza prosperiteta njihovih civilizacija, zatim njihovog uništenja, krije se nevidljiva tajna Allahove odredbe. Ovo je moć vidljiva iz Njegovog zakona i ovo je božansko tumačenje ove poznate historijske stvarnosti.[692]

14. Zakon smjenjivanja

Uzvišeni kaže:

وَإِن تَتَوَلَّوْاْ يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوٓاْ أَمْثَٰلَكُم

[691] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 2/1090.
[692] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 2/1091.

A ako glave okrenete, On će vas drugim narodom zamijeniti, koji onda kao što ste vi neće biti. (Muhammed, 38)

Allah nije uništio nijedan narod a da nakon njih nije doveo drugi narod koji će naseljavati Zemlju. To je Njegov zakon. Potpuno uništenje jednog naroda i stvaranje drugih pokoljenja ne dešava se uzaludno ni slučajno. To se odvija prema Allahovom zakonu o smjenjivanju naroda i država, te regeneraciji ljudskih društava. Po djelovanju tog zakona dolazi do civilizacijske razmjene među ljudima, kako bi svijet nastavio postojati na temelju ispravnog vjerovanja, na zdravim osnovama koje su neophodne za opstanak.[693]

Civilizacije imaju svoje zakone nastanka i propasti, kao što imaju zakone obnove, regeneracije i smjenjivanja. Kur'an časni govori o civilizacijskom smjenjivanju, a to je ono što se desilo narodu Nuha, alejhis-selam. Taj narod ispunio je sve uvjete za propast, tako da ih je Allah uništio potopom. A kako bi čovječanstvo iznova počelo svoju misiju, Allah je zamijenio Nuhov narod. Potopio ih je, a Zemlju je povjerio grupi vjernika koji su bili s Nuhom. Nuh, alejhis-selam, i vjernici isticali su se po vjerovanju u jednog Allaha i životu u skladu s božanskim etičkim sistemom. Držali su se istine i bili ustrajni u tome, i zato je Allah ispunio ono što im je odredio, dao im vlast na Zemlji i uvjete moći. Kasnije ćemo govoriti o civilizaciji mira i blagostanja koju je osnovao Nuh, alejhis-selam, nakon što je Allah odstranio narod koji je činio zlo, zamijenivši ga Svojim dobrim robovima.

15. Allahov zakon o životnom vijeku narodā

Uzvišeni kaže:

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۖ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

Svaki narod ima svoj kraj, i kad dođe njegov kraj, neće ga moći ni za tren jedan ni odložiti ni ubrzati. (El-A'raf, 34)

693 Muhammed Hejšur, *Sunenul-Kur'an fi kijamil-hadarat ve sukutih*, str. 72.

Allah je svakom pojedincu odredio trenutak smrti, kada se završava njegov ovosvjetski život. Isto tako, Allah je narodima i civilizacijama odredio kraj, kada će one propasti i nestati sa historijske scene. Odvijanje kolektivne historije naroda podređeno je brojnim preciznim zakonima, koje je uspostavio Sveznajući i Mudri Gospodar, i koji se ne mogu prekršiti niti odgoditi, jer *svaki narod ima svoj kraj.*[694]

Ovi periodi u kolektivnoj egzistenciji naroda povezani su s određenim rokovima, preciziranim u Allahovom znanju, kao dio kompaktnog svemirskog sistema i u skladu s vremenskim mjerilima. Čovjeku, koji je obdaren relativno ograničenim potencijalima, oni se čine jako dugim. A s aspekta htijenja i mudrosti Uzvišenog Allaha, On je te rokove odredio kako bi svakom narodu dao priliku da se iskupi za svoje nevjerovanje i pokvarenost, te da krene ispravnim putem, u skladu s vjerskim odredbama. Kada se oba ova aspekta uzmu u obzir, neki mogu steći dojam da su izvan domašaja Allahove kazne, te da nikada ne mogu pasti niti nestati:

يَعْلَمُونَ ظَٰهِرًا مِّنَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ ٱلْءَاخِرَةِ هُمْ غَٰفِلُونَ

Oni znaju samo vanjsku stranu života dunjalučkog, a prema ahiretu su nemarni. (Er-Rum, 7)

Druga grupa ljudi odlazi u drugu krajnost, tako da žele požuriti svoju sudbinu, izazivati je i provocirati:

وَإِذْ قَالُواْ ٱللَّهُمَّ إِن كَانَ هَٰذَا هُوَ ٱلْحَقَّ مِنْ عِندِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِّنَ ٱلسَّمَآءِ أَوِ ٱئْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

A kad su oni rekli: "Bože, ako je ovo zbilja istina Tvoja, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju bolnu!" (El-Enfal, 32)

694 Abdulhamid Tuhmaz, *Es-Sunenul-ilahijje fil-halk*, Ed-Daruš-šamijjetu lit-tibaa ven-nešr vet-tevzi, Damask, 2000, str. 35.

Međutim, ni jedni ni drugi nisu shvatili da njihova knjiga nije zapisana do kraja. Kada dođe taj trenutak, oni će morati prigrliti svoju sudbinu koju su prethodno svojim rukama skovali, kao što se navodi u riječima Uzvišenog:

وَلَوْ يُؤَاخِذُ ٱللَّهُ ٱلنَّاسَ بِظُلْمِهِم مَّا تَرَكَ عَلَيْهَا مِن دَآبَّةٍ وَلَٰكِن يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَـْٔخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

Kad bi Allah ljude zbog zuluma njihovog kažnjavao, ništa živo na Zemlji ne bi ostavio, ali, On ih do roka određenog ostavlja, i kad rok njihov prođe, ni za tren ga jedan ne mogu ni odgoditi ni ubrzati. (En-Nahl, 61)[695]

لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۚ إِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَـْٔخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

Svaki narod ima rok određeni, a kad rok njegov dođe, ni za tren ga neće moći ni odložiti ni ubrzati. (Junus, 49)

Svaki narod ima svoj određeni rok i životni vijek. Kada njihov rok prođe i životni vijek se završi, oni ga ni za jedan tren neće moći odgoditi, niti će ga moći ubrzati, jer je sve to Allah već odavno odredio.[696]

Uzvišeni kaže:

وَمَآ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ۝ مَّا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَـْٔخِرُونَ

A Mi smo uništavali gradove samo u određeno vrijeme, nijedan narod ne može ni ubrzati ni usporiti konac svoj. (El-Hidžr, 4–5)

Svakom uništenom gradu određen je kraj zbog djela koja su njegovi stanovnici činili. Allah je uspostavio dokaze protiv njih, uputio im je upozorenja i odgodio kaznu.[697] Allahov zakon je neprikosnoven, a sastoji se u tome da će svaki narod doživjeti svoj kraj tačno u trenutku koji je Allah odredio, u skladu sa svojim

[695] Muhammed Emhazun, *Es-Sunenul-idžtimaijjetu fil-Kur'anil-kerim ve ameluha fil-umemi ved-duvel*, 1/367.

[696] Muhammed Hejšur, *Sunenul-Kur'ani fi kijamil-hadarati ve sukutih*, str. 302.

[697] Ibid., str. 302.

ponašanjem i djelima, uvjerenjima i predodžbama. Na osnovu toga Allah ostvaruje Svoju volju. Zato oni koji utjeruju u laž poslanike ne trebaju biti zavarani time što Allah odgađa kaznu. Allahov zakon nalaže da svako dobije ono što je zaslužio. Njegov zakon se ostvaruje postepeno, a konačno ostvarenje dešava se onda kada bude određen kraj nekog grada ili naroda. A onda kada u tom gradu ne ostane nikakvog dobra, tada on doživljava svoj kraj i tada je njegova sudbina zapečaćena.[698]

Allah će uništiti ili kazniti prije Sudnjeg dana svaki narod koji spozna život, a zatim se odmetne od istine i odbaci pravdu. To je sve u Knjizi zapisano. Uzvišeni kaže:

وَإِن مِّن قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا ۚ كَانَ ذَٰلِكَ فِى ٱلْكِتَـٰبِ مَسْطُورًا

I ne postoji nijedno naselje koje Mi prije Sudnjeg dana nećemo uništiti ili ga teškoj muci izložiti – to je u Knjizi zapisano. (El-Isra, 58)

Upravo to se desilo Nuhovom narodu. Allah im je poslao poslanika da bi ih uputio, ali su oni odbacili Njegovo pozivanje, iz oholosti i tvrdoglavosti. Okrenuli su glavu od Nuhovog poziva i tražili su od njega da im ubrza kaznu. Smatrali su ga lažnim, osporavali ga, bili su nevjernici, obijesni i odavali su se užicima. Zadesila ih je Božija kazna zbog grijeha koje su počinili, u skladu s Allahovim određenjem. On je odredio da će svaki narod imati svoj kraj, a Allahovo znanje ne može se izmijeniti niti se Njegov zakon može preusmjeriti. Taj zakon će se ostvariti i djelovati u skladu s Njegovom voljom, htijenjem, znanjem i mudrošću.

16. Zakon uništenja

Uzvišeni Allah odredio je da se polaganje računa i određivanje kazne odvija na Sudnjem danu. Međutim, On će odvojiti sljedbenike istine od sljedbenika laži na ovom svijetu, shodno vrhovnoj

[698] Ibid., str. 303.

božanskoj mudrosti, na način što će uništiti zulumćare, a izbaviti vjernike, u sukobu koji se vodi između poslanikā, neka ih prati mir, i njihovih neprijatelja. Neke će potopiti u potopu, nekima će poslati vjetar u kojem nema nikakvog dobra, neke će skameniti krik, neke će zadesiti strašan potres i oni će u zemlji svojoj osvanuti mrtvi, nepomični, a neki će biti pretvoreni u majmune i svinje. Kazna koja je zadesila nevjernike predstavlja poniženje za njih na ovom svijetu. To je pomoć za vjernike i pouka za sljedeće generacije, kako bi uzeli lekciju iz onoga što je zadesilo prošle narode i na taj način udaljili se od šejtanovih puteva. Naime, slijeđenje tih puteva bilo je uzrok uništenja prošlih naroda, koji su se protivili Allahu i Njegovom poslaniku.

Izraz uništenje – *el-helak* u Kur'anu časnom nosi brojna značenja, zavisno od konteksta. Ta riječ može značiti smrt u općem smislu, nered, nestanak i kaznu.[699] Posljednje značenje najčešće je korišteno u Kur'anu časnom i ono je povezano s našom temom.

Riječ *el-helak* u kur'anskoj terminologiji označava razornu, istrebljujuću kaznu koju Allah spušta na Svoje neprijatelje. Taj izraz često se spominje u kur'anskom kazivanju kada je riječ o sudbini prošlih naroda koji su skrenuli sa staze Pravog puta, koji su odbili naredbe Uzvišenog Allaha i koji su nanijeli zlo Njegovim poslanicima.

Uništenje koje je zadesilo Nuhov narod jeste potop. To im je donijelo kaznu i uništenje. Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ

Mi smo Nuha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao hiljadu, manje pedeset, godina, pa ih je potom zadesio potop, a bili su zulumćari. (El-Ankebut, 14)

[699] Husejn b. Muhammed ed-Damigani, *Islahul-vudžuh ven-nezair fil-Kur'anil-kerim*, Darul-ilmi lil-melajin, Bejrut, Liban, četvrto izdanje, 1983, str. 477.

Potop u općem smislu označava veliku količinu nečega koja poplavi grupu ljudi.[700] Kasnije se ta riječ upotrebljavala za poplavu velikih razmjera koja je rezultat kiše ili bujice.[701] Nuhov narod prvi je narod čije je uništenje spomenuto u Kur'anu časnom, na temelju riječi Uzvišenog:

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ ٱلْقُرُونِ مِنۢ بَعْدِ نُوحٍ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًۢا بَصِيرًا

I koliko smo samo naroda poslije Nuha uništili! A dovoljno je to što Gospodar tvoj zna i vidi grijehe robova Svojih. (El-Isra, 17)

Iz ovog ajeta razumijemo da je uništenje krenulo s Nuhovim narodom, a potom se nastavilo i trajalo sve do perioda uoči poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kada su uništeni vlasnici slona. Nuhov narod činio je kompletno stanovništvo Zemlje u tom vremenskom periodu daleke historije, prije nego što su se ljudi raširili. Bio je to period blizu pojave praoca ljudi, Adema, alejhis-selam.[702]

17. Zakon gubitka i propasti

Ovaj zakon primijenio se na Nuhovom narodu. Uzvišeni kaže:

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَـٰسِرُونَ

A oni koji u Allahove dokaze ne vjeruju, oni će biti gubitnici! (Ez-Zumer, 63)

Nevjernici neće postići ono što žele i bit će gubitnici, to je Allahov zakon koji je na snazi i koji ne može izostati. Isto tako, vjernici će postići ono što žele, i to je jedan od Allahovih zakona. Nuhov narod izgubio je moć zapažanja i srčanog vida, tako da su se izgubili u pustinjama sumnji, morima strasti i dolinama zablude. Njih je zadesio gubitak: *A oni koji u Allahove dokaze ne vjeruju, oni će biti gubitnici!* (Ez-Zumer, 63). To je zakon koji se realizira, koji se

700 Tahir Ahmed ez-Zavi, *Muhtarul-Kamus*, str. 393.

701 Ibn Menzur, *Lisanul-arebi*, 2/627.

702 Muhammed Emhazun, *Es-Sunenul-idžtimaijjetu fil-Kur'anil-kerim*, 3/579.

ne zamjenjuje, isto kao što je spas vjernika dokaz velikog zakona.[703] Sve što se moglo vidjeti kod Nuhovog naroda – blagodati, roba, moć i vlast glavešina – to nije predstavljalo spas prema mjerilima istinskih vrijednosti. To je bila postepena kazna, koja je okončana propašću, uništenjem i velikim potopom.

Nuhov narod nije posjedovao moć percepcije i spoznaje. Zato su lutali prostranstvima sumnji, morima strasti i dolinama zablude. Na njima se proveo zakon propasti: *A oni koji u Allahove dokaze ne vjeruju, oni će biti gubitnici!*

18. Nemarnost prema uzrocima uništenja

Jedan od uzroka propasti Nuhovog naroda i ostvarenja Allahovog zakona na njima jeste nemarnost prema uzrocima uništenja. Nisu bili svjesni opasnosti nemara, već su mu se prepustili na nivou pojedinca i društva, zbog čega su bili uništeni. Kur'an časni u kazivanju o Nuhu, alejhis-selam, skreće pažnju na uzimanje pouke iz njihovog stanja. Kazivanje o Nuhovom narodu puno je pouka, lekcija, koristi, pravila i Allahovih zakonitosti o životnom vijeku naroda, nestanku i prosperitetu civilizacija.

Ovo su neki uzroci uništenja drevnih ljudskih civilizacija, do kojih smo došli istraživanjem i studiranjem tih faktora. Neobično je to što su se osnove nove civilizacije pojavile u iskušenju koje je zadesilo Nuha, alejhis-selam. Ta civilizacija krenula je nakon što je lađa pristala na planini El-Džudijj, a svoje postojanje započela je u Allahovo ime, uz zahvalu Allahu zbog toga što ih je spasio od nasilničkog naroda. Začetnici druge civilizacije zamolili su Allaha da ih iskrca na blagoslovljeno mjesto, jer Allah to najbolje umije. U Nuhovoj lađi bilo je smješteno sjeme te nove civilizacije, sastavljene od ljudi, životinja i biljaka, te od duhovnih vrijednosti i moralnih principa. Nova civilizacija bila je izgrađena i na vjerovanju u Allaha, Džennet, Džehennem, na poslaničkoj i

[703] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2483.

vjerovjesničkoj misiji. Sve to bilo je ojačano božanskom objavom koja je silazila Allahovom poslaniku Nuhu, alejhis-selam.

DEVETO: UPOZORENJE NA ISRAILIJATE, PREDANJA KOJA SU ISKRIVILA KAZIVANJE O NUHU I VELIKOM POTOPU

Moramo se paziti izmišljotina, mitova, apokrifnih predanja i israilijata, koji se vezuju uz priču o Nuhu, alejhis-selam. Ta predanja imala su veliku ulogu u narušavanju čistoće ovog kazivanja u većini slučajevima. Israilićani, naprimjer, navode da je Allah naredio Nuhu da zasadi drveće, da je on to učinio i da je čekao stotinu godina da drveće izraste, zatim je izrađivao lađu stotinu godina po jednom predanju, a po drugom četrdeset.[704]

Isti je slučaj sa tvrdnjama da je lađa bila duga tri stotine aršina i široka pedeset. Profesor Hamid Ahmed Tahir el-Bejsuni u svojoj knjizi *Vjerodostojna kur'anska kazivanja* ukazao je na te mitove, legende, izmišljotine i israilijate. Otkrio je nedostatke tih predanja, ukazao na ona koja se kose sa šerijatom i razumom. Ko želi saznati više o tome, neka potraži tu knjigu.[705]

Postoje brojna predanja o ukrcavanju životinja na lađu. Nažalost, ta predanja više nalikuju na legende nego na historijske činjenice. U ta predanja spada tvrdnja da se Iblis ukrcao na lađu u repu magarca.[706] U takva predanja spada i ono da Avdž, Anakov sin, nije izgubio život u Nuhovom potopu, da je živio od prije Nuhovog perioda do Musaovih dana, da je bio silnik, prkosnik, nevjernik i odmetnik, da ga je majka po imenu Anak, koja je Ademova kćerka, rodila kao vanbračno dijete; da je bio visok iznad svakih mjerila; da je hvatao ribu iz dubine mora, a zatim je pržio na suncu; da se

[704] Muhammed Bejjumi Mehran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 4/76.
[705] Hamid Ahmed el-Bejsumi, *Sahihu kasasil-Kur'an*, Darul-hadis, Kairo, bez datuma, str. 94.
[706] Muhammed Bejjumi Mehran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 4/81.

podsmijevao Nuhovoj lađi i njenom vlasniku; da ju je nazivao zdjelom. U stvarnosti, ovaj mit ne zaslužuje da se o njemu raspravlja. On nije prihvatljiv ni za razum ni za šerijat.[707]

U ovu vrstu predanja spada i ono koje govori da je hazreti Isa, alejhis-selam, udovoljavajući želji pomagača, oživio Hama, Nuhovog sina, zatim ga je pitao o Nuhovoj lađi i saznao da je ona bila duga hiljadu i dvije stotine aršina (lakata), a da je bila široka šest stotina aršina. U tom smislu je i predanje koje govori da na Zemlji prije potopa nije bilo rijeka ni mora, te da su današnja mora ostala kao posljedica potopa.

U ovu vrstu spada i ono predanje koje govori da su ljudi, kada je lađa pristala na El-Džudijj i kada su se iskrcali, izgradili selo koje su nazvali Osamdeset. Jednog dana probudili su se i ustanovili da se njihov jezik poremetio i razdvojio na osamdeset jezika, od kojih je jedan bio arapski jezik. Oni nisu razumjeli jedni druge, već im je Nuh tumačio.[708]

Ne postoji nepristrasan istraživač koji može negirati utjecaj israilijata na ta predanja, koja nekada naginju ka fantaziji, nekada se kose s ispravnim islamskim vjerovanjem, a u brojnim slučajevima oprečna su jedna drugima. Ako bismo željeli pružiti argument u prilog tome, uzmimo za primjer priču o raznolikosti jezika onih koji su se spasili od potopa, otkrili bismo jasan utjecaj Tevrata na to predanje, koje je djelimično ili potpuno inspirirano njime. Naime, Tevrat je pokušao dati pojednostavljeno objašnjenje, koje nema naučnog utemeljenja, za raznolikost jezika i ljudskih rasa. Tako Tevrat navodi da su oni koji su se spasili od potopa namjeravali napraviti veliku kulu kako bi se popeli do Uzvišenog Allaha na nebesima, jer su nebo smatrali staklenom pločom koje se uzdiže nekoliko stotina metara iznad zemlje. Allah se uplašio njihovog zla, neka je On uzvišen od toga što govore, pa se spustio na Zemlju i

[707] Ibid., 4/82.

[708] Mehran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 4/82.

izmiješao njihove jezike, i učinio ih različitim. Zato je grad Babilon nazvan tako iz razloga što je Gospodar na tom mjestu izmiješao (belbele) jezike cijele Zemlje.[709]

Jedan od primjera tih israilijata jeste predanje koje navodi Ibn Kesir, pozivajući se na Tevrat, gdje se navodi da je Ham, Nuhov sin, spolno općio s njegovom ženom na lađi, pa je Nuh uputio dovu da se to dijete rodi s urođenom manom. Ham je dobio crnog sina, Kenana, koji je praotac crnaca. U drugom predanju navodi se nešto sasvim drugo – da se njegovom ocu u snu otkrilo stidno mjesto, a on ga nije pokrio, već njegova dvojica braće. Zato je uputio dovu da njegovo dijete bude drugačije i da njegovi potomci budu robovi potomcima njegove braće.[710] Sva ta predanja spadaju u legende, fantazije i israilijate i u suprotnosti su s razumom i tradicijom. Takva predanja su, nažalost, imala utjecaj na historijske knjige i uvukla su se u tefsire.

Ispleteni su mitovi i legende koji se trebaju ukloniti iz knjiga islamske baštine, a potrebno je oslanjati se isključivo na civilizacijsku viziju koju donosi Kur'an časni kada je riječ o kazivanju o Nuhu, alejhis-selam.

1. Izmišljotine Israilićana o Allahovom vjerovjesniku Nuhu, alejhis-selam

Israilićani su iznijeli klevete o Allahovom vjerovjesniku Nuhu, alejhis-selam. Tvrdili su da se "napio vina i opio, pa se otkrio nasred šatora. Praotac Kanaanaca, opazi oca gola pa to kaza dvojici svoje braće vani. Šem i Jafet uzmu ogrtač, obojica ga prebace sebi preko ramena pa njime, idući natraške, pokriju očevu golotinju. Lica im bijahu okrenuta na drugu stranu te tako ne vidješe oca gola. Kad se Noa otrijeznio od vina i saznao što mu je učinio najmlađi sin, reče: 'Neka je proklet Kanaanac, braći svojoj najniži sluga nek bude!'

[709] Ibid., str. 83.

[710] Hamid Ahmed el-Bejsumi, *Sahihu kasasil-Kur'an*, str. 97.

Onda nastavi: 'Blagoslovljen Jahve, Šemov Bog, Kanaanac nek mu je sluga!'"[711]

Ovo što tvrde o Nuhu, alejhis-selam, laž je i kleveta. Nezamislivo je da Nuh, koji je odabrani poslanik, pije vino, opija se i otkriva svoja stidna mjesta. Isto tako, ono što se tvrdi o Hamu također je laž.[712]

Profesor Abdulvehhab Abdurrezzak er-Ravi komentirao je tevratsko predanje o potopu u Knjizi postanka. Kazao je: "Na ovaj način ostvario se prljavi cilj jevreja, koji su ovim predanjem htjeli diskreditirati, a samim tim i prokleti Kenanove sinove, starosjedioce zemlje Kenana, Palestine, a promovirati i blagosloviti potomke Sama, u koje spadaju i Israilićani. Međutim, ti jevrejski pisari izgubili su iz vida da i Arapi pripadaju potomcima Sama."[713]

Dr. Muhammed Ali el-Barr daje svoj komentar: "Krajnje je neshvatljivo da pijani Nuh, koji se otkrio, proklinje svog unuka Kenana, koji nema nikakve krivice u tom grijehu koji je navodno počinio Nuh. Isto tako, Nuh je dao blagoslov Samu, praocu jevreja, kako oni vjeruju, a Kenana je proglasio Samovim slugom. Iz toga proističe da svi stanovnici Palestine trebaju biti sluge jevreja, a da palestinska zemlja pripada Samovim potomcima, a to su izričito jevreji. Na taj način apokrifni Tevrat u lošem svjetlu predstavlja vjerovjesnika, kao što predstavlja i Uzvišenog Allaha, neka je On daleko od onoga što nevjernici govore."[714]

2. Je li Nuhov potop zahvatio cijelu Zemlju?

Učenjaci o ovom pitanju imaju različita mišljenja. Navest ćemo neke njihove stavove o ovom historijskom događaju.

---

[711] Knjiga postanka, 9:26–27.

[712] Umer el-Eškar, *Kasasut-Tevrat vel-Indžil fi dav'il-Kur'an ves-sunna*, Darun-nefais lit-tibaa, prvo izdanje, 2011, str. 52.

[713] *Hadisul-Kur'anil-azim*, str. 446.

[714] Muhammed Ali el-Barr, *Allahu dželle dželaluhu vel-enbija alejimusselam fit-Tevrat-il-ahdil-kadim*, Darul-Kalem lit-tibaa ven-nešr vet-tevzi, Damask, 2011, str. 68.

Šejh Muhammed Abduhu na ovo pitanje odgovara riječima: "U Kur'anu časnom ne postoji izričit tekst koji govori da je potop bio sveobuhvatan, niti da je Nuhova poslanica bila sveobuhvatna. Iako su hadisi koji o tome govore vjerodostojni, radi se o pojedinačnim predanjima (ahad) koja ne impliciraju čvrsto uvjerenje. A kada se utvrđuju ovakve činjenice, potrebno je čvrsto uvjerenje, a ne pretpostavka, ukoliko se želi da to postane jedno od vjerskih učenja. Što se tiče historičara i istraživača, oni mogu donositi zaključke iz tih nepotvrđenih izvora, shodno povjerenju koje imaju u određenog historičara, naratora ili autora mišljenja. Ono što historičari i komentatori Kur'ana spominju o ovom pitanju nisu ništa drugo nego predanja od povjerljivih ili nepovjerljivih prenosilaca. To ne može biti kategorični argument koji je mjerodavan u vjerskom učenju.

Pitanje sveobuhvatnosti potopa samo je po sebi predmet nesuglasica među pripadnicima različitih religija i geologa, te predmet razilaženja među historičarima. Sljedbenici Knjige i učenjaci islamskog ummeta smatraju da je potop obuhvatio cijelu Zemlju. U tome se s njima slažu brojni istraživači. U prilog svom mišljenju navode kako su pronađene neke školjke i fosilizirane ribe na gornjim dijelovima planina, tvrdeći kako se to može naći samo u moru. Prema tome, pojava tih stvari na vrhovima planina dokaz je da je voda u jednom trenutku dostigla taj nivo, što se moglo dogoditi samo ukoliko je potop bio sveobuhvatan. Savremeni teoretičari smatraju da potop nije bio sveobuhvatan i u prilog tome navode dokaze koje bi bilo opširno objašnjavati. Ipak, treba napomenuti da muslimanu nije dozvoljeno negirati da je potop bio sveobuhvatan samo na osnovu mogućnosti interpretacije (koja se kosi s direktnim značenjem) ajeta plemenite Knjige. Štaviše, nijedan vjernik ne može poricati nešto na što ukazuje direktan smisao ajeta i vjerodostojnih hadisa i pribjegavati interpretaciji, izuzev ako za to postoji snažan racionalni dokaz koji ukazuje na preneseno

značenje. A da bi se to postiglo kod ovog pitanja, potrebno je dugo istraživanje, veliki napor i obilno poznavanje Zemljinih sfera i ono što one sadrže. To, opet, zavisi od brojnih nauka, racionalnih i tradicionalnih. Ko iznosi neosnovane tvrdnje, bez čvrstih naučnih utemeljenja, njegove riječi ne treba slušati. Njegovo znanje ne smije se širiti, a Uzvišeni Allah najbolje zna."[715]

• Muhammed Rešid Rida kaže: "Rezime ove fetve sastoji se u tome da direktna značenja Kur'ana i hadisa navode na to da je potop bio sveobuhvatan i da je zadesio Nuhov narod, osim kojeg nije postojao drugi narod na Zemlji. U to treba vjerovati, ali to ipak ne znači da je potop zadesio cijelu Zemlju, jer nema dokaza da su oni bili rasprostranjeni na cijeloj planeti. Isto tako, postojanje školjki i ostataka morskih životinja na vrhovima planina ne mora značiti da su to posljedice Nuhovog potopa. Vjerovatnije je da su to tragovi formiranja planina i drugih dijelova kopna u vodi. Podizanje nivoa vode na nekoliko dana nije dovoljno da se desi ono što je spomenuto. Kao što smo rekli, ova historijska pitanja nisu cilj Kur'ana i zato ih on ne navodi u kategoričkom tekstu. Mi tvrdimo ono što je prethodno navedeno, da se radi o direktnom smislu vjerskih tekstova, ali to ne uzimamo kao izričito vjersko učenje. Ako geolozi utvrde nešto drugo, to nam ne škodi, budući da se ne suprotstavlja izričitim vjerskim dokazima."[716]

• Dr. Omer Iman Ebu Bekr kaže: "Nema razilaženja među učenjacima da su svi nevjernici iz Nuhovog naroda uništeni u potapanju vodom. Spašeni su samo oni koji su se ukrcali na lađu, koji su vjerovali u poslanicu Nuha, alejhis-selam. Međutim, ostaje pitanje je li voda obuhvatila sve krajeve Zemlje, kako naseljene, tako i nenaseljene, ili je poplava zadesila samo dio koji je u to vrijeme bio naseljen? Kada uzmemo u obzir to da je ukrcan po par svakog kopnenog stvorenja, izuzev čovjeka, onda prevladava mišljenje

[715] Muhammed Bejjumi Mehran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 4/97.
[716] Ibid., 4/97.

da je potop obuhvatio i naseljene i nenaseljene dijelove Zemlje, budući da su životinje sakupljene kako ne bi izumrle. Da su postojale nepotopljene oblasti, onda bi se neke životinje tamo sklonile i ne bi bilo potrebe da se ukrcavaju na lađu. To se može razumjeti iz riječi Ibn Kesira koji kaže: 'Voda je zahvatila cijelu Zemlju – uzduž i poprijeko, doline i nizine, brda, pustinje i pijesak, tako da na njoj nije ostalo žive duše, ni staro ni mlado.'"[717]

Ako uzmemo u obzir da je u vrijeme Nuha, alejhis-selam, ljudska populacija bila ograničena, zato što je vremenska distanca između Nuha, alejhis-selam, i Adema bila kratka, i da su obojica živjeli u istoj oblasti, onda je očigledno da potop nije zahvatio svih pet kontinenata, znajući da su neki od njih otkriveni tek prije blizu dva stoljeća. Pored toga, iako tekstovi impliciraju da je poplava zahvatila sve ljude, ne postoji kategoričan dokaz da je zahvatila sve stanovnike Zemlje. Ipak, ne možemo izričito podržati jedno mišljenje u odnosu na drugo, već znanje o tome trebamo povjeriti Uzvišenom Allahu."[718]

• Šejh Muhammed et-Tahir b. Ašur kaže: "Na sveobuhvatnost potopa ukazuje očigledno značenje tekstova Kur'ana i sunneta. Oni koji tvrde da je potop bio lokalni, negiraju sveobuhvatnost na temelju kratkotrajnosti potopa, kako se navodi u israilićanskim knjigama. Ti podaci nisu nužno pouzdani u određenju starosti Zemlje i događaja na njoj i stoga nisu izričiti. Potop je trajao relativno kratko, tj. nije poštedio nikoga od naroda kojem je poslan. A može se reći i da prihvaćamo da je potop bio lokalan, ali da je zahvatio sve ljude koji su se nalazili u zemlji pogođenoj potopom. Iako dokazi o sveobuhvatnosti potopa nisu kategorični, ni uporišta

[717] Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihi*, str. 65.
[718] Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 75.

onih koji tu sveobuhvatnost negiraju nisu pouzdana. Zato se zbog njih ne mogu zanemariti direktna značenja objave."[719]

• Šejh Abdulvehhab en-Nedždžar navodi kako su neki učenjaci naklonjeni mišljenju o sveobuhvatnosti potopa. Neki geolozi kažu: "Kad god bismo istraživali vrhove planina, našli bismo ostatke živih bića koja žive samo u moru." To ukazuje da se na tim planinama desio potop, štaviše, nekoliko potopa, zavisno o starosti tih ostataka. Zato nije isključivo da je Nuhov potop bio jedan od tih potopa. U tom slučaju, on je bio sveobuhvatan. Na to ukazuju riječi Uzvišenog:

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُۥ هُمُ ٱلْبَاقِينَ

...i samo potomke njegove u životu ostavili. (Es-Saffat, 77)

Druga grupa učenjaka smatra da potop nije bio sveobuhvatan, već da se radilo o naviranju vode u mjestima gdje su stanovali Nuh i njegov narod. "Ostali predjeli Zemlje nisu bili obuhvaćeni ovim potopom. Ovom stavu potencijalno ide u prilog vjerovanje Hindusa da je njihova država starija od vremena u koje Tevrat smješta kazivanje o Nuhu i njegovom potopu. Naime, Hindusi tvrde da se njihova civilizacija proteže od najdavnije generacije historije do danas. A vi znate da se ja ne uzdam u historiju Tevrata. Vjerovatno je Nuh živio prije vremena o kojem govore Hindusi.

U svakom slučaju, o ovom pitanju ne postoji izričit kur'anski dokaz. Navodi se samo to da Nuhov narod nije vjerovao, da su se dizali protiv poslanika, zbog čega im je Allah poslao potop. Spasio je Nuha i vjernike koji su s njime u lađi, a samo je njegove potomke ostavio u životu. Sveobuhvatnost potopa je moguća, kao i lokalni karakter. Ja smatram da je potop bio lokalan, da ljudski rod nije bio rasprostranjen cijelom planetom. Svi su živjeli na prostoru koji

[719] Muhammed et-Tahir b. Ašur, *Et-Tahriru vet-tenvir*, 12/125; Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 75.

je zadesio potop. Nevjernici su uništeni, a ostao je Nuh i njegovo potomstvo."[720]

Potopom i događajima vezanim za njega bavili su se brojni naučnici. Ovo su neke od najvažnijih studija o toj temi:

– *Kazivanje o potopu između mita i vjere (Komparativna deskriptivna analitička studija)*, profesora Hišama Muhammeda Mubarekija,

– *Kur'an o potopu Nuha, alejhis-selam, i stari mitovi*, Mensura Abdulhakima,

– *Vjerovjesnici Kur'ana*, Abdulmedžida Hemua, te studije drugih naučnika i istraživača.

3. Historija religija o potopu

Kazivanje o velikom potopu zaokupilo je mnoge umove i privuklo pažnju brojnih naučnika koji se bave izučavanjem društvenih nauka, poput studija o religiji, komparativne religije, psihologije, sociologije, antropologije i historije. To znači da je mitološki i religijski aspekt potopa imao veliki odjek u dušama, intelektu i umovima narednih generacija.[721]

U historijskim izvorima i literaturi nailazimo na proturječna gledišta kada je riječ o kazivanju o potopu. Jedino Kur'an časni prezentira potpunu istinu o Nuhu, alejhis-selam, i velikom potopu, koja se ne može porediti ni s jednom teorijom bilo koje društvene škole koja se bavila potopom. Allah je sačuvao ono što je za ljude korisno iz biografije Svog vjerovjesnika i poslanika Nuha, alejhis-selam. To se ne može naći ni u sumerskim ni u babilonskim tradicijama, ni u iskrivljenom Tevratu ni u drugim izvorima. Kur'anski tekst jasno ističe da je Nuh bio poslanik od Gospodara svjetova, da je dugo vremena pozivao svoj narod da robuje jedino

[720] Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihi*, str. 65.

[721] Hišam Muhammed Mubareki, *Kisatut-tufan bejnel-usture ved-din,* Darul-akadimijjun lin-nešri vet-tevzi, Aman, Jordan, 2015, str. 139.

Allahu, Svemoćnom Gospodaru. Svevišnji Allah poslao je potop tek nakon što je plemeniti vjerovjesnik podnio razne vrste zlostavljanja i proganjanja. Plemeniti vjerovjesnik isprobao je svaki način uvjeravanja, ali nije imao nikakvog uspjeha. Od potopa su se spasili oni koji su vjerovali u Allaha, Moćnog i Mudrog, koji su povjerovali u istinitost misije Nuha, alejhis-selam. S druge strane, drugi izvori navode kako su se u lađi spasili i nevjernici, zato što su bili njegovi rođaci. Kur'an časni dodatno pojašnjava upravo taj detalj prenoseći nam dijalog između Nuha i njegovog sina i ukazujući na odnos njegove žene prema poslanici. Ovdje možemo jasno vidjeti uzvišeni kur'anski princip:

مَّنْ عَمِلَ صَٰلِحًا فَلِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ أَسَآءَ فَعَلَيْهَا ۗ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ

Ko čini dobro, u svoju korist čini, a ko radi zlo, na svoju štetu radi. A Gospodar tvoj ne čini zulum robovima Svojim. (Fussilet, 46)

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ

...i svaki grešnik samo će svoje breme nositi. (El-En'am, 164)

فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ۝٧ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ

Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga. (Ez-Zilzal, 7–8)

Kur'anski tekst jedini je koji se uzdiže iznad zla politeizma i zabluda idolatrije, budući da sasvim jasno ukazuje na to kako su ljudi napustili robovanje svome Gospodaru i počeli robovati idolima. U svemu tome nudi opis Uzvišenog Gospodara, kako Njemu priliči. Taj tekst ne spušta se na nivo idolatrijskog razmišljanja kakvo nalazimo u drevnim pričama Iraka, niti opisuje Uzvišenog Allaha na način na koji to čini iskrivljeni Tevrat, što je neprihvatljivo i za razum i za logiku. Štaviše, takav opis pametni ljudi ne bi prihvatili ni za sebe same.

To je jedini tekst koji ističe da je Svevišnji Allah iznad toga da je osjećao kajanje zbog potopa, za razliku od drugih tekstova u

kojima se tvrdi da se Bog, ili bogovi u babilonskim spisima, pokajao zbog slanja potopa. Tevrat ide i dalje tvrdeći da je Allah, neka je uzvišen od toga, odlučio da nikada ne izazove potop nakon toga, te da je na nebu stvorio znak, a to je duga, kako bi se podsjećao na Svoje obećanje, i kako više nikada ne bi potopio Zemlju.

Kur'anski tekst ne temelji se na drugim izvorima, zato što je to objava od Allaha, za razliku od drevnih ljudskih tekstova. Nakon što su Sumerani zapisali svoje predanje o potopu, došli su Babilonci koji su uzeli ono što su htjeli, a nakon njih došli su jevreji koji su uzeli i od jednih i od drugih. Tako se svako predanje o potopu temelji na prethodno zapisanom predanju. Situacija je sasvim različita kada je riječ o kur'anskom kazivanju koje je objava Gospodara svjetova. U sedmom stoljeću, u časnoj Meki, u pećini Hira počela je objava našem predvodniku, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ni Poslanik ni njegov narod nisu imali saznanja o ovom kazivanju o potopu. Na to ukazuje Kur'an časni:

تِلْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهَآ إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَٱصْبِرْ ۖ إِنَّ ٱلْعَٰقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ

Taj slučaj u vijesti iz onog što je čulima nedokučivo spada, koje ti Mi objavljujemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist bogobojaznih biti. (Hud, 49)

Osim toga, zar sve što se navodi u ovoj studiji ne ukazuje na jasnu dominaciju Kur'ana časnog nad ostalim nebeskim knjigama, a šta tek reći za ljudske knjige! To je potvrđeno riječima koje je Uzvišeni uputio plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ ۖ

A tebi objavljujemo Knjigu, s Istinom, da potvrdi knjige prije objavljene i da nad njima bdi. (El-Maida, 48)

Zar to nije knjiga o kojoj se kaže:

لَّا يَأْتِيهِ ٱلْبَٰطِلُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِۦۖ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

...laž joj ne može prići s bilo koje strane; to je objava od Mudroga i Hvaljenoga. (Fussilet, 42)[722]

4. Predanja slabog lanca prenosilaca

Imam Ahmed kaže: Ispričao nam je Ebu Džafer, kome je ispričao Samed b. Habib el-Ezdi, koji prenosi od svog oca Habiba b. Abdullaha, a on od Ešhela da je Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao:

مَرّ النّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ بِأُنَاسٍ مِنْ الْيَهُودِ قَدْ صَامُوا يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَقَالَ مَا هَذَا مِنْ الصّوْمِ قَالُوا هَذَا الْيَوْمُ الّذِي نَجّى اللهُ مُوسَى وَبَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ الْغَرَقِ وَغَرّقَ فِيهِ فِرْعَوْنَ وَهَذَا يَوْمُ اسْتَوَتْ فِيهِ السّفِينَةُ عَلَى الْجُودِيّ فَصَامَهُ نُوحٌ وَمُوسَى شُكْرًا لِلّهِ تَعَالَى فَقَالَ النّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ أَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى وَأَحَقُّ بِصَوْمِ هَذَا الْيَوْمِ فَأَمَرَ أَصْحَابَهُ بِالصّوْمِ.

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored skupine jevreja koji su postili dan Ašure, pa je upitao: 'Zašto postite ovaj dan?', a oni su odgovorili: 'Ovo je dan u kojem je Allah spasio Musaa, alejhis-selam, i Benu Israil od faraona, a potopio faraona, i ovo je dan u kojem se Nuhova, alejhis-selam, lađa zaustavila na brdu El-Džudijj nakon općeg potopa, pa su Musa, alejhis-selam, i Nuh, alejhis-selam, postili ovaj dan iz zahvalnosti Uzvišenom Allahu.' Na to je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja sam preči Musau od vas', pa je postio taj dan i naredio je muslimanima da ga poste."[723]

Šejh Mustafa el-Adevi kaže: "Tvrdnja da je to dan kada je lađa pristala na planinu El-Džudijj zasnovana je na veoma slabom predanju. Što se tiče ostatka hadisa, on je poznat i potkrijepljen

[722] Muhammed Bejjumi Mehran, *Dirasatun tarihijjetun fil-Kur'anil-kerim*, 4/97–101.

[723] Hadis je veoma slab, ali postoje popratna predanja, izuzev u dijelu koji spominje lađu. Naime, riječi: "Ovo je dan u kojem se Nuhova, alejhis-selam, lađa zaustavila na brdu El-Džudijj" nisu vjerodostojne. Hadis bilježi Ahmed, 2/359. U lancu prenosilaca nalazi se Abdussamed b. Habib el-Ezdi, koji je predmet kritika, a njegov otac je nepoznat.

ševahidima[724] u dva *Sahiha* i drugim hadiskim zbirkama. Postoje brojna neutemeljena predanja o ovoj temi."[725]

Taberi i drugi učenjaci bilježe slab hadis o potopu Nuhovog naroda. Ibn Kesir ovaj hadis navodi u djelu *Kazivanja o vjerovjesnicima*, u predanju Aiše, radijallahu anha, koja prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

لَوْ رَحِمَ اللهُ أَحَدًا مِنْ قَوْمِ نُوحٍ لَرَحِمَ أُمّ الصّبِيّ. قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلّمَ: «كَانَ نُوحٌ مَكَثَ فِي قَوْمِهِ أَلْفَ سَنَةٍ إِلّا خَمْسِينَ عَامًا، يَدْعُوهُمْ حَتّى كَانَ آخِرَ زَمَانِهِ غَرَسَ شَجَرَةً ، فَعَظُمَتْ ، وَذَهَبَتْ كُلّ مَذْهَبٍ، ثُمّ قَطَعَهَا، ثُمّ جَعَلَ يَعْمَلُهَا سَفِينَةً، وَيَمُرُّونَ فَيَسْأَلُونَهُ، فَيَقُولُ: أَعْمَلُهَا سَفِينَةً، فَيَسْخَرُونَ مِنْهُ، وَيَقُولُونَ: تَعْمَلُ سَفِينَةً فِي الْبَرّ، وَكَيْفَ تَجْرِي؟ قَالَ: سَوْفَ تَعْلَمُونَ ، فَلَمّا فَرَغَ مِنْهَا ، فَارَ التّنُّورُ ، وَكَثُرَ الْمَاءُ فِي السّكَكِ ، خَشِيَتْ أُمُّ الصّبِيّ عَلَيْهِ ، وَكَانَتْ تُحِبُّهُ حُبًّا شَدِيدًا ، فَخَرَجَتْ إِلَى الْجَبَلِ حَتّى [ص: 81] بَلَغَتْ ثُلْمَةً فَلَمّا بَلَغَهَا الْمَاءُ خَرَجَتْ بِهِ حَتّى اسْتَوَتْ عَلَى الْجَبَلِ ، فَلَمّا بَلَغَ الْمَاءُ رَقَبَتَهَا رَفَعَتْهُ بِيَدِهَا حَتّى ذَهَبَ بِهَا الْمَاءُ ، فَلَوْ رَحِمَ اللهُ مِنْهُمْ أَحَدًا لَرَحِمَ أُمّ الصّبِيّ .

"Da se Allah smilovao ikom od Nuhovog naroda, smilovao bi se majci jednog djeteta! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: 'Nuh je ostao među svojim narodom hiljadu godina manje pedeset. On je posadio drvo koje je raslo stotinu godina, pa je naraslo veliko i razgranalo se. Zatim ga je posjekao i počeo od njega praviti lađu. Neki ljudi su prolazili pored njega i ismijavali mu se, govoreći: 'Ti praviš lađu na kopnu, pa kako će ona ploviti?', a on bi im odgovarao: 'Znat ćete vi to.'

Kada ju je dovršio i voda počela naokolo plaviti, mati jednog djeteta uplašila se za dijete koje je jako voljela, pa ga je ponijela na jedno brdo, i popela se do njegove trećine. Kada je voda došla do nje, sa djetetom se popela na vrh brda. Kada joj je voda dospjela do vrata, podigla je dijete uvis, ali su se ipak oboje utopili. Da se

[724] Šahid je hadis istog značenja, koji se prenose drugačijim lancem prenosioca. (prim. prev.)

[725] Mustafa el-Adevi, *Kasasul-enbija*, 1/333.

Allah ikom od Nuhova naroda smilovao, smilovao bi se majci tog djeteta!'"[726]

Osim navedenih, od Božijeg Poslanika prenose se brojna nevjerodostojna predanja o Allahovom vjerovjesniku Nuhu, alejhis-selam. Prenose se i neka israilićanska predanja koja sam namjerno preskočio kako ne bih opterećavao knjigu nevjerodostojnim predanjima, te kako se musliman ne bi zamarao predanjima koja nisu vjerodostojno prenesena od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Allah Uzvišeni najbolje zna.[727]

5. Sudbina djece iz Nuhovog naroda

Neki ljudi pitaju za sudbinu djece i šta je bio njihov grijeh pa su bila zahvaćena potopom. Učenjaci na to odgovaraju da kazna, kada zadesi neki narod, obuhvaća sve, bez razlike između mladih i starih, pobožnih i grešnika. O tome Uzvišeni kaže:

وَٱتَّقُواْ فِتۡنَةٗ لَّا تُصِيبَنَّ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ مِنكُمۡ خَآصَّةٗۖ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ

I čuvajte se iskušenja koja neće pogoditi samo one među vama koji su zulum činili, i znajte da Allah strašno kažnjava. (El-Enfal, 25)

Nema sumnje da uključivanje djece u sveobuhvatnu kaznu predstavlja dodatnu kaznu za njihove roditelje. Što se tiče same djece, njihova smrt desila se Allahovim određenjem, u vrijeme kada je Allah odredio. Djeca nakon smrti neće biti pitana niti će odgovarati za ono što su njihovi roditelji radili.[728]

Naravno, mi vidimo da djeca stradaju od raznih bolesti i nesreća, poput zemljotresa, poplava, ratova. To nije kazna za djecu zbog grijeha koji su počinili, već je to dio njihove sudbine koju im je Allah

[726] U ovoj formi predanje bilježi Ibn Kesir u *Kazivanju o vjerovjesnicima*. Bilježe ga i Taberi, 12/21, Hakim, 2/342, i drugi. Lanac prenosilaca je slab, jer se u njemu nalaze Musa b. Jakub i Ibrahim b. Abdurrahman, koji su slabi.

[727] Mustafa el-Adevi, *Kasasul-enbija*, 1/333.

[728] Muhammed es-Sejjid el-Vekil, *Nezaratu fi ashenil-kasas*, Darul-kalemi lit-tibaa ven-nešr, Damask, Sirija, prvo izdanje, 1/101.

odredio na temelju brojnih mudrosti, shodno Njegovom znanju i mudrosti, htijenju, određenju i pravednoj sudbini, jer *Allah nije nepravedan prema robovima Svojim* (El-Hadždž, 19); *Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti* (En-Nisa, 40).

Neki učenjaci tvrde kako je Allah učinio neplodnim maternice žena iz Nuhovog naroda četrdeset godina prije potopa, kako bi odrasla malodobna djeca i kako bi svi učestvovali u grijehu. Tada, kada su odrasli, zadesila ih je Allahova srdžba i kazna. Međutim, ovaj odgovor nije utemeljen na dokazu. O ovakvim temama može se govoriti samo na osnovu argumenata.[729]

* * *

[729] Ibid., 1/101.

Šesto poglavlje

RAĐANJE DRUGE LJUDSKE CIVILIZACIJE

Uzvišeni kaže:

قِيلَ يَٰنُوحُ ٱهۡبِطۡ بِسَلَٰمٖ مِّنَّا وَبَرَكَٰتٍ عَلَيۡكَ وَعَلَىٰٓ أُمَمٖ مِّمَّن مَّعَكَۚ وَأُمَمٞ سَنُمَتِّعُهُمۡ ثُمَّ يَمَسُّهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٞ ٤٨ تِلۡكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلۡغَيۡبِ نُوحِيهَآ إِلَيۡكَۖ مَا كُنتَ تَعۡلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوۡمُكَ مِن قَبۡلِ هَٰذَاۖ فَٱصۡبِرۡۖ إِنَّ ٱلۡعَٰقِبَةَ لِلۡمُتَّقِينَ

"O Nuhu", bi rečeno, "iskrcaj se, sa selamom Našim i blagoslovima tebi i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom! Bit će naroda kojima ćemo davati da uživaju, a kojima ćemo Mi dati da osjete bolnu patnju!" Taj slučaj u vijesti iz onog što je čulima nedokučivo spada, koje ti Mi objavljujemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist bogobojaznih biti. (Hud, 48–49)

1. *"O Nuhu", bi rečeno, "iskrcaj se, sa selamom Našim…"*

• *"O Nuhu", bi rečeno*. U ovom ajetu upotrijebljen je pasiv, bez veznika, kako bi kontekst prešao na zaključak kazivanja. Te riječi izgovorio je Uzvišeni Allah, Koji je uputio objavu Nuhu, alejhis-selam.[730]

• *O Nuhu, iskrcaj se (siđi)*. Zbog visine valova, lađa se uzdizala visoko, poput aviona. Drugo moguće tumačenje jeste da je lađa bila visoka. Ovi izrazi govore nam da se iskrcavanje vršilo s palube, a da se na kopno stizalo uz pomoć merdevina ili konopaca. Da se

[730] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 134.

paluba lađe nalazila u istom nivou sa kopnom, onda bi bilo rečeno izađi.[731]

• ...*sa selamom Našim i blagoslovima tebi,* tj. iskrcaj se ti i svi koji su s tobom uz Naš mir i blagoslove koje vam upućujemo.

• ...*sa selamom Našim,* tj. s našim mirom. To obuhvaća zaštitu od svega neželjenog – opasnosti, onoga što nosi zlo, od smrti uslijed gladi ili žeđi i tome slično.[732]

...*sa selamom Našim,* također sadrži brojna značenja, poput smirenosti, mira, stabilnosti i tišine. Jedan od veličanstvenih temelja te druge ljudske civilizacije jeste mir – selam.

...*sa selamom Našim,* u Tvojoj vjeri i uz vjerovanje u jednog Boga.

...*sa selamom Našim,* tvojim sljedbenicima.

...*sa selamom Našim,* koji će pratiti novi život koji ćeš predvoditi.

...*sa selamom Našim,* koji će pratiti ekonomski, društveni i politički život, te vezu među ljudima nakon velikog potopa, koji će pratiti svemir i okolinu. To su sve značenja Allahovog lijepog imena Es-Selam (Mir).

Es-Selam je jedno od Allahovih lijepih imena, a ukazuje na lišenost od svih nedostataka i manjkavosti. To ime nosi značenja poput smirenosti, mira, stabilnosti i tišine.[733]

Es-Selam je Onaj Čije su biće, svojstva i postupci sačuvani od svega što ne dolikuje Njegovom savršenstvu. Iz tog imena izvedena je riječ islam, što je ime Allahove vjere[734], što potvrđuje riječi Uzvišenog:

إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلْإِسْلَٰمُ

Allahu je prava vjera jedino – islam. (Ali Imran, 19)

731 Ibid., str. 134; Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 187.

732 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 134.

733 Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi, Ibid., str. 149.

734 Akil Husejn, *Muhtesaru Mevsua esmaillahil-husna*, Daru Ibn Kesir, Damask, Bejrut, prvo izdanje, 2010, str. 79.

Ibn Kajjim kaže: "O porijeklu Allahovog imena Es-Selam postoje dva mišljenja: da se radi o glagolskoj imenici i da je za Njega vezano na isti način kao što je vezan pojam pravde, to jest, On je vlasnik savršenosti i pravednosti, pri čemu je izostavljen prvi član ove konstrukcije (vlasnik). Drugo tumačenje jeste da ima funkciju vršioca radnje: Onaj Koji daje sigurnost. Zato se Noć kadra naziva *sigurnošću*, tj. ona čuva od svakog zla, štaviše, ona je sušto dobro i u njoj nikakvog zla nema."[735]

Uzvišeni kaže:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

On je Allah – nema drugog boga osim Njega, Vladar, Sveti, Onaj Koji je bez nedostataka, Onaj Koji svakoga osigurava, Onaj Koji nad svim bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah, On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim! (El-Hašr, 23)

U ovom ajetu svako od Allahovih imena potvrđuje i sadrži ono koje prethodi. Vladar je Allah, Blagoslovljeni je Allah, Štovani (Selam) je Allah. A pošto sva imena pripadaju Allahu, ona prirodno sadrže sva svojstva savršenosti. Prema tome, i ime Allah ih sadrži. Iako je ovaj ajet trodimenzionalan, on je objavljen kao kompaktna cjelina, poput utvrđene zgrade.

– **Prva dimenzija**: *On je Allah – nema drugog boga osim Njega*. Ova dimenzija negira postojanje boga mimo Njega i potvrđuje da Allahu nije niko ravan u odlučivanju. On je Jedan, Jedini i osim Njega ne postoji drugi bog. To znači: Ako postoji neko ko vjeruje u neko božanstvo mimo Uzvišenog Allaha, neće mu moći naći mjesta, niti odrediti svojstva. Zato su nevjernici oni koji kažu da je Allah jedan od trojice. Uzvišeni kaže:

[735] Akil Husejn, *Muhtesaru Mevsua esmaillahil-husna*, str. 82.

لَّقَدۡ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ ثَالِثُ ثَلَٰثَةٖۘ وَمَا مِنۡ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۚ وَإِن لَّمۡ يَنتَهُواْ عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٌ

Nevjernici su oni koji govore: "Allah je, zaista, jedan od trojice!" A samo je jedan Bog! I ako se ne okane onoga što govore, nesnosna patnja će, zaista, stići svakog od njih koji nevjernik ostane. (El-Maida, 73)

– **Druga dimenzija**: *Vladar, Sveti, Onaj Koji je bez nedostataka, Onaj Koji svakoga osigurava, Onaj Koji nad svim bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi*. Sva ova imena pripadaju Allahu, osim Kojeg drugog boga nema. To znači da se ova i druga lijepa imena ne odnose na mnogobrojna bića, već su to mnogobrojne osobine jednog Bića. Prema tome, pravilo glasi: Jedno biće može imati više osobina, ali se ono ne umnožava zbog tih osobina. Kada je neko plemenit i pravedan, i dalje ostaje jedna osoba, a njegove su osobine mnogobrojne. Allah je, znači, jedan jedini. Njegove osobine su mnogobrojne. Hvala pripada Allahu, Jedinom, Čije su lijepe osobine mnogobrojne.

– **Treća dimenzija**: *Hvaljen neka je Allah, On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim!* Ova dimenzija u potpunosti potvrđuje ciljeve prethodne dvije dimenzije, da je Allah Jedan Jedini, Vladar, Blagoslovljeni i Štovani, Savršeni – Onaj Koji je bez nedostataka, Onaj Koji pruža sigurnost, Onaj Koji nad svim bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi. To jest, On je Taj Kome pripadaju lijepa imena. Zato je rečeno: *Hvaljen neka je Allah, On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim!* Time se negira postojanje drugih božanstava i naglašava jednoća Jedinog Boga, Koji ima više osobina.[736]

Onaj Koji je bez nedostataka (Es-Selam) jeste Onaj od Koga dolazi sigurnost. Otuda je sigurnost djelo Onoga Koji je bez nedostataka. On prethodi svemu postojećem. Sigurnost sadrži lišenost svakog zla i svega što je loše, bolesti, bola, neznanja i siromaštva,

[736] Akil, *Muhtesaru Mevsua esmaillahil-husna*, str. 84.

zavidnosti i manjkavosti. Nasuprot tome nalazi se snaga koja uključuje moć, potencijal i dominaciju.[737]

Uzvišeni Allah je izvor mira i sigurnosti. Ko bude tražio mir na drugom mjestu, mimo Njega, neće ga naći. To je smisao riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

اللّهُمّ أَنْتَ السّلَامُ. وَمِنْكَ السّلَامُ.

"Allahu! Ti si mir, i od Tebe je mir."[738]

Otuda se Džennet naziva Kućom mira, zato što će onaj ko u njega uđe biti siguran od svih nedostataka, svega što je loše, svih neugodnosti i patnji. Uzvišeni kaže:

ٱدْخُلُوهَا بِسَلَٰمٍ ءَامِنِينَ

Uđite u njih sigurni, straha oslobođeni! (El-Hidžr, 46)

U tom smislu je i islamski pozdrav, koji je preporučeno širiti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

لاَ تَدْخُلُونَ الْجَنّةَ حَتّى تُؤْمِنُوا. وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتّى تَحَابُّوا. اَوَلاَ اَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ اِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ اَفْشُوا السّلاَمَ بَينَكُمْ.

"Nećete ući u Džennet sve dok ne budete vjerovali, a vjerovati nećete sve dok se međusobno ne budete voljeli. Zar ne biste da vas uputim na nešto što bi, ako biste to činili, razvijalo ljubav među vama?! Širite selam međusobno!"[739]

Širenjem selama rasprostire se sloga i mir među ljudima. U tom smislu je selam koji Uzvišeni Allah naziva Svojim vjerovjesnicima, u ajetima:

سُبْحَٰنَ رَبِّكَ رَبِّ ٱلْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾ وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

737 Ibid., str. 84.
738 Muslim, *Sahih*, br. 591.
739 Muslim, *Sahih*, br. 54.

• *Uzvišen je Gospodar tvoj, Gospodar dostojanstva, u odnosu na ono kako Ga opisuju! I selam neka je na poslanike, a hvala Allahu, svjetova Gospodaru!* (Es-Saffat, 180–182)

سَلَٰمٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِى ٱلْعَٰلَمِينَ

• *Selam Nuhu od svjetova svih!* (Es-Saffat, 79)

سَلَٰمٌ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ

• *Selam neka je Ibrahimu!* (Es-Saffat, 109)

Svevišnji je nazvao selam Svojim odanim robovima, kao u riječima Uzvišenog:

قُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَٰمٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ ٱلَّذِينَ ٱصْطَفَىٰٓ ءَآللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

• *Reci: "Hvala Allahu i selam robovima Njegovim koje je On odabrao!" Šta je bolje: Allah ili oni koje Njemu u obožavanju pridružuju?* (En-Neml, 59)

Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici na tim veličanstvenim temeljima gradili su svoj život, što je doprinijelo tome da ostvare mir od Allaha Uzvišenog. To je, nadalje, dovelo do pokretanja druge ljudske civilizacije. Među tim stubovima su:

• tevhid i napuštanje širka,

• uvjerenost njegovih sljedbenika da je on poslanik i vjerovjesnik,

• poštovanje Allahovih granica i zakona u potvrđivanju istine i razotkrivanju neistine, kao i u drugim stvarima.[740]

2. ...*i blagoslovima tebi i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom! Bit će naroda kojima ćemo davati da uživaju, a kojima ćemo Mi dati da osjete bolnu patnju!*

• *I blagoslovima*: Blagoslov – bereket je povećanje bilo kojeg dobra iznad osnovnih i nužnih potreba. Bereketi obuhvaćaju povećanje zemaljskih dobara, poput usjeva i plodova, povećanje dobara hrane, poput lova, ribolova i drugih stvari u kojima ljudi uživaju

[740] Akil, *Muhtesaru Mevsua esmaillahul-husna*, str. 84, 85.

u životu na ovom svijetu. Bereket je i duševno zdravlje, smirenost i sreća srca.[741]

Vrata bereketa i smirenosti Allah otvara samo vjernicima. Uzvišeni kaže:

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ ٱلْقُرَىٰٓ ءَامَنُواْ وَٱتَّقَوْاْ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَٰتٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُواْ فَأَخَذْنَٰهُم بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ

A da su stanovnici naselja vjerovali i bogobojazni bili, Mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali, ali, oni su poricali, pa smo ih kažnjavali zbog onog što su činili. (El-A'raf, 96)

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ ٱللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ ٱللَّهِ تَطْمَئِنُّ ٱلْقُلُوبُ

One koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah spomene, smiruju – a srca se, doista, kad se Allah spomene, smiruju. (Er-Ra'd, 28)

Izraz *bereket – blagoslov* ne odnosi se samo na materijalni prosperitet, već ima šire značenje. Štaviše, možemo kazati da se uopće ne odnosi u prvom redu na materijalni prosperitet, premda ga obuhvaća. To je nešto što život ljudi čini blagoslovljenim, dobrim, svijetlim, elegantnim, vrijednim, čistim i prijatnim za dušu. Značenje nekih riječi teško je definirati, i mogu ih razumjeti samo oni koji su to iskusili.

Međusobno povjerenje među ljudima vrsta je bereketa; uzvraćena ljubav vrsta je bereketa; potpomaganje u dobročinstvu i bogobojaznosti vrsta je bereketa; zaštitnički odnos prema časti svoga brata vrsta je bereketa; posvećenost očuvanju rodbinskih veza vrsta je bereketa; briga o nemoćnima vrsta je bereketa, kao što je traganje za znanjem kako bi se donijela korist ljudima vrsta bereketa.

Postoje stotine i stotine osjećanja i djela koje obuhvaća samo ovaj izraz, koji Allah pripisuje Sebi i pretvara u blagoslove, berekete.

741 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 135.

Kada je riječ o smirenosti, pitaj o tome uplašene, zabrinute, uznemirene, one koji strepe i koji su zabrinuti i iscrpljeni od tjeskobe, straha i nemira. Oni dobro znaju za čime tragaju, oni tragaju za smirenošću. A Allah ih upućuje na vrata koja vode ka smirenosti. Uzvišeni kaže: *…a srca se, doista, kad se Allah spomene, smiruju.* (Er-Ra'd, 28)

A vjerovatno nema potrebe da kažemo kako savremenom džahilijetu, uprkos svim dostupnim sredstvima poput vojne, političke, materijalne, ekonomske i naučne snage nedostaje smirenosti, nedostaje sreće kojoj čovjek teži u životu. Alkohol, droga i kriminal samo su neki od dokaza o gubitku sreće i smirenosti, a da ne govorimo o anksioznosti, samoubistvu, ludilu, duševnim i nervnim bolestima. Alkoholna i slična pića, kao i droga, sredstva su pomoću kojih se pokušava pobjeći od stvarnosti. Zašto ljudi žele pobjeći od stvarnosti ukoliko su njome zadovoljni?

Zločin je vrsta bolesnog osjećaja prema društvu, koji govori da je počinilac nezadovoljan svojim društvom. Zašto je zločin tako raširen i zašto se stopa kriminala povećava?

Što se tiče ludih momenata "zabave" u kojima se moderni džahilijet guši u diskotekama, barovima i noćnim klubovima, to nije pokazatelj sreće, već predstavlja dokaz nedostatka sreće i pokušaja kompenzacije duhovne praznine nastale zbog gubitka sreće. To su crne slike džahilijeta koje nisu u stanju sakriti ogromne fabrike, masovna materijalna proizvodnja, kao ni rakete koje se lansiraju na Mjesec i Mars.[742]

Dominacija savremene civilizacije u svom džahilijetskom obliku nije ništa drugo nego vrata šejtanske zamke koja Allah otvara pred nevjernicima koji žele dunjaluk i koji rade sve što je u njihovoj moći kako bi ga dostigli. On im omogućava dobra na ovom svijetu i pruža sva sredstva dominacije.

[742] Muhammed Kutb, *Ru'jetul-islamijjeti li ahvalil-alemil-muasir*, str. 62.

Dominacija iza koje stoje šejtanske zamke je privremena, ma koliko trajala, i ona se uvijek okončava destrukcijom. S druge strane, dominacija iza koje stoji zadovoljstvo traje sve dok ljudi mijenjaju ono što je u njihovoj moći. A kada skrenu s Pravog puta, onda će njihova dominacija prestati.[743]

Prema tome, druga ljudska civilizacija, koju je osnovao Nuh, alejhis-selam, počiva na temeljima mira i božanskog bereketa. Riječi Uzvišenog: *...i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom!* odnose se na narode koji će se izdvojiti i rasporediti po Zemlji, a oni pripadaju tvom i potomstvu onih koji su s tobom. Zatim je Allah, nakon potopa, u životu ostavio samo Nuhove potomke.[744] Ovaj selam i bereketi podareni su, o Nuhu, tebi i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom. Prvi među njima su, naravno, oni koji vjeruju s Nuhom, a potom ostala stvorenja.[745]

• Uzvišeni kaže: *Bit će naroda kojima ćemo davati da uživaju, a kojima ćemo Mi dati da osjete bolnu patnju!*, to jest, bit će drugih naroda, koji također pripadaju potomstvu onih koji su s tobom, a koje neće obuhvatiti blagodat selama i bereketa, već ćemo im davati da uživaju, tj. pružit ćemo im kratkotrajne dunjalučke blagodati kao iskušenje na ovom svijetu. Ma koliko im pripalo od tih blagodati, to je malo u odnosu na ahiretske. Mnogobrojni kur'anski tekstovi ukazuju na to da su dunjalučka uživanja kratkotrajna, kao i da je ovosvjetski život samo varljivo naslađivanje. Nakon tog kratkotrajnog naslađivanja čekat će ih kazna: *...a kojima ćemo Mi dati da osjete bolnu patnju!*

Ovaj, kao i drugi tekstovi ukazuju na to da će im pripasti bolna kazna zbog nevjerovanja, griješenja, zuluma i ružnih djela koja su činili na ovom svijetu.[746]

---

743 Ibid., str. 61.

744 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 135.

745 *Tefsiru sureti Hud*, str. 187.

746 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 136.

Ovi ajeti, koji govore o selamu i bereketima Nuhu, alejhis-selam, i onima koji su s njime bilježe historiju:

• Jednu epizodu iz ljudske historije, a to je drugi blok nakon kazivanja o Ademu, alejhis-selam, u konstrukciji ljudske historije. Te epizode se ponavljaju, ali ih niko ne pamti, izuzev onih kojima se Allah smilovao.

• Oni, tj. Nuhov narod, prvi su koji su uništeni istrebljujućom kaznom. Taj niz se potom nastavio: *I koliko smo samo naroda poslije Nuha uništili!*

• Sigurnost, mir i blagodati plodovi su imana. Oni su njegov sastavni, nerazdvojni, integralni dio. Izvan kruga vjere ništa od toga se ne može pronaći.[747]

Nuh, alejhis-selam, iskrcao se sa Allahovim selamom i blagoslovima (bereketima) i pristupio izvršavanju svog imanskog zadatka da bude namjesnik na Zemlji. Na lađi je prevozio elemente nove civilizacije – od svake životinjske vrste po jedan par i sve vjernike.[748] Božanska intervencija uslijedila je u vidu potopa, kako bi se uništili oni koji su negirali Nuhovu poslanicu, dok je lađa poslana kao spas onima koji su bili privrženi Allahu. Oni će zasnovati novu ljudsku civilizaciju i unaprijediti je prema sveobuhvatnoj viziji, zasnovanoj na robovanju Allahu i istinskom namjesništvu na Zemlji. Na taj način Nuhova misija prešla je iz prirodnog mjesta u historijsko, upotpunjujući misiju Adema, alejhis-selam, koja se premjestila iz prirodnog vremena u historijsko i utemeljila ustanovu porodice. A Nuhova misija utemeljila je društvenu, ekonomsku, političku i zakonodavnu instituciju u okvirima božanske poslanice kroz ljudsku historiju.[749]

---

[747] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 191.

[748] Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi, Ibid., 1/56.

[749] Abdurrahman Huleli, *Risalatul-enbija: dinun vahidun ve šeraiu idda (dirasa kur'anijja)*, Bejrut, Merkez nema lid-dirasat vel-buhus, 2015, str. 69.

3. *Taj slučaj u vijesti iz onog što je čulima nedokučivo spada, koje ti Mi objavljujemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist bogobojaznih biti.*

Ovaj ajet predstavlja sažetak kazivanja o Nuhu. Riječi: *Taj slučaj* odnose se na kazivanje o Nuhu. To kazivanje se, dakle, proteže kroz vremensku dimenziju i historijsku dubinu. Ono je također daleko od arapske prosvijećenosti i saznanja. O tome Uzvišeni kaže: *Ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali*. U Tevratu se nalazi dio kazivanja koje je malim dijelom istinito, a većinom se sastoji od legendi i mitova. Kazivanje o Nuhu kakvo je predstavljeno u Tevratu nije podudarno sa stvarnim događajem. Što se tiče kur'anskog kazivanja, ono je sasvim podudarno s istinom i stvarnošću, s tim što je na najbolji način sažeto i prikazano u skraćenom obliku. U tome se krije veličanstvenost kazivanja.

U nekim slučajevima koristi se pokazna zamjenica muškog roda *zalike*: *To su nepoznate vijesti koje ti objavljujemo* (Ali Imran, 44), s obzirom na samo izvještavanje, budući da sadrži kazivanje o jednom vjerovjesniku. U suri Hud kazivanje se proteže i na ostala kazivanja o Hudu, Salihu, Ibrahimu, Lutu, Šuajbu, zatim o Musau i faraonu. To izvještavanje odnosi se na sve njih, tako da mu odgovara pokazna zamjenica množine *tilke*.

Iz onog što je čulima nedokučivo: To je dio onoga što je nedokučivo onome ko sluša kazivanje, ili onome ko ga čita, zbog vremenske distance. Kazivanje o Nuhu nedokučivi je događaj iz prošlosti, a postoje događaji iz budućnosti i sadašnjosti koji su nam nedokučivi, poput događaja iz svijeta meleka i uzvišenog svijeta, te iz drugih brojnih svjetova o kojima ne znamo ništa. Drugim riječima, ne vidimo ih, ali vjerujemo da postoje.

Postoji i nedokučivi svijet koji nam je nepoznat, a koji nam može biti djelimično poznat, poput saznanja do kojih dolazimo na osnovu brojnih astronomskih i geoloških nauka. To je opširno, neograničeno poglavlje.

• *Vijest* je nešto što je značajno. Vijest može sadržavati i druge vijesti, poput kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, koja sadrži brojne vijesti, od kojih je svaka značajna. Dugotrajno pozivanje naroda u vjeru je jedna vijest; upornost glavešina u nevjerovanju i arogancija tokom tog perioda je druga vijest; izgradnja lađe je treća vijest; potop je četvrta; uništenje naroda je vijest; kazivanje o Nuhovom sinu i dovi koju je upućivao Gospodaru je vijest; spašavanje vjernika je vijest, i tako dalje.

• *Nedokučivo* je sve ono što nam je nepoznato.

• *...koje ti Mi objavljujemo:* To ti pripovijedamo, objavljujemo, šaljemo u objavi preko Džibrila, u sklopu plemenitog Kur'ana, Naše objave. A, postoje različiti načini objave koje ne možemo detaljno analizirati na ovom mjestu.

• *...ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali*. Ove vijesti, ovo i druga kazivanja iz Objave bila su ti nepoznata, Božiji Poslaniče, i nedokučiva tvom narodu, pa čak i narodima prethodnih poslanica. U ovoj čistoj, istinitoj formi, neuprljanoj nečistoćama izmišljotina, dodavanja i oduzimanja, te vijesti su im nepoznate. Čak i da ih znaju po imenu, detalji velikog dijela tih vijesti su netačni i neprecizni.

• *...prije ovoga:* Prije nego što ti je to kazano u Kur'anu, odnosno prije ove vijesti koja ti je saopćena u okviru kazivanja o Nuhu, ili se odnosi i na jedno i na drugo.

• *Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist bogobojaznih biti:* Posljednja rečenica i krajnji ishod pripadaju istinskim vjernicima i bogobojaznim ljudima. Bogobojaznost (takvaluk) je sveobuhvatan i širok termin koji obuhvaća strah od Allaha i čuvanje od Njegove kazne, te čuvanje od svakog zla koje može uzrokovati Njegovu kaznu. Smisao je širok i otvoren. To mogu biti i bogobojazni čija

je to osobina, ličnost i karakteristika. Taj ishod će, kako se navodi u ajetu, neminovno pripasti bogobojaznima.[750]

Ovaj ajet pojašnjava sljedeće:

• Suštinu Objave, koju negiraju mnogobošci. Ovo kazivanje spada u domen nedokučivog, što nije znao ni Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ni njegov narod: *Taj slučaj u vijesti iz onog što je čulima nedokučivo spada, koje ti Mi objavljujemo.*

• Istinu o jedinstvenom vjerskom učenju Nuha, alejhis-selam. Uprkos znakovima, lekcijama i dokazima, to nije spriječilo svaku generaciju da ga odbije.

• Činjenicu da će prijetnja kaznom biti ostvarena kada je uputi vjerovjesnik. O tome svjedoči historija.

• Istinu o Božijim zakonima koji se ostvaruju, koji ne izostaju, ne favoriziraju i ne daju prednost nikome.

• Istinu o vezi između pojedinaca i generacija. To je jedno vjersko učenje koje povezuje sve vjernike u jednog Boga i jednog Gospodara. Oni su jedinstveni u vjerovanju u Njega, bez ikakvog sudruga i saučesnika.[751]

Ibn Ašur kaže: "Ovaj ajet predstavlja priznanje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u dijelu: *ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali.* Predstavlja opomenu u dijelu: *Zato budi strpljiv;* te utjehu u dijelu: *ishod će, zaista, u korist bogobojaznih biti.* Iz ovog kazivanja mogu se izvući sljedeće lekcije:

• Prva lekcija iz ovog kazivanja jeste opomena.

• Druga važna lekcija jeste to da će ishod biti u korist bogobojaznih.

• Poznavanje ishoda unaprijed ulijeva smirenost kod onih koji koračaju putem imana.

[750] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 193.
[751] Nevfel, *Tefsiru sureti Hud*, str. 194.

• Ovo kazivanje je mudro i ispunjeno lekcijama i poukama. Nije dozvoljeno gubiti iz vida ove mudrosti zbog mnoštva israilićanskih predanja.

• Informacije iz ovih kazivanja nisu dio tradicionalnih predanja, niti su preuzete iz prethodnih objava. To je Božija objava.[752]

PRVO: NUHOV MORALNI KOD – TEMELJ FORMIRANJA I RAZVOJA NOVE LJUDSKE CIVILIZACIJE

Nuh, alejhis-selam, spada u najodabranije poslanike, koji su usavršili tevhid (monoteizam) i na ispravan način obožavali Allaha Jedinog i koji su pozivali ljude da vjeruju u jednoga Boga. Neki su povjerovali u njegovu poslanicu. Nuh je odgajao ljude u svjetlu pohvaljenih svojstava i osobina koje su se ogledale u njegovoj plemenitoj ličnosti i koje su se odražavale i na druge. On je mnogo zahvaljivao svome Gospodaru i iskreno vjerovao u Njega. Kucao je na Njegova vrata skrušenom dovom. Bio je bogobojazan pred Veličanstvenim i pouzdavao se u Svemoćnog, Milostivog. Kajao se Allahu i tražio oprost od Njega. Strpljivo je podnosio teškoće svoje misije i bio je iskren u tome. Bio je hrabar i bojao se jedino Allaha. Slušao je svoje roditelje i posjedovao druge osobine i pohvalna svojstva s kojima je živio među ljudima. Ta svojstva preporučivao je drugima i podučavao svoje sljedbenike istim vrlinama. Trudio se da usadi te plemenite osobine u srca svojih sljedbenika prije i poslije potopa. Taj čvrsti moralni sistem doprinio je osnivanju druge ljudske civilizacije. Navest ćemo najvažnije od tih osobina i moralnih vrlina.

1. Iskrenost

Nuh, alejhis-selam, ukazao je na važnost iskrenosti na svom misionarskom putu. Očistio je svoju namjeru (*nijjet*) od svih

[752] Ibid., str. 196.

primjesa, ličnih prohtjeva i želja za ovim svijetom. Svojim djelima i pozivanjem želio je postići samo Allahovo zadovoljstvo. Svom narodu kazao je kako od njih ne traži nagradu za misiju koju obavlja, niti zahvalu. Od toga što ih je pozivao nije imao ličnih interesa niti je želio ostvariti korist od njih. Želio je samo postići Allahovo zadovoljstvo.

• U suri Eš-Šuara kaže:

وَمَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مِنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ

Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi. (Eš-Šuara, 109)

• U suri Hud Uzvišeni kaže:

وَيَٰقَوۡمِ لَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مَالًاۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ

O narode moj! Za ovo od vas imetak ne tražim; samo od Allaha ja nagradu želim. (Hud, 29)

• U suri Junus kaže:

فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَمَا سَأَلۡتُكُم مِّنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِۖ وَأُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ

A ako se okrenete, pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem među muslimanima – Njemu predanima. (Junus, 72)

Ovo je dovoljna potvrda istinitosti njegovog vjerovjesništva i Nuhove iskrenosti prema Uzvišenom Allahu. To potvrđuje da je on poslanik od Allaha. Jer, kako bi bilo moguće da Nuh, alejhis-selam, napusti dobro poznate običaje svoga naroda, tradicije, obožavanje idola, da traži da ih odbace, da ih poziva da umjesto toga vjeruju u njegovu poslanicu koja predstavlja suprotnost svemu tome, znajući istovremeno da će biti izložen od svog naroda svim vrstama zlostavljanja, počevši od ismijavanja pa do prijetnje kamenovanjem? Oni bi se trebali pitati zašto Nuh, alejhis-selam, podnosi sve ove poteškoće i zašto se izlaže svim tim opasnostima. Kada bi to

učinili, shvatili bi da je to u što ih Nuh, alejhis-selam, poziva veće od svega onog što su oni zamislili, kao što je lični interes, želja za položajem, finansijskom dobiti ili nekom drugom dunjalučkom koristi, kako su mislili.[753]

Jedan od razloga spašavanja Nuha, alejhis-selam, jeste to što je bio iskren:

فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ

Zato pogledaj kakav je bio kraj onih koji su bili upozoravani, tako nije bilo samo s Allahovim robovima iskrenim. (Es-Saffat, 73–74)

Vjernici su od Nuha, alejhis-selam, prilikom rođenja druge ljudske civilizacije naučili sljedeće:

• Važno je da djela tijela, srca i jezika budu iskreno posvećena Allahu.

• Čovjek se treba osloboditi ovog svijeta i ne smije dozvoliti da ga zavedu ovosvjetske blagodati. Svoja djela treba uskladiti s misijom namjesnika na Zemlji i ostvarenja iskrenog ibadeta Allahu.

• Vjernik treba nastojati da postigne zadovoljstvo svoga Uzvišenog Gospodara, ne osvrćući se na pohvale i kritike, kao što se može vidjeti u kazivanju o Nuhu, alejhis-selam.

Nuh, alejhis-selam, zadao je bolan udarac Iblisu kroz ihlas – iskrenost u smislu vrijednosti, osobine i moralnih vrlina. Spasio se njegovih zamki, kao i oni koji slijede njegov primjer:

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ

"E tako mi dostojanstva Tvoga", reče, "sigurno ću ih sve na stranputicu navesti, osim onih među Tvojim robovima koji su u vjerovanju iskreni!" (Sad, 82–83)

[753] Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 39.

Iblis je odmah na početku priznao da neće imati uspjeha kod iskrenih Allahovih robova. Digao je ruke od njih i prije nego što ih je vidio.[754]

Ono što je pomoglo Nuhu da ostvari ovo svojstvo kod sebe i svojih sljedbenika koji su utemeljili drugu ljudsku civilizaciju jeste nadahnuće koje im je Allah podario. Oni su stalno bili svjesni Allahove kontrole, osjećali su Njegovu veličanstvenost nakon što su svjedočili velikim događajima i veličanstvenom potopu i nakon što su bili spašeni u lađi krcatoj. Sjetili su se Sudnjeg dana i strašnih događaja koji će se tada odigrati. Stalno su preispitivali same sebe, brojali svoje korake i udisaje, umanjivali vlastiti značaj i dobra djela, činili pokajanje i tražili oprost.[755]

Nuh, alejhis-selam, podučava nas da je pozivanje Allahu Uzvišenom, tevhidu i ibadetu lišeno svakog bereketa i utjecaja na ljude ukoliko nije praćeno iskrenim odnosom prema Allahu i željom za Njegovim zadovoljstvom, bez očekivanja nagrade kod ljudi ili ovosvjetske koristi. Uz to, takvo pozivanje neće donijeti nagradu kod Allaha. Ovoga trebaju biti svjesni oni koji pozivaju na Allahov put, bilo da se radi o pojedincima ili grupama. Moraju paziti da ne uprljaju svoje nijete ovim prolaznim dunjalukom – u vidu imetka, slave, položaja, čuvenja, popularnosti i drugoga. Moramo se ugledati na Nuha, alejhis-selam, koji je na samom početku svoje misije oglasio kako od ljudi ne traži nagradu ni imetak kao naknadu za to što ih poziva. Njegova je nagrada samo kod Allaha Uzvišenog. Te riječi uputio je svaki vjerovjesnik svom narodu. One su postale važan slogan misija vjerovjesnika, neka ih prati Allahov blagoslov i mir, koje svaki misionar treba slijediti i oponašati.[756]

---

754 Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallahi fi sureti Nuh*, str. 142.

755 Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallahi fi sureti Nuh*, str. 142.

756 Abdulaziz Nasir el-Dželil, *Vekafatun terbevijja fi dav'il-Kur'anil-kerim*, Daru tajjiba, Rijad, drugo izdanje, 1998, str. 156.

Nuhov iskren odnos prema Gospodaru, njegovo uzdizanje iznad dunjaluka i njegovih ukrasa, težnja za Allahovim zadovoljstvom u svakoj kretnji i mirovanju u životu, predstavljaju primjere koje trebaju slijediti svi oni koji su vjerovali tokom njegovog života, kao i oni koji su došli nakon njega.

Kazivanje o Nuhu, alejhis-selam, sadrži brojne lekcije za ljude koji tragaju za istinom. Iskrenost prema Stvoritelju ima brojne dobrobiti za pojedinca, među kojima su:

- Iskrenost izbavlja od velikih katastrofa i velikog potopa.
- Allah je zaštitnik iskrenih. Vjera i bogobojaznost srazmjerni su Allahovoj zaštiti.
- Iskrenost je uzrok sigurnosti, upute i zaštite od stvorenja.
- Iskrenost donosi smirenost u srce.
- Plod iskrenosti jeste postojanost u vjeri.
- Iskrenost štiti od šejtanovih spletki.
- Iskrenost osigurava uslišenje dove.
- Iskrenost vodi ka prihvaćenosti kod ljudi, donosi slavu i druge dobrobiti.

Kada je riječ o dobrobitima po novoformirano društvo, koje je predstavljalo srž druge ljudske civilizacije, ovo svojstvo bilo je usađeno u pojedince koji su se nalazili na lađi spasa. To svojstvo nasljeđivale su naredne generacije. Ovo su neke od dobrobiti iskrenosti u novoj civilizaciji:

- Iskreni ljudi bili su uvršteni u vjernike.
- Spuštanje mira, blagoslova i obilja.
- Pobjeda i vlast na Zemlji.
- Ostvarenje sigurnosti i upute za društvo koje se spasilo potopa, kao i druge dobrobiti.

Što se tiče ahireta, iskreni vjernici bit će spašeni od Vatre, ući će u Džennet i steći će zadovoljstvo Uzvišenog Allaha.

2. Strpljivost

فَٱصۡبِرۡ كَمَا صَبَرَ أُوْلُواْ ٱلۡعَزۡمِ مِنَ ٱلرُّسُلِ وَلَا تَسۡتَعۡجِل لَّهُمۡۚ كَأَنَّهُمۡ يَوۡمَ يَرَوۡنَ مَا يُوعَدُونَ لَمۡ يَلۡبَثُوٓاْ إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍۭ بَلَٰغٌۚ فَهَلۡ يُهۡلَكُ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ

Ti izdrži kao što su izdržali odlučni poslanici i ne traži da im kazna što prije dođe! A onoga Dana kada dožive ono čime im se prijeti, učinit će im se da su ostali samo jedan časak dana. Ovo je obznana! A zar će ko drugi biti uništen do narod buntovni?! (El-Ahkaf, 35)

Vjerovjesnici, neka je s njima blagoslov i mir, razlikuju se u strpljivosti. Tako su najodabraniji poslanici – ulul-azm bili najstrpljiviji, zato što su se suočavali s većim zlostavljanjima i otporom nego drugi vjerovjesnici. O njihovoj strpljivosti govori se u riječima Uzvišenog: *Ti izdrži kao što su izdržali najodabraniji poslanici*. Nuh, alejhis-selam, pripadao je najodabranijim poslanicima. Pokazao je veliku strpljivost tokom pozivanja svoga naroda u vjeru.[757]

Nuh je bio krajnje strpljiv sa svojim narodom. Upozoravao ih je kako bi uzeli pouku, pobojali se Allaha kako bi prekinuli ono što čine, ali mu se oni nisu odazvali uprkos toj strpljivosti. Nastavio ih je pozivati i ukazivati im na opasnost nevjerovanja i mnogoboštva, ali ga ni u tome nisu poslušali. Zatim im je nekoliko puta ponavljao te pozive, kako bi se pobojali Allaha i povjerovali u Njega, ali se oni nisu odazvali. Danonoćno im je govorio kako će Allah oprostiti onima koji povjeruju, pokaju se i postanu bogobojazni. Uprkos tome, oni su potonuli dublje u zabludu, postali su više uporni i oholi u svom nevjerovanju. Nuh je sve to trpio, nije se predavao zbog njihovog odbijanja i arogancije, ali su oni bili sve uporniji. Što su upornije odbijali poziv, Nuh je bivao sve strpljiviji.[758]

Nuh, alejhis-selam, dugo je vremena, hiljadu manje pedeset godina, neumorno i nepokolebljivo pozivao svoj narod da iskreno

[757] Dželil, *Ve lillahil-esmail-husna*, 3/107.

[758] Ukajl Husejn Ukajl, *Nuh, alejhis-selam, min vahjil-Kur'an*, Damask, Daru Ibn Kesir, prvo izdanje, 2011, str. 89.

obožavaju Allaha Jedinog, podstičući ih na bogobojaznost i poslušnost. Pozivao ih je danonoćno, javno i tajno, zato što mu je bilo stalo do njegovog naroda i do izvršavanja Allahove naredbe da ih poziva.

Misija Nuha, alejhis-selam, i poslanica koju mu je Allah Uzvišeni naredio da dostavi, predstavlja osnovu opće metode vjerovjesnika i poslanica nakon Nuha, alejhis-selam, i to iz više razloga:

- To je prva misija koja nosi vjerozakon nakon Adema, alejhis-selam.
- Protezala se na veoma dug period.
- Vjerovanje (iman) je u osnovi ljudskog roda.
- Mnogoboštvo i nevjerovanje su neprirodna stanja.
- U njegovoj misiji manifestira se metoda pozivanja (da've).
- Pojašnjenje puta pozivanja.
- Dužina pozivanja: hiljadu manje pedeset godina.
- Vrijeme pozivanja: danju i noću.

Kroz ovaj dugi period, vjerovjesništvo Nuha, alejhis-selam, postavilo je drugim vjerovjesnicima temelje pristupa, razmišljanja, metode, kontinuiteta, rasprave, dijaloga, sukoba, iskušenja, pouka. Svaki budući vjerovjesnik u Nuhu je imao lijep uzor.[759]

On je također predstavljao uzor za sljedbenike koji su vjerovali s njime. Ima li veće strpljivosti od Nuhove, koji je pozivao svoj narod blizu deset stoljeća? Uprkos tome, samo su malobrojni postali vjernici. Zato je Uzvišeni Allah saopćio da je Nuh pozivao svoj narod Allahu hiljadu godina manje pedeset, devet i po stoljeća. Uprkos tom dugom periodu ...*malo je bilo onih koji su s njim vjerovali* (Hud, 40), što ukazuje na veliku strpljivost Nuha, alejhis-selam, koji je toliko dugo vremena uporno pozivao svoj narod Allahu.

[759] Ukajl, *Nuh, alejhis-selam, min vahjil-Kur'an*, str. 246.

Kako Nuh ne bi bio strpljiv kad je Uzvišeni Allah rekao: *Allah je, doista, uz strpljive* (El-Bekara, 153). Allah je s Nuhom bio u svakom trenutku njegovog života i njegove misije. Uzvišeni kaže:

وَٱصۡنَعِ ٱلۡفُلۡكَ بِأَعۡيُنِنَا وَوَحۡيِنَا وَلَا تُخَٰطِبۡنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْۖ إِنَّهُم مُّغۡرَقُونَ

I gradi lađu pred Našim očima, i po Našem uputstvu, i ne obraćaj Mi se više zbog onih koji su zulum činili – oni će sigurno biti potopljeni! (Hud, 37)

A kada je izgradio lađu, po Allahovim uputama, pažnjom i objavom, Nuh, alejhis-selam, strpljivo je podnosio sva zlostavljanja na koja je nailazio, očekujući za to Allahovu nagradu.[760]

Nuh, alejhis-selam, isticao se po osobini strpljivosti, koja je mu je omogućila da ustraje i pobijedi neprijatelje. On je bio uzor strpljivosti, budući da je strpljivo podnosio utjerivanje u laž, zlostavljanja i podsmijevanja, sve dok nije stigla Allahova pomoć protiv nevjernika. To nam ukazuje na lijepi ishod strpljivosti. Što je čovjek strpljiviji, to je pobjeda izvjesnija.

Nuh, alejhis-selam, bio je jedinstven u strpljivosti i ustrajnosti. Tu moralnu vrlinu usadio je kod svojih sljedbenika. Novom društvu nakon potopa bila je prijeko potrebna ova osobina u društvenom, ekonomskom, religijskom i civilizacijskom životu pojedinaca. Strpljivost ima više stepena, koje je Uzvišeni opisao u Svojoj Knjizi. Strpljivost za sobom povlači dobrobiti ovog i budućeg svijeta:

a) Allah ih je odlikovao Svojom blizinom (*meijjet*):

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱسۡتَعِينُواْ بِٱلصَّبۡرِ وَٱلصَّلَوٰةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ

O vi koji vjerujete, tražite sebi pomoći u strpljivosti i namazu! Allah je, doista, uz strpljive. (El-Bekara, 153)

b) Strpljivi su pohvaljeni i u kontekstu kazivanja o grupi koja se borila uz Taluta:

760 Ukajl, *Nuh, alejhis-selam, min vahjil-Kur'an*, str. 248.

قَالَ ٱلَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَٰقُواْ ٱللَّهِ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةَۢ كَثِيرَةًۢ بِإِذْنِ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ

Oni koji su čvrsto vjerovali da će susresti Allaha, rekoše: "Koliko su puta malobrojne grupe savladale grupe mnogobrojne Allahovom dozvolom." A Allah je sa strpljivima. (El-Bekara, 249)

To je posebna blizina, koja podrazumijeva zaštitu, brigu i podršku.

c) Allah voli strpljive:

وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَٰتَلَ مَعَهُۥ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُواْ لِمَآ أَصَابَهُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَمَا ضَعُفُواْ وَمَا ٱسْتَكَانُواْۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلصَّٰبِرِينَ

A koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se brojni pobožni ljudi borili, pa nisu klonuli zbog onoga što bi ih zadesilo na putu Allahovom, niti su posustajali, niti se predavali?! A Allah voli strpljive. (Ali Imran, 146)

d) Njima će biti upućene radosne vijesti:

وَلَنَبْلُوَنَّكُم بِشَىْءٍ مِّنَ ٱلْخَوْفِ وَٱلْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَنفُسِ وَٱلثَّمَرَٰتِۗ وَبَشِّرِ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٥٥﴾ ٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَٰبَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوٓاْ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رَٰجِعُونَ ﴿١٥٦﴾ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَٰتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُهْتَدُونَ

Mi ćemo vas u iskušenje dovoditi, malo strahom i gladovanjem, te gubljenjem imetka, života i ljetine. A ti obraduj strpljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: "Mi smo, doista, Allahovi i Njemu ćemo se, sigurno, vratiti." To su oni kojima pripadaju blagoslovi od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravom putu. (El-Bekara, 155–157)

Kada bi proučio ovaj ajet, Omer b. Hattab rekao bi: "Divne su to naknade i dodatak uz njih!" Pod naknadama je mislio na namaz i milost, a pod dodatkom na uputu.

e) Strpljivost donosi najljepšu nagradu, koju će dobiti bez obračuna:

إِنَّمَا يُوَفَّى ٱلصَّٰبِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ

Samo će onima koji budu strpljivi nagrada njihova biti isplaćena bez obračuna (Ez-Zumer, 10). Imam Gazali, Allah mu se smilovao, kaže: "Za svako dobro djelo postoji određena nagrada, izuzev strpljivosti. A budući da je post dio strpljivosti i da predstavlja polovinu strpljivosti, Allah je u hadisi-kudsijju rekao: 'Post je Moj i Ja za njega nagrađujem.' Na taj je način Sebi pripisao post, za razliku od ostalih ibadeta."[761] Izuzetni učenjak Ibn Kajjim kaže: "Strpljivost je pola vjere, imana, jer jednu polovinu imana čini strpljivost, a drugu zahvalnost."[762]

f) Strpljivost donosi vodstvo u vjeri. Ibn Kajjim prenosi riječi svoga šejha Ibn Tejmijje: "Zahvaljujući strpljivosti i čvrstom uvjerenju (jekinu) postiže se vodstvo u vjeri." Zatim je proučio ajet:

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا۟ ۖ وَكَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يُوقِنُونَ

Između njih smo Mi vođe određivali i oni su, odazivajući se zapovijedi Našoj, na Pravi put upućivali, jer su strpljivi bili i u dokaze Naše čvrsto vjerovali. (Es-Sedžda, 24)

Sufjan b. Ujejna proučio je ovaj ajet, a potom rekao: "Postali su strpljivi, pa sam ih učinio poglavarima."[763]

Karakter i vrijednost strpljivosti utkani su u temeljima ljudskih civilizacija. Materijalni i moralni prosperitet može se postići samo ukoliko strpljivost bude prisutna na liderskom, pojedinačnom i društvenom nivou. Jedno od istaknutih obilježja druge ljudske civilizacije jeste strpljivost kao vrlina po kojoj se isticao Nuh, alejhis-selam, i u kojoj je odgajao svoje sljedbenike.

761 Gazali, *Ihjau ulumid-din*, 4/310.

762 Ibn Kajjim el-Dževzijja, *Medaridžus-salikin*, 2/115.

763 Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallahi fi sureti Nuh*, str. 159.

3. Bogobojaznost

Jedna od Nuhovih osobina jeste bogobojaznost. To je osobina svih vjerovjesnika. Nuh je svoj narod pozivao da obožavaju Allaha Jedinog i da odbace sva druga božanstva, poticao ih je da budu bogobojazni, zato što je strah od Uzvišenog Allaha istinska garancija da će ljudi biti na Pravom putu i da neće skrenuti na stranputicu ili posustati u implementaciji vjerskih učenja. Bogobojaznost je također izvor moralnih vrlina koje nalažu da se na Allaha gleda bez licemjerja, pretvaranja ili arogancije. Nuh, alejhis-selam, dobro je poznavao Uzvišenog Allaha i to je utjecalo na iskrenost i potpunost njegovog vjerovanja, te na strah od Gospodara.

Što više poznaje svoga Gospodara, čovjek se više boji Njega, više Ga veliča, robuje Mu, voli Ga i iskreno Ga obožava, a isto važi i u suprotnom slučaju. Nuh, alejhis-selam, rekao je svome narodu:

أُبَلِّغُكُمْ رِسَٰلَٰتِ رَبِّى وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

Dostavljam vam poslanice Gospodara svoga i savjetujem vas; ja od Allaha znam ono što ne znate vi. (El-A'raf, 62)

To jest, znam od Allaha ono što vi ne znate. Znam da On posjeduje savršena svojstva, da je svemoćan, da uništava Svoje neprijatelje, a vi to ne znate. Znam da one koji se Allaha boje čeka sretan kraj, a da kazna Njegova neće mimoići narod grešni.[764]

Nuh, alejhis-selam, bio je uzor svojim sljedbenicima u bogobojaznosti i lijepom ophođenju prema Allahu. O tome se govori u kazivanju o Nuhu i njegovom narodu u suri Hud, kao što je ranije navedeno. Uzvišeni kaže:

وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُۥ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ٱبْنِى مِنْ أَهْلِى وَإِنَّ وَعْدَكَ ٱلْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ ٱلْحَٰكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ ۖ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيْرُ صَٰلِحٍ ۖ فَلَا تَسْـَٔلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۖ إِنِّىٓ أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّىٓ أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِۦ عِلْمٌ ۖ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِى وَتَرْحَمْنِىٓ أَكُن مِّنَ ٱلْخَٰسِرِينَ

[764] Dželil, *Vekafatun terbevijja fi dav'il-Kur'anil-kerim*, 3/54.

A Nuh se prije toga obrati Gospodaru svome i reče: "Gospodaru moj, sin moj je, uistinu, iz porodice moje, a obećanje Tvoje je, zaista, istinito i Ti si Sudija najpravedniji!" "O Nuhu", odgovori mu, "on nije od onih iz porodice tvoje koje sam obećao spasiti; on, doista, radi ono što ne valja, zato Me ne moli za ono što ne znaš! Upozoravam te da ne budeš među neznalicama." "Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikada ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, sigurno ću biti među gubitnicima." (Hud, 45–47)

Nuhova svijest o njegovom Gospodaru rezultirala je ovom uzvišenom osobinom – strahom od Uzvišenog. On skrušeno moli svoga Gospodara za svoga sina koji se pridružio nevjernicima i tu dovu zaključuje riječima: *I Ti si od mudrih najmudriji!* Nije kazao: "Ti si od milostivih najmilostiviji", zato što je to situacija u kojoj treba ispoljiti predanost i prepuštanje bezgraničnoj Allahovoj mudrosti, koja nalaže da Nuhov sin bude među onima koji su stradali, a ne među spašenim. Zato je Nuh, alejhis-selam, svoju dovu zaključio riječima: *I Ti si od mudrih najmudriji!*

U ovim ajetima možemo vidjeti kako se Nuh, alejhis-selam, pažljivo odnosio prema svome Gospodaru. Sebe je optuživao za pogrešno postupanje, tražio je oprost od Uzvišenog Gospodara: *Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen*. Allah je najveći! Nuh, alejhis-selam, koji je stotine godina pozivao svoj narod, bio ustrajan i izdržljiv, trpio razna zlostavljanja i izrugivanja, svoju dovu zaključuje traženjem oprosta: *Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a nevjernicima samo propast povećaj!* (Nuh, 28).[765]

Nuh, alejhis-selam, pozivao je svoje sunarodnjake da budu bogobojazni, a sām je bio primjer bogobojaznosti u svemu – čuvao se onoga što kvari vjerovanje, moral, ibadete, javne i privatne veze. Čvrsto je vjerovao da će lijep ishod biti za one koji se budu Allaha bojali. Nuh, alejhis-selam, svoje je sljedbenike podučavao

[765] Dželil, *Vekafatun tevbevijja fi dav'il-Kur'anil-kerim*, 3/57.

bogobojaznosti i usavršavao je njihove osobine u skladu s ovom visokom moralnom vrijednošću.

Ovo su neki od plodova bogobojaznosti, koji vode ka izgradnji znanja, moći, suvereniteta i dominacije na Zemlji:

a) Bogobojaznima je podario nauku, uputu i ulio svjetlost u njihova srca. Pružio im je dar da razlikuju dobro od zla, istinu od neistine, lijepo od ružnog. Spasio ih je od sumnji i oprostio njihove grijehe. Uzvišeni kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَتَّقُواْ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّكُمۡ فُرۡقَانٗا وَيُكَفِّرۡ عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡۗ وَٱللَّهُ ذُو ٱلۡفَضۡلِ ٱلۡعَظِيمِ

O vi koji vjerujete, ako se budete Allaha bojali, On će vam ono što istinu od neistine razdvaja dati i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti vam. A Allahova je dobrota neizmjerna. (El-Enfal, 29)

b) Uzvišeni Allah dao je bogobojaznima izlaz iz svake teškoće i opskrbio ih odakle ne očekuju i ne nadaju se. Dao im je bereket u onome što imaju i zaštitio ih od onoga što ih muči:

وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّهُۥ مَخۡرَجٗا ۝٢ وَيَرۡزُقۡهُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَحۡتَسِبُۚ وَمَن يَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسۡبُهُۥٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ بَـٰلِغُ أَمۡرِهِۦۚ قَدۡ جَعَلَ ٱللَّهُ لِكُلِّ شَيۡءٖ قَدۡرٗا

A onome koji se Allaha boji, On će izlaz dati. i opskrbit će ga odakle se i ne nada; onome koji se u Allaha pouzdaje, On mu je dovoljan. Allah će, zaista, ispuniti ono što je odlučio; Allah je svemu već rok odredio. (Et-Talak, 2–3)

c) Allah je uz bogobojazne Svojom pomoći i uputom:

إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَواْ وَّٱلَّذِينَ هُم مُّحۡسِنُونَ

Allah je zaista na strani onih koji se Njega boje i grijeha klone i koji dobra djela čine. (En-Nahl, 128)

d) Bogobojaznost donosi blagostanje i obilje. Kada ljudi ostave ono što je Allah zabranio, On će im dati veću produktivnost, ugodan život i obilne kiše koje donose dobru žetvu i napajaju stoku.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ ٱلْقُرَىٰٓ ءَامَنُواْ وَٱتَّقَوْاْ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَٰتٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُواْ فَأَخَذْنَٰهُم بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ

A da su stanovnici naselja vjerovali i bogobojazni bili, Mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali, ali, oni su poricali, pa smo ih kažnjavali zbog onog što su činili. (El-A'raf, 96)

e) Lijep život bogobojaznih. Prema Allahovom zakonu (sunnetu), bogobojazni vjernici uživat će u lagodnom, ugodnom životu u udobnosti i smirenosti srca. Bogobojazni će biti obasuti materijalnim i duhovnim blagodatima. Taj lijepi život plod je njihovog obožavanja Allaha, bogobojaznosti, traženja oprosta i pokajanja:

أَلَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّا ٱللَّهَۖ إِنَّنِى لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ۝٢ وَأَنِ ٱسْتَغْفِرُواْ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓاْ إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُم مَّتَٰعًا حَسَنًا إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِى فَضْلٍ فَضْلَهُۥۖ وَإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ

Da samo Allahu ibadet činite – ja sam vam od Njega upozoritelj i donositelj radosnih vijesti, da od Gospodara svoga oprosta tražite i da se pokajete, a On će vam dati da do roka koji je određen lijepo proživite i svakom darežljivom dat će iz Svoje darežljivosti. A ako se okrenete – pa, ja se, zaista, bojim za vas patnje na Velikom danu. (Hud, 2–3)

Prema tome, sretan kraj očekuje bogobojazne i nikada im neće izmaći, prema Allahovom zakonu u stvaranju. Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici strpljivo su podnosili teret vjerskih dužnosti, ispunjenja naredbi i poštovanja zabrana.[766]

4. Nuh je često tražio oprost i milost

Kur'an časni govori o tome kako je Nuh, alejhis-selam, tražio oprost od Uzvišenog Allaha:

رَّبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِوَٰلِدَىَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِىَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِۖ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

766 Muhammed Emhazun, *Es-Sunenul-idžtimaijjetu fil-Kur'anil-kerim*, 1/398.

Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a zulumćarima samo propast povećaj! (Nuh, 28)

قَالَ رَبِّ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِكَ أَنۡ أَسۡـَٔلَكَ مَا لَيۡسَ لِي بِهِۦ عِلۡمٞۖ وَإِلَّا تَغۡفِرۡ لِي وَتَرۡحَمۡنِيٓ أَكُن مِّنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ

"Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikada ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, sigurno ću biti među gubitnicima." (Hud, 47)

Traženje oprosta i milosti od Allaha upućuje na to da je Nuh, alejhis-selam, počinio neki grijeh. Neki učenjaci otkrivaju ovaj grijeh i ukazuju na njega, a drugi ga ublažavaju i ne žele ga isticati.[767] Navest ću njihove sumnje i priložiti svoj odgovor na njih.

• **Prva zabluda: Nuh moli za uništenje svog naroda**

Nuh, alejhis-selam, molio je Allaha da uništi njegov narod, a ta molitva odnosi se i na uništenje djece koja su bezgrešna. O toj dovi Uzvišeni kaže:

وَقَالَ نُوحٞ رَّبِّ لَا تَذَرۡ عَلَى ٱلۡأَرۡضِ مِنَ ٱلۡكَٰفِرِينَ دَيَّارًا ۝٢٦ إِنَّكَ إِن تَذَرۡهُمۡ يُضِلُّواْ عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوٓاْ إِلَّا فَاجِرٗا كَفَّارًا

I Nuh reče: "Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, jer ako ih ostaviš, oni će robove Tvoje u zabludu zavoditi i samo će grešnika i nevjernika rađati!" (Nuh, 26–27)

To predstavlja uzimanje pravde u svoje ruke ispred Boga, budući da bi se među njima mogli roditi neki koji će biti vjernici. On je zato trebao strpljivo podnositi njihova zlostavljanja, a ne da traži od Allaha da ih uništi.[768] Nuh će osjećati nelagodu zbog ove dove, tako da će odbiti da se zauzme za svoj narod kod Gospodara na Sudnjem danu. U Buharijevom *Sahihu* navodi se da je rekao:

[767] Ikmal Salih, *Et-Tevbetu fi dav'il-Kur'anil-kerim*, str. 197.

[768] Razi, *Tefsir*, 18/3.

"'Nisam vam ja za to.' Sjetit će se da je molio Allaha za ono o čemu nije imao znanja i postidjet će se pred svojim Gospodarom."

Odgovor na ovu zabludu: Nuh, alejhis-selam, uputio je dovu tek kada je saznao da više niko iz njegovog naroda neće postati vjernik. O tome ga je obavijestio Uzvišeni:

وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُۥ لَن يُؤْمِنَ مِن قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدْ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ

I Nuhu bi objavljeno: "Iz naroda tvoga vjerovat će samo oni koji otprije vjeruju; zato se ne žalosti zbog onoga što oni stalno čine." (Hud, 36)

S druge strane, on je među njima proveo dug period i dobro ih je upoznao. Iskusio je njihov temperament i ćud. Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ

Mi smo Nuha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao hiljadu, manje pedeset, godina, pa ih je potom zadesio potop, a bili su zulumćari. (El-Ankebut)

A samo su malobrojni postali vjernici. Uzvišeni kaže:

وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٌ

...a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali. (Hud, 40)

Na osnovu toga on je odlučio da uputi dovu protiv njih.[769]

Što se tiče tvrdnje da je Nuhova dova obuhvatila djecu tih nevjernika, tu nema ništa sporno, jer je Uzvišeni učinio neplodnim maternice njihovih žena, tako da u trenutku uništenja oni nisu imali djece.[770] Na to ukazuju riječi Uzvišenog:

فَقُلْتُ ٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ إِنَّهُۥ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾ يُرْسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيْكُم مِّدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُم بِأَمْوَٰلٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَل لَّكُمْ جَنَّٰتٍ وَيَجْعَل لَّكُمْ أَنْهَٰرًا

769 Alusi, *Tefsir*, 29/100.

770 Kurtubi, *Tefsir*, 18/312.

…i govorio sam: "Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On doista mnogo prašta. On će vam kišu obilnu slati i pomoći će vas imanjima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati." (Nuh, 10–12)

Oni koji tvrde da su djeca u to vrijeme postojala smatraju da je Nuh, alejhis-selam, činio dovu protiv njih, iako su nedužna, kako bi roditelji doživjeli veću bol kada vide svoju djecu kako pate. Ovo je mišljenje neprihvatljivo, zato što je Nuh, alejhis-selam, uputio dovu tek nakon što mu je Allah objavio da niko više od njegova naroda neće vjernik postati. Allah Uzvišeni otkrio mu je šta će se desiti s tim narodom, uključujući i djecu, te da će oni biti nevjernici. U Nuhovoj dovi nema nikakva grijeha. Oba su mišljenja logična, a Allah najbolje zna. Nuh, alejhis-selam, poticao je svoje sunarodnike da traže oprost koji bi urodio opskrbom koju su željno iščekivali – spuštanje kiše, stjecanje imetka i poroda.[771]

• **Druga zabluda: Traženje skloništa za sina nevjernika**

Nuh, alejhis-selam, rekao je:

رَبِّ إِنَّ ٱبۡنِي مِنۡ أَهۡلِي وَإِنَّ وَعۡدَكَ ٱلۡحَقُّ وَأَنتَ أَحۡكَمُ ٱلۡحَٰكِمِينَ

Gospodaru moj, sin moj je čeljade moje, a obećanje Tvoje je zaista istinito i Ti si od mudrih najmudriji! (Hud, 46)

Na to mu Uzvišeni odgovara:

قَالَ يَٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيۡسَ مِنۡ أَهۡلِكَۖ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيۡرُ صَٰلِحٖۖ

"O Nuhu, on nije čeljade tvoje", rekao je On, "jer radi ono što ne valja…" (Hud, 46)

Na osnovu ovoga kritičari zaključuju da je Nuh izrekao laž s jedne strane, jer je znao da je sudbina njegove žene i djeteta zapečaćena. Kako je, onda, mogao moliti Gospodara za spas nevjernika?[772]

[771] Amal bint Salih Nusajr, *Et-Tevbetu fi dav'il-Kur'anil-kerim*, Darul-Andalusil-hadra, Saudijska Arabija, prvo izdanje, 1419/1998, str. 199.

[772] Muhammed Umer er-Razi, *Ismetul-enbija*, str. 23.

Oni zaključuju da je on počinio grijeh zbog kojeg ga je Allah Uzvišeni strogo ukorio: *"…zato Me ne moli za ono što ne znaš! Savjetujem ti da neznalica ne budeš."* (Hud, 46)

Zatim, utjecanjem u molbi za ono što ne zna nagovještava se vid grijeha: *"Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikad ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen."* (Hud, 47)

Kao odgovor na ovu zabludu možemo navesti da se riječi Nuha, alejhis-selam: *"Gospodaru moj, sin moj je čeljade moje"* (Hud, 45) ne ubrajaju u grijeh. Razlog je to što je mislio da njegova porodica spada u one koje je Uzvišeni obećao spasiti ili je pomislio, vidjevši sina odvojenog od nevjernika, da se pokajao od nevjerništva i ušao u skupinu vjernika. Uzvišeni kaže:

وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبْنَهُۥ وَكَانَ فِى مَعْزِلٍ يَٰبُنَىَّ ٱرْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلْكَٰفِرِينَ

I Nuh zovnu sina svoga koji se nalazio podaleko: "O sinko moj, ukrcaj se s nama, ne budi s nevjernicima!" (Hud, 42)

Autor djela *El-Menar* kaže: "Moguće objašnjenje jeste da je, vidjevši svog sina odvojenog od nevjernika, pomislio da je napustio nevjerništvo i priklonio se vjeri." Možda je razumio da ajet: *...niko više iz naroda tvoga neće vjernik postati* (Hud, 36) ne obuhvata njegovog sina, zato što je Uzvišeni spašene podijelio na dvije vrste: njegovu porodicu, osim onih koji su izuzeti, i vjernike iz njegovog naroda. Pomislio je da iz njegove porodice može biti vjernika, zato što oni nisu u istoj grupi s ostatkom naroda. Uzvišeni je ukazao Nuhu, alejhis-selam, da se porodica ne računa po krvnom srodstvu, već po vjerovanju. A time što je kao vjerovjesnik pitao i bio ukoren zbog toga, Uzvišeni mu želi ukazati na to da je pitao za ono o čemu nema prava saznanja.[773] Autor dodaje: "Znači, nemoj

[773] Amal bint Salih Nusajr, *Et-Tevbetu fi dav'il-Kur'anil-kerim*, Darul-Andalusil-hadra, Saudijska Arabija, prvo izdanje, 1998, str. 201.

me pitati za nešto o čemu nemaš prava saznanja, a što ti smatraš istinom i ispravnim."[774]

Nuha, alejhis-selam, na ovu je molbu navela samilost i očinska ljubav. Allah ga je želio podučiti lekciji o podršci koja se odnosi na vjernike, a ne na nevjernike. To je smisao ajeta: *Savjetujem ti da neznalica ne budeš!* (Hud, 46). Savjetujem ti iz bojazni da ne budeš neznalica o srodnosti i vezama ili o Allahovu obećanju i Njegovu tumačenju… Allahovo se obećanje ostvarilo i iz tvoje porodice spasili su se samo oni koji uistinu pripadaju tvojoj porodici.[775]

Ovo bolje priliči poslanicima, neka je s njima Allahov mir. O tome imam Ibn Hazm kaže: "Oni nemaju argumenata za takvo mišljenje. Nuh, alejhis-selam, protumačio je Allahovo obećanje tako da će biti spašen zajedno sa svojom porodicom i pomislio je da njegov sin spada u njegovu porodicu zbog bliskosti. Da je to neko drugi učinio, bio bi nagrađen. Nuh, alejhis-selam, nije tražio spas za one koje nije smatrao svojom porodicom. Iz toga je proizašao ukor da ne bude od neznalica. On se zbog toga pokajao i povratio. U tome ne postoji nikakva namjera griješenja, a Allah najbolje zna."[776]

Nuh, alejhis-selam, tražio je oprost i milost od Uzvišenog Allaha zbog strahopoštovanja koje je osjećao prema Njemu, te stoga što je odabrao manje prikladnu i manje odgovarajuću opciju[777], a to je neupućivanje dove. To mu je uzeto kao greška i on je odmah zatražio oprost. A da Nuh, alejhis-selam, nije počinio grijeh, zaključujemo iz riječi: "Gospodaru moj, oprosti meni…", a nije rekao: "Kajem Ti se." Na taj je način htio potvrditi svoje žaljenje i kajanje zbog pitanja koje je uputio.[778]

774 *Tefsirul-menar*, 12/85.
775 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/1880.
776 Ibn Hazm, *El-Faslu fil-mileli ven-nihal*, 4/6.
777 Hazin, *Tefsir*, 7/157; Nusajr, *Et-Tevbetu fi dav'il-Kur'anil-kerim*, 202.
778 Nusajr, *Et-Tevbetu fi dav'il-Kur'anil-kerim*, 202.

Nuhovo traženje oprosta i milosti od Allaha skreće nam pažnju na njegovu krajnju skrušenost i pokornost. Zbog odabira manje prikladne opcije njegovo je srce zadrhtalo i ustreptalo od mogućnosti da je rasrdio Uzvišenog Gospodara. Zato je smjesta uputio poniznu molbu:

رَّبِّ ٱغۡفِرۡ لِي وَلِوَٰلِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيۡتِيَ مُؤۡمِنٗا وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۖ

Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome ko kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama! (Nuh, 28);

وَإِلَّا تَغۡفِرۡ لِي وَتَرۡحَمۡنِيٓ أَكُن مِّنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ

Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen. (Hud, 47)

Činjenica da je Allahov vjerovjesnik upućivao ovako usrdnu molbu govori nam da je grešnicima još veća dužnost da što žustrije pristupe traženju oprosta i budu uporni u dovi zbog namjernih i nenamjernih grešaka koje su počinili. Na taj će način njihovo pokajanje biti primljeno.

U svom pokajničkom obraćanju Nuh koristi riječ Gospodar: *Gospodaru, utječem Ti se* (Hud, 47). Svoje isprike počeo je traženjem utočišta kod Allaha, naglašavajući svoje pokajanje i želju za time. Tražio je berićet izgovaranjem riječi kojima ga je Allah nadahnuo, što je djelotvornije nego da je kazao: "Kajem Ti se zato što sam Te pitao…", zato što je htio izraziti svoju žalost i kajanje zbog pitanja koje je uputio. Smatrao je krupnim i pokuđenim svoj postupak. Zatim je svoje isprike zaključio molbom Allahu da primi to izvinjenje i žaljenje. Ako ne primi, onda će Nuh biti među onima koji su upropastili svoja djela: *Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen* (Hud, 47).[779]

Nuh, alejhis-selam, molio je Uzvišenog Allaha i tražio da mu oprosti i smiluje mu se, i zazivao je Allaha Njegovim lijepim imenima, Onaj Koji prašta (*El-Gafur*) i Milostivi (*Er-Rahim*),

[779] Abdulhadi eš-Šemrani, *Ed-Durusul-mustefadetu minel-ukubatil-ilahijjeti fil-Kur'anil-kerim kabler-risaletil-muhammedijja*, Daru Ibn Dževzi, 2006, str. 139.

koja ostavljaju trag na pojedince, narode, nacije, žive svjetove i stvorenja.

a) *Ako mi ne oprostiš:* Nuh, alejhis-selam, traži oprost od Uzvišenog, Koji mnogo prašta, *El-Gaffara*, Koji pokriva grijehe Svojih robova, Koji na njih spušta zastor Svoje dobrote i saosjećajnosti. To znači da On ne otkriva nedostatke Svoga roba drugim stvorenjima i da ga neće javno kažnjavati, kako ga ne bi osramotio u njihovim očima.[780]

Jedno od imena Uzvišenog Allaha jeste *El-Gafur*, Onaj Koji neprestano oprašta grijehe i prima pokajanje onih koji se kaju.[781] Ovo su neki od učinaka imena Uzvišenog El-Gafur, El-Gaffar, Gafir ez-zenb:

• Ova imena bude ljubav, zahvalnost i veličanje prema Uzvišenom Allahu zbog toga što je milostiv prema Svojim robovima i što oprašta njihove grijehe. Ovaj učinak u srcu vjernika stvara odbojnost prema činjenju grijeha, koliko god je to moguće. A kada vjernik posrne i počini grijeh, na pamet mu pada ime Uzvišenog El-Gafur i El-Gaffar. U njegovom srcu javlja se nada i zatvara put za beznađe u Allahovu milost. Čovjek stječe lijepo mišljenje o Gospodaru Koji oprašta sve grijehe.[782]

• Uzvišenom Allahu treba se obraćati ovim plemenitim imenom i tražiti oprost grijeha, te moliti za zaštitu od loših posljedica ružnih djela. Jedino Allah može oprostiti grijehe i niko drugi. Brojni su hadisi koji podstiču na vrijednost traženja oprosta (istigfara), a zabilježeno je nekoliko poslaničkih dova za traženje oprosta, a jedna od najpoznatijih jeste Sejjidul-istigfar, koji smo naveli, a u kojoj se navodi: "Priznajem svoje grijehe. Oprosti mi, jer niko drugi osim Tebe ne može oprostiti grijehe."[783]

---

780 Hattabi, *Tefsirul-esma*, str. 38.

781 Abdurrahman es-Sa'di, *El-Hakkul-vadihul-mubin*, str. 73.

782 Abdulaziz el-Dželil, *Ve lillahil-esmail-husna*, str. 570.

783 Buhari, *Sahih*, br. 531.

Kada je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, tražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga poduči dovi koju će učiti u namazu, on mu je rekao:

اللّٰهُمَّ اِنِّی ظَلَمْتُ نَفْسِی ظُلْمًا كَبِيرًا - وَقَالَ قُتَيْبَةُ كَثِيرًا - وَلاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلاَّ اَنْتَ فَاغْفِرْ لِی مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِی اِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

"Allahumme inni zalemtu nefsi zulmen kesiren ve la jagfiruz-zunube illa Ente, fagfir li magfireten min indike, verhamni, inneke Entel-Gafurur-Rahim! – Gospodaru moj! Doista, počinio sam veliko nasilje prema sebi, a grijehe niko ne može oprostiti osim Tebe – pa oprosti mi Svojim oprostom i smiluj mi se, jer samo si Ti Onaj Koji daruje oprost i milost Svoju!"[784]

Nuh, alejhis-selam, bio je od onih koji traže oprost od Allaha i koji se kaju. Svoje sljedbenike podučio je načinu traženja oprosta, kako bi riješili svaku svoju brigu i našli izlaz iz svake teškoće, te kako bi ih Allah opskrbio odakle se ne nadaju.

b) ...*i ne smiluješ mi se*: Nuh, alejhis-selam, tražio je milost od Milostivog, Samilosnog – Uzvišenog Allaha. Tragovi Njegove milosti obuhvaćaju sve što postoji. Kao što je Njegovo znanje sveobuhvatno i ništa Mu ne može promaći, isto tako je i Njegova milost sveobuhvatna. Uzvišeni kaže:

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

...a milost Moja obuhvata sve. (El-A'raf, 156)

A o dovama koje meleki upućuju Uzvišeni kaže:

ٱلَّذِينَ يَحْمِلُونَ ٱلْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُۥ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِۦ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَىْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَٱغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا۟ وَٱتَّبَعُوا۟ سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ

Oni koji nose Arš i oni koji su oko njega, slave i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Njega, i mole se da budu oprošteni grijesi vjernicima: "Gospodaru naš, Ti sve obuhvataš milošću i znanjem; zato oprosti

[784] Muslim, *Sahih*, br. 6839; Buhari, *Sahih*, br. 790.

onima koji se pokaju i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u Vatri!" (Gafir, 7)

Nuh, alejhis-selam, znao je kako se može postići Allahova milost dovom i kako treba biti skrušen pred Gospodarom. On je predstavljao manifestaciju Allahove milosti ljudima. Zahvaljujući njemu, Allah se smilovao čovječanstvu i zbog njega je spasio njegovo potomstvo u krcatoj lađi.

Jedna od najvećih Božijih milosti jeste slanje poslanika i spuštanje knjiga, kako bi ljude uputio na Pravi put i izveo ih iz tmina na svjetlo. Poslanici su milost koju je Allah uputio Svojim robovima kako bi ih upoznao s Gospodarom, Njegovim imenima i atributima, te s načinom obožavanja Allaha. Milošću ih je izveo iz neznanja u znanje, iz zablude na Pravi put, iz stranputice na uputu, iz tmina na svjetlo, iz nesreće u sreću, iz Vatre u Džennet. Neka je hvaljen Allah, najmilostiviji Milosnik.[785]

Onaj ko sagleda ime Milostivi – *Er-Rahman* u punom svjetlu, uvidjet će da ono podrazumijeva slanje poslanika i spuštanje objava više nego što podrazumijeva spuštanje kiše, bujanje usjeva i bogatu žetvu. Milost u smislu srčanog i duhovnog bogatstva veća je od bogatstva koje donosi život tijelu. Međutim, oni koji su zaklonjeni od Allaha, razumiju samo onaj materijalni dio, dok oni koji su razumom obdareni u tom imenu vide nešto više.[786]

Milost Uzvišenog Allaha očituje se u posebnoj milosti koju ukazuje Nuhu, alejhis-selam: poslao mu je nadahnuće i uputu, sačuvao ga i olakšao mu tegobe, uslišao je njegovu dovu i pomogao ga protiv neprijatelja nevjernika, dao mu je vlast na zemlji, spasio ga, oslobodio ga teškoća i omogućio mu da predvodi drugu ljudsku civilizaciju, civilizaciju mira i blagodati.[787]

---

785 Abdulaziz el-Dželil, *Ve lillahil-esmail-husna*, str. 133.

786 Dželil, *Ve lillahil-esmail-husna*, str. 134.

787 Ibid., str. 39.

5. Dova

Nuh, alejhis-selam, često je upućivao dovu svome Gospodaru. Na prethodnim stranicama govorili smo o nekim Nuhovim dovama:

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ

• *I spomeni Nuha – kad u davno vrijeme zavapi, pa Mu se odazvasmo, i njega i njegovu porodicu od jada velikog spasismo.* (El-Enbija, 76)

قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِى كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَٱفْتَحْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِى وَمَن مَّعِىَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ

• *"Gospodaru moj", reče on, "narod moj me u laž utjeruje, pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!"* (Eš-Šuara, 117–118)

• Tražio je od Gospodara da mu pomogne protiv njegovog naroda:

قَالَ رَبِّ ٱنصُرْنِى بِمَا كَذَّبُونِ

"Gospodaru moj", zamolio je on, "pomozi mi, oni me u laž utjeruju!" (El-Mu'minun, 39)

فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنِّى مَغْلُوبٌ فَٱنتَصِرْ

• *I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, pa Ti pomozi!"* (El-Kamer, 10)

قَالَ رَبِّ إِنِّىٓ أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهِۦ عِلْمٌ ۖ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِى وَتَرْحَمْنِىٓ أَكُن مِّنَ ٱلْخَٰسِرِينَ

• *"Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikad ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen."* (Hud, 47)

وَقُل رَّبِّ أَنزِلْنِى مُنزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْمُنزِلِينَ

• *...i reci: "Gospodaru moj, spusti me na blagoslovljeno mjesto, Ti si najbolji Nastanitelj!"* (El-Mu'minun, 28–29)

رَّبِّ ٱغۡفِرۡ لِي وَلِوَٰلِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيۡتِيَ مُؤۡمِنٗا وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۖ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا تَبَارٗا

• *"Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a zulumćarima samo propast povećaj!"* (Nuh, 28)

Dova je sredstvo kojim se postiže povećanje blagodati i blagostanja i kojim se otklanjaju teškoće i nesreće. On je Svojim robovima naredio da Mu upućuju dove i obećao da će ih uslišati. Njegovo obećanje je istina, a On kaže:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدۡعُونِيٓ أَسۡتَجِبۡ لَكُمۡۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِي سَيَدۡخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

Gospodar vaš je rekao: "Dove Mi upućujte, Ja ću vam se odazvati! Zbilja, oni koji se ohole da Mi ibadet čine – ući će, sigurno, u Džehennem poniženi." (Gafir, 60)

Uzvišeni Allah naređuje nam da svoje želje usmjerimo Njemu i zagarantirao nam je odgovor, tako što će nam dati ono što tražimo. On je Plemeniti i On se odaziva molbi molitelja kad Ga zamoli.[788]

U kazivanju o Nuhu, alejhis-selam, ogleda se Njegova posvećenost upućivanju dova Uzvišenom Gospodaru. On je tražio utočište i zaštitu kod Njega i nije se oslanjao samo na uzroke. Usmjeravao se Allahu dovom zato što je znao da je dova jedno od najdjelotvornijih oružja pobjede. Kur'an časni bilježi dove koje je Nuh, alejhis-selam, upućivao i navodi na koji ih je način Allah uslišao.[789]

6. Robovanje – ubudijjet

Nuha, alejhis-selam, odlikovalo je i to da je bio Allahov rob. Smisao ubudijjeta ostvario je na najuzvišenijem nivou. Uzvišeni kaže:

---

[788] *Es-Sunenul-ilahijja fil-hajatil-insanijja*, 2/474.

[789] Sejjid Abdulmaksud Asker, *Fi suhbetir-rusulil-kiram*, Darul-Bešir, Tanta, Egipat, prvo izdanje, 2000, str. 48.

۞ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُواْ عَبْدَنَا وَقَالُواْ مَجْنُونٌ وَٱزْدُجِرَ

• *Poricao je Nuhov narod prije njih pa su roba Našeg u laž utjerivali, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je odbijen bio.* (El-Kamer, 9)

كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَٰلِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا وَقِيلَ ٱدْخُلَا ٱلنَّارَ مَعَ ٱلدَّٰخِلِينَ

• *…bile su udate za dva čestita roba Naša, pa su ih iznevjerile, i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći, i bit će rečeno: "Ulazite vas dvije u Vatru, s onima koji u nju ulaze!"* (Et-Tahrim, 10)

إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ

• *...on je bio rob Naš, vjernik.* (Es-Saffat, 81)

إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ

• *Ali ne Allahovi iskreni robovi!* (Es-Saffat, 40)

Manifestacije ubududijjeta jasno se oslikavaju na Nuhu, alejhis-selam, na više načina. Ovo su neki od plodova njegovog robovanja:

a) Zahvalnost

Nuh, alejhis-selam, uzdigao se na stepen zahvalnog roba:

إِنَّهُۥ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

On je, doista, bio rob zahvalni. (El-Isra, 3)

b) Obavljanje sedžde i plakanje iz straha od Allaha

To je vidljivo u kontekstu plemenitog ajeta:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِن ذُرِّيَّةِ ءَادَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِن ذُرِّيَّةِ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْرَٰٓءِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَٱجْتَبَيْنَآ ۚ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُ ٱلرَّحْمَٰنِ خَرُّواْ سُجَّدًا وَبُكِيًّا ۩

To su ti vjerovjesnici koje je Allah milošću Svojom obasuo, potomci Ademovi i onih koje smo sa Nuhom nosili, i potomci Ibrahimovi i

Israilovi, i onih koje smo uputili i odabrali. Kad bi im se ajeti Milostivog čitali, oni bi licem na tle padali i plakali. (Merjem, 58)

c) Kontinuirano je upućivao dove

فَدَعَا رَبَّهُۥٓ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَٱنتَصِرْ

I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, Ti se osveti!" (El-Kamer, 10)

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ

I spomeni Nuha – kad u davno vrijeme zavapi, pa Mu se odazvasmo, i njega i njegovu porodicu od jada velikog spasismo. (El-Enbija, 76)

قَالَ رَبِّ ٱنصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ

• *"Gospodaru moj", reče on, "pomozi mi, zato što me u laž utjeruju!"* (El-Mu'minun, 26)

d) Pouzdanje u Allaha – tevekkul

* وَٱتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦ يَٰقَوْمِ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُم مَّقَامِي وَتَذْكِيرِى بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَعَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوٓاْ أَمْرَكُمْ وَشُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ ٱقْضُوٓاْ إِلَىَّ وَلَا تُنظِرُونِ

Kaži im povijest o Nuhu! Kad on reče narodu svome: "O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima – a ja se stalno uzdam u Allaha – onda se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite i ne odgađajte!" (Junus, 71)

e) Odricanje od bilo kakve moći i snage, i prepuštanje Uzvišenom Allahu

وَلَآ أَقُولُ لَكُمْ عِندِى خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعْلَمُ ٱلْغَيْبَ وَلَآ أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَآ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِىٓ أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ ٱللَّهُ خَيْرًا ۖ ٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِىٓ أَنفُسِهِمْ إِنِّيٓ إِذًا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ

Ja vam ne kažem: "U mene su Allahove riznice" – niti: "Meni je poznato ono što je čulima nedokučivo" – niti kažem: "Ja sam melek" – a ne govorim ni o onima koje vaše oči s prezirom gledaju: "Allah im nikakvo dobro neće dati", Allah najbolje zna šta je u dušama njihovim – a ja bih se tada, sigurno, među zulumćare svrstao. (Hud, 31)

قَالُواْ يَٰنُوحُ قَدۡ جَٰدَلۡتَنَا فَأَكۡثَرۡتَ جِدَالَنَا فَأۡتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ٣٢ قَالَ إِنَّمَا يَأۡتِيكُم بِهِ ٱللَّهُ إِن شَآءَ وَمَآ أَنتُم بِمُعۡجِزِينَ

"O Nuhu", rekoše oni, "ti si želio da se s nama raspravljaš i dugo si se raspravljao. Daj, neka se ostvari ono što nam prijeteći obećavaš, ako si jedan od iskrenih!" "To će vam učiniti samo Allah, ako bude htio", reče on, "i vi nećete moći umaći." (Hud, 32–33)

وَلَا يَنفَعُكُمۡ نُصۡحِيٓ إِنۡ أَرَدتُّ أَنۡ أَنصَحَ لَكُمۡ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغۡوِيَكُمۡۚ هُوَ رَبُّكُمۡ وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ

"Neće vam savjet moj koristiti, ma koliko ja želio da vas savjetujem, ako Allah bude htio da vas u zabludu okrene. On je Gospodar vaš i Njemu ćete se vratiti." (Hud, 34)

f) Rob koji izgovara Allahovo ime

۞ وَقَالَ ٱرۡكَبُواْ فِيهَا بِسۡمِ ٱللَّهِ مَجۡرِىٰهَا وَمُرۡسَىٰهَآۚ إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ

I on reče: "Ukrcajte se u nju, u ime Allaha, neka plovi i neka pristane! Gospodar moj, uistinu, prašta i samilostan je." (Hud, 41)

g) Čvrsto uvjerenje

وَيَصۡنَعُ ٱلۡفُلۡكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيۡهِ مَلَأٞ مِّن قَوۡمِهِۦ سَخِرُواْ مِنۡهُۚ قَالَ إِن تَسۡخَرُواْ مِنَّا فَإِنَّا نَسۡخَرُ مِنكُمۡ كَمَا تَسۡخَرُونَ ٣٨ فَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَ مَن يَأۡتِيهِ عَذَابٞ يُخۡزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيۡهِ عَذَابٞ مُّقِيمٞ

I on je gradio lađu. I kad god bi pored njega prolazile glavešine naroda njegova, rugale bi mu se. "Ako se vi rugate nama", govorio je on, "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate, i saznat ćete, zaista, koga će snaći sramna kazna i ko će u vječnoj muci biti." (Hud, 38–39)

h) Privrženost pokajanju i traženju oprosta – tevbi i istigfaru

قَالَ رَبِّ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِكَ أَنۡ أَسۡـَٔلَكَ مَا لَيۡسَ لِي بِهِۦ عِلۡمٞۖ وَإِلَّا تَغۡفِرۡ لِي وَتَرۡحَمۡنِيٓ أَكُن مِّنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ

"Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikada ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, sigurno ću biti među gubitnicima." (Hud, 47)

i) Vjerovanje i dobročinstvo – iman i ihsan

To su stepeni na putu duhovnog uzdizanja. Uzvišeni kaže:

وَوَهَبۡنَا لَهُۥٓ إِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَۖ كُلّٗا هَدَيۡنَاۚ وَنُوحٗا هَدَيۡنَا مِن قَبۡلُۖ وَمِن ذُرِّيَّتِهِۦ دَاوُۥدَ وَسُلَيۡمَٰنَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَىٰ وَهَٰرُونَۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ

I Mi mu darovasmo Ishaka i Jakuba; i svakog uputismo – a Nuha smo još prije uputili – i od potomaka njegovih Davuda, i Sulejmana, i Ejjuba, i Jusufa, i Musaa, i Haruna – eto, tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine. (El-En'am, 84)

سَلَٰمٌ عَلَىٰ نُوحٖ فِي ٱلۡعَٰلَمِينَ ٧٩ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ٨٠ إِنَّهُۥ مِنۡ عِبَادِنَا ٱلۡمُؤۡمِنِينَ

Selam Nuhu od svjetova svih! Eto tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine. On je bio rob Naš, vjernik. (Es-Saffat, 79–81)

j) Iskrenost

فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُنذَرِينَ ٧٣ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلۡمُخۡلَصِينَ

Zato pogledaj kakav je bio kraj onih koji su bili upozoravani, tako nije bilo samo s Allahovim robovima iskrenim. (Es-Saffat, 73–74)

k) Čestitost

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱمۡرَأَتَ نُوحٖ وَٱمۡرَأَتَ لُوطٖۖ كَانَتَا تَحۡتَ عَبۡدَيۡنِ مِنۡ عِبَادِنَا صَٰلِحَيۡنِ

Allah navodi kao pouku onima koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu: bile su udate za dva čestita roba Naša… (Et-Tahrim, 10)

l) Iskušenje

كَانَتَا تَحۡتَ عَبۡدَيۡنِ مِنۡ عِبَادِنَا صَٰلِحَيۡنِ فَخَانَتَاهُمَا

…bile su udate za dva čestita roba Naša, ali su prema njima licemjerne bile. (Et-Tahrim, 10)

Bili su iskušani kroz sebi najbliže ljude.

7. Znanje

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَءَاتَىٰنِي رَحۡمَةٗ مِّنۡ عِندِهِۦ فَعُمِّيَتۡ عَلَيۡكُمۡ أَنُلۡزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمۡ لَهَا كَٰرِهُونَ

• *"O narode moj", govorio je on , "da vidimo! Ako je meni jasno ko je Gospodar moj i ako mi je On od Sebe dao vjerovjesništvo, a vi ste slijepi za to, zar da vas silimo da to protiv volje vaše priznate?"* (Hud, 28)

قَالَ يَٰقَوۡمِ لَيۡسَ بِي ضَلَٰلَةٞ وَلَٰكِنِّي رَسُولٞ مِّن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٦١ أُبَلِّغُكُمۡ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمۡ وَأَعۡلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ

• *A on je govorio: "O narode moj, nisam ja ni u kakvoj zabludi, nego sam poslanik Gospodara svjetova; dostavljam vam poslanice Gospodara svoga i savjetujem vas; ja od Allaha znam ono što ne znate vi."* (El-A'raf, 61–62)

8. Poštenje

وَمَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مِنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ

• *Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi.* (Eš-Šuara, 109)

فَمَا سَأَلۡتُكُم مِّنۡ أَجۡرٍۖ

• *…pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim…* (Junus, 72)

وَيَٰقَوۡمِ لَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مَالًاۖ

• *O narode moj! Za ovo ja od vas ne tražim blaga.* (Hud, 29)

9. Pouzdanost

إِنِّي لَكُمۡ رَسُولٌ أَمِينٞ

• *Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani.* (Eš-Šuara, 106–108)

10. Nepokolebljivost

وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلْمُؤْمِنِينَ

• *A ja vjernike neću otjerati* (Eš-Šuara, 114)

وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ ۚ إِنَّهُم مُّلَٰقُوا۟ رَبِّهِمْ وَلَٰكِنِّىٓ أَرَىٰكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَٰقَوْمِ مَن يَنصُرُنِى مِنَ ٱللَّهِ إِن طَرَدتُّهُمْ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

• *I ja neću otjerati one koji vjeruju, oni će sigurno svoga Gospodara sresti; ali, ja vidim da ste vi neuk narod. O narode moj! Ko bi me od Allaha odbranio kad bih ih otjerao? Zašto se ne prisjetite?!* (Hud, 29–30)

11. Poslušnost roditeljima

رَّبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِوَٰلِدَىَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِىَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ۖ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

• *Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a zulumćarima samo propast povećaj!* (Nuh, 28)

Pored toga, Nuh, alejhis-selam, bio je odlikovan i drugim plemenitim osobinama i vrlinama, te uzvišenim vrijednostima.

Nuhova ličnost manifestira se kroz ove osobine, etičke vrijednosti i životopis. Ovo su karakteristike njegove ličnosti:

– **Robovanje Allahu**: Ta karakteristika urodila je velikom zahvalnošću Uzvišenom. Nuh je često činio sedždu, plakao, učio dovu, pouzdavao se u Allaha, bio Mu predan, čvrsto je vjerovao u Njega, spominjao Ga, kajao se, tražio oprost, vjerovao, bio dobročinitelj, iskren i čestit.

– **Znanje**: Neki od plodova ove karakteristike su: jasnoća izlaganja i snaga argumenata. Imao je zdravo rasuđivanje, slijedio ispravan put, te bio obdaren intelektualnim, logičkim i emocionalnim uvjerenjem.

– **Čestitost, pouzdanost i nepokolebljivost**. Plodovi ovih karakteristika jesu ljubav prema vjernicima i briga o siromašnim i slabim među njima.

– **Poslušnost roditeljima i lijepa strpljivost**.[790] Nema sumnje da je Nuh, alejhis-selam, usadio ove osobine i moralne vrijednosti u srca svojih sljedbenika. Te vrijednosti doprinijele su prosperitetu čovječanstva u drugoj civilizacijskoj etapi, nakon velikog potopa.

DRUGO: NUHOVO UMIJEĆE SUOČAVANJA S BOŽIJIM ZAKONIMA

Vodstvo civilizacije, odgoj ljudi i upravljanje njihovim potrebama podređeno je određenim zakonima i načelima, koji upravljaju smjerom pojedinaca, društava, naroda i nacija. Ako analiziramo biografiju Nuha, alejhis-selam, vidjet ćemo da se on prema zakonima i načelima odnosio s mudrošću i izvanrednom sposobnošću, te značajnim nadahnućem od Allaha.

Božanski zakoni su konstantne odredbe Uzvišenog Allaha u kosmosu, pomoću kojih se upravlja ljudima u svakom vremenu i prostoru. One su mnogobrojne.

Ako analiziramo ajete Kur'ana časnog, vidjet ćemo da obiluju naznakama o zakonima Uzvišenog Allaha, koji su konstantni i nepromjenjivi. Primijetit ćemo nastojanje da se istaknu ti zakoni, da se usmjeri pažnja na njih, uzme pouka, da se postupa po njima, kako bi se formiralo sretno društvo, koje ispunjava Allahove naredbe.

Kada Kur'an časni usmjerava ljude da obrate pažnju na zakone Uzvišenog Allaha na Zemlji, na promjene koje su obilježile život ljudi u prošlosti i na životopise poslanika, on ih na taj način vraća na temelje koji upravljaju tim procesima.

[790] Ahmed Sulejman er-Rekb, *Menhedžud-da'veti ilallah fi sureti Nuh*, str. 128–132.

Zakoni koji upravljaju životom stalno su na snazi i ne izostaju. Stvari se ne odvijaju nasumice, već one slijede ove zakone. Ako ih muslimani budu proučavali, shvatit će njihovo značenje i otkrit će mudrost koja se krije iza događaja i postat će im očevidni ciljevi iza zbivanja i uvjerit će se da je sistem koji slijede događaji stabilan i uvjerit će se da postoji skrivena mudrost iza ovog sistema, ustanovit će liniju hoda u svjetlu onoga što je prošlo na tom putu. Neće se oslanjati samo na činjenicu da su muslimani pa da zadobiju pobjedu i vlast bez preduzimanja onoga što je potrebno za pobjedu – zakonitosti koje upravljaju životom su jedinstvene. Ono što se ostvarilo u prošlosti (na osnovu tih zakona), ostvarit će se u svakom vremenu.[791]

Prvi uvjet ispravnog i sistematskog odnosa prema Božijim zakonima i svemirskom ustrojstvu, a koji upravljaju pojedincima, društvima i narodima, sastoji se u tome da na sveobuhvatan način razumijemo ove zakone, te način na koji oni djeluju u okviru Božijih načela. To je ono što nazivamo "razumijevanjem zakona", iz kojih deriviramo društvene zakone i civilizacijska načela, sve u skladu s našim razumijevanjem.[792]

Nuh je propagirao obožavanje Allaha jedinog. Podsticao je na bogobojaznost i izgradnju Zemlje na temeljima šerijata Gospodara svjetova. Allah ga je nadahnuo da to čini, što mu je omogućilo da upravlja naporima misije, da kreira idealni božanski model civiliziranog čovjeka, da djeluje u skladu s razumijevanjem načela i zakona civilizacije. Analizom njegove biografije i kazivanja dolazimo do sljedećih zaključaka:

- U stvaranju civilizacije od izuztene je važnosti pravo vodstvo.
- Bitan faktor u naseljavanju i namjesništvu na Zemlji jeste organizirana vjernička zajednica.

[791] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 1/478.

[792] *El-Mešruul-hadarijju li nehdatil-umem*, str. 58.

• Temeljno mjesto u izgradnji društva zauzima objava, koja pojašnjava božanski put u vjerovanju, moralu, ibadetima, međuljudskim odnosima, vrijednostima i percepcijama.

• U izgradnji društva veoma je bitna postupnost, koja predstavlja jedan od Allahovih zakona u stvaranju i svemiru. To je važan zakon koji ummet treba imati na umu ukoliko želi postići napredak i donijeti pobjedu Allahovoj vjeri.

Polazište ovog zakona bilo je evidentno u životopisu Nuha, alejhis-selam. Iako je put bio dug, on je koračao postojano, oprezno, s velikom strpljivošću. Odlučno se kretao prema zacrtanim ciljevima. Bio je blag prema ljudima, birao je vjernike da im uputi svoju poruku, odupirao se protivnicima, a potom je uslijedila faza pobjede i dominacije, nakon velikog potopa.

Nuh, alejhis-selam, pristupao je zakonu postupnosti s mudrošću i dalekovidnošću. Primjenjivao je taj zakon u upravljanju ljudima i odgoju vjerničke generacije, koja je podnijela teret druge ljudske civilizacije, u pogledu duhovnih, racionalnih, logičkih i emocionalnih polazišta. Pored zakona postupnosti, ovo su najznačajniji zakoni kojima je raspolagao Nuh, alejhis-selam:

1. Allahov zakon promjene i njegova veza s ideološkom konstrukcijom

Uzvišeni kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوۡمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُواْ مَا بِأَنفُسِهِمۡۗ وَإِذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِقَوۡمٍ سُوٓءٗا فَلَا مَرَدَّ لَهُۥۚ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَالٍ

Sigurno je da Allah neće izmijeniti stanje u kojem se nalazi određeni narod sve dok se taj narod ne promijeni. A kad Allah htjedne nekom narodu nešto što je loše, niko to ne može spriječiti; bez Njega im nema zaštitnika. (Er-Ra'd, 11)

Nuh, alejhis-selam, nastupao je jasno, iskreno i predano. Predvodio je promjenu na osnovu Allahovog puta i objave. Počeo je

od ljudske duše. Od manjine koja je vjerovala u njega stvorio je velikane civilizacije nakon potopa. Uz njihovu pomoć postigao je tranziciju formi, shvaćanja, morala i vrijednosnih orijentacija društva. Ljude koji su vjerovali u njega izveo je iz tmina u svjetlost, iz neznanja u znanje, iz nazadovanje u napredak. Utemeljio je s njima divnu drugu ljudsku civilizaciju, civilizaciju mira i blagoslova.

Po Allahovim uputama, Nuh, alejhis-selam, krenuo je da mijenja uvjerenja, razmišljanja, postupke, osjećaje i moralne vrijednosti kod svojih sljedbenika. Svijet oko njih se promijenio, a ljudi su se podučili i odgojili u svjetlu tevhida, monoteizma, a to je temelj na kojem počiva druga ljudska civilizacija. Njegov odgoj urodio je plodom. Sljedbenici koji su spašeni s Nuhom bili su očišćeni od svega što je u suprotnosti s principima tevhida uluhijje (obožavanja), tevhida rububijje (gospodarstva) i tevhida esmai ves-sifat (Allahovih lijepih imena i svojstava savršenstva). U novom društvu priznavali su samo Nuhov zakon, koji je objavljen od Allaha Uzvišenog. Samo su se Allahu pokoravali i nisu slijedili nikoga ko ne postupa u skladu s Allahovim zadovoljstvom. Nikome nisu izražavali ljubav na način kako to dolikuje samo Allahu. Samo su se Allaha bojali, samo su se na Njega oslanjali i samo su od Njega zaštitu tražili. Samo su Njemu upućivali dove i samo od Njega tražili oprost. Nikome mimo Njega nisu se klanjali itd. Vjerovali su u Sudnji dan i pripremali se za njega kroz tevhid, ibadet i upravljanjem i namjesništvom na Zemlji.

Također su vjerovali u Allahovo određenje i sudbinu, i da će lijep ishod biti za one koji se budu Allaha bojali. Vjerovali su u temelje imana u koje je pozivao Nuh, alejhis-selam. Podučavajući svoj narod, Nuh, alejhis-selam, nije se ograničio na njihovom upoznavanju s osnovama vjere, već je kod njih korigirao brojna shvaćanja, percepcije i vjerovanja o čovjeku, životu, svemiru i njihovim međusobnim vezama. Na taj način omogućio im je da budu vođeni Allahovom svjetlošću, kako bi shvatili razlog svog postojanja u

životu i na pravi način ostvarili ono što od njih Uzvišeni Allah traži. Također ih je želio osloboditi od iluzija i mitova. Sve to omogućilo im je da steknu ispravnu percepciju o sljedećem:

• Kazivanju o Ademu, o prvoj ljudskoj civilizaciji, šejtanovom neprijateljstvu prema Ademu i njegovim potomcima.

• Važnosti ibadeta i ljudskog morala u novom društvu.

• Važnosti razmišljanja o prostranstvima svemirskim, o samim sebi, važnosti otkrivanja Allahovih zakonitosti i dokaza o Njegovom postojanju u svemu tome, kao i drugih stvari vezanih s Allahovim zakonima promjene. Kroz vjerovanje u Boga i tevhid, Allah čovjeku otvara intelektualne, duhovne, racionalne, emocionalne i psihološke svjetove, pomoću kojih se on uzdiže i usavršava svoje robovanje Svevišnjem Gospodaru i Stvoritelju.

Nuh, alejhis-selam, počeo je s unutrašnjom transformacijom ljudi, tako što ih je pozivao da vjeruju u Uzvišenog Allaha i ispovijedaju tevhid. To je jedini prvoklasni, ispravni način odgoja pojedinaca i sljedbenika. To u pojedince usađuje iskrenost, vjernost, pouzdanost, poštenje, odgovornost, samokontrolu, istinoljubivost, širinu pogleda, otvorenost srca, visoke ambicije, plemenitost, darežljivost, požrtvovanost, skromnost, osjećaj dužnosti, ispravnost, hrabrost, neustrašivost, skromnost, samodovoljnost, sklonost ka slušanju, pokornosti i slijeđenju zakona. Ovaj odgoj omogućava im da na scenu postojanja donesu najbolje i najčistije društvo.[793]

Nuh, alejhis-selam, izgradio je drugu ljudsku civilizaciju na temeljima tevhida i slijeđenja Allahovog šerijata:

فَمَنِ ٱتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُۥ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ أَعْمَىٰ

[793] Ebu A'la el-Mevdudi, *El-Hadaretul-islamijja*, str. 290, 291.

I onaj ko bude slijedio Uputu Moju neće zalutati i neće nesretan biti. A onaj ko se okrene od Opomene Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu slijepim ćemo ga oživiti. (Taha, 123–124)

Nuh je svojim sljedbenicima ukazao na suštinu postojanja podučivši ih principima tevhida. Istakao je svrhu života, na kojoj počiva druga ljudska civilizacija. To su shvaćanja, percepcije, ideje, vrijednosti i principi koji su bazirani na vjerovanju u Allaha i Njegovu jednoću. Prema tome, suština druge ljudske civilizacije temelji se na monoteizmu, koji joj daje božanski identitet. Tevhid povezuje zakonodavne, moralne, ekonomske, političke, društvene i lične elemente s ljudskom i vjerskom dimenzijom. On objedinjuje duhovnu i materijalnu dimenziju u novom usponu nakon velikog potopa.

Nuhov odnos prema Allahovom zakonu transformacije imao je snažan efekt zbog toga što je on ulagao velike napore i konstantno djelovao sa svojim sljedbenicima, koji predstavljaju čvrsto jezgro koje je aktivno djelovalo na novoj civilizacijskoj sceni. Od njih su se kasnije formirali narodi, ljudska društva i nacije.

2. Allahov zakon iskušenja

Kazivanje o Nuhu, alejhis-selam, govori o nekoliko vrsta iskušenja kojima je bio izložen on, njegov narod i buduća pokoljenja. Uzvišeni kaže:

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ وَإِن كُنَّا لَمُبْتَلِينَ

U tome su, zaista, znakovi, a Mi smo, doista, stavljali na kušnju. (El-Mu'minun, 30)

Pokazna zamjenica *tome* odnosi se na kompletno kazivanje o Nuhu i njegovom narodu, koje se navodi nakon ovog ajeta u suri El-Mu'minun.

Kazivanje o Nuhu, alejhis-selam, i njegovom narodu sadrži brojne ajete koji ukazuju na niz atributa Uzvišenog Gospodara

i Njegove mudrosti koja stoji iza stavljanja stvorenja na kušnju i njihovog sankcioniranja s pravednošću i milostivošću. Nevjernike, nasilnike i zločince pravedno će tretirati, dok će vjernike, bogobojazne, pokorne i dobročinitelje nagraditi Svojom milošću. Kur'anski ajet je znak koji nosi jasnu implikaciju na neku stvar koja se može percipirati vidom ili nekim drugim čulom, vanjskim ili unutrašnjim. Smisao nekih ajeta moguće je dokučiti kroz intelektualne implikacije, logičke dedukcije, odnosno semantičke indikacije u riječima i rečenicama. Taj smisao nekada se krije čak i u strukturi riječi i načinu na koji je rečenica ustrojena kroz tekst.

Iz ajeta u suri El-Mu'minun možemo zaključiti sljedeće:

• Slanje Nuha kao vjerovjesnika njegovom narodu jedan je od Allahovih zakona u ljudima. Kada neki narod zastrani i udalji se od Allahovog šerijata i puta, kada se iz njegove memorije izbrišu ispravna učenja Božije vjere, kada im preostanu samo mitovi, praznovjerja i zablude, Allah će im poslati vjerovjesnika i poslanika, da im donosi radosne vijesti i upozorenja i da ih podučava Allahovoj vjeri, da im objašnjava propise, odredbe, da ih poziva u vjerovanje i dobra djela, da im ukazuje na dužnosti na ovom svijetu, te da im ukaže na postojanje drugog života, kada će ljudi biti oživljeni nakon smrti kako bi polagali račun i bili nagrađeni ili kažnjeni.

• Obožavanje Allaha, Koji nema sudruga, nakon vjerovanja da je samo On istinski Gospodar i Bog, predstavlja najuzvišeniju dužnost koju čovjek treba izvršavati, kako bi uspješno položio ispit i postao jedan od stanovnika džennetskih bašči.[794]

• Allah je pripremio kaznu za one koji ne vjeruju i koji Ga negiraju, ili Mu nekoga drugoga smatraju ravnim. Kazna je pripremljena i za one koji su Mu nepokorni, koji Ga ne obožavaju iz oholosti. Svako će biti kažnjen na odgovarajući način.

[794] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 286.

• Ljudska slabost sastoji se u tome da predvodnici odbijaju poziv zbog toga što su poslanici ljudi. Optuživali su ih također da žele vladati svojim narodom, te da zato od njih traže da promijene njihova vjerovanja, shvaćanja i tradiciju. Željeli su postati njihove vođe tako što će im nametnuti nove stvari u ime vjere, tvrdeći da su Allahovi poslanici. Glavešine i vođe također ih optužuju da su luđaci, kako bi odvratili mase od njihovog slijeđenja, a raspravljali su se i na druge načine.

• Jedna od ljudskih slabosti jeste i to što većina nameće svoje stavove o Allahovoj mudrosti. Tako većina ljudi iz Nuhovog naroda nije prihvaćala da poslanici budu iz ljudskog roda.

• Allahov zakon nalaže da Uzvišeni pomaže Svojim poslanicima i da spušta kaznu na nevjernike iz njihovih naroda.

• Vjernici su dužni sjećati se Allaha u svakoj situaciji. Trebaju tražiti pomoć od Njega, zahvaljivati Mu i upućivati Mu dovu shodno okolnostima.

• Priroda ovosvjetskog života je takva da će svaka osoba koja ispunjava uvjete za kušnju biti iskušana. Na kušnjama su bili i poslanici, a kušnje su bile različite. Neke osobe iskušane su obligacijama, neke blagodatima, neke nesrećama, a nekada su ljudi iskušani jedni drugima.

• Ovo kazivanje sastoji se od pouka za nevjernike. Trebaju uzeti lekciju iz božanske kazne koja je zadesila nevjernike prije njih. Iz toga trebaju zaključiti da će Gospodar, Koji je zaprijetio kaznom, a potom je tu kaznu izvršio, na Sudnjem danu izvršiti kaznu koju je najavio.

• Ovo kazivanje pruža utjehu i smiraj poslanicima i vjernicima da će Allah biti s njima, da će ih pomoći ukoliko budu iskreni i ustrajni. Allah će zasigurno ispuniti obećanje koje im je dao na ovom i na budućem svijetu, kada oni izvrše ono što se od njih traži.

• Neki ajeti ukazuju na Allahovu mudrost koja nalaže da će narod koji se odao nemoralu i nepopravljivom općem neredu, pod pritiskom okoline koja ne dozvoljava da dobri ljudi dođu do izražaja, biti obuhvaćen neizbježnom kaznom iz koje će biti izuzeti vjernici.[795]

• *A Mi smo, doista, stavljali na kušnju*: Kušnja je ispit kojim se žele ispitati kognitivne komponente ljudi, bilo da se radi o vjerovanju ili nevjerstvu, pokornosti ili griješenju, vrlinama ili manama, dobru ili zlu.

U ajetu je upotrijebljena zamjenica u množini: *Mi smo…* i glagol u množini: *stavljali*, zato što se radi o značajnom i krupnom događaju, koji potječe od Gospodara, Stvoritelja, Koji iskušava sve robove, a prije svih poslanike, neka ih prati blagoslov i mir.[796]

U rečenici je upotrijebljena čestica za pojačanje: *doista* čime se ukazuje na konstantni zakon, koji važi u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.[797]

Postoji više vrsta kušnji. U nekim kušnjama treba iskazati strpljivost, u nekima zahvalnost. Kušnje donose nagradu, usmjerenje, opomenu, čišćenje, ispravljanje.[798] Nuh, alejhis-selam, bio je izložen sljedećim kušnjama:

• Bio je iskušan narodom koji nije slijedio njegove upute, nije vjerovao u njega i njegovu poslanicu i koji ga je smatrao lažnim.

• Bio je iskušan sinom koji je bio loš, iz razloga koji su bili poznati samo Uzvišenom Allahu.

• Bio je iskušan suprugom koja nije bila vjernica.

• Narod mu se izrugivao. A izrugivanje se sastoji u podsmjehivanju onome koga treba poštovati, a iza kojeg stoji potcjenjivanje te

[795] Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 286.
[796] Ibid., str. 286.
[797] Ibid., str. 287.
[798] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 4/2466.

osobe. Istovremeno, osoba koja je predmet podsmjehivanja uživa zadovoljstvo Uzvišenog Allaha i poštovanje iskrenih vjernika koji su prihvatili vjeru i povjerovali u Gospodara svjetova.[799]

Nuh, alejhis-selam, bio je podvrgnut zakonu kušnje. Onima koji su iskušani u raznim vremenima i periodima on predstavlja model kako se podnose teškoće i nesreće na putu dobra.

Jedan od jasnih ajeta koji osvjetljavaju ovaj božanski zakon jesu riječi Uzvišenog:

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُواْ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُم مَّثَلُ ٱلَّذِينَ خَلَوْاْ مِن قَبْلِكُمۖ مَّسَّتْهُمُ ٱلْبَأْسَآءُ وَٱلضَّرَّآءُ وَزُلْزِلُواْ حَتَّىٰ يَقُولَ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ مَتَىٰ نَصْرُ ٱللَّهِۗ أَلَآ إِنَّ نَصْرَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ

Zar mislite da ćete ući u Džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji prije vas minuše?! Njih je pogađala neimaština i bolest, i toliko su bivali potresani da bi i poslanik i oni koji su s njim vjerovali, govorili: "Kada će doći Allahova pomoć!?" Eto, Allahova pomoć je, doista, blizu! (El-Bekara, 214)

Ovaj plemeniti ajet upozorava ljude da se ne nadaju da će biti izuzetak iz Allahovih zakona koji važe u svakom vremenu. Neka ne misle da mogu postići pobjedu a da ne pretrpe ono što su trpjeli oni prije njih. Uzvišeni Allah kazuje kako će Njegovi robovi biti iskušani obiljem, oskudicom i teškoćama, kao i raniji narodi. To je zakon koji ne može izostati i koji je nepromjenjiv. Svako onaj ko nosi bajrak Njegove vjere i šerijata mora biti iskušan. Vjerovanje se ne sastoji od zabavnih i ugodnih trenutaka i od pukih tvrdnji. Naprotiv, ono mora biti potvrđeno ili pobijeno postupcima. To je zakon koji je važio za ranije narode, a važit će i za buduće.[800]

[799] Ukajl, *Nuh, alejhis-selam min vahjil-Kur'an*, str. 133.

[800] Muhammed Emhazun, *Es-Sunenul-idžtimaijjetu fil-Kur'anil-kerim*, 1/196.

3. Allahov zakon uzroka i posljedica

Nuh, alejhis-selam, poštovao je Allahov zakon uzroka i posljedica kako bi proširio svoj poziv i donio pobjedu svojoj vjeri. To se manifestira u sljedećem:

a) Način pozivanja

Nuh se svojim sunarodnicima nekada obraćao noću, a nekada danju. U drugim prilikama pozivao je tajno ili javno, navodeći argumente koji su poticali ljude da racionalno promišljaju, donose logičke zaključke i koji su djelovali na njihove emocije. Zato je uspio uvjeriti neke ljude u uzvišenost, svetost i istinitost svoga poziva i donijeti im korist na oba svijeta.

b) Vodio je računa o vjernicima

A malo je bilo onih koji su s njim vjerovali. Nuh, alejhis-selam, zalagao se za ujedinjenje svojih sljedbenika, kako bi predstavljali kompaktnu silu koja će se međusobno potpomagati. Oni su bili jezgro koje je nosilo teret poslanice i vodili su računa jedni o drugima. Nuh, alejhis-selam, savjetovao ih je, upućivao, usavršavao i odgajao. Oni su mu bili najbolja pomoć i podrška u misiji. A, ta manjina koju je Nuh, alejhis-selam, uspio uvjeriti da prihvati božanski poziv i koja je povjerovala u njega, izvršavala je Allahove naredbe bez dvoumljenja. Nuh, alejhis-selam, formirao je snažnu bazu vjernika koji su s njime prolazili kroz svako iskušenje, ispit i blagodat. Uspjeli su ostvariti principe koji su povezani s Allahovim zakonom, uključujući sljedeće:

- Oni su bili prvi vjernici u Allaha i Njegovu jednoću i strpljivo su podnosili Njegova iskušenja.
- Bili su ustrajni u krizama i kušnjama.
- Bili su odabrani nakon kušnje i ispita.
- Podržavali su istinu i poziv tevhida.
- Tražili su oprost od Allaha i zahvaljivali Mu riječima i djelima.

• Na nivou ljudskog shvaćanja i znanja bili su kvalificirani da učestvuju u osnivanju druge ljudske civilizacije.

• Oni poznaju zakone i načela koji vladaju u životu. To su naučili od Nuha, alejhis-selam.

• Zadovoljni su Allahovim davanjem i određenjem.

• Pravedni su u svim svojim postupcima.

• Oni predstavljaju prototip svog vremena i ostatak svoje generacije.

• Dati su im pomoć i pobjeda.

• To su odlučni ljudi.

• Bili su snažno povezani s Allahom. Sve što su činili započinjali su Allahovim imenom. Mnogo su zahvaljivali i molili se Allahu.

• Bili su najpostojaniji ljudi i najposlušniji Nuhu, alejhis-selam.

• Nisu dozvoljavali da njima zagospodari šejtan.[801]

Ovo su neke opće karakteristike Nuhovih sljedbenika, koji su doprinijeli osnivanju civilizacije mira i blagostanja, zajedno s Nuhom, alejhis-selam.

c) Gradnja lađe

Jedan od pokazatelja Nuhovog poznavanja Allahovog zakona uzroka i posljedica jeste pristupanje gradnji lađe, po naredbi Gospodara. Projekt gradnje bio je zasnovan na graditeljskom planu, definiciji materijala, načina gradnje, radne snage i pomoćnog osoblja. Sve to bilo je praćeno podsmijevanjem nevjernika iz Nuhovog naroda koji su predstavljali dominantnu većinu prije potopa:

وَيَصۡنَعُ ٱلۡفُلۡكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيۡهِ مَلَأٞ مِّن قَوۡمِهِۦ سَخِرُواْ مِنۡهُۚ قَالَ إِن تَسۡخَرُواْ مِنَّا فَإِنَّا نَسۡخَرُ مِنكُمۡ كَمَا تَسۡخَرُونَ ٣٨ فَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَ مَن يَأۡتِيهِ عَذَابٞ يُخۡزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيۡهِ عَذَابٞ مُّقِيمٞ

[801] Ramadan Hamis, *Sunnetullah fil-kalek vel-kesre fi dav'il-Kur'anil-kerim fi dav'il-Kur'an*, uz odstupanja, str. 103, 104.

I on je gradio lađu. I kad god bi pored njega prolazile glavešine naroda njegova, rugale bi mu se. "Ako se vi rugate nama", govorio je on, "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate, i saznat ćete, zaista, koga će snaći sramna kazna i ko će u vječnoj muci biti." (Hud, 38–39)

Allahovi zakoni u Njegovom univerzumu i šerijatu nalažu nam da činimo djela koja će dovesti do željenog rezultata, kao što je to činio čovjek koji je najsnažnije vjerovao u Allaha, Njegovu sudbinu i odredbu, a to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On se protiv siromaštva borio radom, protiv neznanja naukom, protiv bolesti lijekom, a protiv nevjerovanja i griješenja džihadom. Tražio je Allahovu zaštitu od brige i tuge, nemoći i lijenosti.

Poduzimao je sve što je potrebno da bi osigurao hranu i vodu. Za svoju porodicu pohranjivao je godišnje zalihe i nije čekao da mu se opskrba spusti s neba. Kada ga je neki čovjek upitao hoće li svezati svoju devu ili će je ostaviti i osloniti se na Allaha, odgovorio je: "Sveži je i osloni se."[802] Također je rekao:

وَفِرَّ مِنَ الْمَجْذُومِ كَمَا تَفِرُّ مِنَ الْأَسَدِ.

"Bježi od gubavca kao što bježiš od lava."[803]

Pobjedničke bitke Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedna su od manifestacija apsolutne volje koja se odvija shodno Allahovoj odredbi i htijenju. On je poduzimao mjere opreza, opremao vojske, slao izvidnice i špijune, koristio dva štita, nosio kacigu na glavi, postavljao strijelce na ulazu u klance, kopao rov oko Medine, dozvolio preseljenje u Abesiniju i Medinu, te i sām učinio hidžru. Poduzeo je mjere predostrožnosti tokom iseljenja – pripremio je jahalice koje će koristiti, uzeo vodiča koji će ga pratiti na tom putu i sakrio se u pećini.[804] Kada bi putovao u ratni pohod ili radi

[802] Bilježi Ibn Hibban s vjerodostojnim senedom.

[803] Buhari, *Sahih*, 5/5380.

[804] Suad Mejser, *Akidetut-tevhid*, str. 212; vidjeti također: Ali Muhammed es-Sallabi, *El-Imanu bil-kader*, Daru Ibn Kesir, četvrto izdanje, 2014, str. 164.

obavljanja umre, nosio bi opskrbu i zalihe, iako je on bio taj koji se najviše oslanja na Uzvišenog.[805]

Allahovo određenje je istina i ono će se ostvariti. Međutim, to ostvarenje ima svoje zakonitosti na kojima je Allah uspostavio univerzum. Svemirom vladaju zakonitosti koje je Uzvišeni stvorio i propisao kako bi na njima počivala egzistencija i sistem obaveza. Ti zakoni i uzroci neodvojivi su dio Allahove sveopće i sveobuhvatne odredbe.[806]

Kazivanje o Nuhu, alejhis-selam, podučava nas da poduzimamo sve što je potrebno, sve potrebne mjere i korake, i da ćemo na taj način ostvariti cilj. To je posebno izraženo u teškim situacijama s kojima se suočavaju pojedinci, narodi i nacije. Allah je omogućio Nuhu i vjernicima koji su bili s njime da se spase na način što će izgraditi lađu, uz potrebnu vještinu gradnje i poznavanje zakonitosti plovidbe. Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici posjedovali su snažnu volju i ovladali su božanskim znanjem koje im je pomoglo da izgrade tu veličanstvenu civilizacijsku strukturu.

d) Sjeme druge ljudske civilizacije

Nuh, alejhis-selam, na lađu je ukrcao različita živa bića – životinje, biljke – koja su bila poznata i dostupna u to vrijeme, a poveo je i ljude: *Mi smo rekli: "Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste po jedan par"*. Upotrijebljena je zamjenica u množini: *Mi smo rekli*, što ukazuje na to da se radi o veličanstvenom i grandioznom događaju koji zavređuje takvu konstrukciju.

4. Allahov zakon suzbijanja

Nuh, alejhis-selam, suočavao se sa zakonom suzbijanja, koji se jasno manifestirao između njega i njegovog naroda. Ovo su neki od razloga što su Nuhovi sunarodnjaci, nevjernici, odbili njegov poziv:

[805] Sallabi, *El-Imanu bil-kader*, str. 164.

[806] Karadavi, *El-Imanu bil-kader*, str. 165.

• Činjenica da je on bio čovjek, poput njih, a ne melek. Uzvišeni kaže:

أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُواْ وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

Zar vam je čudno što vam pouka od Gospodara vašeg dolazi po čovjeku, jednom od vas, da vas upozorava, da biste se Allaha bojali i da biste pomilovani bili? (El-A'raf, 63)

Nuh, alejhis-selam, odgovorio je kako ljudska priroda nije prepreka da neko dobija objavu i bude odabran od Allaha, Sveznajućeg, Mudrog.

• Optuživali su ga da je u zabludi i da je malouman. Uzvišeni kaže:

قَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِهِۦٓ إِنَّا لَنَرَىٰكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾ قَالَ يَٰقَوْمِ لَيْسَ بِى ضَلَٰلَةٌ وَلَٰكِنِّى رَسُولٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

A glavešine naroda njegova su odgovarale: "Mi smatramo da si ti u pravoj zabludi." A on je govorio: "O narode moj, nisam ja ni u kakvoj zabludi, nego sam poslanik Gospodara svjetova." (El-A'raf, 60–61)

Nuh, alejhis-selam, odbacio je optužbe o pravoj zabludi. Odgovorio je, kako Allah kazuje: *O narode moj, nisam ja ni u kakvoj zabludi*. Alusi u svom *Tefsiru* kaže: "Nuh im se obratio riječima: *Narode moj* kako bi ih pridobio."[807] Rekao im je da je poslanik Gospodara svjetova i da posjeduje sljedeće četiri osobine:[808]

– **Prva**: Posjeduje poslanicu i poslanik je Gospodara svjetova.

– **Druga**: Dostavlja im od Allaha uputu: *dostavljam vam poslanice Gospodara svoga*, to jest, dostavljam vam naredbe i zabrane koje se tiču obredoslovlja i međuljudskih odnosa, koje su mi objavljene.

807 Vefa Muhammed Seid, *Fikhus-sunenil-ilahijja*, str. 185.

808 Adil Salih Ebu el-A'la, *Es-Sira bejnel-hakk vel-batil kema džae fi suretil-A'raf*, Doktorska disertacija na Univerzitetu Ummul-Kura, 1416, Odsjek za Kur'an i sunnet.

– **Treće**: *i savjetujem vas*. Upotrijebljen je glagol u prezentu, kako bi se ukazalo na njegovu veliku ustrajnost. Koliko god oni bili tvrdoglavi, Nuh, alejhis-selam, sve više ih je savjetovao.

– **Četvrto**: Odlikuje se nad njima u tome što poznaje od nedokučivog ono što oni ne znaju. Kaže Uzvišeni: *ja od Allaha znam ono što ne znate.*

• Velikaši su bili arogantni i oholi. Uzvišeni kaže:

وَمَا نَرَىٰكَ ٱتَّبَعَكَ إِلَّا ٱلَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا

"…a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama…" (Hud, 27)

Svoje odbijanje Nuhovog poziva glavešine su objasnili time što su ga slijedili slabi, koje su nazvali "ništavnim", tj. onima koji nemaju intelekta, znanja, dostojanstva niti imetka. Iza ove arogancije koja ih je navela da prihvataju činjenice, ali da odbijaju istinu, stoji opravdanje da ga slijede *oni koji su niko i ništa*. A istina je da su sljedbenici istine dostojanstveni iako su siromašni. A *niko i ništa* su upravo oni koji su uporni u nevjerovanju i odbijanju istine, pa makar u očima ljudi izgledali dostojanstveno.

• Tvrdili su da ono što im Nuh, alejhis-selam, donosi nisu čuli od svojih predaka:

مَّا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِىٓ ءَابَآئِنَا ٱلْأَوَّلِينَ

Ovakvo nešto nismo čuli od naših predaka davnih. (El-Mu'minun, 24)

• Moguće je da je ova tvrdnja izrečena na početku pozivanja o onima koji su obožavali kipove, ili su to glavešine kazali znajući da je većina njihovih davnih predaka između Adema i Nuha pripadala monoteistima, ali su svjesno porekli istinu. Ibn Abbas prenosi da je između Adema i Nuha postojalo deset generacija koje su slijedile

istinu. Kada su se udaljili od tog puta, Allah je poslao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomene.[809]

• Utjerivali su u laž Nuha i vjernike koji su ga slijedili. Opisujući njihov sukob s Nuhom i sljedbenicima, Uzvišeni kaže: *…štaviše, mislimo da ste lažljivci* (Hud, 27). Osnova njihovog protivljenja i odbijanja Nuhovog pozivanja jeste mišljenje i pretpostavka. To je, po njima, dovoljan razlog da ne slijede Nuha i vjernike. Uprkos dugom periodu pozivanja i upotrebi svih dostupnih sredstava, Nuhu je povjerovao samo mali broj pripadnika njegovog naroda.[810]

Nuh, alejhis-selam, prema zakonu suzbijanja odnosio se na objektivan i balansiran način, postigavši time zadovoljstvo Uzvišenog Gospodara, kojem je težio. Uzvišeni kaže:

وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ ٱلْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ

A da Allah ljude ne suzbija jedne drugima, na Zemlji bi doista nered nastao! Ali, Allah je darežljiv svim svjetovima. (El-Bekara, 251)

Odbijanje i sukob na polju ideologije, vjerovanja, kulture, politike, ekonomije predstavljaju put vitalnosti i napretka. To je znak života i kontinuiteta, te jedan od pokretača života.[811]

Kazivanje o Nuhu donosi lekcije o zakonu suzbijanja između istine i laži, vjerovanja i nevjerovanja, upute i zablude. Nuh, alejhis-selam, i vjernici odnijeli su pobjedu iz sljedećih razloga:

• Ništa ne može stati na put veličanstvenoj Allahovoj snazi i svemoćnoj volji. Ovaj potop uništio je sve one koji su zanijekali Allaha i smatrali lažnim Nuha, alejhis-selam.

• Uzvišeni Allah nagradit će ljude na ovom i na budućem svijetu prema njihovim djelima, vjerovanju, dobročinstvu i

[809] Vefa Muhammed Seid, *Fikhus-sunenil-ilahijja*, str. 186.

[810] Ibid., str. 187.

[811] Džemal Nessar, *Es-Sunenul-ilahijjetu ve devruha fil-binail-hadari lil-umma*, prvo izdanje, 1438/2017, Istanbul, Darul-usulil-ilmijja, str. 35–36.

bogobojaznosti, a ne prema njihovom porijeklu. Tu ne igra ulogu naslijeđe i porijeklo. Niko neće biti favoriziran na vagi obračuna. Vidimo da su Nuhovi sin i supruga bili od onih koji su uništeni.

• Najvažnije stvari koje preživjeli očekuju nakon velike katastrofe jesu sigurnost, stabilnost i mir.

• O vijestima iz kazivanja o Nuhu i drugim poslanicima Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov narod nisu znali ništa. To je nadnaravnost Kur'ana koja potvrđuje istinitost njegovog poslanstva.[812]

• Kada ljudima ovlada neznanje, oni postaju lak plijen šejtana, koji im uljepšavaju obožavanje idola mimo Allaha. Tako su oni obožavali kipove, kumire i grobove dobrih ljudi.

• Treba biti strpljiv i ustrajan u pozivanju, uprkos malom odazivu ciljne grupe.[813]

5. Allahov zakon pobjede i dominacije

Uzvišeni kaže:

إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَٰدُ

• *Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i one koji vjeruju u životu dunjalučkom, a i na Dan kad se dignu svjedoci.* (Gafir, 51)

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ

• *...a uistinu Nam je dužnost bila vjernike pomoći.* (Er-Rum, 47)

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ ٱلْمَنصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ ٱلْغَٰلِبُونَ

[812] Vehba ez-Zuhajli, *El-Kissatul-kur'anijja: hidajetun ve bejan*, Darul-hajr, prvo izdanje, 1992, str. 48.

[813] Ebu Bekr el-Džezairi, *Kasasul-murselin fi kelam Rabbil-alemin*, Mektebetul-melik Fahd, Medina, 1420, str. 8.

• *A riječ Naša već rečena je Našim robovima, poslanicima! Oni će biti, doista, potpomognuti i vojska Naša zacijelo će pobijediti!* (Es-Saffat, 171–173)

Ovi i slični ajeti ukazuju na pomoć i podršku koje će Allah pružiti sljedbenicima vjere koji se bave pozivanjem i ulažu napore na tom putu, bilo da se radi o plemenitom poslaniku ili običnim vjernicima. Ova podrška, pomoć, dominacija i vlast odnose se na ovosvjetski život, prije ahireta.[814] Oblici podrške i pomoći vjernicima mnogobrojni su i raznovrsni, a ovo su neki od najvažnijih:

a) Omogućavanje dostavljanja objave i izvršavanja emaneta, kao što je slučaj s poslanicima koji su došli stanovnicima grada.

b) Učešće u vlasti, kao što je Jusufu, alejhis-selam, omogućeno da vlada Egiptom nakon što mu je Allah pomogao da to postigne.

c) Monoteisti su došli na vlast i preuzeli državne funkcije, kao što je slučaj sa Davudom, Sulejmanom i vjerovjesnikom Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, nakon osvojenja Meke.

d) Allah je pomogao Svoje robove, omogućio im da unište nevjernike i spase vjernike, što se vidi iz kazivanja o Nuhu i propasti njegovog naroda.

Istinska moć, velika pobjeda i plemenita dominacija prati one koji koračaju putem Gospodara svjetova, čak i ako su u manjini. Nije važna mnogobrojnost vjernika i sljedbenika istine, već je važna ispravnost božanskog diskursa koji slijede ti pojedinci, bili oni u većini ili u manjini. Tako je Allah dao moć Nuhu, alejhis-selam, i vjernicima zato što su ispunili uvjete za to. Nuh, alejhis-selam, znao je kako treba postupati s tim zakonima. Ispunio je uvjete namjesništva na Zemlji i dominacije Allahove vjere. Ti uvjeti sastoje se u sljedećem:

• Vjerovanje u Allaha, u svakom smislu, u svim elementima.

[814] Ali Muhammed es-Sallabi, *Fikhun-nasr vet-temkin fil-Kur'anil-kerim*, Darul-ma'rifa, Bejrut, peto izdanje, 2009, str. 23.

- Činjenje svih oblika dobrih djela.
- Briga o svim vrstama dobra i oblicima dobročinstva.
- Ostvarenje sveobuhvatnog ubudijjeta (robovanja).
- Borba protiv svih oblika, vrsta i formi mnogoboštva. Uzvišeni kaže:

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسۡتَخۡلِفَنَّهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ كَمَا ٱسۡتَخۡلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمۡ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرۡتَضَىٰ لَهُمۡ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعۡدِ خَوۡفِهِمۡ أَمۡنٗاۚ يَعۡبُدُونَنِي لَا يُشۡرِكُونَ بِي شَيۡـٔٗاۚ وَمَن كَفَرَ بَعۡدَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ

Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno nasljednicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu s kojom je zadovoljan da bude njihova, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti: "Oni će samo Meni ibadet činiti, i neće druge Meni u obožavanju pridruživati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su baš buntovnici." (En-Nur, 55)

Nuh, alejhis-selam, ostvario je zakon namjesništva, koje će pripasti vjernicima koji čine dobra djela. Taj zakon prenosio se s naroda na narod, s generacije na generaciju. On počiva na temeljima vjerovanja u Allaha i Njegovu jednoću, na dobrim djelima, realizaciji vjerovanja (ubudijjeta) i borbi protiv mnogoboštva (širka). Pojavom druge ljudske civilizacije postignuti su pravda i istina, a nestalo je laži. Čovječanstvo je krenulo čvrstim korakom prema savršenstvu, sreći, zadovoljstvu, slobodi, jednakosti u pravima i obavezama, uz ostvarenje uzvišenih vrijednosti na koje je pozivao Nuh, alejhis-selam, i njegovi učenici. Ova dominacija ostvarena je zahvaljujući Nuhovom izvršavanju Allahovih naredbi, pokornosti, poštivanju zabrana, uvažavanju zakona koji upravljaju kretanjem društava, naroda i nacija. On je imao ispravan odnos prema tim zakonima, pristupajući im sa strpljivošću,

bogobojaznošću, uz poduzimanje svih potrebnih koraka, postupnost i drugo.

Vjera je prožimala Nuhovo srce, jezik, i cijelo biće. Nakon što su se on i vjernici spasili velikog potopa, Allahov šerijat postao je dominantan u sferama života, poslovima ljudi, naseljavanju Zemlje i korištenju bogatstava koje je Uzvišeni ostavio na njoj. Svi postupci bili su posvećeni Uzvišenom Allahu. Uzvišeni kaže:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su zarad Allaha, Gospodara svjetova." (El-En'am, 162)

Osim toga što mu je podarena vlast na Zemlji i dominacija, Nuha, alejhis-selam, pratio je lijep glas. Bio je pomognut protiv neprijatelja. Porazio ih je, a on i njegovi sljedbenici su se spasili. Allah je dao velike blagodati, mir i blagoslove njemu i njegovim sljedbenicima nakon što ih je oslobodio brige i izbavio iz nevolje.

TREĆE: FAKTORI USPONA DRUGE LJUDSKE CIVILIZACIJE

Razumijevanje koncepta druge ljudske civilizacije temelji se na dubokoj analizi kur'anskog kazivanja i dedukciji pravog smisla pojma civilizacije. To se također temelji na ljudskom prosperitetu s njegovim intelektualnim, duhovnim, emotivnim i moralnim karakteristikama, čime se ostvaruje robovanje Allahu na Zemlji i njeno naseljavanje u skladu s Allahovim htijenjem, na razini pojedinaca, naroda i nacija.

Vjerovjesnici i poslanici na najbolji su način razumjeli načela božanske civilizacije tokom duge historije. Oni su predvodili veličanstvene ljudske civilizacije koje su počivale na konceptu tevhida, ibadeta, ljudskih vrijednosti, naseljavanja, namjesništva, te političkog, društvenog, ekonomskog, duhovnog, psihološkog,

civilizacijskog i materijalnog napretka. Te vrijednosti izvedene su iz božanske objave, a sadrže kombinaciju sljedećeg:

• Manifestacija materijalnog napretka koji obuhvaća aspekte života poput industrije, trgovine, poljoprivrede i umjetnosti.

• Manifestacija moralnog napretka koji je povezan s duhovnim vrijednostima, moralnim načelima, intelektualnom produkcijom i literarnom kreativnošću.

Civilizacija ne može imati ljudski karakter sve dok ne bude superiorna kako u materijalnom, tako i u moralnom smislu. Naučni, industrijski i civilizacijski napredak ima svoju vrijednost ukoliko predstavlja izraz humanih ciljeva, te uzvišenih moralnih principa. Vrhunac ove uzvišene ljudske civilizacije nalazimo u načinu na koji su poslanici i vjerovjesnici vodili narode i nacije:

• U drugoj ljudskoj civilizaciji koju je predvodio Nuh, alejhis-selam.

• U civilizaciji koja je postojala u vrijeme Davuda i Sulejmana, alejhimes-selam.

Dr. Abdullah Mahmud el-Emin pisao je o civilizacijskim konceptima i zapadnoj viziji faktora uspona i pada civilizacija, te o islamskoj viziji tih faktora i vezi između civilizacija u perspektivama drugih učenja. On je u svojoj knjizi *Islamska vizija i civilizacijski problem: Komparativna studija*, došao do sljedećih zaključaka:

• Pogrešno je pokušavati civilizaciju protumačiti kao urbanizam, materijalni progres i napredak, zanemarujući pitanje vjere i dogme koje determinira prirodu veze s Allahom, čulima nedokučivim svijetom, svemirom i čovjekom. Fundamentalno razilaženje oko koncepta civilizacije između sekularnog i islamskog modela leži u tome što se u sekularnom modelu progres ogleda samo u materijalnom, dok islam smatra da se progres sastoji i od moralne i od materijalne strane. On ima humanističke temelje i monoteističke osnove. Svaki progres, u islamskoj viziji, poziva na

oslobađanje od robovanja svemu mimo Allaha. Ova tačka grana se na dva dijela:

a) Postoje civilizacije koje su zasnovane na odbacivanju Boga i metafizičke dimenzije i koje se bave samo materijalnim svijetom. Njihova znanja, zakoni i predodžbe o egzistenciji ograničeni su na empirijskim konceptima koji se temelje na konfliktu:

يَعْلَمُونَ ظَٰهِرًا مِّنَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ ٱلْءَاخِرَةِ هُمْ غَٰفِلُونَ

Oni znaju samo vanjsku stranu života dunjalučkog, a prema ahiretu su nemarni. (Er-Rum, 7)

Ova civilizacija nosi u sebi sjeme vlastite propasti zbog toga što se kosi s kosmičkim zakonom koji počiva na istini. Doći će do unutrašnjih ekonomskih, društvenih i moralnih kriza, pojavit će se ratovi i sve vrste destrukcije:

يَعْلَمُونَ ظَٰهِرًا مِّنَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ ٱلْءَاخِرَةِ هُمْ غَٰفِلُونَ ﴿٧﴾ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِم ۗ مَّا خَلَقَ ٱللَّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ بِلِقَآئِ رَبِّهِمْ لَكَٰفِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوٓا۟ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا۟ ٱلْأَرْضَ وَعَمَرُوهَآ أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَٰقِبَةَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔوا۟ ٱلسُّوٓأَىٰٓ أَن كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَكَانُوا۟ بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ ٱللَّهُ يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Oni znaju samo vanjsku stranu života dunjalučkog, a prema ahiretu su nemarni. A zašto ne razmisle sami o sebi?! Allah je stvorio nebesa i Zemlju i ono što je između njih samo s Istinom i s rokom određenim. A zaista ljudi mnogi u susret s Gospodarom svojim ne vjeruju. Zašto ne putuju po Zemlji pa da vide kakav je bio završetak onih prije njih?! Oni su bili od njih jači i zemlju su obrađivali i izgrađivali je više nego što je izgrađuju ovi, i poslanici su im donosili jasne dokaze: Allah im sigurno nije zulum činio, međutim, sami su sebi zulum činili. A onda, završetak onih koji su zlo činili bio je- i bit će- najužasnija kazna, zato što su Allahove riječi poricali i što su ih ruglu izvrgavali.

Allah započinje stvaranje; stvara iz ničega, zatim će to ponovo učiniti, a onda ćete Njemu biti vraćeni. (Er-Rum, 7)

b) Neke civilizacije utemeljene su na vjerskoj osnovi. One su u svom historijskom razvoju prolazile kroz razdoblja slabosti i snage, zavisno od mjere u kojoj su bile posvećene ili udaljene od vjerskog diskursa, odnosno njegovog prisustva ili odsustva iz društvenih ustanova. Zato svaka civilizacija ima svoje polazište. To znači da civilizacije utemeljene na vjerskoj osnovi uzimaju božansku objavu za osnovni izvor saznanja i bave se i materijalnim i metafizičkim svijetom.

• Savremena civilizacija je materijalne prirode i bavi se samo onim što je opipljivo. Iz tog razloga ona ne treba biti model koji će slijediti druge civilizacije, zato što nam ne odgovara. Ta civilizacija nije ustanovljena na poznavanju naše istinske prirode. Nastala je na osnovu imaginacija naučnih dostignuća, ljudskih prohtjeva, maštarija, teorija i želja. Iako je kreirana našim naporima, ona ne odgovara našim okolnostima.

• Iako savremena zapadna civilizacija egzistira u okvirima materijalizma, bez mogućnosti da odgovori na univerzalna pitanja, postoje oni koji ukazuju na to da su u temeljima postojanja ove civilizacije utkani teološki elementi, zbog čega su zaključili da će zapadna civilizacija biti vječna, dok ostalim civilizacijama prijeti nestanak, izumiranje ili asimilacija u zapadnu civilizaciju.

• Teorija o glorifikaciji zapadne civilizacije nadalje se razvijala, da bi Francis Fukuyama proglasio kraj historije u kojem će uvjerljivu pobjedu odnijeti zapadna civilizacija. Zapadni vojni kamp pobijedit će Sovjetski Savez, hladni rat će se završiti i nestat će osnovnih kontradikcija u svijetu, s pobjedom liberalne ekonomije, politike i liberalne demokratije. Tada će zapadna demokratija proglasiti hegemoniju nad ostalim civilizacijama. Samuel Huntington ustvrdio je da je nakon okončanja hladnog rata nastupio sukob nove vrste, koji je nazvao sukob civilizacija.

• Ukoliko civilizacija znači prisustvo modela koji je obilježen Allahovom uputom koja usmjerava čovjekovo djelovanje, u kojoj je smisao života povezan s ahiretom i naseljavanjem Zemlje kao mjesta izvršavanja vjerskih dužnosti, onda je civilizacija u tom smislu islam, odnosno civilizacija islama. To je civilizacija kojoj je obećana pobjeda u fazi apsolutne dominacije vjere.

• Tevhid predstavlja srž civilizacije islama, čije institucije počivaju na monoteizmu. Tevhid je odredio historijski kontinuitet ove vjere, formirao je njenu vanjsku interakciju i odredio ciljeve. Samo u svjetlu ove percepcije možemo govoriti o realnosti islamskog ummeta, o njegovoj prošlosti i budućnosti. Vjerovanje u jednog Boga, Allaha, daje identitet islamskoj civilizaciji. Tevhid povezuje dijelove te civilizacije i obilježava sve elemente koji ulaze u nju, pri čemu ih islamizira i čisti. Omogućava im da se uklope u svoju okolinu.[815]

• Civiliziranost nije imanentna i urođena ljudskoj prirodi. To je nešto što čovjek stječe i kreira svojom slobodnom voljom, shodno subjektivnim ili objektivnim faktorima koje vode k njoj. Na čelu tih faktora je ideja otjelovljena u percepciji koju čovjek ima o suštini postojanja. Svrha života, kada je riječ o civilizaciji, dostiže svoj vrhunac kada je utemeljena na religiji i vjeri. Civilizacija kao kolektivna borba za postizanje materijalnih i moralnih dobiti u stvarnosti nije ništa drugo nego borba motivirana našom percepcijom suštine postojanja, borba koja je usmjerena svrhom života. Civilizacija je u svojim principima i akcijama pod utjecajem tog cilja i postoji kako bi ga ostvarila. Prema tome, narodi koji nemaju jasnu koncepciju svrhe života, njihovi životi ne mogu prerasti u stanje civilizacije, već će prije ostati u stanju nomadstva ili nečeg sličnog njemu.

[815] Abdullah Muhammed el-Emin, *Er-Ru'jetul-islamijja vel-mes'eletul-hadarijja*, str. 146.

Ovo poglavlje želimo završiti konstatacijom da je teško zamisliti kulturu koja je u potpunosti objektivna i neutralna, onu koja nema historijsku pozadinu, koja nije povezana s vjerskim pravcem, ideologijom ili filozofijom egzistencije na kojoj zasniva svoje percepcije. Budući da je kultura ili mišljenje ono što civilizaciji osigurava vjerovanje, isto tako je teško zamisliti civilizaciju bez neke filozofije na kojoj će temeljiti svoje predodžbe o egzistenciji.

Naprimjer, savremena zapadna civilizacija počiva ili na idealizmu koji čovjeka smatra centrom svemira ili bogom, ili na realizmu koji obožava materiju i koji užitak i korist smatra ciljem i svrhom. Nedostatak ove civilizacije krije se u tome što ona svoj intelektualni model crpi iz manjkavog ljudskog mišljenja koje u objavi ne nalazi izvor svojih saznanja.

Nasuprot tome, jedna od najprominentnijih karakteristika islamske civilizacije jeste to što inspiraciju crpi iz objave. To je civilizacija koja počiva na pravom putu. Na temelju izrečenog, vizija svijeta je prisutna u istraživanju civilizacija.[816]

Nuh, alejhis-selam, uspio je osnovati novu ljudsku civilizaciju koja ispunjava potrebe života i novonastalog društva, u intelektualnom, psihološkom, duševnom, tjelesnom, materijalnom i društvenom smislu, na svim naučnim i praktičnim poljima, kod te generacije koja se iskrcala s Allahovim selamom i blagoslovima, na planinu El-Džudijj.

Druga ljudska civilizacija utemeljena je na važnim karakteristikama, od kojih su najvažnije sljedeće:

• Ustanovljena je na temelju apsolutnog jedinstva vjerskog učenja. Ona poziva na vjerovanje u jednog Boga, Koji nema sudruga u vlasti i dominionu. Jedino se On može obožavati i jedino Njemu treba stremiti. On ojačava i ponižava, daje i uskraćuje. Sve što je na nebesima i na Zemlji u Njegovoj je moći i vlasti.

[816] Emin, *Er-Ru'jetul-islamijja vel-mes'eletul-hadarijja*, str. 147.

Ova izvrsnost u shvaćanju jedinstvenosti ima veliki utjecaj na podizanje nivoa humanosti, na oslobađanje masa od tiranije glavešina i moćnika, na uspostavljanje ispravnog odnosa između vođa i sljedbenika, te na usmjeravanje pogleda na Allaha, Jedinog, Stvoritelja stvorenja i Gospodara svjetova. Vjerovanje u jednoga Boga imalo je veliki utjecaj na drugu ljudsku civilizaciju: odstranilo je od nje sve manifestacije idolatrije – njenu ideologiju, filozofiju, vjerovanja, mudrosti, umjetnost, poeziju i književnost.

• Druga karakteristika druge ljudske civilizacije ogleda se u humanoj tendenciji i cilju. Ona zadovoljava duhovne, mentalne i materijalne potrebe ljudskog roda. Ljudska vrsta u vrijeme Nuha, alejhis-selam, i drugih vjerovjesnika i poslanika je ista. Na to ukazuje Kur'an časni u ajetu:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَـٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَـٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

O ljudi, Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i plemenima i narodima vas učinili da biste se prepoznavali. Najugledniji od vas kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji; Allah je, uistinu, Onaj Koji sve i u potpunosti zna. (El-Hudžurat, 13)

Islamski poziv Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kretao se istim civilizacijskim pravcem koji je utemeljio Nuh, alejhis-selam, u svom humanom cilju i ljudskoj tendenciji. Kada Kur'an časni proglašava univerzalno ljudsko jedinstvo na nivou istine, dobrote i digniteta, svoju civilizaciju predstavlja kao ogrlicu u kojoj su nanizane sve genijalnosti naroda i nacija, iznad koje se vije zastava islamskih osvajanja. Svaka civilizacija može se pohvaliti genijalcima jednog naroda ili jedne nacije. Međutim, islamsku civilizaciju krase geniji koji su učestvovali u njenoj izgradnji iz svih nacija i naroda. Tako Ebu Hanife, Malik, Šafija, Ahmed, Halil, Sibevejh, Kindi, Gazali, Farabi, Ibn Rušd i drugi poput njih dolaze iz različitih nacija i domovina, i oni predstavljaju samo neke

od genija koje je islamska civilizacija podarila čovječanstvu kako bi predstavljali ispravnu islamsku misao.

• Treća karakteristika druge islamske civilizacije koju je osnovao Nuh, alejhis-selam, sastoji se u tome što ona moralnim principima daje visok status u svim svojim sistemima, te na različitim poljima naučnih, legislativnih, ekonomskih i porodičnih aktivnosti. Moralni principi protkani su u legislativi i praksi. Uzvišeni kaže: *On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi.* Moralni principi koji su plod tevhida, utjelovljeni su u ličnosti Nuha, alejhis-selam, a prelili su se i na one oko njega u smislu učenja, odgoja i ponašanja.

• Četvrta karakteristika jeste da ova civilizacija vjeruje u nauku u njenom izvornom obliku: *…a ja od Allaha znam ono što vi ne znate* i utemeljena je na najčišćem vjerovanju. Ona se obraća i razumu i srcu i evocira emocije i misli u isto vrijeme. To je značajka po kojoj se ističu civilizacije koje su predvodili vjerovjesnici i poslanici. Nebeska objava bio je jedan od najvećih faktora napretka kod tih civilizacija.[817]

• Peta karakteristika ove civilizacije jeste to što je utemeljena na slobodi vjerovanja, na jasnom dokazu i argumentima, kao i na slobodi intelektualnog, unutrašnjeg, logičkog i sentimentalnog izbora. Uzvišeni kaže:

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَءَاتَىٰنِي رَحۡمَةٗ مِّنۡ عِندِهِۦ فَعُمِّيَتۡ عَلَيۡكُمۡ أَنُلۡزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمۡ لَهَا كَٰرِهُونَ

"O narode moj", govorio je on, "da vidimo! Ako je meni jasno ko je Gospodar moj i ako mi je On od Sebe dao vjerovjesništvo, a vi ste slijepi za to, zar da vas silimo da to protiv volje vaše priznate?" (Hud, 28)

Religija i vjersko učenje rezultat su prosvijetljenog uvjerenja, promišljanja, kontemplacije, a ne prisile i potčinjavanja. Faktori nastanka druge ljudske civilizacije sastoje se u sljedećem:

[817] Vefa Muhammed Seid, *Fikhus-sunenil-ilahijja*, str. 304.

1. Faktor vjerovanja

Obožavanje Allaha Jedinog bilo je prvo u što je Allahov vjerovjesnik Nuh, alejhis-selam, pozivao svoj narod. Monoteizam je osnova svake poslanice i temelj svake božanske civilizacije.

U ajetima koji govore o Nuhovom pozivanju ponavlja se ova doktrina, zbog svoje važnosti. Na početku kazivanja govori se o tome kako je pozivao svoje sunarodnike da robuju Allahu Jedinom, zato što se plašio da će ih zadesiti Allahova kazna, kao što kaže Uzvišeni:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

• *Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. "O narode moj", govorio je on, "Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate! Ja se doista plašim za vas patnje na Velikom danu!"* (El-A'raf, 59)

Zatim primjećujemo kako Kur'an ne ponavlja koncepte od sekundarnog značaja, već radije ponavlja univerzalne istine, odnosno ono što se u književnosti naziva glavna poenta ili tema. Zato možemo reći da svi događaji koje Kur'an ponavlja spadaju u važne univerzalne istine, poput događaja vezanih za osnovne dogme, a one su temelj cijele vjere. Svaki dio vjere, mali ili veliki, povezan je s vjerskim dogmama, direktno ili indirektno. Prema tome, vjerske istine treba stalno ponavljati zbog njihovog izuzetnog značaja. Zato vidimo da se taj koncept ponavlja u Nuhovim dijalozima s njegovim narodom, što ima za cilj učvršćenje vjerovanja u njihovim dušama. Nema civilizacije bez čvrste dogme usađene u srcima njenih sljedbenika.[818]

2. Industrijsko-ekonomski faktor

Ovaj faktor evidentan je u izgradnji lađe. Allah Uzvišeni naredio je Nuhu, alejhis-selam, da izgradi lađu, a on je izvršio naređenje i

[818] *El-Esalibut-terbevijjetu fi da'vetir-rusuli min hilali suretil-A'raf*, str. 131.

svojim rukama izgradio lađu, koja se sastojala od dasaka, konopaca i klinova:

وَحَمَلْنَٰهُ عَلَىٰ ذَاتِ أَلْوَٰحٍ وَدُسُرٍ

A njega smo nosili na lađi od dasaka i klinova sagrađenoj. (El-Kamer, 13)

To znači da je Nuh, alejhis-selam, sakupio potrebni materijal i sastavio dijelove, prema Božijim uputama o izgradnji lađe, tako da je ona bila pogodna za plovidbu. Nećemo se upuštati u israilićanska predanja o veličini lađe. Ono što je važno jeste da je lađa bila dovoljno velika da može odoljeti uzburkanim valovima, koje Kur'an oslikava:

وَهِيَ تَجْرِى بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَٱلْجِبَالِ

I ona ih je ponijela na valovima velikim kao brda. (Hud, 42)

Cilj gradnje lađe bilo je spašavanje ljudi od potopa. To znači da se čovjek treba boriti za spas, nakon čega će se osloniti na Allaha. Isto tako, to znači da je ummet dužan da izgradi lađu svojim i rukama svojih potomaka, a ne da se oslanja na tuđe lađe. Ummet ne smije sjediti skrštenih ruku pred potopom laži i nepravde, ne smije dozvoliti da se utopi, niti da očekuje spas od onih koji ih žele utopiti. Zajednica koja ne izgrađuje sredstvo svoga spasa osuđena je na propast, utapanje i potop.[819]

Umijeće izgradnje lađa ukazuje na to da su Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici vladali vještinama izrade kreveta, stolica, vrata, prozora i merdevina, kao i izgradnjom kuća i stanova u skladu s odgovarajućim standardima i zahtjevima u obradi drveta, željeza i drugih sirovina. Utvrđeno je da su poslanici vladali brojnim vještinama i različitim ekonomskim i industrijskim djelatnostima, pored njihovog primarnog zadatka, a to je odgoj zajednice i njeno podređivanje robovanju Gospodaru. Taj zadatak formira čovjeka

[819] Vefa Muhammed Seid, *Fikhus-sunenil-ilahijja*, str. 306.

koji izgrađuje život na različitim civilizacijskim poljima. Nuh, alejhis-selam, bio je pionir u upotrebi drveta i željeza u brodogradnji. To je radio po naredbi Gospodara svoga.[820] A lađa je prevozila:

- sjeme životinjskog svijeta,
- sjeme biljnog svijeta,
- elemente novog ekonomskog i industrijskog života.

Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici bili su usmjereni prema ozbiljnom i neumornom djelovanju. Njihova industrijska i ekonomska djelatnost bila je snažna i prosperitetna. Ostvarili su zapanjujući civilizacijski procvat. Nuh je uklonio prepreke i olakšao im put:

قِيلَ يَٰنُوحُ ٱهۡبِطۡ بِسَلَٰمٖ مِّنَّا وَبَرَكَٰتٍ عَلَيۡكَ وَعَلَىٰٓ أُمَمٖ مِّمَّن مَّعَكَۚ وَأُمَمٞ سَنُمَتِّعُهُمۡ ثُمَّ يَمَسُّهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٞ

"O Nuhu", bi rečeno, "iskrcaj se, s pozdravom Našim i blagoslovima tebi i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom! Bit će naroda kojima ćemo davati da uživaju, a koje će poslije snaći Naša kazna nesnosna!" (Hud, 48)

Riječi: *tebi i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom!* znače: narodima koji će vjerovati nakon tebe; *Bit će naroda kojima ćemo davati da uživaju, a koje će poslije snaći Naša kazna nesnosna!*, tj. to su nevjernički narodi kojima će Allah omogućiti kratkotrajno uživanje na ovom svijetu i to je jedan od zakona Uzvišenog Allaha, a zatim će biti od nesretnih. To znači da se u ajetu govori o obećanju da će selam i blagoslovi pratiti svakog vjernika u svakom vremenu i na svakom mjestu.[821]

Blagoslovi (bereketi) koji su pratili Nuha, alejhis-selam, u njegovom životu ogledali su se u industrijskim, ekonomskim, društvenim i psihološkim aspektima, kao i u osjećanjima, emocijama,

[820] Hejšur, *Sunenul-Kur'an fi kijamil-hadarat ve sukutiha*, str. 66.
[821] Hejšur, *Sunenul-Kur'an fi kijamil-hadarat ve sukutiha*, str. 183.

opskrbi i svim životnim ljepotama. Bereket se ne odnosi samo na materijalno obilje.[822]

Ekonomski život bio je daleko od prevare, potkradanja, zakidanja ljudima na njihovim stvarima, daleko od pohlepe i halapljivosti. Nuhov, alejhis-selam, šerijat vladao je ekonomskim životom, a ekonomski odnosi bili su ispravni, u skladu s Allahovim šerijatom:

- Svako je dobijao svoje pravo.
- Ispravno se mjerilo na litru i na kantaru.
- Poštovao se halal i haram.
- Svi su bili bogobojazni u svom govoru, postupcima i namjerama.

3. Faktori okoline

Allah je pripremio novo okruženje za Nuha, alejhis-selam, što možemo zaključiti iz riječi Uzvišenog Allaha:

وَقِيلَ يَٰٓأَرۡضُ ٱبۡلَعِي مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقۡلِعِي وَغِيضَ ٱلۡمَآءُ وَقُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ وَٱسۡتَوَتۡ عَلَى ٱلۡجُودِيِّۖ وَقِيلَ بُعۡدٗا لِّلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ

I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju, a ti, o nebo, prestani!" I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na planini El-Džudijj, i bi rečeno: "Daleko nek je narod nevjernički!" (Hud, 44)

Okolina podrazumijeva sve pojave koje okružuju čovjeka, a s kojima je povezan na interaktivan način.[823] Okolina se u kur'anskom smislu odnosi na Zemlju i sve ono što se nalazi na kopnu i što leti nebom.[824]

۞ ٱللَّهُ ٱلَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ ٱلۡبَحۡرَ لِتَجۡرِيَ ٱلۡفُلۡكُ فِيهِ بِأَمۡرِهِۦ وَلِتَبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِهِۦ وَلَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ

[822] Ibid., str. 184.

[823] Safa Muza, *Himajetul-bi'etit-tabiijja*, Darun-nevadir, Liban, Sirija, Kuvajt, prvo izdanje, 1431/2010, str. 26.

[824] Ibid., str. 30.

Allah je Onaj Koji vam je potčinio more da bi lađe, odredbom Njegovom, po njemu plovile, da biste mogli tražiti blagodati Njegove i da biste bili zahvalni. (El-Džasija, 13)

Među komponentama okoline koji su doprinijeli formiranju druge ljudske civilizacije su: nebo i Zemlja, voda i zrak, biljke i životinje i druge stvari. Te stvari su i danas na raspolaganju čovjeku.

Te komponente u svom prirodnom obliku, kako ih je Allah stvorio, čiste su i neuprljane, blagoslovljene i spremne da udovolje zahtjevima naseljavanja Zemlje. Okolina u kojoj su živjeli Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici bila je pogodna za razmišljanje i kontemplaciju. Ona očituje Allahovu jednoću i Njegove savršene atribute. Allah je sve njene manifestacije podredio čovjeku, njegovim životnim potrebama i osiguranju udobnosti i sigurnosti. Stvorenja u toj okolini podređena su čovjeku. Hvaljen neka je Onaj Koji kaže:

هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ ذَلُولًا فَٱمْشُوا۟ فِى مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا۟ مِن رِّزْقِهِۦ ۖ وَإِلَيْهِ ٱلنُّشُورُ

On vam je Zemlju pogodnom učinio, pa hodajte predjelima njezinim i hranite se onim što On daje, ali Njemu se sve vraća. (El-Mulk, 15)

وَلَقَدْ مَكَّنَّٰكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَٰيِشَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

Mi smo vas na Zemlji smjestili i na njoj vam sve što je potrebno za život dali, kako vi malo zahvaljujete?! (El-A'raf, 10)

Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici posvetili su se razmišljanju, istraživanju i korištenju intelektualnih sposobnosti kako bi se okoristili komponentama okoline i ubrali plodove njene podređenosti. Nuh, alejhis-selam, izvršio je svoj zadatak naseljavanja i namjesništva na Zemlji, nakon što mu je Allah pružio nebesku uputu. Naseljavanje Zemlje vrši se kroz sijanje, sadnju i izgradnju, kao i kroz razne oblike uravnotežene pozitivne interakcije s komponentama okoline, kroz eksploataciju i kreaciju.

Nuh, alejhis-selam, u svom djelovanju pozivao je na analizu i razmišljanje o komponentama okoline u kojoj živi:

أَلَمْ تَرَوْا۟ كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَٱللَّهُ أَنۢبَتَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِّتَسْلُكُوا۟ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا

Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio?! Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas sigurno izvesti. Allah vam je Zemlju učinio ravnom, da biste po njoj hodili putevima prostranim. (Nuh, 15–20)

Nuhova veza s okolinom bila je utemeljena na ljubavi i poštovanju, zato što je znao da naseljavanje Zemlje i korištenje komponenata okoline koje je Allah podredio čovjeku predstavlja vid ibadeta. Povrh toga, on i vjernici zajedno s komponentama okoline učestvuju u veličanju i slavljenju Allaha i ostvaruju dužnost koja im je povjerena. Ta veza zasnovana je na zakonima koje je Allah objasnio Svojim vjerovjesnicima i poslanicima, i koje je objasnio u Svojoj posljednjoj objavi, Kur'anu časnom.

Nuh, alejhis-selam, ubraja se u prijatelje okoliša, zato što je doprinio čišćenju Zemlje od prljavštine nevjerovanja i nepravde, kroz svoj blagoslovljeni poziv. Vodio je računa o stvorenjima i poveo sa sobom od svake vrste po jedan par. Sačuvao je životinje i biljke od velikog potopa.

4. Društveni faktor

Novo društvo počivalo je na uzvišenim božanskim manirima. Nuh, alejhis-selam, bio je poslušan roditeljima, volio je svoje sljedbenike i molio Allaha da im oprosti. Uzvišeni kaže:

رَّبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِوَٰلِدَىَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِىَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ

Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama. (Nuh, 28)

Načelo o poslušnosti roditeljima bilo je dominantno u učenjima vjerovjesnika i oni su se na taj način željeli približiti Allahu. Njegova dova: ...*i vjernicima i vjernicama*... ukazuje na međusobnu samilost i povezanost kroz vjeru koja usmjerava ponašanje tog društva.

Novo društvo je duboko vjerovalo u Uzvišenog Allaha i onaj svijet. Ozbiljno i revnosno su se pridržavali objave, uz minimalnu količinu grijeha. Vjera je za ovo društvo bila život, a ne sporedna stvar kojoj će se posvećivati s vremena na vrijeme. Ona je život i duh ljudi. Oni su nastojali obrede obožavanja obavljati na ispravan način. I ne samo to, trudili su se gajiti ispravna moralna načela, predodžbe, interese, vrijednosti, društvene, rodbinske i komšijske veze, ispravno poimati pitanja kupoprodaje, putovanja, traganja za opskrbom i iskrenim odnosom prema drugima, brigu o nemoćnima, navraćanje na dobro i odvraćanje od zla. To ne mora značiti da su svi pojedinci u društvu imali ovakve osobine, jer se to ne može ostvariti u ovom životu niti u ijednom ljudskom društvu.[825]

To je društvo u kojem su ostvarena istinska značenja ummeta. Naime, ummet nije samo grupa ljudi koje objedinjava jedinstvo jezika, zemlje ili interesa. To su veze koje su povezivale ljude u predislamsko doba. Ummet koji je formiran na tim osnovama je neislamski. A kada je riječ o ummetu u božanskom smislu, to je zajednica čiji su pojedinci povezani vjerom, bez obzira na jezik, rasu, boju i interese. To društvo bilo je povezano vjerskim učenjem, na temelju potpunog bratstva u vjeri. Taj faktor pomogao je u nastanku druge ljudske civilizacije, na čvrstim i zdravim temeljima.[826]

5. Moralni faktor

Uzvišene moralne vrijednosti (*ahlak*) važan su dio vjerovanja. Vjerovanje ne može biti ispravno bez morala. Nuh, alejhis-selam,

[825] Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarih,* str. 100, uz odstupanja.

[826] Muhammed Kutb, *Kejfe nektubut-tarih,* str. 102, uz odstupanja.

raznim je metodama ulijevao u svoje sljedbenike visoke moralne vrijednosti. On je predstavljao veliku ljudsku školu i imao je vodeću ulogu u definiranju morala i manira. Njegovu ličnost krasile su brojne pohvalne karakteristike i uzvišene osobine, koje su utjecale i na ljude oko njega. On je bio poznat po čistom robovanju Allahu. Bio je zahvalan, često je činio sedždu i plakao iz straha od Allaha. Konstantno je upućivao dovu i oslanjao se na Uzvišenog Allaha. Bio je posvećen Bogu, izvršavao Njegove odredbe, spominjao Ga, kajao se, tražio oprost i činio dobro drugima. Bio je iskren, pobožan, učen, pouzdan, pošten, postojan, hrabar, ustrajan i roditeljima pokoran. Ove moralne vrijednosti utjecale su na ljude oko njega.

Ahlak nije od drugorazrednog značaja u Nuhovom društvu, niti je ograničen na određenu sferu ljudskog ponašanja. Ahlak je jedno od centralnih pitanja ljudskog ponašanja, koje obuhvaća sve njegove sfere. Isto tako, sve bihevioralne pojave koje imaju jasan moralni karakter predstavljaju praktičnu primjenu vjerskog učenja i ispravnog vjerovanja. To je zato što se vjerovanje ne tiče samo unutrašnjih osjećaja čovjeka, već ono predstavlja vidljiva djela. A kada ona izostanu ili kada svjedočimo nečem suprotnom, opravdano se možemo pitati: Gdje je tu vjerovanje? Šta vrijedi vjerovanje ako se ne odražava na moral i lijepo ponašanje?[827]

Nuhovi sljedbenici odgojeni su da razumiju kako je ibadet vrsta ahlaka, jer robovanje predstavlja vid lojalnosti Allahu, zahvaljivanja na Njegovim blagodatima, priznavanja učinjenog dobra i poštovanja Onoga Ko je dostojan poštovanja i uvažavanja. Sve ove moralne vrijednosti krasile su to novo božansko društvo, motivirano vjerovanjem u Allaha, objedinjeno nadom u budući svijet, koje teži postizanju Allahovog zadovoljstva i nagrade.

Moral u pedagogiji vjerovjesnika, uključujući i Nuha, alejhis-selam, obuhvaća sve čovjekove postupke, osjećanja, emocije

[827] Muhammed Kutb, *Dirasatu Kur'anijja*, str. 130, uz odstupanja.

i razmišljanja. Tako je moralni kodeks u namazu biti skrušen, moralni kodeks prilikom govora je izbjegavanje beskorisnog govora, moralni kodeks u spolnom odnosu je pridržavanje Allahovih granica i nečinjenje onoga što je zabranjeno, moralni kodeks u komunikaciji s drugima je umjerenost bez pretjerivanja i bez zanemarivanja, život u kolektivu ima moralni kodeks, a to je da se ljudi dogovaraju među sobom, u srdžbi je moralno oprostiti i zaboraviti, napad neprijatelja također zahtijeva pokazivanje određenih moralnih vrijednosti, a to je borba i otpor napadačima. I sve u životu vjernika ima svoj moral koji treba slijediti u datoj stvari, i svaka stvar ima svoj moralni segment.

Uzvišeni Allah je tevhidu, tj. činjenju svih vrsta ibadeta samo Allahu, dao centralno mjesto u moralnom diskursu oslikanom u ajetima sure El-Isra (23–38), u smislu pohvale i pokude. To je zato što tevhid, zapravo, posjeduje originalni moralni aspekt, jer se odaziv tom pozivu zasniva na moralnim vrlinama, poput pravednosti, pravičnosti, iskrenosti prema samom sebi, a isto tako i odbijanje je, u prvom redu, uzrokovano negativnim moralnim osobinama, poput oholog odbijanja da prihvati istinu, arogancije u odbijanju slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz umišljenosti i uobraženosti, uživanje u svađama i raspravama u kojima se brani zabluda iz puke želje za pobjedom i isticanjem, ili zbog slijepog slijeđenja i ustrajavanja u pridržavanju poznatog i uvriježenog makar bilo i zabluda i krivi put. Sve ovo, i tome slično, posljedica je lošeg morala koji upropaštava ljude i odvraća ih od istine nakon što je postala potpuno jasna, a samim time i od sreće i na ovom i na onom svijetu, iako su uvjereni da je jedini način da se to postigne slijeđenje puta Allahovih poslanika.[828]

Polazna tačka božanskog odgoja druge ljudske civilizacije bila je susret sljedbenika s Nuhom, alejhis-selam. Tu su oni doživjeli transformaciju i uputu. Bereketom objave uz Allahovu pomoć izašli su

[828] Sallabi, *Es-Siretun-nebevijja*, str. 115.

iz kruga tame u krug svjetlosti. Iman se ustalio u njihovim srcima. Postali su snažni i sposobni da se nose sa teškoćama i nesrećama na putu vjere i vjerskog učenja. Svoj boravak i namjesništvo na Zemlji usklađivali su s ibadetom Allahu, Gospodaru svjetova.

Ličnost Nuha, alejhis-selam, bila je glavni pokretač pojedincima iz druge ljudske civilizacije. Njegova ličnost posjedovala je snažnu privlačnost i utjecaj na druge, jer ga je Allah odabrao da dostavi Njegovu poslanicu i da vodi čovječanstvo na njegovom novom putu nakon velikog potopa. Allah je dao da ga ljudi vole, poštuju, cijene i uvažavaju. Ljudi oduvijek vole velikane, dive im se, oko njih se okupljaju simpatizeri i slijede ih iz ljubavi i zadivljenosti, ali je Nuh, pored toga bio poslanik Allaha Uzvišenog, koji od Njega prima objavu i dostavlja je ljudima. Ta dimenzija ostavlja dodatni utjecaj na emotivno raspoloženje vjernika prema njemu, jer ga vjernik nije volio samo zbog njega samog, kao što ljudi vole obične velikane, nego ga je volio, također, i zbog tog religioznog duha kojim ga je Allah prekrio. Pojedinci i sljedbenici povezali su se s njime na temelju Allahove veze i u Njegovo ime, izražavajući istovremeno poslušnost i pokornost plemenitom poslaniku. To postaje centralna tačka svih emocija i osovina koja pokreće sve emotivne i fizičke reakcije. Ova ljubav bila je ključ moralnog i bihevioralnog odgoja i ona je centralna tačka i polazište druge ljudske civilizacije.[829]

Ahlak je jedan od faktora koji su doveli do nastanka druge ljudske civilizacije. Društvo je bilo utemeljeno na jasnim moralnim vrijednostima koje proizlaze iz naredbi i smjernica Allahovog šerijata. Ta načela ne obuhvaćaju samo odnose među spolovima, iako su to najistaknutije značajke tog društva. To društvo bilo je lišeno svih postupaka, riječi ili naznaka koje narušavaju čednost. U tom društvu nije bilo razvrata, izuzev u mjeri od koje nije

[829] Muhammed Kutb, *Menhedžut-terbijjetil-islamijja*, str. 34, 35, uz odstupanje. Vidi također: Ali es-Sallabi, *Es-Siretun-nebevijja*, Bejrut, Daru Ibn Kesir, 2019, str. 98.

sačuvano apsolutno nijedno društvo. Moralni temelj znatno je širi od odnosa među spolovima, on predstavlja politiku, ekonomiju, društvo, mišljenje i izražavanje. Zakon je utemeljen na pravilima ponašanja Allahovog šerijata, a međuljudski odnosi u društvu počivaju na iskrenosti, pouzdanosti, odanosti, potpomaganju i ljubavi. Nije dozvoljeno vrijeđanje, prenošenje tuđeg govora niti kaljanje časti.[830]

Možemo dokazati ulogu etike u izgradnji druge ljudske civilizacije i pojasniti da je etički duh dar koji je Uzvišeni Allah podario Nuhu, alejhis-selam, i njegovim sljedbenicima. Oni su bili međusobno povezani vezama ljubavi u ime Allaha i vezama jedinstvene vjere. Allah je ujedinio njihova srca, stvorio je naklonost među njima i uklonio mržnju iz njihovih srca. To nije nametnuto silom zakona, već dragovoljno.

To je božanska etika koja je došla kroz objavu i koju su plemeniti vjerovjesnici predstavili u vlastitom moralnom primjeru. Oni su istakli značaj morala u ujedinjenju naroda, budući da se u jedinstvu krije materijalna i moralna snaga. A snaga etike (ahlaka) jedno je od najboljih sredstava razvoja nacija. To je najefikasniji način izgradnje društava, osnivanja civilizacija i osiguravanja njihove kohezije. Sve moralne vrijednosti predstavljaju izvor snage, a strpljenje je snaga i osobina heroja na prvim linijama. Slab čovjek ne može biti ustrajan. On se plaši i doživljava poraz pred izazovima. S druge strane, hrabrost je snaga, zato što hrabra osoba odbacuje kukavičluk i slabost. Ona se bori protiv nepravde. I pravednost je snaga, zato što predstavlja prevagu impulsa istine i dobra nad impulsima laži i zla unutar samog čovjeka. Čednost je snaga, zato što potiskuje strasti, hirove i izazove. Sve etičke vrijednosti mogu

[830] Sallabi, *Ebu Bekr es-Siddik*, str. 268, uz odstupanje.

biti predstavljene na ovakav način, što dokazuje da one predstavljaju elemente izgradnje civilizirane historije.[831]

Etičke vrijednosti koje su doprinijele rađanju druge ljudske civilizacije proistekle su iz ispravnog vjerovanja, utemeljenog na objavi.

Druga ljudska civilizacija počiva na moralnim vezama, potpomognutim božanskim propisima. Moralni sistem imao je primarni značaj u društvenom kodeksu kod raznih civilizacija. Izučavanje prirode i analiza nastanka civilizacija vodi do zaključka da je moral srž civilizacije. Ova činjenica će zaprepastiti one koji podržavaju samo materijalne aspekte. Štaviše, to će možda izazvati bijes i odvratnost prema onima koji vjeruju u ulogu morala u prosperitetu i koheziji civilizacije. Naš odgovor njima glasi da oni koji propagiraju sekularizam ne negiraju utjecaj morala u izgradnji civilizacije, a to nesumnjivo predstavlja jak argument u njihovim očima.[832]

Etička srž ogleda se u duhovnim i mentalnim sposobnostima pojedinaca i grupa. Historija civilizacije na nedvosmislen i jasan način govori o društvenim uvjetima i općim civilizacijskim pitanjima. Ona kroz primjere i činjenice pojašnjava da etička načela, principi plemenitosti, časti, požrtvovanosti, odbacivanja nemorala, kao i obaveza slijeđenja moralne savjesti, načela mudrosti i umjerenosti, uz odbacivanje neprijateljstva i eksploatacije, kao i slične vrijednosti i vrline – da sve to predstavlja stubove civilizacije kroz historiju i temelje napretka i uspjeha svakog naroda. Moralne vrline predstavljaju odliku elite nacija, poput njihovih heroja, velikana i učenjaka. Samo onaj kojeg krase lijepe osobine i plemenito ponašanje može posjedovati istinsku vrijednost i lični ugled.

---

[831] Abbas Mahmud el-Akkad, *Felsefetul-Kur'an*, Matbea ledžnetit-te'lif vet-terdžeme ven-nešr, Kairo, 1947, str. 25.

[832] Albert Schweitzer, *Filozofija civilizacije*, prijevod Abdurrahman Bedevi, Darul-Endelus lit-tibaa ven-nešr, prvo izdanje, 1983, str. 3.

Pod utjecajem etičkih vrijednosti gradi se odnos među ljudima na nivou grupa i naroda. Kada god oslabe ovi moralni principi u dušama ljudi, civilizacija je izložena propadanju.[833]

Ovaj zakon Uzvišenog Allaha ostat će na snazi. Etički princip je predmet preziranja onih koji priznaju samo materijalna rješenja za civilizacijska pitanja. Njega neobičnim smatraju mnoge akademske ličnosti i intelektualci. Ipak, to ne negira ključnu ulogu i utjecaj etičkih principa u životu. Civilizacije koje su doživjele kolaps uslijed slabosti i dezintegracije, u bliskoj ili dalekoj budućnosti, protivile su se Allahovim zakonima i najosnovnijim načelima pravednosti. Sve su to bacili iza svojih leđa, izrugujući se tim vrijednostima i onima koji ih promoviraju. Tako su završili Ad, Semud, stari Rimljani i Grci nakon što se među njima raširio razvrat, utilitarizam, kriminal i drugi elementi koji vode civilizacijskom padu. Tu je i priča o državama koje su doživjele kolaps u Evropi i Americi. Ta priča uvijek završava na poznat, tragičan način.[834]

Čini se da jedan od najvećih uzroka propasti materijalnih civilizacija leži u njihovom otklonu od etičkih vrijednosti, što gotovo istog trena dovodi do njihovog nestanka.

Vitalnost civilizacije mira i blagoslova svoju snagu crpi iz brojnih faktora: vjerskih, industrijskih, ekonomskih, društvenih, ali također i moralnih.

Etički faktor imao je veliki utjecaj na nastanak, avangardizam i model humanizma u drugoj civilizaciji. Zdanje slave i materijalnog i duhovnog napretka čovjeka može počivati samo na temelju ahlaka i ispravnih moralnih načela. Otuda nebeske poslanice naređuju vjernicima da se okite moralnim vrijednostima i odbace sve što vodi ka kolapsu vrijednosti i kidanju društvenih veza.[835]

---

833 Albert Schweitzer, *Filozofija civilizacije*, str. 4.

834 Abdullatif Šerara, *El-Fikrut-tarihi fil-islam*, Darul-Endelus, Liban, drugo izdanje, 1983, str. 83.

835 Hejšur, *Sunenul-Kur'an fi kijamil-hadarat ve sukutiha*, str. 198.

Čestito društvo koje je utemeljio Nuh, alejhis-selam, krasili su plemeniti maniri, vrijednosti i visoke moralne vrline. Svaki pojedinac uživao je dignitet i poštovanje koje niko nije smio narušiti.

I naposljetku, želim ukazati na značaj jednog Allahovog zakona. Naime, zahvaljujući poznavanju zakonitosti kod svemirskih pojava, poput pomračenja Sunca ili Mjeseca, moguće je predvidjeti te događaje prije nego što se dogode. Prema tome, nema sumnje o tome kako će završiti narodi, države i civilizacije ukoliko vladamo zakonima ljudskog društva. A jedan od utvrđenih zakona koji upravljaju sudbinom civilizacija jeste to da raširenost nepravde, izazivanje nereda na Zemlji najavljuje i nagovještava propast naroda i država. Shodno tome, poznato nam je da integritet i posvećenost načelima dobrote, istine, pravednosti, morala i iskrenog djelovanja, predstavljaju zakone procvata civilizacija i dominacije naroda.[836]

6. Politički faktor

Politika se definira kao umijeće vođenja društava s ciljem otklanjanja štete i pribavljanja koristi. Nuh, alejhis-selam, uspješno je vladao vještinama duhovnog, društvenog i političkog liderstva. Na raspolaganju su mu bila sredstva koja su mu pomogla da organizira novi život na temelju načela, vrijednosti i principa koji počivaju na pravdi, slobodi, jednakosti i ljudskim pravima, u skladu sa šerijatom koji je Allah objavio:

* شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ كَبُرَ عَلَى ٱلۡمُشۡرِكِينَ مَا تَدۡعُوهُمۡ إِلَيۡهِۚ ٱللَّهُ يَجۡتَبِىٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِىٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ

On vam propisuje u vjeri isto ono što je naredio Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" Teško je višebošcima ono

836 Ibid., str. 201.

u što ih pozivaš. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. (Eš-Šura, 13)

Vjerski propisi započeli su naredbama koje je Allah Uzvišeni uputio Nuhu, alejhis-selam. Oni počivaju na otklanjanju štete i pribavljanju koristi za ljudski rod.

Uzvišeni Allah izabrao je Nuha, alejhis-selam, da bude Njegov vjerovjesnik i poslanik, da izvrši novu ulogu namjesnika na Zemlji nakon velikog potopa. Odredio ga je da organizira život naroda koji su vjerovali s njime i da pazi njihove interese, te da ih ujedini u ispravnom mišljenju. Nuh, alejhis-selam, prevazilazio je izazove i teškoće koristeći se mudrošću i znanjem. Zalagao se za zaštitu ljudskih prava, iskorjenjivanje ugnjetavanja i pružanje osnovnih potreba za svakog pojedinca, u skladu sa šerijatskim stavovima. Nuh je napravio izvrstan spoj implementacije odredbi božanskog šerijata i ovosvjetske politike, uspješno je kanalisao kapacitete svog društva i zaokupio ga uzvišenim, a ne beznačajnim stvarima. U ljudima je probudio ambicije i podstakao ih na aktivnost i djelovanje. Oni su osjećali kako duh ibadeta prožima život i ponašanje tog društva. To se nije ticalo samo izvršavanja vjerskih dužnosti i obavljanja dragovoljnih ibadeta, kako bi se steklo Allahovo zadovoljstvo, već i obavljanja svih djela. Svakodnevna djela ustvari su ibadet i kao takvima treba im pristupati:

- Vladar upravlja svojim podanicima u duhu ibadeta.
- Učitelj podučava svoje učenike u duhu ibadeta.
- Trgovac vodi računa o Allahovim granicama u kupoprodaji i to čini u duhu ibadeta.

Ovo su neke od najvažnijih značajki druge ljudske civilizacije koju je predvodio Nuh, alejhis-selam. Nema sumnje da je to idealno razdoblje ljudske historije koje iziskuje iscrpno i duboko istraživanje, koje bi pomoglo ljudima da ustraju na pravom putu, nakon dugog perioda u kojem su bili daleko od poslaničkog modela

vjerovanja, ideja, obožavanja, morala, međuljudskih odnosa i nakon što su ih šejtani odvukli duboko u pustinju zablude.

7. Faktor ljepote

Nuhov poziv, kao i poziv svih ostalih vjerovjesnika i poslanika, bio je prožet kontemplacijom i razmišljanjem o prirodi i ovom svemiru. Taj njihov poziv nije se temeljio samo na eksperimentalnom nivou, čiji je cilj percepcija Allahove veličine i otkrivanje riznica Zemlje, nego je bio praćen i emotivnim, estetskim aspektom koji je stremio čišćenju i uzdizanju ljudskog osjećaja na viši nivo duhovnih i moralnih vrlina, budući da ovaj dualni pristup u čovjeku pokreće sve urođene komponente (elemente *fitre*). To je također bila metoda kur'anskog izlaganja i pojašnjavanja društvenih zakona. Sve to dovodi do formiranja osjećaja vjere u Boga, Njegovu pravednost, milost, veličanstvenost i autoritet. Uzvišeni Allah htio je da priroda sa svim svojim komponentama, zakonima i tajnama koje je Allah u nju smjestio, bude izvor čovjekovog razvoja, bilo da se radi o naučniku ili umjetniku. A naučnik pomno istražuje, eksperimentira, otkriva i stvara, kako bi doprinio društvenom razvoju. S druge strane, umjetnik ima posebna osjetila pomoću koji saosjeća s drugima i učestvuje u njihovom bolu, što mu omogućava da u ljudima budi emocije ljubavi i milosrđa. Te emocije pospješuju čvrste odluke i usavršavaju sposobnosti, što omogućava prodiranje iznad stvari, kako bi se došlo do dubine duše i elemenata postojanja s ljubavlju, pomaganjem i saosjećanjem, a ne uz pomoć sukoba i materijalizma, kao što to smatraju neke intelektualne doktrine.[837]

Faktor ljepote u drugoj ljudskoj civilizaciji naročito je evidentan na nivou nosioca poslanice i komponenti prirode:

- Ljepota izgovora evidentna je u pozivu Nuha, alejhis-selam.
- Ljepota etike manifestira se u njegovoj izdržljivosti.

[837] El-Muslimun vel-asr, *Kitabul-asr*, br. 14, str. 145.

• Ljepota staranja o vlastitom narodu.

• Ljepota metoda pozivanja i upotrebe racionalnih, logičkih i emocionalnih argumenata.

• Ljepota očinskih emocija prema sinu.

• Ljepota gradnje i usavršavanja lađe.

• Ljepota umjetničkog prikaza lađe: *I ona ih je ponijela na valovima velikim kao brda*, koji odiše divotom, strahopoštovanjem i veličanstvenošću.

• Ljepota organizacije unutar lađe.

• Ljepota Nuhovog izvinjavanja i traženja oprosta i milosti od Gospodara: *Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen.*

• Ljepota silaska stvorenja iz lađe u grupama, kako bi se nastanili u zemaljskom prostranstvu, po ovosvjetskim plodnim pašnjacima, dozrelim voćnjacima i gustim šumama.

• Ljepota uklanjanja velike nevolje i jada, koja se ogleda u kosmičkom i duševnom prizoru u riječima Uzvišenog:

وَقِيلَ يَٰٓأَرۡضُ ٱبۡلَعِي مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقۡلِعِي وَغِيضَ ٱلۡمَآءُ وَقُضِيَ ٱلۡأَمۡرُ وَٱسۡتَوَتۡ عَلَى ٱلۡجُودِيِّۖ وَقِيلَ بُعۡدٗا لِّلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ

I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju, a ti, o nebo, prestani!" I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na planini El-Džudijj i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!" (Hud, 44)

Prema tome, faktor ljepote ima svoje prisustvo i manifestaciju u svim elementima života druge ljudske civilizacije. Prema njoj se Nuh, alejhis-selam, odnosio na najvišem nivou ljudskog estetskog ukusa.

Brojni kur'anski ajeti govore o naučnim i vjerskim činjenicama koje obiluju ljepotom. Kako bismo spoznali ovu činjenicu, trebamo analizirati estetski aspekt ovih ajeta:

* إِنَّ ٱللَّهَ فَالِقُ ٱلْحَبِّ وَٱلنَّوَىٰ ۖ يُخْرِجُ ٱلْحَيَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ ٱلْمَيِّتِ مِنَ ٱلْحَيِّ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾ فَالِقُ ٱلْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ ٱلَّيْلَ سَكَنًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ حُسْبَانًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾ وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلنُّجُومَ لِتَهْتَدُوا۟ بِهَا فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾ وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنشَأَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾ وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجْنَا بِهِۦ نَبَاتَ كُلِّ شَىْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُّتَرَاكِبًا وَمِنَ ٱلنَّخْلِ مِن طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّٰتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ وَٱلزَّيْتُونَ وَٱلرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَٰبِهٍ ۗ ٱنظُرُوٓا۟ إِلَىٰ ثَمَرِهِۦٓ إِذَآ أَثْمَرَ وَيَنْعِهِۦٓ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكُمْ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

Zaista je Allah Onaj Koji čini da se raspukne zrno i košpica. On izvodi živo iz mrtvoga, i On je Taj Koji izvodi mrtvo iz živoga; to vam je, eto, Allah, pa kuda se onda odmećete!? On je Taj Koji čini da zora sviće, On je noć odredio za počinak, a Sunce i Mjesec za računanje vremena; to je odredba Silnoga i Sveznajućeg. On vam je stvorio zvijezde da se po njima u mraku upravljate, na kopnu i moru. Mi smo obrazložili ajete i znakove ljudima koji znaju. On vas je stvorio od jednog čovjeka, a zatim vam slijedi boravište i spremište. Mi smo obrazložili ajete i znakove ljudima koji razumiju. On vodu s neba spušta, pa Mi onda činimo da pomoću nje niču sve vrste bilja i da iz njega izrasta zelenilo, a iz njega klasje gusto, i iz palmi, iz zametka njihova, grozdovi koje je lahko ubrati, i vrtovi lozom zasađeni, i naročito masline i šipci, slični i različiti. Posmatrajte, zato, plodove njihove kad se tek pojave i kad zru. U tome su, zaista, dokazi za ljude koji vjeruju. (El-En'am, 95–99)

Ovi ajeti prezentiraju neke aspekte istine i stvaranja u životu, skreću pažnju na način stvaranja, izvođenja živoga iz mrtvoga i mrtvoga iz života. A dominantna značajka ovih činjenica jeste ljepota u svim svojim konotacijama. Na taj način se sama suština manifestira u blještavom obliku. A ono što nagovještava estetsku stranu tog božanskog usmjeravanja jeste percepcija uloge ljepote u procvatu života: *Posmatrajte, zato, plodove njihove kad se tek pojave*

i kad zru; Allah čini da zrnje i košpice prokliju. To predstavlja čudo stvaranja u ukrašavanju života. To je fenomen koji se treba slijediti u stvaranju civilizacija.[838]

To su neki od faktora koji su doveli do pojave druge ljudske civilizacije. Ona je uspjela postići sljedeće:

- bratstvo i ljubav,
- empatiju i samilost,
- kolaboraciju i saradnju,
- solidarnost i harmoniju,
- usmjeravanje i pružanje savjeta,
- čišćenje,
- pravednost i pošten odnos,
- intelektualni, logički, duhovni, psihološki i materijalni napredak.

Ova civilizacija ostvarila je osnovne ciljeve ljudskog života, od kojih su najistaknutiji:

- **Ibadet Allahu**

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

Džine i ljude stvorio sam samo zato da Meni u ibadetu budu. (Ez-Zarijat, 56)

- **Namjesništvo na Zemlji**

فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ وَجَعَلْنَٰهُمْ خَلَٰٓئِفَ وَأَغْرَقْنَا ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُنذَرِينَ

Ali, nazvaše ga lašcem, pa Mi u lađi njega i one koji bijahu uz njega spasismo i namjesnicima ih učinismo, a one koji dokaze Naše nisu priznavali potopismo, pa pogledaj kako su završili oni koji se na opomene nisu osvrtali! (Junus, 73)

838 Hejšur, *Sunenul-Kur'an fi kijamil-hadarat ve sukutiha*, str. 205.

Allah je Nuha, alejhis-selam, i one koji su se spasili s njime odredio za namjesnike koji će ponovo naseliti Zemlju i obnoviti život na njoj. Njima je dodijeljen zadatak izgradnje druge ljudske civilizacije.

• **Naseljavanje Zemlje**

هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ وَٱسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا

On vas od Zemlje stvara i daje vam da živite na njoj! (Hud, 61)

To jest, traži od vas da se naselite na njoj.[839]

Nuh, alejhis-selam, uspio je osnovati drugu ljudsku civilizaciju, tako što je uspostavio harmoniju između materijalnih sredstava dostupnih u vremenskom razdoblju u kojem je živio i između imanskih, duhovnih i moralnih vrijednosti koje predstavljaju istinske motive koji stoje iza kreativnosti druge ljudske civilizacije.

ČETVRTO: KOMENTAR AJETA KOJI GOVORE O LAĐI KRCATOJ

1. Uzvišeni kaže:

إِنَّا لَمَّا طَغَا ٱلْمَآءُ حَمَلْنَٰكُمْ فِى ٱلْجَارِيَةِ ﴿١١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَآ أُذُنٌ وَٰعِيَةٌ

Mi smo vas, kada je voda preplavila sve, u lađi nosili da vam to poukom učinimo i da to od zaborava sačuva uho koje pamti. (El-Hakka, 11–12)

Ovo Allahovo obraćanje upućeno je čovječanstvu nakon Nuha, pa do Sudnjeg dana, budući da oni koji su plovili u lađi s Nuhom, alejhis-selam, predstavljaju pretke od kojih potječu svi stanovnici Zemlje nakon Nuha, do današnjeg dana. Ovaj događaj je pouka, tj. primjer i opomena za sve ljude, budući da govori o tome kako je Allah spasio vjernike i potopio nevjernike. Tu pouku treba zapamtiti svako uho, tj. pohraniti u memoriju.

[839] Jusuf el-Karadavi, *El-Islamu hadaretul-gad*, Kairo, Mektebetu Vehba, prvo izdanje, 1995, str. 176.

• U ajetu je spomenuta Nuhova lađa, koja je plovila vodom potopa koji je prekrio područje između Tigrisa i Eufrata, nakon izlijevanja kišnice i kuljanja vode iz ogromnog broja izvora. Voda je prekrila Zemlju, potopivši svakog ko se našao u području između dvije rijeke, izuzimajući Allahovog vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam, te ljude, životinje i biljke koji su se nalazili na lađi.

Arheolog dr. Charles Willis dokazao je 1980. godine da su ostaci Nuhove lađe otkriveni na planini El-Džudijj, 250 milja jugozapadno od planine Ararat. Planina El-Džudijj predstavlja najviši vrh u planinskom lancu na jugu Turske. Njena visina je iznad sedam hiljada metara iznad nivoa mora. Ostaci lađe pronađeni su zakopani u sedimentima nastalim taloženjem slatke vode iznad površine te planine.[840]

Pored toga, doline između rijeka Tigris i Eufrat, gdje je kolijevka brojnih drevnih civilizacija, bilježe vijest o potopu, čiji su ostaci pronađeni u vidu sloja slatkovodnih sedimenata koji prekrivaju površinu između dvije rijeke. Ti ostaci iskopani su na najmanje četiri lokacije, a to su Ur, Erik, Kiš (Tell el-Ahmer) i Šurujak (Tell el-Ukde). Starost ovih sedimenata kreće se između tri i sedam hiljada godina prije nove ere. Grupa učenjaka izučavala je ove lokacije sukcesivno, uključujući Hala i Leonarda Woolleya, u zajedničkom projektu između Britanskog muzeja u Londonu i Univerziteta u Pennsylvaniji. Ova istraživanja trajala su između 1922. i 1934. godine, a otkrila su ostatke drevnih civilizacija na dubini od deset stopa, koja se sastoje od sedimenata slatke vode, poput mulja, gline i pijeska. Rasprostiru se horizontalno na površini od nekoliko hiljada kvadratnih kilometara, a mogli su nastati jedino kao rezultat sveobuhvatnog potopa. Ova saznanja potvrđena su ispitivanjima u pećinama na sjeveru Iraka, poznatih po imenu Velika pećina Šanidar, u kojoj su pronađeni dijelovi sedimenata

[840] Zaglul en-Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihijji fil-Kur'anil-kerim*, 1/197.

čija starost iznosi do stotinu hiljada godina unazad. Oni sadrže ostatke ljudske egzistencije koje je istraživao dr. Ralph Solecki.[841]

Sve nebeske poslanice koje su objavljene nakon vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam, donose vijesti o ovom potopu, kako bi ljudi izvukli pouku i kako bi bili upozoreni na opasnost takvog beskorisnog stanja idolatrije.[842] Kur'anski opis Nuhovog potopa predstavlja istinski izvor podataka o ovom velikom događaju iz historije čovječanstva. Kur'an časni je taj događaj rezimirao u desecima ajeta koje sam komentirao u ovoj knjizi.

• Zamjenica *vas* u riječima Uzvišenog: *Mi smo vas u lađi nosili* odnosi se na cijelo čovječanstvo nakon potopa Nuha, alejhis-selam, zato što svi oni predstavljaju njegovo potomstvo. To potvrđuju riječi Uzvišenog:

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُۥ هُمُ ٱلْبَاقِينَ

…i samo (smo) potomke njegove u životu ostavili. (Es-Saffat, 77)

Od potopa su spašeni njegovi potomci i drugi ljudi, kao što se može razumjeti iz Kur'ana časnog. Prema tome, vjernici koji su preživjeli potop, a koji ne pripadaju njegovoj porodici, izumrli su kasnije i nisu ostavili potomstvo. Jedino su preživjeli potomci Nuha, alejhis-selam. Zato je ispravno reći da je Nuh praotac svih ljudi nakon Adema.[843]

Ibn Džerir et-Taberi kaže: "Oni koji su spašeni s njime na lađi bili su ljudi koji su vjerovali u njega i slijedili ga. Međutim, oni su nestali i izumrli, ne ostavivši potomke. Ljudi koji danas žive na ovom svijetu pripadaju Nuhovom potomstvu, budući da

841 Zaglul en-Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihijji fil-Kur'anil-kerim*, 1/197.

842 Ibid., str. 1/198.

843 Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 24.

drugi ljudi nisu imali poroda, kao što Uzvišeni kaže: *i samo (smo) potomke njegove u životu ostavili* (Es-Saffat, 77).[844]

Saznanja iz genetike potvrđuju da se cijelo čovječanstvo, od vremena našeg praoca Adema, alejhis-selam, pa do Sudnjeg dana, nalazilo u njegovoj kičmi u trenutku kada je stvoren. Zatim su se počeli prenositi na njegovu ženu Havu, pa na njihove sinove i unuke, koji su predstavljali prvu generaciju Ademovih sinova. A kada su ljudi deset generacija nakon stvaranja Adema napustili Allahov put, On im je poslao Svoga roba i poslanika, Nuha, alejhis-selam. Većina Nuhovog naroda odbila je uputu, pa ih je Allah kaznio potopom koji ih je uništio. Ostatak gena koje je stvorio Allah, Tvorac, Onaj Koji iz ničega stvara, Onaj Koji svemu daje oblik, u našem praocu Ademu, stigao je do Nuha, alejhis-selam, i vjernika koji su s njime spašeni, da bi Allah iz njihovih kičmi stvorio drugi val čovječanstva, koji će živjeti do Sudnjeg dana.

Iz tog razloga se ovaj plemeniti ajet obraća tom drugom valu čovječanstva, spašenom nakon potopa, koji se nastavio razmnožavati do danas i koji će trajati do Sudnjeg dana. To razmnožavanje ostvaruje se uz pomoć dijeljenja genetičkih šifri prilikom formiranja spolnih ćelija (gameta) i njihovog spajanja u novi organizam, a sve to je rezultat diobe spolnih ćelija predaka. Naime, svi genetski kodovi u ćelijama sedam milijardi ljudi koji danas žive na Zemlji, kao i u ćelijama njihovih potomaka do Sudnjeg dana, konzistentni su genetskim kodovima koji su se nalazili u kičmama Nuha, alejhis-selam, i vjernika koji su se s njime spasili. Otuda se ovaj ajet obraća pripadnicima drugog vala čovječanstva. Uzvišeni Allah kaže: *Mi smo vas, kada je voda preplavila sve, u lađi nosili da vam to poukom učinimo i da to od zaborava sačuva uho koje pamti.* (El-Hakka, 11–12)

[844] Ebu Džafer Muhammed b. Džerir et-Taberi, *Taberijeva historija*, pod nazivom *Tarihur-rusul vel-muluk*, Daru Suvejdan, Bejrut, 1964, 1/71.

Genetika je jedno od najnovijih stečenih znanja, koje se kristaliziralo tek početkom dvadesetog vijeka. A budući da je sidrište Nuhove lađe otkriveno tek krajem dvadesetog vijeka, bljesak jedanaestog i dvanaestog ajeta sure El-Hakka predstavlja vjerodostojnu naučnu činjenicu koja svjedoči da Kur'an časni ne može biti ljudsko djelo. Ova dva plemenita ajeta također predstavljaju jedan od vidova kur'anske neprevaziđenosti (mudžize) na polju historijskog kazivanja.[845]

To je evidentno u riječima Uzvišenog:

إِنَّا لَمَّا طَغَا ٱلْمَآءُ حَمَلْنَٰكُمْ فِى ٱلْجَارِيَةِ ﴿١١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَآ أُذُنٌ وَٰعِيَةٌ

Mi smo vas, kada je voda preplavila sve, u lađi nosili da vam to poukom učinimo i da to od zaborava sačuva uho koje pamti. (El-Hakka, 11–12)

Plemeniti ajeti slikovito prikazuju scenu potopa i lađe koja plovi po vodi koja je sve preplavila. Ovom scenom ukazuju na stradanje Nuhovog naroda kada su ga počeli ugoniti u laž i spašavanje jednog broja ljudi iz koga su ostali izrasli. Zvonkost upotrijebljenih termina *džarije* i *vaije* (*lađa koja plovi* i *uho koje pamti*) također dolaze u skladu sa intonacijom rime. Ovaj doticaj *da vam to poukom učinimo i da to od zaborava sačuva uho koje pamti* dotiče uvoštala srca i zagluhle uši osoba koje lažu poslije svih ranijih upozorenja, svih ranijih stradanja naroda, svih znamenja ranije iznijetih, svakog savjeta ranije donesenog i svakog Allahovog ajeta i blagodati koje su date ovim nemarnicima. Sve ove strašne, stravične i odlučne scene izgledaju beznačajne i male kada se uporede sa velikim strahom, strahom El-Hakka i El-Karia – Smakom svijeta koji ovi narodi odbacuju i u koji ne vjeruju, a već su vidjeli šta se desilo sa ranijim narodima koji su nagonili u laž svoje poslanike. Strah u ovim stradanjima, uprkos veličini i ogorčenosti tih stradanja,

[845] Zaglul en-Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihijji fil-Kur'anil-kerim*, 1/199.

ograničen je kada se uporedi sa strahom apsolutnog Smaka svijeta, definiranog i pohranjenog za taj sigurni Dan.[846]

Vrati se, poštovani čitaoče, i pročitaj suru El-Hakka od početka, da bi uvidio velika čuda i strahote koje predstoje čovječanstvu i ljudskom rodu.

2. Uzvišeni kaže:

وَءَايَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ

Znak im je i to što smo pretke njihove u lađi krcatoj prevezli. (Jasin, 41)

U suri Jasin predstavljena je grupa kosmičkih ajeta s ciljem dokazivanja postojanja Boga i kompletnosti Božije svemoći u stvaranju. Sve to svjedoči o mogućnosti i neminovnosti proživljenja. Na pročelju tih ajeta stoje riječi Uzvišenog: *Znak im je i to što smo pretke njihove u lađi krcatoj prevezli.*

Ova plemeniti ajet obraća se svim ljudima, a poručuje im da se sve njihovo potomstvo, bilioni ljudi koji su živjeli i umrli nakon Nuhovog potopa do danas, te bilioni onih koji trenutno žive ili koji će živjeti na Zemlji do Sudnjeg dana – nalazilo na lađi krcatoj, u kičmi Allahovog roba i vjerovjesnika, Nuha, alejhis-selam. Drugi val Ademovih potomaka, sve do posljednjeg čovjeka, nalazio se u lađi Allahovog vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam. Prema tome, ovaj vjerovjesnik i Ademovi potomci koji su s njime plovili na lađi, predstavljaju druge pretke čovječanstva, nakon što su u potopu nestali svi pripadnici Nuhovog naroda koji su bili nevjernici.[847]

Bilioni ljudi koji će biti stvoreni nakon nas do Sudnjeg dana, svi oni nalazili su se u kičmi našeg praoca Adema, alejhis-selam, u trenutku njegovog stvaranja. Stečena znanja iz genetike potvrđuju činjenicu da su se svi ljudi nalazili u kičmi njihovog praoca u

[846] Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 6/3679.

[847] Zaglul en-Nedždžar, *Min ajatil-i'džazil-inbaijji vet-tarihijji fil-Kur'anil-kerim*, 1/200.

trenutku kada je stvoren, to jest u genetičkom kodu formiranom u njegovim reproduktivnim ćelijama koje je naš Uzvišeni Gospodar stvorio na posebnom mjestu u kičmi našeg praoca Adema. Uzvišeni Allah stvorio je našu pramajku Havu od iste osnove od koje je stvoren praotac Adem, zato što je Allah u svemu stvorio jasne spolove. Jedino On, Uzvišeni, posjeduje apsolutnu jednoću, iznad svih stvorenja. Zatim je naš Uzvišeni Gospodar učinio brak jednim od zakona života i uzrokom razmnožavanja i naseljavanja Zemlje. Iz tog je razloga Uzvišeni Stvoritelj, Mudri i Sveznajući, ovaj genetski kod ugradio u većinu čovjekovih ćelija.[848]

Dio genetskog fonda koji se nalazio u kičmi našeg praoca Adema, alejhis-selam, prešao je u kičme Nuha, alejhis-selam, i vjernika koji su s njime spašeni. Taj dio predstavlja drugi genetski fond od kojeg su stvoreni i od kojeg se i dalje stvaraju svi ljudi nakon Nuhovog potopa pa do Sudnjeg dana. Zato se naš Gospodar, Uzvišeni, obraća ljudima poslije Nuha:

– *Znak im je i to što smo pretke njihove u lađi krcatoj prevezli*. (Jasin, 41)

– *Mi smo vas, kada je voda preplavila sve, u lađi nosili*. (El-Hakka, 11)

– *"O potomci onih koje smo sa Nuhom nosili!" On je, doista, bio rob zahvalni.* (El-Isra, 3)

U značenja ova tri plemenita kur'anska ajeta spada to da su svi pripadnici druge faze čovječanstva, nakon što su se Nuh, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici spasili od potopa, pa do Sudnjeg dana, plovili krcatom lađom, tj. lađom Nuha, alejhis-selam. Ta činjenica može se sagledati tek nakon što je genetika doživjela ovaj ogromni i začuđujući razvoj, početkom dvadesetog stoljeća. Kur'an časni ukazao je na ovu činjenicu, koju je opisao kao jedan od Allahovih znakova u stvaranju, što svjedoči da ta Knjiga ne može biti djelo

[848] Nedždžar, *Min ajatiil-i'džazil-inbaijji vet-tarihi*, 1/201.

čovjeka, već da može biti samo govor Stvoritelja. To je također svjedočanstvo o istinitosti posljednjeg poslanika Muhammeda koji je primao objavu, Kur'an. Dostignuća savremene genetike također potvrđuju naučnu neprevaziđenost ajeta iz sure Jasin, u kojima Uzvišeni kaže:

وَءَايَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا لَهُم مِّن مِّثْلِهِۦ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِن نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَٰعًا إِلَىٰ حِينٍ

Znak im je i to što smo pretke njihove u lađi krcatoj prevezli i što smo za njih, slične njoj, stvorili, ono na čemu se voze. I ako želimo, Mi ih potopimo, i niko im u pomoć neće pritећi, niti će biti izbavljeni osim Našom milošću, i da bi do roka određenog uživali. (Jasin, 41–44)

3. Uzvišeni kaže:

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿٧٨﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِى ٱلْعَٰلَمِينَ

...i u naraštajima kasnijim mu spomen sačuvali: Selam Nuhu od svjetova svih! (Es-Saffat, 78–79)

Nakon tog dugog vijeka Nuha, alejhis-selam, nakon oštrog sukoba s vlastitim narodom i krupnih događaja koji su uslijedili, Uzvišeni Allah zaključio je kazivanje o Nuhu, alejhis-selam, u suri Es-Saffat sljedećim riječima:

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿٧٨﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا ٱلْءَاخَرِينَ ﴿٨٢﴾ * وَإِنَّ مِن شِيعَتِهِۦ لَإِبْرَٰهِيمَ

…i u naraštajima kasnijim mu spomen sačuvali: Selam Nuhu od svjetova svih! Eto, tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine, on je bio rob Naš, vjernik, a ostale smo poslije potopili. Iste vjere kao i on bio je i Ibrahim… (Es-Saffat, 78–83)

• *...i u naraštajima kasnijim mu spomen sačuvali:* To znači da je Allah sačuvao lijep spomen na njega među narodima koji će nakon njega živjeti do Sudnjeg dana. Nakon što dobročinitelji napuste ovaj svijet, Allah čuva lijepo sjećanje na njih, koje traje do Sudnjeg dana.

• *Selam Nuhu od svjetova svih:* Ibn Džerir u komentaru ovog ajeta kaže: "Ovo je potvrda od Allaha da Nuha niko neće spominjati u negativnom smislu."[849] Allah ga je uzdigao na taj visok stepen kao nagradu za ustrajnost koju je pokazao pozivajući na Allahov put i za zlostavljanja koja je pretrpio od svoga naroda. On je prvi čovjek koji je bio zlostavljan na Allahovom putu. Na taj način Nuh, alejhis-selam, predstavlja model svima koji su doživjeli zlostavljanja i koji su se žrtvovali na putu pozivanja Allahu. To nije čudno, jer je on prvi od najodabranijih poslanika.[850]

Allah je odredio da Nuhovi potomci postanu namjesnici koji će naseljavati Zemlju, i da ostane spomen na njega među mladim pokoljenjima sve do kraja vremena: *I u naraštajima kasnijim mu spomen sačuvali.* Zatim Allah oglašava selam Nuhu kao nagradu za njegovo učinjeno dobro djelo. Zar može biti veće nagrade od toga da Allah Uzvišeni upućuje selam čovjeku i da ostavlja da spomen na njega traje dok traje život.[851]

• *Eto, tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine:* Ovaj ajet ukazuje na to da je Nuh, alejhis-selam, dostigao vrhunac u ostvarenju robovanja Allahu, tako da je stigao do stupnja ihsana (dobročinstva). A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govori o kakvom se dobročinstvu radi:

أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ.

"Da iskazuješ vjerovanje u Allaha kao da Ga gledaš, jer, iako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi."[852]

Nuh, alejhis-selam, napustio je ovaj svijet s krunom plemenitosti. Na taj način postao je primjer kako će dobročinitelji biti nagrađeni za svoje dobročinstvo.[853]

---

849 Taberi, *Tefsir*, 21/60.

850 Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 81.

851 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2991.

852 Buhari, *Sahih*, br. 48; Muslim, *Sahih*, br. 9.

853 Omer Iman Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 82.

Razi kaže: "Ovaj ajet znači: Nuha, alejhis-selam, počastili smo tim uzvišenim odlikama – dunjaluk će biti ispunjen njegovim potomcima i bit će sačuvan lijep spomen na njega kod svih stvorenja, zbog toga što je bio dobročinitelj. Zatim je obrazložio značenje tog dobročinstva, koje se ogleda u činjenici da je on bio Allahov rob, vjernik. To pojašnjava da vjerovanje i poslušnost Allahu predstavljaju najviši stepen i najvredniji stupanj.[854]

• ...*on je bio rob Naš, vjernik:* Ova rečenica na neki način elaborira prethodni tekst. To jest, Nuh, alejhis-selam, stekao je te uzvišene vrline zato što ga je krasilo vjerovanje, koje mu je omogućilo da bude Allahov rob, vjernik. Allah često hvali Svoje odabrane robove nazivajući ih vjernicima. Nuh, alejhis-selam, ostvario je vjerovanje u sebi i posvetio se širenju vjerovanja među ljudima. Na taj način dostigao je najviši i najvredniji stepen kod Allaha.

• ...*a ostale smo poslije potopili:* Ovo je druga blagodat koja se pridružuje prethodnim blagodatima. Uzvišeni Allah nas ovim ajetom obavještava kako je Nuha, alejhis-selam, i one koji su s njime vjerovali počastio time što je potopio sve neprijatelje koji su ih zlostavljali, koji su im se protivili, koji su cijeli svoj život predstavljali kamen spoticanja na njegovom putu pozivanja. Allah ga je oslobodio od njih tako što je spustio Svoju kaznu i na taj način zaliječio grudi njegovih vjernika. Dojučerašnji neprijatelji postali su pouka za one koji pouku traže. Okončan je žestoki sukob između pozivatelja u istinu i onih koji pozivaju u laž. Rezultat tog sukoba bio je bolan za poricatelje, na način koji nisu mogli zamisliti.[855]

To nije pravilo koje važi isključivo za Nuha, alejhis-selam, i njegov narod. To je Allahovo čvrsto obećanje da će pomoći vjernicima na način koji neće izostati. S druge strane, to je prijetnja svim nevjernicima da će biti kažnjeni neodgodivom kaznom. To je

[854] Razi, *Tefsir*, 13/130.

[855] Ebu Bekr, *Kissatu Nuh, alejhis-selam*, str. 82.

zakon koji se neće mijenjati u svakom vremenu i svakom mjestu. Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَآءُوهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَٱنتَقَمْنَا مِنَ ٱلَّذِينَ أَجْرَمُوا۟ ۖ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ

I prije tebe smo poslanike narodima njihovim slali i oni su im jasne dokaze donosili, pa smo one koji su griješili kažnjavali, a uistinu Nam je dužnost bila vjernike pomoći. (Er-Rum, 47)[856]

• *Iste vjere kao i on bio je i Ibrahim:* Uzvišeni Allah zaključuje ovaj odjeljak konstatacijom da su vjerodostojni ostaci vjerskih učenja i propisa koje je utemeljio Nuh, alejhis-selam, ostali do vremena Ibrahima, alejhis-selam. On ih je uspio prepoznati unatoč raširenosti idolatrije u njegovom narodu, i povjerovati u njih. Slijedio ih je, vjerujući u Nuha, alejhis-selam. Bio je njegov sljedbenik prije nego što ga je Allah učinio vjerovjesnikom i odredio za poslanika njegovom narodu.

Uzvišeni kaže: *Iste vjere kao i on bio je i Ibrahim.* Ovaj ajet ukazuje na vezu između Nuha i Ibrahima, a između kojih postoji spona vjerovanja, poziva i puta. Ibrahim potječe iz potomstva Nuhova uprkos vremenskoj distanci između njih kao poslanika i između njihovih poslanstava. Božanski program je jedan te isti program na kome se oni susreću, povezuju se na njemu i učestvuju u njemu.[857] Allah naglašava da je Ibrahim pripadao Nuhovoj vjeri, tj. da je bio sljedbenik njegovog vjerskog učenja (akaida) i vjerozakona (šerijata).[858]

---

856 Ibid., str. 83.

857 Sejjid Kutb, *Fi zilalil-Kur'an*, 5/2993.

858 Mejdani, *Nuh, alejhis-selam, ve kavmuhu fil-Kur'anil-medžid*, str. 148.

PETO: NUHOVA OPORUKA, SMRT I NEKI CILJEVI KAZIVANJA O NJEMU

Abdullah b. Amr, radijallahu anhuma, kazuje: "Jednom prilikom bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je došao neki čovjek iz pustinje koji je na sebi imao zeleni perzijski ogrtač zakopčan brokatom i rekao: 'Ovaj vaš prijatelj ponizio je svakog konjanika (viteza), a uzdigao je svakog pastira.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uhvatio ga je za krajeve ogrtača i rekao: 'Ne vidim na tebi ogrtač onoga koji ne razumije', a zatim je rekao: 'Kada je Allahovom poslaniku Nuhu, alejhis-selam, došao smrtni čas, rekao je sinu: 'Ostavljam ti u emanet dvije stvari, a dvije ti zabranjujem. Od tebe tražim da izgovaraš riječi *la ilahe illallah* – jer kad bi se svih sedam nebesa i svih sedam zemalja stavile na jedan tas, a *la ilahe illallah* na drugi tas – prevagle bi riječi *la ilahe illallah*; kada bi svih sedam nebesa i sedam zemalja bile jedna halka – krug – riječi *la ilahe illallah* i *subhanallahi ve bi hamdihi* prekinule bi je. Te riječi su molitva svakog živog stvorenja i zbog njih Allah hrani stvorenja. Zabranjujem ti širk – idolopoklonstvo i kibur – oholost."' Prisutni upitaše: "Allahov Poslaniče, širk nam je jasan, ali u čemu se ogleda kibur – oholost? Da li je kibur kada neko ima dobre cipele s jakim kopčama?", a Poslanik reče: "Ne." "A da li je kibur kada neko stavi dobru narukvicu?" "Ne", Poslanik odvrati. "Da li je kibur kada neko ima izuzetno vrijednu jahalicu?", upitaše opet prisutni, a Poslanik ponovo reče: "Ne." "Da li je kibur kada neko ima dosta društva s kojim se druži?", ponovo ga upitaše, a on reče: "Ne." Zatim oni upitaše: "Pa dobro, Poslaniče, šta je to kibur?", a Poslanik reče: "Kibur je pobijanje istine i potcjenjivanje ljudi." Ibn Kesir kaže: "Lanac prenosilaca je vjerodostojan."[859]

Ovaj vjerovjesnik umro je nakon što je svoj narod pozivao hiljadu manje pedeset godina. Historičari se razilaze oko dobi u

[859] Ibn Kesir, *El-Bidaja ven-nihaja*, 1/280.

kojoj je umro, o čemu se ne govori u Kur'anu. Navodi se da je sahranjen u Mesdžidi-haramu, a prema drugom predanju, u njegovom zavičaju Karak Nuh u Bekau[860], što nije potkrijepljeno dokazom.

Prenosi se da su nakon ovog dugog vijeka upitali Nuha: "Kako si vidio dunjaluk?", a on je odgovorio: "Kao kuću sa dvoja vrata. Na jedna vrata sam ušao, na druga izašao."[861]

Ovim smo završili ovu knjigu, uz Allahovu pomoć, usmjerenje, milost, davanje, blagodat i dobročinstvo. Pozivam cijenjenog čitatelja da razmotri sljedeće ciljeve kazivanja o Nuhu, alejhis-selam:

1. Prvi cilj

Da izoštri Poslanikov um i razmišljanje:

فَٱقْصُصِ ٱلْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

Zato, kazuj događaje da bi oni razmislili. (El-A'raf, 176)

Jedan od ciljeva kur'anskog kazivanja jeste poticanje ljudi na razmišljanje i uzimanje pouke. Osnovni cilj je da ljudi otvore svoj razum i srce za događaje iz kur'anskih kazivanja koje slušaju, da uzmu pouku iz onoga što se desilo uništenim narodima, te da se ugledaju na dobre vjernike. Razmišljanje je kur'anska obaveza i islamska dužnost koja se ne smije zanemariti. Onaj ko ne razmišlja i ne uzima pouku iz onoga što se desilo ranijim narodima, njegovo srce, razum i srčani vid su slijepi.[862]

Uzvišeni kaže:

فَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَٰهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُّعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ ﴿٤٥﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُواْ فِى ٱلْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَآ أَوْ ءَاذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۖ فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى ٱلْأَبْصَٰرُ وَلَٰكِن تَعْمَى ٱلْقُلُوبُ ٱلَّتِى فِى ٱلصُّدُورِ

I koliko samo ima naselja koja smo uništili, a zulum su činila, pa su pusta i srušena na krovove svoje! I koliko ima bunara zapuštenih

860 Abdullah Muhammed, *Ulul-azm miner-rusuli Nuh*, str. 39.

861 Osman el-Hamis, *Fe bihudahumuktedih*, str. 49.

862 Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/33.

i palača visokih! Zašto oni ne putuju po Zemlji pa da srca njihova shvate ono što treba da shvate, i da uši njihove čuju ono što treba da čuju, ali, oči nisu slijepe, već srca u grudima. (El-Hadždž, 45–46)

2. Drugi cilj

Uzimanje pouke i koristi iz onoga što se desilo ranijim narodima. To može poći za rukom samo onima koji su obdareni razumom i unutrašnjim vidom – besiretom. Uzvišeni kaže:

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ

U kazivanju o njima pouka je za one koji su razumom obdareni. (Jusuf, 111)

Posljednji citirani ajet je iz sure Jusuf, a njime se zaključuje kazivanje o Jusufu u toj suri. Ovaj odlomak pojašnjava cilj navođenja ovog kazivanja, a to nije zabava ili literarna razonoda, niti historijsko navođenje. Cilj je uzimanje pouke i opomene.[863]

Pouku iz kur'anskog kazivanja mogu uzeti oni koji su razumom obdareni, a to su oni koji posjeduju duboke emocije i proniclji-vost, koji znaju koristiti svoj razum i osjetila i koji izvlače korist iz svega što vide, čuju ili čitaju. Oni s pažnjom slušaju i čitaju ono što Kur'an kazuje i govori o prošlim narodima, izvlačeći pouku iz toga. Minule događaje upoređuju sa svojim životom i vlastitom stvarnošću i izvlače korist iz toga. Pozitivni aspekt kur'anskog kazivanja za njih predstavlja uzor i lekciju. Oni oponašaju stavove vjerovjesnika, poslanika i njihovih sljedbenika, dobrih vjernika. A negativni aspekt odražava se u stavu nevjernika, što oni prihvaćaju kao upozorenje. Paze se da ne bi pošli njihovim putem, kako ih ne bi zadesilo isto što je zadesilo i nevjernike. Međutim, nemarni ljudi ne uzimaju pouku iz kur'anskog kazivanja, već pored njih prolaze okrećući glavu. Njihovi umovi su poremećeni, a osjetila ugašena.[864]

[863] Halidi, *El-Kasasul-kur'ani*, 1/33.

[864] Ibid., 1/35.

3. Treći cilj

Navođenjem kur'anskih kazivanja Allah želi učvrstiti srce Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih drugova i sljedbenika, te srca pripadnika ummeta u svakom vremenu i na svakom mjestu. O tome se jasno govori u ajetu:

وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَ ۚ وَجَآءَكَ فِى هَٰذِهِ ٱلْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ

A sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo. I u ovima došla ti je prava istina, i pouka, i vjernicima opomena. (Hud, 120)

Ovo su posljednji ajeti sure Hud, a navode se nakon spominjanja nekoliko vjerovjesničkih kazivanja u toj suri. U toj suri su spomenuta kazivanja o Nuhu, Hudu, Salihu, Ibrahimu, Lutu, Šuajbu i Musau, neka ih prate blagoslov i mir.

Nakon što su navedene te sure, spomenut je i razlog: *A sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo* (Hud, 120). Prema tome, kur'anskim kazivanjima želi se učvrstiti srce vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, budući da on nije prvi koji je bio zadužen da poziva ljude i dostavlja poslanicu. Time su se ranije bavila njegova braća, plemeniti vjerovjesnici, neka ih prati blagoslov i mir. On se susretao s onim s čime su se susretali i oni, slušao je iste odgovore i zlostavljan je na isti način. Zato je trebao biti ustrajan poput njih, kako bi pobijedio kao što su pobijedili i oni.

Kur'ansko kazivanje povećava uvjerenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je na pravom putu i da su nevjernici u krivu, da će pobijediti i uspjeti, da će njegova vjera biti dominantna, a da će njegovi neprijatelji doživjeti poraz i da će izgubiti. Kur'ansko kazivanje učvršćuje srca ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u istini, u pomaganju da've, u sukobljavanju i borbi protiv neprijatelja.

Kur'ansko kazivanje, uključujući i ono o Nuhu, potvrđuje ovaj uzvišeni cilj svakome ko slijedi put Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u odgoju, pozivanju, reformi, borbi i sukobljavanju. Naime, svi misionari, reformatori i odani pripadnici ummeta dodatno su uvjereni u istinu kada čuju, razmisle i razumiju kur'ansko kazivanje. To kazivanje pruža im opskrbu i opremu za put. Pruža im saznanja, koristi, svijest i unutrašnji vid. Izoštrava njihova razmišljanja, podiže moral, budi ambicije i korigira njihov smjer kretanja.[865]

* * *

[865] Ibid., 1/36.

REZIME

1. Između Adema i Nuha bilo je deset generacija i svi su bili u pravoj vjeri. Nevjerništvo se pojavilo u generaciji kojoj je poslan Nuh, alejhis-selam.

2. Nuh, alejhis-selam, bio je prvi vjerovjesnik kojeg je Allah poslao nekom narodu da ih opominje i poziva u monoteizam.

3. Ibn Kesir kaže: "Ako se pod izrazom *karn* misli na stotinu godina, kao što smatra većina ljudi, onda je među njima sigurno bilo hiljadu godina. Međutim, moguće je da je taj period bio i duži, ako uzmemo u obzir da Ibn Abbas kaže da je deset generacija bilo u islamu. Jer, možda je među njima bilo još stoljeća kada ljudi nisu bili u islamu. Ako se, pak, pod izrazom *karn* misli na ljudsku generaciju, kao što je u riječima Uzvišenog: *A koliko smo generacija nakon Nuha uništili!* (El-Isra, 17), onda su između Adema i Nuha protekle hiljade godina. A Allah najbolje zna."

4. Veliki imam Al-Azhara dr. Abdulhalim Mahmud kaže: "Sve što se može reći o tome jeste neki vid špekulacije, a predanja koja se navode mogu se interpretirati na više načina – kao hiljadu ili kao više hiljada godina. Ništa se sa sigurnošću ne može tvrditi u ovoj temi."

5. Prvo društvo na zemaljskoj kugli između Adema i Nuha, alejhimes-selam, bilo je individualno društvo, sastavljeno od Allahovog vjerovjesnika Adema i njegove supruge Have. Zatim su se razvili u porodicu, potom u pleme, a zatim u društvenu zajednicu koja se nastavila razvijati i učiti sve dok nije naučila čitati, pisati, šiti, liječiti se, tj. osnovne principe koji su potrebni pojedincima kako bi ostvarili svoj lični život. Allahov vjerovjesnik Nuh bio je prva osoba koja je naučila stolarski zanat i samim tim izgradnju lađa.

6. Ljudska civilizacija koja je postojala prije potopa nije znala ništa o brodogradnji. U to vrijeme nisu postojala odvojena društva, već jedna grupa ljudi, a to su potomci Allahovog vjerovjesnika Adema, alejhis-selam, prije potopa.

7. Životni vijek na početku ljudske historije bio je dugačak, tako da je osoba živjela stotine godina. Nuh, alejhis-selam, i sām je živio 950 godina u svom narodu kao vjerovjesnik i poslanik prije potopa. Uzvišeni kaže: *Mi smo Nuha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao hiljadu manje pedeset godina* (El-Ankebut, 14), što znači da je Nuh, alejhis-selam, živio hiljadu godina ili više. Prema tome, prosječni životni vijek između Adema i Nuha, alejhimes-selam, bio je hiljadu godina. Većina ljudi danas živi između šezdeset i sedamdeset godina, a malobrojni žive duže od osamdeset. Prosječni životni vijek u naše vrijeme je sedamdeset godina. To znači da je jedna generacija između Adema i Nuha, alejhimes-selam, trajala hiljadu godina, dok danas generacija traje sedamdeset godina. Deset generacija između Adema i Nuha, alejhimes-selam, kao što kaže Ibn Abbas, radijallahu anhuma, iznosi oko deset hiljada godina, a Allah najbolje zna.

8. Između Adema i Nuha nije bilo poslanika. Neki historičari tvrde da je između njih bio Idris, alejhis-selam, ali o tome ne postoji valjan argument. Zapravo, postoje brojni dokazi koji ukazuju na to da je Nuh, alejhis-selam, bio prvi poslanik nakon Adema, alejhis-selam. Među tim dokazima su sljedeći:

• *Mi smo Nuha i Ibrahima poslali i nekima od potomaka njihovih vjerovjesništvo i objavu dali.* (El-Hadid, 26)

• *Mi objavljujemo tebi kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu i unucima, i Isau, i Ejjubu, i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu a Davudu smo dali Zebur – i poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali. – A Allah je, sigurno, s Musaom razgovarao o poslanicima koji su radosne vijesti i opomene*

donosili da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. – A Allah je silan i mudar. (En-Nisa, 163–165)

9. Kroz studiju je utvrđeno da su pogriješili oni koji tvrde da je Idris živio između Nuha i Adema. Navedeno potvrđuje da je Nuh, alejhis-selam, bio prvi poslanik. Treba napomenuti da razilaženje oko toga je li Nuh živio prije Idrisa, ili obratno, ne povlači za sobom negativne posljedice u vjeri, sve dok svi vjerujemo da su obojica bili vjerovjesnici i poslanici.

10. Osnovno vjerovanje ljudi je tevhid, dok je širk, mnogoboštvo, kasnija pojava. To potvrđuje činjenica da je prvi čovjek, Adem, alejhis-selam, bio vjerovjesnik koji je obožavao jedino Allaha. On je svoje sinove podučio tevhidu. Kada su vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pitali je li Adem bio vjerovjesnik, on je odgovorio: "Da, bio je vjerovjesnik kojem je data objava. Allah ga je Svojom rukom stvorio, a zatim je u njega udahnuo život."

Uzvišeni Allah ukazao je da je čovječanstvu u samom početku naređen tevhid. Kasnije se pojavio širk. Uzvišeni kaže: *Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, i Allah je slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomene, i po njima je slao Knjigu, samu istinu, da se po njoj sudi ljudima u onome u čemu se oni ne bi slagali. A povod neslaganju bila je međusobna zavist, baš od onih kojima je data Knjiga, i to kada su im već bili došli jasni dokazi…* (El-Bekara, 213)

I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: "Zar Ja nisam Gospodar vaš?", oni su odgovarali: "Jesi, mi svjedočimo!" – i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: "Mi o ovome ništa nismo znali." (El-A'raf, 172)

11. Uzvišeni u Svojoj Knjizi pojašnjava da monoteizam (tevhid) predstavlja temelj pozivanja poslanika, koji su svoje narode pozivali da vjeruju u jednog Boga. Uzvišeni kaže: *On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono*

što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. (Eš-Šura, 13)

12. Tevhid je praiskonski oblik čovjekove svijesti. To je prva vjera koju je čovječanstvo spoznalo, a kasnije je došlo do postepenog iskrivljivanja, što je rezultiralo pojavom politeizma. To je istina u koju nema sumnje. Ovo mišljenje je u skladu s Kur'anom, sunnetom, čistom prirodom i zdravim razumom koji je u harmoniji s vjerodostojnom tradicijom. Ovaj stav zastupaju neki arheolozi i teoretičari religija iz reda zapadnjaka i drugih, među kojima su Adamson Hoebel, Andrew Lang i Haj Orang Kaya.

13. Monoteizam je temeljno određenje čovjeka. To opovrgava izmišljotine onih kojih tvrde da je religija čovjekovo djelo, te da su ljudi najprije bili politeisti, zatim dualisti koji su vjerovali u boga svjetlosti i boga tame, boga dobra i boga zla, a naposljetku monoteisti.

14. Monoteizam je originalna vjera usađena u ljudsku prirodu. Tu činjenicu potvrđuje zdrav razum, kao i pozitivna historijska iskustva predvođena velikim vođama u liku vjerovjesnika i poslanika.

15. Čovječanstvo je utemeljeno na monoteizmu, a zatim se počelo udaljavati od istinskog vjerovanja prema politeizmu i idolatriji. Ovu historijsku činjenicu potvrđuju racionalni argumenti, objava, logika i naučna istraživanja.

16. Neosporive činjenice pobijaju teoriju Augusta Comtea, koji je tvrdio da su ljudi najprije bili politeisti i da su vjerovali u idole i da društvom i prirodom upravlja više bogova i uzroka, a da su nakon toga počeli vjerovati u jednog Boga. Ova teorija nije se mogla održati pred modernim naučnim istraživanjima, već je oborena kao što su oborene druge teorije ovog naučnika koji je

nekada bio jedan od vodećih mislilaca. Danas se njegovi stavovi izučavaju kao historijsko naslijeđe i ništa više.

17. Prvi politeizam koji se pojavio među Ademovim potomcima desio se u narodu Nuha, alejhis-selam. On se smatra prvim poslanikom, kao što se navodi u poznatom hadisu o šefatu: "O Nuhu, ti si prvi poslanik na Zemlji." Isto tako, ajet koji govori o poslanicima, njega stavlja na prvo mjesto: *Zar do njih nije doprla vijest o onima prije njih: o narodu Nuhovu i o Adu, i o Semudu, i o narodu Ibrahimovu, i o stanovnicima Medjena, i o onima čija su naselja izvrnuta? Poslanici njihovi su im jasne dokaze donosili i Allah im nije učinio nikakvu nepravdu, nego su je oni sami sebi nanijeli.* (Et-Tevba, 70)

18. Šejtan je Nuhovom narodu uljepšao veličanje dobrih ljudi nakon njihove smrti. Inspirirao ih da na mjesto na kojem su nekada sjedili postave kipove i nazovu ih imenima tih dobrih ljudi. Zatim su došli pripadnici Nuhovog naroda iz narednih generacija, pa im je šejtan kazao da su njihovi preci obožavali te kipove, pa su i oni to činili.

19. Kur'an časni govori o idolima Nuhovog naroda u ajetu: *I govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!"* (Nuh, 23)

20. Obožavanje kipova nije preko noći prodrlo u vjerovanje ljudi. Taj proces bio je dugotrajan, nakon što su zabilježene prve devijacije. Priroda materijalnog svijeta i šejtanov utjecaj na čovjeka imali su važnu ulogu u širenju idolatrije i politeizma. Neka niko ne misli da naučni razvoj i civilizacijski napredak neće vratiti ljude u tu fazu idolatrije. Mi i dalje vidimo različite oblike savremene idolatrije koja nas podsjeća na neznanje (džahilijet) ranih generacija.

21. Islam poziva u čisti tevhid i zatvara sve prolaze koji vode u širk. Uzvišeni kaže: *Mi ti, doista, objavljujemo Knjigu, pravu istinu, zato se klanjaj samo Allahu iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Iskreno ispovijedanje vjere dug je prema Allahu! A onima koji pored Njega*

uzimaju zaštitnike: "Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili." (Ez-Zumer, 2–3)

22. Allahova Knjiga pruža nam važne činjenice kroz kur'ansko kazivanje o događajima iz predislamskog perioda, te o događajima o ranijim narodima koje potvrđuju savremena otkrića. Naprimjer, iz kazivanja o Musau, alejhis-selam, saznajemo brojne činjenice vezane za božansku kraljevinu faraonskog Egipta, te o političkim ekonomskim i društvenim prilikama u to vrijeme. Isto važi i za kazivanje o Ibrahimu, iz kojeg možemo puno toga saznati o drevnom Iraku.

23. Najprominentnija kazivanja u Kur'anu jesu ona o Ibrahimu i Musau, alejhimes-selam. To su dva detaljna kazivanja koja pripovijedaju vijesti o poslaničkoj misiji koja se odvijala unutar dvije drevne nacije, jedna je nacija Doline dvije rijeke, a druga je nacija doline Nila. Oni su pokrenuli revoluciju protiv intelektualne zablude u ibadetu, koja se odnosila na većinu pokuđenih rituala davnih vremena.

24. Kur'ansko kazivanje nema za cilj samo historijsko izvještavanje. Kur'an time ukazuje na pouku u onome što je zadesilo ranije narode, upozorava neprijatelje islama iz plemena Kurejš i učvršćuje srce Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je trpio zlostavljanja nevjernika. Iz Svoje milosti prema odabranom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, Allah je htio da olakša njegove tegobe i boli tako što će mu navoditi kazivanja o ranijim vjerovjesnicima i poslanicima. Allah ga podsjeća na to kakvim su mučenjima i ponižavanjima zulumćara i nevjernika bila izložena njegova plemenita braća, ali oni ipak nisu klonuli niti su posustali, nisu se umorili niti se predali. Naprotiv, bili su ustrajni i strpljivi.

25. Kada čitaš kazivanja koja se navode u Kur'anu, nećeš naći pretjerivanja na koja nailazimo u historijskim knjigama, ili u jevrejskom Tevratu koji je danas u opticaju. Povrh toga, vjerodostojna kur'anska kazivanja potvrđena su modernim arheološkim

otkrićima. Tako su kazivanja o Adu i Semudu spomenuta u Ptolomejevoj *Geografiji*, a brojni historijski tekstovi govore o Semudu. Grčki i rimski autori navode ime Ada uz ime Irem, kao što je slučaj i u Kur'anu časnom. Istinu je rekao Uzvišeni, Koji govori: *A tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da potvrdi Knjige prije nje objavljene i da nad njima bdi.* (El-Maida, 48)

26. Riječ *nebijj* – vjerovjesnik odnosi se na onoga koji obznanjuje i potvrđuje prijašnje vjerozakone.

27. *Resul* – poslanik je onaj kome je došao novi vjerozakon.

28. Poslanici su slati da bi dostavljali objavu ljudima, da bi ljude upućivali na robovanje Allahu Jedinom. Nakon što su im poslanici došli, ljudi nemaju opravdanje za nevjerovanje. Ljudima je potreban lijep uzor u onima koje je Allah usavršio uzvišenim vrlinama itd.

29. Poslanici su se izdvajali po sljedećem: objavi; oči vjerovjesnika spavaju, ali ne i njihova srca; ne nasljeđuju se; dat im je izbor prilikom smrti; zemlja ne nagriza njihova tijela; nepogrešivost.

30. Osim što je bio vjerovjesnik i poslanik, Nuh je bio i jedan od najodabranijih poslanika – ulul-azm. To je dostigao samo mali broj poslanika, odnosno njih peterica: Muhammed, Ibrahim, Nuh, Musa i Isa, neka ih prate blagoslov i mir.

31. Nuh, alejhis-selam, prvi je poslanik stanovnicima Zemlje nakon što su se ljudi razišli u pitanju tevhida. Neki su postali nevjernici, a drugi su ostali u vjeri.

32. Prvenstvo koje se pripisuje Nuhu, alejhis-selam, odnosi se na period nakon razilaženja. To nije u suprotnosti s vjerovjesništvom Adema, alejhis-selam. On je poslan samo svojoj djeci i među njima nije postojalo razilaženje u obožavanju jedinog Allaha, mimo svega drugog.

33. Nuh, alejhis-selam, poslan je vlastitom narodu u vrijeme kada su oni bili jedini stanovnici planete, a nakon što se širk pojavio

na Zemlji. Na taj način ne postoji kontradiktornost između činjenice da je Adem bio poslanik i da je Nuh bio prvi poslanik koji je poslan stanovnicima Zemlje.

34. Nuh, alejhis-selam, drugi je praotac ljudi nakon Adema, alejhis-selam. O tome postoji konsenzus između muslimanskih učenjaka, na osnovu riječi Uzvišenog: *…i samo (smo) potomke njegove u životu ostavili.* (Es-Saffat, 77)

35. Kao što je počašćen očinstvom nad svim ljudima nakon Adema, alejhis-selam, Nuh je počašćen i očinstvom nad vjerovjesnicima i poslanicima.

36. Nuh, alejhis-selam, bio je praotac Ibrahima, prijatelja Milostivog, kao i svih kasnijih poslanika. Isto tako, Ibrahim je bio praotac svih vjerovjesnika i poslanika nakon njega. Oni su porod jedan od drugog.

37. Rodoslovlje Nuha, alejhis-selam, nije navedeno u plemenitoj Knjizi, niti u vjerodostojnom blagoslovljenom sunnetu, koliko sam ja mogao istražiti. Ipak, hafiz Ibn Kesir u svom djelu *Kazivanje o vjerovjesnicima* navodi rodoslovlje Nuha, alejhis-selam, a Allah najbolje zna vjerodostojnost toga.

38. Nuh, alejhis-selam, mnogo je zahvaljivao svome Gospodaru na blagodatima. To je jedna od osobina po kojima je Nuh, alejhis-selam, bio poznat. Mnogo je zahvaljivao Allahu, tako da je po tome postao poznat među svojom braćom vjerovjesnicima i poslanicima. O njemu Uzvišeni kaže: *"O potomci onih koje smo sa Nuhom nosili!" On je, doista, bio rob zahvalni.* (El-Isra, 3)

39. U vrijeme Nuha i njegovih prethodnika do vremena Adema, alejhimes-selam, ljudi su živjeli veoma dugo, po hiljadu ili više godina. Životni vijek se nakon toga postepeno smanjivao, da bi došao do današnjeg stepena.

40. Misija vjerovjesnika i poslanika, neka je mir s njima, jeste jedinstvena misija u svojim temeljima, bez obzira na vrijeme i

mjesto njihovog djelovanja. Svaki od njih ulagao je maksimalne napore i svu snagu kako bi povezao ljude s njihovim Stvoriteljem, te kako bi ih usmjerio na pravi put. *Mi smo svakom narodu poslanika poslali: "Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!" I bilo je među njima onih kojima je Allah na Pravi put ukazao, a i onih koji su zaslužili da ostanu u zabludi; zato putujte po svijetu da vidite kako su završili oni koji su poslanike u laž utjerivali.* (En-Nahl, 36)

41. Temelj misije vjerovjesnika i poslanika počiva na pozivanju ljudi u robovanje Uzvišenom Allahu, te realizaciji ispovijedanja monoteizma (tevhida). Nijedno drugo pitanje, ma koliko važno bilo, nije iznad pitanja tevhida. Pored pozivanja u tevhid, vjerovjesnici su svoje narode pozivali da ostave pokuđene stvari, poput zakidanja pri vaganju i ugnjetavanja drugih. Isto trebaju postupati i daije, koji pozivaju Uzvišenom Allahu. Tevhid mora biti osnova i ključno polazište njihove misije, ali i pored toga se trebaju brinuti o rješavanju problema raširenih u njihovo vrijeme.

42. Kada se čovječanstvo udaljilo od prave vjere, Nuh, alejhis-selam, poslan je Allahovom milošću da širi istinu na polju vjerovanja, dobro na području morala i pravednost na području zakonodavstva.

43. Nuh, alejhis-selam, usavršio je svoje robovanje Allahu i pozivao je svoj narod da učini isto. Sva svoja djela posvećivao je jedino Allahu. On je bio *rob zahvalni*. Konstantno je tražio utočište kod Allaha, molio Ga za oprost i milost. O njemu Uzvišeni kaže: *"Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikad ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen"* (Hud, 47); *…a ja se stalno uzdam u Allaha – onda se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite i ne odgađajte!* (Junus, 71).

Često je hvalio svoga Gospodara, Njegovim imenima i svojstvima. Upućivao Mu je dovu koristeći ta imena: *jer On doista mnogo prašta!* (Nuh, 10); *Gospodar moj, uistinu, prašta i samilostan*

je! (Hud, 41); *Ta Allah dobro zna šta je u dušama njihovim* (Hud, 31). Najočitije vidljivo djelo koje je izvršio Nuh, alejhis-selam, po naredbi svoga Gospodara, jeste izgradnja lađe. Nuh, alejhis-selam, usavršio je ubudijjet srca, ekstremiteta i jezika. Tome je podučavao svoje sljedbenike i one koji su u njega vjerovali. Na taj put je pozivao, na osnovu jasnih dokaza i znanja od Allaha.

44. Nuh, alejhis-selam, pozivao je svoj narod u obožavanje Allaha jedinog i podsticao ih je na bogobojaznost, jer je bogobojaznost stvarna garancija za ispravnost i ustrajnost ljudi na tom programu, garancija da neće doći do odstupanja od tog programa bilo gdje, da neće doći do okretanja ili odstupanja od realizacije tog programa.

45. Vjera koju je Uzvišeni Allah propisao jeste islam, a ostale vjere su neprihvatljive. U tome nema nikakve sumnje ni nejasnoće. Sve vjere mimo islama izmislili su ljudi, poput raznih oblika idolatrije, ili su pretrpjele iskrivljenja i izmjene. Islam je vjera s kojom je Allah poslao sve poslanike, neka ih prati blagoslov i mir. Ta vjera sastoji se od robovanja jedino Allahu.

46. Nuhovo, alejhis-selam, ime spomenuto je u Kur'anu trideset tri puta. Njegovo ime spominje se na dva načina. Prvi način: Njegovo ime spomenuto je jedanaest puta odvojeno ili u vezi s njegovim narodom, kao dio kazivanja o njegovom životu. Drugi način: Dvadeset dva puta spomenut je odvojeno ili u vezi s njegovim narodom, ali ne kao dio iscrpnog kazivanja o njegovom životu, već u vidu kratkog osvrta na njega, njegovu misiju, vjerozakon, odnosno na nevjerovanje ili utjerivanje u laž njegovog naroda. To je u skladu s temom sure ili konteksta u kojoj se taj osvrt desio.

47. Sure u kojima je Nuh spomenut van konteksta kazivanja o njemu, odvojeno ili u vezi sa svojim narodom, jesu sljedeće: Ali Imran, En-Nisa, El-En'am, El-A'raf, Et-Tevba, Hud, Ibrahim, El-Isra, Merjem, El-Hadždž, El-Furkan, El-Ahzab, Sad, Eš-Šura, Kaf, Ez-Zarijat, En-Nedžm, El-Hadid i Et-Tahrim.

48. Prizori i scene iz kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, navode se u sljedećim surama: El-A'raf, Junus, El-Enbija, El-Mu'minun, Eš-Šuara, El-Ankebut, Es-Saffat, El-Kamer i Nuh. Tekst posvećen njemu u ovim surama različite je dužine, a scene i prizori iz ovih kazivanja izloženi su u skladu s temom i kontekstom sure, centralnom ličnošću, željenim poukama i svrhom.

49. Sura Nuh u cijelosti kazuje o Nuhu i njegovom narodu. Sura Hud izlaže opširne scene i prizore iz života Nuha. U surama Junus i Eš-Šuara navode se kraći isječci o njemu, dok se u suri El-Ankebut o njemu govori samo u dva ajeta, koji sadrže važne informacije koje nisu spomenute u drugim surama.

50. Deset spomenutih sura u kojima se navodi kazivanje o Nuhu objavljene su u mekanskom periodu objave. To je konzistentno prirodi mekanskog Kur'ana, koji koristi "kazivanja" kako bi utvrdio vjerovjesništvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi dokazao da je Kur'an časni Allahov govor i kako bi izložio lekcije i pouke potlačenim vjernicima u Meki.

51. Dr. Taha Vadi u svojoj knjizi *Najodabraniji poslanici* pojašnjava da 94,54 posto ajeta u kazivanju o Nuhu pripada mekanskom periodu; 5,46 posto ajeta u kazivanju o Nuhu pripada medinskom periodu.

52. Pažnja koju Kur'an pridaje Nuhu, alejhis-selam, u detaljnom smislu na nekoliko mjesta, ilustrira razmjere napora i borbe koje je uložio ovaj plemeniti poslanik na psihološkom i materijalnom nivou, kako bi uzdigao Allahovu Riječ i propagirao obožavanje Uzvišenog među politeistima. Dodatan razlog za ovu pažnju jeste činjenica da je Nuh bio prvi poslanik iz Ademovog potomstva.

53. Kazivanje o Nuhu navodi se u dvadeset pet ajeta, od 25. do 49. ajeta sure Hud. Scene i prizori predstavljeni u ovoj suri su među najdužim scenama, skoro da su i duže nego u samoj suri Nuh, koja je posvećena ovom kazivanju.

54. Ajeti sure Hud govore o slanju Nuha njegovom narodu, o njegovom pozivanju u obožavanje Allaha Jedinog, o odgovoru nevjernika na njegov poziv, o narastajućim sumnjama kod naroda o njegovom pozivu i sljedbenicima, te načinu na koji je on te sumnje riješio. U ovoj suri govori se o tome kako je Nuh odbio zahtjev nevjernika da protjera svoje sljedbenike vjernike. Oni su tražili da ih kazni, ali je on to odbio, pružajući argumente i dokaze.

55. Ajeti govore da niko više iz naroda njegovog neće vjernik postati, zbog čega je Nuhu bilo naređeno da izgradi lađu. Ova sura se bavi i nekim aspektima sukoba između njega i nevjernika iz njegovog naroda tokom gradnje lađe.

56. Prikazuje se scena početka potopa i izbijanja vode na površinu. Nuh, alejhis-selam, na lađu je ukrcao od svake vrste po par i vjernike. Lađa je zaplovila na valovima potopa, u ime Allaha.

57. Ajeti prikazuju razgovor Nuha i njegovog sina nevjernika, te utapanje tog nevjernika. Naposljetku je prikazan kraj potopa i odlazak vode, te pristajanje lađe i njenih putnika na brdu El-Džudijj.

58. Ajeti bilježe pitanje koje je Nuh postavio svome Gospodaru o utapanju svog sina, zbog čega ga je Allah ukorio i pojasnio mu da on nije iz porodice njegove, zato što radi ono što ne valja. Vidimo kako se Nuh lijepo ophodio prema svome Gospodaru, tražeći od Njega oprost i milost.

59. Kur'an časni također kazuje o dijalogu između Nuha i njegovog sina usred prirodnih i psiholoških strahota.

60. Ovo kazivanje završava se scenom iskrcavanja Nuha i njegovih sljedbenika vjernika iz lađe na zemlju, nakon čega život iznova počinje na ovoj planeti. Kazivanje o Nuhu u ovim ajetima koristi se kao dokaz za istinitost vjerovjesništva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

61. Sura El-A'raf govori o tome kako je Uzvišeni Allah poslao Nuha da poziva svoj narod u robovanje Allahu jedinom. Glavešine

iz njegovog naroda optužili su ga da je u zabludi, a on je odbacio tu optužbu. Predstavio im se i pozivao ih u vjeru. Razotkrio je njihovu umišljenost zbog toga što je čovjek poslan kao poslanik. U ovoj suri govori se i o tome da su Nuha smatrali lažljivcem, kao i o tome da su nevjernici bili uništeni, a vjernici spašeni s Nuhom.

62. U suri El-Mu'minun navode se neki odlomci iz obraćanja glavešina Nuhovog naroda, kojima su oni pokušavali odvratiti ljude od poziva u tevhid, bogobojaznost i obožavanje Allaha Jedinog. Uzvišeni kaže: *Mi smo poslali Nuha narodu njegovu, i on je govorio: "O narode moj, samo Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate; zar se sačuvati nećete?!" Ali su glavešine naroda njegova, koje nisu vjerovale, govorile: "Ovo je čovjek kao i vi, samo hoće da nad vama bude odlikovan. Da je Allah htio, meleke bi poslao; ovako nešto nismo čuli od naših predaka davnih, on nije ništa doli čovjek u ludilu, pa sačekajte s njim vrijeme neko!" "Gospodaru moj", reče on, "pomozi mi, zato što me u laž utjeruju!"* (El-Mu'minun, 23–26)

63. U suri Eš-Šuara govori se o stavu glavešina Nuhovog naroda prema njegovom pozivu. Ajeti na koncizan i sveobuhvatan način donose to kazivanje: *I Nuhov narod je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Nuh reče: "Zar se sačuvati nećete?! Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni! Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi. Zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!", oni rekoše: "Kako da te poslušamo kad te najniži sloj ljudi slijedi" "Ne znam ja šta oni rade", reče on, "svi će pred Gospodarom mojim, da znate, račun polagati, a ja vjernike neću otjerati, ja sam samo upozoritelj jasni!" "Ako se ne okaniš, o Nuhu!", rekoše oni, "bit ćeš sigurno kamenovan!" "Gospodaru moj", reče on, "narod moj me u laž utjeruje, pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!" I Mi smo njega i one koji su bili uz njega u lađi krcatoj spasili, a ostale potopili. U tome je, zaista, znak, ali većina njih nisu vjernici. A, zaista, Gospodar tvoj – baš On – Silni je i Milostivi!* (Eš-Šuara, 105–122)

64. Nuhov narod zlostavljao je svoga poslanika, optuživali su ga da je lud i da je u zabludi; podsmijevali su mu se, nepristojno se odnosili prema njemu i na druge načine ga zlostavljali. On im je nakon toga uputio najveći izazov, tako da neki učenjaci kažu da se Nuhova mudžiza sastojala u tom izazovu koji je uputio svome narodu. Uzvišeni kaže: *Kaži im pripovijest o Nuhu! Kada on reče narodu svome: "O narode moj, ako vam je težak moj boravak među vama i moje podsjećanje na Allahova znamenja, pa ja se uzdam u Allaha, a vi se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i neka vam odluka vaša ne bude nejasna; zatim je nada mnom izvršite i ne odgađajte! A ako se okrenete, pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem među muslimanima - Njemu predanima." Ali, nazvaše ga lašcem, pa Mi u lađi njega i one koji bijahu uz njega spasismo i nasljednicima ih učinismo a one koji dokaze naše poricaše potopismo, pa pogledaj kakav je bio završetak onih koji su upozoravani!* (Junus, 71–73)

65. Kur'an časni navodi osobine Nuhovog naroda, od kojih su najvažnije sljedeće: *Uistinu, oni su pravi slijepci bili, tj.* bili su zulumćari, opaki ljudi, nevjernici i poricatelji, buntovnici, lažljivci i obijesni.

66. Kur'an časni govori o historiji Nuhovog naroda, o njihovim najočiglednijim bolestima, nedostacima i karakteristikama. Isto tako, Kur'an govori o preprekama koje su ih sprečavale da prihvate poziv u tevhid i obožavanje jedinog Allaha, što je od njih Nuh, alejhis-selam, tražio. Najvažnije prepreke koje je Uzvišeni Allah spomenuo su sljedeće: 1. oholost; 2. inat; 3. slijepo slijeđenje; 4. idolatrija; 5. narodni velikani, glavešine, koji su se bavili spletkama i odavali raskoši.

67. Nuh se žali svome Gospodaru (u suri Nuh) na nepokornost vlastitog naroda. Poticao ih je da traže oprost, da razmišljaju o duhovnom i materijalnom svijetu. Međutim, oni su ustrajali u

buntovništvu i oholosti. Zato je uputio dovu Allahu protiv njih, pa ih je On kaznio.

68. Allah je Nuhu objavio da niko više iz naroda njegovog neće vjerovati izuzev onih koji su već vjernicima i naredio mu da izgradi lađu spasa.

69. Kur'an časni opisuje napore koje su Nuh i vjernici uložili u gradnju lađe. Gradnja je tekla pod Allahovim nadzorom i u skladu sa Njegovim uputstvima.

70. Kur'an časni govori i o ukrcavanju na lađu, o bićima koja su ukrcana, o njenom kretanju u Allahovo ime, o zahvalnosti koju su uputili Allahu koji ih je spasio od naroda zulumćarskog i o molbi Allahu da ih iskrca na blagoslovljeno mjesto.

71. U suri El-Kamer Uzvišeni Allah predstavio je scenu stroge kazne i velikog potopa koji je zadesio Nuhov narod. Objavio je kako su se nebeska vrata otvorila, kako je voda lila kao iz kabla, a ne poput obične kiše, kako se cijela Zemlja pretvorila u izvore koji su kuljali snažno i žestoko. Iz plemenitih ajeta možemo naslutiti koliko je nivo vode bio visok tokom potopa.

72. U jeku događaja koje oslikavaju kur'anski ajeti, između hučanja valova koji naviru i povlače se, koji prekrivaju cijelu Zemlju, ta scena se iznenada završava kako bismo direktno svjedočili povratku mira na ovaj svijet i uspostavi prethodnog sistema. Utišala se tutnjava, smirila se oluja, a dunjaluk se iznova rodio, kakav je i bio. Pogledajmo kako Božije riječi oslikavaju tu scenu: *I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju, a ti, o nebo, prestani!" I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na planini El-Džudijj i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!"* (Hud, 44)

Ove divne kur'anske rečenice oslikavaju nam značenje Božijeg htijenja i Njegove svemoći koja obuhvaća cijeli svemir. On upravlja prema Svojem htijenju Svojim nebesima, Zemlji, morima, brdima, na svakom mjestu… Pritom ne pridaje nikakav značaj velikim

ili malim, značajnim ili beznačajnim stvarima. Zar ne vidiš kako je ajet povratak svega u prvobitno stanje vezao za jednu kratku sintagmu – *I bi rečeno*, i to nakon što su se nebeske vode susrele sa zemaljskim izvorima. Time se oslikava lakoća tog postupka, za čiju je realizaciju potrebno samo ovo božansko naređenje, od kojeg zavisi nastanak i uništenje svijeta.

73. Ajet: *I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju…"* nagovještava da će na ovaj način biti kažnjeni i prokleti svi koji budu činili zulum i smatrali lažnim poslanike. Zato zulumćari i nevjernici trebaju doći pameti i prestati, kako ih Allah ne bi kaznio kao što je kaznio one poput njih.

74. Uzvišeni kaže: *Allah navodi kao primjer onih koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu: bile su udate za dva čestita roba Naša, pa su ih iznevjerile, i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći, i bit će rečeno: "Ulazite vas dvije u Vatru, s onima koji u nju ulaze!"* (Et-Tahrim, 10). Ovaj ajet nedvosmisleno govori o stavu Nuhove žene, koja je ostala nevjernica. Nije joj pomoglo to što je bila udata za Allahovog vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam. Izraz *iznevjerile* ovdje se odnosi na neprihvaćanje vjerovanja, a ne na nevjernost u smislu preljube. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Žena Božijeg poslanika nikada nije bila preljubnica, već se njihova izdaja odnosi na vjeru." Ovo se odnosi na Nuhovu i Lutovu ženu.

75. Nuh, alejhis-selam, živio je na kraju prve ljudske civilizacije, koju je zasnovao Adem, alejhis-selam, a koja se zatim udaljila od monoteizma i obožavanja jednog Stvoritelja. Ljudski život na Zemlji razvio se u materijalnom smislu, a osiromašio je u smislu duševnih vrijednosti i svijesti o Uzvišenom Gospodaru. Tada je Uzvišeni Alah poslao Nuha, alejhis-selam, koji je nevjernicima, zulumćarima, grešnicima i buntovnicima iznosio argumente. Allahovom voljom oni su bili potpuno uništeni. Nuh je zasnovao civilizaciju mira i bereketa s malobrojnim vjernicima nakon potopa.

76. Brojni su uzroci propasti prve ljudske civilizacije, a neki od najvažnijih su: nevjerovanje u Uzvišenog Alaha; pripisivanje Allahu druga (širk); zulum; utjerivanje plemenitog poslanika Nuha u laž; Nuh, alejhis-selam, trpio je razne vrste zlostavljanja i proklinjao je svoj narod; požurivanje kazne; raspravljanje uz pomoć neistina; odavanje užicima; obijest; oholost; spletkarenje; grijesi i prijestupi; zaokupljenost dunjalukom i zaboravljanje ahireta; zakon smjenjivanja; Allahov zakon o životnom vijeku narodā; zakon uništenja; zakon gubitka i propasti i nemarnost prema uzrocima uništenja.

77. Moramo se paziti izmišljotina, mitova, apokrifnih predanja i israilijata, koja se vezuju uz kazivanje o Nuhu, alejhis-selam. Ta predanja imala su veliku ulogu u narušavanju čistoće kazivanja o Nuhu u većini slučajeva. Oni, naprimjer, navode da je Allah naredio Nuhu da zasadi drveće, da je vjerovjesnik to učinio, da je čekao stotinu godina da drveće izraste, zatim je izrađivao lađu stotinu godina, po jednom predanju, a po drugom četrdeset.

78. Postoje brojna predanja o ukrcavanju životinja na lađu. Nažalost, ta predanja više nalikuju na legende nego na historijske činjenice.

79. Ne postoji nepristrasan istraživač koji može negirati utjecaj israilijata na ta predanja, koja nekada naginju ka fantaziji, nekada se kose s ispravnim islamskim vjerovanjem, a u brojnim slučajevima su oprečna jedna drugima.

80. Greške i izmišljotine imale su utjecaj na historijske knjige i uvukle su se u tefsire. Nastali su mitovi i legende koji su iskrivili knjige islamske baštine. Zato je potrebno ukloniti takva predanja iz knjiga islamske baštine i oslanjati se prije i poslije svega samo na kur'anska kazivanja i vjerodostojna predanja od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je riječ o kazivanju o Nuhu, alejhis-selam.

81. Israilićani su iznijeli klevete o Allahovom vjerovjesniku Nuhu, alejhis-selam. Tvrdili su da se "napio vinom i opio, pa se otkrio nasred šatora". Nezamislivo je da Nuh, koji je odabrani poslanik, pije vino, opija se i otkriva svoja stidna mjesta. Isto tako, ono što se tvrdi o Hamu također je laž.

82. Učenjaci su govorili o Nuhovom potopu i razišli se oko toga je li zahvatio cijelu Zemlju.

83. Kazivanje o velikom potopu zaokupilo je mnoge umove i privuklo pažnju brojnih naučnika koji se bave izučavanjem društvenih nauka, poput studija o religiji, komparativne religije, psihologije, sociologije, antropologije i historije. To znači da je mitološki i religijski aspekt potopa imao veliki odjek u dušama, intelektu i umovima narednih generacija.

84. U historijskim izvorima i literaturi nailazimo na proturječna gledišta kada je riječ o kazivanju o potopu. Jedino Kur'an časni prezentira potpunu istinu o Nuhu, alejhis-selam, i velikom potopu, koja se ne može porediti ni s jednom društvenom školom koja se bavila potopom. Allah je sačuvao ono što je za ljude korisno iz biografije Svog vjerovjesnika i poslanika Nuha, alejhis-selam. To se ne može naći ni u sumerskim ni u babilonskim tradicijama, ni u iskrivljenom Tevratu ni u drugim izvorima. Kur'anski tekst jasno ističe suštinu Nuhovog pozivanja i kazivanja.

85. Kur'anski tekst je jedini koji se uzdiže iznad zla politeizma i zabluda idolatrije, budući da sasvim jasno ukazuje na to kako su ljudi napustili robovanje svome Gospodaru i počeli robovati idolima.

86. Kur'anski tekst ne temelji se na drugim izvorima, zato što je to objava od Allaha, za razliku od drevnih ljudskih tekstova. Nakon što su Sumerani zapisali svoje predanje o potopu, došli su Babilonci koji su uzeli ono što su htjeli, a nakon njih su došli jevreji koji su uzeli i od jednih i od drugih. Tako se svako predanje o potopu temelji na prethodno zapisanom predanju. Situacija je

sasvim različita kada je riječ o kur'anskom kazivanju koje je izraz objave Gospodara svjetova.

87. Ni Poslanik ni njegov narod nisu imali saznanja o ovom kazivanju o potopu. Na to ukazuje Kur'an časni: *Taj slučaj u vijesti iz onog što je čulima nedokučivo spada, koje ti Mi objavljujemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist bogobojaznih biti.* (Hud, 49)

88. Neki ljudi pitaju za sudbinu djece i šta je bio njihov grijeh, pa su zahvaćena potopom, a učenjaci odgovaraju da kazna, kada zadesi neki narod, obuhvaća sve, bez razlike između mladih i starih, pobožnih i grešnika. O tome Uzvišeni kaže: *I čuvajte se iskušenja koja neće pogoditi samo one među vama koji su zulum činili, i znajte da Allah strašno kažnjava.* (El-Enfal, 25)

Nema sumnje da uključivanje djece u sveobuhvatnu kaznu predstavlja dodatnu kaznu za njihove roditelje. Što se tiče same djece, njihova smrt desila se Allahovim određenjem, u vrijeme kada je Allah odredio. Djeca nakon smrti neće biti pitana niti će odgovarati za ono što su njihovi roditelji radili. Naravno, mi vidimo da djeca stradaju od raznih bolesti i nesreća, poput zemljotresa, poplava, ratova. To nije kazna za djecu zbog grijeha koje su počinili, već je to dio njihove sudbine koju im je Allah odredio na temelju brojnih mudrosti, shodno Njegovom znanju i mudrosti, htijenju, određenju i pravednoj sudbini: *A Allah nije nepravedan prema robovima Svojim*; *Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti*. Neki učenjaci tvrde kako je Allah učinio neplodnim maternice žena iz Nuhovog naroda četrdeset godina prije potopa, kako bi odrasla malodobna djeca i kako bi svi učestvovali u grijehu. Tada, kada su odrasli, zadesila ih je Allahova srdžba i kazna. Međutim, ovaj odgovor nije utemeljen na dokazu. O ovakvim temama može se govoriti samo na osnovu argumenata.

89. Druga ljudska civilizacija počela je s Nuhovim iskrcavanjem iz lađe nakon okončanja potopa. Početak i internacionalne

dimenzije te civilizacije ogledaju se u riječima Uzvišenog: *"O Nuhu", bi rečeno, "iskrcaj se, s pozdravom Našim i blagoslovima tebi i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom! Bit će naroda kojima ćemo davati da uživaju, a koje će poslije snaći Naša kazna nesnosna!"* (Hud, 48). Prema tome, civilizacija je počela sa selamom i blagoslovima.

90. Nuh, alejhis-selam, spada u najodabranije poslanike, koji su usavršili tevhid (monoteizam) i na ispravan način obožavali Allaha jedinog i koji su pozivali ljude u vjerovanje. Neki su povjerovali u njegovu poslanicu. Nuh je odgajao ljude u svjetlu pohvaljenih svojstava i osobina koje su se ogledale u njegovoj plemenitoj ličnosti i koje su se odražavale i na druge. On je mnogo zahvaljivao svome Gospodaru i iskreno vjerovao u Njega. Kucao je na Njegova vrata skrušenom dovom. Bio je bogobojazan pred Veličanstvenim i pouzdavao se na Svemoćnog, Milostivog. Kajao se Allahu i tražio oprost od Njega. Strpljivo je podnosio teškoće svoje misije i bio je iskren u tome. Bio je hrabar i bojao se jedino Allaha. Slušao je svoje roditelje i posjedovao druge osobine i pohvalna svojstva s kojima je živio među ljudima. Ta svojstva je preporučivao drugima i podučavao svoje sljedbenike istim vrlinama. Trudio se da usadi te plemenite osobine u srca svojih sljedbenika prije i poslije potopa. Taj čvrsti moralni sistem doprinio je osnivanju druge ljudske civilizacije.

91. Vodstvo civilizacije, odgoj ljudi i upravljanje njihovim potrebama podređeno je određenim zakonima i načelima, koji upravljaju smjerom pojedinaca, društava, naroda i nacija. Ako analiziramo biografiju Nuha, alejhis-selam, vidjet ćemo da se on prema zakonima i načelima odnosio s mudrošću i izvanrednom sposobnošću, te značajnim nadahnućem od Allaha.

92. Božanski zakoni su konstantne odredbe Uzvišenog Allaha u kosmosu, pomoću kojih se upravlja ljudima u svakom vremenu i prostoru. One su mnogobrojne. Ako analiziramo ajete Kur'ana

časnog, vidjet ćemo da obiluju naznakama o zakonima Uzvišenog Allaha, koji su konstantni i nepromjenjivi. Primijetit ćemo nastojanje da se istaknu ti zakoni, da se usmjeri pažnja na njih, uzme pouka, da se postupa po njima, kako bi se formiralo sretno društvo, koje ispunjava Allahove naredbe.

93. Nuh je propagirao obožavanje Allaha Jedinog. Podsticao je na bogobojaznost i izgradnju Zemlje na temeljima šerijata Gospodara svjetova. Allah ga je nadahnuo da to čini, što mu je omogućilo da upravlja naporima misije, da kreira idealni božanski model civiliziranog čovjeka, da djeluje u skladu s razumijevanjem načela i zakona civilizacije. Analizom njegove biografije i kazivanja dolazimo do sljedećih zaključaka: važnost vodstva u stvaranju civilizacije; važnost organizirane vjerničke zajednice u naseljavanju i namjesništvu na Zemlji; važnost objave, koja pojašnjava božanski put u vjerovanju, moralu, ibadetima, međuljudskim odnosima, vrijednostima i percepcijama; važnost postupnosti, koja predstavlja jedan od Allahovih zakona u stvaranju i svemiru. To je važan zakon koji ummet treba imati na umu ukoliko želi postići napredak i donijeti pobjedu Allahovoj vjeri.

94. Nuh, alejhis-selam, suočavao se s Allahovim zakonom transformacije ljudi na temelju ispravnih vjerskih načela, pravilnih percepcija, razboritih ideja, uzvišene etike, proisteklih iz Allahove objave. On je te vrijednosti usadio u srca svojih sljedbenika, koji su bili na Pravom putu.

95. Nuh, alejhis-selam, poštovao je Allahov zakon uzroka i posljedica u načinu pozivanja, u brizi o vjernicima i prilikom gradnje lađe. Na lađu je ponio sjeme druge ljudske civilizacije.

96. Nuh, alejhis-selam, suočavao se sa zakonom suzbijanja na polju vjerovanja, misli, percepcija i etike. To se jasno manifestiralo u odnosu između Nuha i njegovog naroda.

97. Nuh, alejhis-selam, uvažavao je zakon pobjede i dominacije, čija je načela i uzroke poštovao. Kod njega su se ostvarile riječi

Uzvišenog, Koji je o njemu i o vjernicima kazao: *…a uistinu Nam je dužnost bila vjernike pomoći!* (Er-Rum, 47); *Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i one koji vjeruju u životu dunjalučkom, a i na Dan kad se dignu svjedoci!* (Gafir, 51).

98. Razumijevanje koncepta druge ljudske civilizacije temelji se na dubokoj analizi kur'anskog kazivanja i dedukciji pravog smisla pojma civilizacije. To se također temelji na ljudskom prosperitetu s njegovim intelektualnim, duhovnim, emotivnim i moralnim karakteristikama, čime se ostvaruje robovanje Allahu na Zemlji i njeno naseljavanje u skladu s Allahovim htijenjem, na razini pojedinaca, naroda i nacija.

99. Vjerovjesnici i poslanici na najbolji su način razumjeli načela božanske civilizacije tokom duge historije. Oni su predvodili veličanstvene ljudske civilizacije koje su počivale na konceptu tevhida, ibadeta, ljudskih vrijednosti, naseljavanja, namjesništva, te političkog, društvenog, ekonomskog, duhovnog, psihološkog, civilizacijskog i materijalnog napretka. Te vrijednosti izvedene su iz božanske objave.

100. Civilizacija ne može imati ljudski karakter sve dok ne bude superiorna kako u materijalnom, tako i u moralnom smislu. Naučni, industrijski i civilizacijski napredak ima svoju vrijednost ukoliko predstavlja izraz humanih ciljeva, te uzvišenih moralnih principa. Vrhunac ove uzvišene ljudske civilizacije nalazimo u načinu na koji su poslanici i vjerovjesnici vodili narode i nacije, kao što je slučaj s drugom ljudskom civilizacijom koju je predvodio Nuh, alejhis-selam.

101. Tevhid, vjerovanje u jednog Allaha, daje identitet islamskoj civilizaciji. Tevhid povezuje dijelove te civilizacije i obilježava sve elemente koji ulaze u nju, pri čemu ih islamizira i čisti. Omogućava im da se uklope u svoju okolinu.

102. Jedna od karakteristika druge ljudske civilizacije jeste utemeljenost na apsolutnoj jednoći Uzvišenog Allaha. Ta civilizacija je ljudska, moralna, posvećena znanju i temelji se na slobodi.

103. Brojni su faktori nastanka druge ljudske civilizacije: ideološki faktor; industrijsko-ekonomski faktori; ekološki faktor; društveni faktor; moralni faktor; politički faktor; faktor ljepote.

104. Nuhov poziv, kao i poziv svih poslanika, bio je prožet kontemplacijom i razmišljanjem o prirodi i ovom svemiru. Taj njihov poziv nije se temeljio samo na eksperimentalnom nivou, čiji je cilj percepcija Allahove veličine i otkrivanje riznica Zemlje, nego je bio praćen i emotivnim, estetskim aspektom koji je stremio čišćenju i uzdizanju ljudskog osjećaja na viši nivo duhovnih i moralnih vrlina.

105. Faktor ljepote u drugoj ljudskoj civilizaciji naročito je evidentan na nivou nosioca poslanice i komponenti prirode: ljepota izgovora evidentna je u pozivu Nuha, alejhis-selam; ljepota etike manifestira se u njegovoj izdržljivosti; ljepota staranja o vlastitom narodu; ljepota metoda pozivanja i upotrebe racionalnih, logičkih i emocionalnih argumenata; ljepota očinskih emocija prema sinu; ljepota gradnje i usavršavanja lađe; ljepota umjetničkog prikaza lađe: *I ona ih je ponijela na valovima velikim kao brda,* koji odiše divotom, strahopoštovanjem i veličanstvenošću; ljepota organizacije unutar lađe; ljepota Nuhovog izvinjavanja i traženja oprosta i milosti od Gospodara: *Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, bit ću izgubljen;* ljepota silaska stvorenja iz lađe u svojim grupama, kako bi se nastanili u ovom širokom zemaljskom prostranstvu; ljepota uklanjanja velike nevolje i jada, koja se ogleda u kosmičkom i duševnom prizoru u riječima Uzvišenog: *I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju, a ti, o nebo, prestani!" I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na planini El-Džudijj i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!"* (Hud, 44).

Prema tome, faktor ljepote ima svoje prisustvo i manifestaciju u svim elementima života druge ljudske civilizacija. Prema njoj se Nuh, alejhis-selam, odnosio na najvišem nivou ljudskog estetskog ukusa.

106. Druga ljudska civilizacija uspjela je doprinijeti stvaranju sljedećih elemenata: bratstvo i ljubav; empatija i saosjećanje; saradnja i potpomaganje; solidarna odgovornost; uzajamno savjetovanje; usavršavanje i uzdizanje; pravedan i pošten odnos; intelektualni, naučni, duhovni, psihološki i materijalni napredak.

Ovi elementi omogućili su ostvarenje osnovnih ciljeva ljudskog života, od kojih su najvažniji: ibadet Allahu; namjesništvo na Zemlji i naseljavanje Zemlje.

107. Uzvišeni kaže: *Mi smo vas, kada je voda preplavila sve, u lađi nosili da vam to poukom učinimo i da to od zaborava sačuva uho koje pamti* (El-Hakka, 11–12). Ovo Allahovo obraćanje upućeno je čovječanstvu nakon Nuha, pa do Sudnjeg dana, budući da oni koji su plovili u lađi s Nuhom, alejhis-selam, predstavljaju pretke od kojih potječu svi stanovnici Zemlje nakon Nuha, do današnjeg dana.

108. *Znak im je i to što smo pretke njihove u lađi krcatoj prevezli* (Jasin, 41): U suri Jasin predstavljena je grupa kosmičkih ajeta s ciljem dokazivanja postojanja Boga i kompletnosti Božije svemoći u stvaranju. Sve to svjedoči o mogućnosti i neminovnosti proživljenja. Ovaj plemeniti ajet obraća se svim ljudima, a poručuje im da se sve njihovo potomstvo, bilioni ljudi koji su živjeli i umrli nakon Nuhovog potopa do danas, te bilioni onih koji trenutno žive ili koji će živjeti na Zemlji do Sudnjeg dana – nalazilo na lađi krcatoj, u kičmi Allahovog roba i vjerovjesnika, Nuha, alejhis-selam. Drugi val Ademovih potomaka, sve do posljednjeg čovjeka, nalazio se u lađi Allahovog vjerovjesnika Nuha, alejhis-selam.

109. Brojni su ciljevi kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, uključujući sljedeće: da izoštri čitateljev um i razmišljanje: *Zato, kazuj*

događaje da bi oni razmislili (El-A'raf, 178); da potakne ljude na razmišljanje i uzimanje pouke. Osnovni cilj je da ljudi otvore svoj razum i srce za događaje iz kur'anskih kazivanja koje slušaju, da uzmu pouku iz onoga što se desilo uništenim narodima, te da se ugledaju na dobre vjernike. Razmišljanje je kur'anska obaveza i islamska dužnost koja se ne smije zanemariti. Onaj ko ne razmišlja i ne uzima pouku iz onoga što se desilo ranijim narodima, njegovo srce, razum i srčani vid su slijepi.

110. Jedan od ciljeva kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, jeste uzimanje pouke i koristi iz onoga što se desilo ranijim narodima. To može poći za rukom samo onima koji su obdareni razumom i unutrašnjim vidom (besiretom). Uzvišeni kaže: *U kazivanju o njima pouka je za one koji su razumom obdareni.* (Jusuf, 111)

111. Navođenjem kur'anskih kazivanja Allah želi učvrstiti srce Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih drugova i sljedbenika, te srca pripadnika ummeta u svakom vremenu i na svakom mjestu. O tome se jasno govori u ajetu: *A sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo. I u ovima došla ti je prava istina, i pouka, i vjernicima opomena.* (Hud, 120)

112. Ova knjiga predstavlja ozbiljan pokušaj istraživanja biografija i kazivanja najodabranijih poslanika – ulul-azm, temeljeći se, nakon Allaha, na sadržaju Allahove plemenite Knjige. Vodio sam se stavovima učenjaka dobro upućenih u vjeru – stručnjacima za tefsir, fikh, islamsku misao i historiju.

113. Knjiga je napisana modernim akademskim stilom koji je u skladu s duhom našeg vremena i humanitarnog dijaloga. Sva pojašnjenja u vezi sa kazivanjem o Nuhu, alejhis-selam, temeljio sam na ajetima mudre Knjige, izlažući teze racionalnim stilom, zasnovanom na logici. Na taj način želio sam doprijeti u dubinu ljudske savjesti koja žudi za spoznajom istine o Nuhu, alejhis-selam, velikom potopu i rođenju druge ljudske civilizacije. Ova knjiga ostaje

ozbiljan pokušaj pojašnjenja kazivanja o Nuhu, alejhis-selam, i njegove biografije.

A naša posljednja molitva je: "Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo!"

Neka si slavljen, Allahu, i neka Ti je hvala! Svjedočim da nema boga osim Tebe! Od Tebe oprost za grijehe tražim i Tebi se kajem!

DR. ALI MUHAMMED ES-SALLABI

Mislilac, historičar i pravnik

• Rođen je 1963. u Bengaziju, u Libiji 1383/1963. godine.

• Osnovne studije završio je 1993. godine na Islamskom univerzitetu u Medini, na Odsjeku za da'vu i usuli-din, gdje diplomira kao student generacije.

• Magistarske studije završio je 1996. godine na Islamskom univerzitetu "Ummu Derman" u Sudanu. Tema magistarskog rada bila je "Vesatijja – umjerenost u Kur'anu časnom". Doktorski rad na temu "Razumijevanje pobjede i vlasti u Kur'anu" odbranio je 1999. godine.

Postao je poznat po brojnim djelima i izučavanju tefsira, fikha, historije i islamske misli.

Dr. Sallabi autor je više od 60 djela, od kojih su najpoznatija:

• Život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika, prikaz i analiza događaja

• Biografija pravovjernih halifa

• Savremena muslimanska država

• Osmanska država, uzroci uspona i pada

• Srednji kur'anski put u vjerovanju

• Blistave stranice islamske historije

• Historija borbe alžirskog naroda

• Pravda i nacionalno pomirenje

• Ibadije: Islamska škola koja je daleko od haridžija

• Isa, alejhis-selam, potpuna istina

• Nuh alejhis-selam i potop – rođenje druge ljudske civilizacije

SADRŽAJ

DOZVOLA ZA PRIJEVOD, ŠTAMPANJE I IZDAVANJE KNJIGA DOKTORA ALIJA MUHAMMEDA ES-SALLABIJA 5
POSVETA 6
PREDGOVOR 7

Obaveza sveobuhvatnog pristupa izučavanju 10
Zaključne napomene o geografskoj lokaciji 14

UVOD 19

Prvo poglavlje

ŽIVOT PRIJE NUHA, ALEJHIS-SELAM 45

Prvo: Period između Adema i Nuha, alejhimes-selam 45
Drugo: Između Adema i Nuha nije bilo poslanika 49
Treće: Monoteizam je osnovno vjerovanje ljudskog roda 57
Četvrto: Arheolozi i teoretičari religije o porijeklu tevhida 73
Peto: Prvi politeizam koji se pojavio među Ademovim potomcima 76
Šesto: Kur'an časni je historijski izvor 84

1. Važne činjenice o predislamskom periodu 88
2. Svrha i neprevaziđena vjerodostojnost kur'anskih kazivanja .. 91

Drugo poglavlje

NUHOVA POSLANIČKA MISIJA 95

Prvo: Vjerovjesnik i poslanik, vjerovjesništvo i poslanstvo 95

1. Jezičko i terminološko značenje riječi vjerovjesnik – nebijj 95
2. Jezička i terminološka definicija riječi resul – poslanik 96
3. Suština vjerovjesništva 98
4. Mudrost slanja poslanika 101
5. Dužnosti poslanikā 108

6. Posebnosti poslanika u odnosu na ostale ljude 111
7. Vjerovanje u vjerovjesnike i poslanike 116
8. Nuh, alejhis-selam, i najodabraniji poslanici 118
9. Nuh, alejhis-selam, prvi poslanik stanovnicima Zemlje 121
10. Nuh, alejhis-selam, drugi praotac ljudi 122
11. Nuh, alejhis-selam, praotac vjerovjesnikā i poslanikā 124
12. Rodoslovlje Nuha, alejhis-selam, etimologija njegovog i imena njegove djece 125
13. Nuh, alejhis-selam, mnogo je zahvaljivao svome Gospodaru na blagodatima 127
14. Nuhov životni vijek na ovom svijetu 129

Drugo: Sadržaj Nuhove, alejhis-selam, poslanice 132

1. Allahova jednoća u misiji Nuha, alejhis-selam 134
2. Nuh, alejhis-selam, usavršio je svoje robovanje Allahu i pozivao je svoj narod da učini isto 146
3. Ljudi koji su usavršili ubudijjet 155
4. Nuh, alejhis-selam, pozivao je svoj narod da krene putem bogobojaznosti 159
5. Tumačenje nekih ajeta iz sure Nuh 172
6. Islam je vjera Nuha, alejhis-selam, i svih poslanika 178
7. Jedinstvo vjere i pluralnost vjerozakona 181
8. Vjerovjesnici su sinovi različitih majki, vjera im je jedna, a islamski šerijat je posljednja poslanica 186

Treće poglavlje

KAKO JE NUHOV NAROD PRIHVATIO NJEGOV POZIV 193

Prvo: Sura Hud o stavu Nuhovog naroda prema njegovom pozivu 195

1. Sumnje glavešina Nuhovog naroda o njegovom pozivu 196
2. Nuhov odgovor na argumente glavešina njegovog naroda 204
3. Nesposobnost Nuhovog naroda da se suoči s njegovim racionalnim i logičkim argumentima 217

Drugo: Sura El-A'raf o odnosu glavešina Nuhovog naroda prema njegovom pozivu 222

1. *Mi smo Nuha poslali narodu njegovu...* 223

2. *…pa im je on govorio: "O narode moj, Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate!"* 223
3. *Ja se, doista, bojim za vas patnje na Velikom danu!*..... 224
4. *A glavešine naroda njegova odgovarale su: "Mi smatramo da si ti, doista, u potpunoj zabludi"*..... 225
5. *A on je govorio: "O narode moj, nisam ja ni u kakvoj zabludi"* ... 226
6. *"…nego sam poslanik Gospodara svjetova; dostavljam vam poslanice Gospodara svoga i savjetujem vas; ja od Allaha znam ono što ne znate vi"* 226
7. *Ali, oni su ga lažnim smatrali, pa smo spasili njega i one koji su bili uz njega u lađi, a one koji u ajete i znakove Naše nisu vjerovali – potopili. Uistinu, oni su pravi slijepci bili!* 231

Treće: Sura El-Mu'minun o stavu glavešina Nuhovog naroda 232

1. *O narode moj, samo Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate*..... 233
2. *...pa zar se sačuvati nećete?!*..... 233
3. *Ali su glavešine naroda njegova, koje nisu vjerovale, govorile: "Ovo je čovjek kao i vi, samo hoće da nad vama bude odlikovan. Da je Allah htio, meleke bi poslao; ovakvo nešto nismo čuli od naših predaka davnih, on nije ništa doli čovjek u ludilu, pa sačekajte s njim vrijeme neko!"* 234
4. *"Gospodaru moj", reče on, "pomozi mi, zato što me u laž utjeruju!"*..... 241

Četvrto: Sura Eš-Šuara o stavu glavešina Nuhovog naroda prema njegovom pozivu 243

1. *I Nuhov narod smatrao je lažnim poslanike* 244
2. *Kad im brat njihov Nuh reče: "Zar se sačuvati nećete?!"* 245
3. *Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani...* 247
4. *...zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!* 247
5. *Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade...* 247
6. *...mene će Gospodar svjetova nagraditi*..... 248
7. *Zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!* 248
8. *Oni rekoše: "Kako da te poslušamo kad te najniži sloj ljudi slijedi"* 248
9. *"Ne znam ja šta oni rade", reče on, "svi će pred Gospodarom mojim, da znate, račun polagati, a ja vjernike neću otjerati, ja sam samo upozoritelj jasni!"* 249

10. *"Ako se ne okaniš, o Nuhu!", rekoše oni, "bit ćeš sigurno kamenovan!" "Gospodaru moj", reče on, "narod moj me u laž utjeruje, pa Ti meni i njima presudi i mene i vjernike koji su sa mnom spasi!" I Mi smo njega i one koji su bili uz njega u lađi krcatoj spasili, a ostale potopili. U tome je, zaista, znak, ali većina njih nisu vjernici.* 252
11. *I Mi smo njega i one koji su bili uz njega u lađi krcatoj spasili...* . 253
12. *...a ostale potopili* 254
13. *U tome je, zaista, znak, ali većina njih nisu vjernici. A, zaista, Gospodar tvoj – baš On – Silni je i Milostivi!* 254

Peto: Nuhov najveći izazov 255

1. *Kaži im pripovijest o Nuhu! Kada on reče narodu svome: "O narode moj"* 257
2. *...ako vam je težak moj boravak među vama i moje podsjećanje na Allahova znamenja...* 257
3. *...pa ja se uzdam u Allaha...* 257
4. *...a vi se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite...* 257
5. *...i neka vam odluka vaša ne bude nejasna...* 257
6. *...zatim je nada mnom izvršite...* 258
7. *...i ne odgađajte!* 258
8. *A ako se okrenete, pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem među muslimanima – Njemu predanima!* 258
9. *Ali, nazvaše ga lašcem, pa Mi u lađi njega i one koji bijahu uz njega spasismo...* 259
10. *...i nasljednicima ih učinismo...* 259
11. *...a one koji dokaze Naše poricaše potopismo, pa pogledaj kakav je bio završetak onih koji su upozoravani!* 259

Šesto: Osobine Nuhovog naroda 260

1. *Uistinu, oni su Pravi slijepci bili* 260
2. Zulum 261
3. Opaki ljudi 264
4. Nevjerovanje i poricanje 265
5. Buntovnici 266
6. Obijesnost 266

Sedmo: Opstruiranje Nuhovog poziva 268

1. Oholost 268
2. Inat 270
3. Slijepo slijeđenje 271
4. Idolatrija 275
5. Predvodnici i uglednici 277

Četvrto poglavlje

NUH SE ŽALI SVOME GOSPODARU NA NEPOKORNOST SVOG NARODA 283

Prvo: Nuh obavještava Gospodara o svom narodu 283
Drugo: Nuh ohrabruje svoj narod da traži oprost 289

1. *...i govorio: "Tražite od Gospodara svoga oprost"* 290
2. *On, doista, mnogo prašta* 294
3. *On će vam kišu obilatu slati...* 296
4. *...i mnogo vam imanja i sinova dati...* 297
5. *I dat će vam bašče, a i rijeke će vam dati.* 298

Treće: Nuh poziva na razmišljanje o Allahovim znakovima u ljudima, na nebesima i na Zemlji 300

1. *Šta vam je, pa se Allahove veličine ne bojite, a On vas postepeno stvara?!* 301
2. *Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio?* 304
3. *...i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio* 306
4. *Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas sigurno izvesti* 308

Četvrto: Nuh, alejhis-selam, žali se na neposlušnost SVOJIH SUNARODNIKA i upućuje dovu protiv njih 311

1. *Nuh reče: "Gospodaru moj, oni me ne slušaju..."* 312
2. *...i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju...* 312
3. *...i spletke velike snuju...* 313
4. *...i govore: "Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!", a već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti zulumćarima samo zabludu povećaj!* 313

5. I oni su zbog grijeha svojih potopljeni i u Vatru će biti uvedeni i nikoga sebi, mimo Allaha, kao pomagača neće naći! 315
6. I Nuh reče: "Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika..." 316
7. "...jer ako ih ostaviš, oni će robove Tvoje u zabludu zavoditi i samo će grešnika i nevjernika rađati!" 316
8. "Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a zulumćarima samo propast povećaj!" 317

PETO POGLAVLJE

NUHOVA LAĐA I VELIKI POTOP 321

Prvo: Uzvišeni je Nuhu objavio da će iz njegovog naroda vjerovati samo oni koji otprije vjeruju i naređuje mu da pravi lađu 321

1. I Nuhu bi objavljeno: "Iz naroda tvoga vjerovat će samo oni koji otprije vjeruju..." 322
2. "...zato se ne žalosti zbog onoga što oni stalno čine..." 322
3. "I gradi lađu pred Našim očima, i po Našem uputstvu..." 322
4. "...i ne obraćaj Mi se više zbog onih koji su zulum činili – oni će sigurno biti potopljeni!" 324
5. I on je gradio lađu. I kad god bi pored njega prolazile glavešine iz naroda njegova, rugali bi mu se. "Ako se vi rugate nama", govorio je on, "rugat ćemo se i mi vama, onako kako se vi rugate, i saznat ćete, zaista, kome će doći kazna koja će ga poniziti i koga će vječna patnja snaći." 328

Drugo: Ukrcavanje na lađu spasa 330

1. I kad je stigla odredba Naša i voda s površine zemlje pokuljala... 331
2. Mi smo rekli: "Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste po jedan par..." 332
3. "...i porodicu svoju – osim onih o čijoj je kazni prethodila Riječ odredbe – i vjernike..." 334
4. ...a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali 335

Treće: Potapanje Zemlje 340

1. Poricao je Nuhov narod prije njih pa su roba Našeg u laž utjerivali, govoreći: "Luđak!" – i Nuh je odbijen bio 341

2. *I on je Gospodara svoga zamolio: "Ja sam pobijeđen, pa Ti pomozi!"* 342
3. *I Mi smo kapije nebeske pootvarali vodi koja je neprestano lila...* 342
4. *...i učinili smo da iz zemlje izvori provru...* 342
5. *...i vode su se sastale po onome što je već bilo određeno* 343
6. *...a njega smo nosili na onoj od dasaka i klinova sagrađenoj...* 344
7. *...koja je plovila pred Našim očima...* 344
8. *...a nagrada je to bila za onoga koji je porican bio* 345
9. *I Mi to ostavismo kao znak...* 345
10. *...pa ima li ikoga ko bi se prisjetio?* 345
11. *O, kakva je bila kazna Moja i opomene Moje!* 346

Četvrto: Dijalog između Nuha i njegovog sina usred prirodnih i psiholoških strahota 346

1. *I ona ih je ponijela na valovima velikim kao brda* 347
2. *I Nuh zovnu sina svoga koji je bio izdvojen: "O sinko moj, ukrcaj se s nama, ne budi s nevjernicima!"* 347
3. *A on reče: "Sklonit ću se na kakvo brdo koje će me od vode zaštititi"* 349
4. *Od Allahove odredbe danas nema spasa, osim onome kome se On smilovao!* 349
5. *...i val ih razdvoji, i on potopljen bi* 349

Peto: Božanska naredba o prestanku potopa 351

1. *I bi rečeno: "O Zemljo, gutaj vodu svoju…"* 351
2. *"...a ti, o nebo, prestani!"* 353
3. *I voda se povuče i ispuni se odredba...* 354
4. *...a lađa pristade na planini El-Džudijj* 355
5. *...i bi rečeno: "Daleko neka je narod koji zulum čini!"* 356
6. Ajet koji predstavlja vrhunac rječitosti i sadrži brojne nadnaravne izražajne odlike 357

Šesto: Nuh je zamolio svoga Gospodara za svoga sina i zatražio od Allaha oprost i milost za njega 359

1. *A Nuh se prije toga obrati Gospodaru svome i reče: "Gospodaru moj"* 360
2. *"...sin moj je, uistinu, iz porodice moje..."* 361
3. *"...a obećanje Tvoje je, zaista, istinito..."* 361
4. *"...i Ti si Sudija najpravedniji!"* 362

5. "O Nuhu", odgovori mu, "on nije od onih iz porodice tvoje..." 362
6. "...on, doista, radi ono što ne valja..." 363
7. "…zato Me ne moli za ono što ne znaš! Upozoravam te da ne budeš među neznalicama" 364
8. "Gospodaru moj", reče, "Tebi se ja utječem da Te više nikada ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, sigurno ću biti među gubitnicima!" 364

Sedmo: Nuhova žena nevjernica 366

1. *Allah navodi kao primjer onih koji ne vjeruju ženu Nuhovu i ženu Lutovu* 368
2. *...bile su udate za dva čestita roba Naša* 368
3. *...pa su ih iznevjerile, i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći* 369
4. *...i bit će rečeno: "Ulazite vas dvije u Vatru, s onima koji u nju ulaze!"* 370
5. *A Allah navodi kao primjer onih koji vjeruju ženu faraonovu, kad je rekla: "Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me od faraona i njegovih postupaka, i izbavi me od ljudi zulumćara!"* 370
6. *I Merjemu, kćer Imranovu, koja je nevinost svoju sačuvala, pa smo u nju duha Svog udahnuli, i ona je u riječi Gospodara svoga i knjige Njegove povjerovala i od onih koji su pokorni bila* 371

Osmo: Uzrok uništenja nevjernika iz Nuhovog naroda 372

1. Nevjerovanje u Uzvišenog Allaha 372
2. Pripisivanje Allahu druga – širk 374
3. Zulum 377
4. Utjerivanje plemenitog poslanika Nuha u laž 378
5. Nuh, alejhis-selam, trpio je razne vrste zlostavljanja i proklinjao je svoj narod 383
6. Požurivanje kazne 386
7. Neistine kao argument u raspravi 387
8. Odavanje užicima 389
9. Obijest 391
10. Oholost 393
11. Spletkarenje 395
12. Grijesi i prijestupi 396
13. Zaokupljenost dunjalukom i zaboravljanje ahireta 398

14. Zakon smjenjivanja 399
15. Allahov zakon o životnom vijeku narodā 400
16. Zakon uništenja 403
17. Zakon gubitka i propasti 405
18. Nemarnost prema uzrocima uništenja 406

Deveto: Upozorenje na israilijate, predanja koja su iskrivila kazivanje o Nuhu i velikom potopu 407

1. Izmišljotine Israilićana o Allahovom vjerovjesniku Nuhu, alejhis-selam 409
2. Je li Nuhov potop zahvatio cijelu Zemlju? 410
3. Historija religija o potopu 415
4. Predanja slabog lanca prenosilaca 418
5. Sudbina djece iz Nuhovog naroda 420

Šesto poglavlje

RAĐANJE DRUGE LJUDSKE CIVILIZACIJE 423

1. *"O Nuhu", bi rečeno, "iskrcaj se, sa selamom Našim…"* 423
2. *...i blagoslovima tebi i narodima koji će se izroditi od ovih koji su s tobom! Bit će naroda kojima ćemo davati da uživaju, a kojima ćemo Mi dati da osjete bolnu patnju!* 428

Prvo: Nuhov moralni kod – temelj formiranja i razvoja nove ljudske civilizacije 436

1. Iskrenost 436
2. Strpljivost 441
3. Bogobojaznost 446
4. Nuh je često tražio oprost i milost 449
5. Dova 459
6. Robovanje – ubudijjet 460
7. Znanje 465
8. Poštenje 465
9. Pouzdanost 465
10. Nepokolebljivost 466
11. Poslušnost roditeljima 466

Drugo: Nuhovo umijeće suočavanja s Božijim zakonima 467

1. Allahov zakon promjene i njegova veza s ideološkom konstrukcijom 469
2. Allahov zakon iskušenja 472
3. Allahov zakon uzroka i posljedica 477
4. Allahov zakon suzbijanja 480
5. Allahov zakon pobjede i dominacije 484

Treće: Faktori uspona druge ljudske civilizacije 487
Četvrto: Komentar ajeta koji govore o lađi krcatoj 514
Peto: Nuhova oporuka, smrt i neki ciljevi kazivanja o njemu 525

1. Prvi cilj 526
2. Drugi cilj 527
3. Treći cilj 528

REZIME 530
DR. ALI MUHAMMED ES-SALLABI 557